IHS

Digitized by Google

12
16. H
24

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

47. 2. 34

AMBROSII. LEONIS.

Nolani diuini philoſophi nouum opus quę-
ſtionum / ſeu problematũ / ut pulcher-
rimoꝝ / ita utiliſſimoꝝ tum aliis
pleriſq; in rebus cognoſcen-
dis / tum maxime in
philoſophia &
medicina
ſcien-
tia.

Curator operis præſentis / lecturis . S.

VEſtrũ vnũquẽq́: q́ ſpectaritis nouũ hoc ipm opus queſtionũ ſeu ꝓblematũ: priuſq̃ legeritis monitũ factũ iri: velimus. Nã́q́ ſicubi locoꝝ:idq́ ꝑq̃ raro is offenderit: ꝓblema aliqđ tractatũ eẽ:qđ alias audiuiſſet aut apud aliũ legiſſe ſuſpicet:nõ ſtatim tpe ab autore nſo ꝑperã factũ eẽ autumet.ſed aĩa duertat:illud aut nõ idẽ eẽ:& ſi videat eẽ idẽ:aut de ĩduſtria repetitũ eẽ:ſciat: vt vel clarius/vel exactius/vel alia nõ idigna rõne enodatũ cognoſceret.Quinẽt nemo quoq́ autori nſo iraſcat:male ue cupiat.ſi queſtiones magna ex pte ſumptas eſſe e/rebus abiectis ſpectauerit.q̃ſi abiectã quoq́ reꝝ cõtemplationẽ fore:oporteret.qñq̃ dẽ philoſophia ingeniũ uet:ſi pulcherrimũ vſpiã ſe oſtẽderit:in rebus humilibus atq́ ſpernẽdis/vehemẽter ſolet admirari. Poſtremo hiſce poſthabitis inanitatibus vel potius nugis / ſi q̃ſq̃ veſtrũ optauerit ſubtilitatẽ/ ſi copiã/ſi varietatem/ſi vim/ſi dexteritatẽ/ſi claritatẽ/ſi breuitatẽ ſeu rerũ/ſeu orationis / ſeu inuẽtionis/ ſeu ordinis/ſeu rationũ/ſeu ſententiaꝝ cũ voluptate ſumma/& vtilitate non parua: diligẽter iſthæc legat. Nam tantã: quantã volet: facile nanciſcetur. Valete.

INDEX. PROBLEMATVM.

QVr Sol oriens lętior eſt occidente. Proble. 1
Qur Bacchus cornibus & barba inſignitur. Pro. 2
Qur homo ęſtiuo tempore Solem abhorret.animalia cętera eo gaudent. 3
Qur in foliis ac frondibus illa veluti nerui imparia ſunt. 4
Qur venationes ſunt gratiſſimę. 5
Qur gulæ multa inſtrumenta parata ſeruiunt: auribus nulla eſſe videntur. 6
Qur ſenes panem mollem amant: durum abhorrent. 7
Qur poma vermẽ habentia & odorata magis & ſapidiora guſtantur. 8
Qur mulieres atq́ pueri facillime: mares cõtra iuuenes atq́ ſenes ęgre rident. 9
Qur pyra & eiuſmodi poma incipiunt matureſcere ab intima eoꝝ parte. 10
Qur ſoni/voces/bombardę longius in hiſce locis q̃ in aliis audiuntur. 11
Qur canes inter cęteras quadrupedes ſoli eundo interdũ crus alteꝝ poſterius contrahunt. 12
Qur pãnos calefacientes nos ſentimus. 13
Qur canes qum baubant: os attollunt. 14
Qur qui cepas comederunt: ne male olant: zeduariam mandunt. 15
Qur inepte ſedentis pes ſtupidus: qũ mutata ſedendi figura ſoluit: frigidus eſſe ſentitur. 16
Qur militares homines ſi diu militiã fecerint: vitam longam & ſanam producunt. 17
Qur maxime apud reges viri poetæ vitam degunt. 18
Qur architecti colũnis vſuri: illas non ad amuſim tornant. 19
Qur puellę facies ad ſe nos a/quarũcũq́ vis reꝝ ſpectatu auertit. 20
Qur grues tardiſſime volare videntur: longiſſima tamẽ itinera breui tẽpore ſuperant. 21
Qur oleum iniectum pãnis maculat.butyrum non maculat. 22
Qur a/lacte butyrũ agitatu: coagulo caſeus: coloſtra coctione ſeparatur. 23
Qur acrot; & maloꝝ vina in doliis clara ſeruantur.hauſta turbida redduntur. 24
Qur mulieres antiquã verboꝝ ac orationis proprietatem maxime ſeruant. 25
Qur aquæ plena vaſa anteq̃ ad ignẽ bulliant: murmurant: bullire qũ ceperint nõ murmurant. 26
Qur piſces & carnes aceto & aqua coctæ ac in eo iure coacto relictæ: diutiſſime ſeruantur. 27
Qur vbi feſſi ſumus & ſedemus: tũ femoꝝ alteꝝ ſup alteꝝ adiicientes magis quieſcimus. 28
Qur cõtractiones: quos grãfos vocant: maxime fieri contingit in ſuris. 29
Qur canes dum domi ſunt: oblatrant exteros: in itinere aut foro hominũ neminẽ oblatrant. 30
Qur qui laborant oculis: in vmbroſis locis non dolent: in lucidis dolent. 31
Qur hora ante defectum Lunæ pars orientalis minus lucet occidentali. 32
Qur poma & nuces diutius inaffecta ſeruantur ſi alternis diebus fricentur & quatiantur. 33
Qur citri ramuſculus citrea: quæ genuit & alit: ẽt magna ſuſtinere põt.eadẽ: vbi vindemiata fuerint: ſi filo alligata ſint ramuſculo: hũc vel frãgũt põdere: vel longe magis deorſum verſus incuruãt. 34
Qur in ligno: cuius altera pars eſt ſicca: ſicca ſtatim nõ decidit. 35
Qur corporis rotundi ſemp medietatẽ vno oculo videre videmur: nũq̃ medietatẽ cõſpectamus. 36
Qur corporis rotundi partẽ eo minorẽ videmus: quo viciniores ei fuerimus. 37
Qur qũ diſtamus a/corpore rotundo: maiorẽq́ partẽ eius videmus: minorẽ videre videmur. 38
Qur remoti a/re viſa: & ſi minorẽ videamus: remotiores facti eandẽ nõ videmus. 39
Qur Sol in oculo: vt pedalis appareat.in terra vero concipit terram. 40
Qur oculus recipit ea: quæ recipit per conũ & angulum acutum. 41
Qur altero oculo ſuppreſſo: res vna/duæ videntur.neutro preſſo: duo vident vnam. 42
Qur ferrum trahitur a/magnete. 43

Qur alia metalla non accedunt ad magnetem: nec ad aliquod eis conferẽs: vt ad magnetẽ ferrũ. 44
Qur ſi magnete fricueris acum: ipſa tum alteram accedentem capit. 45
Qur electrum & lambra germanica vtraq; perfricta: trahit ad ſe paleolas. 46
Qur feles: ſi verbere contuderis: vt mortuæ videantur: breui conualeſcunt. 47
Qur nani ſunt mentulatiores. 48
Qur homines mutilati aut manci aliquo magno membro ſunt ſalatiores. 49
Qur homines: quibus membrum aliquod additum eſt: ſunt in Venereis frigidiores. 50
Qur animalia pilos habentia: viridi colore vacant. pennas & ſquamas ſortita viridẽ habent. 51
Qur ſtellarum aliæ rubriores: albiores aliæ: aliæ nigriores: aliæ auro ſimiliores. 52
Qur ſtellæ planetæ ac ignis præter naturales colores etiam vergunt ad aureum colorem. 53
Qur omnia metalla aut nigredinem / aut albedinem / aut rubeum / aut fuluum colorem præſeferũt. 54
Qur ęris erugo viridis eſt: & ipm ęs rubedine pollet. ferri color niger eſt: erugo rubea. plũbi & ſtanni erugo alba eſt: ipſa aliquantulum nigra. Argenti quoq; erugo & ſi minima: nigra tamen eſt. auri autem nulla aut minima ac incerta erugo eſt. 55
Qur qum vinum etiam album tetigerit ferrum: ferrum rubet: vinum nigret. 56
Qur plumbum & ſtannum in aceto poſita ſoluuntur in ceruſſam. 57
Qur aurum & plumbum affectibus plæriſq; ſunt ſimilia. ipſa ſunt diuerſa. 58
Qur autumno & plurimas & periculoſas ægritudines eſſe contingit. 59
Qur ver maxime omnium ſanum eſt. 60
Qur verno tempore nõ ſolum ęgritudines omne genus: verũetiã proprias fieri cõtingit. 61
Qur qũ autũno & vere tonitrua multa fiant: meſſes ęſtate abũdantes colliguntur. 62
Qur agriculturę periti ſolo faſces: ſtruentes ſpicas ad ortũ: culmos ad occaſum vertunt. 63
Qur pila plena venti: iacta ſup marmor altiſſime reſultat: plena tomenti nõ tã alte. 64
Qur vox & ſonus etiam paruus dormientes excitare poteſt. 65
Qur hominũ aliqui res vicinas perperã / remoras diſtinctius cernunt. aliqui contra. 66
Qur ſal gratũ eſt hominibus ac plęriſq; ex aliis aĩalib⁹: qbuſdã ingratũ: qbuſdã etiã venenũ. 67
Qur abſurdum eſt quærere ſcientiam & modũ ſciendi. 68
Qur argentum viuũ numeratur inter metalla: nec vbi igneſcit: vt metalla manet: ſed abit. 69
Qur argentũ viuũ oleo ſolutũ ac inunctum in calcibus & palmis breui ſcindit gingiuas ac ſputa mouet: in quo plura de morbo gallico referuntur. 70
Qur aurum viuum non fit ex auro: nec argentum viuum ex argento. 71
Qur plęriq; tã pueri q̃ adoleſcentes vbi in timorẽ q̃ maximũ inciderint: breui caniciẽ ſentiunt. 72
Qur ſcabri ruſpantes ſe / cupiunt magis ruſpari. 73
Qur qũ arcte ligaueris vel brachiũ vel extremũ mẽbrũ ſtatim venę intumeſcũt: q̃ ſũt poſt ligationẽ. 74
Qur tã apud Latinos q̃ Græcos nomẽ diminutiuũ formationẽ inuenit: verbũ non inuenit. 75
Qur calculoſi: ſi nauigauerint virãq; in mari protraxerint: facile curantur. 76
Qur plęriq; elephantiaci nauigando virãq; in mari ducendo ſunt curati. 77
Qur aere ſereno ſuſpicientes cęruleũ colorẽ videre videmur: eſtq; oĩs cęleſtis pars lucidiſſima. 78
Qur cœli pars: quæ a / vertice: cęrulea maxime eſt. quæ in horizonte aut alba aut minus cęrulea. 79
Qur qũ neq; cœlũ totũ neq; hemiſphęriũ videamus: in quacũq; terrarũ orbis parte manſerimus videre videmur hemiſpherium. 80
Qur res in aqua poſita videtur eſſe maior q̃ eſt: in vino non eodẽ modo. 81
Qur ſi nũmũ in ſcutella poſueris receſſeriſq; donec nõ videris: infuſa aqua efficit: vt videas. 82
Qur ſi baculi alterã partẽ in aqua poſueris: inclinando eũ: baculus videtur fractus. 83
Qur qũ ſudamus pręſertim in capite: non in ore & oculis ſudamus. 84
Qur ſub ſole ſudamus. 85
Qur qũ prope magnũ ignem fuerimus ſudamus. 86
Qur mare cęſium vel dicas cęruleũ eſſe videtur: ſuũ tamẽ habet aquæ colorem. 87
Qur mõtes: q lõgius ſepoſiti ſũt a / nobis: cęrulei videñt. ſũt tñ aut albi marmorei: aut virides nemoroſi. 88
Qur aer / aqua / vitrũ & ſimilia ſunt pellucida: metalla & ſaxa & ligna non pellucida. 89
Qur ęrarii fabri: qũ inſtãnare volunt ęnea: reſina vtũtur: abſq; qua non inſtãnant. 90
Qur grues noctu & īterdiu vidẽt & volãt: alię aues ſi īterdiu: ñ noctu vidẽt & volãt: & ſi noctu: ñ īƚdiu. 91
Qur ahena: in qbus bullit aqua: fundũ: dum bulliunt frigidũ habent: cæterę partes calent. 92
Qur ferrũ durius fit: qũ igneſcens in aquã ponitur: dictumq; eſt acſale. 93
Qur ſi recẽtiori calci / aqua infuſa: aqua & calx breui fit calida: ac interdũ ignem accendit. 94
Qur cinis & carbo uel in aqua uel in aere poſitus nõ calefit neq; rumpitur: ſicuti calx. 95
Qur in carbone rurſus accenditur ignis: qũ antea fuiſſet candens. 96
Qur ſal in aqua liqueſcit: in igne diſrũpitur atq; cũ ſonitu diſſultat. 97
Qur cera / ſulfur / ſeuũ dum liquefacta ſunt: ſunt pellucida. coacta dum ſunt: opaca ſunt. vitrũ & liquefactũ & coactum eſt pellucidũ: metalla tã liquefacta q̃ coacta ſunt opaca. 98
Qur miniũ ſinopicum: qum linguam attigerit: hæret: ut etiã ab ea facile pendeat. 99
Qur aurifices aurũ auro ferruminãtes chryſocollã adhibẽt. vbi de chryſocolla & bolace. 100

Qur quod aurifices ad ferruminā̄da fruſta auri adiiciunt: citius liqueſit ꝙ aurum. 101
Qur fabri ferrarii volētes ferrum cū ferro ſolidare: eis [illegible] adhibēt cretā. 102
Qur ſi parte ſpōgiæ in aqua immiſeris [illegible] aerem et aquā. 103
Qur ſi vaſa duo ęquo loco ſederit: ac eoꝝ alteꝝ plenū ad alteꝝ vacuū ſit: tetēderiſq; faſciolā ab altero ad alteꝝ: tota aqua p faſciolā de pleno vaſe in vacuū trāſit. 104
Qur terra eſt grauior aqua: & aere leuior ignis. 105
Qur ſi aqua vel ius fuerit ſalſum: goſſampini pupa in ipm̄ iniecta ſalē aufert. 106
Qur vinū ſedet ſup aqua: & aqua ſuper vino & vinū ſuper vino. 107
Qur dolor interdum hominē tollit. 108
Qur ſi nimiū tangatur cor: dolēdo moritur homo. 109
Qur hominis pars altera eſt dextra: ſiniſtra altera. 110
Qur duoꝝ oculoꝝ/duaꝝ auriū altera non dextra eſt: non ſiniſtra altera. 111
Qur homo interdum bis ſternutat. 112
Qur ſereno & voces & ſoni longe clariores ꝙ caliginoſo aere audiūtur. 113
Qur aialiū homo ſi nō ſolus/primus tamē calculos ꝑter veſicę lapides gignit. 114
Qur ſeuū cū oleo: & vtraq; cū melle ac mel cū aqua: oleū atq; ſeuū cū aqua non miſcētur. 115
Qur hyeme/vere/& autumno ſi calida humū ſparſeris: vapor vt fumus exurgere ſpectatur. 116
Qur canis hominē potius ꝙ quoduis animaliū genus: eundēq; aut ſolus aut primus diligit. 117
Qur cinis obductus prunis: longo tēpore ſeruat: flammā cōcluſam ſtatim extinguit. 118
Qur ſingula pūcta lineę eqlis lati qdrati qui linea mota fuerit ab iferiore tāgūt pūcta ſingula diametri. 119
Qur ferrū ferro cōfrictū flāte Borea: ſtridulū ſonū mittit: Auſtro flāte gere labitur. 120
Qur audiētes ſonū ſtridulū ferri lapidis ue dū ſupruſpetur qſq;: veluti horrorē ſentiūt. 121
Qur ignis: q accēſus eſt in aqua vitis: non vrit chartā. flammæ a/ſtupa vrūt. 122
Qur qui pœnas aliis minātur: ſolēt minādo digitum mordere. 123
Qur lapides renū ſunt crocei atq; parui: veſicæ albi ac magni. 124
Qur æſtate frigidis: hyeme calidis oblectamur. 125
Qur ſeniores viſis pueris maxime oblectātur. 126
Qur leni capillati ſunt etiā dentiualētes. criſpi/dentes ægros habēt. 127
Qur q citi⁹ caneſcūt: idē valēt dētib⁹: q tardius canos mittūt: idē ægrotos dētes ferūt. 128
Qur criſpi velocius calui euadūt: leni capillati tardius ac minimū. 129
Qur radius ferri ſup cuſpide collocatus vertitur ad polū arcticum. 130
Qur equi ſup humeris: muli & aſini ſup lumbis ſeſſorem tollerāt. 131
Qur doctiores multo pauciores ſunt. 132
Qur ęthiopes: qum criſpi ſint: aut nullo pacto aut minimū calueſcūt. 133
Qur ęthiopes: qum criſpi ſint: etiā dentiū pulcritudine pollēt. 134
Qur ęthiopes ſunt ſimi. 135
Qur canoꝝ extremitates in auri colorē interdū rubeſcere videtur tum in comis tū in barbis. 136
Qur in detectas foſſas: quas tritici ſemiplenas ſeruarūt: ſiquis deſcēderit: moritur. 137
Qur lignatores foſſas tritici inuētas ingreſſi triticū impune exhauriūt. 138
Qur in foſſas altas: vbi vina noua ſeruāda demiſerint: deſcendētes ſtatim mori accidit. 139
Qur vina hyeme calidū aerem amāt: æſtate frigidū. 140
Qur ſpirātes & reſpirātes cōtinuo ſpiramus: bibētes non cōtinuatū potū bibimus. 141
Qur q cœlo tacti ſunt abſq; vulnere moriūtur. Turres cœlo tactæ nō illæſę manēt. 142
Qur fulmina alta petūt potius ꝙ humilia. 143
Qur ſi aquā: in qua ſolutū ſit alumē: cum lixinio miſcueris: miſta veluti lac apparēt. 144
Qur ſi lixiniū cum oleo albū efficiet: cum cinere oleū non albeſcit. 145
Qur oleū in frigore gelaſcēs albeſcit. in Sole liquaſcēs ēt albeſcit. in igne ēt liqueſcēs nigreſcit. 146
Qur in cute interiore nō oriūtur pili: in exteriore tota oriūtur. 147
Qur hominū multitudo ingēs eo raptim cōcurrit: vbi ſontes puniri audiuerit. 148
Qur ſupcilia minimū tota hominis ætate creſcūt. coma & barba lōga venit. 149
Qur in opaco ſi extinctū ſit lumē: nihil videmus: q ante aduentū luminis melius videbamus. 150
Qur carnes crudæ oleo immerſæ etiā vltra mēſes inaffectæ ſeruantur. 151
Qur ſereno aere: ſi in funiculis candelaꝝ veluti pupæ apparuerint: intra biduū pluuia fit. 152
Qur nubilo aere ſi nullæ pupæ in lucernis: intra biduū ſequetur ſerenitas. 153
Qur accedētes ad ignē vt caleſcamus: volas potius igni adaperimus nō manus pectines. 154
Qur qbus manus ob frigora torpēt: ſi ad ignē ſubito acceſſerint: plurimū digitis dolēt. 155
Qur hominis defunctus frigidiſſimus omniū eſt. 156
Qur in radiis Solis corpuſcula etiā in aula qetiſſima ſemp inquieta videtur. 157
Qur hora: quæ circa ortū: melior eſt: ꝙ quæ circa occaſum. 158
Qur o[illegible] factæ res nouæ [illegible] tore. 159
Qur ſi gallinæ: q noctu oua parturiūt: viderit lucernę lumē: in aurora ſale ſuppoſito: oua pariūt. 160
Qur galli noctu cantant. 161

Qur laurus nuſq̃: quercus frequentiſſime cœlo tacta eſt. 162
Qur ſi laurus ꝓpe domū dñi fuerit: ac altius creuerit: q̃ domus. dñs in peſſum it. 163
Qur coagulum lac omne cogit. aquā & herbaꝝ ſuccos non cogit. 164
Qur canes præter cætera animalia odoratu valent. 165
Qur in animaliū lacte ineſt glutina ſubſtantia: quā coagulo ꝑſſantes caſeum efficiunt. 166
Qur ſi lac atq̃ ſanguis eiuſdē ſubſtātię ſunt lac nō ſpiſſat ſanguis qū extra venas fuerit ꝑ ſe ſpiſſat. 167
Qur ſi coagulū idem eſt: quod lac: non poteſt premi lac abſq̃ coagulo. 168
Qur nuces: quos miraballanos vocāt: qū aſpero ſapore ſint: ſoluēdo purgāt corporis humores. 169
Qur in cyatho vini ſi ſpuma aderit in medio: illa ad latera mouetur. 170
Qur qū fructus adoleſcunt: ſi auræ frequentes ſpirauerint: felicius veniunt. 171
Qur ſenes rugoſi ſunt maxime in manibus/collo & facie. 172
Qur canes ſemper præire volunt. 173
Qur malę rubent: frons tempora/mentū non rubent. 174
Qur acida comedentibus ſi dentes perdoleant: portulaca manſa tollit dolorē. 175
Qur vuę paſſę ac cętera dulcia plęriſq̃ dentium dolorem poſt eſum excitant. 176
Qur ſi vimen celeriter motaueris inter terminos motionis ipm videre videris vt tabellam. 177
Qur terra valido aceto ſparſa bullas ſpumāq̃ extollit. 178
Qur ficus multas comedētes pediculis interdū ſcatēt. 179
Qur apud Sarmatas apū examina frequētia. in Africa rara. 180
Qur politū æs: ſi deſierit: rubigo ambit. inauratū ſi fuerit nō ambit. 181
Qur Autumno/hyeme & vere ſi Sol plus iuſto calidus ſentiatur. intra biduū pluuia fiet. 182
Qur vitrū/& ſimilia reflectūt lumē. Terra/rudiaq̃ cętera nō reflectūt. 183
Qur octo litteræ murę ita ſe habent cū duab⁹ ſemiuocalib⁹. M. & . N. vt. M. ſemp collocet ante. P. &
. B. & . F. N. cōtra nunq̃ ante. P. vel. B. vel. F. admittatur. 184
Qur imaginē faciei noſtrę in ſpeculo vidētes: nos nō ꝓſpectare ſed reſpectare cernimus. 185
Qur oium aialiū volucria minima ſunt. & aquatilib⁹ terreſtria minora. 186
Qur ſericum præcioſius eſt panno. 187
Qur hyeme cute frigora ſentimus. æſtas non per cutē moleſta eſt. 188
Qur vitrū calidū glutinoſum maxime eſt. frigidū maxime fragile. 189
Qur calētes ſi manus & pedes nudauerimus refrigeramur. 190
Qur Illyrici ac Dalmatę pcero & pleno ſunt corpe. Picētes/Dauni/& Apuli cōtra. 191
Qur pueri & lōge melius memoriæ mandāt: & mādata ſeruāt q̃ iuuenes & ſenes. 192
Qur in via recta nobis cōſiſtētib⁹ pars vię quo remotior: eo videtur arctior. 193
Qur e/ligno albo: qū cōburit: fit carbo niger: carbo itē niger accēſus i cinerē albū vertit. 194
Qur in cœlo tēperato inceſſuri per vmbrā potius q̃ ſub Sole ire amamus. 195
Qur nos delectāt odores: putores offendūt. 196
Qur odoꝝ bonoꝝ aliqui ſemꝑ delectāt: vt roſeus. aliqui moleſti interdū ſunt. 197
Qur aqua: quæ in clepſydria retinetur: ne vacuū ſit: rareſcēs nō deſcēdit. 198
Qur ſpeculū dum ſpectamus: oculis nos valere ꝑſentiſcimus. 199
Qur ſpeculoꝝ illud: quod ferreū eſt: vtilius eſt oculis eo: quod e/vitro. 200
Qur qū maximā q̃rūcūq̃ reꝝ diſtantiā ſignificare volebāt: tū diſdiapaſon itereſſe dicebant. 201
Qur ventoꝝ alii ab Auſtro ad ſeptētriones: alii cōtra flant. 202
Qur in eadē maris pte euenit: vt naues vel aduerſę vel auerſę vēto a/puppi ꝑcurrāt. 203
Qur ſeptētrionales vēti vbiq̃ frigidi: auſtrales vbiq̃ calidi ſpirāt. 204
Qur ex oībus cibis: qbus homo vtitur: ſola caro delectabiliſſima & vtiliſſima eſt. 205
Qur omniū fructuū q̃lis ſapor vnius: talis ē et cęteri. in peponib⁹ nulla eſt certa ratio. 206
Qur q patrocinātur & iudicāt cās: lōge melius honorātur a/cliētibus q̃ medici ab ęgris. 207
Qur ç hemiſpatem ꝑſentare volētes Aegyptii deſcriptum circulum pręſentabant. 208
Qur in hepate venę duę in oppoſitis lateribus. in corde item duę ac eodem modo. 209
Qur ſi vna vena ſit in corpe maximę hoīs: alię quietę uenę in eo: alię pulſantes inueniūtur. 210
Qur mulieres facilius vertice q̃ humero: viri contra facilius humero q̃ vertice pondus ferunt 211
Qur canes in coitu ita vinciūtur: vt vix longāq̃ poſt morā ſeparari valeāt. 212
Qur comitialis morbus ē morbus herculeus a/vetuſtate appellatus eſt vt ait Ariſtoteles. 213
Qur idem comitialis morbus ē ſacer dictus eſt: facta quoq̃ appellatione ab Hercule. 214
Qur vinū optimū ſpumā ſeruat in medio: vappa circa vaſis ambitū illā tenet. 215
Qur ſi plūbo vitrū ex altera parte linieris: ſpeculū fit: ſine plūbo non fit. 216
Qur in manib⁹ ac pedib⁹ venę plurimę: caro pauca. in cętero caro multa. venę paucę apparēt. 217
Qur poſt multā inediā famē ue ſomnus irrepit. 218
Qur aurū dū in igne purius fit: nihil lędit: cętera metalla & plus & citius cōſumūtur. 219
Qur aīalia & ante & poſt ſeniū aut nihil aut paꝝ pinguis habēt: ſeneſcētia pinguia fiūt. 220
Qur aues a/regionibus noſtris pinguiores abeūt. quum redierint: ſunt macilentiſſimę. 221
Qur aues verno tēpore vel macilētę prolē faciūt. autumno vbi ſunt pigues: prolē facere fugiūt. 222

Qur gallinę ſolę parto ouo uehementer gracillant. 223
Qur canes mendicos acerrime latrantes inſectantur. 224
Qur a/defuncto pediculi diffugiunt. 225
Qur ſagittę & ferrati miſſilis etiam ſurſum uerſus ſi intenderis: ferrũ ſemper antecedit. 226
Qur miſſile ſine ferro & pẽnis incenſum potius tranſuerſum q̃ rectum procurrit. 227
Qur intenſi miſſilis: a/cauda impẽnis ferrũ præcurrit: cauda rotando ſequitur. 228
Qur miſſile exacte pẽnatum: dum ſua recta tranſuolat: etiã celerrime conuertitur. 229
Qur litteratoꝝ magna pars cęcutit. 230
Qur ſup plano ęquo ſitu manente rotundum corpus poſitũ quieſcit. 231
Qur hominũ alii alios cibos potuſq; affectant. 232
Qur aliqui aliquibus pulcri eſſe uidentur & amantur. aliis turpes apparent. 233
Qur in agris præuſtis ſementes letius ueniũt: cinis ſparſus ſegetem perdit. 234
Qur cinere ſparſo ſuper uitium radices: uina longe meliora colliguntur. 235
Qur legentium librum prudentis autoris alius alia: multi idem eligunt. 236
Qur fumus oculis vehementer nocuus eſt. 237
Qur fumus cæruleus eçſius ue eſt: fuliginemq; nigram producit. 238
Qur oleum oculis nocuum eſt: vulneribus & neruoꝝ paſſionibus vtile & ſuaue. 239
Qur doctiores tam philoſophi q̃ oratores & poetæ timidiſſimi ſunt vbi pugnare armis oporteat. 240
Qur homo viuẽs etiã pede vno ſtat. defunctus iacet vt marmor p maiores mẽſus hęrẽs terræ. 241
Qur Auguſti meridies calidiſſim⁹: matutinũ frigidi⁹: cęteę ęſtatis neq; nox frigida: neq; meridies calid⁹. 242
Qur qui titillantur: ii cætero corpore/non cute capitis titillantur. 243
Qur aqua ſparſa ſuper terrã vel aſſere apparet fuſca: ſuper oleo videtur alba. 244
Qur ſi oleũ cũ aq̃ miſcueris: oleũ albũ apparet: ipm aũt fuſcũ aut uiride eſt. 245
Qur primi filii animaliũ ac primi fructus ſi ſuo tẽpore oriãtur cæteris pſtantiores habẽtur. 246
Qur nauigantibus: qũ omnis motus corpora turbet: uomitus fit: eiſdem currentibus non fit. 247
Qur nauigãtibus vomitus potius agitur ac frequẽtius q̃ ventris lotii ue pfuſio. 248
Qur e/marmoribus hæc ignem excudunt: illa nõ excudunt. 249
Qur ſi paria ſint elemẽta/nec ea p re ſe ſuperẽt: non etiã pluuiæ ęquales ſunt ſerenis. 250
Qur ubi plures canes latrantes fuerint: uno eoꝝ uerberato cæteri aufugiunt. 251
Qur legumina: ii ſementẽ faciẽtes cornu diſiecerint: q̃ deinde legũtur: minus coctilia ſunt. 252
Qur exuſta laurus cinerem nullum relinquit. 253
Qur dormientiũ alii ſtertũt: alii prorſus ſilent: alii muſſitãt: alii locuntur. 254
Qur qui anatomas humanoꝝ corpoꝝ faciunt: ſentiunt cultros hebeteſcere. 255
Qur oleũ viride: quod omphaciũ vocãt: melius eſt: q̃ quod aureum. 256
Qur magnos ſonitus ac inſpatos audiẽtes cõtremiſcimus: quos ſi pnouerimus: nõ cõtremiſcimus. 257
Qur manus ſi tinctę fuerint a/moris: acrore lotæ candeſcũt vt erant. 258
Qur ſuccus nucis & mori manus tenaciter ringunt: alii ſucci id efficere nequeunt. 259
Qur ſi ſcripſeris ſucco cepæ: litteraꝝ nulla apparet. ad ignem ſiccatæ aureę pſentantur. 260
Qur cęci frequentiſſimũ uerſus alteꝝ humeꝝ faciem conuertunt. 261
Qur homo facilius ridet q̃ flet. 262
Qur mulieres magis amant milites ac martios uiros q̃ ciuiles. 263
Qur picturã ſculpturã ue illã admirãtur: q̃ ſimillima ẽ ei rei: quã pingẽdo pſentare conãtur. 264
Qur ligna prunis hærẽtia/minus inflãmant. excauatis prunis ignis pulcher exultat. 265
Qur hoĩes ruſticani ac in ſiluis degẽtibus alta voce: vrbani remiſſa locũtur. 266
Qur a/calido ſoluẽte/niuem gignitur aqua. 267
Qur ęſtu ſudãtes: vbi frigidaria loca intrarint: ac ſederint: abundãtius ſudant. 268
Qur podagrici non curantur: aquæ intercutem tumores pedum curantur. 269
Qur is: q in mari eſt: non ſolũ vndiq; nihil terraꝝ cernit: verũ ẽt rumorẽ nullũ in aq̃ cõſpicere põt. 270
Qur flãtibus ſeptẽtrionibus ſerenoq; facto aere/cęlum ſaneq̃ cęruleum ſpectatur. 271
Qur gyboſi magnam atq; ſonoram vocem habent. 272
Qur omniũ reꝝ nſaꝝ nullã tã uehementer amamus q̃ orationẽ & opinionẽ. 273
Qur non plus illa placent: quæ placuere prius. 274
Qur oleum ſuperiniectum aquis omnia uel minima in profunda aqua cernuntur. 275
Qur in phia cęteris ue artib⁹: qui poſteriores claris viris fuere: indoctiores habiti ſunt. 276
Qur circulus eſt figurarum capaciſſima. 277
Qur in ſpeculo intuẽtes imaginẽ rerum: amęnius illam intuemur: q̃ res ipſas. 278
Qur aues q̃plurimę noctuam ubi uiderint: inuolant ſtrepentes. 279
Qur aues noctu conſpectum lumen inuolant. 280
Qur cattę: cum quis illis obuia fit: non refugiũt: ſed ptinaces procurrunt. 281
Qur pueri ad primas faces per vrbem perrectãtes cantiẽãt: qui interdiu taciti eunt. 282
Qur q̃ plurimi heroũ ac illuſtrium viroꝝ in maximas ęrumnas inciderunt. 283
Qur cygni ſuauiſſime cantant. 284

Qur ſenes non corriguntur: iuuenes accipiunt emendationem. 285
Qur vina in aqua frigida: vt refrigerentur: poſita plurimum aceſcere videntur. 286
Qur feles venantur mures. canes apros. leones ceruos. cerui herbis ſunt contenti. 287
Qur ſi altæ turri aliqua fabrica etiam alta fuerit addita: non altior q̃ erat apparet. 288
Qur vnuſquiſq; faciem propriam intueri magnopere cupit. 289
Qur in linimentis interdum præſentatur res: quæ eſt: interdum: quæ non eſt. 290
Qur aurum vel cum albo vel cum nigro pulcriorem ſocietatem parit q̃ cum aliis coloribus. 291
Qur litteratores ſæpenumero viri ſapientes appellantur: qum prorſus ſint inanes. 292
Qur ſenes per parum dormiunt. 293
Qur ſenes etiam decrepiti amore interdum ardent: rem agere nequicq̃ valent. 294
Qur ignis & ſi contrarius ſit calori noſtro naturali: nos tamen adiuuare ſolet. 295
Qur exercitium confert: labor nocet. ſi vna res ſit exercitium atq; labor. 296
Qur naturalis calor in exercitio augetur: in labore minuitur. 297
Qur ignis in figuram metæ aſcendit. 298
Qur mulieres amant & exercent fucos: mares abhorrent hoſce. 299
Qur oleum rubiginem a/ferro abducere poteſt. 300
Qur ſenes minuſq̃ iuuenes ſolem æſtiuum ferre queunt. 301
Qur aurium ſordes amaræ: oculorum non amaræ. 302
Qur eædem ſordes aurium tenaciſſimæ ac rubeæ. 303
Qur turris eadem illis: qui longe ſpectant eam: altior apparet: q̃ qui prope. 304
Qur pondera ferentes velocius eunt. 305
Qur familiares agnoſcimus ſpectatis/ſupciliis/oculis atq; naſo. quos nõ agnoſcimus eiſdẽ cælatis. 306
Qur ſi gladio gladiũ fricueris: ſonũ ſtridulũ: ſin gladio laminã ſecueris oblongã: ſonũ gratũ mouebis. 307
Qur puellæ capite/collo/pectore/manibus atq; pedib⁹ ſunt venuſtæ: cętero corpe indecoræ. 308
Qur lotiũ prope viſum: craſſius: ſemotũ tenuius. cęteri liquores cõtraria ratione cernũtur. 309
Qur placet aliorum ſecreta ſcrutari & occulrata noſſe. 310
Qur panis e/furno dutioreq; cortice: tectus molleſcit: detectus dureſcit. 311
Qur ſi bene vel maleolentia aqua obruta ſint: nõ mouent ſenſum. 312
Qur defuncti longiores videntur eſſe viuis. 313
Qur grues volando ordinem tendunt. ſæpeq; litteram Pythagoræ præſentant. 314
Qur ea: quæ appellantur venena hominem frequentius interimunt. 315
Qur ab aqua: quam bibimus & aere: quẽ inſpiramus non venenamur. 316
Qur hyeme flatu animalium erumpente prope os nubecula ſpectatur: æſtate neutiq̃. 317
Qur flante Borea: quo aer maximope friget: nubeculæ nõ apparẽt ante ora loquẽtiũ aut ſpirãtiũ. 318
Qur fungi interimunt comedentes præſertim boleti. 319
Qur morſus omnis maxime ſerpentium eſt venenoſus. 320
Qur a/ſerpentibus membra percuſſa pertumentia/rabido cane morſum nihil intumeſcit. 321
Qur aſcendendo laboramus: deſcendendo conquatimur. ambulantes æquabilius tranſimus. 322
Qur volatilibus magnis alæ datæ: minoribus terreſtribus negatæ. 323
Qur legumina tenereſcunt quibuſdam in aquis: in quibuſdam qum elixantur: dureſcunt. 324
Qur homines ac cætera terreſtria animalia natant in aqua. 325
Qur cętera animalia natant: nunq̃ docta natare. homo ſolus non natat: niſi perdiſcat. 326
Qur in aqua: niſi natẽt: ſuffocantur animalia: mortua reſiliunt: ac inſiſtunt. 327
Qur cadauer fœminæ humanæ pronum in aquis: maris ſupinum ſuperſiſtit. 328
Qur flammula candelæ ſeuaceę loco quieto interdũ criſpare videtur: interdũ erecta & quieta. 329
Qur carbonẽ accenſum inflante: creſcit ignis: deinde eodem flante minuitur ac extinguitur. 330
Qur vnguentum lutorium: poteſt ſordem pinguem non facere ac factam tollere. 331
Qur oleum ac pinguia: vbi in veſtes inciderint: maculas indeletiles relinqunt. 332
Qur a/ſudoribus aſſiduis etiam maculæ deletu difficiles contingunt veſtibus. 333
Qur ſputum hominis ieiuni poteſt maculas aliquas delere: meridianum non poteſt. 334
Qur vnã ęgritudinẽ plura medicamina ſanãt: quæ inter ſe magnã habere differẽtiã: cõpertũ eſt. 335
Qur omnibus hominibus aut eorum q̃ plurimis fructus magnopere placent. 336
Qur æſtiuo tẽpore ſupra verticẽ rariſſime: in ambitu horizontis frequentiſſime nubes apparẽt. 337
Qur matutino tempore cantus & inſtrumenta muſica magnopere placent. 338
Qur in aere ęſtiuo flabello refrigeramur. 339
Qur ab ore eodẽ idem flatus & calidus & frigidus procurrere videtur. 340
Qur qum ſepulcra & cadauera videmus: perhorreſcimus. 341
Qur in locis ſolitariis & vmbroſis ſoli qum ſimus: paueſcimus. 342
Qur in Campania non ſunt francolini: abundant faſiani. in Sicilia ſunt francolini nõ faſiani. 343
Qur ſingulis diebus maria bis æquis horis affluunt ac refluunt. 344
Qur gelaſcẽte Danubio aq̃: q̃ cõtinue fluere debebat p occupatũ gelo alueũ: nullubi apparet. 345
Qur nubes ac pluuię frequẽtius generant circa cõiunctionẽ & oppoſitionẽ Lunæ cũ Sole. 346

Qur peſtis acrior: qum Luna oppoſita: q̄ qum ſub Sole: & qum ſub Sole: q̄ qum in quartis. 347
Qur excauantes hic paꝝ terræ: illic alte/vel altius: ad aquā tandē deſcendunt. 348
Qur in littoribus qū excauatur vſq; ad aquā: frequentius aqua offenditur dulcis. 349
Qur hiſtoriæ ac verba: quæ habentur ſuper venereis mouent riſum. 350
Qur corpora dura: dum admoueantur tangere ſe nequeunt. 351
Qur inter animalia ſolus homo mas marē adamat. 352
Qur phialę bullientis: bullę velociſſime: vapor erūpens: lente aſcendit. 353
Qur pomi naſo appoſiti dimidiū alterutro oculo: vtriſq; paruū cernes. 354
Qur qui longe uel frequenter equitant: ut ſicci uentris: ita lotii multi ſunt. 355
Qur nuces iuglandes comedentibus tā aqua q̄ vinū ſupbbitū perdulce ſentitur. 356
Qur imodice coeuntibus ut capilli & ſupcilia minuuntur: ita barba producitur. 357
Qur mulieres ęſtate: uiri hyeme potius Venerem concupiſcunt. 358
Qur aliis aliū maledicta & contumelias dicunt. 359
Qur ſoluere nodoſam neſcit medicina podagram. 360
Qur ſi cū ære tantūdem argenti miſcueris; non cutaneum: ſed album apparet miſtum. 361
Qur carnes citraq̄ putteſcant: ſi coquantur: dintius inaffectæ ſeruantur. 362
Qur quartanarii ſi pauore repentino affecti fuerint: ſtatim curantur. 363
Qur ęſtiuo ſiqui frigidam biberint: ſtatim ſudorem ſudant. 364
Qur qui tedormiunt: frequentius qum expergiſcuntur: ſemięgre ſe habent. 365
Qur ſenes ſunt garruli. 366
Qur debiles effecti frigidi ſunt: a/cibo & potu calidi redduntur ac fortes. 367
Qur atquatus in febrientibus ante ſeptimā malus: ſeptima & poſt ſeptimā bonus. 368
Qur qū Hippocrates ſcribēs in aphoriſmis ex plurimis autē paſſionibus puerulorꝝ aliq qdē in quadraginta
& cętera, non etiā meminit paſſionū: quæ diebus citra quadrageſimā: ſolent iudicari. 369
Qur aere ſub pluuiā manēte in littoribus citius pluit refluxu q̄ influxu. 370
Qur orationis omnis elementa: quæ vocales nuncupant: eadem ſunt. 371
Qur ſumpto cibo ſputa multa fiunt. 372
Qur quæ franguntur ab ictu: ſuper duro franguntur. 373
Qur carnes ſale maceratę rubeſcunt: qum caro ſuapte natura ſit alba. 374
Qur humorꝝ unus eſt albus, alter rubeus. tertius croceus. quartus niger. 375
Qur cancrorꝝ genera: qum fuſca ſint: cocta rubeſcunt. 376
Qur ouum in murina natat. idem in aqua mergitur. 377
Qur in ſolitudine eſſe nolumus: ſed uolumus aues/hortos ac alia plęraq;. 378
Qur ante adeptionē deſideratę rei deſiderio ęſtuamus: poſſeſſę voluptas breui ſeneſcit. 379
Qur vbi abluerimus manus ac faciem: prius manus exiccamus deinde faciem. 380
Qur album & nigrum cęteros omnes colores ambiunt. 381
Qur ligna: ſi minus tacta fuerint ab aqua: diutius ſeruantur. 382
Qur uinum rubrum frigida dilutum magis refrigerat bibentem: q̄ album. 383
Qur Venus ſalubris eſt paſſionibus ex pituita atq; bili nigra obortis. 384
Qur male ſani habentes in lingua bileū humorē non ſentiunt: niſi bibant. 385
Qur hectici caliditatem febris: qua laborant: non ſentiunt: aliaꝝ febrium ſentiunt. 386
Qur hectici uiuere uel pauco tempore poſſunt. 387
Qur ſicuti deſcripta eſt curatio tertianæ deficientis & cōtinuæ. item quartanæ amphemerinę utriuſq;: nō
etiā curatio duplex deſcripta eſt tertianæ: quæ fit de bili non pura. 388
Qur deficiens tertiana & quartana pura & nō pura. amphemerina deficiens nō ēt biceps eſt. 389
Qur pedetentim ad parietem in obſcuro accedentes eum præſentimus adeſſe. 390
Qur ſenum febres ſummerſę ſunt. 391
Qur aquaꝝ omniū pluuia pręſtantiſſima eſt. 392
Qur Aquilo inter uentos ſolus dum flat: murmura facit. 393
Qur aqua manet calefacta ad ebullitionem: ſpiſſata in gelum non manere uidetur. 394
Qur animalium ſolus homo tabem patitur. 395
Qur in heroico antiquo & nouo tenor ꝓnunciandi idem: numerus ſyllabaꝝ non idem. 396
Qur grauius offenduntur incidentes in ferrū: q̄ in animal aut lignum. 397
Qur orationē terraꝝ prouinciæ adeo variant: vt loquentes hoſce alii non intelligant. 398
Qur nō ridiculus eſt aphoriſmus: qui dicit: in omni motione corporis qū cœperit: quis dolere. 399
Qur in cōclaui aulis ue dealbatis: ſi Sol irradiauerit: plurimū locus illuſtratur. 400
Qur equis ſanis & hominibus ęgris hordeum ſalubre eſt. 401
Qur paralyſi laborantibus & articulis uinum bibitum nocuum eſt. 402
Qur Gelas rex antiquiſſimus nummū figura diuerſa a/cęteris ſignauit. 403
Qur a/Græcis excogitatus deus eſt: quē Momū appellant. 404

Finis.

AMBROSII. LEONIS. NOLANI. MARINI. FILII. PROBLEMATA.

PROBLEMA. PRIMVM.

QVR Sol oriens lętior eſt occidente: etiã ſi eadẽ aeris ſerenitas & ſitus idem cęli aſpectuſq; cõſiſtat. An quia ſol in oriẽte eſt veluti in adoleſcẽtia diei: in occaſu vt in ſenio. veluti in vere eſt in adoleſcẽtia anni: in autũno vt in ſenio. adoleſcẽtia vero vegetior atq; lętior eſt. An quia in oriẽte eſt ſedes diuinitatis potior. quãobrẽ ſub ea trãſiens ſol veluti affectus gratiis hilariorem ſe oſtendit. An quoniã in oriẽte aſſidue ſol ſeſe extollit: atq; icirco liberiora maioraq; lumina profundit. lumẽ vero amplius atq; abſolutius magis diffundere & patefacere poteſt animi noſtri angores omnes nubilaue: quibus ſolutis lętitia excreſcit. in occaſu vero ſol paulatim ad tartara cadit: atq; lumina ſenſim minuũtur noctẽq; ſapiunt. quę mater eſt timoris atq; triſtitię.

PROBLEMA. SECVNDVM.

QVr Bacchus cornibus & barba inſignitur. An qa bellũ gerẽs/barbã aluit: quæ maxie decet heroas. ſiquidem barbatus homo virilitatẽ præſefert atq; dignitatem regẽdi. & arietinis cornibus vt inſignibus vtebatur teſtatus diuinum munus arietis: qui Bacchum exercitũq; defectu aquæ periclitantẽ in Africa: ad occultũ fontẽ præcedẽs pduxit: illũq; periculo liberauit. vt Nigidius ſcribit. An quia p ea ſignificare volebat Bacchus: vt oporteat eſſe atq; ſe gerere duces exercitus ac populi reges. ſiquidẽ eos decet eſſe prudẽtes: quod a/barba ſignificatur: quę & tempus vſumq; rerũ magnũ atq; rationem oſtendit. & ita duces regeſue principatum agere: vt arietem. qui dum gregis ductor & prĩceps eſt: nemini nocet e/ſubditis: ſiue mas ille ſit/ſiue fœmina/ſiue vetus/ſiue iuuenis. An qa tam manſueti: q̃ prudẽtes efficiuntur ii qui vinũ bibunt. Nam & ſi cornua Bacchus habeat: non tamen illa ſunt tauri: quæ vulnera incutiunt. ſunt arietis: quæ ita ſunt intorta: vt ad feriendum ineptiſſima habeãtur. quaſi ferociam ſignificarent intortã & retuſam. barba vero ſenis eſt: hoc eſt animi ſedati & prudentis. An quoniã illi: qui Bacchũ ita depinxerũt: docere volunt: cum ſenio coniungendũ eſſe vinum. Nam vt pueros lac: ita ſenes vinum alendo temperat. eoſq; de rigidis faciles: de frigidis calidos de tardis celeres: de grauibus leues/ de triſtibus lætos/ de hebetibus vegetos: de caſtis ſalaces reddit. Nãq; cornua/& barba & pili & vngues & cortices & ſquamæ de ſenio proficiſcũtur & ſenii ſunt: atq; pro ſenio ipſo interdum ſumuntur. hęc. n. potius in ſenio apparent vel in eo maxime aucta ſpectantur.

PRO. 3

QVr homo maxime æſtiuo tempore ſolem abhorret: animalia cætera aut gaudent aut non abhorrẽt. vnde boues & equi & aſini & cerui & capreoli & damæ & porci meridie quoq; feliciſſime pabulantur. aues quoq; oẽs ſub ſole ſternuntur ac apertis alis illum vt rem ſuauiſſimã excipiũt. oues autẽ ꝙ multo vellere conteguntur: meridiẽ ęſtiuam declinare videntur. An id euenit caſu conſuetudinis. quippe ꝙ homo maxime ab incunabulis ita ſe aluit vt hiemem atq; ęſtatem caueret. quare qum grandior natu eſt: etiam ſolem æſtiuum vehementer refugit. veluti qui cæperit eſſe abſtemius: etiam iuuenis & ſenex vinum abhorret. ſignũ. nam ruſtici homines: qui a/pueritia ſpretis ſole & hieme atq; pluuiis & ventis in colẽdis agris obdureſcunt: ſolem nihil æſtiuum. aut ſentiunt aut timent. An quoniam homo temperatiore corpore eſt: & iccirco ſenſu tactu præſtantiore & vegetiore: atq; magis ſentiens contrarias qualitates. Nam ſiqua animalia ſint calidiore & ſicciore corpore hæc non exacte tangunt. ſemota. n. ſunt ab exacto examine. ſic etiam quę calidiore & humidiore pręſtant. eam ob rem manus febrientis longe minus calidam aquam q̃ manus ſani hominis ſentit. An quoniam homo cor habet calidiſſimũ omnium. quãobrem refrigerãtiſſima reſpiratione ei opus eſt: quæ ſole æſtuante difficillime cõperitur etiã in ſcenis & vmbroſis atq; ſubterraneis locis.

PRO. 4

QVr in foliis ac frondibus etiam florum ipſorum illa veluti latera aut nerui digiti ue: ſuper quibus patet folium aut ſemper aut maxima ex parte imparia ſunt. quãobrem herbę quędam vocatæ ſunt ſeptineruiæ alię q̃nqueneruiæ. An quia imparia vel diis ſunt gratiora. naturę aũt opera: quę in animalibus & ſtirpibus pręſertim apparent cum diuinitate eſſe facta probantur: ſignũ nã omnia quę paria eſſe videntur ad imparitatẽ latentem reuocantur. ſic oculi ſunt pares: & qum vnius muneris ſint ambo: ſunt vnus: ſic manus ſunt duę & interdũ coniunguntur ad vnum munus atq; vna ſunt. quare ſunt duę vt p̃tes vnius. An qm̃ in quolibet numero ĩpari vnitàs eſt media adeo vt vtrinq; pariter cęteræ vnitates conſiſtant. vt in quinario tertia vnitas eſt media inter binas vnitates. & in nonario quinta vnitas eſt media inter quaternas vnitates. quæcunq; igitur habent me-

dium & extrema quotcũq; velis: ea numero impari conſtare neceſſe eſt. folia autem & frondes nõ ſolum habent medium & extrema latera ſed etiã medium longius atq; maius: quod videtur eſſe principium eorum: quæ ſunt vtrinq;. nanq; quę vtrinq; ſunt: illa pari ratione declinant a/primo. ac medio. in incremẽtis quoq; illud compertum eſt. Nãq; prius in longum creſcunt: deinde in latera patere volunt. quæ a/longo ſecundaria ſunt. & ob hanc cauſam foliorũ: quę a/pediculo neruo vno magno atq; medio aſſurgunt: ſi vtrinq; non vna & a/pediculo aſſurgunt alii nerui latera ue: ab eo medio tamen oriũtur: aut bini aut alterni atq; vtrouerſum procurrunt. In q̃bus nihilominus imparitas comperitur.

PRO. 5

QVr venationes ſunt gratiſſimæ. quam ob cauſam reges: quorũ nihil eſt potius q̃ voluptati indulgere: maximã partẽ ętatis venãdo cõterunt: ac feras auesq; perdite inſectantur. An qm̃ hominum genus & ſi ratione ſtudiorũ humanũ appelletur: magna tamẽ ex parte ad crudelitatem inclinat. non ſolum. n. ſtirpes obtruncat ſed animalia cuncta interficit crudeliſſime. atq; præ eadẽ cauſa ſęuit in eos: qui ęquales atq; naturæ eiuſdem ſunt. quod non eſt ſpectare niſi in iis animaliũ formis: quæ crudelitate & rapacitate feritate ue gaudent: inq; his etiã longe minus. in venatu vero ſummã crudelitatẽ adeſſe comptum eſt. An quoniã auari animi eſt venari. atq; auaritia plurimum in humano genere viget. An qm̃ martialis res eſt venatio. ſunt. n. in ea pręter pugnas & vulnera atq; neces etiã inſidiæ ſtratagemata fictiones deceptiões deluſiões. Mars vero in humanis animis magnopere imperitat. An qm̃ in venationibus pręſertim quæ canibus aquiliſue fiunt: impetus & inſultus itẽ exceptus & defenſus ſpectantur: qui dum natura quodã modo fiunt: longe aptiores oportunioreſq; euadũt q̃ q fiunt ab hoib⁹ quauis in pugna certãtib⁹. & icirco ſunt gratiores: hominũq; ſpectantiũ animos alliciunt atq; retinẽt magis.

PRO. 6

QVr gulæ multa inſtrumẽta parata ſeruiunt: auribus nulla deſtinata videntur. quibus nõ minora: ſed potius longe plura delegata eſſe debent. nãq; ſi per gulam excipiãtur ea: quę ad alendum corpus apta ſunt: per aures capiuntur illa: quæ pręſertim ad animum faciunt. veluti diſciplinę omnes. quãobrem apud græcos ἀκροάματα & ἀκούσματα hoc eſt: auſcultationes vocantur documẽta. Et quẽadmodum gulæ inſtrumenta mundant parantq; edulia vt & placide & ſuauiter illam intrent: ita & quæ aures ingrediuntur: eſſent paranda vt dulciter inirent tanq̃ ad animum acceſſura. & vt aſpera gulam lędunt: ita maleaudita viciant animum & corrumpunt. Parata autem inſtrumẽta gulæ ſunt a/natura lingua/dentes/labia/manus. ab arte omnia Cereris & Bacchi & culinę arma & fomẽta atq; ipſe coquẽdi magiſter. An quia gulæ via vna & recta & ampla eſt. auriũ viæ duæ & arctiſſimę atq; verticillę & turbinatę: quib⁹ auditus ſeptus adeo eſſe videtur: vt & librata & expurgata & abſq; nocumento cuncta excipere valeat. An quoniã & ſi aurium ſupellectilia multa ſint & maiora q̃ quæ gulæ tribuantur: nulla tamen ad aures inuenta & parata videntur & dicuntur. quoniam ea omnia contemptui habentur & abuſu cuncta maleaffecta. plurima nanq; ſunt arma & momenta tam a/natura q̃ arte & inſtitutione auribus excogitata & tradita: vt delicatiſſime & nitidiſſime ſua ſenſilia exciperẽt aures: tanq̃ animo non corpori illa redditurę forẽt. Quorũ primũ eſt aurium ipſarum turbinatum verticillumq; iter ac arctum. deinde ſunt manus. has. n. admouere ſolemus auribus: vt oculis: neu non vidẽda non audienda ue videamus aut audiamus. ſunt etiam labiæ loquentis & dentes & lingua atq; omnia: quæ voci edendæ formandęq; deſtinata ſunt: quę aurium quoq; ſunt ſeruitia. vt gulæ alia ratione inſeruire ſolent. eadẽ non ſolum genita ſunt ad formãdas edendaſq; voces orationẽq; concinnandam: verũetiam eorum aliqua interiecta ſunt tanq̃ duplicia valla. vt labia & dentes: quorum munus eſt etiam linguam compeſcere atq; garrulitatem & omnia maledicta refrenare: ne ad aures efflata aduolẽt. Ab arte quinetiã plæraq; excogitata ſunt: quæ auribus adunguem ſeruirẽt. Grammaticæ. n. & poeticę & oratorię inſtitutiones aurium ſunt: quibus primum placere ſummo ſtudio contendunt. Item diſciplinę cunctę per aures ingreſſurę volunt eſſe diſtinctę/raſiles/tornatiles & digeſtæ adeo: ne turmatim inculcatæ ue ingruãt. quam obrẽ electi ſunt pręceptores & auditoria ſtatuta. ſoni quoq; arte multa & varia moderantur ſocianturq; non alia ratione q̃ vt auribus exquiſite ſeruiãt. quibus in artibus varia & ingenioſiſſima excogitata ſunt inſtrumenta ſonandi. adde ea: quibus ſigna dantur tum in vrbe vt cãpanę vt horarũ diſtinctores: tũ in caſtris vt tubę/vt tympana & cętera id genus. hæc oĩa ſi recte aĩaduertere eſt: auriũ ſunt: quę qm̃ vnuſq̃ſq; fere ipſis abutitur: inq; aliũ finẽ auertit: nõ auriũ eſſe putãtur. quãobrẽ vbi q̃ plurima ſua auriũ ſũt inſtã: earũ nulla eẽ vident & credunt.

PRO. 7

QVr ſenes panem mollẽ amãt: durũ abhorrent. An quia dentibus carẽt: aut ſi habuerint: raros habẽt/aut pertuſos/aut roſos/aut debiles: quibus vt dura moleſta ſunt: ita mollicella conſentanea & grata. An quia laborẽ cunctis in rebus inire parũ amant: ocia vbiq; loci quærẽtes. ſedent magis q̃ ambulant: iacent potius q̃ ſtant: vacant libentius: q̃ ſtudiis indulgẽt. in compoſiti inhornatiq; eſſe malunt: modo nihil agant: q̃ quicq̃ agere: vt compoſita veſte & munda & pulcra vtantur. veluti veteres & attritas veſtes magis diligunt: ne nouas domẽt tractent ac amicẽt. atq; ne laboris quicq̃ ſubeant: fiunt libentius negligẽtiores ac rerum contemptores. Quamobrem & ſi

dentibus ualeāt: vt plæroſq; valere: compertum eſt: ad mollem panem potius q̄ ad durum manū admouent. An quia ſuapte natura ſenes ſicci euaſere: a/qua genuina ſiccitate veluti affecti moleſtia: ad contrariā qualitatem facillime inclinant & accedunt humida vbiq; quærētes: quibus valeant temperari quam ob rem vini amantiſſimi ſunt. panem nempe mollem non parum humoris continere: compertum eſt.

PRO. 8

QVt poma vermē habentia & odorata magis & ſapidiora & fragiliora guſtantur. An quia vermis calidior eſt pomo. calore itaq; addito idq; intrinſecus pomū cōcoquitur & citius & magis. concoctionē ſequitur & odor & ſapor & teneritudo ac leuitas. neq; mirum. quādoquidē in abſtruſum eſt. groſſos ſuſpenſos in arbore ficu ingenerare culices quoſdā: qui uolantes ſuper ficus tactu ſolo reddūt illas ad maturandū habiliores. An q̄m dum uermis adeſt: tum pomum ęgrotat adeo: ut ueluti febrire uideatur. ſed eiuſmodi calor humiditatis nimietatem minuit. & frigidos acidoſq; ſuccos reprimit. atq; memoratos effectus producit. An quia dum uermis adeſt: debilis fit pomi uis adeo: ut uix poſſit tegere pomū. quamobrē aeri habilius ſubiicitur ad maturandū. ſignū. Nam poma: quæ uermē continēt: minora ſunt aliis. q̄m uerme pręſente imbecillia ita redigūtur: ut ſuccum ad alendū non amplius trahāt. quinetiam tum poma mature ſcere incipiūt: qum uis interna ſeneſcit ac deficit. An quia & vermis & locus eius in pomo eſt ueluti ulcus in homine. quo manēte in corpore oēs prauæ humiditates expurgātur: ac cæterū corpus ſincerius redditur. ita quoq; in pomo ad uermem omnia praua deſcēdunt a/cętero pomo. idq; ubi ita purgatū remanet & odoratū uehemētius & ſapidius ac fragilius ſentitur.

PRO. 9

QVt mulieres atq; pueri & facillime & maxime: mares contra iuuenes atq; ſenes & ęgre & parum ridēt. An quia mulieres & pueri protegūtur a/Venere. Venus ſuapte natura riſicola eſt. lętitiā ſemper amās & iocos. Iuuenes uero mares ac ſenes nō ſub imperio eius deę merēt: quāobrem mos erat apud ueteres, ut pueri: ubi pubeſcere inciperēt: ferrentur ad fanum Veneris: atq; illic nuces pueritię relinquerēt. ſignificātes: ſe tū eſſe tutela deæ ſolutos. Vnde illud Satyri carmen. Et nucib⁹ facimus quęcūq; relictis. An q̄m illis corpus eſt tenerū atq; humore & calore ſuffuſum. Iccirco facillime titillantur. riſus vero titillatio quædā eſt. mulieres præſertim iuniores eodem: quo pueri habitu corporis dum ſunt: eundem etiā affectum ſubeūt. mares cōtra quo ſeniores: eo duriores & ſicciores: durum & ſiccum corpus non pati poteſt celerem crebrūq; atq; formicinū motum. qui in titillatione poſtulatur. quaobrem ad ridendū ſunt ineptiores. ſignū. nāq; qum vino ſenes maduerīt incaluerītq;: q̄ſi tū repueraſcerēt ī riſum largiorē pſūdunt.

PRO. 10

QVt pyra & eiuſmodi poma incipiūt matureſcere ab intima & media eorū parte: non ab ambitu & cortice. An quia ſemina ſunt in media imaq; parte corporis. quæ qum calida & vi plena ſint: viciniorē pulpā primo cōcocūt. cōcoctio ipſa maturatio eſt. An quoniā exteriores pomi partes ſunt duriores: interiores & mediæ teneriores. duræ. n. illæ ſunt: q̄ vicinæ obnoxiæq; ſunt externis qualitatibus aeris pluuiis/ventis/æſtu/pulueri. quāobrem etiam corticē tanq̄ tergus obducunt. quos affectus nihil aut minimū penetrare ad intimas partes & ſeminū loca: compertum eſt. Quia vero maturatio quędā corporis teneritas eſt: eam: dum in fructibus eſt futura: potius apparere decet in ſimilibus q̄ in contrariis. ſimiles ſunt mediæ partes. An quia mediæ partes primæ cōſtitutæ ſunt a/natura: vt ſeminibus nutrimentū prębeāt. in omni. n. ſemine duo corpora eſſe cōpertum eſt. alterum: quod generatur primū: alterum: quod tuetur fouendo id: quod eſt generandū: & generati alimentū eſt. veluti in ouis videre licet. nā ex albugine eius generatio fit: vitellus pro nutrimento & fomento eſt. qum igitur ſemina excluſura ſunt germen: prius paratum eſſe oporret id: vnde germen ſuccum ad alendum trahat: & in illo ipſa madidius degāt. quæ pręparatio maturatio eſt pulpæ ambiētis. verūtamen q̄ mediæ partes ſunt propinquæ ſeminibus alēdis in fructibus: ipſæ primæ eo pacto parantur.

PRO. 11

QVt ſoni/voces/fragores/bombardę lōgius in hiſce locis q̄ in aliis audiūtur. An quia vēti & tardare breuēq; reddere ſonum poſſunt: atq; proferre q̄ longiſſime. eſt. n. ſonus aeris qualitas: & aer a/ventis vel retro vel porro q̄ facillime pellitur. An quia mōtes & locorū iniquitas ęquabilitaſq; in cauſa ſunt: qur minus magis ue proferātur voces & ſoni. nam in ęquabili ſolo citius longiuſq; audiūtur. ea. n. quæ in ſolo extumēt vallēq; efficiunt: facillime intercipere ſonum poſſunt: ne differatur. quāobrē in campis facilius longiuſq; auditur q̄ in nemoribus. arborū. n. frequētia ſonum cōfringūt ac remorātur nemora. An q̄m adeſt vel intereſt mare aut flumē magnaue aqua. nā illic longius ſoni audiūtur vbi mare vel fluīa magna īterfluūt. diſcurrere. n. videt̄ ſonus ſup aquarū facie & lęuore vt ventus. a/nullo. n. obiee offēditur ac īteger ſeruatur atq; potētius trāſit. cui rei indicio eſt ſecūda nauigatio. hęc. n. fit a/felici vento libertime ſup aquis pcurrente. Methone iccirco vrbs: dum a/turcis obſideret: pcuteretur q; bōbardis aſſiduis ac magnis. earū bōbus tonuſq; vſq; ad Cretenſiū aures puolaſſe certo fertur. diſtat Creta a/Methone milia ducēta. Patauiū dū a/Germanicis bōbardis quateretur: tormētorū eorū ſonitus ad vſq; Cherſum inſulā cōſtat pueniſſe. Cherſum vero abeſt a/Patauio centū ac ſexagita milia paſſuū atq; vtraq; diſtantia ſup mari tenditur. Et Brixia

qum a/Venetis bombardis rumperetur: murmura machinaꝶ veluti tonitrua & Pataui & Clodiæ audita ſunt. inter quas vrbes ad octogenũ milium paſſuum diſtantia patet. in qua Padus fluuius eſt a/meridie. atq; Ladix & Mincius interfluẽtes pręter alia flumina. An in cauſa etiam eſt montiũ rectitudo quędã. a/quibus quemadmodũ ne ſonitus in latera diffundatur: prohibetur: ita etiam vt porro recta tranſcurrat: accõmodatur. nam inter Brixiam ac Patauium ab arcto Alpes veluti recta protenduntur.

PRO. 12

QVr canes inter cæteras quadrupedes ſoli eundo interdũ ſponte crus alterum poſterius contrahunt ita: vt claudi eant: tribuſq; pedibus procedãt. An quia corporis ſiccioris ſunt. ſiccitas vero cõtrahere vel cogit vel ſuadet. ſed poſterioꝶ alterum crus cõtrahunt potius: anterioꝶ nunq̃ niſi ęgrotẽt: q; anterioribus magis eundo vtuntur. illaq; magis neceſſaria ſunt. ſignum. nam omnia neruea pelleaq; etiam parũ deſiccata cõtrahuntur. An quia canes inter cœtera animãtia blãdi & adulãtes ſunt. ridere. n. vidẽtur & lambunt veluti oſcularẽtur. geſtiũt & corpore & corporis partibus etiam ſaltãdo & cantãdo ab eadem parte animæ: a/qua hæc proficiſcũtur munia/etiam attẽdit: vt eo pacto claudicare ſe oſtentẽt. velut adulãtes per ægritudinẽ & defectũ: veniam impetrarent. ſignũ. nãq; vbi ab aliquo cane maiore ſentiunt poſſe vinci: ſtatim tẽpore ſe proſternũt humi cedendo & adulãdo veniamq; petẽdo. nam eiuſmodi affectus non facile in magnis canibus repeririuntur: vt paruis & minutulis inſiti natura eſſe vidẽtur. quoꝶ maxime eſt timere maiores. hi. n. frequẽter: qum canem maiorẽ aliquẽ tuentur accedere: clanculũ atq; cautius obuiã claudicãtes procedunt. interdum qum pares viderit: eodem modo claudicãdo adeũt: veluti fingẽtes ęgritudinẽ: idq; vt mitius ſe agere velle oſtendãt. An eam claudicationẽ faciunt per ſpeciẽ demẽtiæ & leuitatis cuiuſdã. nã vt inter hoies: q demẽtiã aliquã patiũtur: geſticulamẽta & ſaltus quoſdã factitãt aptos qdẽ: ſed ĩoportunos adeo: vt ad demẽtiã vergere ſe oſtẽdãt. ita nimiꝶ ĩter canes minuti ꝑſertim tãq̃ inſaniuſculi amãt claudicare nulla ẽt cogẽte neceſſitate.

PRO. 13

QVr pannos calefaciẽtes nos ſentimus. nãq; ſi eos calefacimus: aut vt frigidos aut vt nõ calidos percipere deceret. An quia ſunt durioris & ſolidioris corporis q̃ cutis noſtra eſt. quam obrẽ & ſi parem calorem acceperit: poſſunt tamẽ illum ſolidius & integrius ſeruare: eoq; acrius calefacere. Simile nãq; ſpectare licet in marmore aut ferro candẽte. hoc. n. acrius vrit q̃ carbo & flamma: quibus illud incãduit. An quia panni non ab ea parte noſtri corporis calefiũt: qua nos ſentimus illos eſſe calidos: ſed alia. cute. n. ſentimus eos calidos eſſe: quam illi calefaciunt: ſed vaporibus: qui a/corpe nr̃o aſſidue halant p cutis foramina: q calidiores ſunt q̃ cutis eſt: pãni calefiũt. q̃obrẽ calidiores: q̃ cutis eſt: effecti facile pñt nos p ſummas ptes calefacere.

PRO. 14

QVr canes qum baubant: os attollũt. An quia plus iræ pectore conceperũt: q̃ prono capite & faucibus in terram verſis proflare effundereq; valeant. ore itaq; verſus cœlum ſublato tanq̃ rectiore via facta maiorẽ iræ fluuiũ efflant. ita etiam in ſuſpirioſis quibuſdam accidit. qui vt maiorẽ ſpiritum edant: faciem oſq; & fauces vſq; adeo tollunt: vt ipſa cum arteriis in eadem ſint rectitudine. An ita tollunt ora: vt maiore voce baubẽt. & baubãdo altius: magis terreãt: dominoſq; etiã longius manẽtes aduocẽt. ſiquidem uocibus & ſonis illud propriũ eſt: ut facilius deorſum uerſus ferantur: q̃ ſurſum eriganitur. quamobrẽ qum uox fit uerſus propeq; humũ: minus auditur. nã cito circa humum diſperditur. qum uero ab altiore loco prorũpit: facile longius diffunditur. canis itaq; ſi prono capite baubaret prope inq; humum vocem emitteret cito interiturã. elato vero rictu quaſi ab alto clamores proferuntur. neq; id canibus ſolis inſitum eſt: verum etiã lupis: hi. n. qum vlulant: ora tollunt. item equis. nam hinnientes colla erigũt. & aſini rudendo caput tẽdũt & vna cum collo eleuãt. idem videre eſt in auibus qbuſdã. vſq; adeo vt homo quoq; idẽ patiatur. is. n. qñ vehemẽter clamare cogitur: os apertũ faciẽq; in cœlũ vertit ac attollit.

PRO. 15

QVr qui cepas comederũt: ne maleolant: radicẽ: quam Zeduariã vocant: mandunt: dentibuſq; obterunt. An quoniã in ea radice vis acris odoris eſt adeo: vt exceſſu odoris poſſit odorẽ cepæ vel delere vel obſcurare. ſignũ. nam qui maleolẽt: muſchum gerunt: vt iucũdo magnoq; prauum odorem tegant. An quia in ea radice vis eſt magnæ caliditatis: quæ poteſt cepæ ſuccũ cõcoquere. qui concoctus odorem etiam non modo ſaporẽ mutat. pręſertim ſi cepa prę ſua teneritudine parua cõcoctione aciem ſaporis & odoris etiam ſummi amittat. ſignũ. nãq; qui volunt id exactius curare: ii aqua percalida os & fauces ſæpius abluunt: atq; interim paucum calidæ ſorbent. nã vt calida in aheno cepa coquitur: ita in ore tenuis eius ſuccus: qui cutem affecit: facile coquitur & deletur.

PRO. 16

QVr inepte ſedentis pes ſtupidulus: qum mutata ſedẽdi figura incipit ſolutus redire ad ſenſum: frigidus eſſe ſentitur. An quia qum ſtupeſcit vel vinculo vel præſſione mẽbrum: tum ſanguis multus & ſpiritus tranſit vltra uinculum: idem uel pręſſione uel uinculo amoto ſtatim tempore repetit retro ad ſedes: unde defluxerat. & repetendo etiam multum ſanguiſ: qui in mẽbro præ/erat: rapit. quãobrem membrum calidis humoribus priuatum frigidum manet & ſentit. An quia ſanguis quidem calidior deſcendit: quippe qui a/profundo corpore procurrit: in mẽbro uero fri-

geſcit.pes.n.ob diſtantiã a/corde friget ſemper: ſenſus interea obruitur ab humorũ cumulo. & ic/circo nequit qualitatẽ diſcernere ſanguinis aduenticii refrigeratiq; qua ratione etiam ſtupet.quum uero ſoluta eſt loci cõpreſſio ligatio ue: atq; reuocatio multitudinis fieri icipit: leuatus ueluti onere ſenſus refrigerati pſentiſq; ſanguinis qualitatẽ reſentiſcit. PRO. 17

Q Vr militares homines ſi diu militiã fecerint: vitam longã & ſanam producunt: vrbani contra & ęgre degunt & intempeſtiue moriuntur. An quia militiæ vnuſquiſq; ſe noctu interdiuq; exercet.exercitiũ vero corpora firmat: vires augẽdo atq; his auctis omnes ſuperfluitates corporis diſſoluẽdo.ſed indurata corpora qum fuerint: facile ſe eodem modo futurũ ſeruare poſſunt. & ea: quæ ita habẽt & ſana manent & ęgritudines nihil ſentiũt.quæ dum homines minus afflixerint: ſi/nunt longã vitam protendere. An quoniã aſſueſcunt omnibus cęli iniuriis: & locoꝝ ac rerum aliarum varietate mutationeue.tollerãt.n.& ęſtus & frigora.& interdiu & noctu agunt cuncta ſub dio.idq; nunc in nemoribus/nunc in aruis/nunc in montibus/nunc paluſtribus in locis: nũc prope flumina/nunc ſecedentes ab eis/nunc cũ hoſtium metu/nunc eorum ſecuri/nunc lęti & ſpe pleni/ nunc moeſti atq; cum deſtituta ſpe/premuntur ſępe fame/ſępe plus iuſto vorant & replentur.qua rum rerum ſubita magnaq; mutatio iis: qui inſueti ſunt: cauſa eſt cum ęgritudinis tũ mortis. Cõtra qui hiſce aſſueti ſunt: ii aut nunq̃ aut perq̃ raro lędũtur: ęgritudinẽ ue vllam ſentiunt. An quia militiæ Venus nequicq̃ loci habet, quippe quæ aulis aureis & mollibus culcitris & tepidariis gau/det.ocia quinetiã amat atq; opiparas dapes/vinaq; odoratiſſima ſectatur. vnde duo pręſertim in/commoda proficiſcũtur.Nãq; Venere eneruatur & languet homo: meliorem corporis ſubſtantiã diſpẽdẽdo atq; cibis impletur inopportunis torpidiſq;.nam illinc lngẽs oritur animi & corporis im/becillitas: hinc nimia cruditas cumulatur. q̃ prima fomenta omnium ęgritudinum ac interitus eſſe probantur. PRO. 18

Q Vr maxime apud reges viri poetæ vitam degunt.ſiquidẽ cum Polycrate Anacreon: cum Hie rone Aeſchylus & Simonides.cum Dionyſio Philoxenus.cum Antigono Macedone Antago ras & Aratus.cum Auguſto Vergilius Horatius Ouidius cum Alfonſo primo & primo Ferdinãdo Antonius Panhormita cum Ferdinando primo & Alfonſo ſecundo Neapolitanoꝝ regibus Iouia/nus Põtanus & Aurelius Biẽn atus. cum Federico Alfonſum ſecuto Iacobus Sanaſſarus: quẽ Actiũ Sincerum appellant: victitauit.Philoſophi contra ſpretis regum lacunaribus academias potius ſe ętatiq; ętatem omnẽ in eis inſumpſere. An quia poetica vis quędam ſumma eſt adulãdi blandiẽ/diue vt ſuſpicatur Plato: ac nemo eſt inter mortales: qui q̃ reges magis amat adulatores. quãobrẽ facillime volẽtes idem munus conſuetudinẽ & amicitiam ineunt atq; ſeruant. Contra philoſophi recti ac iuſti cultores regere volunt vel dicto vel etiam ſupercilio.quoꝝ regimini parere principes reluctãtut.hi.n.ſe reges nouerunt: ac regere non regi volunt. An quia poetaꝝ oratio moreſq; facillimi & ſuauiſſimi ſunt.quippe qui cuncta melle condiunt: floribus ſpargunt ac diuina orationis luce illuſtrant.quibus muneribus reges ſummopere gaudẽt & ſectantur opulentia rerum omnium & ſacietate perfracti atq; molliti.phorum vero oratio ſimplex ac breuis eſt: & rebus grauibus nixa difficilis/& iccirco horrenda auditu.mores quinetiã rigidi & metuẽdi vel potius venerãdi.eam ob/rem aut nunq̃ aut raro a/regibus admittũtur. Inter omnes philoſophos & ſi Plato eloquẽtiſſimus auditus atq; dexterrimus habitus ſit: eum tamen Dionyſius breuibus excepit: maleaudiuit: accu/ſauit: ac tandem pepulit. An quia poeticæ munus proprium eſt reges & grandia ducum facta canere.quamobrẽ eos etiam ſecuntur poetæ: quos canere ſtudent & gaudent.regũ contra eſt: mi/ra geſta vel dicendo vel agendo parere: quæ vt ſuapte natura rara & mirãda ſunt: ita mire lauda/ri volunt.iccirco benigne admittunt eos: qui benefacta ipſorum diuine canẽdo ſeruant: atq; vt de cet extollunt: minuſq; perditum oblitũq; iri ſinunt. Philoſophi vero diuinitus inuenta & a/pæne/tralibus naturæ excuſſa gaudent oſtendere. vt & gloriam nanciſcãtur: & hominum generi vtilita/tem afferant.Proinde aurem ſollertẽ quęrunt: & ad ſilentia loca ſecedunt: vt quietiore ſtudio res altiores capiantur.aures autem ſollertes non regum: hominum pauperum ſunt. & ſilentia loca nõ aulæ & cõclauia ſunt regia: quæ aſſiduis tubis & ſtrepitu turbaꝝ contremiſcũt.academiæ ſunt vel extra vrbem ſepoſitæ.in quibus ſiquãdo voculæ auiculaꝝ garrientiũ audiãtur: non alia vox q̃ hor/tendi & docti magiſtri ſolet auſcultari. PRO. 19

Q Vr architecti columnis vſuri: illas non ad amuſim tornant: ſed potius imas ſummaſq; partes æquo ambitu finiunt: partes vero: quæ mediam ac imam interiacent: tumidiuſculas: quaſi in ventrem quendam increuiſſent: formant. An quia uiſu ea figura elegantior eſt.uidetur.n.artẽ habere.rectitudo uero linearum ab imo ad ſummũ protenſa ueluti rudis & iners eſſe. atq; æque ac ubiq; partium/ſibi ſimilis ſit: faſtidire putatur.quod ſentientes pictores nituntur: ut imagines: quas liniunt: quaſi aliquid agerent: præſententur. & plurimum decoris pręſeferre exiſtimantur figuræ: quæ aptiſſimos geſtus ſpectantur actitare. An quia columna ſuapte natura procera eſſe atq; ſtare uult. & quæ ſtant: ea in imo magna & grauia: in ſummo parua & leuia cõſtare poſtulãt. An quoniam omnis uis ſuſtinendi ponderis competitur in ea columnæ parte: quæ parum ſupra imum

ac aliquantum citra medium eius eſt. pondus.n.a/ſummo deſcendens premit imum atque deorſum urget. Imũ contra excipiens ponderis ſuperioris impetum renititur adeo: vt repellat uim deſcendentem. quamobrem vis repulſa paulo ſuperius: q̃ vbi imum ipſum eſt: ſeſe colligit ac duplicem auget: & impetum iterum aucta facere contendit etiam renitẽte fundamento & imo. quamobrem pugna virium contrariarum pellendi & repellendi fit ingens in eã parte: quæ parum ſupra columnæ pedem imum ue eſt. quæ pars locuſq; conflictus: niſi materia & corpore pręſtiterit longe plus q̃ ſumma & ima: diffrangi cogeretur atq; ruinam afferret. Qum vero in ventrem quendam columnę corpus illic extumuerit: tanquam iterum alterum ue iactum fundamentum eſſet validiſſime ſuperiniectę molis pondera ſuſtentare poteſt.

PRO. 20

Qur puellæ facies ad ſe nos a/quarũcunq; vis rerum ſpectatu auertit: allicit: trahit: rapit. An quia præter cætera vicinior ſimiliorq; eſt ipſi pulcro/ideę ue pulcri. veluti academicorum philoſophorum ſententia eſt. An quia flos humani corporis in ea inſidet vireſcens: in quo liberius q̃ cæteris in rebus gratiæ rident. hæ enim ſunt: quæ obtutus animiq; noſtri dominę ſunt. flos autem ille enaſcitur ac aſſurgit pulcherimus e/pictura quadam naturę diligentiſſima. ea enim candidos dentes ruberrimis labiis vtrinq; ſemiuelauit ita: vt candor inter rubores niteſceret. qui etiam lacteam cutem ac veluti raſilem tabellam ruboribus malarum ac labiarum maculãdo diſtinxit. vt albor rubedine floreret: rubedinem colligeret & illuſtraret albedo. præter hæc etiam cum nigredine alborem amicauit. nam in oculorum medio albo nitentiſſimo nigrorem nimium inſeruit. in nigrore etiam medio mire lucem ingentem accendit. Item in ciliis duos verſus interuallo ſeiunctos deſcripſit: neſcio quæ verba ſecreta & occultas ſententias continẽtes. ac ne colorum eiuſmodi ſola ſpectaretur commiſſio: illis ſubdidit veluti pomorum aceruum. quorum vnum locauit in mẽto: alterum in rictu: quem ſeiunxit tanq; malum punicum in labias: tertium apte compreſſit in naſum: quartum in mala dextra: quintum in ſiniſtra/ſextum ac ſeptimum in frontis vtriſq; partibus aptauit ac vtraq; coniunxit & compreſſit in menſulam frontis. octauum inter tertium/quartum & ſextum collocauit: nonum inter tertium/quintum/ac ſeptimum interpoſuit: eaq; veluti malum ſecundum aperuit in oculos. deinde hoc pulcherrimum opus texit velamine capillorum aureo. & ne humiliter iaceret non ſolum in ſupremo corpore ſtabiliuit. verum etiam vt dignius ſederet etiam in ea ſummitate: ſubiecit illi columnellam cum ampla & ſolida baſi: quarum vtranq; e/materia pario candidiore fabricauit. Quam autem ea pictura fuerit omnium præſtantiſſima cognoſcere licet ex hiſce. nanq; natura ipſa ſumma ſculpendi & pingendi magiſtra eſt: iccirco nihil vnquam ſculpſit formauitq;: quod non etiam pulcherrime & diligentiſſime pinxiſſet. ſignum. nanq; naturæ opera exemplo proponuntur omnibus ſculptoribus atq; pictoribus. quorum ille plus laudatur: qui diligentius naturam imitari ſciuit. homo aũt inter cętera naturæ opera longe antecellit. in quo vt mirum fuit naturæ ingenium ſtruendi & formandi: ita opera pingendi præſtantiſſima eo: quo genus humanum rebus cæteris excellentius eſt. Exactamq; faciei picturam eſſe: illud indicat. nãq; veluti in concentu vox voci adeo hæret & conſonat: qum proportione quadam conſtantes euadũt: vt auribus lęuiter accedentes gratiſſimæ ſentiãtur. ita in ea pictura candor cum rubore & cum cãdore nigror conſentit in electa & ſuapte proportione fundari. quamobrem qum oculis ſpectantiũ expoſita ſit pictura iucundiſſima: non aliquo pacto offendẽs excipitur. exceptaq; ad ſe trahit excipientem: ac ab aliis cunctis videndis rebus auertit.

PRO. 21

Qur grues tardiſſime volare videntur: longiſſima tamen itinera breui tempore ſuperãt. An quia magno ſunt corpore. magni enim corporis moles: quoniam hebes eſt: tarditatem parit: ſuo vero ſpacio longum tractum paſſim occupat. quamobrem citius omnem metitur diſtantiam. ſignum. nam longa nauis citius ſuperat curſus ſpacium: q̃ breuis. quoniam longioris mẽſuræ numerus minor eſt numero breuioris. eadẽ ratione citius peruenit bos tardiſſime motus ad metam: q̃ velociſſima formica. An quia non ſentitur velocitas earum: quæ volatu celeri ac magno procurrunt. veloces nempe ſunt. ꝙ multum breui tempore tranſeunt: videntur etiam tardæ: quoniam alte volant. ea enim quę a/nobis magno tractu ſemota ſunt. qum etiam moueantur celerrime: vidẽtur nõ moueri: ſed interdũ potius qeſcere. quẽadmodũ cernere eſt in ſtellis ac ſole. qui manere creditur: qum ociſſime feratur. alte vero volare grues indicio eſt: nã per q̃ paruo corpe ſpectãtur: dum ita volãt quę magno ſunt corpe ac pedibus collo & alis maxĩe patẽt.

PRO. 22

Qur oleũ & axũgia ĩiecta pãnis maculã vix deletilẽ cõtrahũt. Butyrũ: quod illis q̃ ſimillimũ eſt: nõ maculat. eſt.n. ſimillimũ. nã ſpiſſatur: liquefit: vritur: natat in aqua aliiſq; humoribus vt illa. quin et ęq; ac illa dapes cõdit ac ſapidas reddit. An quia pingue nõ eſt: ſed potius vergit ad naturã caſei. caſeus.n. trifariã colligitur. nã alius tenuis eſt naturã aeris ſequẽs. qđ butyrũ eſt. alius craſſus tanq̃ terreſtris ſubſta foret. veluti eſt ſerũ decoctũ: quã aliis colloſtrã placet appellare. Cãpani recoctã dicũt. quaſi lactis pars reliqua cocta ſit. Veneti puinã volẽtes dicere pytiinã a/pytia id eſt coagulo. Eſt & tertiũ caſei genus: media ſubſta iter hęc. quẽ caſeũ vulgo vocãt. atq; eo pacto quattuor ſubſtas in eſſe lacti videre lꝫ: quę rñdẽt elemẽtis quattuor nãq; vt butyrũ igne liqſcit. ita caſeus

recens ab igne calida ue ſoluitur in molle glutinum ita: ut fluat. ac frigore etiam ſiſtit: vt butyrũ dẽſatur. An quoniã & ſi pingue ſit: craſſiſſimũ tamẽ eſt. & vſq; adeo hebes: vt nõ vel tenuiter ſparſum penetret. quæ duo cõperiuntur in oleo. oleũ .n. tum ſubtilitate & tenacitate ſua tenuiter ſpargitur: tum acutiſſime init. & qum inierit: tum adeo infigitur: vt vix euelli & abduci valeat. butyrum veluti cęra habet. hæc .n. etiam ſi liquefacta fuerit: tam leuiter manibus hæreri vt per q̄ facile ab eis nulla re alia adhibita: quę abſtergere ipſam poſſit: ſeparetur. PRO. 23

QVr a/lacte butyrum primum agitatu extrahitur: deinde coagulo caſeus. poſtremo coloſtra recoctaue igne & coctiõe ſeparatur a/ſero. quę res videtur ignota fuiſſe antiquis hoibus. An quoniam agitatio paruam caliditatem excitat: quę ſoluere caſei ſubſtantiã poteſt: tanq̄ in ſudorẽ exerceret. quę denſare lac non poteſt. nãq; ſi maiore caliditate lac moueretur: denſaretur adeo: vt non ſineret butyrum effundere. veluti etiam qum lac anteaq̄ extrahatur ab eo butyrum: coagulo ſpiſſatur ita: vt tum etiam butyrum contineatur. caſeus uero premitur coagulo. quoniam coaguli uis ſiccans eſt. inducta .n. ſiccitate in lacte perditur lactis liquor. itaq; coit uniuerſum: non tamen omne in caſeum: ſed ea pars: quæ inter butyrum & coloſtrã media eſt. qua dum cõpreſſa eſt etiam continetur ſerum: ac omne uidetur ſolidum corpus eſſe. in quo nõ etiam ſerum coactum eſt. quod videre licet tum: qum lac preſſum ſcindatur frangatur ue. nam tanquam ſolutis uinculis & remotis obicibus fluit ſerum relicto caſeo. coagulum autem uim ſiccandi habere: etiam uidere eſt. nãq; alui profluuia cõprimit ac ſiſtit ſi bibitum aut comeſum ſit. coloſtra uero de ſero coctione excernitur. q caſei pars craſſior: quæ dum nequiuiſſet a/coagulo comprimi: ſolutaq; cũ ſero remanſiſſet: ab ignis fortiore ſiccitate denſatur: denſataq; ſequeſtratur a/ſero. quod & tenuius minuſq; albicans relinquitur. PRO. 24

QVr acror: quod omphacium gręco uerbo uocant: item malorum granatorum atq; cytoniorũ uina dum in doliis ſuis contineantur: tum clara ac ſapida ſeruantur. hauſta uero e/doliis ac in cyathis manentia perq̄ breui turbida redduntur. colorem etiã atq; ſaporem illum gratum: quẽ habebant: amittunt. uinum & acetum contra ut in doliis ita extra dolia clara manent: non colorem non ſaporem amittentia. An quoniã ita acrores ad dulcedinẽ ut cruda & incocta ad percocta & perfecta ſe habent. hęc autem ita natura cõſtituta ſunt: ut ad coctionem tanq̄ ad perfectionem accedere mutariq; uelint. ſed mutatio & coctio in eiuſmodi ſuccis maxime fit ab aere. ſignum nãq; multi fructus poſtq̄ ſunt uindemiati aere tepente uel tecto matureſcunt. acria uero coqui uelle/& ad dulcia tranſmutari etiam indicatur in fructibus: qui acidi prius fiunt: deinde duce natura maturitatem nanciſcuntur. quãobrem qum illiuſmodi acrores nondum recepiſſent: q̄ expectabant perfectionem & maturitatem dulcoremq;: data occaſione dum aere magno cõprehenduntur: quodãmodo calefacti ebulliunt atq; craſſeſcunt. unde neq; clari neq; cũ eodem ſapore manent. quod tũ maxime fit: qum fuerint. atq; ab aere magno contacti. tunc enim citius mouentur. Quando uero in dolio ſunt nec ab aere aliquo tanguntur: atq; prę ſua magnitudine nihil ab aere pauculo patiũtur: aut ſi in dolio aliqua etiam decẽ pars aeris fuerit: illa non tantarũ uirium eſt ut acrorem multo maiorem uincere ualeat. ſed potius contra/pars illa aeris in dolio recrudeſcit ob pręſentiam crudi ac magni acroris. quã obrem accidit: ut in eodem dolio: ſi etiam minima quãtitas acroris remanſerit. aeris uero maxima pedetentim creuerit: acror clarus ſeruatur. tum enim aer: & ſi maxime inibi ſit: familiaris acrori redditus eſt. uinum autem qum ſemel maturatũ perfectũq; ſit: non habet notam paſſionis & coquendi: qua ſublata nõ etiã ab aere mutabile eſt. eo modo nec aliter habet acetum. in hoc etiã deleta eſt potentia maturandi & coquendi ab aere. unde uidere licet: quantopere differt acetũ ab acribus illis. An quia in acroribus p pauca caliditas genuina ineſt: quę dum manet in eis: poteſt illa rara & clara ſeruare. ſed ipſa extincta exhalaſcẽdo: neceſſe eſt: ut raritas cogatur. atq; turbulentia ſuccedat. igitur qum acror in cyatho paucus manſerit: tantillus tepor: qui erat in eo: facillime extinguitur: ſoluiturq; ab aeris ui unde ille cõfunditur. in dolio uero quoniam magna quantitas eſt acroris/tepiditas genuina perq̄ facile reſiſtit eo pręſertim: q uel ab aere magno non tangitur: aut a/paruo & debiliore tangitur: ueluti is eſt: qui in eodem dolio cum acrore manet. In vino autẽ caliditas longe maior ineſt vſq; adeo: vt non vincatur ab externo: niſi poſt longius tẽpus. accetum quinetiam calorem non paruum habet: ſed valde inſitum etiam ab aere inuictilem. vnde ſubtiliſſimum inter ceteros fructuum liquores euaſit. q̄ autem acrores ab aere patiantur vel illo uel hoc modo lucide ĩdicat id. nãq; acrores ſeruare ac defendere ab iniuriis aeris ẽt in uaſculis ſtudẽtes: addũt illis oleũ: quo ſequeſtrato aere intacti acrores diutiſſime ſeruãtur. PRO. 25

QVr mulieres antiquã verborũ ac orationis proprietatẽ maxime ſeruant. An quia res paucas tractant. quippe q circa domicilia domuſq; cuſtodiam omnia earum ingenia ſtudiaq; potiſſimum intenta ſunt. quarum rerum quæ nomina ſemel audiuerunt pręſertim a/matribus: atq; ſępiſſime deinde & dixerunt & audiuerũt: potuere facillime retinere vt trita: & in quibus veluti habitum fecerint: ſeruare potius q̄ noua recipere. ſignum. nam pueri etiam infantes ſcientes pauca referre: ſępiſſime libẽtiſſimeq; eadẽ repetunt: & eiſdẽ in cunctis rebus vtũtur vocibus. An quia

genus id hominum diuerſum eſt a/maribus uſq; adeo: vt ſuam habeat veluti rempu. quáobrē acciditi vt ſicuti maribus placuit verba corrumpere & mutare: mulieribus placuit nō mutare: ſeruare recepta. An quia mulieres: qū a/perfectione hominis aliquantū ſecedant: eo ſint inclinatiores ad auium & brutorum ingenia: quæ naturalia ſunt magis. quare vt in hiſce veluti natura ſunt voces ſignificantes atq; iccirco eędem ac perpetuo ſeruatæ. ita in mulieribus quaſi naturam magis ſectantibus eędē voces ſemper manēt. An quia mulieres conſuetudine ſe tēperarūt: mares per omnia loca vagantur. vnde miſcella & tanq̄ colluuio fit & orationis & verborū variorum & peregrinorum. qui. n. multas ac varias voces audit frequens etiam inter multos: is multas mutare: aliquas earum corrumpere cogitur. quam obrem qui in villis ſemper degunt aut in oppidulis: quę raræ cōſuetudinis ſunt: quæq; a/magnis vrbibus diſtant ſemota: hi tanq̄ nunq̄ audiuiſſent externas: patrias voces omni ex parte ſeruant. quibus mulieres veluti cācellis intertētæ ſimiles ſunt: voceſq; eaſdem maxime norunt ac ſectantur. PRO. 26

QVr aquæ plena vaſa anteq̄ ad ignem bulliāt: magna promunt murmura: quæ bullire qum incœperint non etiā immurmurāt. An quoniā in imo ac fundo vaſis primū caleſcente verberantur aquæ partes: quę fundo viciniſſimę ſunt. verberatio vero in profundo ſonitum clarū ciere nō poteſt: quoniam vndiq; cluditur/iccirco murmur gignitur. nō. n. aliud murmur eſt q̄ magnus ſonitus qui in arcto & cluſo fit. verberātur autem illic aquæ partes: qum refugiunt vaſis caliditatē ac a/cætera aqua coacta in vaſis imum recidit: idq; citiſſime. qum. n. aqua ſuper marmor durumue aliquod cito ceciderit: verberādo ſonitum reddit. & littora verberatu vndarum plāgere dicūtur. Sed cum aqua bullierit: tum non recidit: quæ refugiebat: ſed aſcendit: ac altera: quę deſcēdenti cedit: ſuccedit. in quo percuſſionē nullam eſſe contingit. An quoniā in imo gignitur aer: qui qum tum minutiſſimus ſit ac nequit ad ſummum aſcendere: in imo retinetur: non aliter q̄ in aere terra vel aqua atomatim diuiſa cōtinetur. qui dum in imo retinetur alter generatur: ac aſcendit: vbi primus erat. vnde multa fit aquæ partium & ſciſſio & cōiunctio: vt aeri fiat locus: idq; celeriter. in quo accidit veluti commiſtio cōfuſioq; aeris & aquæ multarum partium. non abſq; concuſſu & verberatu mutuo ac ſonitu. qum vero aer magnus gignitur ac potens aſcēdere: tum in imo non fit tanta cōplicatio neq; ſonitus: ſed aere ſcindēte ſupremas aquæ partes: illæ diſſultāt ac diſiciūtur: diſiectęq; ſeſe percutiūt & ſonitum clarum ciunt non murmur. ſimiliter fit in nube magna: qum in ea ventus cōplicatus eſt. nā anteaq̄ fiat vel pluuia vel ventus: ſemper murmur ingens auditur. eruptiōe vēti facta aut in aquā ſolutione murmur omne ſedatur. PRO. 27

QVr piſces & carnes aceto & aqua coctæ ac in eo iure coacto relictæ: quam gelatinā appellāt: diutiſſime abſq; putore ſeruātur. An quia cocta diutius q̄ cruda a/putredine vindicātur. cocta. n. magnam humiditatem amittunt: nidoreq; ignis inuſtum recipiunt: quorum vtrūq; putredinem refugit. An quoniā odor ingens aceti non modo multo ſuperat putorē carnis: verum etiā illum extinguit: non aliter q̄ lumen ſolis/candelæ lumen extinguit. quouſq; ergo multum increſcat putor: atq; vincatur aceti acies: putorem latere neceſſe eſt. veluti ſub crepuſculum magnus ignis aerem lucidiorem efficit qui paulo poſt ſuperatur a/lumine crepuſculi quod paulatim increſcit ſole appropinquāte. An quia vis aceti ſicca. ſicca eximūt rē a/putredine. ſic ēt ſale macerata caro ac piſcis aliaq; per multa diutius imputentia manent. An quoniā omnē carnē & intus & in cute occupauit & contexit acetum ita: vt inter carnis corpus & aerē interceſſerit mediū. quamobrē calor aeris omnia continētis non potens attingere carnem: non illus etiam calorē expugnare poteſt. nam quouſq; externus calor nō ſuperarit internum: nullus vnq̄ putor gigni poteſt. An quoniā in gelatina gluten factum eſt acidum frigidumq;: quod ambiēdo carnem immiſſam ita ligat & præmit & tegit: vt externa uis nulla inire illā queat. quáobrē nullus putor gigni vel diffundi pōt. Nāq; & ſi aer ſit calidus & huīdus & ſubtilis repellitur tn̄ a/frigiditate & ſiccitate aceti atq; dēſitudine glutinis. quod e/nerueis carnis ꝑtibus deliquatū cū aqua & aceto cōmiſtū eſt. PRO. 28

QVr vbi feſſi ac debiles ſumus ſedemus: tum femorum alterum ſuper alterum adiiciētes maiorem quietē nanciſcimur. An quia tum aliquæ corporis partiū comprimūtur & cōprimēdo conſtringuntur. quæ affectio quies non parua eſt. cōtraria. n. eſt laſſitudini. nam laſſum corpus eſt: cuius qum ſe continere nequeat: partes huc aut illuc labaſcunt. ſignum nam capite dolentes tempora & frontem uicta conſtringunt. Nam vt ſtrictura pellit dolorē: pellere etiā poteſt laſſitudinē: quę dolor eſt quidam. femur vero femori adiectum compreſſiones multas efficere: compertum eſt. ſiquidem vt poplite genu comprimitur: & genu poples. ita fęmine femuri & femore fœmen. quinetiam femur femori appoſitum ſupprimit pubem atq; ventrem. & uenter calcat femori fœmē. uentre autē ſuppreſſo etiam labore ſuſtinendi leuātur dorſi pectoriſq; partes atq; etiā humeri. An quia tum in quadam parte puram quietem nanciſcimur. ob quam magis quieſcere uidemur. ſiquidem & ſi ſedeamus: quodlibet tamē mēbrum adhuc ſeſe regit. regere uero laborare quoddam eſt. femur uero adiectum alteri ſe non etiam regit: ſed ita iacet ſuper altero: ut corpus in lecto diſtentum. Si igitur in lecto ſummopere quieſcamas: ꝙ nulla ex parte laboremus: nec ulla pars ſe aut al

teram

tetam regat:manifeſtũ eſt:putã quietẽ femoris adiecti ſentientes magis nos quieſcere ı q̃ ſi femori femur non eſſet ſupplantatum.

PRO. 29

QVr cõtractiones:quos grãfos vocãt:maxime fieri cõtingit in ſuris.plerıq;.n.hominũ iuẽti ſunt: qui dum dormiũt aut cubãt tibiis pedibuſq; parũ opertis : frequẽtius ac repẽte lacertoꝝ contractum in altera ſurarum ſentiũt. An quia ſuræ voluerũt cõſiſtere primũ validæ atq; leues deinde oblõgę.validę q̃dẽ ob multas ac magnas actiones:quas tibię agũt tum eũdo/currẽdo/ſaltando ue:tum ſuſtinẽdo vt fultura & pellẽdo vt vectis.quãobrẽ magnas eſſe decuit.leues vero ne euntẽ tardarẽt.at magnę poterãt eſſe ex carne:ſed ĩbecilles fuiſſent.ex toris vero ſi cõſtitiſſent:fuiſſent q̃dẽ validę:ſed nõ potuiſſent eſſe magnę.nerueũ.n.genus nõ ad magnitudinẽ vſq; excreſcere quiuit.ergo excreuit natura nerui ĩ eis q̃ maxie potuit.oĩs.n.eius quãtitas & magnitudo neceſſaria eſt ſuris.id aũt quod deerat decẽti ſuraꝝ corpi:caro ſubiũxit.vnde ſura plurimũ cõſtat e/neruo/minimũ e/carne.quãobrẽ qb⁹accidit hẽre corpulẽtiores ſuras:ii fuere tardiores: veluti mulieres & elephãti extiterũt.q vero iuſto exuctiores ſuras ſortiti ſunt:hi & ſi leues fuerĩt:ĩbecilles tñ habiti ſunt vt grues capreo.i.Itẽ voluerũt ſurę oblõgę eſſe.ſiq̃dẽ in crurib⁹prima eſt oſſium corpis humani lõgitudo.ſubã itaq; ſuraꝝ fuit frigidior & ſiccior atq; oblõgior.atq; ob id aeri plurimũ expoſita.quinetiã ab imo pede aſſurgẽs ab eo caloris nihil:frigoris plurimũ accipit.quod in aliis corpis ptib⁹ minus cõtigit.Si ergo ſurę totoſitudine nullis aliis partibus ſint inferiores /carnis minus q̃ alię cõtineant:ſintq; & lõgiores & aeri magis obnoxię:atq; in extremo & frigidiſſimo corpis ãgulo erectę:manifeſtũ eſt:& citius & prius eiuſmodi ſubire ac pati aeris iniurias.ſed ſuraꝝ illę primũ id ſentiũt atq; maxie:q̃ aut huidiores aut frigidiores ab origine euaſerũt.

PRO. 30

QVr cães dũ domi ſunt:oblatrãt exteros : in itinere aut foro & turba hominũ neminẽ oblatrãt: ſed inter oẽs vt inter domeſticos trãſeũt. An quia dum extra domũ ſunt: nihil loci tutũ habere ſe norũt.q̃obrẽ veluti auxilio priuati ſibi magnope metuũt:metũq; maiorẽ ineũt q̃ audatiã latrãdi/ac inſiliẽdi in exteros ſibiq; incognitos.Signũ.quãdoq̃dẽ lupi quoq; dum clauſos aliquo in loco ſe ſenſerint:mãſuetiſſime ẽt cũ aſellis & agnis degũt ĩ carcere.quos extra clauſtrũ auidiſſime inſectãtur.Quinẽt dum vel in turba fuerĩt cũ dño ac ab eo fuerint hortati: vt in quẽpiã inſultẽt: freti q̃ maxie dñi pſentia actitet inſultat. An quia cũ familiaritate ẽt vis quędã cuſtodiẽdi eis ĩcreuit vſq;adeo: vt domũ & q̃ domi ſint:ęque cuſtodiãt exteros abſterrẽtes:ac ſua ſeq; tuẽtur.q̃obrẽ oẽs: quos domũ dñi accedere viderĩt:oblatrãt: ac ſi poſſunt:mordẽt.quã ẽt obrẽ vbi vel in foro vel turba cũ eoꝝ dño eſſe cõtigerit:viderĩtq; quẽpiã manus iniicere dño: acerrime inſultãt ac oblatrãdo mordẽt:vt dñm tueãtur.ob eandẽ ẽt vim inſitã canibus mira eoꝝ facta vbiq; terraꝝ & ſpectata & audita ſunt ac ſcripta ẽt a/claris autorib⁹ legũtur.qũ vero extra domũ fuerĩt:tanq̃ nihil ſui dñi ſint cuſtodituri:tũ poſita cuſtodiẽdi ſolicitudine pacate trãſeũt.

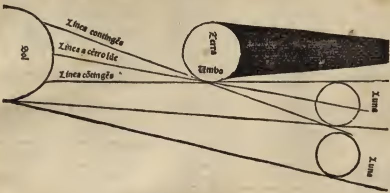
PRO. 31

QVr q laborãt oculis:ı in vmbroſis obcuriſue locis aut nihil.aut pparũ dolẽt:in lucidis vehemẽter dolẽt.qum lumẽ vt color ſit oculoꝝ & uiſus actus & pfectio:q̃ amęna eſt pfecto nõ ĩſuauis: nõ acris:nõ moleſta. An q̃m in illuſtri loco ad illuſtratũ oculũ deſcendũt multi cõciti ſpũs:q cõplentes venulas & inanitatẽs/extendũt illius ſubã in ampliorẽ tumorẽ. ex qua tẽſione fit dolor. ſimiliter in plęriſq; locis corpis:qũ vel humore vel ſpũ extumeſcũt.exorit dolor . a/luce ãt cõcitari ſpũs indicat ſternutatio magna & frequẽs:quę luce pſente mouet. An quia luie in oculũ infuſo multus humor ſoluitur & mouet: ac mouẽdo offendit ptes maleſanas:a/ qua offenſiõe fit dolor.ſignum.nã vna cũ dolore ẽt lachrymę pfundũtur. An quia lumẽ dũ trãſit in penitiores oculi partes ẽt p affectas ptes trãſit:ac trãſeũdo rapit quaſdas portiũculas humoris oculũ lędẽtis: illę deſcẽdẽtes ad nobiliores oculi regiones: vt res perq̃ diuerſę lędũt moleſtęq; ſunt:ac dolorẽ ciũt.lumẽ ãt trãſeũdo aliq̃ cõtrahere:ı cernere l;: dũ ſolis lumẽ p folia trãſit.nã citra folia ẽt viridia luĩa cernunt. An q̃m humores calidi:q oculos infirmãt:calidiores acutioreſq; reddũtur a/ lumine. vnde pũgẽdo dolorẽ ciũt.in eis ãt ęgritudinib⁹:q̃ oriũtur a/frigidis humorib⁹: eiuſmodi dolores minus pducunt. Quãobrẽ & ſi lumẽ in oculis puris ſit pfectio & ſuauis res:in nõ puris alia rõne ſe hẽt.tũ .n. plus officit q̃ proficit.

PRO. 32

QVr vbi lunæ defectus fit:hora anteaq̃ deficere ĩcipiat:ea lunę pars quę in orientẽ vergit:lõge mĩus lucet:q̃ q̃ occaſum ſpectat . videiq; veluti defectũ iam iam paſſura/colorẽ fulgorẽq; amiſiſſe. An quia lumẽ vbiq; ac circũquaq; ſeſe auget.ſiq̃dẽ & ſi radii recta illuminẽt: tñ pte dextra ſiniſtraq; quoq; mõ quodã illuſtrãt ita: vt ſiqui fuerĩt p dextrã ſiniſtrãq; currentes alii radii:hi vehementius illuſtrẽt.quo fit: vt qum luna ſit in aere vndiq; lucido: vehemẽtius poſſit plucere. radii.n. q recta ipſam illuſtrãt /adiuti ab aliis:q ambientẽ aerẽ illuminauere ı vegetius fulgorẽ incutiũt.qũ igitur luna pridie caſum in vmbrã terræ fuerit:tum tantã lucẽ amittere in eo latere cogit. quãtã pſtare poterunt ii radii:qui regionẽ illuſtrabãt illã:quã vmbra occupauit.a/latere vero:quod ad occaſum verſum eſt:qum aer totus occiduus ſit lucidus: veluti nihil paſſa fulgẽtius lucet. An quia ſolẽ erga lunã rõnibus quattuor hẽre cõtingit.altera eaꝝ eſt ı qum totus totã cõſpicit.altera: qum nulla ſolis ps partẽ lunę vllã intuetur.Tertia qum pars partẽ ſolã illuminat.quarta qũ pars ſolũmõ

ſolis totã lunã ſpectat.quoꝝ ſituũ prius ita hẽt ſolẽ erga lunã: vt lõge ſecedat terra ac eius vmbra. in ſecũdo ſitu oĩmoda eſt luĩs priuatio.tota.n.luna tũ eſt intra vmbrã ipſam terrę.in tertio initiũ fit defectus.nãq; tum pars quędã lunæ ita latet ſolẽ: vt a/nulla eius pte cõſpici valeat. in quarto vero ſitu paſſio q̃dã fit ante defectiõis pricipiũ.ſiquidẽ qum vmbo terrę: ita inter ſolẽ & lunã intercelſerit: vt linea eadẽ tã eius umbonis q̃ lunę orientalẽ circũferẽtiã cõtingẽs ſecuerit portionẽ aliquã ſolis :tum quo minor fuerit ſolis ſecta portio: eo debilius lucebit latus id lunæ: quod oriẽtẽ ſpectat: ac in vmbrã tẽdit.plus.n.occidua q̃ oriẽtalis ps lunę illuſtrat a/ſole.q linea veniẽs a/cẽtro lunę atq; cõtingẽs circũferentiã vmbonis terrę: maiorẽ ſolis portionẽ ſecat q̃ linea cõtingẽs circũferentiã vmbonis & circũferẽtiã lunę oriẽtalẽ.& a/maiore portione ſolis/ maior fit illuminatio.idq; in occidua lunę pte.quoꝝ ſituũ vltimi repſentationẽ p figuras haſce ſic habeto.

PROBLEMA. .33.

QVr poma & nuces poſt vindemiã diutius inaffecta ſeruantur: ſi vel ſingulis vel alternis diebus fricẽtur & quatiãtur.quod ſenſiẽtes tabernarii nuces ſacco incluſas vltro citroq; exciẽdo illas illęſas cõſeruãt.poma vero tela linea laneaue leuiter fricãdo a/mucore & corruptione vindicant: quouſq; diuendãt. Nolani quoq; apud quos q̃ plurima cęnacula q̃ megacena vocant: auellanis impleatur: hoc eſt ad ternos pedes in eis auellanę cõditę aggerũtur: ſingulis dieb⁹ palis ẽt alte mouẽdo auellanas oẽs ſubuertũt: quo agitatu aſſiduo a/marcore vindicãtur. An quia motus rebus oĩbus naturalib⁹ vita ipſa eſt. An quia fructus vt res cęteræ dum qeſcũt: ſitũ & rubiginẽ obducũt.a/qua cortex afficitur.& is affectus tã nucleũ q̃ pomi pulpam viciat. An qm̃ ita fit in pomis quẽadmodũ in aĩalib⁹.in his.n.qum modice mouẽtur: tũ calor: q natura inſitus eſt: ab imo corpore aduſq; extremã cutẽ augẽdo excitat.q vbi acri⁹ corpus totũ occupauit: exiccat oẽm ſupfluã extraneãq; huiditatẽ ac diſſoluit ita: vt ea exuſta nullus remaneat in corpe putredinis vel corruptiõis locus.q̃obrẽ: quę aſſidue recteq; ſe exercẽt aĩalia: illa ſalubrius degũt. vſq; adeo vt ẽt ſi ſenes bene ſe exerceãt: vitã lõgiſſimã trahãt. Proinde id callẽs Hieronymus Cãpaneola Patauinus vir pdoctus ẽt octogenarius totã diẽ terebat huc & illuc ambulãdo: q ĩterrogãti mihi qur id tã aſſidue faceret: rñdit: ſenẽ tũ deficere: qum ambulare deſiuerit.poma itaq; & fructus qũ viuãt mõ quodã/ atq; aĩæ pticipia ſint: calorẽq; & internũ & paulũ cõtineãt: vbi motu tractata fuerit: veluti exercitio valetudinẽ cuſtodiãt: diutius maneãt integra: neceſſe eſt.

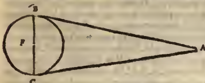
PRO. 34

QVr citri ramuſculus: q̃ genuit & alit citrea: ẽt magna ſuſtinere pt: eadẽ: vbi vindemiata fuerit: ſi filo alligata ſint ramuſculo: hũc ipſum põdere vel frãgũt auellũt ue: vel lõge magis deorſum verſum ĩcuruat. An quia poſt vindemiã ita ſe habẽt citrea: vt defunctoꝝ corpa : q̃ viuis multo grauiora cõperiũtur.antea vero q̃ de ramuſculo colligerẽtur: ita ſe habebãt cũ eo: vt hic illis cõuiuentib⁹ tm̃ ſucci alẽdo infũderet: quãto nõ põderoſiora redderẽtur: q̃ vires ramuſculi ſuſtinere valerẽt.q̃obrẽ pomis inlqorib⁹ redditis a/vindemia: q̃ veluti mortẽ eis attulit: vires ramuſculi nequeuntes rñdere: cedere oportet.atq; vel fracturã vel auulſionẽ vel ĩcuruationẽ pati. An quia citreorum: priuſq̃ a/ramuſculis abducãtur: eadẽ eſt cũ ramuſculis & arbore ſoliditas & vita vna ita: vt ex eis oĩbus vnũ viuũ corpus cõſiſtat.viuẽtis vero vnius ac eiuſdẽ/mõ ſanũ ſit.nulla ps parti alteri põderoſa eſt.qm̃ ptes oẽs viuẽtis vnius qua vnius ſunt: mutuo ſe adiuuãt: nihilq; ſe ĩpediũt: moleſtiæ ue q cq̃ pariũt.moleſtũ.n.lędẽs eſt.lęſio oĩs ab externa aliena q ui/nõ ab ea: q̃ vitã facit: pficiſcitur.

ſign[illegible] nemo vnq̃ ſenſit brachia põderi hñetis eſſe: neq̧ caput eſſe graue thoraci: neq̧ thoracẽ tibiis põderis quicq̧ attuliſſe. qum igit citrea viuunt cũ ramuſculo: huic grauitati nulli ſunt. quare neq̧ põdere eundẽ queunt auellere. qũ uero fuerit vindemiata: tũ ut ſeq̃ſtrata et externa corpora grauitatẽ & vim incutiunt. An quia natura cõſtitutũ eſt: ut ſicuti ſtipula habet ad ſpicã: ita etiã ramuſculi erga poma. ab illa uero & alit & auget & ſuſtinet ſpica. eodẽ mõ poma a/ ramuſculis cõſeruãtur: id ipſum virib⁹ naturalib⁹ regẽtib⁹. Vbi ergo abſciſſum ſit pomũ: oĩs illa naturalis materna q̧ cura extĩcta ẽ. quãobrẽ vt ramuſculus iners remanet ad alẽdũ: ita ẽt ad ſuſtinẽdũ imbecillus. quo fit: vt appẽſa põdera trahẽtia q̧ deorſum uerſus imbecillum frangãt: aut auellãt: aut vehemẽter incuruent. PRO. 35

QVr in ligno uiridi cuius altera pars eſt mortua & ſicca. ſicca ſtatim non decidit. nõ. n. ab anima regitur: atq̧ grauis eſt: neq̧ humiditas tenax ſatis eẽ põt ad retinẽdum. nã & ſi hęreret vtriſq̧ partibus viridi & ſiccę: nõ tamen põdus pręſertim ramoꝝ magnoꝝ ſiccoꝝ retinere põt. ſed potius qum fluida ſit: citius delabi pondera efficeret maxime qum rami protenſi ſunt & pẽdati. An qa viua pars & mortua ſe tangunt abſq̧ medio aliquo. quãobrẽ fit: ut ſupficies eaꝝ: quæ dura corpora ſunt: abiungi nequeãt: niſi aer intercedat. ſed vt intercedat aer: opus eſt hiatu: qui fieri neqt: ſi non momẽto aliquo accidat vacuũ eſſe. ne igitur hoc ſit: nullus fit hiatus eaꝝ ptium: nec aeris penetratio: nec ſiccę ptis caſus vel remotio. idẽ accidit in glutine/ in gũmi/ in plũbo/ in auro & ſimilib⁹: quę qum mollia facta fuerint/ hęrẽt ita duris: vt exacte tãgãt cõtiguaq̧ ſint. quin et coacta vel deſiccata & dura redacta ẽt tãgũt q̃ſi cõgenita. Nãq̧ duo corpora dura tũ ſe tãgunt: nec alteꝝ ab altero decidit: ne momẽto tpis corpus nõ tãgeret a/ cõpare: atq̧ vacuum eſſet. Quãobrẽ ſeſe arcte ſecuntur & cõtinẽt oĩa: quæ ſunt vel glutine vel re alia tãq̃ glutine ligata. eadẽ tãdẽ maxime deſiccata: atq̧ in fruſtula corticatim ſoluta paulatim decidũt aere cõmode itercedẽte: aut alio molli corpore: veluti & ĩ oſſib⁹ & lignis & ſimilib⁹ videre licet. PRO. 36

QVr corpis rotundi ſemp medietatẽ vno oculo videre videmur: nũq̃ ãt medietatẽ ſed ſemp citra medietatẽ ãbitus ei⁹ cõſpectamus. An qa rotũdũ corpus vndiq̧ mittit radios viſiles. ad oculũ ãt & pũctũ vnũ ab eis pũctis mittit: q̃ in rectitudĩe eadẽ ſunt cũ oculi pũcto. ea ãt pũcta: quæ ita pũcto oculi oppoſita ſunt circulũ quẽdã faciunt. ęquo. n. arcu diſtãt a/ puncto rotundi: qđ omniũ primũ opponit oculi puncto. quãobrẽ viſę rotundi corpis ptis ſpẽm rotundã eẽ neceſſe ẽ. tãtũ itaq̧ corpis rotũdi vr ab oculo: q̃tũ intra extima pũcta circulũ faciẽtia cõtinet: qđ vero extra eſt: nõ vr. nã ab illius punctis nullus radius mittit ad oculũ. ſpẽs itaq̧ extimis punctis terminata atq̧ rotunda pñtat rẽ rotundã atq̧ tantã. At vero qm̃ circulus oĩs ſemp diuidit ſphęrã rotũdũ ue corpus ęq̃lis cõtinentię ĩ duo ęq̃lia fit: vt ſi ſpectet circulus & vltra ipm̃ nihil aliud: dimidiũ rotũdi ſpectari videat. q̃libet igr ſpẽs corpis rotundi: qũ ab vltimis pũctis ſit terminata ac circulo clauſa ſi viſa ſit: & vltra ipſã nihil aliud videat: dimidiũ rotũdi corpis vr pñtare ita: vt credat rotundi toti⁹ dimidiũ videri.

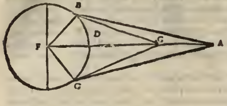

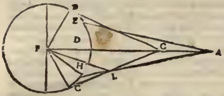
Sed medietatẽ toti⁹ videri ẽ ĩpoſſibile. In quo pte nere oportet lineã: quæ a/ pũcto oculi ad extremũ punctum rotundi uiſi ducit: eſſe lineã cõtingẽtẽ circulũ in puncto. ad qđ linea ducta a/ cẽtro rotundi facit cũ linea cõtingẽte angulũ rectũ. veluti ſit res rotunda viſa. B. C. cui⁹ centrũ ſit. F. & ſit punctum oculi. A. ſint puncta extrema ſpeciei viſæ. B. & . C. & ducãtur lineę. B. A. & . C. A. quæ ſunt cõtingẽtes circulũ in punctis. B. & . C. & ducãtur lineę. F. B. & . F. C. erunt. F. C. A. & . F. B. A. anguli recti. Si ergo rei viſę. B. C. medietas videret: eſſet tũ. B. F. C. diametrus circuli atq̧ Baſis triãguli. B. C. A. cuius triãguli anguli oẽs eſſent maiores duobus rectis. quod fieri nequit. Quod ſi medietas nõ põt videri: neq̧ quod eſt vltra medietatẽ videre licet: remanet: ſemp videri minus q̃ medietas eſt: credimus tñ videre medietatẽ. PRO. 37

QVr corporis rotũdi ptẽ eo minorẽ videmus: quo viciniores ei fuerimus. An qa extremi radii ad pũctũ oculi terminati: q̃ lineę cõtingẽtes ſunt: quo breuiores fuerit: eo ppĩqora & citeriora pũcta cõtingẽtię pariunt: arcũq̧: q ĩter ea ẽ: minorẽ: q̃ baſis eſt uiſę rei. Qđ hic ſpectare licet. Nãq̧ ſit rotunda res: cui⁹ pars ab oculo remotiore videat: B. C. D. & cẽtrũ ei⁹ ſit. F. & arcus: q videt: ſit B. D. C. puncta cõtingẽtia. B. & . C. ſit oculus remotior. A. itẽ ſit oculus vicinior. G. q ſit in linea recta: quę eſt a/ pũcto. F. ad pũctũ. A. & ducãt lineę. B. A. & . C. A. itẽ B. G. & . C. G. atq̧ linea. F. D. G. A. igit neceſſe ẽ: vt lineę cõtingẽtię. B. G. & . C. G. minores q̃. B. A. & C. A. lineis cõtingẽtię pariant pũcta interiora q̃. B. C. & arcũ breuiorẽ q̃ ſit B. D. C. ſi nõ: tum puncta cõtingentiæ erunt eadẽ minoꝝ & maioꝝ lineaꝝ rotundũ cõtingentiũ: atq̧ arcus viſę rei idẽ: aut puncta contingentiæ minoꝝ lineaꝝ erunt vlteriora q̃. B. C. & arcus inter ea maior: parſq̧ viſa maior. Primũ ponatur arcus eſſe idẽ: & puncta extrema arcus viſi ab oculo. G. erunt eadem cũ punctis arcus viſi ab oculo. A. vt. B. & . C. his poſitis patet: F. C. G. eſſe angulũ rectũ. cõtinet. n. a/ ſemidiametro & linea cõtingẽtiæ cõ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

iunctis in pũcto cõtingẽtiꝭ.Itẽ.F.C.A.etiã eſſe rectum eadẽ rõne.quáobrẽ rectus erit recto maior: quod fieri nequit:nõ ergo idẽ ſunt arcus:neq̧ puncta arcuũ eadẽ.vt videre eſt in hac figura.

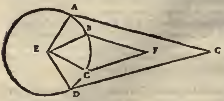

Ponatur rurſus vicinior oculus videre maiorẽ partẽ.& ſit arc⁹ viſus ab oculo viciniore.B.D.C.& oculus.G. Arcus vero q̃ vr̃ a/remotiore oculo ſit.E.D.H.& ocul⁹.A.erũt itaq̧.E.&.H. pũcta extrema ſpẽi uiſꝭ ab.A.ducãtur lineꝭ.E.A.&.H.A.itẽ lineꝭ.B.G.&.C.G.& manifeſtũ ẽ illas duas ſecare has duas. vt.A.H.ſecare.C.G.&.A.B.ſecare.B.G.ſecet.itaq̧.A.H.ipſam.C.G.in puncto.L.& ducat̃ linea a/cẽtro.F.ad pũctum .L.& intellige duo triãgula vt.F.C.L.&.F.H.L.quoꝝ ãgulus.F.C.L.vni⁹ eſt rectus: quia cõtinetur a/linea cõtingentiꝭ.C.L.& ſemidiametro .F.C. Itẽ angulus.F.H.L.alterius etiã rectus. quia linea.H.L.A.eſt cõtingens circulum. &.F.H.eſt a/centro ad punctũ contingentiæ .H. At vero .F.H.L. angulus eſt maior angulo .F. G.L.quia lineꝭ.F.H.&.L.H.exeunt a/duobus punctis terminãtibus unã lineã trianguli & concurrunt intra ipſum triãgulũ. Erit itaq̧ rectus maior recto.quod fieri nequit. Quáobrem ſi uicinior oculus nõ poteſt uidere tantũdem rotũdi corporis neq̧ maius q̃ oculus remotior:reſtat ſemp̱ videre minus. Quin ex his ẽ manifeſtũ:nos videre maiorẽ partẽ ſolis:qũ ille fuerit a/nobis remotior.atq̧ minorẽ/qum ꝓpinquior. Liquet quinĩmo ex his: vt qui hæſerit magno alicui globo:tumorẽ eius ambitus & rotunditatẽ nõ ſentiat. Nãq̧ minimũ videt: in quo tumor uõ eſt ſenſilis.quẽ ſenſerit:ſi longius receſſerit. Veluti qui eſt in mari non uidet in ambitu tumentẽ aquã: ſed ꝯquabilẽ undequaq̧:nam hꝯrens minimũ uidet. At ſi eſſet in luna: plurimũ uideret atq̧ tumorẽ ambitus aquaꝝ facile cerneret. Sicuti uidemus hinc tumorẽ in luna: cui ſi hꝯreremus:nobis ꝯquor/ non tumor uideretur.

PRO. 38

QVr qũ diſtãtiores fuerimus a/corpore rotundo:maiorẽq̧ ptẽ eius uideamus: minus corpus uidere uidemur. An q̃a angulus maioris ſpeciei uiſꝭ in oculo remotiore minor eſt angulo ſpeciei minoris uiſꝭ ab oculo:q̃ vicinior. Minor.n.angulus ſpeciei uiſꝭ uſq̧ adeo arctat extimos radios: ut alteꝝ ſup̱ alteꝝ apponere uideat̃.quáobrẽ & ſpeciei baſis arctat̃:ut tota in arctato cono ſuo cõcipiatur.arctata itaq̧ ſpẽs rẽ minorẽ p̃ñtat.minorẽ ãt angulũ eſſe ĩ remotiore oculo & ei⁹ oppoſitũ arcũ maiorẽ eſſe q̃ angulũ:q̃ eſt in oculo uiciniore:cuius oppoſitus arcus minor eſt.ex hiſce liquet. Sit arcus rei rotũdꝭ uiſꝭ ab oculo remotiore A.B.C.D.& oculus remotior ſit.G.itẽ ſit arcus rotũdꝭ rei eiuſdẽ uiſꝭ ab oculo uiciniore.B.C.& oculus uicinior ſit.F.& cẽtrũ rotũdi uiſi.E.& ducãtur lineꝭ.A.G.&.D.G.itẽ.B.F.&.C.F.quæ oẽs ſunt cõtingẽtes circulũ. Itẽ ducãtur a/cẽtro.E.lineæ ad pũcta cõtigẽtiꝭ.ut.E.A.E.B.E.C.E.D.manifeſtũ ẽ:arcũ.A.B.C.D.eẽ maiorẽ arcu.B.C.quorũ ille ẽ arcus a/remotiore oculo uiſus:hic a/uiciniore. Itẽ facta eẽ ex eis lineis duo q̃drilatera vt A.E.D.G.&.B.E.C.F. Et qũ oĩa q̃drilatera hẽant q̃ttuor eoꝝ angulos æq̃les q̃ttuor rectis ãgulis.fit:ut duoꝝ hoꝝ q̃drilateroꝝ q̃ttuor anguli alteri⁹ ſint æquales q̃ttuor angulis alteri⁹. qũq̧ anguli duo.E.A.G. &.E.D.G. q̃drilateri A.E.D.G.ſint recti : reſtat: vt anguli.A.E.D.&.A.G.D.eiuſdẽ ſint æquales duob⁹ rectis. eodẽmõ anguli.E.B.F.&.E.C.F.q̃drilateri.B.E.C.F. ſunt recti reſtat ut.B.E.C.&.B.F.C.anguli reliqui eiuſdẽ ſint ꝯquales duob⁹ rectis. Erũt itaq̧ anguli.A.E.D.&.A.G.D.unius ꝯquales angulis.B.E.C.&.B.F.C.alteri⁹. ſed qũ angulus.A.E.D.unius ſit maior angulo.B.E.C.alterius.reſtat:ut angulus.A.G.D.reliquus unius ſit minor angulo.B.F.C. reliquo alterius.qđ erat ꝓpoſitũ.

PRO. 39

QVr qum remoti fuerimus a/re uiſa & ſi minorem videamus remotiores aliquanto facti eandem nõ videmus. An quia angulus in oculo adeo acutus fit: vt nullum ſpacium ſenſibile ſeruet. ſenſibilia.n.cũ aliqua decẽte q̃titate eſſe oportet.nãq̧ ſi nõ faciant ſenſum: vt pũcta remanẽt: quæ & ſi p̃ñtia ſint:nõ ẽt ſenſu capiũtur.ob eandẽ ẽt rõnẽ:ſi oculus eſſet ĩ circulo ſolis in pũcto:quod p̱ diametrũ opponitur ſoli:non videret ſolẽ. Angulus.n.vſq̧ adeo minuitur acuiturq̧: vt ſenſum ne-

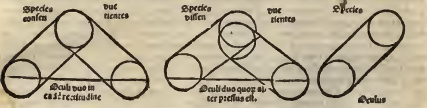
queat mouere. Quinetiã cõpertũ eſt: ſolem eſſe maiorẽ corpore terrę: oculo vero: qui eſt in terra quaſi in centro: ſol pedalis q̃titatis apparet. Si ergo i ſemidiametri diſtãtia de tã magna quãtitate apparẽdo eo deueniat: vt pedalis videaẽ: neceſſe eſt: in diametri diſtãtia in ſenſibilem fore: veluti ſtellę paruæ: quæ in extimo orbe apparẽt: & ſi ſunt vel corpore pares ſoli vel non pauco maiores: oculis tñ nr̃is fere inſenſiles ſunt. PRO. 40

QVr ſol i oculo: q i terra ẽ: claudiẽ ita: vt pedalis appareat. in terra vero nõ ſolũ nõ claudiẽ & pedalis nõ ineſt: ſed ẽt vtrinq̃ ſupat & cõcipit terrã ita: vt lumine ſuo cõtineat & terrã & vmbrã terrę. fiatq̃ terra in pñtia ſolis inſenſilis. nã ſi conus vmbrę terrę p̃terierit orbẽ lunę: nõ tñ attigerit orbẽ ſolis aut Iouis aut Saturni. oculus itaq̃ ſi eẽt i orbe Saturni nõ videret terrã poſitã iter ſe & ſolẽ. Nã tũ in ſolis lumie oĩo inſenſilis eẽt terra & tãq̃ atomus añ ſolẽ. An qa cã rei hui⁹ eſt oculus. is. n. ea: q̃ recipit: p conũ recipit & angulũ. quãobrẽ qũ ſol tñdet p angulũ & p angulũ ſe pñtat: pedalis apparet: atq̃ eodẽ mõ apparet in quolibet pũcto terræ. Terra ãt ipſa recipit ſolẽ p totã terrę ipſi⁹ q̃titatẽ nõ p angulũ conũ ue. veluti ſpeculũ planũ p ãplitudinẽ capit ĩtegrã rẽ pñtẽ. quãobrẽ ſi ab extremis pũctis terrę ductę fuerint lineę ęquediſtãtes vſq̃ ad ſolẽ: illę cõtinerẽt tantã ptẽ ſolis. q̃ta eſt diametrus terrę. ſed ptes ſolis reliquę lucẽtes ſupant terrã atq̃ vmbrã terrę ĩ conũ turbinãt: demũq̃ oẽm claudũt. quãobrẽ ſi tota terra eẽt pupilla vna oculi: videret ſolis tãtã ptẽ: q̃ta ipſa ẽ: & aliqđ quoq̃ maius. Quinẽt liquet: oportere: oculũ: q viſurus eſt ſolẽ: q̃tus eſt: eſſe tãtę diametri/ q̃tę ſol ipſe eſt. tũ. n. ęquediſtãtes lineę viſiõis eſſent nõ cõcurrẽtes in conũ. liquet ẽt: qũ oculi videẽtiũ ſint parui ac ĩ pũcto quodã: euenire: vt nulla res videaẽ exacte q̃ta eſt: ſed ſemp minor: & quo fuerit remotior: eo minus certe viſa ſit. Illud quoq̃ cõptũ eſt: lumẽ non eſſe ſolã cãm vt res videaẽ. in ſole. n. lõge maius eſt lumẽ pñtans totã ei⁹ q̃titatẽ: nõ tñ q̃tus eſt videẽ. ſed cã eſt lumẽ in angulũ acutũ quẽdã cõcurrens. Eodẽ mõ cæteris in reb⁹ res ſe hẽt. Nã oĩs res q̃ta eſt p ęquediſtãtes lineas in q̃libet remota pte pñtaẽ. vt hæc mẽſula: quæ eſt ſex palmoꝝ: tñdet ĩ vltimo orbe ſupficiei tñdẽ paris amplitudinis. & nauis: quæ eſt in Alexandria reſpõdet ſpacio: quod eſt hic Venetiis ei ęquali. Qui vero oculus fuerit in eo ſpacio: is hẽt oppoſitã nauẽ: & utrinq̃ eſt ſpẽs nauis: nõ tñ videbit nauem. qa oculus nõ hẽt angulũ ſpẽi nauis cũ quãtitate ſua: quæ afficiat ſenſum. Si oculus itaq̃ eſſet quãta nauis eſt: eſſetq̃ in ſpacio nauis directo: videret ipſam nõ ſolũ in Alexãdria: ſed ẽt in octaua ſphęra poſitã: ſi nõ eſſet impedimẽtũ. ab hiſce licet quoq̃ dicere. ſi ſtellę & planetæ eſſent ex toto coꝝ corpe vidẽtes atq̃ veluti pupillę: veluti aliq ſũt arbitrati: mutuo viderẽt ſuas naturales & certas q̃titates ſiue ppe ſiue diſtãtes forẽt. ſicuti hic pupilla pupillã. PRO. 41

QVr oculus recipit ea: quæ recipit: per conũ & angulũ acutũ. An qa rotundus eſt. rotũdi. n. vnũ ppe punctũ eſt: quod opponiẽ rei viſę e/regiõe manẽti. ad ipm ergo pũctũ oẽs lineæ viſę rei cõfluũt. quare angulus conuſq̃ in eo gigniẽ. Signũ. in ſpeculis: quæ nimiũ ſunt rotũda atq̃ vmbonẽ pferentia: ſpẽs magnoꝝ hominũ veluti pupę recipiũtur & pñtanẽ: in iis vero: quæ plana ſũt vt tabellę: ſpẽs cũ quãtitate iuſta oppoſitę rei recipiẽ ac apparet. quæ vero neq̃ plana neq̃ tumentia ſunt: ea mediocrẽ quãtitatẽ oſtẽdũt oppoſitę rei. Aqua qnimo quæ plana eſt: tantã imaginẽ refert: quãta res ipſa eſt: quæ ei imminet: niſi in minore vaſe fuerit. anguſti. n. vaſis ambitus multos radios tollit. Ex hiſce liquere videẽ: qui hẽt pupillã paruã nimiſq̃ rotundã: is ea: quæ videt: minora q̃ oportet: uidet. qui maiorẽ hẽt pupillã: ille iuſtius rẽ videt. & q vmboſiorẽ pupillã poſſidet: idẽ minora cernit q̃ qui habet pupillã hebetiorẽ atq̃ planiuſculã. oporteretq̃ aliquo pacto pupillã eẽ vel grandẽ vel planiuſculã aut non nimiũ rotundã. An qa vis cernẽdi eſt in minima parte pupillę. quæ veluti punctum eſt: ad quod ſpecies venientes in conum & angulũ coganẽ neceſſe eſt. atq̃ eo pacto omnes oculi ſiue magni ſiue parui atq̃ pupillæ ſimiliter magnæ vel paruæ cernũt ſpeciẽ cũ eadem quantitate. PRO. 42

QVr qũ alteꝝ oculũ ſurſum aut deorſum preſſeris: res vna duæ videnẽ. & qñ neutrũ p̃ſſeris duo oculi vident rẽ vnã nõ duas. & ſi alteꝝ cluſeris: etiã rẽ vnã nõ duas videt oculus vnus. An qa eſt poſt oculos atq̃ ſub frõte particula vna: quæ vel neru⁹ vel venula dicaẽ: ad quã tendũt duo neruuli orti a/poſtrema pte cuiuſq̃ oculi ſinguli de ſingulis. atq̃ tãq̃ ad punctũ veniẽtes effingunt bicurrẽ figurã quæ lãbdę græcæ litteræ ẽ: quæ eiuſmodi ẽ. Λ. ambo quinẽt oculi natura locati ſũt in eadẽ recta linea ita: vt centrũ pupillæ ue vnius nõ ſit cẽtro pupillæ ue alteri⁹ altius aut humilius. recipiẽ quoq̃ rei ſpẽs: quæ extra oculos eſt in alterutro oculo: tãq̃ in duob⁹ ſpeculis vna facies pręſentaẽ: ſuntq̃ duæ ſpẽs vnius rei viſę in oculis ſingulæ in ſingulis. Q um ergo oculi fuerint in ęquabilitate ſua atq̃ linea recta vna: duæ ſpẽs: quæ ſunt in ipſis rei vnius viſę etiã interius pficiſcentes ad punctũ ſenſus: qđ vnũ eſt: cõiungunẽ eo mõ: vt exacte altera ſit ſimul cũ altera & vti vna ſpẽs habeãtur. tãq̃ ſi duos circulos ęquales ſumpſeris: ac alteꝝ ſupra alteꝝ ita poſueris: vt alterius punctũ ſup punctũ alterius caderet. quãobrẽ oculi duo rẽ vnã nõ duas vidẽt. Q um aũt alteꝝ oculũ cluſeris: ſpẽs vna ſimplex & in oculo & in pũcto ſenſus aderit. videturq̃ res ẽt vna nihilominus ac eadẽ. Sed tñ vbi alteꝝ oculum p̃ſſeris ita: vt altior aut humilior ſit altero: tũ accidit: vt ſpẽs duæ: quæ ab oculis ad punctũ ſenſus influũt: nõ ſupponãtur ita: vt veluti punctũ circuli alterius ſup pũctũ alte-

rius.ſed extra terminos alterutrius cadant.dũq̃ nõ miſtę:& vt vna facta ſit ſpẽs:ſeorſum ſe pñtãt: res vna duę apparẽt.In quo illud eſt intelligẽdũ.Nã pũctũ ſenſus pꝛſus ẽ vnũ:ſed ita aptũ:vt oẽm varietatẽ recipe atq̃ pñtate poſſit.veluti eſt pũctũ aeris:in quo ſunt multę ſpẽs rer̃ defluentiũ a/circũpoſitis reb⁹:q̃ in eo pũcto ita variant:vt res ipſę variant loco/q̃titate/colore/ſitu ac cęteris. nec aliter ſe hẽt pupilla vni⁹ cuiuſlibet oculi.in ea.n.ſunt pñtes ſpẽs rer̃ circũiacẽtiũ:veluti ĩ puncto aeris:ac diſtigũt variãturq̃ varietate ꝓprietatũ rer̃ ipſar̃ ita:vt oculus ſingulas cernere poſſit. Ergo ſi ĩ re vna externa nõ fiat varietas:neq̃ in ſpẽb⁹ ipſi⁹ aſſurgẽrib⁹ ad oculos duos:nulla quoq̃ erit varietas ĩ pũcto ſenſus coeũtib⁹ ĩ vnã formis:ſed & ſi re vna & eadẽ manẽte ĩ formis fiat varietas ſitus:ita vt nequeãt coaleſcere:In pũcto ſenſus erit varietas ob ſitus varietatẽ ĩ formis. ac duæ ſpẽs erũt ĩ eo diuerſę nõ eędẽ neq̃ coeuntes:atq̃ res tñ vna ẽ:duas eẽ pñtãt.Illud quoq̃ eſt manifeſtũ:nullã varietatẽ accidere:ſi oculi fuerĩt ſibi viciniores aut diſtãtiores mõ fuerint ĩ eadẽ linea. itẽ nihil variabit:ſi alter oculus par̃ fuerit exterior aut ĩterior.Nã ſi multũ extiterit aut interior fuerit: ſpẽs erũt ĩęq̃les:ac altera maior altera minor.q̃re minor cõfũdet ĩ ĩra maiorẽ:nec ob hoc res plures apparebũt.Sed veluti qñ duę ſpẽs ęq̃les fuerĩt ſimul ĩ pũcto ſenſus:fit ſenſus fortior & exactior:Ita qñ altera ſit maior altera:ſenſus erit debilior atq̃ cõturbatior ueluti rapt⁹ a/maiore & minore.

PRO. 43

QVt ferrũ trahiť a/magnete. An q̃a nõ tractus ẽ:vt vulgo crediť:ſed poti⁹ ẽ acceſſio ferri ad magnetẽ.Nãq̃ res ita hꝫ ĩ ferro:ut ĩ igne. ignis.n.cũ eis notis ac nũeris gẽit⁹ ẽ a/ꝓducẽte ſuo. ut ſi extra locũ ſuũ fuerit:ad eũ p ſe accedat nullo ĩtercludẽte. loc⁹ ãt ignis ẽ curuamẽ lũaris orbis. q̃obrẽ euenit:ut ignis ſiue ĩ uaſe aliquo/ſiue ſub tegula ſiue ſub cęmẽto maxĩo/ſiue etiã ſi uelis:ſub media terra:ſemp recta q̃tũ poteſt:q̃ p media ea corpa ĩtelligit:aſcẽdere uel accedere ad locũ ſuũ nitiť.Neq̃ q̃litas ẽ defluẽs a/loco:quę afficiat ĩpm ignẽ:& affectus accedat.Neq̃ uis ciẽs a/loco ꝓfluẽs mouet ignẽ.Nanq̃ hac rõne nõ eſſet is motus naturalis igni:p eaſdẽ notas ac numeros quoq̃ ignis abhorret ac refugit cõtactũ quorũdã corpor̃:ueluti nocẽtiũ:quorũdã ueluti cõferẽtiũ cõtactum amat atq̃ cũ eis cõſiſtit.ut reſpuit elemẽtor̃ cęteror̃ cõtactum:atq̃ cũ cęli corpore amat ſociari & conſiſtere. quãobrẽ natura ab illis refugit:ad hęc accedit & cũ his quieſcit.Ita res habet in ferro cũ magnete. Nãq̃ in magnete eſt cõferentia quędã: ac in ferro nota.quędã:qua regitur:ut cũ conferente conſiſtat:alia reſpuat:in quibus corruptionẽ ſuã inuenit. Signũ nuſq̃ ferrum in mineris inuentũ eſſe conſtat abſq̃ magnete: ubi ferrũ gignitur ſeruaturq̃ ut in ſinu parentis:nõ corrumpitur:cũ aliis uero corporibus corrũpi:manifeſtũ eſt.Q um itaq̃ a/magnete ferrũ abeſt:tũ longius eſt a/cõferente & cõſeruante quodã ſuo naturali:quod ut reperiat:ad ĩpm ſuapte natura atq̃ qua ferrũ eſt:accedit undequaq̃ atq̃ recta:quæ per quæuis denſiſſima corpora intelligitur. Quod ſi mirũ putaueris: mirũ putes quoq̃ idẽ in igne. & ſi miri nihil habueris in igne: nihil etiã miri ferrũ facere tibi debebit.ꝓſertim ſi in tota natura ſpectare ſit:ut res quæq̃ accedat ad principiũ & perfectionẽ & bonũ ſibi:non cõtra.atq̃ quæ accedunt ad perfectionẽ:accedere nõ mota ab illa per aliquã uim. Nã finis nõ agit:ſed nota & imago finis ac ueluti ſpecies optimi regit ac accedere per ſe rẽ facit.Quinẽt ĩ plęriſq̃ corporib⁹ ſimile vť. Argẽtũ.n.uiuũ magis hęret metallis q̃ cerę aut lignis. & goſſãpinus cũ uino potius q̃ cũ aq̃ ſociať.Demũ illud indicat talẽ naturalẽ motionẽ eẽ in corporib⁹:q̃ mouẽť quoq̃ uerſus:qñ piculũ ẽ ĩterci dẽdi uacui.q̃ſi melius ſit cũctis corpib⁹ ſibi eẽ cõiũctis q̃ diſiũctis.hac itaq̃ rõe ad magnetẽ ferrũ accedit:nõ trahiť. Vertiť ãt ferrũ ad magnetẽ nũc a/dextra nũc a/ſiniſtra nũc anteriore:nũc poſteriore pte:atq̃ ueluti pñs fuerit magnes:nõ a/ ui fluẽte a/magnete:ſed qñ pñs fuerit magnes fit aer medi⁹ ĩter magnetẽ & ferrũ breuis ſpacii: atq̃ ita mĩoris ĩpedimẽti.q̃obrẽ q̃ſi remoto ꝓhibẽte ferrũ ea pte uitaq̃ accedere parat atq̃ ea poti⁹ inclinat.Nec aliť facit ignis:q̃ remoto ꝓhibẽte aſcẽdit atq̃ ſemp q̃rẽs breuitatẽ uię:tãq̃ in ea ſit remotũ ĩpediẽs: aut minus ĩpedimẽti offenderet.

PRO. 44

QVr alia metalla non accedunt ad magnetem: vel ad aliquod eis conferens mouentur: ut ad magnetem ferrum. An quia cætera metalla perfecta vſque adeo ſunt: ut perficiente non indigeant:ferrũ in magnete ꝑficitur.illaq̃ ita ſe habẽt cũ magnete: veluti filii cũ parente.Quãdo-

q̄dē filioꝝ alii: qui iā adulti ſunt: neq̄ lacte neq̄ fomētis maternis egent: alii & gremio egēt & lac ēt ſugūt. ita vt illi matris munera negligētes: ad eā aſpnētur accedere. pueri mr̄e gaudētes ad ſolā eā accurrūt āplectātur & oſculātur. An quia & ſi in metallis cęteris ſuus magnes ſit. oīa. n. metalla ſuā veluti mr̄em habēt. nō tñ lꝫ illū cape: ſed in puluerē diſſolutus corrūpit. q̄obrē neq̄ in eo aliqua inuenitur pfectio. An quia metalla cętera magnope ſunt ab arte mutata & iccirco naturalē ordinē vſq̄ quaq̄ retinere nō valēt. ſuntq̄ veluti maleſana aīalia: quoꝝ extīcta eſt vis appetēdi. quā obrē nihil mouētur ad capiendū cibū. ſignū. Nāq̄ ferrū: qum ueteraſcit tantillū: minus ad magnetē accedit. item qum alleo aliis ue rebꝰ q̄buſdā fuerit perunctū: veluti ſtupeſcēs ad magnetē nullum conuertitur.

PRO. 45

QVr ſi magnete acū fricueris: ipſa tum alterā accedentē capit. & ad ipſam priorē accedit poſterior. q̄obrē plures acus ſe ſequētes capitatimq̄ iunctas: vbi libuerit: ſpectare licet. An quia in acu remanet aliq̄d magnetis: ſicuti ī ligno: qum ipſum fricueris auro: quod ſenſum later. indicat id ipſum auri pars: quę fricuit. appet. n. veluti deraſa eſſet: ad illud itaq̄ accedit acus ſecūda. & qū in ſecūda ſimilis fiat fricatio: ad eam accedit tertia. Quinēt nō ſolū acuū vna vni: verū ēt cōplures vni hęrere ſpectātur. Atq̄ hoc ipſum maxīe indicat: ferrū accedere: nō trahi. Nā tam minimæ magnetis parti: quę in acu inſpſa eſt: nō eſt cōcedēda actio tāta: quāta eſt in fruſto magno. magnū. n. fruſtū nō trahit maiorē acū: q̄ acus affecta magnete. extra quoq̄ rationē eſt: ſi acus affecta trahat vnā acū nō maiorē: vt eadē trahat plures acus eodē tpe. Sed rationabilius eſt: vt tā fruſtū magnetis magnū q̄ acus affecta parēt pfectionem tam vni q̄ pluribꝰ accedētibꝰ: veluti fit in locis naturalibus. oīa. n. grauia tam magna q̄ parua tam ſingilatim q̄ turmatim accedūt ad vnū pūctū. ſicuti totus ignis: & q̄liber pars eius ad tam magnā ſphęrā. Et ſicut totus ignis ad ſphęrā accedit: ita ſi ſolum eſſet ſpherę punctū: ad illud itē accederet ignis totus. melius. n. eſt: vt in illo ꝓprio ēt minimo: q̄ in alieno & quaſi cōtrario maxīo maneat.

PRO. 46

QVr electrū & lābra germanica tam aurea q̄ nigra qum pfricta & cōcalfacta fuerit: trahit ad ſe paleolas. An quia tum ab ea exeūt quędā veluti flammulæ: q̄ pcurrētes vſq̄ ad paleolā: illamq̄ ꝓpellēdo incutiūt in id: in quo paleola eſt: ſed vna refrigeratur lābra atq̄ flāmulę extingunt: quas repellit incuſſa paleola ēt vſq̄ ad lambrā: & aer quoq̄ q erat ꝓpulſus repcutit paleolā: atq̄ cū lambra eo vſq̄ cōtinet: quouſq̄ nis repellēdi pmāſerit. nec alio mō a/ſpeculo ferreo flāmulę quędā pfundūtur illuſtrādo: quę cū ſpeculū q̄cq̄ patit: vel redeūt vel extingūtur. vigētes tñ ſunt: quouſq̄ ſpeculū immotū māſerit. ꝓpelli atq̄ incuti paleolā a/flāmulis: videre eſt. nāq̄ paleola priuſq̄ accedat: huc & illuc veluti nō potēs retrocedere: mouetur. An quia lābra calefacta in cōtinētē aerē diſſultat: locūq̄ praꝝ ſibi facit. ac eodē momēto illa extincta dēſatur locus. ad quē influēs aer: qui circū eſt: rapit paleolā vſq̄ ad lambrā. veluti fit in cucurbitulis. in q̄bꝰ extincto igne: q fecerat rare faciēdo locū amplū: locus idē arctat & ad arctādū cōfluit quodcūq̄ vicinū pōt cōfluere. An q̄a e/lambra calefacta diſſultat halitus q̄dā: q huc & illuc ꝓpellit aerē ita: vt ni ſuccederet loco ꝓpulſi aeris alter aer: eſſet vacuū. paleola āt: q̄ ꝓpinquiſſima eſt tantę neceſſitati: quæ nō poterat repelli ob durū ī quo manebat: pria cū quodā aere ſuccurrit: atq̄ vſq̄ ad lābrā accedēs vehemēter illi hę/reret: ne vacuū īcideret. Nā hac rōe multa corpa p̄ter naturā cōptū ē moueri.

PRO. 47

QVr feles: quas cattas appellāt: ſi verbere aut ſaxo multū cōtuderis atq̄ vſq̄ adeo vt anhelitu carere & mortuę eſſe videātur: tractulo tpis reuiuiſcūt atq̄ cōualeſcūt. An quia eaꝝ oſſa ſunt pmollia & glutinoſa/ſimiliter nerui & caro ac cęteꝝ corpus. ob quā tēperaturā accidit: vt ictibus mēbra perq̄ facile cedāt: nō frangātur: atq̄ arctētur ꝓfundę corpis inanitates/ita: vt neq̄ vocem emittere: neq̄ anhelitū trahere ualeāt: qū ictę fuerīt: mortuiſq̄ ſimiles exponanī. has āt ita cōpreſſas ptes primū diducit ſpūs: q in ſpaciis arctatis corpis gignit e/reſoluto humore glutinoſo: qui ſemp in eis ineſt. is. n. vbi arctus fuerit caleſcit: ac in ſpūm tenuat. Deīde exauctus indiget refrigeratiōe: ac anhelitū repetit: poſtremo vocē ac alias actiones & ſi minus exactas. ſiqua quoq̄ oſſa forte fracta ſint: quod perraro cōtingit: ꝑ eandē cām ab intumefaciēte ſpū in priorē naturalēq̄ ſitū reſtituunt: & glutine accedēte: quod p̄ſto ē: ſolideſcūt. ſignū: ab altiſſimis locis decidētes ēt ſup ſaxa/nihil aut parū mali patiūtur.

PRO. 48

QVr nani ſunt mētulatiores. An q̄m veluti nates cōtigiſſe hoī: cōptū ē. Nā vt air Ariſtoteles. hoī negata ē cauda: q̄ ea materia: q̄ ad caudā ꝓmittēdā erat delegata: cōuerſa eſt in nates. Ita quoq̄ ꝑs ea: quæ in coxas & tibias ꝑducēdas ſtatuta erat: parte quadā in penē nanoꝝ cōtracta eſt. Quāobrē penis grādior iuſto nanis extitit. An quia natura ſentiēs incōmodū quoddā cōmiſſum eſſe in corpe: idq̄ in partibꝰ magnis: cōpēſatione habita exauſit. mēbra ꝑua: inter quę penis & primus & diminutis maxīe vicinus eſt. ſignū. Nāq̄ plęrūq̄ nanoꝝ digiti manuū atq̄ aures & labia naſiq̄ cuſpis maiores & craſſiores q̄ par eſt: habētur.

PRO. 49

QVr hoīes mutilati aut māci aliquo magno mēbro ſunt ſalatiores. An quia id fit eadē fere ratione: qua nani bene mētulātur. Nutrimēta. n. quę illi mēbro quod amotū deficiēs ue eſt: deferēda erāt: vt vtiles ſupfluitates manēt in venis. quaꝝ ꝑtes potiores dum nequeūt alere mēbrū: ꝑ

generãdo altero hoĩe in ſemẽ trãſmutantˀ.hoc ãt duplici rõe exauctũ ſalacitatẽ gignit.ſignũ. veno
ſos hoĩes & ſuapte natura paucã carnẽ alẽtes exaugẽtes ue tũ magis affectare tũ ẽt magis cõplere
Venerẽ: cõpertũ ẽ.Ob eãq; rẽ factũ eſt: vt pana ſalaciſſimũ infamẽt poetę.Nã pedes caprinos ha‑
bẽs veluti apes eſſet ıclaudus incedit. PRO. 50

Vr hoĩes: quibꝰ mẽbrũ aliquod additũ eſt: ſunt in venereis frigidiores. An quia res cõtrario modo ſupioribꝰ ſe hẽt.Eã.n.partẽ e/ſanguĩe mẽbrũ additũ rapit: q̃ ſupfluiras vtilis habebatur alioꝝ mẽbroꝝ naturaliũ.ex qua ſemẽ generari debebat.Quãobrẽ ea dimiuta: minuiť ſemẽ.& hoc dimiuto cõtigit Venerẽ aut extigui aut frigeſcere.ſignũ.corpulẽtiores & vẽtricoſos viſcuſq; exaugẽtes hoĩes tã minus Venerẽ affectare q̃ ęgrius cõplere exploratũ ẽ. PRO. 51

Vr equi/aſini/cães/porci atq; plęraq; oĩa aĩalia pilos habẽtia: ſunt aut albi aut nigri/ aut uario modo coloris medii.viridi colore nullũ eoꝝ eſſe. Aues cõtra & piſces & ſerpẽtes oẽs ꝓpe colores: nõ modo viridẽ habẽt. An qm̃ viridis color aut ĩ huĩdo nimio/aut in nimio ſicco calidoq; gignitur.Aqua.n.ſtagnãs putreſcẽſq; viridis efficiť.& in herbis & foliis & tenellis ramis ac fructibꝰ incoctis viriditas ingẽs floret: quoꝝ tota ſubã nimiũ huĩda eſt.Erugo vero ęris: adeo ſiccus eſſe demõſtratur: vt nõ ſulũ deſiccet craſſa: verũ ẽt copus exurat.Bilis q̃nimmo rubea magis concalfacta deſiccataq; viridis euadit.Qum igr̃ in equis/canibus ac ſimilibꝰ nõ inſit tãta huĩditas: quãta in piſcibus ac plãtis abũdat: neq; bilis rubea adeo deſiccetur in eis: vt ipſa manere ualeat in mẽbro aliquo ita ut uita adſit: fit ut uiride nullũ eſſe queat in illis.In hoĩe q̃nimo florẽtis ætatis febriẽte cõpꝑtum eſt: ſi q̃eq̃ vnq̃ uiridis euomať: aut excremẽta fuerit uiridia: aut mortis ſignũ: aut maximũ uirępiculũ adeſſe.Aues ãt qũ calidiores magna ex pte q̃ hõ & q̃drupeda ſint: ẽt gignere & ferre poſſe bilẽ uiridẽ.atq; iccirco quoddã uiride in eis eſſe cõſtat. Quibꝰ ita ſe habẽtibꝰ uidere eſt: ut ęquabliores ſint humores in hoĩe & q̃drupedibꝰ q̃ in auibꝰ & ſerpẽtibꝰ: q̃ q; in piſcibꝰ. utq; cõtraria rõne humores piſciũ diſſentiãt ab humoribꝰ auiũ & ſerpentiũ.Piſcibꝰ.n.ineſt uiriditas ob huĩdã multãq; ſubãm: auibꝰ ac ſerpẽtibꝰ ob ſiccã atq; calidã: quã uiriditatẽ ut utroꝝq; hoꝝ ipſoꝝ natura & generare & retineť & uti p̃t.ita hoĩum & q̃drupedũ tẽpaturę ieptiſſima ẽ. PRO. 52

Vr ſtellarum & planetaꝝ alię ſunt rubriores: albiores aliæ: aliæ nigriores: aliæ auro ſimiliores. An qm̃: ut dicit Aſtronomi: ſtellis inſunt q̃litates atq; affectiões humoꝝ. An id euenit a/dẽſitate & raritate eoꝝ corpoꝝ ac multo pauco ue luĩe ipſoꝝ.Quãdoq̃dẽ q̃ ſunt dẽſioris corpis cũ lumine multo: hæ ſunt rubriores.quę uero cõſtãt rariore corpe cũ luĩe multo: ipſę albiores ſpectãtur. itẽ quę dẽſioris ſubę cũ pauco luĩe ſunt: hę nigriores appent.q̃ demũ rarioris cũ pauco luĩe: aureæ magis euadũt.Neq; diſſimile ſpectare eſt ĩ nubibꝰ ac luĩe ſolis.Nãq; ſi nubes fuerit denſa atq; in cõſpectu puro ſolis: uidebũtur orulę & cuſpides eiꝰ rubeę qm̃ in eis eſt denſitas affecta luĩe multo. In eadem nube ptes mediæ ſpectabunť nigriores.paucũ.n. lumẽ deſcẽdit ad ꝓfundã denſitatẽ nubis. itẽ ſi nubes fuerit rara atq; expoſita cõſpectui puro ſolis: erũt extremæ ptes eiꝰ albę.in mediis partibꝰ nubis eiuſdẽ erit aureus color.q̃a medias paucũ: extremas ptes lumẽ magnũ attigit. Idẽ in flãma cãdelę aliaꝝ ue reꝝ uideť eſt.Nam baſis flãmæ nigrior eſt: q̃a uapor craſſior & lumẽ paucũ.conus flãmę cuſpiſq; ellychnii rubrior: ꝙ multũ lumẽ & ignis ĩ utriſq; eſt.ſed materia durior & exucta. In centro uero flãmę appet cãdor: ꝙ rara & lucida multũ eſt.in ambitu flãmę exterioribꝰ quæ ptibus aurea magis cõſpectať.quia in ambitu nõ tm̃ lucis eſt q̃tũ in cẽtro. & materia ẽt rara eſt quodã mõ.Qua ꝓpre a/diuerſitate coloꝝ: q̃ apparẽt in aſtris: nõ eſt neceſſe itroducere diuerſitatẽ in corporibꝰ.cõtigit.n.eãdẽ eſſe corpis ſubãm & idẽ lumẽ in oĩbꝰ: veꝝ denſiora alia: alia rariora: alia cũ multo/cum pauco lumine alia. PRO. 53

Vr ſtellæ planetæ ac ignis p̃ter naturales colores etiã oẽs uergũt ad aureũ colorẽ. An quia Ita eſt exq̃ſitũ a/natura ut pulcrius ſpectatu redderet cœlũ.nã ſiquo alio coloř eſſent ea corpa decorata offenderẽt potiꝰ ſpectatões.q̃ uoluptatẽ ac lętitiã afferrẽt.ſignũ.Nã auri color ñ mõ lętꝰ & pulcher eſt p̃ter cęteros: ſed etiã oẽs alios pulcriores efficit.Atq; hac rõe cõfiſus Protagoras: qũ rogareť a/Socrate: q̃d eſſet pulcrũ: reſpõdiſſe legitur/eſſe aurũ. An id fiat a/luĩe eoꝝ afficiente aerẽ ſiccũ ac mediocriter raꝝ.ab hoc.n.obtrũdiť quodã mõ lumẽ: cuiꝰ qũ cãdor refrenať remittiturq;.tũ ſpeciẽ auri p̃ſtat.ſimiliter flãma: q̃ in uapore ſicco paꝝq; craſſo accendiť: appet.ueluti in lignis bñ ſiccis atq; palea: dum uruntť: ſpectať.in qua lumẽ eſt in materia ſicca & craſſiuſcula uel paꝝ rara.ſignũ.etiã ſol facit: q̃ qum in ortu uel occaſu ſereno fuerit aureus cõſpiciť: ſed qum in medio cœlo aderit: albior potius uideť.idem cometę oſtendũt. quoꝝ materia ſicca & per parũ craſſa eſt: atq; iccirco fulgẽs luce aurea qum igneſcat. PRO. 54

Vr oĩa metalla aut ad nigredinẽ: aut ad albedinẽ uergẽtia aut rubeũ aut fuluũ colorẽ p̃ſeferẽtia ſunt. An quia plurimũ ſunt uicina primis miſtionibꝰ elementoꝝ. primæ uero meſtiones illoꝝ hos quattuor colores ꝓmittere cõperiũtur.Quãdoq̃dẽ miſtio prima ĩ qua terra uincit: ad nigredinẽ inclinat.& in qua aqua: ad albedinẽ: in qua aer: ad fuluorẽ: in qua ignis ad ruborẽ uergit. atq; ea ratione ferrũ & plumbũ cõſentit cũ prima: argentũ & ſtannũ cũ ſecũda aurũ cũ tertia: atq; æs cũ quarta.ſignũ.Nãq; ferri & plũbi frigiditatẽ terreſtrẽ ſentiunt humana corpora.argẽti & ſtãni

operã

operã fere nullã teſtãtur: veluti aq̃ pura nõ calida neq̃ frigida ſed ꝓrſus inaffecta. auri vero operã ſentiunt: qualem ab aere claro benigno capiunt. hui⁹.n. ẽclarꝫ ſpũm ac lẹtum gignere. Sed æris ſolius munera ſunt ignis. vt amator: calefactio/deſiccatio aduſtio. Quattuor pꝛęterea colores hoſce teſtantur quattuor naturales humores animaliũ: qui miſtionibus primis elementorꝫ vicini ſunt. q̃q̃ ſanguis cũ aere: bilis cũ igne potius cõſentire videtur. An qa hoc etiã cõtingit a/denſa & rara multa & pauca ſubſtãtia luminoſa.

PRO. 55

QVt æris erugo viridis eſt: & ipm ęs rubedine pollet. ferri vero color niger eſt: erugo ei⁹ rubea. Plumbi & ſtanni erugo alba eſt: ipſa aliquantulũ nigra. Argẽti quoq̃ erugo & ſi minima: nigra tñ eſt. Auri autẽ nulla aut minima ac incerta erugo eſt. An qa erugines ſunt corruptiões quędã metallorꝫ. corruptio oĩs eſt in ea: quæ ſunt eiuſdẽ aut vicini generis. eſt.n. oppoſitio. Quãobrẽ qum metalla corrũpunt etiã in metallicas naturas quaſdã corrũpi neceſſe eſt. quæ ſunt erugines atq̃ his ſimiles ſubſtãtię. quæ non diſcrepant a/coloribus vicinis metallorꝫ aut primorꝫ miſtorꝫ ex elementis. Aes itaq̃ qum corrũpitur: tũ eius ſubſtãtia multũ luminoſa minuitur: quæ cũ aliq̃ pte ſubtili aureũ facit colorẽ. hic ipſe deinde miſtus cũ nigredine: quæ eſt in reliquo ære corrupto: uiride præſentat. ex nigro.n. & croceo miſtis viride gignitur. Deſcenditq̃ æs magis in naturã terræ. ferrũ aũt qum corrũpitur: oportet vt trãſeat verſus ignẽ. eſt.n. terreſtre. quãobrẽ eius terrenũ tenue aliquãtulũ fit: ac recipit plus ſubſtãtiæ luminoſę. hæc miſta rubeũ colorẽ gignunt. Plumbi vero atq̃ ſtanni ſubſtantia nigra: quæ ineſt tenuata: atq̃ pura luminoſa recepta in ſubſtantiã albã aſcendit: quã ceruſſam vocãt. Argentũ in nigrũ tranſit. deſcẽdit que ad terreſtrẽ naturã. Nãq̃ quod tenue atq̃ luminoſum eſt in eo: id craſſum & obſcurũ vertitur. Auri nulla videt̃ erugo: qm̃ difficile corrũpitur. ratio tamẽ cogit: vt deſcẽdat in nigrã eruginẽ. In quo noſſe oportet: plęroſq̃ eſſe: qui lapidẽ aſulũ vel cęruleũ dicas: eruginẽ auri eſſe putant. fieriq̃ ab aliq̃bus optimũ aſulum ab optimo auro corrupto. quãobrem & hinc indicium eſt: auri eruginem nigram eſſe: quæcũq̃ vnq̃ fiat. Eſt itaq̃ in hiſce vt in humoribus: qui qum corrumpuntur etiam in humores tranſeũt: qui modo aliquo ſunt oppoſiti. veluti bilis in melancholiã. ſanguis in melancholiã & bilem. Pituita in gypſeã vel aqueã ſubſtantiam. melancholiã in vireã aquã. veluti in elementis terra tranſit in cætera elementa: atq̃ cætera corrupta deſcendunt in terram.

PRO. 56

QVr qum vinũ aut acetum etiã album tetigerit ferrũ: ferrũ redditur rubeum: vinũ vero nigrũ. An quia in vtriſq̃ contingere corruptionẽ: conſtat. ſupficies enim ferri a/ſubtilitate luminoſa vini aceti ue afficitur ita: vt luminoſior fiat. at vero lumen in ſubſtãtia denſa ruborem gignit. Ferrũ itaq̃ in ſupficie rubeſcere apparet: quæ rubigo corruptio quædã eſt ferri. Vinũ autẽ agendo per ſubſtãtiã luminoſam: per eandẽ patitur. nã luminoſum eius minuitur ac in nigrũ vertitur. luminoſi nãq̃ priuatio: nigredo eſt.

PRO. 57

QVr plumbũ & ſtannũ in aceto poſita ſoluuntur in ceruſſam. An quoniã ab aceti ſubtilitate ſcinditur denſitas & tenacitas omnis plumbi: atq̃ eius luminoſa ſubſtantia exaugetur. lumen vero multum in rara & perfracta ſubſtãtia candorem producit. Signum. ceruſſa fragiliſſima eſt: ita & cinis fragilis.

PRO. 58

QVt aurũ & plumbũ affectibus plęriſq̃ ſunt ſimilia vt põdere/ſono/mollitudine: ipſa vero ſunt plurimũ diuerſa. An qm̃ illa eadẽ ſunt vtriſq̃ diuerſis rõnibus. Quãdoquidẽ pondus eſt in plũbo a/nimia & craſſa terra & aq̃ denſata in eo. aurũ hẽt põdus a/ſubſtãtia hũidiſſima & corpore tenuiſſimo/in maximã denſitatẽ redacto: quod grauiſſimum eſt. mollitudo itẽ eſt in plũbo ob malã miſtã ſubſtantiã: qum male miſta eſt terra cũ aqua. quãobrẽ plicatur plumbũ atq̃ vna frãgitur ita: vt iam iam pars partẽ relinquere videatur. Auri mollicies a/ſubtilitate cum tenacitate exorta eſt: atq̃ plicatur vt gluten viſcũ ue. Sonus opacus vtriſq̃ ineſt a/mollitudine vtrorũq̃. Nã ea: q̃ ſonãt: dura ac reſiſtẽtia eẽ volũt: mollia cedũt. Verũtñ qũ mollitudo ẽ diuerſa ẽt ſoni tõ nõ eadẽ eẽ probat. Quãobrẽ nõ verã ſimilitudinẽ hñt plũbũ & aurꝫ.

PRO. 59

QVt autũno & plurimas & mortiferas & piculoſas & longas ęgritudines eẽ cõtingit. Quãobrẽ morboſus autũnus appellatus eſt. An qa ſeniũ eſt anni. in eo.n. uis ſolis debiliſſima eſt: & iccirco noſtrę quoq̃ vires debiliſſimę atq̃ tãq̃ ſeniles. ſeniles vero vires in corporibus abuſis præteritæ ęſtatis fructuũ abundãtia: abutẽtibus ẽtiã pſentis tpis autũnalis nõ impari fructuũ copia: cauſa maxĩa ſunt cruditatis & ęgritudinis nõ modo generatę ſed ẽt intertenẽdę. Sol aũt debiliſſimus eſt: qm̃ in autũni principio incipit plus tpis eſſe ſub terra: atq̃ pcedẽte tpe ſingulis diebus longius ſub eadem decurrit vſq̃ ad finẽ autũni. Nãq̃ hyeme naſci videt̃: vere adoleſcere: æſtate cõſiſtere vel iuueneſcere: autũno minuere ac seneſcere. Signũ. nam plantę oẽs autũno patiunt̃ aut ammittẽdo folia aut ſiccãdo: nihilq̃ proprie vel in terra vel mari producẽdo. Qum hyeme incipiant intumeſcere: gẽmas & folia exacuere. uere florere ac impomaſcere: ęſtate concoquere atq̃ pficere. aut ſol debiliſſimus eſt eo: qa ſub zodiaci ſignis pcurrit: quorꝫ paruæ ſunt vires. atq̃ ſigna illa paruarꝫ etiã ſunt viriũ: q̃ in eis pauci ſunt numeri atq̃ debiles imagines rerꝫ ſupnarꝫ. & diuinarꝫ. Noſtræ q̃nimo vires vſq̃ adeo a/ſole vegetãtur: vt nihil niſi ſociate ſoli valeant generare. An qm̃ autũnus di

uerſus eſt:neq; aliquo pacto nobis cõſentiẽs. Quãdoq; dem ĩmodice calidis obeſt:qa nõ habet neq; caliditatẽ adiuuantẽ neq; refrenantẽ frigiditatẽ.ita quoq; ĩmodice frigidis: & iis:qui ſunt ĩmodice ſiccis aut humidis. Temperatis ẽt nihilominus nocet eo:qa cõtrarius eſt. Hyeme aũt recte adiuuamur a/frigido & humido. Aeſtatis tpe optime a/caliditate & ſiccitate accõmodamur: Veris tẽperie manutenemur. Autumno nihil horum beneficioꝝ tribuere licet. Vbi ergo tali a/tẽpore hoc eſt ab aere non adiuuemur:ſed potius varias & cõtrarias affectiones ſuſcipiamus patiẽtes:neceſſe eſt in ęgritudines incidere.& qum cauſa ſit ęgritudinis faciatq; ęgritudinẽ:eadem manẽs procedẽs uetum peiorẽ tũ ampliorẽ veluti nutriret atq; foueret eã:efficit ęgritudinẽ: in qua & mortẽ & periculum uitę & lõgingtatẽ & multitudinẽ cõtingere neceſſe eſt. PRO. 60

QVr uer maxime omniũ ſanũ eſt. An quia eſt anni flos & adoleſcẽtia.in eo.n.ſolis uis eſt ualentiſſima atq; animaliũ uitæ amica & cõgruentiſſima.q̃obrẽ & noſtræ uires etiam potẽtiſſimę reddũtur.& ſi uires potẽtiſſimæ ſint:eędem & exquiſite regere bona: & cõtraria ad mediũ traducere poſſunt. Eſt aũt uer hoc pacto:quia tum ſol cœpit eſſe plus ſupra terrã:quod & ſtirpes & animalia cuncta ſentientia teſtantur.aut quoniã iis Zodiaci ſignis ſubeſt:quę diuinaꝝ rerum imaginibus uehemẽter pollẽt. An quia ver eſt temperatũ.tale itaq; qum ſit: adiuuat intẽperatos oẽs. nãq; mediũ exiſtẽs inter intemperata atq; naturale:redditur potẽs cõtrariũ illis.q̃obrẽ eiſdem medicamentũ cõmodiſſimũ eſt.Item adiuuat tẽperatos. ſiquidẽ eos in eodẽ ſeruat. quãobrem & oĩo & omnibus eſt ſanum. PRO. 61

QVr verno tempore non ſolũ ęgritudines omne genus: verũ etiam proprias quaſdã fieri cõtingit.quæ neq; numero neq; dignitate ſunt inferiores iis:quæ horis aliis anni accidere referũtur. quod aliter eſſe deberet:ſi ver omniũ ſaniſſimũ eſſe demonſtretur & pręedicetur. nam melius dicitur ſaniſſimũ q̃ ſaluberrimũ.ſana.n. dicuntur omnia ob primũ ſanũ. An quia uere nihilominus patiẽtia ſunt corpora:q̃ aliis tẽporibus. quãobrem & cunctas & proprias ęgritudines fert ver veluti cętera tempora.nam & ſi tũ corporis vires ſunt potẽtiſſimæ:ab hyeme tamẽ ſuperiore corpus ita male affectum eſt: ut facile pati ęgritudines ualeat.ſaniſſimũ uero fertur uer eo:qa ſanitatis recuperandę potiſſimũ efficiẽs eſt.ſignũ.nam a/quibus appellatur ſaniſſimũ: ab eiſdem uocatur etiã minime mortiferũ.hæc.n.proprietas eſt eadẽ cum ſaniſſima: ſed expreſſa eſt per negationẽ oppoſiti.quaſi minime mortiferũ:hoc eſt ſaniſſimũ.quæ figura loquẽdi crebra fuerat in ore philoſophantium tempeſtate Hippocratis & vetuſtoꝝ. ueluti ab Ariſtotele monitum eſt primo libro priorum analyticoꝝ. quãobrem ſaniſſimũ audiendum eſt agendo & recuperãdo ſanitatem. nam nõ agit & introducit mortẽ.ſignũ.Nam cætera tẽpora potius inducũt mortẽ atq; minime ſunt ſana. An quia accidẽs eſt:ut vere eueniãt ægritudines:per ſe uero eſt ſaniſſimũ. Quandoquidẽ ægritudines uernæ ortum trahunt a/mala anteacta uita autumno ac hyeme.ea.n. quæ hiſce præcurrẽtibus horis male cõcepta ſunt in corporibus;uerno tempore natura non potẽte diutius tolerare protũpũt: atq; ęgritudines pariũt.adiuuant etiam has cauſas multa: quæ proueniũt a/malis aſpectibus ſtellarum:ut frigora:ut pluuiæ immodicæ:ut ventoꝝ nimietates: quæ extra naturã ueris naturalis habẽtur. Nãq; ſi corpora fuerint ſana atq; recta uita eoꝝ pręceſſerit:nec aliqua pręter naturã iniuria cęli extiterit:ea ſana uer excipiet atq; ſana trãſmittet.ſeruabit.n.non aliquo pacto mutabit.æſtas cõtra eadẽ ſeruare nequierit:ſed prorſus mutabit: quæ mutatio ęgritudo eſt.eadẽ ratione fiet in autumno atq; hyeme: Quinetiã ſi mutationes temporũ generẽt morbos:etiã ſoli ueri id accidens eſt. nãq; temperare uolẽs mouet:quæ nimiũ ſunt antea exaggerata: & ea multa mota pariũt morbos. cętera uero tẽpora non temperãdo corrumpẽdo temperata mouẽt: atq; generãt morbos. Item ſi mutationes temporũ ſanãt morbos: cætera tẽpora ſanãt præter inſtitutum extinguẽdo contrariũ. uer uero ſanat per ſe moderãdo contrariũ ita:ut reuertatur ad prohibitũ temperamentũ. quæ motio magis naturalis q̃ illa.quę qum ita habeãt:intelligendũ eſt ſaniſſimũ non ſolum agẽdo:ſed etiã ſimpliciter.atq; minime mortiferũ:hoc eſt uitæ amiciſſimũ. PRO. 62

QVr qum autumno & vere tonitrua multa fiant: meſſes ęſtate & perfectę & abundantes colliguntur. Qum uero non tonuerit:fruges magna ex parte deficiũt. An quia qum hiſce temporibus tonat: pluuiæ multę etiam fiunt: quæ in ſemẽte humidiſſimã reddũt terram: unde ſemina optime implẽtur.uere uero iterum iam altas fruges alunt ita:ut grana plurima gignant.qua pro re æſtate meſſes magnę atq; optimę colligũtur. An quia qum tonat: tum multus ignis extinguitur in nubibus & in pluuiis.quãobrem nubibus ſolutis deſcendũt pluuię cum aqua quaſi decocta neq; multum frigida quæ ſementi & ſeminibus & frugibus uere fœtificãtibus: & ueluti parturiẽtibus cõuenientiſſimę ſunt. Nam cum aqua frigida ac nimiũ cruda perq̃ nocuæ ſunt.quãobrem ſemina melius nutrita fęcundiſſima fiunt. An cauſa eſt in hoc ita:ut in plæriſq; rebus aliis naturalibus. Nã qum tota natura hinc ſit materia potius & imperfectio & fœmina: hinc citius actus & perfectio & ueluti mas.atq; generatio maxime uiuentiũ fiat ex coitu maris & fœminæ:hoc eſt:qum fęmina cõplementum capit a/mare.fœmina.n.qum tacta eſt a/mare gignit ſola.interdũ etiam adiuuari vult a/mari per aliquas actiones & motus.quale uidemus in palmis.quarũ ſunt fęminę & mares.in qui-

bus & ſi mas & fœmina ſimul ſint veluti in toto ſtirpium genere.fœminę tamen aliqua palma ſimilior eſt: vt alia mari ſimilior. Et palma fœmina cõperta eſt indigere palma maſcula: vt melius concipiat & producat & concoquat. Quã affectionẽ ſentientes agricolę ſemper inter multas fœminas palmas maſculã vnã conſerunt.quæ qum emineat cæteris (ita.n.pollet mas) fœminæ gaudent ac feliciſſime gignunt atq; perficiunt. Simile videre licet in quibuſdã ficis: quæ qum ſibi groſſos ſilueſtrium ficuum eis impoſitos ſenſerint: retinent & conquocunt optime ſuas: alias veluti abortirent: genuinas ante maturitatẽ abiiciunt. Perdix quoq; voce maris concipere cõperta eſt. columbus qũ fœmina cubat ouis: niſi adſit ac multũ frequenterq; crucet: infœcunda remanent oua. quãobrem ſiquando moriatur abſit ue mas: columba relinquit oua etiã ſi nouum marẽ adhibueris. nec aliter cernere eſt in plęriſq; aliis. Ita quoq; in frugibus.in qbus quãq̃ mas & fœmina ſunt ſimul & vna ſtirps ſemina facit: eget tamẽ externa quadã ui: quæ & adiuuet & compleat vel mas vel vt mas. quæ in tonitrus ſonitu eſt non in fulminis igne: quãobrem ſemina gaudent & implentur murmure tonitruũ: vt oua colũboꝝ voce perficiũtur. Quãobtẽ multis factis tonitruis multæ fiũt fruges: & illis ſilentibus debiliores fruges atq; ægrius veniunt. An id euenit: quia hæc omnia quæ dicta ſunt: concurrunt.

PRO. 63

QVr agriculturę periti qum in ſolo faſces: quos meſſuerunt: ſtruunt: eoꝝ ſpicas ad ortũ: culmos inciſos ad occaſum conuertunt. An quia ęſtate ac meſſe maxime flant ab occaſu aurę ob inclinationem ſolis genitę.quæ vt in culmos intrent ac penetrent: culmos verſus eas locant.nã eiuſmodi auræ pellunt (vbi intrarint) halitũ: qui in culmis erat congenitus verſus ſpicas.quippe qum antecedebat ſpicas: illaſq; alebat: veluti fiſtula vmbilici alit fętum in vtero: etiam preſſus poſt inciſos culmos in ſpicas & grana frumenti incurrit: illaq; implet.quãobrem grana efficiuntur pleniora & perfectiora.quod ni fecerint: & ſolutus ille ſpiritus exierit: exuſtiora grana inueniuntur. cui rei ſimilem videre eſt in infantibus: quoꝝ vmbilicos: ſi prius q̃ ſecent: obſtetrices preſſerint ita: vt ſãguis omnis: qui in vmbilico eſt: in ventrẽ infantis defluat: deinde ligauerint & ſubſecuerint: infantes & tutius viuũt: & vegetiores redduntur: quaſi naturalem & paratũ iam cibum eoꝝ acceperint ac detulerint.ſin autẽ non ita cõpreſſum vmbilicũ ligauerint ac ſecuerint: contingit infantes interdum cõmori aut debiliores viuere: vt monitũ eſt ab Ariſtotele. Vertũt autem ſpicas ad orientem: vt matutino ſequente recipiant primũ atq; creſcentem ſolem: meliuſq; ac citius dureſcant grana. quod ni fecerint: ſpicę capient ſolem occidentẽ atq; deinde noctẽ: vtrũq; frigidum atq; fere vdũ. quãobrẽ neq; citius neq; exactius deſiccantur: In Campania faſcis culmos inciſos humi fundant: vt ſpicę erectæ ſtent.quod etiã ad illud accedit.nãq; ſpiritus in eis vel ſuapte natura ad ſpicas aſſurgit: vel ab halitu terrę ſurſum uerſus pellitur.

PRO. 64

QVr pila plena venti: quẽ folliculum vocant: ſi iacta ſit ſuper planũ marmor celerrime atq; altiſſime reſultat. Pila: quæ plena eſt tomenti: reſultat etiã non tamẽ tam alte tanq; celere. ænea vero pila vel argẽtea penitus parum reſultat. An quia folliculus eſt omniũ leuiſſimus.quippe qui venti plenus eſt.pila altera grauior eſt ob tomẽtũ. ænea grauiſſima ab ęre.quibus & ſi par fuerit iactus: a/põdere diuerſo diſpar etiã erit reſultatus.ſed facillimus erit folliculi. An quia in folliculo adſunt hęc ipſa. iactus a/manu: caſus vt res grauis: tertiũ: nam qum ferit ſubiectum marmor: tũ cõpreſſio & receſſio fit ſuæ tactę partis: quæ eodem momento vehemẽtius reuertendo iteꝝ percutit planum. a/tribus itaq; hiſce viribus ferit follis. verũtamẽ hæ ipſæ tres vires coniunctæ atq; per pilã incuſſę in planũ marmoris: qumq; marmor nihil cedat: reuertũtur: atq; tanq̃ a/marmore ortæ percutiunt follem.qua percuſſione reſultat follis.habet quoq; folliculus qum percutitur a/marmore leuitatem. Sed in ænea pila ſunt duæ vires/vt a/manu & a/grauitate: tertia: quæ eſt a/cedente particula non eſt in ænea. item in reſultatu eſt grauitas multũ impediens. plures itaq; ſunt in folliculo cauſę reſultandi.eodẽ modo in pila tomenti: in qua & ſi ceſſio ſit partis tactæ: illa parua eſt.ob ineptitudinem tomenti. In quo plus videtur efficere uis: quæ eſt a/cedente parte q̃ a/reliquis. q̃ autẽ pars pilę compreſſa reuertendo percutere poſſit atq; acrius ferire: vnuſquiſq; animaduertere poterit: qui folliculum digito preſſerit.ſentiet enim vim magnã a/particula/quæ preſſa eſt: reuertẽte atq; repellente prementẽ: quantam nõ ſentiet a/particula tomentacę pilę digito eodẽ cõpreſſa. repellentem vero particulam poſſe in reſultante ac primã cauſam eſſe: manifeſte indicat ea pila: quæ conficitur e/glutine corii & pauco oleo. Qum.n. liquefactũ ſit id glutinis iniungitur parũ olei: deinde igne ſiccatur. hoc gluten miſtũ & ſi igne ſiccetur: non tamẽ vnq̃ reuertitur ad ſuã: quã habebat duritiem ob olei mollitudinẽ.eſt etiam pergraue: & continet ſe tenacius q̃ cęra adeo: vt nõ poſſes diducere particulã ab ea: niſi magna cũ difficultate.eſt etiã molle ac cedens vt cęra molliuſcula: ex ea materia formatur pila: quã qum vel iactu leui ſuper planũ ieceris: reſultare ſpectaueris tã celerrime atq; alte: vt plurimũ ſuperet ſaltum pilaꝝ aliaꝝ atq; folliculoꝝ. Quinet in hac pila glutinacea clare ſentitur: qũ pars aliqua digito prematur: q̃ magna ſit repulſa: quã facit in digitũ: vtq; maior: quã quę fit in folliculo. Quandoquidem id gluten tenerum atq; tenax verſus centrum: qum prematur: facillime cedit. Sed vbi collectum eſt a/tenacitate neruoſa tanq̃ ab intento arcu vehe

menter repellit. Folliculus itaq; magis reſultat ob ferientẽ partẽ: quæ preſſa receſſit: q̄ ob aliquam aliam cauſam. Aenea & argentea atq; cæterę id genus pilæ: quo minus cedant: eo minus reſultant. tomentacea vero veluti media inter haſce q; mediocriter cedit: mediocrem quoq; reſultatum reddit.

PRO. 65

QVr vox & ſonus etiã paruus/ dormientes nos a/ſomno excitare poteſt. An quia ſonus omnis aeris eſt percuſſio: quæ eſſe neqt: ſi nõ aer ipſe loco ſuccedenter moueat. mouetur. n. ueluti aqua: qum percuſſa fuerit. Nãq; circulos quoſdam ſemel icta gignit ac promouet quouſq; percutiẽtis uis perdurauerit atq; ueluti funis longus cuius extremitas altera ligata ſit ad parietem: alteram manus tendendo cõcuſſerit. ſignũ: aerem moueri: qum ſonus fit: eſt. Nam longiſſime uidemus percutientes atq; ictus factos: quorũ ſonos nondum audimus. & qum tonitrua uel mediocria fiunt: cõcuſſionẽ quandã ſentimus. ob eãq; rationẽ Ariſtoteles monuit: exuperãtes ſonos inanimatorũ corporum moles offendere. Tonitrui nãq; ſonum lapides ac robuſtiſſima corpora ſcindere. Nam cum magno ſono magnus eſt motus aeris: atq; interdum tantus: vt cõmotus aer feriẽs atq; inſulgurans excelſos montes: illos diſſcindat. Ergo qum uox ſonus ſit: & ſonus omnis ſit cum motu aliquo aeris: ueniatq; ſonus aduſq; aurem dormientiũ: uenit quoq; cõmoti aeris impetus: a/quo aer: qui in aure congenitus eſt: mouetur. & is motus mouet pelliculã & ſenſoria: atq; concutiẽdo excutit nubeculam: quæ cõtinet ligatos obtutoſq; ſenſus: quibus ſolutis expergefactio fit. Non itaq; proprie a/ſono fit expergefactio: ſed a/motione aeris: quæ cum illo eſt. ſignum. Nam ſi manu etiam cõcuſſerimus dormientẽ expergefecerimus. nam a/cõcuſſu ſoluuntur ſenſus. Ex hoc quoq; manifeſtũ eſt: tẽpeſtates & nimboſum aerem: pluuiaſq; ingentes cõpeſci propelliq; a/ſonitu magno campanarũ & bombardarũ. quãobrem ſolent: ubi nimiæ terrenteſq; proruperint eiuſmodi cęli iniuriæ: ſonare cãpanis magnis: ac eo ſonitu mitigare tempeſtatis ſeuitiam. & ſi hoc idem etiam fiat ob gratiam dei omnipotentis.

PRO. 66

QVr hominũ aliqui res uicinas perperã: remotas diſtinctius cernũt. aliqui contra: uicinas diſtincte: remotas ęgre uidẽt. An quia: ut medici volunt: id accidit a/ſpiritu prodeũte ab oculo ad rem. Nanq; ſi iſte craſſus ſit: vicinã rem perperam capit. quæ remota eſt: tanq̃ ſubtilior effectus eſſet in diſtantia: certius uidet. Quinet ſi ſpiritus exiens fuerit ſubtilis & paucus: rem præſentẽ recte videt: remotam quaſi in diſtantia extinctus eſſet: male videt. An quia: ut Peripatetici ſentiunt: res ſe habet. qui ponũt fieri viſionem omnem a/ſpecie rei veniẽte a/re ad punctũ uiſus. atq; prędictas paſſiones aliaſq; per multas cõtingere non a/ſpiritu exeunte: ſed e/ plęriſq; affectionibus cõdicionibuſq; tum oculi tum ſpeciei veniẽtis a/re. quæ talem paſſionẽ gignunt: qualem cõpoſitionem habuerint: ſunt affectiones illæ eiuſmodi. humor oculorũ craſſus: aut quod idem fere eſt: humor multus & tenuis. Item humor tenuis: aut quod idem fere eſt: humor craſſus & paucus. item robur recipiẽdi luminis in ipſo oculo. eſt debilitas recipiẽdi. eſt uicinitas rei: quæ efficit ſpeciem fortẽ. & diſtantia: quæ attenuat radios. eſt ſpeciei angulus cõueniens. eſt angulus acutus adeo: ut nõ moueat ſenſum. item angulus adeo amplus: ut etiam nihil moueat. eſt ſitus oculi: nã promiſſus nõ bene uidet remota. item profundus: qui videt. eſt pręterea: ut in oculo ſit pars luminoſa: qualis eſt in oculis felium & aliquarũ auium. eſt ut in oculo ſit parua pars luminoſa aut nulla. eſt ut cum cõſpicilio plano videatur. eſt ut cum cõſpicilio concauo. hæ maxime res ſunt cauſæ multarũ differentiarũ: quas circa uiſum fieri accidit. Nãq; ſi humor craſſus fuerit & cum robore: rem vicinã uidet. res. n. uicina eſt valde mouẽs & hẽt angulũ cõueniẽtẽ. q̃obrẽ bona fit forma ĩ humore & ſenſu. huic ſi nubeculã aut cõſpiciliũ planũ addideris: minuit ſenſus ob craſſitudinẽ uitri: & quo craſſius: eo peius minuit ẽt lumẽ. fit itaq;: ut q videbat rẽ vicinã appoſito cõſpicilio plano aut non uideat: aut ꝑperã uideat. eidẽ ſi cõſpiciliũ cõcauũ adieceris: uidebit. Nã cõcauũ ꝑ reſultationẽ: quę a/circũferẽtiis uitri cõcaui fit erga mediũ cõſpicilii: facit ſpeciẽ acutiorẽ ac luminoſiorẽ & fortiorẽ. ſicut lumẽ ſolis aut ignis: qum reſultat a/corꝑe cõcauo ac leui acutius & luminoſius uenit ad oculũ. Quãobrẽ quęcũq; ſunt ueniẽtia cũ angulo acuto forti & luminoſo uidebit. videbit ita ſolẽ ꝑ foramẽ chartæ. Sed cum acuto & debili veniẽtia nõ videbit. ut ꝑ foramẽ chartæ nõ videbit auẽ uolantẽ. Itẽ ſi idem oculus cũ parte luminoſa ſua ſit: quod maxĩe cõtingit in felibus & auibus qbuſdã: is in tenebricoſis uicina uidebit melius: remota peius. ſed in lucidis ut in die claro vtraq; male videbit. nimiũ. n. oculus illuſtrabitur. qua ratione nõ uidet die noctua. At vero cũ parte obſcura ſi idẽ oculus fuerit: tunc in tenebricoſis vtraq; aut male aut nihil videbit. in lucidis uicina melius. Quinẽt idem oculus cũ humore craſſo & robore rẽ diſtantẽ aut nõ videbit: aut ꝑperã. Nã diſtãtia tenuat ac debilẽ reddit ſpeciẽ. quãobrẽ plęriq; nõ vidẽt ſtellas: & aliq ſolas magnas. neq; literas remotas vidẽt: neq; quæ veniunt cũ angulo acuto debili. Quinetiã cum plano conſpicilio rem remotã minus videbit. debilior enim fit ſpecies in conſpicilio. at cum conſpicilio concauo videbit: quia in hoc ſpecies fortior & acutior: Sin autem oculus ſit cũ humore craſſo & cũ debilitate ſuſcipiendi ſpeciẽ & lumen: tunc rem vicinam nõ videbit: quia illam fortẽ ſuſtinere nequit oculus. veluti ſunt qui male vident in meridie ac in multo lumine. idem vero cũ conſpicilio plano rem vicinã videbit. nã ſpeciei lumen temperatur:

& aliquanto grandior ſpecies redditur. quare melius & ſuauius recipitur. Fit autem maior ſpecies in conſpicilio plano: qa vicina pars etiā afficitur ea ſpecie: qua eſt affecta prima pars: quæ primum afficitur a/radio rei. quaſi affecta pars etiā afficiat vicinam partē in perſpicuis craſſiuſculis. Quinētidē oculus cū conſpicilio concauo non videbit. quia in hoc ſpecies eſt luminoſior & acutior & fortior. Quare rem cū angulo conueniente videbit: cum acuto forti non videbit. Quid inueniuntur oculi adeo impotentes: vt non ſimplum aut duplum ſed etiā triplum conſpiciliū velint. hoc eſt triplo vitro alio ſuper alio appoſito. quod etiā ſuper litteras poſitum ſpeciem ſenſilem efficit. Idem cū parte ſua luminoſa in luminoſis non videbit: quia debilis eſt. in tenebricoſis vicina videbit. vt veſptilio. At cū obſcura parte ſua in obſcuris nihil videbit: in lucidis remota melius videbit. & quæ ſunt in lumine temperata. Contra vero ſi oculus ſit cū humore tenui & robore: rem vicinam videbit: quia formatur ſpecies & poteſt ferre oculus. remotam etiā videbit: niſi ob diſtantiam multā tenues ſint ſpecies. cū conſpicilio plano impedietur. nam craſſitudo vitri minuit ſpeciem. cū cōcauo videbit: cū parte lucida ſua in tenebricoſis vicina videbit: remota quoqꝫ videbit quantū illa mouere poſſunt. In lucidis vtraqꝫ videbit. niſi melius remota: quia lumina temperantur. Sed cū parte obſcura ſua in tenebricoſis vtraqꝫ male: in lucidis vtraqꝫ bene. Quinetiā oculus cum humore tenui & cū debilitate ſuſcipiendi: vicinam rem non poteſt ferre. remotam non fortem melius videbit. cū conſpicilio plano rem vicinam melius: quia temperatur: remota obtunditur in conſpicilio plano. Sed cū conſpicilio concauo male videbit: quia facit angulum fortem. cū parte ſua luminoſa in lucidis male omnia uidebit. ob debilitatem in tenebricoſis vicina videbit. remota parum: vt quantū mouere illa poſſunt. Cum parte obſcura in tenebricoſis nihil uidebit: in lucidis temperata uidebit. Atqꝫ ita a/varia cōpoſitione uaria oritur paſſio & uarius ſenſus. Illud tamen eſt intelligendū: ſpeciem rei venire a/re ad oculum: qum illuminata fuerit. item eſſe in oculis corpus quoddam rerum illuminans: quod interdū eſt adeo lucens: vt nocte lumen iaciat vſqꝫ ad rem aliquāto vicinā illuminando ipſam adeo: vt ea ſpeciem refundat ad oculum. quo modo vident feles: mures: canes: equi: noctuę: ueſpertiliones. quā rem in homine vt raro: ita paruam eueniſſe: compertum eſt.

PRO. 67

Qur ſal gratū eſt hominibus atqꝫ plęriſqꝫ ex aliis animalibus vt capris: equis: ouibus. quibuſdam irrationalium ingratum adeo: vt ne attingere quidem ipſum audeant. vt canibus: felibus: muribus. quibuſdā etiam venenum eſt ut auibus. An quia hominū vētriculus eſt humidior & guſtus hebetior. ſal & ſiccū & pungens. quāobrem ęquat & prurit. in quibus eſt delectatio. At vero canis uētriculus ſiccior eſt atqꝫ aperti guſtus. quo fit: ut facile lędatur a/ſale: & ei ingratū ſit: eodē mōres habet in cęteris ſimilibus. Auiū autē uentriculus ſicciſſimus eſt & calidiſſimus. quippe qui carnoſus & duplex habet. quāobrē tolerare ſalē nequeūt aues. ſed potius moriūtur ob nimietatē ſiccitatis & caloris. Nimietatē. n. primaꝝ qlitatū uenenū eē cōptū eſt.

PRO. 68

Qur abſurdū eſt quærere ſcientiā & modū ſciendi: qum duabus tribus ue artibus ſcientiis ue vel eadē die operā dare queāt: nihil habeat incōmoditatis aut abſurdi: ſi nō potius etiam plurimū conducat. An quia inter ſcientiā & ignorationē media conſtituta eſt opinatio circa genus idem rei. opinatio uero non ſcientia: ſciendi modus eſt. illa enim cauſis rei aſſurgit: hæc & ſi cauſas eiuſdē rei nihil attingat: craſſa quædā tamē cognitio eſt. atqꝫ iccirco parū ab ignoratione progreſſa / non etiam ſcientię dignitatē indepta / media iacuit. ad extremoꝝ autem alteꝝ peruenire ab altero procedens nemo poteſt: ſi non media prius omnia ſuperarit. Duæ uero tres ue artes: quaꝝ non altera gradū alteri fecerit: non etiā ſubeunt medii extremi ue rationē. Quāobrē ſimul eas qſq̄ cōmodiſſime cōparare valet. An quia reꝝ ſcientiā unāquāqꝫ: pręcedat peritia illaꝝ oportet. peritia uero nō modico tpe acqri pōt. eſt. n. cōſuetudinaria cōprehenſio reꝝ: & quæ ſpectando illas & audiēdo nomina eaꝝ & proprietatū ac uſuū ipſaꝝ: idqꝫ frequēter uariiſqꝫ modis coaleſcere ſolet, vſqꝫ adeo: ut & ſi cauſas eaꝝ nequeat uel capere uel docere: facile tamen poſſit de rebus ipſis aliqua congrua dicere: atqꝫ iudicare ubi audiuerit: queāt diſputare de eis an recte an perperā dixerit. ueluti monuit Ariſtoteles: q magna dīa ſeparauit peritū a/ſciēte. docuitqꝫ: ut nemo qua uis in re ſciēs eſſe poſſit: qui nō antea fuerit pitus in ea. Nō. n. cām rei quęrere uel certo tenere ualemus: cuius familiaritatē / hiſtoriā / reſectionē ēt hēmus nullā. Quāobrē ſi ſcire nequeamus niſi piti: periti pauco tpe eſſe minus ualeamus: compertū eſt: abſurdum eſſe quęrere ſcientiā & peritiā eiuſdē rei. Cōſtat quoqꝫ: ut ubi quis peritus fuerit circa duo tria ue reꝝ genera: idem ſimul poſſit ſcientiā uniuſcuiuſqꝫ doceri. Peritiam autē modum ſciendi eſſe docuit & uocauit Ariſtoteles libro ſecundo Diuinæ ſcientiæ diſputando de perito & ſciente. a/quo aberrauit Auerroes doctrinarum ignarus. qui modum ſciendi logicam eſſe dixit. non uidens illic diſputari de peritia & ſcientia ubi de logica mentio nulla opportuna eſt. nō etiam ſentiens: ita in logica quoqꝫ arte pręcedere oportere peritiam: vt in aliis artibus anteuenire: neceſſariū eſt.

PRO. 69

Qur argentū viuū pondere / colore / & frigiditatis tactu adeo ſimillimū eſt metallis: vt inter metalla connumeratum ſit. liquidum ac fluens qum ſit: non gelaſcere in aqua aut frigore: vt cæ-

tera metalla vſq̃ viſum eſt. neq; qum igneſcit: vt cætera metalla manet: ſed in fumũ vaporem ue
occultum conuerſum abſumitur: nuſq̃ q; videtur. ac nihil reliqui eius fit. An quia ſubſtãtia eius
cõpoſita eſt e/plumbo & aqua ſalſuginoſa aut ſalſę ſimili. Hæc.n. ſimul longo tempore vbi manſe-
rint in argentum viuũ tandem corrumpuntur. Nanq; ſoluitur glutinoſa ſubſtãtia plumbi ab acuta
ui ſalis aut proportionalis adeo: vt cũ aqua miſceatur: ac in vnam naturam coeuntia veniant: quæ
inter plumbum & aquã media eſt. hoc eſt: quæ vtraq; natura ſit & vna. neq; mirũ id ſit: ſi qui ſepa-
rant aurum ab argento: aqua vtuntur quadam: in qua argentum vel aurum poſitum: in aquã eam
ſoluitur & corrũpitur atq; ita manet: quouſq; deſiccat. Ergo grauitatem & ſplendorem accepit a/
plumbo ſubtilitatẽ a/ſale aut a/ui aliqua potentiſſima: liquorẽ ab aqua. frigorem ab aqua & plum-
bo. ineptitudinem quandã gelaſcendi accepit a/paſſione facta ab incidente ui. nam vſq; adeo con-
ciſum eſt: & veluti eneruatũ: vt tanq̃ puluis arena ue minutiſſima incohibile maneat. aut ab acre-
dine quæ in aqua erat: qua glutinoſa ſubſtantia plumbi conciſa eſt. quinetiã vaporabile quoq; fuit
a/tenui aqua: quã continet: plumbum.n. quandã partem aquæ continet: ob quã & ſoluitur: & fluit
ſolutũ in argento viuo ineſt eadem atq; altera admiſſa. nam ea aqua vſq; adeo tenuis eſt: vt tanq̃
ros ad primã ignis caloris ue magni præſentiã: in vaporem euaneſcat. neq; quicq̃ eius remanet qũ
uaporaſcit eo: q; omnis ſubſtantia terreſtris tenuiſſima redacta cũ euaporante ſubſtãtia aquea trã-
ſumitur. ſoluit aurum & miſcetur cũ eo: & argentũ & plumbum & ſtannũ & æs ſubtilitate & acre-
dine ſua præſertim modice calefactum. ſed miſtio: quæ fit ex eo & auro aut cæteris: non eſt adeo
exacta: vt ſimilis ſuæ ſit. nã vbi miſtũ cũ auro fuerit: atq; in igne poſitũ: ipſum ſtatim tẽpore totũq;
abſcedit: aurũ totũ ac tenuiſſime ſparſum remanet. quod animaduertentes opifices vtuntur ea mi
ſtione ad inauranda cętera metalla. Quinetiã & ſi in uaporẽ vertatur inſenſilem: non tamẽ ea pro
te aer eſt vel vt aer. nã ſubſtãtia terreſtris: quæ a/plumbo ineſt in eo: prohibet aqueã ſubſtantiam
tranſire in aerẽ. ſed ipſum ſeruatur in aere dũ calidũ eſt veluti tenuiſſimus vapor nubes ue. deinde
refrigeratũ decidit: atq; ſeſe colligit pręſertim adiutum a/latis obicibus ac nimiũ ſublimare prohi-
bentibus. Quandoqdem inuenitur in puteis & ciſternis in quas fluũt aquæ pluuię de tegulis: qbus
abſq; alia cõtignatione teguntur aurificinę atq; officinæ præſertim fornaces opificũ. quales frequẽ-
tiſſime in Apulia ædificantur. ſunt.n. adeo humiles: vt ſolis tegulis cõtegantur. nã in illis tegulę re-
pagulę aſcendentẽ vaporẽ prohibent & colligunt: qui refrigeratus denſatur in argentum viuum.
nam hanc ſolã denſationẽ patitur. deinde ſuo fluore & pondere per cãnales decurrit in ciſternas
vt pluuia. & illic collectum reperitur. Eſſe autẽ eius ſubſtantiã e/plumbo & ſalſuginoſa aqua pro-
portionali ue: non ſolũ a/proprietaribus prædictis indicatur: verũetiam ex eo argento viuo: quod
Venetiis vulgo inuenitur: cognoſcitur. Ea.n. vrbs in aqua ſalſa fundata eſt ita: vt in fundamẽtis do
moꝝ & temploꝝ iacta ſint marmora quadrata q̃plurima ac ferruminata plumbo & ferreis laminis:
eoꝝ aliqua quæ manſerũt longiſſimo tẽpore excauata ſunt: vt fieri ſolet. in quibus omne plumbũ:
quod ferrũ firmauerat: ſolutũ eſſe in argentũ viuũ: inuentũ eſt. illud aũt argentũ viuũ: quod e/mi-
nio fit ut docet Dioſcorides: aut quod e/marmore ut monet Vitruuius: eodẽ modo habere intel-
ligendũ eſt: ſed per vim ignis euaporaſcẽs extrahitur atq; colligitur. inerat.n. in eis ſubſtãtia plum-
bea ab acri ui p̃domita cũ humiditate fluxili cõpoſita: ſed adeo miſta cũ minio marmoreue: ut ho-
minẽ lateret: p̃ſertim ſi tenuiſſima ſit ita: ut uaporaſcẽs fugiat oẽm ſenſum: Atq; unũ eſſe. argentũ
viuũ nõ duo ueluti natura & arte. nã arte educit: nõ fit. PRO. 70

QVr argentũ viuũ oleo pingui ue aliquo ſolutũ ac inunctum in calcibus atq; palmis intra heb-
domadã diſcindit gingiuas atq; p̃ eas ſciſſas mouet ſputa tã plurima q̃ glutinoſa. An q̃a eſt
ſubſtãtia terreſtris tenuatiſſima & acutiſſima atq; vaporabilis ſed quodãmodo a/natura metallica
occultata & retenta. nõ.n. ſtatim tẽpore: modice penetrati atq; ueluti meatus amplos & calorem
corporis adiuuantẽ adinuenerit. primũ ergo cõcalefactũ a/caliditate loci penetrat in meatus cor-
poris vſq; ad ſupficiem oſſiũ. atq; interea a/caliditate profundiore & maiore melius calefactũ eua-
poraſcit quodãmodo. quãobrẽ per ſuperficiẽ oſſium vbi illa nõ penetrauit uerſus ſurſum mouetur
vt uapor: quouſq; de oſſe ad os p̃ueniat vſq; ad gingiuaꝝ oſſa. & illic quærens exitum ſcindit gin-
giuas. Signum eiuſmodi aſcenſionis eſt: nãq; a/calido euaporaſcere in aurificinis: compertum eſt.
ſuper oſſa aſcendere indicatur eo: quia duris & repagulis hærere amat ob quandã ponderis qua-
litatem: quã retinet etiam vaporaſcens. nam ſimile accidit in fumo craſſiore: qui melius hærendo
parieti: q̃ in ſolo aere aſcendere conſpicatur. gingiuas ſcindit: vbi ad eas peruenerit: vt per vici-
niorem exitum: quod os ipſum eſt: euaporet. ſic etiam multos ſpiritus videmus per os: vbi ab imis
aſcenderint: exitum quærere. & fumum anhelitumq; : qui in aliqua domo veluti clauſi ſunt: fora-
mina quæcũq; quærere ac inuenire: veluti monſtrante viam aere externo per quã foras diffluant.
mouet autem ſputa glutinoſa & multa: quoniam eiuſmodi humiditates in itinere obuia comperit
maxime in artubus: per quos tranſiuit de oſſe ad os. nam circa oſſa & arctus magna eſt copia glu-
tinoſi humoris. ergo cum eiuſmodi implicatus vapor metallicus/ illum ſecũ rapit aſcendens. verũ-
tamen quia is humor tenax eſt: pars partẽ tenens non reliquit: ſed tracta potius trahit. quãobrem

multa fluxio fit verſus gingiuas.morã quoq; aliquã intercedere:neceſſe eſt. Nanq; argentum viuũ
non tam exacte vaporatũ eſt a/calore corporis: quãto ſubtilius vaporatur ab igne. qua pto ali
quã retinet grauitatem tardantem.quinetiã cũ glutinis implicatũ velocius aſcendere prohibetur.
quãobrem hebdomada interdũ eget ad aſcendendũ ad gingiuas & exitum.Quinetiã ſputa quoq;
vſq; ad nonũ diem mouentur.nãq; qum multus ſit humor glutinus in artubus:cuius pars partẽ ra-
pta rapit:idq; per arctas vias:quales ſunt inter carnẽ & oſſa:fit: vt tantũ temporis tantę operę de-
center exigatur. At vero qum ita ſe haberet argentũ viuũ forte quadam admiſſum eſt mirifico
remedio morbi gallici. Siquidẽ noſtra tempeſtate exortũ eſt hominibus nouũ ægritudinis genus.
nondũ.n.viſum eſt vllubi a/ſuperioribus medicis.quẽ morbũ gallicum vocarunt Itali eo: quia pa-
tientibus etiã quibuſdã eam ęgritudinem:quæ minus cognoſcebatur a/medicis:neq; nomen habe-
bat.atq; circa forte initia eius ægritudinis tranſeunte Carulo octauo Gallorũ rege cũ exercitu ma-
ximo in Italiã aduerſus Alfonſum Aragoneũ ſecundũ Neapolis regem:milites q̃ plurimi eius exer
citus ſpectati ſunt eo morbo laborare.quos intuentes Itali fecerunt a/Gallis patiẽtibus nomẽ ęgri
tudini:morbũ gallicum dicentes. Verũtamen gallicus non erat:ſed cœleſtis. nãq; nõ terrarũ orbis
regio prouincia ue aliqua ab hominibus culta reperta eſt:quæ non tẽpore eodem cũ cæteris ean-
dem ægritudinẽ ſenſerit. Morbus autẽ hoc pacto habet. primum in capite penis præſertim circa
coronam vlcuſcula cancroſa prorumpunt: ac frequentius cum quadam corroſione:a/quibus aſſi-
due fluit virus:neq; dolore carentia.eadẽ quãdiu mollia fuerint & virus emanantia: tãdiu homo
cętero corpore valet.vbi vero deſiccata perſe vel curata fuerint.intra quatriduũ mouentur capi-
tis dolores ingentes pręſertim anteriores. qui tertia hora pridie occaſum ſolis incipiẽtes increſcũt
aduſq; mediã noctem.poſtea remittuntur ita: vt pauloante aurorã prorſus ſoluti ſint.aliis mouen-
tur dolores artuũ eadem hora:& augeſcunt eodẽ modo atq; declinant ita:ut ægroti:qui nocte ob
dolorẽ diſperire videbantur:mane ac meridie apprime ualentes appareant.dolor autẽ hic maxi-
me eſt in artubus oĩbus aut quibuſdã atq; frequẽter in tibiis:pręſertim in anteriore parte:quæ me-
dia eſt inter genu atq; pedẽ.in quo illud mirũ accidit:nã & ſi dolores mouentur uehementes in ti-
biis aut artubus:nullus tamẽ dum malũ nouũ eſt:tumor extare videtur circa dolentes partes.Ali-
quibus quinimo clauſis penis vlceribus ſtatim tẽpore in fronte/tẽporibus/uertice/collo: & qbuſ-
dam etiã toto corpore puſtulę calloſę obortę ſunt.a/qbus uirus paucũ emanat:atq; cortices multi
paſſim delibrantur.verum quibus puſtulę oriuntur pręſertim multę:illi nõ acribus artuũ doloribus
afflictantur.& qbus dolores vehementes mouẽtur:iis puſtulę aut nullę:aut paruę & ſiccę & perq̃
rarę obortę ſunt.Aliis quoq; poſt hęc prima accidentia enati ſunt tumores tũ in artubus:tũ in locis
toroſis:ad magnitudinẽ etiã magni oui gallinacei.idem duri neq; mutantes colorẽ aut calorẽ mẽ-
bri.atq; abſq; dolore aut cum dolore pauco.quorũ pars reſoluta eſt:pars fecit ulcus fiſtuloſum aut
cancroſum:interdũ corrodens.Quinet tã tumores q̃ ulcera ſunt difficillimę curationis adeo:ut ul
tra annum atq; bienniũ permanſerint.medicamina vero:quæ aduerſus tumores duros atq; ulcera
corrodentia ſcripta ſunt ab antiquis & recentioribus medicis:cõtraria potius eſſe experiẽtia dam-
nata ſunt.Nã mollientia indurare magis: adurentia uero corroſionẽ/potius corroſionẽ acuere cõ-
perta ſunt.demũ qbus ꝑ aliquot annos inueterata eſt ęgritudo etiã remotis doloribus aut remiſſis
deletiſq; puſtulis ulcera mutata regione gignũtur ęt herna circa genua & tibias ac maxime in calci
bus. Morbus gnẽt idẽ cõtagionẽ facit:pſertim amplexãdo.nãq; meretriculę hñtes in vulua vlcera
penẽ amplexantiũ adeo male afficiũt: vt intra hebdomadã naſcantur vlcera in pene.veluti cõtra
mares morboſi vuluã male afficiũt earũ: cũ qbus rem hñt. interdũ dormiẽdo cũ morbido cõtagiũ
factũ eſt.Itẽ frequẽter per cultros raſorios:ubi tonſor raſerit eodẽ cultro morbidũ prius:poſterius
ſanum hominẽ.nã vbi etiã uerucula inciſiſſet in ſano:illic puſtula gallica enaſcebatur inficiens cęterũ
corpus vſq; ad puſtulas vniuerſi corporis & ingẽtes artuũ dolores. itẽ in balneis facta eſt morbi ac
cenſio in ſanis.etiã lactando viſum eſt ab infante iniectũ eſſe morbũ in lactantẽ.& a/lactãte in in-
fantẽ.Neq; ętas ętati pepcit.qũ & vnaquęq; ętas labẽ ſenſit:& vnaquęq; corporis tẽperatura.neq;
cuncti viuentiũ morbidi effecti ſunt:ſed q̃plurimi eorũ:qui vulgarẽ publicãq; & inhoneſtã venerẽ
ſectati ſunt.qbus ita ſe hñtibus medici oẽs obſtupuere neſciẽtes & nomẽ certũ & diffinitionẽ ęgri-
tudinis:& in curationibus nullã vnq̃ videntes felicitatẽ ſecutã eſſe.quorũ ſollertiores aggreſſi ſunt
noĩare dicentes eſſe ſcabiẽ vlceroſam: alii morbũ articularẽ: alii elephantiã vel leprã eo pſertim:
ꝙ nuſq̃ quiſq̃ exacte curatus eſt. ſemp.n.aliqd notę apparere in corpore aut in actionibꝰ hominis.
Alii lichenas:qbus ſi belle noĩa feciſſe uiſum ẽ: ratio curãdi ſm illa noĩa morbo alieniſſima fuit. In
quo & ſi cura ita lateret:tũ forte quadã cœptũ ẽ vngere ęgrotos abiectos ac totos unguẽto:quod
fit ad ſcabiẽ equorũ.idq; a/medico curandorũ equorum: atq; illi primum uncti fuere: in quorũ cor-
pore puſtulę multę apparebãt.in quo unguẽto non parua pars argenti uiui diſſoluti recipit. quo fa
ctum eſt:ut intra hebdomadã curati eſſe uiſi ſint: qui vncti ſunt: deſiccatis puſtulis deletiſq; ac do-
loribus capitis & artuum & tibiarũ ſiqui fuiſſent:prorſus extinctis.a/quo beneficio:auſum eſt etiam
ungere eos:qui dolerent dum eſſent abſq; puſtulis: quiq; ulcera etiam cãcrina & fiſtuloſa & tumo-

res calloſos paterentur : qui nihilominus curati eodē tēpore euaſere vſq; adeo: vt medicina nul-
la contuliſſe viſa ſit: niſi eiuſmodi vnguentū argentatū. Præſtantia quinimo huius vnguenti innu-
meros vna hora peperit medicos. nā & tonſores: & aromatarii: & clerici: & zenobitę: ét ruſtici ho
mines medici euaſere audētes. etiā viros claros curare: quoꝝ q̃plurimi minus cōtenti patrio ſolo:
atq; ſpe maximi lucri ueluti eſſent in orbe ſingulares perrexerunt ad externas nationes quærendo
gallicos ęgrotos: quáobrē uiſi ſunt plęriq; de Hiſpania veniſſe in Italiā vt itali nauigaſſe in Hiſpa-
niam: eodē modo Germanici: Galli: Græci: Teucri. vſq; adeo ut longe plures viderentur medici
gallicoꝝ: q̃ ęgroti. Verūtamē & ſi eius vnguenti effectus miri uiſi ſint: non tamē exacte vnq̃ homi
nem liberaſſe: cōpertū eſt. Nam q̃plurimi ex unctis reperti ſunt: poſt tres aut quinq; aut ſeptē men
ſes/aut etiā annū uel biēniū recidiſſe in dolores articulares grauiores atq; in tumores & ulcera pe-
iora: qui repetentes vnguētū curati ſunt: ſed tractu tpis iteꝝ reciderūt in peiores affectus: ac ſępe
idē facientes demū mutilati multis partibus mortui ſunt. ueluti alii plures etiā inuenti ſunt: qui & ſi
ſemel uncti & curati nuſq̃ reciderint: non tamē uſq;quaq; ualetudinē repetierūt. His uero ita repe-
titis poſtulante re cogimur altius diſputare de eo morbo deq; unguento eo argētato. in qua diſpu
tatione lucidius apparuerint: quæ de argēto uiuo dicta ſunt. Morbū igitur gallicū epidemiā eē dici
mus nō prouincialē: hemiſphæriā. non. n. in una altera ue prouincia uiguiſſe: ſed omni terraꝝ orbe
cōpertū eſt. eam obrem cām eius non profectā eſſe a/cibis/aere/aqua ue prouinciali: ſed ab aſtris
potiſſimū ꝓfluxiſſe neceſſe eſt. quippe quæ ſola afficere poſſunt una terraꝝ uniuerſitatē. Quinetiā
qū ęgritudinis huius uideamus tumores nō diſſimiles colore & calore mēbris: in q̄bus oborti ſunt:
atq; ulcera non paꝝ humida: & ſputa glutinoſa & alba: cenſemus adeſſe phlegma. item qum in eis
ſit tangere duriciē magnā atq; glutinū ingens: dicere oportet adeſſe quoq; melancholicos humo-
res. Quinetiā qum intueri liceat in ulceribus ruborē igneū & roſiones: iudicamus adeſſe bilē acu-
tiſſimā: uſq; adeo ut cū igne cōſentire uideatur. Nāq; experimento cōpertū eſt: auctam eſſe corro-
ſionem & dolorē aduſtionis in ulceribus: qum medicamina adurentia appoſita fuerint: niſi igne-
ſcente ferro membrū etiā nō ulcera ſola cōbuſtū eſſet. Contra quæ frigida maxime eſſent: illa plę-
rūq; magnope contuliſſe: præſertim plantago & portulaca & ſempuiua. Quinetiā lęſos eſſe ęgros
a/locis frigidis & humidis ac a/cibis mediciniſq; eiuſmodi ebibitis pręſertim a/potu aquæ. quæ res
quoq; indicat in cauſa eſſe phlegma. itē lęſos eſſe frequentiſſime a/deſiccantibus. qum tumoꝝ ma-
teriæ verſę ſint in lapideā duritiem. quod indicat melancholicū humorē pręfuiſſe. eodē modo ab
hauſtu ſanguinis lęſi tū ob deſiccatos humores tū ob refrigerationē inductam eis: oſtenderūt: me-
lancholicos præceſſiſſe. Tres itaq; eiuſmodi humores miſti effecerunt materiam ęgritudinis: quoꝝ
unuſq̃ſq; etiā in miſtione maxime uiget. Quinēt magnā miſtionē tres eos humores cōfundendo ſe
tenere in materia: ac ueluti miſtionē oleaceę ſubſtātiæ: demonſtrarūt medicinę quæ cōcocūt & ap
parant humores. nuſq̃. n. medicina ſimplex aut cōpoſita aliqua ex cōcoctricibus parare domare ue
quiuit eam materiā: nāq; nulla medicina expurgatiua vel ſimplex vel cōpoſita materiā eam a/cor
pore eduxiſſe viſa eſt. Non ſolum idē humores tā vehementer ſibi hęſere: verū etiā vbi uel tumo-
res vel puſtulas extuberarūt: maximope corpori infixos eſſe oſtendit ineptitudo medicinaꝝ appli
cataꝝ nequeuntiū aliquo pacto materiā ſemel infixam vel repellere vel extrahere vel expugnare.
veluti etiā medicina aliqua neſciuit extricare materiā elephantiæ: & ſi interdum viperę caro illam
viciſſe legatur. Neq; id mirum cuiq̃ ſit. ſi neq; natura quæ medicina ipſa eſt valuerit vſq̃ exacte vel
cōcoquere & aptare materiā uel expurgare. Quáobrē morbus demonſtratur eſſe de genere eoꝝ:
qui perpetui & incurabiles ſunt: quiq; tū ſolūmodo extincti ſunt: qum ſe extinxere. nā tum ſe ex-
tingunt: qum ęgrū interimunt. Materia præterea eiuſmodi atq; uniuerſa qum ab aſtris potiſſimum
non aliis cauſis producta ſit: arguere videtur tres planetas maxime affuiſſe in cauſa productionis
eius: Lunam: Martē: ac Saturnū. vt Lunam productricē phlegmatis & humiditatis: Martem auto-
rem acutæ bilis & igneę ſubſtantiæ. Saturnū melancholię terreſtriſq; naturæ. qui eo reſponſu con-
ſenſu ue in opere ſeſe habuiſſe videntur: quo non alter alteꝝ valde temperaret: ſed vt vnuſquiſq;
per ſe progigneret partē vigentē in miſto: atq; oēs una maximā miſtionē efficerent. opus. n. miran-
dum materiæ huius nō eſt dicere: corpoꝝ infernoꝝ eſſe: ſed ſoloꝝ diuinoꝝ. Verūtamē qū morbus
is q̃ frequentiſſime viſus ſit cœpiſſe & adeſſe in pudendis: indicio ſit: conſortium & cōcilium illoꝝ
planetaꝝ actum eſſe in ea cęli parte: quæ Scorpio nūcupatur adeo: vt eius ſigni mali ſtellæ quædā
ad id ipm potentiſſimæ ſociatæ fouerint machinamentū planetaꝝ memoratū. experimento. n. cō-
pertū eſt: pudendas hoīs partes Scorpioni obnoxias eſſe. hac itaq; ratione defendimus: malum id
pluiſſe ab aſtris eiuſmodi. Sed tamē & ſi pudenda ſubierint nunc eā ſortē: primo tamē ſubiiſſe vul-
uas meretricū: manifeſtū eſt. Nāq; cōtagio: quæ frequentiſſima facta eſt per amplexus: magna pu-
dendoꝝ agitatione cōtracta eſt. vuluę vero meretriculaꝝ maxime omniū mouentur: ob aſſiduam
meretricū patientiā. adde in vuluis cōtinue adeſſe calorē & humorē nimiū: qui ad contrahendam
corruptionē mirifice poſſunt. Signū. nā experientia cōpertum eſt: q̃ plurimos effugiſſe contagium
huius mali: qui ſtatim poſt amplexus aqua frigida penē abluerunt. ea. n. lauatione tā calorē extin-
xerunt

xerunt q̄ humorē deleuerūt. Ex qbus apertū iam eſt: vt pudicę mulieres: pudiciq̧ mares minus obnoxii fuere tanto malo. eoꝝ.n. qui honeſte vixerūt: illi ſani ac intacti eo morbo vitā duxerunt: p̄ter quoſdā: qui cōtagionē forte quādā inciderūt ob alias cauſas p̄dictas. Sed impudicoꝝ mariū: vbi cōtraxerunt liuorē a/meretriculis: illum honeſtis mulieribus: quas licebat amplecti: intecere. ſimiliter & inhoneſtę mulieres contractū malū viris ſuis honeſtis impreſſere. Non ſolū quinetiā cōtagiū cōmiſſum eſt a/pudendis ad pudenda: verūetiam a/pudendis ad reliquas corporis eiuſdem partes. Quādoqdem qum ulcera: quæ in pudendis cōtracta erāt: clauduntur aliqua rōne: ſtatim tpe materia ueluti euaporata aſcendit ad caput: & in eo mouet dolorē ingentē: atq̧ puſtulas extuberat circa frontē/tēpora/collum/uerticē: atq̧ interdū per cęteꝝ corpus. quæ uero materia nō adeo cōcaluit: illa ueluti grauior cucurrit ad artus: mouetq̧ dolores: ut dictū eſt. pars etiā aliqua ueluti minus calefacta deſcendit ſup oſſa tibiaꝝ: inſertaq̧ inter cutē & os. atq̧ dolores inſanos excitat horis memoratis. mouēt aūt dolores eis in locis p̄ſentes materiæ ab hora tertia ante primas faces: atq̧ vehementer augēt vſq̧ ad noctē intēpeſtā eo: qa calefiunt a/caliditate corporis moti interdiu atq̧ a/caliditate lucis diurnę: deinde inclinante ſole ad occaſum refrigeratus aer arctat corpus extrinſecus. quāobrē materiæ magis concluſę incaleſcūt. veluti in fornacibus carbones ab inſperſa aqua magis inflāmantur. ſignū. nāq̧ dolorē patientes dicūt: eſſe veluti adurētis ignis. Sed inclinante nocte vſq̧ adeo refrigeratur aer: vt p̄rſus extinguat caliditatē pauloante incuſſam materiæ. reliqua vero diei parte nihil doloris materiæ mouēt. qm̄ ſunt tū paucę: tū paꝝ aut inaffectæ a/memorata caliditate: tū etiā corpori familiares redactę. aut qa ſolis benignitas ſuapte natura oppoſita eſt machinamēto illoꝝ triū planetaꝝ: illud ſi nō p̄rſus diſſoluēs: ſaltē cōpeſcēs dū aſcendit ad ortū ac ad mediū coeli. dum vero declinat ad occaſum atq̧ ad oppoſitū meridiei debilitata eius potētia in frenes relinqt materias: quæ deinceps dolorē excitāt. His explicatis redeamus ad vnguētū argētati potētiā. Nāq̧ qdā ſunt: q vngūt totū corpus ęgri vſq̧ ad collū eo vnguēto: idq̧ quater qnquies ue ſemel ſingulos dies: alii vero vngūt calces & manuū palmas: idq̧ duodecim diebus: hoc eſt mane calces: veſpere palmas. cuius vnguenti argentū viuū primū penetrat vſq̧ ad oſſium ſup̄ficiē: deinde calefactū melius euaporat quodāmodo atq̧ hęrēdo oſſibus aſſurgit vt vapor: quo itinere incurrit primū in humorē hęrentē tibiis. & cū illo implicatur rapitq̧: deinde aſcēdit tranſiens p artus: in qbus humores glutinoſos alios cōpertos etiā rapit: quouſq̧ p̄ueniat ad oſſa gingiuaꝝ quærēdo exitū ad aerem vt natura vaporis eſt: illic ſciſſuras facit: ac per eas exeundo educit ſputa glutinoſa: quæ rapuerat. quāobrē expurgat maximā partē materiæ gallicæ. in quo qū artus purgētur & deſiccentur: etiā humores: qui puſtulas extuberauerāt: retrahūtur. atq̧ per eandē viā extrudūtur. qbus purgatis: etiā puſtulę breui delent: ac dolores extinguntur. Et hac rōne optima curandi morbū: manifeſtū fit: vt argentū viuū perunctum intra hebdomadā gingiuas ſcindit: atq̧ ſputa glutina cit p factas gingiuaꝝ ſciſſuras. atq̧ claꝝ factū eſt: vt gallicus morbus ſe hēat: & vt moueat argentū viuū ita vt alteꝝ alterius ſit demōſtratio. Verūtn̄ & ſi ita: vt dictū eſt: ſe habeat: nō etiā vſq̧quaq̧ vnguentū argentatū cenſet eſſe medicina p̄pria morbi gallici: nā & ſi quodāmō minuat: nō tn̄ exacte curat. multę.n. veluti reliquię humoꝝ relincūtur mēbris ifixę & cōpactę adeo: vt ab argēto viuo extirpari & rapi minus valuerint. quæ tractu tpis p̄ſertim malo victu vtentibus reuerti ſępenumero peiorē ęgritudinē effecetūr. Nā trāſitus ille argenti viui aduſtione quadā affectū corpus reliquit. vnde & humores bilei & aduſti & melancholici generantur: qui multū cōſentiūt cū gallicis: ac illos augentes roboreq̧ corporis diminuto non poſſunt nō peiorē morbū excitare. Signū. nāq̧ inuenti ſunt plęriq̧: qui qum ſępe perūcti ſint: membra & cōtraxerint deſiccata: & cōtorſerint: idq̧ cū magna quoq̧ minutione proprię longitudinis & latitudinis. ac eiſdē ſemp & cutis corporis atq̧ facies p̄ſertim malę adeo rubent: vt ſimiles illis videant: qui potēti vino ebibito madēt: aut qui p̄pe magnū ignē ſederint. vt intelligere ex hiſce liceat vnicuiq̧: a/medicis tēpeſtatis noſtrę medicinā morbi gallici p̄priā & perfectā nec inuētā neq̧ reptā hactenus eſſe. quā Deus optimus maximus ſempq̧ bn̄dictus ſua benignitate ſumma dignet: nos docere.

PRO. 71

QVr aurū viuū nō fiat ex auro: neq̧ argentū viuū ex argento ſicut argentū viuū fit ex plumbo. Nāq̧ fieri poſſe videt. quippe qa ſeparatores auri & argenti: quos partitores appellant: aquas quaſdā excogitauere: quaꝝ altera aurū/argentū altera in aquā ſoluūt. qū vtrū uis poſitum in aqua ſua fuerit. Et ii: qui chymiſtę vocātur: aiunt: ſi argentū viuū firmaretur: quod fixare dicūt: eſſet argentum optimū. Quinēt ſi ab igne aurū & argentū ſoluūtur ita: vt veluti argentū viuū currant: videtur: vt etiā liqueſcere poſſint: atq̧ apparere viua. An qa natura id effici nequit. Quādoqdē vt gigneretur metallū viuū: oportet: vt p̄ter alia ēt colorē & pōdus & frigorē & opacitatē metalli retineat incorrupta. qnēt vt liquidū adeo ſit: vt veluti aqua defluat. ob quā rem neceſſe eſt: vt metallū cōcidatur a/ui aliqua & eneruetur pluſq̄ eſt puluis tenuiſſimus: vtq̧ miſceatur cū aqua ita: vt miſtio ſit natura vna media inter metallū & aquā retinēs q̄litates vtriuſq̧. atq̧ veluti metalli qualitates cōtexere claritatē oēm aquæ: ita & aqua penetrauit oēm denſitatē metalli adeo: vt eadē res ſit & aquametallū & metallaqua. Quæ momēta vt contigit eſſe in argēto viuo ex plūbo ſtāno ue:

nō ita valuerūt eſſe in auro viuo & ęre uiuo. Siqdē qđ in auro inſit lōge plus aquæ tenacis & minus terrę q̄ in plūbo: & tenacitas aquæ fuerit eneruata: remanebit aqua liquida parū terreſtris: cū q̄bus adeſſe nequierint metalli proprietates. quāobrē aurū erit ſolutū in aquā quandā obſcurā: nō in aurū viuū. Quod ſi tenacitas nō fuerit prorſus cōciſa & victa: remanebunt nimirū metalli proprietates: ſed nō erit ſubſtātia miſtilis cū aqua ita: ut totū ſit metallaqua. in plūbo cōtra. nā qum ei inſint aqua tenax pauca ac terra multa: accidit: vt ēt ſoluta tenacitate remaneat cū craſſitudine multa terreſtri. in q̄bus ſeruātur metalli proprietates: qua craſſitudine miſta cū aqua redditur ſubſtātia metallaqua. idē eſt intelligere in argēto & ære. At vero in ferro longe plus eſt terreſtris ſubſtātię ac ſiccę: minus aquæ tenacis. quāobrē conciſio nō adeo exacta euadere pōt: vt miſtionē oportunā aſſequatur cū aqua liquitudinē allatura: quare neq̃ metallaqua ſubſtātia gigni pōt. Quibus ita ſe hn̄tibus euidens eſt: vt aurū viuū nequeat eſſe vt argentū viuū reperitur. Qumq̃ argentū viuū eſſe nequeat ex argēto. clarū eſt: vt temeraria ſit oīs ſpes menſq̃: quā cōceperunt chymiſtæ ſup argento uiuo. quorū fallacē opinionē manifeſte quoq̃ detexit longiſſima tēporū ſerie & mille modis variata futilis opa ac diligētia: quā adhibuerūt ad firmandū argentū viuū. nūq̄.n. argenti q̄cq̄ ſibi peperere. interdū ſolū plumbū in cupellis cānalibuſq̃ nanciſcētes. Aurū quinēt igne ſolutū eſſet aurum viuū: ſi proprietates metalli retineret. non.n. colorē ſeruat neq̃ frigorē. quāobrē nō cogimur ſuſpicari aurum viuū poſſe effici eo: q̄a igne liqueſcat aurū.

PRO. 72

QVr plęriq̃ tā pueri q̄ adoleſcētes vbi in timorē q̄maximū inciderint: breui caniciem ſentiunt: atq̃ cætero corpore pilos albos emittunt. An q̄a hoīs timore affecti a cute & circūpoſitis partibus corporis ad partes p̄fundas cōfugiunt ſpūs ac ſanguis. & in maximo timore etiā maxima fuga eorū ad p̄funda fit. Quāobrē cutis exhauſtis calore & humiditate naturali ſicca & frigida veluti ſenio affecta remanet. iccirco ſoluto timore redeuntibus ſanguini & ſpiritibus nullus patet aditus ad cutē penetrandā. oēs.n. meatus a frigiditate & ſiccitate clauſi offenduntur. illud etiā nutrimenti paucū: quod ad ipſam partē alendā p̄funditur: q̄q̄ citra cutē quodāmō rubeū & calidū eſt: a frigiditate tamē & debilitate cutis in alborem corrūpitur. Quāobrē cutis alba & uitiliginea redigitur. In hac aūt oēs: qui inſunt uel pili uel capilli caneſcunt: atq̃ reliqū vitę tēpus hominē ſecūtur. Signū. nanq̃ cōpertū eſt: & in mēbro & interdū in toto corpore: qū aut ſanguinis hauſtus/aut vulnus/aut ægritudo aliqua/fiat: a qua vel mēbrū vel corpus ipm imbecille redactum ſit: vbi redierit valetudo: nō etiam repetitā eſſe priſtinā uim: neq̃ illud roboris refectum: quod antea habebatur. quinetiā multos cōpertos eſſe. qui ſolo ſanguinis hauſtu colorē corporis perpetuū amiſerūt. & puellas vidimus: quæ in facie & pectore plus quā par erat: ruboris paterentur: hauſtu vno ſanguinis ruborē illum prorſus perdidiſſe.

PRO. 73

QVr ſcabri ruſpantes ſe/cupiūt magis ruſpari: pruritūq̃ nō extingūt: ſed potius augēt. An q̄a ſcabri multos malos & acutos humores hn̄t ī corpe nō ſolū ī ſcabiis. ruſpātes igit̄ ſcabras ptes: alios maiores ēt aduocāt humores malos & p̄ūgentes: q̄ vbi p̄ñtes loco ſcabro fuerint: maiorē pruritū excitanr. Intelligere āt oportet: partē corporis debiliorē fieri: qū fricat. Nā viis adaptis abſcedunt plęriq̃ ſpiritus. Quinet membrū unūquodq̃ amare: ut a ſe deiiciat id: quod ſibi aut nimiū aut contrariū eſt. debile quoq̃ membrū nō poſſe repellere iniurias aliorū immiſſas. Quāobrē qum pars aliqua debilitata fuerit ruſpatione: ad eā turmatim vicinę partes depellunt quantū ſecum mali humoris cōtinent. vna itaq̃ pars a multis partibus multa turmatim recipit. atq̃ pro humore vno pruriente facta ruſpatione multos patit̄. Signū. Nāq̃ ruſpando pars pruriēs intumeſcere videtur. multus itaq̃ fit poſt ruſpatū atq̃ inter ruſpandū in loco ſcabro pruritus. An q̄a ita fit in pruritu: veluti fit in carbonib⁹ accēſis. hi.n. vt flabello moti accenſiores reddunt̄. ita quoq̃ ruſpatu cutis mota magis inflāmat̄. atq̃ pruriginē maiorē ſentit.

PRO. 74

QVr qū arcte ligaueris vel brachiū vel extremū mēbrū: ſtatim tpe venæ intumeſcunt: quæcūq̃ ſunt poſt ligationē. quo ingenio vtuntur chirurgi: vbi ſanguinem haurire iubentur. An q̄a facta ligatione pars extrema debilior redditur. ſignū. nam nō tū ita recte ſentit: neq̃ mouetur: quēadmodū prius. illi ergo ita debilitatę deuoluitur ab aliis partib⁹ id: quod illis multū eſt: quo recepto intumeſcit. An quia ea ligatio res eſt moleſta adeo: vt vim naturæ afferat. natura contra repugnat: conaturq̃ repellere vim factam. ſed id efficere nequit: niſi mittendo ſpiritus atq̃ ſanguinem. per hoſce enim fieri omnē conatum in corpore: clarum eſt. quāobrem accurrunt ſanguis & ſpiritus ad ligaturam: atq̃ penetrando tranſeunt: vt eam repellant. ſed vbi tranſierunt: reuerti nequeunt: quoniā alii ſuccurrētes premunt. eo itaq̃ pacto in extremis venis magnopere cumulantur. An quia qum fit ligatio: fit lęſio quædā in membro: quā refugiunt ſpiritus atq̃ ſanguis: qui ſunt in parte poſtrema. ſpiritus enim viuorū primum refugere offenſionē: compertum eſt. qua pro re fugam factam inanitas ſequitur venarū. quæ ne ad ſummum veniat: ui quadam eoſdem retrahit per venas. atq̃ primum illos: qui vicini ſunt: veluti qui ſunt ante ligationē. at hi tracti trahunt præcedentes & præcedentes tertios. ac deinceps. primi itaq̃ tracti replent venas extremas: ſecūdi inculcant: tertii extuberāt. In quo ni modus adhibeatur: adeo cōcurrūt: vt ſubexundent & corrūpant partē quę

eȝ ligationē ē. Viſū ē.n.pſępe poſt ſāguis hauſtū de medio brachio adeo ītumuiſſe brachiū totū:ut maius coxa uideret:& ī nigredinē uerſū breui ꝯxiſſe mortē nō ſolū brachii ſed ēt hoīs.fieri āt hoc in uenis vr̄: veluti fit ī fiſtulis curuis:p q̄s exugimus aquā ab ima pte uaſis:atq̧ facimus fontē quēdā ad tēpus.Altera.n.pte fiſtulę curuę poſita in aq̄:alterā ore ſugētib⁹ aduenit aq̄ & ore remoto fluit cōti nue deiceps ſe ſequēdo:quouſq̧ nō deerit aq̄ fiſtulę.

PRO. 75

QVr tā apud latios q̄ Gręcos nom̄ diminutiuū ſoratione īuēit:atq̧ frequētiſſime legiē & pnūtiaē. vt fōticul⁹ & ocell⁹.Verbū dīnutiuū nullū unq̄ lectū ē:neq̧ aliquo pacto ſoraē.ſed ei⁹ miutio p aduerbiū additū ſignificaē.ſicuti.n.dr̄ liber & libellus:ita legere & ęgre legere. An qm̄ a/noīe ſi gnificatę rei puitas in prōptu ē:ēt oculis ſubiecta.actiōis āt minutio:quā uerbū ſigniſ:ñ ita euidēs ē. Nā & ſi clare actionē ipſā ſentiam⁹:ut curſū:ut uolatū.nō tñ tā euidēt capim⁹ uerbū currere & uo lare.eſt.n.aliud q̄ddā obſcuriuſculū.q̄obrē nomē diminuerūt:uerbū nō dīnuerūt. An qa nomē ſi gnificat rē ſolā ut ſbām ul' q̄litatē:q̄ꝝ exceſſus & receſſus uariat.vt hō homūcul⁹:& rubrū rubellū. uerbū non unā rē ſigniſ ſed duas:actionē ut curſum/& tēpus:quo fit ea actio ut pn̄s.Nā currit.ſigniſ curſū & tēpus pn̄s:quo fit curſus.hoc āt cōpoſitū ꝓprie minui nō pōt:& ſi actio diminutionem pa tiaē. Nā tēpus ēt q̄d ī actiōe ē nō minuiē.ita ut diutiuo cōueniat.nō.n.qū dicim⁹ currit:aut cucurrit: tēpus minuim⁹:ſed īdefinitū pn̄s uel pteritū uel futuꝝ cū actiōe ītelligim⁹.nō.n.tēpus:q̄d in uerbo cōſignificaē:ē ānus aut mēſis aut dies aut hora.q̄ tēpora definita ſūt:quoꝝ pōt eē miutio.ut horula. diecula:mēſiculus:annulus.ſed ē tp̄s:q̄d ī his definitis ineſt:Quinēt actio:q̄ ſignificaē a/uerbo:nō ē minuta uel nō minuta:ſed cōis utriſq̧.uerbū.n.cōuenit utriſq̧.q̄obrē actio cōis ē:quę nō ēt minuiē. Signū.nāq̧ qū uolum⁹ definire uerbi actionē dīnutā:tū aduerbiū deriuatū ab iis adiectiuis: quæ cū actōe uerbi cōſentiūt:minutionē ſignificās uerbo ꝑponim⁹:ut frigide dixit:hoc ē frigida & remiſſa dictio fuit: & pauide acceſſit:hoc ē pauida acceſſio.& ſapidule riſit:hoc ē ſapidulus riſus fuit.Quā obrē ſi neq̧ actio neq̧ tp̄s:q̄ a/uerbo ſignificāē:minuiē:cōptū ē:neq̧ uerbū minutū eē poſſe.cuius ēt ſignū ē. Nāq̧ pticipia:q̄ ēt in formā nominū exeūt:dīnutiua nullo pacto fieri.ſūt.n.eādē actionē & tp̄s cōſignificātia.Nā doctulus/argutulus/cordatulus.a/noīb⁹ nō pticipiis deriuāē. An qa uerbū ꝓprie actionē ſigniſ:q̄ momento tp̄is fit uel pn̄ti uel futuro uel pterito.momētū uero nullū minuiē:q̄ re nec actio ī eo:neq̧ utrūq̧.q̄obrē neq̧ uerbū diminutiuū eē potuit.Signū.Nā uolētes lōgitudinē uel breuitatē magnitudinē ue actiōis ſignificare q̄ momētatim ſuccedēdo breuis & lōgior fit:aduer bia uerbis ꝑponimus lōgitudinē aut breuitatē ſignificātia.ut diu pugnauit:ſtati tpe rediit:paꝝ ora uit:multū loq̄ē:diutiſſime uiuet.Verbū āt ſorbillo & cantillo ac ſil'ia:quæ a/q̄buſdā diminutiua uo canē:figurā diminutiōis nominū ſimilem uidentibus:diminutiua nō ſūt. q̄litatis.n.uel tenuitatē vel abiectū ac actiōis ineis frequentiā ſignificāt.vt ſorbillat: hoc eſt aquā uel dilutū & tenue frequēter ſorbet.& cantillat:hoc eſt acuta uoce cantitat.

PRO. 76

QVr calculoſi:ſi nauigauerit:uitāq̧ ī mari ptraxerit:facile curāē ut ait Aretęus Cappadox. An qm̄ q̄ nauigāt plīmū euomūt:uomitus āt q̄plīmū auertit mās:ex q̄bus calculi gn̄aē. An qm̄ aer:q̄ ſup mari ē:ſubtilis diſſolutiuuſq̧ ē:mā calculoꝝ craſſa & glutinoſa.q̄ pro re ab aere eo cōciſa & tenuata reddiē:atq̧ icciro diſſolutilis.q̄ ſoluta ſoſo fit morbi. An qm̄ ab aere maris corpus ex toto mutaē de affectiōe hūida & frigida: q̄ materiā calculis parat:in affectionē calidā atq̧ ſiccā:quæ corporis hītudo nō mō pn̄tes pituitas tollit:uerūēt futuras poſſe gn̄ari uetat. Signū. nā oēs:q̄ mari uerſanē maxīa ex pte ſūt obeſi exucti atq̧ duri corpis. An qa ii:q̄ nauigāt:ſemp a/uētis pcutiunē: atq̧ ī fluxu aeris ſunt:cui aſſidue occurrūt.ſūt.n.nautę hoīes ꝓpe uolatiles.ab hmōi.n.fluxu oīa:q̄ ī corpe craſſa ſūt:tenuanē:atq̧ abſportanē ab eo.ſignū.Nā ſiq̄s uas uini uel magni atq̧ craſſi ī flumie aq̄ diē poſitū reliq̄rit:is poſtridie īueniet uinū adeo tenue:ut pauco diſtet ab aq̄.uinū quoq̧ uētis ex poſitū breui aceſcit.Vēti pterea q̄ rapiāt trāſeūtes idq̧ poti⁹:q̄d craſſū ē eo:qa obſiſtit:q̄ tenue:q̄d teneritudīe ſua cedit:vulgo cōptū ē. Aues gn̄ēt oēs:quę plurimo uolatu gaudēt.tenuiſſimi ſanguis ſūt adeo:ut hūc ipm̄ paꝝ differentē a/felle habeāt. Tenuata itaq̧ atq̧ ſummota materia calculi a/ corpib⁹ nauigātiū fit:ut ī eis gn̄ationē calculi nullā eē cōtingat.

PRO. 77

QVr plerīq̧ elephātiaci nauigādo:uitāq̧ ī mari ducēdo ſūt curati. An qm̄ elephātiaſis inſiſtit ex humiditate craſſa & tenaciſſima:quā melācholiā uocāt: quæ ita implicata & infixa eſt carni & corpori:ut euelli nequeat:atq̧ manēs uetet carnē aut augeri aut generari: tādēq̧ efficit eā diſrū pi ac rodi.Ea āt humiditas:qū longo tpe fuerit in aere maris:q̄ ſubtilis eſt & diſſoluēs:uicta fuit atq̧ ſoluta ab eo.qua amota ualetudo ſecuta ē.Signū:elephantiacis medicina optīa ē colocynthis:atq̧ uiparę caro.illa craſſos humores ſoluit:hęc ſua ſiccitate & ſubtilitate euicit. quos euictos natura a/ carne ad cutē educit atq̧ eductos expurgat.

PRO. 78

QVr aere ſereno ſuſpiciētes cęruleū colorē uidere uidemur.eſtq̧ oīs ea regio & cęleſtis pars luci diſſima. An qa & ſi lucidiſſima ſit:ſpēm tñ nullā definitā hēt.atq̧ ita nullā pfundere uſq̧ ad ſenſū nr̄m pōt.quāobrē priuatio potius lumis uiſui pn̄taē:q̄ tenebrę ſūt & nigredo.ueluti claudētes nos oculos nihil uidemus:atq̧ nihil uidētes ſum⁹ in priuatiōe coloꝝ & lumis:nigredinēq̧ uidere ui demur.Quinēt eſt aer:q̄ q̄udā hēt craſſitudinē:q̄ pn̄s nō ſentiē:tractu lōgo ſentiē.ſignū.nā ſpēs reꝝ

uiſiliũ cõminuit. Ea itaqꝫ aeris craſſitudo lumis aliqͦtũ retinet imiſſũ uel a/ſole uel a/ſtellis. atqꝫ ita tenuiter illumiatũ illumiat tenuiter. ueluti uitrũ facit. & ea lumis ſpẽs ad oculos uenit. ſpẽs ãt lumis alba ẽ. Ergo duę ſpẽs miſcẽt. ut tenuiſſima lux aeris & priuatio lumis: q̃ nigredo cæli ẽ. q̃rꝫ miſtio ſpẽm cęruleã pñtat. ueluti uidere ẽ uulgo ĩ cũctis miſtiõib⁹ albi & nigri. a/cęlo itaqꝫ lumioſo nigredinẽ capim⁹: ab aere alborẽ ab utriſqꝫ cęruleũ. An qa cœlũ eo: qa ſpẽm nullã p̃ſtat: idqꝫ p raras ei⁹ ptes: nigredinẽ p̃ſtat. eo uero qa luminũ multorꝫ ſpẽm trãſfũdit: idqꝫ p dẽſas ptes: q̃ ſtellę ſũt: alborẽ quẽdã pducit. atqꝫ utriuſqꝫ ſubiẽs rõnẽ cęruleũ pñtat: q̃ſi miſceret alborẽ cũ nigrore uel dicas diẽ & noctẽ. Signũ. nãqꝫ ſub ortũ ſolis pars oĩs oriẽtalis min⁹ ẽ cęrulea: occidẽtalis maxie cęrulea. atqꝫ noctu cęlũ eſt cęruleũ magis: interdiu minus. PRO. 79

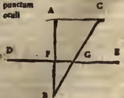
Vr cęli ps: q̃ a/uertice ẽ: cęrulea maxie ẽ: q̃ ĩ horizõte circũſpicit aut alba aut min⁹ cęrulea. p̃ſerti qũ uudiqꝫ atqꝫ ĩ medio cœlũ eiuſdẽ ſit rõis. An qa aer ipſe uariat. q. n. p horizõta ẽ: craſſior: is eſt: qꝫ oĩs ẽ terreſtris. q uero a/uertice ẽ: hũc parua altitudo tenuẽ reddit. Lumeu ergo iu aerẽ: q p horizõta ẽ imiſſum figit in illo: ac refrãgit quodãmõ alborẽ pñtãs. q aut uincere/aut minuere põt cęruleũ. fit itaqꝫ in horizonte ſpẽs aut albi cœli aut minus cęrulei. Signũ. Nã flãte Borea nimiũqꝫ ſicco effecto aere: q in horizõte ẽ: oĩs horizon exacte cęruleus eẽ ſpectat. Sup aerẽ uerticis uero idẽ lumẽ trãſuſum: pparꝫ in eo retinet: minuſqꝫ alboris parit. quãobrẽ minus nigredinẽ ſupernã dealbat. atqꝫ iccirco cęruleũ magis oſtenditur a/uertice. PRO. 80

Vr qũ neqꝫ cœlũ totũ neqꝫ hemiſphęriũ uideam⁹. in q̃cũqꝫ terrarꝫ orbis pte mãſerim⁹ videre uidemur hemiſphęriũ & dimidiũ cęlũ: atqꝫ ueluti ſub fornice maximo manere. An qa qũ cernimus: tũ ab oculis radii uiſus exeũt: q in rẽ nullã definitã icurrẽtes lõgiſſimeqꝫ extracti tãdẽ ueluti cõſumpti deſinũt. Ergo quoq̃ uerſus cõuerſi eãdẽ fuãt mẽſurã: fiũtqꝫ tãq̃ multę lineę exeũtes a/pũcto uno quodã ęq̃les: q ubi deficiũt circũferẽtiã pñtãt. q̃obrẽ hemiſphęriũ ſecãte horizõte uidere uidemur. An qa tm̃ aeris uidere poſſum⁹: q̃tũ ipſe ſpẽm lumis mittere ad oculũ põt. põt ãt abuſqꝫ ea pte ſui: q̃ ita ẽ ſemota ab oculis: ut ei⁹ radii pdãt ĩ ſpacio: qd ẽ iter ipm & oculũ. idqꝫ ob interiectã infernã aeris ptẽ. quo fit: vt hemiſphęrulã totã aeris uideam⁹ aerẽ: q fuerit circũ illã nõ ſentiẽtes. Nã aer: quẽ nõ uidem⁹: ęq̃ diſtãtia ſemot⁹ ẽ a/nob: ut quẽ uidem⁹ ęq̃lẽ altitudinẽ hẽt. q̃ pro re ocul⁹ erit ut cẽtrũ: uiſus aer ut hemiſphęriũ: nõ uiſus aer: q circa eũ: quẽ tuemur: eſt: vt termin⁹ ẽ heſmiphęrii uiſi. Signũ: nãqꝫ noctu ãbulãtes ĩ planicie facẽqꝫ ferẽtes undiqꝫ tm̃ uidẽt: q̃tũ illuminat⁹ aer ſpẽm luminis ad oculũ cõfũdit. hiſqꝫ ĩ hemiſphęrio eẽ vr̃. Itẽ qũ caligioſus ſit aer: & ĩ planicie fueris: tũ undiqꝫ p decẽ paſſus uidebis aerẽ: atqꝫ ĩ hemiſphęrula inani te cõcluſũ eẽ arbitraberis. PRO. 81

Vr res ĩ aq̃ poſita vr̃ eẽ maior q̃ ẽ: ĩ uino nõ eodẽmõ. An qa aq̃ craſſior ẽ q̃ aer: atqꝫ bñ pellucida. quo fit: ut qũ ſpẽs: quã emittit res ipſa: q̃ ĩ aq̃ ẽ: trãſiẽs ſuis radiis p aquã. oĩs ps aq̃ uicina ei trãſeũti ſpẽi ſpẽ ſil'i afficiat: q̃ addita priꝰ tota ẽ maior. Aquã recipe & reflectere ſpẽm: ẽ mãifeſtũ in iſpiciẽtib⁹ aquã. hi nãqꝫ & ſe uidẽt: & oĩa fere: q̃ circũiacẽt. hoc ãt qũ nõ fiat ĩ aere puro: accidit: ut ĩ aere res q̃ta ſit: ĩ aq̃ aliquãto maior q̃ ẽ: uideat. Vinũ ãt p̃ſerti rubeũ miores ptes pellucidas hẽt: eo itaqꝫ ptes uicinę ſpẽi trãſeũti minus ſil'es fiũt. oportet ãt: ut ſi ſpẽs uelit apparere maior q̃ ẽ: ut nõ ſolũ in uicinæ partis cõfinio ſit: ſed ẽt in eius aliquo ſpacio corpis: p qd trãſit. Quãobrẽ ſi illud pellucidũ ſit: recipit: ſi craſſum: retinet & reflectit. at uero uinũ & ſi ſit craſſum: nõ tñ ẽ decẽter pellucidũ. nõ itaqꝫ tã grãdis ſpẽs in uino: q̃ta in aq̃ põt apparere. PRO. 82

Vr ſi nũmũ in ſcutella poſueris receſſeriſqꝫ ab illa donec nõ uideris nũmũ ĩ ea: tũqꝫ infuſa aq̃ in ſcutellã efficit: vt uideas nũmũ. An qa aq̃ & pellucida & craſſa eſt adeo: ut ſpẽs uiſiles poſſit & recipe & reflectere. veluti patet uidẽtib⁹ ſe ĩ ea. ptes ergo aq̃: q̃ ſũt nũmo altiores: ut q̃ ſupra ipm ſunt ſpẽm nũmi capiunt & reflectunt quoq̃ uerſus. illę ergo partes ſunt in recta oculi tui. q̃re in illis nũmũ uides: non ſpẽm nũmi in nũmo. Eadẽ rõne & fundũ ſcutellę uides: atqꝫ ſcutella uidetur quoqꝫ minus caua q̃ eſt. PRO. 83

Vr ſi baculi alterã ptẽ ĩ aq̃ clara atqꝫ alta poſueris: uerſus dextrã uel ſiniſtrã tuã inclinãdo baculũ uideberis uider̃ baculũ fractũ. An qa ut dictũ ẽ: aq̃ craſſa & pellucida ẽ: recipitqꝫ ſpẽm rei atqꝫ reflectit paulo alti⁹. uicinę itaqꝫ ptes recipiũt ſpẽm ei⁹ ptis: quę ſub aq̃ ẽ: & illã refũdũt ita: ut in ſupiore pte aquæ uideat ps baculi: q̃ ſub aq̃. uides ergo ſpẽm illi⁹ ptis ĩ aq̃: nõ ĩ pte baculi. qꝫ ſi elata pars: quæ ſub aq̃ eſt: vr̃: fractus baculus in ſupficie aquæ eſſe putat. An qa bacul⁹: q uolebat uideri p triãgulũ: cui⁹ ipſe eẽt baſis: & pũctũ baſi oppoſitũ eẽt ocul⁹. ĩ aq̃ poſit⁹ vr̃ p q̃drãgulũ: cui⁹ duo latera claudẽtia ãgulũ: ſũt oppoſita pũcto oculi: eo qa duæ ſpẽs duarꝫ ptiũ baculi uarię ſũt: nõ coeũtes ĩ unã. Nã medi⁹ aer aliã ſpẽm recipit a/pte baculi: q̃ extat ſupra aquã: aliã a/pte baculi: q̃ ſub aq̃. Nã illã recipit ortã a/re ipſa. hãc uero ortã nõ a/re ipſa: ſed a/ſupficie aq̃: q̃ ẽ affecta a/ſpẽ ſub ueniẽte a/re. Q ũ igr̃ eiuſdẽ rei duarꝫ ptiũ duæ ſpẽs pcurrũt ad oculũ: res una diuiſa eẽ vr̃ in ptes duas. qd: ut clari⁹ itelligat. Sit ſupficies aq̃ . D. E. & baculus p ptẽ ĩ aq̃ inclinate

poſitꝰ ſit.C.B.q ſecat.D.E.ī pūcto.G.Et pūctū oculi ſit ubi.A.qđ ſit īter.C.&.D.& ducat̄ linea.A.
C.itē ducat̄ linea.B.A.q̄ exeūdo ad aerē ſecat ſupficiē.D.E.in pūcto.F.his ita poſitis māifeſtū ē:ut
baculꝰ.C.B.vult uideri ꝑ triāgulū.A.B.C.cuiꝰ baſis ē.C.B.&.A.ē oculi pūctū oppoſitū baſi.C.B
ſi baculꝰ eēt ī are totꝰ.At uero poſitus ī aq̄ vr̄ ꝑ q̄drāgulū.A.C.G.F.cuiꝰ duo latera.C.G.&.G.F.
ſūt latera oppoſita.A.pūcto oculi.quoꝝ duoꝝ lateꝝ.C.G.gignit ſpēm certā a/baculi pte.G.F.ue
ro nō gignit ſpēm certā ut ps altera baculi:ſed ut ſupficies aq̄ affecta a ſpē certa alteriꝰ ptis baculi.
q̄obrē ſpēs.G.F.eſt ſpēs ſpēi.& orit̄ a/ſupficie aq̄ tāq̄ a/baſi plana.ad quā ſupficiē ſpēs ſubuenerat
ab.G.B.tāq̄ a/re erecta.C.G.uero eſt ſpēs ꝓpria rei.q̄ ſpēs qn̄ cōiūgātur.ī pūcto.G.& ſint ſpēs ptiū
duaꝝ duę:faciūt putare:baculū eē fractū ī ptes duas:q̄ ueluti baſim angulatā obiiciūt oculo uidēti.
Ex qbꝰ aiaduertere ē.ut oculꝰ:q̄ uidet & capit ſpēs vn̄ fiūt eſt uerus.nā ab aq̄ ſupficie & pte altera
baculi veniūt.q̄ ſpēs uariāt:eſt ſalſus. PRO. 84

QVr qn̄ ſudamꝰ pſerti ī capite n̄ ī ore n̄ ī oculis ſudamꝰ. An qa foramīa uel meatꝰ:quos poros
Gręci uocāt:ī cute exteriore āpliora ſūt adeo:ut nō ſolū aq̄ illa ſudoris:uerūēt pili & lutū exire
ꝑ eos poſſe uideāt.ī oculoꝝ uero cute īterna meatꝰ aut arctiſſimi ſūt:aut ſiquo mō āpliuſculi:deeſt
tn̄ aq̄ ſudoris.nō.n.tātꝰ ē hūor ſudoris ī oculoꝝ ſbā:ut guttas ꝓmittere ualeat.ē.n.oculus e/tergori
bꝰ.& craſſis uitreiſq; hūoribꝰ cōpoſitꝰ:q ſolubiles minꝰ ſūt.Nā lacrię ab aliis locis fluūt.In ore uero
cutis tenuiſſima ē:& pori frequētiſſimi & arctiſſimi:quo fit:ut aq̄ ſudoris:q̄ illuc deuenit:nō guttatī
ut ī cute:ſ; ſparſim q̄ſi madefaciēs cutē effluat.cōtigit quoq; ac ſi ſputo eēt linitū ipm os.q̄obrē nō
vr̄ ſudor.& ſi aliq̄s illic fiat. An qa ſudor nō ē aq̄:ſed halitus aq̄ manētis ī carne:q ꝑ poros cutis
exit.q uapor calidus ē atq; ſub exitu offēdit aerē frigidulū.ergo ī aquā reuertit̄:atq; eo pacto cumu
latꝰ excreſcit ī guttas.In ore uero ſi exierit halitꝰ:nō ēt offēdit̄ ab aere frigido.ī ore.n.aer calidus ē:
qn̄ ipm clauſū fuerit.& ſi aptū ſit os:ſpūs celerit̄ trāſiēs deſiccat uaporē potiꝰ q̄ ipm ī aquā uertat.
q̄obrē ī ore nō cōtigit eē ſudorē.ſub ueſtibꝰ āt & ſub tegmīe lecti multꝰ fit ſudor:qm̄ aer tēpatior ē:
nō.n.ē calidus adeo:ut fuare poſſit vaporē uenientē:neq; frigidus adeo:ut illū ſiccaret.ſed ita hēt:
ut quodāmō refrigerādo illū uertat in aquā.ueſtes.n.& tegmia tā nimiā aurā:q̄ aeris externi frigidi
tatē ꝓhibēt.aer uero q īter ueſtes & corpꝰ manet:tepidꝰ ē:collatꝰ tn̄ cū uapore frigidior eo exiſtit.
fieri āt vr̄ ſudor:ut aq̄:quā ſtillatā appellāt.hęc.n.ī uaſis uaporariis:quos lābicos uocāt:colligit̄.Sūt
enī duo uaſa uel uitrea uel plūbea uel cretacea:quoꝝ alteꝝ ē ut olla:cuiꝰ collū & os aliq̄tū ꝓmittit:
alteꝝ ē veluti māma mulieris hn̄s os ita āplū ut collū alteriꝰ totū recipiat:atq; altera pte ꝓmittit ro
ſtrū ueluti ciconię qđ ꝓtuſū ē ut fiſtula.res ergo:cuiꝰ aq̄ extrahēda ē:ponit̄ ī uaſe:q̄ olla ē:deiñ tegit̄
os eiꝰ ore uaſis māmę atq; ſtuppa interpoſita ſerāt̄:ut nihil uaporis īter labia utriuſq; oris penetrare
ualeat:at olla aptat̄ ī uaſe pleno arenę uel cineris ita:ut roſtrū māmæ pferat̄ extra uas arenę.poſtre
mo ſub uaſe arenę accēdit̄ ignis mediocris.q calefacit arenā uel cinerē:& is calefacit ollā cōtinentē
rem ſtillādā:quæ callefacta emittit uaporē:q aſcēdit aduſq; cameratā partē māmæ:atq; illic ueluti
a/repagulo retinet̄ uapor:ac modice refrigerat̄:fitq; aqua:quæ fluens ad roſtrū foras ꝓcurrit ad ter
tiū uas:quod recipiens vocatur:quodq; ſub roſtro ponitur ita:ut aquā deſcedentē ꝑ ipm recipiat:
hoc.n.pacto ab vnaquaq; re:uel flos ſit/uel herba/uel caro:aqua extrahit̄:quæ uim hēt eius rei:vn̄
extracta eſt:uocaturq; aqua ſtillata:quæ res & ſi nunc vulgo ſit notiſſima:erat tn̄ ignota ſupioribus
tpibꝰ:poterit ēt adeo ꝑtermitti:vt in ignorationē recideret:quāobrē ne poſteritatē lateret:ipſam
eo pacto curſim docere uoluimus. PRO. 85

QVr ſub ſole ſudamus. An qa eadē unaq; aq̄ ē ſudor:lotiū:& carnis hūiditas ut ait Theophra
ſtus.Nāq; qn̄ uel colat̄ ꝑ renes uel a/renibus trahit̄:lotiū ē.qn̄ uero ab externo calido ut a/ſole
rarefiūt cutis foramīa ꝑ ea exit aq̄ eadē:quę ſudor uocat̄:ſignū.Nāq; ęſtiuo tpe pſertim ī iuuenibꝰ:
qn̄ multā bibūt aquā:ſtatī tpe ingētē ſudorē ꝓfūdūt.atq; corpus refrigeratū atq; humectū ſentiūt.
An qm̄ ita fit ī nobis:ueluti fit ī pluuiis.in his.n.ſol trāſiēs ꝑ aerē nihil calefacit ipm:ſed attīgēdo
terraꝝ humores:illos calefacit:ac diſſoluit ī uapores.q calidi leueſq; exn̄tes ad aerē exeūdo aſcen
dūt.ac ab illo infrigidati cogūtur ī aquā.ita ī nobis accidit.Nā ſol calefacit hūiditates nr̄as atq; diſ
ſoluit eas in uapores.qui exeūtes in aerē frigidulū ipſo ī exitu cogunt̄ ī aquā:qui ſudor ē.Signū.Nā
ſudores maxima ex pte albi apparēt:ut aq̄.Nā aq̄ eſt inaffecta colore:qa uapor:ex quo genita eſt:
colorē oēm reliquit.idē eſt ſpectare in tertianariis:qui ꝑ ſudorē curant̄.quippe qui ut aqua albus eſt
frequētiſſime.niſi.n.bilis rubea:quæ cā eſt febris:uapor aſceret:atq; interea ruborem amitteret:nō
poſſet in aquā cogi ac exire:quæ colore inaffecta eſt. PRO. 86

QVr qn̄ ꝓpe magnū ignē fuerimꝰ:ſudamꝰ:nec ſudare qcq̄ deberemꝰ.qppe qđ aer:q mediꝰ ē īter
nos & ignē calidꝰ ē uō frigidꝰ. An qa ignis agit ī corpa nr̄a lōge acriꝰ q̄ ī aerē mediū.ſi.n.te
nuis ē:illa dēſa & dura atq; reſtātia ſūt:ſoluit itaq; ignis hūiditates eoꝝ ī halatiōes:q̄ exeūtes/aerē
nō ita calidū offendūt:a/quo uertunt̄ ī aquā.Eadē rōne & ouū ſudat ꝓpe ignē.Signū.nāq; tā ſudor
corpis hūani q̄ ſudor oui ſi uō frigidꝰ ſentiat̄:ad ſūmū ꝑpauci teporis ē. PRO. 87

QVr mare cęſiū uel dicas cęruleū eē vr̄.ſuū tn̄ h; aq̄ colorē. An qa ſpēm cęli recipit:atq; eā re
flectit:illa cęrulea ē.ſilr̄ & aq̄ rubea vr̄:qn̄ recepit ſpēm rubri:& nigra:qn̄ nigri. An qa aqua

maris ab imo alueo hēt priuationē lucis & nigredinē: ab aere: q ſupra eſt hēt ſpēm luminis & albi. hę miſtę cęruleū colorē præſentant. PRO. 88

QVr mōtes: q lōgius ſepoſiti ſunt a/nobis: cęrulei uidēt. ſūt tñ aut albi marmotei: aut uirides nemoroſi. An qa recedēdo ī priuationē ꝓprioꝶ coloꝶ ob deſinētes eoꝶ radios: inclināt: ea uero priuatio nigredinē parit. quāobtē remanēt q̄ſi vmbrā ſuā tantū afferētes. Signū. Nā hoīes qui in mari longiuſcule manēt: nigri uidētur: & quaſi vmbræ ſolę. ſimiliter arbores & erectæ trabes. qbus ita ſe offerre volētibus occurrit multi intercedētis aeris lumē & candor: qui miſcēs ſpēm ſuā cū ſpecie nigra montiū: cęruleā præſentat. PRO. 89

QVr aer aq̄ uitrū & ſil'ia ſūt pellucida: metalla & ſaxa & ligna nō pellucida. An qa hn̄t illa meatus & ſpēꝶ trāſitus ī rectitudine locatos: hęc rectos meatus nō hn̄t. veluti uetuſtas phoꝶ opinabaī. An qa q̄litas q̄dā pria ē ac potētia lumē. quæ corpe toto ita diſtēta diffuſaq; ē: ueluti in aq̄ humiditas. hæc itaq; qū ſit potētia lumē: pn̄te illo fit actu lumē: atq; illuſtratur ſbā tota eo pacto: vt ipſa illuminata illuminet: quęcūq; fuerint poſt ſe. Quinēt qū ſpēs coloris ſit ēt quoddā lumen: fit: vt color in eadē ſbā lumine illuſtrante diffundatur: ſimilem ſibi in ea potentia generādo. ac eo mō videtur color & lumen de altera parte ueluti ingredi: atq; ab altera exire trāſeundo p mediū. natura itaq; ea facit: vt corpora: in qbus cōtigerit eſſe: pellucida ſint: ea vero quibus nō adſit: ſint opaca: qualia ſunt metalla/ſaxa & ſimilia. PRO. 90

QVt ęrarii fabri: qū īſtānare uolūt ęnea uaſa: tū maxie colophonia reſina utūtur: abſq; q̄ nō inſtānāt: aut male inſtānāt. An qa ī ſtāno magna pars terrę inſita eſt: quāobrē ſtānū & ſiccū atq; durū īmodice ē: maleq; extēſile/citiuſq; fragile. ſignū: nā qū plicet: aut dētib⁹ pmaī: ſtridulos quoſdā mittit. tū. n. in qbuſdā ptibus frāgiī. Ergo ubi liquefit una cū colophonia reſina: tū p ptē terreſtrē eius miſceī cū illa: & mollius tenuiuſq; mō quodā dū calet reddiī atq; tenacius. quāobtē extenditur melius: hęretq; arctius ęri: cui ueluti inūctū fuerit. PRO. 91

QVr grues & noctu & īterdiu uidēt & uolāt: alię aues ſi īterdiu: nō tñ noctu uidēt & uolāt: vt palūbes. & ſi noctu: nō īterdiu: ut noctua. An qa natura miſta ē gruū p̄ter cęteras. volaturę. n. longiſſimis itineribus: niſi & īterdiu & noctu uolarēt: nō attingerēt optatū ſibi & cōſtitutū locū. Nā p̄terq̄ ſūt volatu perēni atq; magno: ne eis qcq̄ deeſſet: tributus ēt nocturn⁹ volat⁹ ē. An noctu uolāt nō uidēdo: ſed q̄litatē aeris uētūue ſentiēdo ei⁹ regiōis locive: ad quē volare opus ē. noctu āt eas uolare nō uidēdo. Signū ē: nāq; iter uolādū paſſim gruūt ita: ut dux monere itinera uideaī: quę ipſa facit: cęteraꝶ una uel altera rn̄det: tāq̄ ſignificaret: ſe ordinē ſuare. ueluti ī hoīum ordie fieri ſolet: qū p obſcura loca iter faciāt. Noctu qnēt uolare ſecutas aeris q̄litatē: arguūt alię aues: quæ ſolēt mediis tpib⁹ de frigidis ad calidos & de calidis ad frigidos locos uolare. veluti hirūdines & coturnices. q̄ autūni pricipio de media Europa ad oras Aphricę: atq; ueris initio de media Aphrica ad Europæ littora ualatu uno trāſeūt. q & īterdiu atq; noctu fit. in quo recta ſuaī ab auib⁹ ſentiētib⁹ aeris qualitatē: ad quē trāſuolāt. An noctu ēt uolāt: qa uidēt: ſi nō diē: diluculū quoddā. qn̄q dē umbra terrę: q̄ nox ē: turbinaī ī mucronē: q̄obrē quo ꝓductior fuerit: eo undiq; ābiēs lumē. ſibi ꝓpingus eſt: atq; magis illuſtrat īterceptas tenebras: ñ itaq; ſi umbra terrę ſit ꝓpe terras multū obſcura: ēt obſcura ē ī quocūq; tractu lōgiore uerſus cęlū. lumē. n. qd̄ circūfuſū ē: lucē quādā ī eā ꝓfūdit: q̄obrē aut diluculū q̄ddā illic accidit eē: aut noctē nō adeo obſcurā: atq; p̄ter hęc: cōptū ē: oculū: quē illic cōtingat eē: & ſi ī nocte min⁹ obſcura maneat: circūquaq; tñ ſpectare lucētē aerē. ob hāc rōnē olympus mōs poſt occaſū ſolis q ad radices ei⁹ fit: ēt aliq̄s horas uertice ſuo ſpectare ſolē: totidēq; horis ante ortū: p̄cipe lumen ſolis cōpiī. Q ū itaq; eo pacto nox & umbra terrę ſe hēat: grues lōgi⁹ uolaturæ altius ſe tollūt quouſq; lucē uñquaq; ſpectare aliquo pacto poſſint: atq; ī diluculo quodā uolēt. utrāq; ergo cōditionē lucis indeptę uidēdo uolāt. idipm indicat. Nāq; qū noctu uolāt & ſereno cęlo & plęrūq; altiſſime uolāt. An qa ī oculoꝶ cōpōne p̄ter alia/ineſt ſbā ēt una pellucida nō actu potētia lucida. itē altera actu lucēs. q̄lis ē ī lignis putridis: & ī qbuſdā piſciū oſſib⁹. quaꝶ ſbāꝶ vtraq; ad oculoꝶ ſtructuras tū magis tū minus recipiī. Quāobtēq ocul⁹ paꝶ pticipauit ſbām actu lucentē: is ī tenebris uicina ſolūmō cernit: q multū eādē: is ī tenebris uidet remota quoq; nō ſolū ꝓpinq: nec aliī ī luce ſolis. veꝶ tōe diuerſa. nāq; ī tenebris videt eo: qa ſbā actu lucēs: efficit actu ſbām pellucidā: q̄ erat potētia lucida: cui⁹ eſt actio uidēdi. ī luce uero ſolis ñ uidet qdē: ob ſbām actu lucentē. hęc. n. extiguiī a/luce ſolis: ſed uidet eo: qm̄ lux ſolis efficit ſbām potētia lucidā actu lucidā. oculus uero: q ſolā ſbām pellucidā potētia pticipauit: vt ī tenebris nihil uidet: op;. n. ut a/luce ipm ad actū euocetur: ita ī luce ſolis uidet. actu. n. fit. Grues ergo vtrāq; ſbām atq; uehemētē hn̄t. q̄prote īterdiu uidēt nō ob ſbām actu lucētē: q̄ a/ſole extiguiī. ſed ob ſbām: q̄ erat potentia lucida: effectā actu lucidā a/ſole. noctu eędē uidēt ob ſbām actu lucētē: q̄ uiget: q̄q; actu efficit: q̄ potentia erat lucida. Eodēmō eſt ocul⁹ felis: muris: canis: eq: & quorūcūq; ē actio & nocturna & diurna. Qui ocul⁹ uero h; ſbām actu lucētē multā atq; ualidā: poª lucidā debilē aut minimā: is ī tenebris uidet: ī luce aut nihil aut q̄ minimū. ut noctuę ocul⁹ ē. Qui uero potētia lucidā multā actu lucētē nullā aut debilē: is īterdiu bñ uidet: noctu nihil/aut ꝑpaꝶ. q̄lis ē oculus multaꝶ auiū atq; hoīs. PRO. 92

QVr ahena: in qbus bullit aqua: fundũ: dũ bulliunt: frigidũ hñt uſq adeo: vt impune tangere liceat: cęterę eorꝫ partes adeo caleſcunt: vt tangentẽ vrant. An qa in eis cõtingit eſſe illud: quod docuit Ariſtoteles de terra frigida ęſtate: & hyeme calida. nam ęſtate friget terra & aqua ſub aere calido: qa natura opponit frigitatẽ calori aeris. Hyeme contra opponit caliditatem frigiditati illius. ita in ahenis aqua facit. opponit. n. duce natura frigiditatẽ: quã põt aduerſus immenſos impetus flãmæ: qui maxime fiunt circa fundũ vaſis. quáobrẽ fit ea pars: ſi nõ frigeat vehemẽter: non eſt tamẽ multũ calida. frigiditatẽ aũt ac multã ineſſe aquæ etiã dũ vehemẽtiſſime bullit: manifeſtũ eſt. Nãq ſi nulla ineſſet: & pura adeſſet caliditas: aer eſſet non aqua. aer. n. ſola eſt coniugatio humidi & calidi. & ſi pauca ineſſet frigiditas: caliditas magna breui expugnaretur aqua: ac aer fieret. non autẽ breui nec etiã longo tpe a/caliditate ingenita aquæ expugnaĩ aqua. quáobrẽ nõ pauca: multa frigiditas aquæ bullienti ineſt. Sed tamen frigiditas aquæ eſt in internis: caliditas: quæ ei accidit: in externis partibus potius viget. Cœterę vero aheni partes calent magnopere: quoniam frequentiſſime afficiuntur & a/flammis aſcendentibus: & a/partibus aquæ bullientis externis: quæ maxime calidę ſunt.

PRO. 93

QVt ferrũ durius fit: qum igneſcens in aquã ſtatim tpe immiſſum fuerit. nã vſq adeo dureſcit: ut in oẽm aciẽ tenuatũ abſq hebetatione cętera incidat. quáobrẽ qum gladios fabricant: in medio ferrũ naturale locant: vtrinq vero vbi acies ſunt ducendę: ferrũ arte ea induratũ accõmodãt. a/qua acie nomẽ recentiores vulgoq fecerũt: induratũ ferrũ aciale dicentes: hoc eſt: quod ad aciẽ facit. Quod ſi gladios ẽt ex indurato ferro efficiant: acies ẽt eorꝫ iterꝫ igneſcẽtes aqua aliiſq rebus prędurãt. An qa dum ferrũ igneſcit: molle rarũq redditur: atq aliquanto facilius ductile. idem ſubito poſitũ in aqua: vehemẽter refugit aquæ frigorẽ: atq in ſeſe cõtrahit & inculcat adeo: ut maxime denſentur eius partes. Signum. nãq metalla liquefacta ſi ſup res frigidas ſtatim fuerint infuſa: celerrime huc & illuc refugiendo frigidi[illegible] diſſultãt. ferrũ vero igneſcẽs nequo potẽs diſſultare: vt refugiat quantũ põt: in ſeſe cõtrahit. & cõtrahẽdo ſordem quandã veluti locũ impedientẽ reiicit. quáobrẽ multa ſubſtãtia recluditur ſub minorẽ quantitatẽ. quantitas. n. corrũpiĩ in denſatione: & generatur in rarefactione: qum hæ ipſę proprie fiant: nõ per immiſſionẽ ablationẽ alieni corporis. Signũ. nã refrigerato ferro in ea parte: quã tetigit aqua multi relicti cortices ſpectãtur. ac ferrũ eadẽ in parte in arctiorẽ figurã cõſtrictum eſſe præſefert. Quinẽt qũ in ferro ſit multũ terrę & parꝫ aquæ: minus cedit: quod durũ eſt. denſius vero redactũ plus ſui corporis hẽt ſub minore quãtitate & figura. atq ob hoc ipm minus hẽt quo cedat: quare ſi minus cedit: hoc durius eſt. Idem ex eo videre licet. nã durius redactum ferrũ ſi ſępe igneſcat: atq p ſe refrigerari relinquatur: facile mollius & habilius redditur. quo ingenio vtuntur fabri ferrarii: qũ ferrũ volunt aut pforare aut elimare aut implicare aut filare. Ferrũ aũt igneſcẽs: ſi aq̃ intactũ relinquaĩ: frigeſcit pedetẽtim ĩ calefacto aere ſuo. atq partes nullas cohibet a/nullo coactũ. parteſq ita laxe iacẽtes refrigeranĩ: atq habilius ad plicandũ & exercendũ ſeſe præſtant.

PRO. 94

QVt ſi recentiori calci aquã ſupfuderis. aqua breui fit calida adeo: vt tangentẽ urat: calx etiã calidiſſima: quæ frigida erat: & rũpitur vndiq: fumũq emittit. ac interdũ ignẽ accendit veluti in portu Syracuſio: qũ nos illic eſſemus: contigit. Duo nãq a/Plemmyrii colle cimba deferebant calcem: in quã p rimulas penetrauit aqua. qua pro re cõcaluit vſq adeo calx: vt in cimba ignẽ excitarit. neq licebat illis illum extinguere aquã infundendo. nam ignis intus erat: & quo plus aqua ſparſiſſent: eo ardentior redderet calx. vicina igitur cimba altera: quæ tũ forte illic trãſibat: vocata ſuccurrit: ne vectores aut cõbuterentur igneſcente calce: aut aquis obruerentur. An qa calci nouę ſumma ineſt ſiccitas cũ aliquãtula caliditate atq aer ſubtilis ĩmiſtus uel ĩgenitus ex particulis ignis: qui inerat in lapide dum coqueretur. Signũ. nanq calx longe leuior eſt marmore: vnde genita eſt. Calci itaq eó pacto ſe hñti ſupueniens aqua frigiditate ſua & humiditate offendẽs introcludit q̃litates calcis: quæ introcluſę colliguntur atq vehemẽtiores redduntur: quáobrem aer: qui inerat: in ignẽ mutatur. idẽ qum eſſet ingenitus in vnaquaq particula calcis mutatus parit ignẽ eodẽ ĩ loco: qui igni ipſi longe arctior eſt. At vero ignis & ampliorẽ & ſupiorẽ locũ poſtulans ac petere volens oẽs particulas calcis diſrũpit: eãq in puluerẽ ſubtilem vertit. interea calx feruida redditur: quippe quæ vbiq partiũ ignẽ actu continet. aqua quinetiã calidiſſima ab eodẽ efficitur. Sicca quoq ligna: qbus hęrere accidit: adeo calefacit: vt ignẽ euidentẽ & lucentẽ gignat in eis. fumũ nimirꝫ emittit: qa ſoluitur aqua in vaporẽ. Similes effectus videre eſt apud fabros chartarios. hi. n. globũ ingentẽ cõgerũt ex telis ſiccis ac laceris: quẽ vndiq arcte ligant: deinde in çamerato loco humidoq locãt inſpargũtq aliquantulo aquæ. tractulo tpis intra globum cũ aer calidiſſimus excitatur velut ignis: qui miſtus cũ humiditate loci & aquæ iniectę telas cõcoquit atq ſoluit in ſpẽm tenuiſſimi corporis: quã decoctã materiã deinde cõterunt ac chartã parãt. In faſcibus quoq magnis herbarꝫ prope idẽ euenire vulgo ſpectare eſt. nã in mediis illis calor magnus gignitur: qũ aer ambitus ab herbis arcte legatis atq cõcludentibus cogitur ita: vt in igneũ breui prorũpat. qui vbi fomẽta ſicca inuenerit: illã urit: & flãmas excitat. Sicuti plerũq accidit illis: qui qũ in domo fenũ udum vehemẽter incul-

caſſent ſup ſiccum: paucos poſt dies enatũ in feno medio ignẽ: viderũt: qui fenũ ac domũ cõbuſſit.
Calx qnẽt noua idẽ pati cõpit: qũ in aere frigido & humido ſolo relicta ſit: aer.n. hũidior externus
vndiq̧ ꝑmẽs ſicciorẽ internũ/breuib⁹ in igneũ vertit.

PRO. 95

QVt cinis & carbo vel in aqua vel in aere poſitus non calefit neq̧ rumpitur: ſicuti calx. fuerũt.n.
tam candentes q̃ calx: dum coqueretur. An quia carbo rimoſus & ſpõgioſus eſt ac nimiũ
laxus. qua pro re qualitas externa aquæ uel aeris citius uincit internã: q̃ repellat eam: & cõpreſſam
teneat. quo fit: vt non valeat generari ignis neq̧ excreſcere in eo. Cinis quoq̧ multum comminu-
tus eſt atq̧ laxus vt puluis. quamobrem citius vincitur eius internus ſpiritus: q̃ vt coactus in ignem
vertatur.

PRO. 96

QVt in carbone rurſus accẽditur ignis: qum antea fuiſſet candẽs. non.n. deberet accendi: veluti
in calce & cinere minus accẽditur. An qa qum candebat. carbo etiã hẽbat ſubſtantiã ligni
vapoream & cõbuſtilem. quã extincto igne ſeruauit. ea ipſa eſt: quæ rurſus accenſum ignẽ ſuſcipit
atq̧ alit: nec uſq̃ deficit: quouſq̧ in cinerem ſoluatur totus carbo: interea ſemp ſeruatur ignis in eo.
carbonem autem continere etiã ſubſtantiã vſtilem ex eo ſcire licet: quod factitant fabri carbona-
rii. perinde ac id ipſum ſcirent. hi enim vbi in fouea: quã excauarunt: lignorumq̧ ingentem ſtruem
in ea erexerunt: hanc inflammatam vndiq̧ viderint: ſuper ſtruem terram ſubito congerunt. quã-
obrem ſtatim tempore ignis extinguitur. tota ea ſubſtantia in carbonibus remanente: quæ erat
comburenda.

PRO. 97

QVt ſal in aqua liqueſcit: in igne diſrumpitur: atq̧ cũ ſonitu diſſultat. An qa ſal eſt ſubſtantia
exterra tenui aduſta & aqua conſtans eo pacto: vt a/calido aquea pars tã craſſa redacta ſit: vt
lateat inter terreſtres partes alteras: quo modo fruſta ſalis extant. interdum vſq̧ adeo humeſcit &
mollitur: vt aucto humore ſoluatur in aquã: parteſq̧ terreſtres lateãt in ea. & eo pacto aqua credit
pura: ueluti maris aqua hẽt. Qua pro re: qum ſal ponit in aqua: creſcit humor ille: qui latebat adeo:
vt ſuperet partes terreſtres: atq̧ liqueſcat in aquã. Qum aũt ſal in igne ponitur: tũ undiq̧ deſiccatur
vehemẽter & calet. humor vero: qui latet intus in aerẽ uertit: multuſq̧ paſſim excreſcit e/ſubſtãtia
humida craſſa latẽte. genitus itaq̧ is aer retinet clauſus a/partibus duris terreſtrib⁹: quouſq̧ nõ ni-
mius & in frenis fuerit. nã ubi nimiũ auctus ſit: ampliorẽ locũ poſtulãs ui multa diffringit partes illas
cohibẽtes: quæ qũ ſeparãtur diſſultãt pulſę ab exeunte aere. atq̧ dũ ſeparãtur aerẽ externũ verbe
rant: ſonitũq̧ ſtridulum excitant.

PRO. 98

QVt cera/ſulfur/ſeuũ dum liquefacta ſunt: ſunt pellucida: coacta dum ſunt: opaca ſunt. Vitrum
& liquefactũ & coactũ eſt pellucidũ: metalla tã liquefacta q̃ coacta ſunt opaca. An qa ſunt
duæ q̃litates: altera pellucida.i. quæ potẽtia eſt lucida. altera opaca: quæ neq̧ actu neq̧ potẽtia eſt
lucida. atq̧ utraſq̧ & magis & minus cõtingit ineſſe corpori tam multum q̃ parꝫ liquabili & coactili.
Cera itaq̧ ſulfur & ſeuum & alia id genus cõſtant e/corpore multũ liquabili: in quo paucũ opacũ:
pellucidũ multũ ineſt. qum ergo igne ſoluitur eoꝝ aliquod: tũ idẽ corpus generata quantitate ſm
oẽ ſpaciũ amplius extat. quod liqueſcere eſt. In eo ſtatu partes paucæ opacæ diſtendunt: & diſten-
dendo tenuãtur: & tenuãdo uincũtur & opprimũtur a/partibus multis pellucidis ẽt tenuatis. quã-
obrẽ oĩs ſubſtãtia apparet pellucida. quod & in uino & multis aliis liquoribus ſpectare eſt. qũ vero
idẽ cogit: tũ corrupta maiore quãtitate in minorẽ redit corpus. parteſq̧ opacę cõtrahunt & craſſe-
ſcunt: & pellucidę ẽt ſtringunt adeo: ut opacis ſubſint: in q̃bus qum opacę præſtãt: efficiunt omnia
opaca. Vitri autẽ ſubſtãtia tota aut maxima ex parte pellucida eſt. quãobrẽ nullo pacto perturbat
opacum in eo. In metallis cõditio cõtraria eſt. nã maxima eoꝝ pars aut multa opaca eſt: parua aut
minima pellucida. qua pro re ſiue liquefacta ſiue coacta ſint: opaca ſemp in eis uincunt: & manent
opaca. Eſſe autẽ aliud liquabile & coactile q̃ opacũ: cõpertum eſt. Nã & ſi utraq̧ illa contingit eſſe
opaca: eadẽ tñ cõtingit eſſe cũ oppoſito opaci: qđ eſt pellucidũ. Itẽ alia eſſe q̃ pellucidum: nãq̧ cũ
oppoſito pellucidi: qđ eſt opacũ cõiungunt. Sed tñ ut liquabile adiuuat magis pellucidũ q̃ opacũ:
ita coactile magis cõfert opaco q̃ pellucido. Veꝝ alia rõ eſt illoꝝ cum lucido & deferente lumen.
nã liqueſcẽs ineptum eſt ei: quod vult lucere: aptum illi: quod deferre lumen amat. Coactile con-
tra. Cõmodo eſt uolenti lucere: ineptum amanti deferre lumẽ. quãobrẽ ſoli melius eſt eſſe coactili:
cœlo aptius eſſe liquabili.

PRO. 99

QVt minium ſinopicum: quã bolum armenã recentiores medici uocant: qum linguã attigerit: illi
hęret adeo tenacius: ut ẽt ab ea facile pendeat: trahitq̧ ad ſe tã uehemẽter linguã: cui hęſit: ut
eã mordere credatur. An qa magna uis naturalis ei ineſt attrahenti humiditatẽ: ueluti uis eadẽ
adeſſe putatur tritico. Quãdoqdẽ in tritici aggere ſi uas fictile plenũ aquæ imiſſum fuerit: humorẽ
magnũ ab eo cõtrahere cõperitur eo: qm̃ põdus tritici augetur. verũtñ qũ lingua ſit mollis tenera
& humeſcens ꝑſertim eius primores partes: has ipſas ẽt veluti humorẽ traheret: rapit. lingua vero
ubi ita tracta penetrare miniũ nequeat: a/tractu retinetur hęrens eius cutis. ac retinẽdo pendet ab
ea miniũ. Signum. nãq̧ ſi lapis lignũ ue aqua liueris: & miniũ ſinopicum admoueris: aquã trahere
uidebis: minium lapidi adhęrere nõ uidebis. An qa natura quędã ineſt in minio. natura uero: vt

aliis

aliis in locis eſt oſtenſum: eſt forma cui inſunt imagines omniū rerꝫ quæ ſunt in generāte: quæq̄ ſpe
ctant ad rē eius generis. vt in forma ignis eſt oīs imago rerꝫ: quę fuerūt in generāte ignē & quæ ſunt
in ignis genere. minium ergo ſinopicū creta eſt p ſe: ſed a/loco: in quo diu manſit: vſq̄ adeo deſicca
ta eſt: vt fere in lapidis duritudinē ariditatēq̄ verſa ſit. cretę uero ſubſtātia madida udaue cōſiſtere
vult. quāobrē ſemp aqua gaudet: & cū ea manere amat ob mutuā quandā cōſenſionē & vtilitatē:
quæ inter eas eſt. Nāq̄ creta ſuſtinendo ppetuo ſeruat aquā: & aqua cretā in ea iacens. ineſt itaq̄ in
creta forma cū imagine aquæ ac eius humectatiōis. quāobrē creta vbi deſiccata forte fuerit: tū ſua-
pte natura humeſcere cupit: ac reīcere ſiccitatē. ergo vbicūq̄ humiditatē tetigerit: illam uehemē
ter capit ac retinet: vt & ppriā humiditatē reficiat: & impedientē duritudinē & ſiccitatē mollefaciē
do repellat. Nā eodē ingenio & motu oīa: quæ natura cōſtant: vtūtur tū: qū citra vltra ue decētes
q̄litates abducta fuerint. Eſſe āt ſinopicū miniū cretā: illud indicat. nāq̄ creta qū humida eſt: vt de-
cet: nihil humoris rapit: qum vel a/ſole / vel vento / vel igne aliquo pacto deſiccetur: nō inq̄ euſq̄
vt coquat atq̄ lapideſcat: tū eiuſmodi humoris raptus facit.

PRO. 100

QVr aurifices aurū auro ferruminare exacte volentes chryſocollā adhibent. chryſicolla vocatur
a/Græcis: hoc eſt auri glutinū. a/latinis q̄buſdā recentioribus borax appellatur volentibus di-
cere bolax. a/ Græco verbo βῶλαξ. hoc eſt denſa terra. veluti diſtinctionem arbitrantibus facere
ſup verbo chryſocolla: quod alia plæraq̄ ſignificat. An q̄a inter duo fruſta ferruminā̄da auri in-
terponunt miſcellā: quā ſolidaturā & ſaldaturā vocant. ea. n. cōponitur ex auro ęre rubeo atq̄ cro-
ceo æquis ſępe partibus: quæ miſcella citius q̄ aurū igne liqueſcit: verūtamen & ſi citius liqueſcat:
auro tñ nō liquefacto nō facile ſit optatus coitus. nihil. n. vetat a/duro diffluere id: quod liquidū ē.
eā obrem auriglutinū addunt: cuius uis eſt p̄q̄ acris adeo: vt nō ſolum facilius molleſcere cogat mi-
ſcellā: verūetiā auri ferruminā̄di ſupficiem primores ue partes teneriores reddit nō etiā facta earꝫ
liquefactione. quāobrē miſcella ea cōſentit coitq̄ facile cū partibus tenerioribus effectis: atq̄ in cō-
tinuā ſubſtantiā cōiunguntur oīa. Quādoq̄dem auriglutinū vim habet floris ęris: quod adeo tene-
refacit aurū: vt aurifices ſępe eo ſolo ferruminānt purū aurū: chryſocollę vero uis inferior eſt ac mo-
deſtior. Ob eandē rationē adhibent auriglutinū in cōiungendo argento cū argento: præmittentes
aliā miſcellā ferruminantem: quæ ex argento ęreq̄ dealbato cōponitur relicto auro & mutato ęris
colore. Nā dealbatur æs ab arſenico: & croceū fit a/terra quadā: quā Zallominā: hoc eſt crocotin-
tinā appellāt. nā vtroq̄ mō æs reddit ſolubilius q̄ aurū argētūue eſt.

PRO. 101

QVr miſcella illa: quā aurifices ad ferruminā̄da duo fruſta vel auri vel argenti adiiciunt. eāq̄ ſal-
daturā appellant eo: q̄a ſolidat: citius liquefit ab igne q̄ aurum vel argentū & ſi vna fuerint in
eodē igne poſita. An q̄a in miſcellis ineſt vna pars ęris vſti vel corrupti: quæ ad primā uim ignis
ſoluitur: qua ſoluta diſſoluit ſtatim ea: quæ cū ipſa miſta ſunt. miſtio. n. ipſa primū gradū facit ad ſol
uendū. in ſolutione. n. pars partē nihil tenet: & eodē modo ſe hn̄t partes in miſto. An q̄a miſtio
res eſt cōtraria iis: quæ miſcētur: ſimplicibus. horꝫ. n. vnūquodq̄ ſecū eſſe vult atq̄ integrū: nāq̄ hoc
modo idea ſua uiſq̄ oīs ſeruatur: quæ in miſcella corrūpitur quodāmō. Et vſq̄ adeo miſtio eſt aduer
ſaria ſimplicibus: vt ſępe accidat: vt in miſcella: ſi miſcentiū iniquę fuerint vires: pars: quæ excellit:
deſtruat reliquas. veluti in defuncto: in quo anima nihil amplius regit: pars terrea & aquea primū
vincunt aereā atq̄ igneā: deīde terrea deſtruit aqueā. idq̄ vt ſe vindicet a/miſcella: maneatq̄ p ſe.
Quāobrem in miſcella nō eſſe poteſt certa coniunctio nexus ue certus & vnitas: ſed laxus facile ſo
lubilis potius: nexus aūt vnus miſcellę metallicę eſt denſitas ingenerata a/frigido. quæ nō tā tenax
eſſe poteſt: q̄ ea: quæ metalli vnius ſimplicis eſt. Quāobrē eadem uis ignis minori tp̄e diſſoluet mi-
ſcellam q̄ vnū quoduis e/ ſimplicibus metallis.

PRO. 102

QVr fabri ferrarii volentes ferrū cū ferro ſolidare: eorꝫ altero cū altero ligato atq̄ aqua madefa
cto adhibent cretā in puluerē redactam: quæ aliquādo ita igne incanduit: vt refrigerata quo-
dāmō rubeſcat. An q̄a in eiuſmodi creta uis eſt chryſocollę. hac. n. mollefactis partibus primori-
bus vtriuſq̄ ferri: facilior fit coitus. Signum. Nāq̄ creta illa ita igne affecta ſicciſſima eſt: atq̄ aciem
quandā cineris cōtinet: quā linguæ ſolius cōcipe eſt. An q̄a creta ea facile iterꝫ igneſcit: atq̄ can
dens vehementiorē caliditatē ferro adhibet q̄ carbones aut flāmæ: eſt. n. craſſa & ferro hærēs: quā
obrē ferrū mollius & veluti liqueſcēs a/valido igne redditur: atq̄ facile coit. Signū. Nāq̄ plęriq̄ fa-
bri pro creta arenā iniiciunt: quæ cruſtam quandā ēt ducit: nimiū calefacientē. quinēt idē fabri vbi
volunt citius & acrius ferrū excandefacere nō vt ferruminent: ſed vt malleāt: qum primū ferrū in
carbonibus igneſcens uiderint: extrahūt de fornace: atq̄ illud puluere eiuſmodi cretę ſpargūt: ſta-
timq̄ reponunt in ignē. Nanq̄ breui calet adeo: vt extractum iterꝫ ad mallendū vehementer can-
deat: atq̄ ſcintillet ſcintillas veluti claras ſtellulas. hæ. n. oriuntur diſſultantes a/vaporibus q̄buſdā:
qui de partibus tenuiſſimis ferri ob ignē ingentē generantur. aquā aūt qū ferruminānt: præfundunt:
vt cretę plus retineatur.

PRO. 103

QVr ſi partē ſpongię in aq̄ īmiſeris: breui tota fere ſpōgia recipit ac retinet aquā. An vt multi
credunt: q̄a ſpōgia eſt ſicca: & ſicci eſt trahere humidū: hoc eſt ſi licet cōtrariū trahit ad ſe cō-

trarium. An quia ſpongia tota eſt fiſtuloſa atq; laxilis ſubſtãtię. quo fit: vt qum primores partes eius occupauerit aqua: quæ in ipſa eſt: tũ in meatus largiores penetrat: deinde in anguſtiores: ſubſtãtiamq; eius humectat & mollit: quæ veluti paries interſita eſt inter meatus etiam aquæ plenos. Quãobrem in amplius ſpacium diſtenditur ſubſtãtia: quæ diſtenta & amplificata meatus cõprimit ſtringendo. & hi compreſſi: qui ſunt in aqua: premũt aquã quã continent. item arctant meatus proximos: qui ſupra ipſos ſunt: & hi arctati præſertim in imis partibus premunt aerem: quẽ continent: verſus ſurſum. vno itaq; tẽpore pellitur ſurſum aer: & illum cedentẽ ſequitur aqua etiã ab inferioribus preſſa. quãobrem aliqua pars aquæ eſt in ſpõgia ſuperior q̃ eſt ſupficies aquæ: in qua immiſſa fuerat ſpongia. eadẽ quæ ſuperior eſt: rurſus intrat uicinas partes circũpoſitas molliendo eaꝝ ſubſtantiã: quæ mollefacta meatus arctat modo eo: quo fecit inferior. & actati meatus pellunt etiã ſurſum aerem: quẽ ſequitur aqua: vt ſit illi coniuncta etiã preſſa: tantũdem itaq; ſupior fit aqua hoc in loco: quantã prius aſcenderat. eadẽ hac ratione magna ex parte ſpongia cõpletur aqua etiã ſi nõ manſerit in aqua tota. parua. n. ac ſuprema eius pars nõ admittit aquã ob nimium pondus ſuggeſtę aquæ. quod vbiq; coegit: vt diſpar minorq; fieret aſcenſus. qua pro re aſſidue minore attractione atq; aeris ceſſione facta tandẽ ſtatum eſt aliqua in parte ſpongiæ: ultra quã aqua nulla cõpulſa eſt: & ſi inter aquatam partẽ & partẽ ſiccam ſpongiæ media pars quædã ſit humecta & vda. Signum. Nanq; foramina meatuſq; ſpongiæ: in qua recepta eſt aqua ſunt arctiores q̃ fuerant in ſicca. & ſubſtantia ſpõgię multo mollior atq; laxior. neq; aſcẽdit aqua in ſpõgia priuſq̃ emollita ſit ſpongię ſubſtantia: eadẽ ratione accidit: qũ pars telę vel pãni fuerit poſita in aqua: vt vicina etiã ſupius ſita capiat aquã. Nec aliter fit in pane: qum eius pars poſita ſit in aqua. ab ea. n. totũ panẽ viciat aqua. panis. n. ſpõgioſus eſt. in quo uidere eſt: qũ eſt aq̃ plenus: vt foramina & meatus ſint arctiores: & ſubſtantia mollior & amplior q̃ prius fuerant.

PRO. 104

QVr ſi uaſa duo æquo loco ſederint: ac eoꝝ alterũ plenum aquæ: alterũ uacuũ ſit: tetenderiſq; faſciolam lineã laneãue aut papyream inter utraq; ita: ut altera extremitas faſciolę deſcendat in aquã alterius: extremitas altera inclinet in uas uacuũ: fit: ut tota aqua p faſciolam de pleno vaſe in vacuũ paulatim tranſeat. quã rem animaduertẽtes puellę plæraq;: prope calices & fictilia vaſa: in q̃bus alunt ocimũ: uaſculum aquæ plenũ apponunt: faſciolãq; de uaſculo aquæ ad calicem vnũ & alteꝝ item tertiũ ocimi ducũt: vt & herba gaudeat aquæ cõſpectu: & terra calicis aſſidua in ſtillatione madeſcat. ocimũq; citiſſime atq; pulcherrime comã pandat. An q̃a illud idẽ hic euenit: quod euenire in ſpõgia dictũ eſt. Nãq; partis faſciolę: quæ eſt in aqua: ſubſtãtia molleſcit atq; intumeſcit. quãobrẽ arctat aquã: quã in mediis inanitatibus ineſſe cõtingit. pellitq; ſurſum aerẽ: qui in ſitus eſt. quo fit: ut aqua & preſſa & ſequẽs aſcendat. atq; eo modo paulatim vſq; ad ſummũ ueniat: vnde inclinat cõtinuata faſciola. quoniã uero faſciola continua eſt & inclinat: ſequitur eodẽ modo aqua per ipſam. & qũ inclinat: tũ etiã pellit aerem nõ ſolũ illo modo: ſed etiã quia grauis eſt aqua: deſcẽdendo pellit & acrius: q̃bus gradibus uſq; ad alterã extremitatẽ deuenit: & guttatim decidit. in quo accidit: vt in tota feſciola ab extremitate ad extremitatẽ aqua ſit cõtinuata. cuius qũ altera pars procedit adiuuãte faſciola ducit ſequentẽ continuã: & hæc ducta ducit aliã: atq; demũ ea: quę in faſciola eſt: eã excitat atq; ducit: quæ in uaſe eſt: in faſciolam. quo in opere ſe nõ relinquit aqua: quouſq; tota tranſeat: & præcedentem ſequatur. Quod ſimili eſt illi: quod fit in fiſtulis coruis: q̃bus aqua de uaſe educunt: & fonticulum ad tempus præſentant. in illis. n. aqua continuata ſe ſequitur adiuuante fiſtula. in quo intelligendum eſt: aquã: quoad fieri poteſt: ſeruare ſeſe: & ſeruare cõtinuitatem ſuam: atq; ſe ſequi.

PRO. 105

QVr terra eſt grauior aqua: & aere leuior ignis. An q̃a terra denſior eſt q̃ aqua: & ignis aere rarior. Denſum autẽ proprie eſſe: in quo eſt idem corpus cũ quantitate minore. rarũ: in quo eſt idem corpus cũ quantitate maiore. Nam qũ res cogitur: eius quãtitas minuitur & corrumpitur ſm partẽ qum rareſcit: quãtitas generatur & augetur eadẽ manente natura corporis. Nec audiendos eſſe: qui arbitrantur quantitatẽ eſſe ingeneratilem & incorruptilẽ. An q̃a terra eſt minoris officii q̃ aqua. quãobrẽ ad eum locũ accedit: qui eſt quieſcentiũ & inofficioſiſſimoꝝ: ut ſi nihil agat: minus impediat id: quod quicq̃ agit. & hic locus eſt in medio corpoꝝ ſimpliciter. ignis aũt: qũ ſit maximę actionis circa cuncta corpora locatur. An quia terra corrũpitur in aliis corporibus & locis manens: in medio ſolo ſeruatur. idq; qm̃ omnis alius locus ei quodãmodo cõtrarius eſt. medius tantũmodo ſimilis. nã locus aquę cõtrarius eſt ab inſita proprietate humiditatis. locus aeris a/proprietate genuina caliditatis & humiditatis. locus ignis ab inata ꝓprietate caliditatis. quoꝝ corpoꝝ loca etiã conueniũt rarioribus: ſolus medius denſiori. Atq; propter hæc nõ ſolum terra fugiens contraria accedit ad cõuenientẽ locũ: ſed etiã reliqua corpora mutuo ſe fugiẽtia feruntur ad propriũ locũ. An q̃a terra minimũ habet formæ: materiæq; uiciniſſima eſt. Signũ. Nam propriũ eſt materiæ omnibus: quæcũq; ſint: ſubeſſe. Locus autem omniũ infimus eſt medius. terra itaq; ad mediũ hũc fertur. qm̃ eſt locus materię. eſt. n. ille ſuus & ſimilis & ſeruator. Quinetiã qum terra habeat minus formæ & plus materię. minoris eſt officii & actionis q̃ cętera. quãitas etiã & ſi forma quędã ſit:

minima tamē eſt in terra. aliæ itē formæ: quæ in terra apparent ineſſe: ſimiliter ſe habent. veluti frigiditas quo ē alicuius officii: eo minor eſt in terra q̄ in aqua. Siccitas vero qū prorſus inofficioſa ſit: atq; priuatio quædā potius humiditatis: eſt naturaliſſima terræ. eamobrē quoq; in terra potius ſunt priuationes formaꝝ q̄ habitus. veluti ineſt quies: ineſt ſiccitas: ineſt frigiditas: ineſt opacitas: ineſt ruditas: & informe & inordinatum & ſeruitiū & ſola potius patiens eſt q̄ agens. Quinetiam eſt manifeſtum: corpus: qua intelligitur abſq; formis: materiā primā eſſe. atq; corpus: quod minimū habet formaꝝ maxime vicinum eſſe materiæ primæ. quale corpus terræ & ipſa terra eſt. Quinetiā motus terræ naturalis improprie motus eſt. eſt. n. veluti corruptio & ad priuationē. Nāq; motus ꝓprie eſt actus & ad actū. Grauitas præterea qm̄ cōſequēs eſt hęc: atq; maxime in his conſiſtit: iudicatur etiā res priuatoria & ad materiā inclinās. Quāobrē ſola una cauſa eſt: qur terra ſit grauis & illa eſt: quia corpus eſt: quod eſt materia: vel quod materiæ maxime vicinū eſt & grauitas eſt qualitas corporis materiæ primæ viciniſſimi. cætera: quæ aſſignantur pro cauſa: nō ſunt cauſæ ſed cōſequētia quędā. In quo quia terra & aqua maxime ſunt talia: idcirco ſunt grauia: & qm̄ terra magis: eſt etiā grauior aqua. Oppoſito modo intelligendū eſt circa ignem & aerem. Aer autē eſt ſupra aquā ob ordinē in corporibus ſm̄ materiā & formā. vt terra materia eſt aquæ: & aqua materia aeris: & hic ignis. Ignis forma omniū: vt omniū materia terra.

PRO. 106

QVr ſi aqua vel ius fuerit ſalſum: goſſampini pupa in ipſum iniecta ac tractulo temporis immorata ſalem aufert: iuſq; inſulſius guſtatur. An quia ſimile accedit ad ſimile: vt in libello de fœtu docuit Hippocrates: & Ariſtoteles de generatione animaliū de vitellis & albuginibus complurium ouoꝝ miſtis in vnum vitellum & albuginem vnā ſe colligentibus. ſal autem qum ſimilis ſit goſſampino: qua eadem quadā ſiccitate afficiuntur: accedit ad goſſampinum compellente natura ſimilitudinis. An quia dum goſſampinus eſt in iure immerſus: partes quædam ſalis diffuſę in iure tangunt goſſampinum. hæ vero quoniā craſſiuſculæ ſunt & duriuſculæ hærent firmius anfractibus ſiccis goſſampini. ac hærendo deſiccantur quodā modo. ſiccando etiā ſtringuntur ac interim aqua ius ue reiicitur. Eodē modo faciunt partes ſecundo loco adiacentes. hæ enim hærent primis & tertiæ ſecundis: atq; plæræq; quæ deinceps manent. quæ cū goſſampino vbi extrahūtur: ſecuntur etiā illi hærentes: aqua remanet minor: atq; eo minus ſalſa. neq; mirū. Saccararii: qui ſaccarum vitreum efficiunt: quod candi vocant. vbi in formā mellis ſaccaꝝ coquendo cōſtrinxerint: ariſdines multifidas immittūt: quas poſt tractum tēporis educentes inueniunt circa eas hæſiſſe q̄plurimū ſaccarum pellucidum ac uariis angulis ut lapillos figuratū. nam anguli illiuſmodi excreuerunt ob eminentiolas: quas in arundinibus primū offenderunt partes ſaccari: quæ erant cū aqua confuſę. Non ſolum illud fieri videtur in goſſampino: ſed etiā in ſpongiis & pupis ex tela cādida: atq; in omnibus duris: q̄bus hærens ſal poſſit deſiccari.

PRO. 107

QVr vinū ſedet ſuper aqua: & aqua ſuper vino: & vinum ſuper vino. quo ingenio vtuntur caupones. vapam. n. & vinū ex eodem dolio haurientes hoc oſtendunt: illam uendunt. Pura uero aqua ſuper pura non ſedet. An q̄a & ſi hæc corpora liquida ſint: tenerrima tamen ſunt. atq; aliquā continuitatem habent: qua priuſq̄ ſcindantur: quodāmodo conſiſtunt ſe ſeruantia in integritate ſua. quod ſpectare licet: ſi quis uaſculum aqua uino ue impleuerit: & in quieſcentē aquā leniter immittat aliquod durū ac ſiccū. ueluti ſiccum ac læuigatum bacillum aut pennā tum uidebitur circa bacillum aqua paꝝ cedere non frāgi. atq; uelut paruā foueam facere. In quo cedit aqua & plicatur ut pellicula: non ſcinditur. Quinetiā in mari & omni liquore: cuius pars fracta eſt ab ictu: uidere licet: aquā uerſam in globulos ſuper cæteram aquā dilabi. genus quoq; muſcaꝝ eſt: quod ſuper aqua ſtagnante præſertim lacuſtri pedibus diſcurrit: quaſi mures ſup tabula. atq; ſub pedibus eius etiam foueolę factæ in aqua cedente apparent. Præterea eſt in corporibus ſua quibuſq; qualitas: quæ ſeſe plærunq; pellunt & fugiunt: plærunq; ſe coniungunt & coeunt. mel. n. cū aqua facile miſcetur. item mel cū lacrima terebinthi: quā terebinthinam uocant. Sed aqua cū terebinthina non coit. Ex hoc euenit: ut corpora duo: quæ ſunt eiuſdem uel ſimilis qualitatis: ſi uicina ſibi ſint: atq; moueri poſſint uel ambo uel alteꝝ: alteꝝ accedat ad alteꝝ & coeat. uidebit hoc ipſum quiſquis phialam oleo compleuerit: atq; inuerſo collo phialę: quod anguſtū ſit: in oleum ſufflauerit: tum. n. aſcendere ſpectabitur aer p oleū uſq; ad fundū uaſis/diuiſus in bullas. quæ nō modo manent in fundo eo: ſed ēt quæ uicinæ ſibi ſint: altera ad alterā mouentur: atq; in unam bullam coeunt. Accedit inquā ad alteram altera uel ambæ mutuo ob eandem qualitatē atq; ob paruitatē medii olei. hoc. n. paucum dum eſt: minus impedit utrinq; utrāq;: quare duæ bullæ eo latere ſunt ualidiores ut mutuo ad ſe accedant: tanq̄ minutio medii eſſet ueluti remouēs impedimentū ab eo latere. Ita etiā ferrū: qum penſile eſt: accedit ad magnetē: qui eſt ſimilis naturę & qualitatis etiā quoquouerſus accedit: ubi magnes fuerit uicinus. idq; nō quia ferrū ſentiat magnetē: neq; quoniā magnes uim diffundat: ſed quoniā dum illa uicina ſibi ſint: aer & omne mediū minus utrūq; impedit ſm̄ qualitatē. nam abſentia & paruitas medii cauſa eſt remouens impedimentū. quāobrē ferrū illa inclinat uia: ut recedat a/cōtraria qualitate ambientis: in qua uia maxime remoto prohibente rectitudo ad magnetē paratur. Vinū ergo

ſuper aquã manẽtem in cyatho dimidio leuiter infuſum (quod fit interpoſita charta uel plãcula tenui panis a/cuſpide gladii retẽta) magna ex parte integrũ manet ſuper aqua. quæ non nimiũ diuiſa ſuſtentat tum cõtinuitate/tum ſua qualitate cõtraria/adiuuãte cyatho: qui ambo cõtinet extracta plãcula panis. Atq; non id ipſum ſolũmodo euenit: verũetiam: ut aliquæ partes uini prope fundum aquæ deſcendãt ſcindẽdo aquã. aqua uero & ſi vtrinq; cedat: nõ tamẽ miſcetur cum vino: interim partibus vini reſurgẽtibus ad vinũ integrũ: quod ſuperius eſt. idq; vt refugiãt qualitatẽ aquę: intra quã tum ſunt: atq; recedãt ad ſuũ ea uia breuiſſima: quæ eſt inter ipſas partes & vinũ: quod ſuperius eſt. in quo medio ſi qua intercipiatur aqua: illa minus reſiſtit inter duo vina. quare ueluti remoto impediẽte partes vini reſurgũt ad vinũ: & cõiunctæ cum eo ſimul ſuperſedẽt aquæ. Eodem modo ſedebit aqua ſuper vino. q̃q̃ frequẽtius & facilius ſedet uinũ ſuper aqua. quod accidit: quoniam aqua eſt ſubtilioris corporis. nam fluendo in vinũ: plus ſcindit & penetrat q̃ vinũ qum fluit in aqua. quo fit: vt aqua: qum intrauerit vinũ citius miſceatur q̃ redeat. vinũ ob ſuam craſſitudinẽ & ſi ſcindat: non tamẽ tantum penetrat: atq; ita magis integrũ exiſtit: ac vicinius eſt ſuo toti: quod ſuperius eſt. Eadẽ ratione vinum ſedet ſuper vino. quod. n. ſubtet eſt: quietũ & craſſum manẽs facile fert: minuſq; ſcinditur ab altero leuiter immiſſo craſſo. craſſum. n. minus penetrat craſſum. quare alterum ſuper altero facilius manet. quod non cõtingit in aqua fieri. Nam qum duę aquę ſint ſubtiles: miſtio fit: non ſuperſiſtentia. Sed aquarũ ſi altera fuerit craſſa: ſedebit ſuper altera: vt vinum vino. Quo modo de mari docuit Ariſtoteles: cuius pars ſalſior exiſtit ſuperiori: nã inferior aut dulcis aut minus ſalſa manet. PRO. 108

QVr dolor interdum hominẽ tollit. An quia dolor horridus eſt naturæ: quę horrẽda refugiẽs omnem ſanguinẽ ad pręcordia reuocat: a/cuius cumulo obruitur uis cordis: & mors repẽte ſequitur. ſignũ. nam vnuſquiſq; aufugit pręſentiẽs dolorẽ: & qui ſubito magnoq; dolore afficiuntur: ii palleſcere ſtatim tempore ſpectãtur. An quia dolor tactus eſt excedẽtis tactilis: qui ſi maximus ſit: maxime etiã per media mẽbra tãgitur cor: quo maxime cõtacto moritur homo. Excedẽs. n. calor dolorẽ cit: ita & frigus excedẽs. quæ ſi dolorẽ efficiãt tangẽdo: ſintq; excedẽtia: & ſit natura eadem tum in hiſce tum in cęteris particularibus doloribus: cõpertum eſt / dolorẽ eſſe tactũ excedẽtis tactilis. tactus aũt multos eſſe & tactilia multa: neminẽ latet. tãgi aũt cor/manifeſtũ ẽ. Nã ſenſus ois ĩ corde ſuſcipitũ maxĩe. quare nõ mõ mediocris: ſed ẽt q̃cũq; fuerit excedẽs. PRO. 109

QVr ſi nimiũ tãgatur cor: dolẽdo moritur homo. An quia eouſq; anima hęret corpori: quod viuere eſt: quouſq; in corpore ſeruata ſit mediocritas eorum: ex quibus cõpoſitum eſt. huic. n. ineſt anima. nam elemẽta tẽperãtur in mẽbris: mẽbra in ſpiritu: ſpiritus in calore: in quo lumẽ adeſt quod ſtatim detecta ſequitur anima. eſt autẽ eiuſmodi mediocritas primũ ac maxime ĩ corde. eſt. n. omniũ corporis partiũ vel princeps vel forma vel effector vel ſeruator. Ergo vbi contactũ eſt cor immodice: uincit in eo qualitas tangẽtis: ac intemperiẽ gignit. vnde uiciatur calor. & lumẽ modeſtiæ eius abſcedit: animaq; diſſociatur: quod proprie eſt mori. Signũ eſt repẽtina dolentiũ mors: ueluti repẽtinus corrupti luminis diſceſſus. liquet quoq;: qur magna eſt debilitas corporis eoꝝ: qui maxime doluerũt: ſi non moriãtur. PRO. 110

QVr hominis pars altera eſt dextera: ſiniſtra altera. An quia uſu euenit: ut in altera: quæ dextra uocatur: effecta ſit dextra manus. a/manu. n. dextra eadẽ totius pars appellatur atq; putatur dextra: & a/manu ſiniſtra pars ſiniſtra. Quandoquidẽ filii uidẽtes utrũq; parentẽ altera potius uti manu: ac maxime porrigere dexterã: capere q; filioꝝ manũ: quæ per diametrũ oppoſita eſt: monere quoq;: ut eandẽ ipſi etiam dent: & uenerationis ſigna faciãt: eadem utuntur: & res porrectas eadem capiũt: quare aſſueſcẽdo euenit altera effectus: iners manus altera. atq; ut ipſi docti a/parentibus effecti ſunt dextri: ita & infantes & filios ſuos inſtruũt. Signum. nãq; plęriſq; ab incunabulis utentibus ſiniſtra: eadẽ potior remanſit auriũ & oculoꝝ & narium: quibus uſus non habuit locũ: neutra euaſit altera potior. Alioꝝ quoq; animaliũ cõditio magno indicio rei huius eſſe poteſt. quippe ꝙ nullius eorum uel partis uel mẽbri eiuſmodi differentiã reddere eſt. An quia in parte dextra eſt iecur: in ſiniſtra lien uiget. hic frigidus: illud calidũ. calidũq; mobile: frigidũ quietum parit.

An quia dextra eſt ut forma: ſiniſtra ut materia. Qum. n. duo ſint efficiẽtia idem munus: ambo eadem ratione eſſe ſm naturã non poſſunt. ſed ſi alterum ſit efficiẽs reliqum eſt adiuuãs & ſi nulla ſentiatur differẽtia. ſemper. n. multitudo ſe habet ad unum. quãobrem illud eſt dextrũ: ſiniſtrum reliqum. Eodẽ modo ſuperior pars in uiuẽtibus eſt forma: inferior materia. & anterior forma: materia poſterior. & exterior materia: interior forma. & mediũ forma/extrema materia. uſq; adeo ut etiam pollex inter digitos ſit forma: reliqui ſint materia. PRO. 111

QVr duorum oculoꝝ/duarum aurium altera non dextra eſt: non ſiniſtra altera. ambas. n. eiuſdẽ momenti eſſe didicimus. An quia in unũ definiũtur: oculi ad punctũ uiſus: aures ad punctũ auditus. Nam punctum uiſus eſt ſub fronte: punctum auditus ſupra fauces. ſonus. n. melius fit de ſuperno erga infernũ q̃ de inferno erga ſupernũ. atq; qum ſurditas affuerit ẽt lingua obmuteſcit: nã uicina maxime membra eadem obleſione afficiuntur, eſſe autem punctum unum auditus: indicat

vnitas ſoni: qui e/duabus auribus capitur. in manibus uero officia ſeparantur. altera. n. in ſcapo lirę prętnit fides: altera ſuper oculo eius percutit eaſdē. An quia non agunt ſed patiūtur potius mēbra huiuſmodi. qua pro re materia quędam ſunt. cuius eſſe multitudinē nihil prohibet. veluti ſi ſpeculum unum in partes duas diuiſeris: quam imaginem in toto ſpeculo uidebas: eandē in partibus ſpectabis. An quia in hiſce quoq; ineſt differētia materiæ & formę: ſed adeo latens: vt eoſdem eſſe oſtēdat & oculos: & aures duas. ſignū. nā debiliores ſunt oculus & auris ſiniſtri. frequētius. n. ac diutius morbo affligūtur ꝗ oculus dexter: ꝗ ue dextera auris.

PRO. 112

QVr homo interdum bis ſternutat. An quia duas nares habet ueluti reſpondit Ferdinandus Aragoneus Neapolis rex primus. prius. n. altera: dein altera nare ſternutionem facit. An quia ventus eſt in vtraq; parte prorę capitis. An quia multus. & qum plurimus pluries fit ſternutio: qum paucus ſemel. An quia moderatio eſt naturæ pellentis. facilius. n. partiendo facit: ꝗ uno impetu. pręſertim ſi ille fuerit concutiēs: frequentiſſime. n. qum fit una ſternutio: hæc magna ſentitur. quam moderationem in cęteris ſeruare ſolet. Nāq; ſemel omne emittere periculoſum eſt: ter uero & quater: moleſtum: bis tutum & ſuaue. An quia dum ſemel ſternutatur: motus uentus pręſertim craſſus tranſeūdo titillauit meatus. atq; iterum ad ſternutandū excitauit. quā ob rem ſemel a/vēto ſternutat: iterum a/titillatione prurigine ue. ſignum. Nāq; qum in nares quicꝗ intrat: quod titillare valeat: ſternutionem mouet. grauedinem quinetiā patientes: titillatu: quē efficit deſcendēs humor plurimū excitat ſternutionē.

PRO. 113

QVr ſereno & voces & ſoni longe clariores ꝗ caliginoſo aere audiūtur. An quia ſonus eſt cum aeris motu. quippe qui percutitur: qum ſonus fit. Serenus aer ad mouendum ſaneꝗ tener eſt: atq; quantam plagam accepit: tantam atq; ſubitam vicino incutit. craſſus & tardius refert acceptam: ac inter tardandum minorem reddit ꝗ accepit. tardius itaq; veniūt ſoni ad aurem atq; debiliores. & ob id ipſum obſcurius audiuntur. In ſereno & citius deferūtur & valentiores præſentātur. atq; iccirco clarius aure capiūtur. Simile videre eſt in motione: quæ fit in aqua & oleo. nam rarior eſt: quæ fit in oleo. & qum quiſꝗ quenquam lapillum in mediam aquam: mediūq; in oleum iecerit: tum in vtriſq; pādūtur circinatim undulæ. ſed in aqua expeditiores & altiores & euidētiores: in oleo pigriores & humiliores & obſcuriores ſpectātur.

PRO. 114

QVr animalium homo ſi non ſolus primus tamen calculos præter veſicę lapides gignit. An quia meatus lotii ampliores habent animalia cętera. homo ſolus uel ab ineunte ætate plus iuſto anguſtos. Signum. qui homines habent anguſtiores meatus: qui q; arctius cinguntur: hi facilius calculos gignūt atq; ueſicæ lapidem. qui contraria corporis textura pollent: ſani potius euadunt. & mulieres amplas laxaſq; vrinarias uias habentes aut nūꝗ aut perꝗ raro calculos lapidemue ſentiunt. An quia homo ſolus uinum bibit ac panem aſſidue comedit. panis. n. ob glutinum quoddam inſitum præſentanea eſt materia calculis. Vinum quinetiam præſertim craſſum & dulce & calidum etiam perſe in lapidem uertitur. quod ſpectare eſt in doliis: in quibus morando lapidē ligno hęrentem generat: ſignum: nam qui aquam bibunt aut ſemper aut frequētius: hi calculos neſciūt. vel potius: vt ſępe vidimus: a/potu aquæ decoctę calculoſi curantur. An quia homo ſolus erecto corpore eſt: animalia cętera prona. ex quo euenit: vt renes ī homine ſint collocati ſub hepate. quam ob rem ab illo defluunt non modo aquea: ſed etiam lutoſa & grauia multa in renes & veſicam: ex quibus calculi ac lapides generantur. in aliis animalibus hepar inferius iacet: renes lumbis alligantur: inq; ſuperiore ſunt loco. quam obrem ad renes purior & leuior aqua aſcēdit ab hepate: lutoſa & grauia glutinaq; inferius remanēt. unde accidit: vt in renibus & veſica cæterorum animalium non adſit calculi lapidiſue materia. In quo adiuuantur hæc quoq;: quoniam ſupina nuſꝗ dormiunt aut iacent: homo læditur: quia ſolus atq; plurimum ſupinus dormit. in eo enim ſupino ſitu renes hepate inferiores fiunt: atq; lutoſa facilius ab hepate ad illos deſcendunt. An quoniam homo maiores renes habet: qua tantum animal eſt: ꝗ cætera animalia atq; hepar & cor ꝗ cętera calidiora: renes autem magni perꝗ calidi ſunt. ex carne. n. conficiuntur. hepar vero & cor caloris animalis ſunt fontes quo fit: ut craſſam humiditatē lotiumq; craſſum facillime deſiccare poſſint in lapidem & calculos. An quia ex animalibus ſolus homo nudo corpore eſt. cætera aut pilis multis aut lana aut pēnis aut cortice veſtiūtur. ꝗobrē qū craſſa materia natura duce in pilos & cortices & cœtera id genus tegmēta vertatur: aut nulla remanet vrina: nec vllus lapis fieri poteſt: aut lotium remanet: in quibus fieri cōtingit: abſq; glutino: ex quo lapis calculuſue gigni ſolet. In homine eiuſmodi expurgamēta nulla fiunt: ſed potius cum lotio miſſa in lapidē coguntur. quod tum maxime fit: qum gluten maius & craſſius gignitur. gignitur autē qum debilior eſt cōcoctio cibi. veluti in pueris edacibus atq; ocioſis: atq; in maioribus poſt quadrageſimū ętatis annum. An hoc malū accidit ob longitudinē vitæ. nulla. n. eſt aqua adeo tenuis ne dum lotiū: quæ longo tempore per eundem locum tranſiēs non ſordes aliquas in eo relinquat. veluti in aquæ ductibus antiquis videre licet. bruta ergo qum paucos annos viuāt: homo plurimos omnium: in homine fiunt calculi e/lotio: in brutis nō fiunt. ſignum nam calculi maxime fiunt circa quadrageſimū ætatis annū. An quia

homine ſeneſcēte in renibus rugulæ quædā & ueluti foueolę accidūt: ſicuti corrugatur cutis exte/riori in q̄bus lotiū & detinetur & deſiccatur in lapidē utrūq;. quod in brutis nō accidit. ut legere eſt in problematis: quæ ad Alexandrū Aphrodiſiū quidā referūt. An uerius eſt: id cōtingere ob oīa ſimul aut plurima eoꝝ: quæ dicta ſunt. PRO. 115

QVr ſeuum cū tantūdem olei miſcetur: & utraq; hæc ſimiliter cū melle coeūt. mel item cū aqua miſcetur: oleum uero atq; ſeuum cū aqua non miſcetur. An quia in eis adeſſe accidit ratio/nem contrarioꝝ & medii. Nam contrarioꝝ alteꝝ conſentit cū medio. & mediū cū reliquo contra/rio conuenit: contrariū cū contrario non conſentit. quāobrem neq; eandē eſſe contingit rationem miſtionū. quod ex hiſce ſpectare eſt. Seuum. n. & oleum: qum ueluti ſpumea ſint humoꝝ: in natura aerea: quā multā continent: conueniūt: ſuntq; cū tenacitate quadā. quāobrem & ſe rangunt: & cō/fracta miſcentur: miſtaq; ſe continent. Item mel tenacitatē atq; craſſitudinē indeptum eſt. quā uide re eſt euidenter: qum paꝝ coquitur. tū. n. tenacitate tanta pollet: ut in longa fila diducatur. uergit item tum ad ſiccitatē tum ad humiditatē. obdureſcit. n. & molleſcit. qua pro re mel per tenacitatē & craſſitudinem attingit oleum atq; ſeuum. & attingendo hæret. atq; confractum cū eis per tenaci/tatem cōmunem ſeruat cōfractionē ſed eo melius cū illis coierit: quo mel fuerit durius atq; ſiccius. Mel item vbi liquatile ſit: ob inclinationem ad humiditatē humeſcens/facile cū aqua miſcetur. Sed aqua cū oleo non habet cōmune quicq̄. & ſi quicq̄ habeant humiditatis & mollitudinis. oleum ta/men tenax eſt: aqua nullam tenacitatem habet: quāobrem in frangendo non ſeruat fracturas. atq; omnes particulę olei confractę nō aliquo pacto retentę ab aqua ſtatim tempore de miſcella ſurſum aſcēdūt/p̄ſuſq; ab aq̄ vindicātur: nec aliter ſeuū agit. PRO. 116

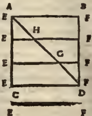
QVr maxime hyeme & vere & autumno ſi calida humum ſparſeris: halitus multus veluti fumus ſubito exurgere ſpectatur. quādoquidem videtur potius non fumare debere. nāq; a/calido fu/mus emittitur & gignitur: non a/frigido. An q̄a calida: qum in aerem frigidum exit: tum vndiq; ab illo percutitur. quāobrem aliquāto vel maior vel collectior redditur aquæ caliditas. eadem itaq; intenta in ſubtiliores partes aquæ: illas in halationem multam tenuare & ſoluere citiſſime poteſt. ergo halitus genitus extempore aſcendit in aere. ſed dum aſcēdit: etiā ab aeris frigiditate aliquan/tum cogitur: ac veluti craſſiuſculus fumus redditur atq; viſilis. æſtate vero & qū aer calidior eſt aut nullus aut minimus vapor aſcendere ſpectatur a/calida inſperſa. q̄a nulla eius aut paucula fit gene/ratio. & q̄ genitus ē aut nullo mōt aut tantillū in aere craſſeſcit. PRO. 117

QVr canis hominē potius q̄ quoduis animaliū genus: eundēq; aut ſolus aut primus uehemēter di/ligit/cōuiuit/comitatur/ac etiā laceſſitus iniuria nō amiciciā diſſuit. An q̄a canes lienem lę/uiſſimum ante oīa aīalia cōtinent. quāobrem hilares maxime ſunt atq; prope riſibiles. quæ res vt in nullis alioꝝ aīaliū prēterq̄ in hoīe reperitur: ita cū hoīe maxime conſentire demōſtratur. atq; cū eo cōmunes affectiones quaſdā habere. gaudet ergo canis homine, & hominē amat primū & primus. Signū lęuitatis lienis eſt. Nam tū uel mori canes: uel inſaniā incidere: cōpertū eſt: qū tabeſcit lien. Vnde qui reſciſſos canes illo morbo mortuos forte ſpectant ac olfaciūt: q̄plurimū lienoſi euadunt. Quinēt riſum eſſe a/liene indicant lienoſi hoīes: qui nec olfaciūt qcq̄/nec rident/nec ſternuūt. qua pro re Aegyptii volentes vel lienē vel riſum ſignificare: canē pictū pręſentare conſueuere. An q̄a cani magis q̄ cæteris cōtingit ineſſe defecatū cor ac ſanguinē: qui a/corde proficiſcitur. quāobrē actiones animæ: cuius ſedes ſunt in corde: vegetiores ſunt & deteguntur. veluti exquiſiti ſenſus & perceptio velox & certa & magna memoria & hilaritas & delectatio & dolor & cupiditas & di/ſtinctio & iudiciū & adulatio & ſecuritas & cōfidentia atq; prudētię magna pars. quæ ſagacitas ap/pellatur. quos affectus neceſſario ſequitur amor & odiū & habilitas cōſueſcendi. ea. n. omnia ineſſe cani manifeſtū eſt: quæ nō apparere poſſunt in lutoſis corde & ſanguine. igitur ubi canis cōſueſcit cū homine: optime percepit faciē eius: eamq; memoria firma tenet. percipit item manu porrectos cibos & eius placidas tractationes: a/q̄bus delectatur. eaſq; memoria ſeruat. hinc oritur diſtinctio benemerentis ac iudiciū boni: eiuſq; cupiditas ingens. nā ut adipiſcatur: quod cupit: maximopere adulatur: & illo indepto mirifice gaudet. q̄bus beneuolentia & amor erga benemerentē innaſcitur & excreſcit. Qum ergo eiuſmodi collata beneficia a/nullo animaliū prāterq̄ ab homine erga canē id uidentē & iudicantē proficiſcantur. fit: vt ſolus homo inter animalia cuncta a/cane magis ame/tur. q̄q; beneficia collata & nouit canis & datoris vehementer memor eſt: oportet: vt maxime di/ligat hominē. hinc ſe homini tractandum cōmittit: ſecurus cū eo viuit; dolet eius abſentia: gaudet pręſentia: ludit ad ludos accitus/hilaraſcit/arridet diſſultat/diſcurrit: atq; comitatur aſſidue. pręter hæc metu mali: quod amico contingere pōt. metuit & odit alios. & in eos baubando & mordendo conſurgit. cōſueta. n. & bona/amica ſunt. amicicia enim a/malis & deſuetudine ſoluitur non ſolum nulla gignitur. hilaritas quinímo & delectatio aſſeclę ſunt amicicię. & illis ſublatis nullam amici dul/cedinem remanere: neceſſe eſt. quāobrem triſtes nō ſunt amici. item beneficentiā præcedere opor/tet. ea enim indiciū eſt & teſtis beneuolentis animi. Non enim amabimus: a/quo nihil boni vſq̄ ad nos perueniſſe cognorimus. PRO. 118

QVr cinis multus obductus prunis: has ipſas lōgo tempore ſeruat: flammā vero cōcluſam ſtatim extinguit. An quia cinis ignem tegēs aeris frigiditatē prohibet. hoc ipſo fit: vt ignis minus coactus ab externo frigore debilior atq; marceſcēs fiat uſq; adeo ut tardā faciat ſui generationē. & carbonū vſtilis ſubſtantia non momento cito ue tota: ſed paulatim ac tractu longo tēporis vratur. eadem quinetiā vſtilis ſubſtantia aut nullū aut perpaucū habet putamen uel excrementū: quo retento lędi poſſet ignis. ſed illud quodcūq; fuerit: tenuiſſimū eſt: quod paſſim per raritates obducti cineris ſuſpirat: non conculcatū ignem uiciat. ſignum. Nam flantes in prunas frigiditate flatus vegetiorem ignem excitāt & generādo augent. quāobrem cito conſumūt & carbones & ignē: qui in eis accenſus eſt. Ergo ſi materia vſtilis diu manſerit: & in ea ignis paulatim generetur: excrementa abeant: non retēta uicient genitū. manifeſtū eſt: longo tēpore ſub cinere ignem cōſiſtere atq; ſeruari. Flamma vero ignis quidē etiam eſt de vapore genitus: qum uapor iſce tenuis fuerit & perpurgatus. hoc. n. modo apta eſt materia igni. expurgatio uero intra ipſam flammā maxime fit: quāobrem excremēta multa atq; aſſidue fiunt: quę ſurſum una cum flamma pellūtur. qui fumus vocatur. Qum igitur flamma clauſa fuerit: cogitur etiam excremēta continere: quę vel pellebat: vel pellēda erāt. hæc retēta vitiant flammæ materiā ac ineptā reddunt ita: ut ignis in vapore generari ceſſet. quæ extictio eſt. ueluti in cucurbitulis videre eſt flammā cōmori. liquere quinimo videtur ex hiſce: mortem animaliū: q̄ ſpirāt: qum ſtrangulātur: aut ſuffocātur: eſſe e/fumo: q retētus uiciat materiā ignis aīalis. ignēq; animalē eſſe ueluti flammulā quandā.

PRO. 119

QVr ſi quadratū. A. B. C. D. cum diametro. A. D. cōſtitueris. cuius baſis ſit. C. D. atq; lineā ęqualem. C. D. quæ ſit. E. F. ipſi. C. D. ſuper poſueris ita ut punctum. E. ſit ſuper puncto. C. & punctum. F. ſuper. D. duxeriſq;. E. F. uerſus ſurſum ueluti primo ſecādo diametrū. A. B. in pūcto. G. deinde magis aſcendēdo diuidat eandē in puncto. H. eodēq; modo cōtinuate moueatur diuidēdo diametrum: quouſq; punctū. E. ſit ſuper puncto. A. & punctū. F. ſuper. B. & linea ſuper linea. oīa puncta ſingillatim ipſius. A. D. cōtacta ſunt a/punctis lineę. E. F. & hæc ab illis. A. D. uero linea eſt lōge maior q̄ linea. C. D. vel. E. F. vidētur. n. pares eſſe debere. nam cōtactus ſemper mutatur in vtriſq;. atq; mutatio cōtactus fit per ſingula puncta vtriuſq; lineę. etenim incipit contactus a/termino cōmuni. D. & per ſingula puncta unius lineaꝝ ſingula puncta alterius tangētia trāſit quouſq; perueniat ad. A. finē cōmunem vtriuſq;. An quia tres motiones eſſe tum cōtingit. alterā: qua linea. E. F. mouetur a/punctis & baſi. C. D. uſq; ad puncta & coronā. A. B. alterā: qua mouetur cōtactus lineę. A. D. diametri cū linea. E. F. quæ motio fit a/latere. B. D. uerſus latus. A. C. veluti. G. qui uenit a/puncto. F. dum eſt inter. D. B. uerſus punctum. E. dum eſt inter. C. A. tertiā qum cōtactus lineę. F. E. cum diametro. A. D. mouetur ab anguli puncto. D. verſus punctum anguli. A. per diametrū. A. D. ſed tamen earum trium motionū prima eſt cauſa reliquaꝝ. Nāq; linea. E. F. aſcendēs efficit tactum cōmunē punctoꝝ ſuorum cum punctis diametri. qui ob eundē aſcēſum lineæ hinc tendit de latere ad latus: hinc de angulo ad angulum. quāobrē accidit vt idem tactus tarde & celeriter moueatur ob diuerſitatē lineaꝝ ſe ſecantiū. nam idem tactus. G. celerius mouetur de puncto anguli. D. uerſus pūctū anguli. A. q̄. de latere. B. D. uerſus latus. A. C. ſingula itaq; puncta vel partes lineę. E. F. tangunt & tanguntur eodē tempore a/ſingulis punctis & partibus lineæ. A. D. ſed hinc citius illinc tardius. Verū tamen tam partes q̄ puncta intelligēda ſunt potentia non actu. & duas eas lineas & ſi longitudine ſint incōmenſurabiles: potētia quadam tamen cōſentire. Nam qum tantum diametri ſuperatum ſit: eodem tempore etiam tranſitur tantum lateris & ſi ſemp illud ſit maius: hoc minus quātitate irrationali. Nāq; ſi potētia etiā diſſentirēt: nō ſolū lōgitudine: nō aliquo pacto poſſent fieri eiuſmodi motiōes lineaꝝ & cōtactus.

PRO. 120

QVr ſi ferrum ferro confrictū fuerit flante Borea ſtridulū ſonum & veluti ſibilum mittit. Auſtro flāte quiete labitur. An quia ſibilus eſt ex aere celerrime moto. mouetur celerrime: qui purior eſt. puriſſimus eſt a/Borea. ab Auſtro craſſior & mollior. ſignum. ſi oleo ferrū unxeris aut ſeuo aut etiam aqua: aut tacere aut craſſe ſonare ſenſieris. eodem modo circa lapides duriores & ligna res ſe habet.

PRO. 121

QVr audientes ſonū ſtridulum ferri lapidis ue dum ſupruſpetur quiſq̄: veluti horrorem ſentiſit. An q̄a nullus eſt ſtridor: niſi a/cuſpide vel acie rei duræ. ab hac ergo percutitur tantū aeris: quanta ipſa acies cuſpiſue eſt: idq; celerrime. oīs. n. acutus ſonus cū celeritate motionis eſt. quāobrem aer ſimilem plagā vicino aeri incutit illi: quā cuſpis vel acies primū incuſſit aeri. & eo pacto ictus quidā acutus & velox aurē ingreditur: ac intima pcutit: acuteq; ſenſum mouet. qui dolor quidā eſt. quæ pcuſſio: qū intrinſecus eſt: etiā internus eſt dolor quidā acutus. Sed is deſcēdens ad cor leuiter tangit ipſum: quo leuiter tacto gignitur horror. Accidunt hæ paſſiones ob internā offenſionem: quæ ab externis rebus oritur. Simile videre licet: qū quis in aere frigido minxerit. cōcutitur. n.

& horreſcit repente ac maxime. idq; vel quia parum aeris frigidi veſicã intrat: ac mordet. vel quia veſicę partes emiſſo locio: quod calefaciebat: ſub regione pectinis aerem frigidũ ſentiunt. quãobrẽ correptio accidit.

PRO. 122

QVr ignis: qui accenſus eſt in aqua vitis: item ignis: qui primũ de ſulfure aſſurgit: nõ vrit chartã aut paleam. Flãmæ vero: quæ a/ſtupa & candelis: exurunt. Eſt aqua vitis ſubſtãtia a/vino extracta: qum vinũ bullierit in olla: halitũq; quẽ emittit: fiſtula quędam longa plicata ſemel in medio vel in ſpiras aliquas intorcta: quã vitem appellant: excipit. nã halitus is vbi longo tractu per meatũ illius vitis profuſus fuerit: in aquã denſatur albiſſimã tenuiſſimãq; & odoratã maxime. quæ vocatur aqua vitis. eadẽ adeo eſt igni proxima: vt ſubito huius cõtactu inflãmetur. An quia flãma aquæ vitis in ſubſtantia tenuiſſima accenſa eſt: quæ ſubſtãtia momẽto generatur ex ea aqua in vaporem & de vapore in tenuiſſimã materiã ignis verſa eſt. quãobrẽ ignis præ tenuitate citius extinguitur q̃ rem appoſitã calefacere vel vrere valeat. Signũ. nam ea flamma pellucidiſſima eſt: & veluti res incorporea. calefacientia vero & vrentia craſſa aliquo modo eſſe volunt. At in ſulfure vapor eſt valde craſſus & multus. ea. n. flamma obſcura eſt & parũ pelluciditatis habet. quãobrem in ea ignis eſt veluti obrutus atq; ligatus. & iccirco nõ ſtatim vrit: niſi flãmula albeſcere incipiat. tunc. n. ſubſtãtia vſtilis eſt magis accenſa: & ignis exterior & liberior: qui dũ in ſuꝑficie ſubſtantię vſtilis eſt vincens: fortis fit: ac tãgens appoſita vrere poteſt. veluti eſt flamma in ſtupa & cæteris. in qbus ignis exterior ac liber eſt non obrutus neq; veluti ligatus. An qa flamma nulla vrere valet: priuſq̃ habeat fundamentũ veluti cor. Cor aũt dicimus flammæ/carbonẽ & ſubſtantiã duram igneſcentẽ. cor. n. eiuſmodi fortis ignis eſt. Flãmę ignis debiliſſimus. fouetur ergo is: qui flãmę ab eo: qui carbo eſt. quo fomento adiuta flãma vrit: non adiuta eo abſente non vrit. veluti videre eſt in igne candelæ & in igne vrente ligna ac ſimilibus. in flãma aquæ vitis cor nullum eſſe cõtingit: neq; in flãma prima ſulfuris. ac dum cor non ingenitũ ſit: flamma non vrit: illo ingenito urit. quaſi ſimile id ſit: quod cordi & membris animalium accidit. Nam membra ita pendent a/corde: vt nequicq̃ agant niſi illo præſente & fouente agant.

PRO. 123

QVr qui pœnas aliis minantur: ſolent minando digitũ mordere. An qa mos antiquus iurandi fuit: cuius tanq̃ reliquiæ remanſere eiuſmodi digitorũ morſus iis: qui minãtur. veluti ſi non ſumpſiſſent pœnas ab illis: qbus minati ſunt: ipſi illas forent daturi: vt ſibi morſus inficiunt. Quãdoqdẽ apud Antiquos in more fuiſſe legitur: porcã feriendo ſantiſſe pacta. Et Annibal inuaſurus Italiam habita oratione ad exercitũ: in qua militibus multa pollicitus eſt: promiſſa veluti iuſiurãdo firmauit: dũ ſilice caput agni percuſſit. An qa dum quiſq̃ minatur: ira ita corripi ſolet: vt nequeundo dolorẽ inferre: cui minatur in ſeſe vertatur: ac ſe mõdeat. Signũ nãq; plęriq; ſe pugno irati ꝑcutiũt: alii manus mutuo plagãt. mulieres pectora ac malas palmis verberant atq; capillos trahendo ſcindunt. An digitũ iccirco mordent: vt dolore ſeſe afficiant. eoq; notã in animo figant: quæ cauſa ſit recordationis & ſtimulus pœnę inferendę ac promiſſę. Nãq; doloris memoria indeletilis eſt: atq; ſemp excitat animũ ad vindictã illius: qui dolorẽ incuſſit. quod ꝑſertim in canibꝰ ſpectare licet: ii. n. vbi ſemel ab aliquo fuerint dolore affecti: nũq̃ lędentẽ obliuiſcũtur: atq; eũ cõſpectũ & cauẽt & latrant ac interdũ aggrediuntur & mordent.

PRO. 124

QVr lapides qui renũ dicuntur: ſemp ſunt vehementer crocei atq; parui. veſicę lapides aut albi cęrulei ue aut parũ crocei: aut etiã hiſce vtriſq; coloribus variati ſpectãtur. atq; magni euadũt. An qa omnis lapis & calculus & arenula e/bili rubea pauca & pituita fit. qũ colata humiditate deſiccãtur a/calido quouſq; lapideſcãt. Quãdoqdẽ omnis lapis urinarius in renibus hominũ generatur. ſoli. n. renes materias illas eſiccare poſſunt tũ calore genuino/tum calore magnarũ venarũ & arteriarũ: quæ ſm ipſos tranſeunt/ tũ etiã eorũ complexu. quarũ viriũ nullam aut perq̃ paruã in veſica reperire eſt. neruea. n. ſubſtantia eſt: atq; ſemota a/caloris fontibus & a/venis magnis. quinetiã adeo ampla eſt: vt materiã in ea nihil cõplectatur. quãobrẽ niſi materia ſuperius ac in renibus cœpiſſet lapideſcere: neq; breui neq; longo tẽpore poſſet a/veſicca deſiccari. Verũtamẽ & ſi in renibus generetur oĩs lapis: non tamẽ ſemp ſuprema deſiccatiõe perficitur in eis. ſed interdũ cõpletur in renibus lapis: interdũ ſemiſiccus deſcendit in veſiccã. Nã in renibus completur lapis: qũ pituita craſſa vel opaca vel clara in renibꝰ retineatur atq; cũ ea miſta fuerit bilis rubea ita: vt pituita quaſi dupla ſit bilis: q̃titate vero pauca: tum. n. fit calculus vel arenula. calculus e/pituita opaca: arenula e/pituita clara: cõpletur uero uterq; lapis is in renibus: tum quia renum caliditas multa cito deſiccat paruã quãtitatẽ miſtæ materiæ: tum quia in miſtione adeſt ſiccus humor cuius aduẽtu arguitur magnitudo caliditatis corporis. eam ob rẽ lapis renũ ſemp eſt uehemẽter croceus ac paruus. Nãq; ſi pituita craſſa uel opaca uel clara abſq; bili uenerit ad renes: tum arguit caliditatẽ corporis & renum nõ uehementẽ eſſe: quã obrem neq; cita adeo fit denſitas eius: ut lapis cõpleatur: ſed potius mollis ad huc manẽs pellitur ad ueſicã filãdo: atq; filata cũ locio emittitur: ueluti uidere eſt interdum in urinis matula ſeruatis: in quibus ſpectãtur ueluti fila alba. Verũtamẽ qum pituita eſt multa & bilis pauca: tum miſtio eſt parũ crocea: ſed ad ſiccandũ habilior ob miſtionẽ partis bilis & cali-

ditatem tenum non paruā.ſed ob magnitudinē pituitę non vſquequaq; deſiccatur. quāobrē priusq̄ ſupremo deſiccetur:pellitur e/renibus ad veſicā: qum & habilis ſit ad tranſeundū & ad deſcēdendum ſe conciret ſua mole & grauitare.atq; vires renū pellendi valeāt.ſed pellendo nō vt illa mollior filatur:ſed fruſtulatim veluti per partē poſt partē emittitur a/mēbro ita partiente.& eiuſmodi fruſtula cōplura vbi in veſicā deſcenderit: iteꝝ cumulantur & veluti coeuntia ſe cōtinēt.quāobrē cū lotio exire nequeunt:ſed manētibus paulatim colatur humiditas eoꝝ reliqua: & ſuprema ſiccitate lapideſcunt adiuuante ēt pauca veſicę & corporis calidirate:& hoc pacto lapis paruus primū extat in veſica:deinde paſſim ſupueniētibus aliis globulis veluti coriū genito lapidi additur:quod hęrēs ēt lapideſcit.Signū eiuſmodi deſcenſus fruſtuloꝝ eſt figura fruſtuloꝝ:ex q̄bus lapis veluti ex granis milii cōpoſitus eſſe videtur. Nāq; ſi lapis primū generaretur e/materia informi:nō apparerent in lapide fruſtuloꝝ rotundæ ac ſimiles figuræ:ſed videretur ruditas qualis in creta deſiccata. Veꝝ interdū quædā coria alta: quæ lapidi ſupducta ſunt:appatēt informia intrinſecus: quod accidit ob molliorē & infiguratilē materiā:quæ veluti albugo oui deſcendit & hęſit & cōduruit.Nanq; hæc ipſa mollior materia:ſi uō lapidem prius illo modo genitū offendiſſet:fluxiſſet facillime cū lotio.veluti in plæriſq; vrinis & mariū & fœminaꝝ ſpectare eſt.hac itaq; ratione lapis veſicę apparet & paꝝ croceus & magnus:idq; in maioribus ætate.In pueris vero:quoꝝ imodicus eſt victus atq; ciboꝝ glutinoſoꝝ & lactis:lapis fit veſicę vel albus vel paꝝ cęruleus.nāq; pituita craſſa opaca multa gignitur in eis: bilis rubea nulla aut minima & occulta nihil tingens.quæ etiā iu renibus cępit ſiccādo a/locis calidioribus lapideſcere:& vſq; adeo aruit:vt deſcendendo reciperet fruſtuloꝝ figurā. profecta in veſicā cōiunctis fruſtulis ꝑfecit lapidē.qui coria paſſim ſupduxit & increuit:qua ratione patet:vt lapis veſicę interdū eſt albus & magnus. in q̄buſdā vero ob nimiā frigiditatē pituitę parū nigredinis ingenitū eſt:quod miſtum aliquando ſpeciem cęrulei clari præſentat. At vero quia longo tempore variatur & victus & aer:fit:vt cū pituita miſceatur interdū bilis pars: vnde coria ſupducta videntur parum crocea:internus lapis albus:interdū contra lapis croceus & coria vel alba vel cerulea:qua pro re lapides veſicę diſtincti coloribus ſpectantur tā in pueris q̄ grādioribus:& ſi frequentius in grandioribus.

PRO. 125

QVt ęſtate frigidis:hyeme calidis oblectamur. An quia indolentia oblectatio eſt:vt videtur Epicuro. in hiſce indolentiā adeſſe cōtingit. An q̄a motio leuiter facta a/cōtrario pellente cōtrariū/dum nobis moleſtū eſt:ipſa voluptas eſt vt ſenſit Socrates apud Platonē. An quia voluptas & delectatio ſenſus eſt: vbi quod imperfectū:quod ue potencia eſt:id attingit perfectionem ſuā & actum.voluptas.n.cōtraria eſt dolori.dolor ſenſus eſt:quare & voluptas ſenſus. Et voluptatem eſſe dulcedinē ab acquiſitione boni:dum id acquiritur:non ante ipſius acquiſitionē. bonū aūt primū & propriū eſt actus & ꝑfectio.Qum ergo ęſtate caleſcimus a/noſtro tēperamento:qui actus & perfectio noſtra eſt quædā:declinamus.in quo dolemus tangendo cōtrariū actui. At accedente aliquo frigido reuocamur ad actum noſtrū:quē attingendo ſenſus dulcis fit. contrarium ergo dum pellit cōtrariū nocuū:voluptuoſum eſſe videtur:ſed ſm accidēs.Nā dum pellit uocuū:tū actus repetitur a/nobis. Signū.qui ſperat:& qui amat:nondū ſperat & amat:ſed habita re vel ſperata vel amata voluptas ſeq̄tur:& dulcedo quædā tū in ſperāte & amante fit. Vbi igitur voluptas ſenſus eſt patientis:manifeſtū eſt nullam voluptatē eſſe in actu ſolo & ꝑfectione & fine. Atq; qū ſenſus ſit cū tactu:fit vt in nulla re vna ſit voluptas in anima itaq; & ſenſu vacantia carere voluptate:& intellectum puꝝ ſolūq; ſine voluptate eſſe cōpertū eſt.

PRO. 126

QVr ſeniores viſis pueris & infantibus maxime oblectantur. An q̄a: vt veteri prouerbio dicitur:bis pueri ſenes. quāobrē ſi ſenes redierint ad pueritiā: ac pares paribus gaudeant:compertum eſt:ſenes delectari conſpectu infantium. An quia citra ſenium rebus grauioribus indulgentes neglexerunt pueroꝝ luſus & ſcurrilitates: ſenio conſtituti tanq̄ maiora faſtidientes/ad geſtus & iocos puerorum vbi vertantur animumq; intendant:ire quaſi noua & placida affecti delectantur.

PRO. 127

QVr leni capillati ſunt etiā dentiu alentes. Criſpi vero/dentes ęgros habent. An quia capilli plani a/mollitudine:quæ in ſanguine eſt:gignuntur. Criſpi a/bileo.Sanguis autem mollis dulcis eſt & acie caret.quāobrē & ſubſtātia dentiū valida tenax & inoffenſa firmatur.neq; quoq; vapores ab infernis partibus mittit uerſus ſurſum adeo ſęuos:ut uel gingiuis uel dentibus officiat.quāobrem dentes in illis:qui eo ſanguine pollēt:intacti ſeruātur. At quibus bilis excreuit:iis q̄ plurimū dentes ſicciores gignūtur ac fragiles: & ipſa abſidans in pectus & uentrē ꝓfunditur:ac ab eis locis aſcēdēs ad os:& dentes attingēs uiciat.

PRO. 128

QVr qui citius caneſcūt.idē ualent dentibus:qui tardius canos mittunt:idem ęgrotos dentes ferunt. An q̄a canicies putredo quædam eſt humiditatis.qua pro re humidiorē ſanguinē præceſſiſſe oportet:qui nihil mordēs:nil rodens eſt.quare intacti dentes in humidioribus ſeruātur.qui vero caniciē neſciūt: aut illā ſerā ſentiūt:iis ſanguis biliaceus ꝑcurrit:cuius uirus excedēs ac expulſum ꝑ ſpiritū ꝑ ſputa ꝑ os/dētes maleafficere potuit.

PRO. 129

QVr criſpi velocius calui euadũt: lenicapillati tardius ac minimũ. An quia criſpoꝝ capilloꝝ meatus cõtorti ſunt: nihiloſecius q̃ ipſi capilli cõtorti ſpectantur. at p eiuſmodi meatus verticoſos difficillime capilloꝝ ſubſtãtia profunditur eaq; dũtaxat: quæ tenuior fuerit. quãobrẽ tractu tpis ac obdureſcere cute incipiẽte obſtructurã cõtingere oportet. obliqtas. n. maximo impedimento eſt exeuntibus p eã. & obſtructura effecta: nulla capilloꝝ generatio fieri & capilli: qui orti erant: decidunt veluti cætera excremẽta. quare obcecatis meatibus & nudata cute caluiciũ remanet. In lenibus uero capilloꝝ uiæ rectæ tenduntur: ac obſtructio nulla aut tarda & parua euenit. rectũ. n. adiuuat: non impedit excrementoꝝ curſum. quinetiã continua fit in recto materiæ capillaris ſuggeſtio. nec aliter caluiciũ ſequitur. An qa ii: qui criſpos hñt: bileo corpore ſunt: atq; pauco: atq; cutem tenuem. bilis. n. ſuapte natura cuncta tenuat. inclinante igitur natura ad ſeniũ: corpus ſiccius & tenuius redditur: & cutis tenuior minuſq; alta. quãobrem ad ſedes capilloꝝ inepta. unde uelocius ac magnũ caluiciũ gignitur. idq; præſertim poſt ætatis medietatẽ. Lenicapillati uero magis humidum ſanguinem continent: & iccirco craſſo corpore pollent cutiſq; altior ineſt: ac ſedes capilloꝝ profundiores firmioreſq;. Quãobrem ueluti in ſeminariis altis diutius ſeruantur capilli. ac tardius minuſq; aduenit caluicium.

PRO. 130

QVr radius ferri tenuis: ſi ſup cuſpide aliqua collocatus ſit ita: ut facile moueatur abſq; impedimento relictus: uertitur ad polum arcticũ per rectam lineã ſi non in recta linea fuerit. ac ut expeditius id fiat: alterã eius cuſpidinẽ magnete ueluti ungerent: tangũt. quod vulgo uidere licet in pyxidibus nauigantiũ. An quia ſtella una eſt prope polum arcticũ: ut quidã opinantur: cuius eauis eſt: quã magnes habet: ad quã ſtellã ferrũ conuerti creditur: ueluti uertitur ad magnetẽ. An quia in terris: quæ ſub polo perpendiculo iacent: montes magnetis q̃plurimi ac maximi extant: ad quos ut ad bonũ & cõferens etiã ferrũ: quod ultra ęquidialem eſſe contingit. Si nõ poſſit accedere: ſaltem cõuertitur. Signũ. Nãq; ſi fruſtũ magnetis prope eã ſagittulam pyxidis admoueris: ſtatim ad magnetẽ hũc tanq̃ uiciniorẽ uertitur. perq; rectã opponitur. nã ſi cõuerſio eſt eadẽ & finis idẽ. oportet magnetẽ p̃ſentẽ eiuſdẽ ſpeciei eſſe cũ remoto occultoq; illo: ad quod uertitur pyxidis ſagittula nullo p̃ſente impedimẽto aut auertente. Ex quo uidere eſt: ſi in arena aut aere aut fumo fornacium fabroꝝ fruſtula ueluti atomos ferri eſſe contigerit: ea oĩa tractu tpis ac ſenſim ad ſeptẽtriones monteſq; eos accedere: p̃ſertim ſi vna uelint eſſe ferrũ atq; magnes.

PRO. 131

QVr equi ſup humeris eoꝝ equitem ſedere amant. atq; eam obrem ephippiã uel ſellam dicas ad equi ſpatulas accõmodant. Muli & Aſini ſuper lumbis ſeſſorem & pondera libentius tollerant. An quia tũ equs ualet uel eundo uel ſaltando uel currendo: qum poſteriores pedes ſub prioribus ſummiſerit. ubi. n. id facile poterit facere: tũ ualebit cæteꝝ. corpus etiã cũ equite perq̃ uegete promouere. quãdoquidẽ plurimũ a/coxendicibus ualet equs. Signũ. nam coxendices maximas ac ualidiſſimas habet. quinetiã ſaltus & curſus eius: qui fere e/ſaltibus plurimis cõtinuatis cõſtat: indicãt magnã potentiã poſterioꝝ partium. haꝝ. n. ſolarũ opera omnis fit. ſicuti etiã in leonibus/canibus/leporibus/ceruis/capreolis & damis uidere licet. quoꝝ coxendices magnę ac ualentes habentur. Si igitur equi ſup lumbis ſeſſorẽ pondus ue aliquod haberẽt: ueluti impediti & nõ potentes prioribus ſupplantare poſteriora/tardarentur. In mulis uero qui ſemiaſini ſunt: ut aiunt Græci atq; aſinis coxendices longe minores & exanclatiores ſunt. quãobrẽ longe debilius ea parte ualent uel currẽdo uel ſaltando. atq; qum coxas depreſſiores q̃ dorſum mediũ lumbos ue habeant: uidentur lumbi ſup quattuor pedibus eoꝝ: perinde ac ſup quattuor fulturis inſiſtere. Quocirca tã muli q̃ aſini laudantur: ualidioreſq; habẽtur: qui lumbos ueluti extuberantes habẽt. illic ergo pondera melius adduntur ut in parte longe ualentiore. Nã citerius uel ulterius poſita tãq̃ debilioribus membris eiſq;: quæ a/nullis aliis adiuuẽtur addita eſſent: impedimẽto magno ſunt: ac ineptius abſportantur. Eſſe quinimo aſini & muli videntur veluti ſcanna: quæ in medio q̃ in extremitatibus melius pondera ſuſcipiunt. atq; icci:co ſuper lumbis mulorum & aſinorum aptius: In equis liberius ad humeros ſedetur.

PRO. 132

QVr doctiores multo pauciores ſunt. An qa bonũ uergit ſemp ad vnũ: malũ ad multa potius. doctrinaq; bonũ quoddã eſſe prędicatur. An qa doctrinã intelligentia cõparamus: & intelligentię multa cõtraria & impedimẽta obſtãt. vt cupiditates reꝝ externaꝝ: ſenſuũ voluptas. qbus frequẽtius intelligẽtia vt uicta ſuccũbit. victrix rariſſime præſtat. An qa ſtudia litteraria de magna pte tollũt ingenioſos. oportet. n. ſi oẽm operã animæ & intelligentiæ dederis nõ ẽt curato corpore: cõmori te. ſi corpus ſolũmõ curaueris: ignorare. maxime itaq; pauci ſunt: quos doctos nõ rõ: ſed qdã veluti caſus cõſeruauit. aut quos ęqus amauit iuppiter.

PRO. 133

QVr ęthiopes: qũ criſpi ſint: aut nullo pacto: aut minimũ calueſcũt. An qa intrinſecus ſunt frigidi & humidi: extrinſecus ſicci & calidi atq; ẽt exuſti. quãobrẽ ſubſtãtia capilloꝝ indeficiẽs eſt veluti in mulierib⁹. Sed dũ exit atq; fruticãtur capilli a/q̃litate cutis tenax & glutina redditur vſq; adeo vt ppe inextenſilis ſit. Signũ. nãq; capilli ęthiopũ breuiſſimi ſunt & ſicci ac duri. qñẽ maxime criſpi. criſpitudo. n. accidit nõ ſolũ ab intortis meatibus: verũẽt a/torrefaciẽte cutis qualitate. nã in

cute eorum capilli incircinantur tanq̃ pelliculę ſuper calido ferro contorquentur. Ergo capillorum materia ab humiditate facile penetrare per meatus poteſt: atq; illos habiliores: ne ſiccētur & elaudantur: manutenere. quæ res in cauſa eſt: vt ſemper adſint capilli: caluicium vero locum nullū habeat. Eſſe autem extrinſecus exuſtos æthiopes: vel color vel malus odor cutis indicare facile pōt. intrinſecus vero frigidos haberi: ſcire licet a/patientia & timiditate ac ingenii hebetudine eorum. ſunt enim timidi & prope indiſciplinabiles. & iccirco vrbibus & artibus carēt: atq; imbelles viuūt.

PRO. 134

QVr ęthiopes: qū criſpi ſint: ēt dentiū pulchritudine pollēt. An qa interius frigidi ſunt vt dictum eſt: & extelles. quo fit: ut dentes nō ulla ex parte offendātur a/bilis cōtagine rubigineue. hi ergo ſuapte natura qū albi ſint: ſi inaffecti & illęſi fuerint: candentes manēt: veluti in ęthiopibus ſpectare ē. Signū. nāq; ſili cādore ſeruant dentes in puellis & pueris ēt aliaꝝ nationū: atq; in oībus: qbus fel nō hactenus aliquo pacto exundauerit.

PRO. 135

QVr ęthiopes ſunt ſimi. An qa ſubſtātia naſi ꝓmota eſt in labra. qa ergo ſunt labeones: ſunt ſimi. An qa naſus ex oſſe & chartilagine maxime cōſtat: quæ naturæ oſſis uiciniſſima ē. ſubſtantia itaq; dura & uix tractabilis eſt. oportuit itaq; & calorē ac uim magnā ꝑeſſe: quæ tū durā ſubſtantiā efficeret: tū proferret: extenderet atq; formaret. At in ęthiopibus calorem paucū eſſe compertū eſt. qua pro re illa ſubſtātia neq; in os & chartilaginem excoqui potuit: neq; in naſum excreſcere. ex eo defectu cauus eis accidit & exoſſis naſus. Quinet qū ea ſubſtātia nequiecit exire in os: mutata eſt in calloſam ſubſtantiā quandā: quæ ubi pro naſo non faceret: proiecta eſt tum ad nares tū maxime ad labra. quāobrē intumuere labra æthiopibus: atq; naſi ea pars: in qua nares incauatæ ſunt: aliquāto exerta. Ex hiſce nimirū liquet: ut nō ſolum ęthiopes ac ſimi hoīes frequentius ſint impotentis cerebri uel animę atq; inſipientiores: verūetiam contra ut naſones magna ex parte ingenioſi prudentioreſq; euaſerint.

PRO. 136

QVr canoꝝ capilloꝝ extremitates in auri colorē interdū rubeſcere uidentur tū in comis tū ēt in barbis. An qa ꝑ mediū pilū capillū ue deſcēdit bilis tenuiſſima: aut ꝑ ſupficiē adeo pauca: ut ſenſum prorſus lateat. in extremo uero pilo collecta ſenſilis redditur: ac ſpeciē auri illic præfert. Signū. Nā id maxime ſpectare eſt in iis: quoꝝ tēperatura bilea eſſe cenſetur. An qa non bilis eo aliqua: pituita potius deſcendit. verūtamē extrema pars pili tacta plurimū ab aere deſiccatur atq; in fuſcum colorē uertitur. cū quo ubi pituitæ albæ ac lucentis fulgor cōmiſcetur: crocei coloris efficitur. plurimū. n. luminoſam ſubſtantiā cū craſſa & opaca fuſca ue pauca: auri colorē gignere compertū eſt. At uero extremitates piloꝝ ſicciores eſſe: ex eo cognoſcere eſt. nāq; plurimū ſcinduntur ac tenuantur. & huius rei cauſam potiſſimū in aere eſſe: illud ſignificat. nāq; extremitates piloꝝ maxime ab aere tanguntur. atq; illę extremitates mutatæ uidentur: quæ exteriores ſunt & magis aeri obnoxiæ. quæ uero interiores ac ſub aliis latentes minuſq; tactæ ab aere ſunt: hæ minus etiam aut nihil rubeſcunt.

PRO. 137

QVt in detectas foſſas: quas tritici ſemiplenas longo tꝑe ſeruarūt: ueluti frequēter in Apulia fit. ſiquis deſcenderit: ſtatim tꝑe moritur. aliquāto tꝑe ſi detectę manſerint foſſę: intrantes impune excipiunt. An qa concluſum illic aerē uiciat ita triticū: ut in uenenū mutet. Quandoquidē ſimili malignitate aquas afficit. in puteos. n. iniectū triticū uenenat aquas. q̄re & aerē illū quē diu ſibi iunctum habet. pręſertim ſi aer ſit humidiſſima natura: quæ promptiſſima eſt ad corruptionē cōcipiendum. An quia concluſus aer contactu tritici cōtinuo atq; diutino in glutinā ſubſtantiā uertitur: quale prope ipm triticū eſt. ſupſeditq; tritico tāq̃ a/ gūmi craſſefacta/aut tāq̃ lac coagulo preſſum. deſcendentē ergo eiuſmodi aerē reſpirando cōtrahere oportet. qui venas ingreſſus & ad loca: in qbus caloris naturalis fons eſt: receptus calorem ſua craſſitudine glutina extinguit: ac mors ſubita ſequitur. oportet. n. vt aer: qui reſpirando recipitur: ſit tener ita: vt omnē fumū: quē calor naturalis cōtinuo eiicit: cōcipiat: atq; redeundo foras deferat. hoc. n. pacto calor ſeruatur. Signū tū qualitatis talis aeris tum paſſionis eſt. Nam in foſſam depoſita lucerna experientię cauſa: illic extinguitur: vnde cenſent: non eſſe tū deſcendendū. extinguitur aūt lucerna: qm̄ fumū: quē facit: expurgare in aerē craſſum & glutinū nequit. veluti extinguitur: qū cōcluſa fuerit a/tegula. cōtra vero deponentes in foſſam vas magnū plenū calidę: breui ſanatur aer. ac deſcenſum tutū pſtat. a/calido. n. & humido liqueſcit aeris glutinum: atq; ſoluitur & cū aere externo miſtus purior atq; inocuus redditur. Qum ergo par interitus ſit hoīs & flāmę in huiuſmodi aere: arguere videtur: calorē naturalem vel flammā vel flammeū eſſe.

PRO. 138

QVr lignatores exercitus: quoꝝ cupiditas furandi & rapiendi immenſa eſt: foſſas tritici inuētas detegunt atq; ſubito ingreſſi triticū impune exhauriunt. An quia plures ſimul ire ſolent ad rapinam: atq; vna complures in foſſam deſcendunt: vt & multū triticū & expeditius educant. quo fit: vt corporibus ſuis ſtatim aerē malū diſrumpant ac ſuſpellant. Nāq; foſſa a/corporibus pluribus preſſa euomere ſubito cogitur aerē fractum: & qui contineri non poteſt. quinetiā illud accidit. nāq; fures celerrime cuncta mouent. dū itaq; cito rapiunt triticū alii: alii attrahunt: fit: ut breuiſſime etiā

malus aer eiiciatur: minimũq; reſpirãdo recipiatur in venas: & qui receptus eſt a/laborantibus vehementer corporibus cito & caleſit & ſoluitur atq; foras retruditur. maximũ.n.flatũ atq; frequentem & calentẽ pfflant: qui labore magno ſe agitant. vbi ergo nihil aut minimũ tpis datur nocẽdi: illęſi aſcendũt a/foſſis exhauſtis lignatores.

PRO. 139

QVr in foſſas altas: vbi uina noua ſeruanda demiſerint: deſcendentes ſtatim mori accidit. Sicuti in Pãnonia atq; maxime Viennæ Germanicæ plærũq; euenire certum eſt. Illic enim foſſam ad centum paſſus effodiunt ore arcto/fundo dilatato intermiſſis etiã diſcriminibus ueluti ſeptis tranſuerſis vt camerã ſub camera concauarent: inq; ea concamerata loca deponunt dolia. quo ingenio & a/frigore & ab ęſtu vina tuentur. An quia e/vino nouo vapores multi aſcendunt: ac in cameris retinentur denſi atq; coarctari. nã qum ab externo aere os foſſę: quod arctum eſt: occupetur: aliquantoq; prohibeatur exitus halationũ: fit: vt multus viui ſpiritus in cameris foſſę deſiſtat. In eum itaq; vaporẽ quiſquis deſcenderit: is non ſolum ſpiritũ trahit: quẽ natura poſtulat: verũetiã vapor qui coactus manet illic: inanibus venis obiectis: ſe pellens dilatando ac irrũpens illas implet. qumq; longe plus ſpũs intret nares & os: q̃ retro trudatur: obruitur naturalis calor: atq; ſeſe nihil purgans: extinguitur. morſq; illico ſequitur. id ſentientes vinarii cauẽt vina noua in foſſas demittere priusq̃ per quadraginta dies extra foſſam refrigerẽtur: atq; ſpirare quieſcãt. poſtq̃ vero purgata & quieta eſſe videntur: inq; foſſam depoſita ſecuriorẽ deſcendentibus aditum præſtare ſolent. Ex hoc loco optima ratione dici poteſt. hominẽ: qui in dolio vel magno vtre incluſus eſſet: atq; deinde in idem dolium multũ aeris ſufflando inculcaretur: veluti fit in follibus certatoriis: breuiſſime mori. Nanq; preſſus aer in dolio vt ſe dilataret oẽm locũ quærit ac inueniẽs hominis os & nares: has ipſas multo maior intraret q̃ ille reflare poſſet. naturalis itaq; calor obrueretur. Quinetiã liquet: vt ingredi foſſas altas vel puteos aut ſpecus profundos hyeme aut uere ſummũ periculũ eſſe moriendi ſuffocatione extemporanea.

PRO. 140

QVr vina hyeme calidũ aerem amant: ęſtate frigidum. qua pro re multa excogitata ſunt: vt vindicentur uina ab eiuſmodi aeris iniuriis. An quia vina hyeme ſunt humidiora & quaſi crudacea. quippe quæ nõ iam pridem muſta fuere: vel etiã muſtea ſunt minuſq; perfecte cocta. iccirco ab aere frigido hyemis uehementer refrigerata non etiã cõcocuntur. ſed a/calido aere adiuta perficiuntur. Signum. nanq; plærĩq; fructus ſub recto tepidoq; aere atq; ſuſtrata palea & matureſcunt & ſeruantur: qui ſub diuo a/frigiditate aeris corrũpuntur. quinetiam plæraq; genera vini comperta eſſe: quæ & ſi inodota & aſpera atq; turbulenta per hyemem magnãq; veris partem maneant: calido aere accedente in doliis matureſcunt. Eadem videntur facere operam ſimilem vuis. hæ enim niſi aer caleat: acres manent: eodem calente dulceſcunt. Aeſtate contra frigidum aerem volunt vina. a/calido enim ſi concocta fuere: in eodem manentia perfectionem prætereunt. idem ſpectare licet in omnibus: quæ cocuntur. nam a/quo igne cocuntur res: ſi cõcoctæ eundem ignẽ ſuſcipiant: in alium ac diuerſum affectum mutantur. Signum. nam qum æſtas ſęuierit: tum maxime vina vel aceſcunt: vel turbantur vel in vappam tranſeunt. An quia vina ſm concinnitatem quandam circa mediocritatem ſtatuuntur. Signum eſt odor eorum & ſapor vterq; gratiſſimus. nam ab immodicis extremiſq; rerum qualitatibus neutiq̃ ſapor odor ue vnq̃ gratus ſentitur. quinetiam vina modice bibita ſenes ac mulieres cæteroſq; frigentes calefacere: iuuenes ac mares non modo adiuuare: ſed etiam interdum refrigerare calefactos: compertum eſt. Qum igitur in mediocritate quadam concinna vina maneant: ab vtriuſq; nimietate calidi ac frigidi aeris de ſtatu ſuo expugnari perquã facile poſſunt: tanquam a/contrariis. quã obrem æſtate in aere frigido eſſe volunt: hyeme in calido: ut temperamento ſeruentur. Sicuti animalia præſertim homo: qui dum exacta mediocritate conſiſtat: æſtate frigido: hyeme calido loco aereq; vehementer gaudet.

PRO. 141

QVr ſpirantes & reſpirantes continuo ſpiratu ſpiramus. bibentes non continuatum potum bibimus: ſed fauces poſt fauces exorbemus. An quia meatus ſpirandi: quã tracheam arteriam Græci vocant: chartilagineus eſt. atq; eam ob rem muſculis & actionibus priuatus. apertus itaq; ſemper dum ſpiratur ac uno modo manens continuatum aerem ingredientem recipit. meatus uero cibi ac potus muſculis compoſitus eſt: qui definitam uim quandam agendi habent: ueluti capiendi trahendi premendi. meatus enim opera omnis eſt muſculorũ: ex quibus conſtitutus eſt. ergo meatus is tantum potus capit: quantum & trahere ac regere poſſint muſculi: maiorem partem non capit: neq; totum. hæc enim iniqua ſunt muſculorum uiribus. iccirco potus non totus: per partes decentes: quas fecerunt fauces: ebibitur. An quia naturalis cautio hæc eſt. nam ab aere: qui ingreditur: nullum eſt periculum ſpirantibus. ſed bibentibus & comedentibus a/cibo & potu periculum magnum imminet. Signum. nanq; plærĩq; & bibendo & comedendo ſtrangulati ſunt. nunq̃ a/ſpiritu quicquã mali eueniſſe compertum eſt. prouidente itaq; natura ſpiritui tranſituro ſolidum patentemq; meatum parauit: ut libere atq; continuatus ac uelut amicus ingrederetur. alterum meatum non etiam durum fecit: ſed ueluti hoſtiarios ac miniſtros habentem conſtituit:

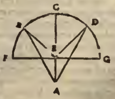
qui partirentur cibum & potum: atq; partem poſt partem traducerent regerétq; in tráſitu. An quia ſpiritum & intrare & exire & totum & ſubito oportet. iccirco meatus eius ſemper patens & liber eſſe voluit. & chartilagineus conſtitutus eſt: vt nullo conſtringente & prohibente ſecurus continuuſq; ſpiritus tranſiret. Cibi vero ac potus ingreſſus vel regreſſus neq; totus neq; ſubitus neceſſarius eſt. icciro non etiam totus recipitur. per partes vero commodus eſt. quáobrem opus fuit diſtinctore & rectore: vt meatus in bibitione partim ſe ſtringat: partim aperiat. nanq; ſtringit: vt captum teneat ac deprimat. aperit ſe: vt venientem potum excipiat. capere autem poteſt: quanta vis eius eſt. ideo & diuidere potum oportet. An id euenit a/cibo. cibus enim continuus ſumi nequit. eſt enim magnus & durus. partiendus itaq; eſt rumpenduſq; ac molliendus in ore prius: vt facilius meatum ventriculi ingrederetur. tantum ergo capitur: quantum in ore frangi & volui poteſt. qui mollitus vbi fuerit: indiget depreſſore. icciro meatum cibi oportuit habere muſculos eiuſmodi: qui paratam offam caperent & deducerent. quo munere qum in cibo deducendo funguntur: eodem & in potu & in omni re exorbenda vtuntur. quo fit: vt potus vt cibus diuidatur.

PRO. 142

QVr qui coelo tacti ſunt tam homines q̃ bruta ſubito atq; abſq; vulnere moriuntur. Turres vero & arbores cælo tactę non illęſę manét: ſed magnis vulneribus percuſſæ: ac mirum immodum confractæ ſpectantur. An quia fulmina: quibus mala hæc omnia fiunt: flammea ſunt corpora: quæ a/nubibus verſus deorſum violentiſſime depelluntur. hęc igitur qum tenuiſſima ſint: vbi hominem brutum ue tetigerint: momento penetrant in omnes meatus: quos patentes in eo inuenerint. vt aures/nares/etiam os: quorum vnuſquiſq; ad fontem caloris naturalis pertingit: atq; per eoſdé ad fontem eundem deſcendút. in quo exitum nullum reperientia non ſolum detinétur: verum etiá ab alteris ſuperfluentibus magis conculcantur. veluti qum aqua ſuper aquam impeditam influxerit. quáobrem ex tam multa ſubſtantia ac diſpari cótrariaq; calor naturalis obrutus viciatur ſubito. ac mors ſequitur. Nihil etiam vulnerantur. quoniam recipiendo fulminis partem atq; cadendo nó reſiſtunt fulmini potentiſſime vrgenti. cedendo itaq; mitefaciunt fulminis impetum. Neq; partes illæ fulminis: quæ in venis ſeſe inculcarunt: aliquem locum vulnerant diſrumpunt ue: tum quia non tantarum virium ſunt: tum etiam quia in locis illis profundis miſtæ cum ſpiritibus extinguntur. cuius rei ſignum eſt: nam corpora tumidiora aliquanto apparerent eorum: qui cęlo tanguntur: fulmina quinetiam ingredi meatus ſpirandi animalium eo arguitur. quádoquidem animalia non ſpirátia. vt apes/muſcas/vermes/ranas/piſces ac cętera id genus/nunq̃ compertum eſt a/fulmine occiſa eſſe. Turres autem & arbores percutiuntur atq; ſcinduntur tum quia dura corpora ſunt ac nihil recipientia: tum etiam quia ſtantia reſiſtunt. eo enim ſtatu ac reniſu totum impetum fulminis colligendo ſuſcipiút. in quo nequeuntia tolerare vim ſcinduntur. quod in aliis quoq; ſpectare licet: quæ ictum magnum accipiunt. Nanq; ſi mollia ſint: aut cedentia: nihil ſcinduntur. ſi dura ac firmo ſtatu manſerint: ſtatim tempore franguntur. ac eo vehementius: quo duriora fuerint. Proinde qum marmor percutiatur a/fulmine vſq; adeo vehementer diſcinditur: vt diſciſſe partes in longiſſima loca diiaciantur. In arboribus vero: quarę ſubſtantia mollior eſt aliquáto: partes ſciſſę diſſultát quidé: nó tamen in tam magná diſtantiá depellútur.

PRO. 143

QVr fulmina alta petunt. potius q̃ humilia. An quoniam a/coelo ad terræ partem vna tenditur linea perpédicularis. obliquę vero etiá infinitæ eſſe poſſunt. item inter coelum & terram aliæ multæ tranſuerſę: quæ in terram non terminátur. Res ergo humiles & quę terrę hęrentes ſunt: poſſunt percuti a/perpédiculari & obliqua: a/tranſuerſa nó poſſunt. quæ vero altæ ſunt: ac in aeré multum aſſurgentes: hæ obnoxiæ manent & perpendiculari & obliquis & tranſuerſis. quam obré frequentius alta petuntur: quia plurium ſagittarũ ſunt tanquam ſigna propoſita. quod clare ex hiſce tueri licet. Sit vbi. A. terra. in cuius ſuperficie ſit res humilis. ſit vbi. F. B. C. D. G. coelum. item ſit vbi. E. res alta. & ducantur lineæ tanquam ictus. vt. B. A. &. C. A. &. D. A. item. B. E. &. C. E. &. D. E. &. E. F. &. E. G. ex quibus manifeſtum eſt. E. quæ eſt res alta: percuti a/quinq; vel pluribus. A. vero peti a/tribus vel paucioribus. An quia res alta occurrit impetu fulminis: vbi ille vehementiſſimus eſt. res humilis: qum ſit in ſuperficie terræ: in eo loco eſt: ad quem iam ſeneſcens & debilis peruenit ictus: qui aut nihil aut per parum lędit: præſertim ſi aer craſſus: qui ſuper terram funditur: refrenet modo quodam vehementiá fulminis: quam non moderat aer altus præ ſua tenuitate: in quo res alta excellit. quam obrem eo: quia in altis læſio crebrior: in humilibus rarior ſpectatur: exiſtimátur. altiora. a/fulmine peti. An quia & ſi pulſa ſit a/nubibus flamma: illa tamen non ſemper recta fulminat: ſed interdum offenſa etiá retruditur ita: vt obliqua non recta via incurrat. veluti ventus obice offenſus recuruatur. quandoquidé quando tonat: ſemper aer nubilus eſt & craſſus & hu-

midus ac frigidus præſertim is: qui circa terram patet. in hunc igitur intenta fulmina in obicem cōtrariæ q̄litatis incutiuntur. quāobrem impedita veluti diſſultarēt: torquēt curſum. atq; torquēdo de tranſuerſo impetum faciunt: cui non quæ humi hęrent: quę eminēt ut turres excelſę ac mōtes ſunt: occurrūt: quæ ab illis percutiūtur.

PRO. 144

QVr ſi aquam: in qua ſolutū ſit alumen: cum tantundē lixinii miſcueris: in eum colorē ſtatim tempore prorūpunt: vt lacti ſimillima eſſe videātur. antea vero q̄ miſcerētur aquæ: earum ſingulæ non lacteę: ut aqua pura pellucebāt. An quia ſubſtantia prima aluminis craſſa & alba eſt: quę miſta cum ſubſtantia aquæ puræ in ſpetiem ſalis deducitur: atq; pellucida vt ſal vitrum ue ſpectatur: in qua miſtione perparum albedinis retinet. diffuſa. n. aluminis ſubſtātia eſt in aqua & veluti rarefacta. quæ miſtio ipſum alumen eſt. hoc itaq; alumen: qum in aqua pura altera etiam ſoluitur: quā paucam conſiſtentiā candiciēq; retinebat: hanc totam amittit. in aqua. n. pura & multa ſolutū alumen perinde ac pura aqua perſpicitur. nec aliter accidit cineri: qum in multa aqua pura miſcetur quod lixinium appellatur. tenues. n. eius partes etiam candidiores in aquā ſoluūtur ita: vt miſtio aqua pura eſſe videatur. Illi itaq; aluminatæ aquæ ſuper iniectum lixinium: in quo tanta vis cineris etiam relicta eſt: vt adurere modo quodam poſſit: adurit alumē: quod in aqua ſolutum inuenit. alumē autē vſtum ſtringitur: atq; vehemēter albeſcit. quippe quod in primā propriāq; naturā reſtituitur. quamobrem miſtio lixinii & aluminatæ aquæ tota alba pręſentatur. ſignū. ſi alumen igne vſſeris: maxime albeſcere videris: atq; vt calcē apparere. neq; ſi intumeſcere videatur magnopere: iccirco non cōſtringitur aluminis ſubſtantia. quādoquidem intumeſcit ob aquam: quæ ineſt: quæ q; ſoluitur in ſpiritum extuberantē corpus: quod diſcere eſt ab inanitatibus multis ampliſq;: quæ in alumine vſto inſunt. Nāq; ſi alumē illud fricueris: vt ſpiritus aboleſcat: arctum maxime remanet atq; candidiſſimū. Quinetiā ſi aquā cū alumine vſto iterū miſcueris: atq; lixiniū deinde addideris: nullā cādiciē augebis. vſtio. n. nulla alia fit: q̄ q̄ prius facta fuerat in alumine.

PRO. 145

QVr ſi lixiniū ex tribus / oleum ex vna parte miſcueris etiam ſubſtātiam albam vt lac efficies. cū cinere vero miſtum oleum nihil mutat colorē. An quia oleum e/ſubſtātia lactea eſt: quæ in ſtirpibus & gummis vulgo ſpectatur. eadem ab humiditate: cum qua miſta eſt: & craſſior aliquāto & tenatior fuſciorq; reddita eſt. lixinium ergo: qum miſcetur cum oleo: deſiccat illam immiſtā humiditatem & tenacitatē ſoluit: atq; ſubſtantiā eius diffundit. quam ob rem illa redit ad ſuam priorē naturam: quam ab origine acceperat a/ſtirpe: quę alba erat. ſignum. nam qum album factū eſt oleū a/lixinio: amittit tenacitatē & ſaporem & odorem. Simile videre eſt in ſcamonea & opio ac ſimilibus: quæ qum nigra prope videātur: ſi ſputo concalfacto ſint perfricata: veluti lac emittūt. quo ingenio vtuntur medicinarii ad detegēda falſa adulterataq; medicamina. Cum cinere vero miſtum oleum non mutatur in album ob denſitudinē & duriciem cineris. nam & ſi a/cineris acie & ſiccitate deſiccatio & ſolutio fiat in oleo: non tamen diffundi etiam poteſt: ſed potius craſſius redactum a/corpore cineris cōmiſti fuſcum & turbulentum remanet. Ex hiſce diſcere eſt: eſſe ſimilē quandā naturā in lixinio atq; lacte plantarų: non modo quia lixiniū liberat lac: quod eſt in oleo ab huiditate opprimēte: ſed ēt quia lac plantarų oē acutū eſt tanq̄ lixinioſa ſubſtātia.

PRO. 146

QVr oleum in frigore gelaſcēs albeſcit: in ſole liqueſcēs etiam albeſcit: in igne etiam liqueſcens nigreſcit. An quia in oleo: vt dictum eſt: ſubſtantia lactea ineſt: quæ in ſtirpibus quibuſdā reperitur. & ea ab humida ſubſtātia quadam victa in oleum exiuit. Qum igitur hæc ipſa natura fuerit in frigore humiditate illa compreſſa aliquantū detegit lacteam ſubſtantiā: atq; albor quidam in oleo apparet. ſicuti etiam in aqua videre eſt: quæ gelaſcit. In ſole vero manēs oleum molleſcit atq; rareſcit. vnde albeſcit non aliter niſi quia pellucidius redditur. In igne quinētiā multū: quod ineſt: aeris & aquæ violētius conſumitur. terreum vero remanens excreſcit. quo fit: vt nigreſcat. ſignum. Nam in igne longe minus & acrius redditur. In ſole maius & dulcius. in frigore longe dēſius ac minoris odoris.

PRO. 147

QVr in cute interiore non oriuntur pili: in exteriore vero tota oriuntur. An quia pili fruticantur & creſcunt in cute non aliter q̄ ſtirpes in terra. ſtirpium vero ortus eſt in ſolo terræ ue altiore. atq; exitus & incrementum faciunt germina in aere lucido ac verſus aerem. in ſpecubus profundis ſtirpium nulla naſcitur. & ſi quæ naſcantur: illæ eo tendunt: vbi aer lucidus ſeſe oſtendit. Quinetiam ortus omnis quiete indiget rerum omnium externarum etiam ſoli. vbi enim tractatur: inibi nullus fit ortus. vt in viis: quæ aſſidue teruntur: ſpectare vulgo licet. Cutis ergo interior corporis & tenuis magis eſt: quam poſſit alere pilos. atq; in opaco eſt veluti in obſcuro antro. quāobrem nō oriuntur interius pili. In ore vero etiam cutis tenuis eſt. & ſi in lingua cutis craſſa & veluti ſpongia. quæ cutes & ſi ſint prope aerem lucidum tanq̄ in aditu antri: tamen continue motus eſt in ore: ac maxime in lingua. quo fit: vt deſtruatur omne ingenium ortus pilorum. Eodem modo in cute palpebrarum interiore. ſignum. Nam in volis manuum & calcibus prohibetur pilorum origo. In auribus & naribus primoribus fruticantur pili: quia in eiuſmodi locis quietem decentem ortus nanciſcuntur.

PRO. 148

Q Vr hominũ multitudo ingens eo raptim cõcurrit: vbi ſontes puniri: audiuerit. An quia res mira allicit ac rapit ad ſpectãdum: mouet .n. affectus vehemẽtes vt expectationẽ cognoſcẽdi boni vel mali: vt miſerationẽ: vt cautionẽ: quæ modo quodã gratiſſima ſunt. atq; pręter hæc delectatione quoq; ſolet afficere. Sontis autẽ punitio res mira homini eſſe videtur. quãdoquidẽ videre eſt: hominẽ nũc validũ ut alios: cui ſtatim poſtac tẽpore eſt morte ſęua moriẽdum. idem etiam habetur mirũ ob varia mirãda: quæ in eiuſmodi ſumẽdis poenis a/ ſontibus / accidere ſolẽt. quinet videtur mira res eſſe: hominẽ: qui ſuapte natura manſuetũ domeſticũq; animal eſt: interdũ tãtopere efferatum eſſe: vt ſons capitalis euaſerit. Et hinc ortas eſſe tragœdias: legitur. Nam in eis recẽſentur vitia hominũ quorundã: quæ vſq; adeo improbãda & humanæ naturæ extranea ſunt: ut audiẽtes horreſcãt variiſq; affectibus afficiãtur. quippe ꝙ homines manſueti innocentes ac boni eſſe volunt. An quia ſpectare hominẽ malo affici: res grata eſt iis: qui in tuto manẽt. eſt.n. ueluti gladiaturæ ſpectaculũ. ſignum eſt uenatio: quæ gratiſſima ꝗ plurimis eſt eo: quia ferę capiũtur ac lacerantur a/canibus aut crudeliſſime occiduntur: ſpectãtes vero ſecuri ſunt omniũ eoꝝ doloꝝ. Quinetiã ſiqui ſub tecto manſerint dum nimiũ pluuerit: atq; ſpectarint alios ſub pluuia ire aut diffugere: idẽ capiunt delectationẽ eo: ꝙ tanto malo priuãtur ſpectãtes: quo alios affici uidẽt. An quia eiuſmodi mors: qua ſontes puniũtur: perraro ſpectata eſt: ꝙq; noua res eſt mouet: veluti reꝝ aliaꝝ nouitas cõcitat ad uidendũ. ſignum. nam non undiq; fit eiuſmodi cõcurſus hominũ ad macellũ: ut boues porcos ue occidere ac mori uideãt. crebritas.n. eius occiſionis ſacietatẽ ſpectãdi habet. An quia leuitas magna ẽ hominũ multoꝝ. quippe qui mouẽtur accurrũtq; ob minimã inanẽq; cauſam. nihil.n. differt ſuſpẽſio hoĩs a/ſuſpẽſione muris: uel capitis humani obtrũcatio ab abſciſſione capitis ãſerini. ſignum. Nãq; illos cõfluere maxime uidere licet: quoꝝ nullũ eſt animi robur grauitas ue. ut populi fecem ac pueros etiam uulgares & famuloꝝ cateruã. Nãq; non aliter eiuſmodi turba accurrit atq; eo ſpectaculo gaudet: ꝗ muliercule frequentãt pauidulę ac tremebũdę domũ quãpiam. ubi aliquẽ: qui ęgrotauerat: mori: audierint. quæ dum illic ſunt: nũꝗ oculos amouẽt ab eo: ne dum non cogitãt diſcedere: quouſq; uiderint: ut moriẽs contorqueat ora: utq; nigrum oculoꝝ ſub genis ſupnis abſcõdat. idẽ etiã aĩaduertẽtes ii: qui ſontes morti deſtinãt: interdũ iubẽt: ut ꝑ urbis frequẽtiora loca circũducãtur puniẽdi. atq; tuba ẽt ſignificẽtur: ac excitẽt ad uidẽdũ hominũ ruditatẽ leuitatẽq;: ut hęc edocta malis ſontiũ: caueat malefacere.

PRO. 149

Q Vr ſupercilia & palpebræ aut nihil aut minimũ tota hominis ætate creſcũt: coma & barba ueniunt etiam longiſſimę. An quia prouidẽtia naturæ id factum eſt: ne illæ uiſui impedimẽto forent. illam ſubſtãtiã: quæ erat palpebraꝝ & ſuperciliorꝝ: in barbã depellẽtis. An quia ſubſtãtia: ex qua pili gignũtur: tum primũ in ſupremo capite eſt. cuius pars altera eſt tenuis ac leuis: altera craſſa & grauis. e/leui ac tenui capilli ſurſum uerſus orti ſunt: craſſa & grauis libentius deorſum uerſus inclinauit. huius inclinãtis pars: quæ per tempora deſcẽdit: tum tempora ipſa tum maxillas, ac rictum & totũ mentũ & iugulum occupauit: atq; barbã produxit. quæ uero pars a/fronte defluxit: ea oĩs expulſa eſt ꝑ oculos atq; nares præter pauculã: quæ in frontis baſibus carnoſiuſculis atq; genarum orulis retẽta eſt. ex qua ſupercilia & palpebrę fruticarũt. Quinetiã ſicuti in principio parua fuit ſubſtãtia: ex qua orta ſunt ſupercilia: ita etiã pauca ſecuta eſt ſubſtãtia: ex qua poſſent adoleſcere. qua pro re parua ſemper extiterũt. horum affectuũ ſignum eſt: primũ barbã eſſe e/materia craſſa & graui. pili.n. eius ſunt multo craſſiores ꝗ capilli. deſcẽdere quoq; eam ſubſtantiã a/temporibus uidere licet. adoleſcẽtes.n. primũ tempora pilis multis tegunt: deĩde ueluti lanugine ueſtiũt maxillas & ea: quæ circa os ſunt. neq; ea materia uiam aliam purgãdi habet. Quæ uero a/frõte deſcendit: habet exitus nares & oculos. unde frons nuda: atq; malę & genæ & naſus abſq; pilis remãſit. Quinetiã quæ pars ſubſtãtiæ deſcẽdẽtis nõ fixa eſt in intercilio ob tenuẽ eius loci cutẽ: ea profluxit in nares: quã ob rem ĩterciliũ nudũ eſt pilis: & in naribus exortæ ſunt vibriſſę. quiſquis iam in cauſam agentẽ vel finẽ reſoluere quęſtionẽ velit. dixerit: naturã oportuiſſe efficere oculos atq; nares. per quos expurgauit materias multas etiã ſubcutaneas: vnde nudatæ partes circũiacentes remanſere. atq; pili ꝑpauci ac parum etiã creſcẽtes.

PRO. 150

Q Vr ĩ opaco ſi extictũ ſit lumẽ: nihil uidem⁹: ꝗ ante aduẽtũ luĩs in eodẽ opaco manẽtes melius uidebam⁹. An quia ĩ oculis aliqđ ẽt lumẽ ineſt: idq; eis genuinũ: qđ ĩ opaco validiuſculũ reddit: atq; adiuuat viſum: vt aliqd cernat. id ipm igr: qũ externũ lumẽ acceſſerit: ueluti ab eo victũ extriguit. atq; tũ ꝑſus uidem⁹ ob lumẽ extnũ. qũ vero externũ extictũ uel amotũ fuerit: ocul⁹ & abſq; ſuo & externo remanet. ꝗ ob rẽ in maiorib⁹ tenebris relinqt: quouſq; reficiat ꝓpriũ: eo itaq; pacto interim nihil cernim⁹. An qa in oculo ſpẽs qđã luĩs a/luĩe externo giglt ꝗ aliquantulo ipe manet ẽt amoto luĩe externo. qđ maxĩe eſt ſentire tũ: qũ ſolẽ/aut purpurã/aut niuẽ ſpectarim⁹. Nam illis uiſis ac ſubito alio cõuerſi adhuc in oculis eoꝝ ſpẽm adeſſe ſentimus. ea itaq; ſpẽs manens poſt amotũ lumẽ cõtinet uiſum affectũ ipſa. quã ob rẽ nouę reꝝ imagĩes: q̃ ĩ opaco ſupueniũt: nihil ſentiunt. occupatũ.n. ac ueluti ligatũ ſenſum offendũt. qũ igr ĩ eadẽ ſpẽ nõ diſcernãt formę reꝝ: q̃ ꝓp lumẽ uidebãt: fit: ut nihil diſcernam⁹ externoꝝ: quouſq; euaneſcat affect⁹.

PRO. 151

QVr carnes crudæ oleo immerſę etiā vltra menſes inaffectæ ſeruātur. An quia oleum ipſum incorruptile.ſignum. nam diutiſſime ſeruatur. An quia in oleo ſal ineſt: quare a/ſale ſeruantur carnes. An quia putredo tum accidit in carne & aliis: qum aeris cōtinētis caliditas ſuperarit caliditatē carnis.quāobrem qualitas carnis mutatur. nāq; in ea caliditas aeris incluſa exercet etiam ſoluēdo humiditates carnis in vapores tenues ac acutos adeo: vt nos lędāt.quę qualitas putor eſt & putredo.Oleū ergo craſſitudine & glutino ſuo prohibet vim omnē aeris a/tāgēda carne: cuius caliditas nō etiā ſuperat caliditatem carnis: ſed potius penetrādo humiditates eius: quæ procliues ſunt ad putredinē: occupat: eaſq; craſſiores & glutinas reddit: nec viciat ſpiritū & qualitatem carnis. quibus ſeruatis nulla ſequitur corruptio. Caſeū quinetiā veterē in oleo merſum diu relinqunt.a/quo redditur ſapidior & lenitate quadā molliori ſalſedineq; temperatā ferēs.ex quib⁹ cognoſcere licet: oleū eſſe in mediocritate quadā: qua vtrinq; cōtraria poſita corrigere poteſt.Nā humida lapſabūdaq; glutine cōtinet & craſſiuſcula efficit.& duriora & ſicciora lēitate mollefacit: vtraq; ad temperamentū & mediocritatē trahēs.quāobrē oleū magna parēs eſſe creditur vnguentorꝫ.ola.n.odorata in ipſo poſita veluti in ſinu mr̄is ſeruātur.

PRO. 152

QVr ſereno aere: ſi in funiculis candelarꝫ veluti pupę aut fungi/globuli apparuerint: intra biduum aut pluuia fit: aut nubilus aer profunditur. An quia tum aer humeſcere atq; craſſior eſſe cœpit.has.n.affectiones præcedere oportet & nubilū aerē & pluuias quaſcūq;.humeſcēs itaq; aer ambit candelā lucernā ue.atq; vetat: vt flammula eius ſordem oīo expurget.qua prę re fit: vt pars ea: quæ craſſior eſt: hęreat funiculis ellychniis ue alia ſuper aliā coacta.ac ita excreſcentes globulos veluti puparꝫ capita aut fungos præſentāt.ſignū.Nam tum ne cādelas quidē clare multūq; lucere: ſpectare eſt.quaſi nō axpurgatus fumus oīs maculet ac obfuſcet ignem. Quinetiā ſignificatur e/facibus: in quibus magna flamma eſt ac potens adeo: vt omnem ſordem eiiciens pupas nullas ingenerare ſinat.

PRO. 153

QVr nubilo pluuido ue aere ſi nullę pupę globuli ue vt fungi in flammulis lucernarꝫ apparuerit: intra biduū ſequetur aeris ſerenitas. An quia tum ſubſtātia nubilorꝫ prope cōſumpta eſt. quāobrē aer leuior ac liberior nihilq; cogēs eſt ſed potius laxabūdus oīa expulſa facile cōcipit.flammula itaq; lucernæ expurgare poteſt omnē aduſtilis materiæ ſordē.& hac electa nulla pupa in ipſa cōglobari valet.ídcirco nulla pluuiarꝫ ſubſtātia p̄ſente cedūt & nubila & pluuię.quod ſudum eſt & ſerenaſcere.ſignū.nā tum cādelæ clarius lucere ſpectātur.ex his itaq; liquet. ſi ſerenus ſit aer & globulus in flāma nullus cogat: futura quoq; ſerenitas eſt.Atq; ſi nubilus ſit aer & pupę etiā fiāt: nubilū aut pluuias ſeq neceſſe ē.niſi ſuccedētes vēti rē amouerit aut īpedierit.

PRO. 154

QVr accedētes ad ignē vt caleſcamus: volas potius igni adaperimus nō manus pectines illi oſtēdimus.qum frigidiores ſimus manus pectine q̄ volis. An quia calorē capere affectātes: quāto maiore ſenſu poſſumus: ipſum capere ſtudemus.maior aūt ſenſus eſt ī volis q̄ in pectine manus. quare volas ꝓponimus potius q̄ pectines.ſimile agunt aues dum in aprico ſole manēt.nā cupiētes ſolem capere: elatis alis illum in ſubaxellis excipiūt.in eis.n.plus ſenſus habēt q̄ in cętero corpore: ſunt.n.loca pēnis ꝓpe nudata: & cute tenuiore & detectiore. An quia dum frigemus: in corde quodā modo offendimur: atq; tum modum ſuccurrēdi cordi primū quęrimus.excipimus ergo caliditatē ꝑ eas partes: quibus citius illa deducatur ad cor. partes ad id aptiores ſunt volæ q̄ pectines manus.ſunt.n.volæ interiores atq; multas arterias cōtinent: quæ ſunt ueluti curricula ad cor.volas igitur ad ignē vertimus tanq̄ ꝓtentāte & premōſtrante partes illas natura: vt illis calefactis ſtatim tempore caleſcat & cor: quo refecto ceſſat dolor aut multū minuitur: q a/frigore ortus erat.ſignū. Nam aues in aprico ſole cubātes alis apertis ſolē in ſubaxellis excipiūt. ꝑ quæ loca calor ſtatim tēpore penetrat ad cor.illud etiam indicio magno eſt.Nam in cęteris doloribus non ſolum qum hyeme vigent frigora: ea comedimus & bibimus libētius: quæ ſcimus cōfirmare & concalfacere internas partes & cor.quibus ſumptis ac roborato corde ceſſare aut minui affectionem contrariam perſentiſcimus.

PRO. 155

QVr quibus manus ob frigora torpēti ſi ad ignē ſubito acceſſerint: plurimū digitis dolēt: qui torpentes minus dolebāt. An quia tum ſub cute gignitur ventus: qui nō exiēs ſed mēbra tendens dolorē parit.ſignū.digitos tum videri tumidolos. An quia frigus fugiēs calorē externū penitus intrat partes ſenſibiliores: in q̄bus nimius ſenſus dolor eſt.ſignū. dolētes ſentire dolorē quaſi a/pungēte aut incidente fieret.quinetiam ſi digiti in tepore tractentur: ſine dolore magno recaleſcunt. An quia vbi calor exterior adeſt: fit: vt frigus immiſſum nō amplius extrīſecus foueatur: atq; calor interior corporis ab externo reuocatus repetat digitos & maior & velocior. q multus accedens in arcta loca digitorꝫ ſeſe inculcat & inculcādo tendat mēbra: in quibus & tenſione & penetratione dolorem mouet.ſignum.nam digitos & tumidolos & rubicundulos & calidiores effici. An id eſt ob has oēs cauſas.ſed primū dolēt digiti a/fugiēte & intrāte frigore.deīde a/ſupueniente calore multo naturali a/ꝓfundo corpis.Nāq; primū digiti dolēt & nō tumēt nec rubēt.deīde dolēt & rubēt & tumēt.Poſtremo rubēt & tumēt & calēt.

PRO. 156

Qur hominis

QVr hominis defunctus frigidiſſimus omniū eſt. An qa homo rarioris ſubſtātiæ eſt. & iccirco in morte omnis eius ignea ſubſtātia exhalaſcit. vnde reliqua frigidiſſima remanēt. Signū. nanq̧ mortui corpus grauiſſimū eſt. An qa homo ex maxima parte ex aqua & aere & igne compoſitus eſt. quod arguit lęuitas corporis. nā a/terreſtri parte multa ſcabra & aſpera cutis redditur. qum igitur moritur: tū & ignea & aerea pars: quę inerant: aut magna ex parte digrediūtur: aut ex parte plurima extinguntur in aqueam ſubſtantiā. quāobrem aquea ſubſtantia remanet maior & purior q̄ erat. quo fit: ut denſetur multū atq̧ eadem miſta cū parte terrena propriam qualitatē uehemētius oſtendat. ſicuti cōtingit in glatie. eam obrē defuncti ſunt denſiſſimi: qui uiuentes erant tumiduli. id ipſum maxime ex aquea ſubſtātia: quæ in homine eſt: contingere: arguūt inſecta. hæc. n. qum exanguia ſint ac terrea magis: mortua ubi fuerint: eundem habent tactum: quē viua præbare ſolebant. eadē ratione etiā ſenes iuuenibus ſunt grauiores.

PRO. 157

QVr in radiis ſolis corpuſcula etiā in aula quietiſſima ſemp inquieta uidentur. An ut ait Seneca in q̄ōnibus naturalibus id accidit: qa aer hēt ꝓpriū motū: nūq̄ q̧ quieſcit. probauit. n. aerē ſemp proprio motu moueri: ex eo: qa corpuſcula in radiis ſemp mouentur. in qua ſnīa Themiſtius quoq̧ fuit. An qa lumē ipſe radius eſt. radius uero calidū gignit in aere ꝑſertim arctato: qualis is: qui in aulis cluditur. aere calefacto raritas fit in eius ſubſtantia: dū uero rareſcit: motu locali mouentur eius partes. An qa magnus & externus ſupnuſq̧ aer ab igne: qui a/cęlo cōuertitur atq̧ a/uentis cōmotus ſemp eſt. illo autem ſupiore cōmoto omnis etiā inferior una patitur aliquē motū. eſt. n. aer agillimus atq̧ tenerrimus.

PRO. 158

QVr hora: quę circa ortū: melior eſt q̄ quæ circa occaſum. ſimilis. n. eſſe deberet: qm̄ ubiq̧ ſol eſt & oriēs & occidēs. oriens ſemp iis: qui i ꝓſpectu ſuo ſunt: occidēs illis: qui poſterius relincūtur. An qa ſol uel in oriēte naturali eſt: uel illi uicinus. oriēs. n. duplex eſt. alter mobilis ac infinitus: qualis is eſt: qui in unoquoq̧ horizōte fit. alter fixus & unus. q̄lis is: cui ſubeſt extrema terraꝝ orbis pars. quā vulgo orientē uocāt. fixus oriens eſt naturalis: mobilis eſt a/naturali mutatus uel poſt naturalē. atq̧ ubi eſt naturalis ortus in eodē eſſe & cœli dextrū. & ubi cœli dextrū inibi pricipiū motiōis & uiriū: quæ ab aſtris ꝓficiſcūtur. Qum ergo ſol fuerit in horizonte indico: tū maxime ſub principio eſt. & ab eo ueluti affectus gratiis ēt grata matutina terris diffundit. qum uero fuerit in occaſu: ut in horizonte hiſpano: tū longiſſime diſtat a/principio minimūq̧ gratiaꝝ retinet. qum uero fuerit in medio: etiā mediocriter eſt affectus. quā ob rē matutino & animalia & ſtirpes ſunt ualidiores q̄ meridie: & meridie melius ſe hñt q̄ ueſpertino. ſignū illius cōditionis ſolis eſt. nā omnia uiuentia: quæ ad orientē uergūt ꝓſtantiora ſunt eis: quæ ad occaſum inclināt. quinēr ultra horizontē hiſpanū nullas habitationes: aut paucas & mancas eſſe. qm̄ ſol aut nihil aut minimū gratiaꝝ hēt. Nam illa: quæ de inſulis fortunatis ferūtur fabulę ſunt. eodē mō in hemiſphęrio inferiore ſe habere uidetur: atq̧ ante ortū naturalē. ſol. n. pridie ortū aſcēdit ueluti gratiis nudatus. oportereq̧ primū affici eū: deinde generare. ſed prius ſol ſub principio atq̧ in horizonte eſt: q̄ affectio illa fiat. unde terrę: quas pridie ortum eſſe cōtingit: aut nullas aut imꝑfectas generationes hñt. An qa ſolis duę ſunt partes anterior & poſterior. anterioris aut oēs aut maxime ſunt uirtutes. qū ergo oriēs eſt: tū ab anteriore illuſtrat potius: qū occidit potius agit a/poſteriore. An qa ſol ſemp ſequit umbrā terrę. in umbra. n. terræ: quæ nox eſt: uiuētia & quieſcūt & humectantur atq̧ refrigerātur. lumē cōtra excitat/calefacit & deſiccat. quāobrē accidit: ut per noctem impleātur uiuētia humore quodā torpido: accedens ergo lumē primū cōcoquit eū ac ſpūs gignit. unde tāq̄ naturali quodā cibo uiuentia uirent. At vero lumine eodē ꝑſiſtente plus iuſto calefiūt ueluti meridie cōſumereq̧ eos ſpūs: qui geniti paulo ante fuerāt: incipiūt. in occaſu tandē qū tota die lumē tractauerit uiuentia: exucta oīa reddit: atq̧ debilia. ſimile ſpectare licet ab hyeme ad autūnū. Nāq̧ humentia ſunt hyeme: quæ fiunt uere tēperata & uegeta. quod ueluti matutinū eſt anni. eadem calefiunt uehemēter ęſtate ut meridie. autūno oīa deſiccātur. quod ueluti ueſperugo anni eſt.

PRO. 159

QVr obuiæ factæ res nouæ retinent ſpectatorē. atq̧ ut uideat unuſq̧ſq̧ & uenit & uidendo conſiſtit. An qa uidendi ſenſus ſuauis eſt: & a/ſuauitate detinetur ſpectator. An qa oēs homines natura ſcire deſiderāt. qa igitur ſcire cupimus: uidere maxime noua uolumus. res. n. nō noua ueluti ſcita antiquatur. quāobrē ꝓprie videre uidemur: ut ſciamus. Signū. Nāq̧ bruta qū neq̧ ſciāt neq̧ intelligant: nō etiā uidendo cōſiſtunt. ſed uident: ut fugiant malū/aut ut conſequantur cibum & ſalutem. Ex quo liquet ſenſum proprie eſſe ob intellectum & ſcientiam: niſi natura fuerit adulterata. ut in brutis uidere licet.

PRO. 160

QVr ſi gallinæ: quæ noctu oua tenera parturiunt: eadēq̧ niſi uſq̧ ad magnā partē diei completa & dura paritura ſunt: horas aliquas antelucanas uiderint lucernę lumē: ipſa nocte cōplent oua & dura efficiūt ita: ut ſub ortū ſolis pauculo ſale ſuppoſita cogūtur ea parere. quo ingenio utuntur gulę magiſtri: dū oua recentiſſima ſorbenda parant. An qa lumen ignis uiſum gallinaꝝ ac ſenſum obtenebrat ac ꝑturbat. quāobrē ueluti ſtupidę & ebriæ nihil cogitant de cibo aut de exitu ad cibū inueniendū. ſed potius ſilent & cubant: ac facillime ſe & capi & tractari ſinūt. Quod ſi lumen

nullum aderit antelucanis horis ſurgunt/diſcedunt a/ſedibus: cibum quæritant: atq; uolentem capere ipſa s fugiunt. ſtupidarum ergo factaꝝ a lumine: & a/ſenſibus nihil agere potiium anima vertitur ad nutrimenta illa cõcoquit atq; cuncta perficit. quoꝝ vnũ ouũ eſt. Nanq; ſi gallina cerneret: ambularet & cogitaret de cibo. & veluti relicto officio concoctionis ouum non dureſceret niſi poſt ſolis ortum. concoquere tum maxime gallinas videri: qum nihil vident: aut viſu turbantur: ſignum eſt. Nam obcecatas acu gallinas atq; capos & omnes aues mirifice pingueſcere: compertum eſt.

PRO. 161

QVr galli noctu cantant. An quia per noctem cibum de pectore depellunt: eumq; in omne corpus diuidentes modificãt: quieteq; plurima ſaciantur. vt viſum eſt Democrito apud Ciceronem. An qa gallus auis eſt ſalaciſſima & intercepti & frequentis ſomni. hora igitur pridie occaſum cubatũ concedit: quieſcitq; aduſq; quartã horã noctis. deinde expergiſcitur ac vigilat: tumq; venere concitus cantat. ab eo cantu rurſus dormit tantũdemq; temporis: quantũ fuit a/cubatu ad cantũ. nona ergo hora noctis: qum noctem eſſe contigerit. iteꝝ vigilar ac eadẽ ratione cantat. quã horã poſt inclinationẽ medię noctis galliciniũ veteres appellauere. interdiu vero tertia quaq; hora cantum. repetere cõpertũ eſt. Vt ergo per ternas horas diem cantu quaſi horaꝝ diſtinctore definire ſolent galli: ita per quinas noctem partiuntur. Libidinem eoꝝ non ſolum turba gallinaꝝ: quibus dominãtur arguere poteſt: ſed etiã acerrimæ pugnæ: quas ineunt: quæ non ob filios cibũ ue cõmittuntur: ſed vt ſoli fœminis potiantur. quales etiã canes conſerere ſolenr: atq; alia plæraq; animalia. eoſdẽ quinetiã cantare ob ſalacitatẽ: ſignũ eſt. Nam gallos tũ incipere cantũ: qum inſilere gallinas incipiunt: compertũ eſt. cæteras aues quoq; multũ genus aut ante coitũ: aut inter coeundum aut canere aut clamare ſpectare licet. vt anates: paſſares: hirũdines: coturnices: perdices ac plurimas alias. Eſſe autẽ gallos ſomni frequẽtis & repetititii non continuati cognoſcere eſt a/ diurnis eorum actionibus. frequẽter. n. ac viciſſim & vigilant & cubant ac dormiũt: quod maxime faciũt: qum adoleſcentes ſunt. An qum expergiſcũtur noctu: cantitant eo: vt gallinaꝝ fętificatio ſit plenior & fœcundior. Simile videtur accidiſſe colũbis: qui interdiu ac etiã noctu: qum ouis incubant fœminę: crucrant. Et ꝑdicibus: quæ cantu aliquãdo mariũ implentur. & tonitrua: quæ qum multa magnaq; autũno & verno fiunt tẽpore: in cauſa ſunt: vt grãdia farra metantur. quã ob rem qum galli ſint repetititii ſomni: noctu quoq; nõ ſolũ interdiu qũ interuigilãt: vt melius impleantur gallinæ: quanta maxima voce poſſunt: cantitanr.

PRO. 162

QVr laurus nuſq̃: quercus frequentiſſime cœlo tacta eſt. An qa laurus arbor rara eſt: quercus frequẽtiſſima. quã ob rem aut non dum tacta eſt laurus: aut ſicubi tacta fuerit: Ignotum eſt. quercus paſſim ſciſſa videtur. An qa in lauro. ſalſugo quædã ineſt. ſal. n. ignem repellit. quã ob tem nõ modo laurus ignẽ fulminis ſuis & corpore & frondibus abigit: ſed etiã halitu vaporeq; quodam: quẽ in vicinũ atq; circũmanentẽ aerem fundit. recta ergo fulmen ad laurum tendens vapore frondibuſq; eius offenſum: refugere cogitur: alioq; deflectere. icc irco vicina lauris etiã intacta ſeruantur: remota ꝑcutiuntur. qbus affectionibus plærīq; credentes cõfidenteſq; cõſerunt prope ędes ſuas laurũ. aut lauri ramos coronaſq; domi erigunt ac locant. abigere laurum fulmen indicant frondes ac lignum eius. qum cõburenda igni iaciantur. nanq; nõ vruntur priuſq̃ ſalſuginem amiſerinr. amittũt nempe crepitando. quẽadmodũ fit in ſale & nitro. qũ igni admota fuerint. In quercu vero non ſolum ſalſugo nulla repellens eſt. ſed etiã habilitatẽ magnã ſuſcipiendi vulneris ineſſe: cõpertum eſt. In igne. n. poſita querna facillime vrũtur. Quinetiã ſunt quercus inter arbores maximi caudicis ac ramoꝝ maximoꝝ: cortices quoq; eaꝝ non lęues / ſed rugoſiſſimi. quãobrem magnitudine corporis magis fulmini occurrũt: ac receptum fulmen inter rugas veluti alligatũ ſecum non ſinunt aliorſum dilabi. icc irco facile ſuſcipiunt vim fulminis: & ſuſceptã patiuntur. idẽ & populus patitur: ꝙ caudice magno magnis ramis rugoſo quoq; cortice eſt. quæ vero arboꝝ lęuigati corticis ſunt: hę haud facile cœlo tactę fuiſſe cõperiuntur.

PRO. 163

QVr q̃plurimũ ſi laurus prope domum domini fuerit. ac altius creuerit q̃ domus eſt: dominus in peſſum pauperięq; decumbit. quãobrem apud plęroſq; populos id timentes/lauro apex abſcinditur: qum grãdiuſcula creuerit. viſaq; fuerir excellere domũ. An hoc ipſum non malignitate lauri euenit: ſed potius quia laurus tardiſſime creſcendo ſurgit. icc irco q̃plurimi anni labũtur anteq̃ laurus altiſſima fiat. cõtra vero rariſſimę cõpertę ſunt diuitiæ: quæ longinquitate temporis exiſtant. ſed q̃plurimę breuibus diſſoluuntur ac dilapidantur. qũ igitur minora ſint diuitiaꝝ tempora q̃ anni lauroꝝ: tandẽ appareat oportet: ſuperante domũ lauro cõcidere diuitias. Sin uero dñs diues fuerit atq; magnificus: facile extollet altã domũ: quã laurus ſuperare nequiuerit. In qbus illud manifeſtum eſt. Nanq; ſi laurus domo altior fiat: teſtis oĩno erit dñi aut pauperis aut parci aut puſillamini. laurus irẽ humilior potentẽ illuſtrẽ ac magnanimũ dñm arguit.

PRO. 164

QVr coagulũ lac omne cogit: aquã & herbaꝝ ſuccos nõ cogit. An quia in lacte præter aquã etiã glutina ſubſtantia quędam ineſt. in coagulo vero ſubtilitas atq; caliditas quędam occulta: qualis eſt in calce. quãobrem a/ſubtilitate penetrat coagulum oẽs partes lactis ac exacte miſcetur

cũ eo. miſtum ergo calefacit ac deſiccat aliquantum glutinam lactis ſubſtantiam. iccirco illa tenax redditur: ac retinens atomatim aquã lactis. & eiuſmodi lac ſeſe continens coagulatum preſſum ue lac appellant. Signum. quãdoquidem preſſum lac etiam tactu calidum ſentitur. ac perfractum vbi baculo fuerit: ab eo fluere aquã: & glutinum durius apparere. Glutinam ſubſtantiã ineſſe lacti: ex eo diſcere eſt. Nam ex caſeo tenaciſſimum glutinum fabri lignarii factitant: caſeum cũ aqua tepida paulatim mollientes ac tundentes. coagulum vero eſſe illiuſmodi indicat lac ficulneũ: quo vbi coagulum deficit: ad ſpiſſandũ vtuntur paſtores. idem defectu coaguli interdum ſemine cneci: quod cartamum vocant: lac preſſant: cuius naturam perq̃ calidam eſſe compertum eſt. Aqua vero non cogitur neq; ſuccus a/coagulo: q; glutino illo carent. An quia in coagulo perfectio lactis quædã ineſt: ſicuti in magnete adeſt perfectio ferri. vult etiam caſeus eſſe. admiſtũ ergo coagulum vndiq; lac accedit: atq; ſibi hærendo colligit ſe. quod coagulatum preſſum ue lac eſt. hærendo quinimmo inſpiratile redditur. In quo qum ſpiritus exire libere atq; intrare nequeat: calet. ſicuti in plæriſq; fit arctatis. iccirco lac preſſum calidum ſentitur. aqua lactis relinquitur liqueſcens: quod extra ſubſtantiam propriã lactis eſt: nec affectum coaguli nouit. ita & aqua & ſucci lacte carentes neſciunt etiam coagulationem.

PRO. 165

QVr canes præter cætera animalia odoratu valent. An quia leuiſſimum habent lienem. Signum. Nam qui ſplenetici magnopere ſunt: ii nec olfaciunt nec rident neq; ſternuunt. Quinetiam canes: qui aut ſuapte morte obeunt: aut inſaniunt: hæc ipſa patiuntur ob lienem affectum. quãobrem Aegyptii pictura lienem ſignificare volentes: canem pingebant. vt Orus teſtis eſt.

PRO. 166

QVt in animalium lacte ineſt glutina ſubſtãtia: quã coagulo preſſantes caſeum efficiunt. An quia lac paululis mutatis idem eſt cũ ſanguine. ſanguinẽ vero continere tenacem glutinamq; ſubſtantiã quã fibram vocat Ariſtoteles: manifeſtum eſt nihilo enim minus ſanguis ſpiſſatur: qum extra venas corpus ue animalis fuerit hyeme vel æſtate etiam feruente: q̃ lac ſuſcepto coagulo.

PRO. 167

QVr ſi lac atq; ſanguis eiuſdẽ ſubſtantiæ ſunt lac non ſpiſſatur. ſanguis cũ extra venas corpus ue animalis fuerit: per ſe ſpiſſatur ita: vt hepatis duritudini ſimilis ſit adeo: vt interdum qum euomatur: excernatur ue: fruſtum hepatis eiectum eſſe plæriq; autument. An quia ſanguis multas fibras habet: quas tranſeundo in lac: omnes aut plurimas amittit: ergo vt ſanguis abſq; fibris incoitilis eſt aut minimũ ſpiſſatilis: ita etiã lac paucas fibras relictas habens: nõ eſt ſpiſſatile per ſe. vti cũ coagulo miſtũ ſpiſſatur. An quia fibræ: quæ ſunt in ſanguine dum is mutatur in lac: etiam ipſæ afficiuntur a/caliditate corporis: vt nõ ſpiſſent lac per frigiditatẽ: veluti ſpiſſabant ſanguinẽ. ſignũ: nam lac adeo caluit: vt etiã pinguis genus: quod butyrum vocant: contineat. Fibrarum itaq; etiam tantũdem eſſe in lacte: quantũ erat in ſanguine oportuit. ſed calidiores ac multũ humidiores redditæ ſunt. quãobrẽ lac & dulcius eſt & concoctius ac in ventre ſuggentis minus incoibile q̃ ſanguis. atq; ad nutriendũ habilius & ſalubrius.

PRO. 168

QVt ſi coagulum idem eſt: quod lac: non poteſt premi lac abſq; coagulo. Lac. n. ab agno edo ue bibitum coagulum eſt. An quia ebibiti lactis fibræ quodãmodo vruntur a/caliditate nimia ventris agni: atq; veluti calceam ſubſtantiã & naturã nanciſcuntur. quæ miſta cũ lacte cogit ipſum: vt dictum eſt. ſignũ. nãq; in ventriculo edi: in quo vehementius lac aruit: fruſtula veluti calcis dura & alba inueniuntur: quod coagulũ vocant. quod vere coagulum non eſt: ſed lac ſuperbibitũ ac nimiũ coagulatũ a/fibris præmanentibus ac uehementer exuſtis. quãdoquidẽ in eodẽ uentriculo etiã lac ſæpenumero inuenitur: quod nõdũ cõpreſſum eſt.

PRO. 169

QVr nuces: quos miroballanos vocant: qum aſpero ſapore ſint: ſoluendo purgant corporis humores. An quia vis medica ſoluendi in earũ ſuperficie viget. qum vero guſtentur: tum ſapor ſubſtantię profundioris ſentitur: non ſapor: qui ſummi corticis eſt. An ſoluũt: quoniam arctant locum: ad quẽ deſcendunt. & arctando propellunt deorſum verſus humores. An quia in calido ventriculo aſſumptæ cõcocuntur. concoctæ vero calidę virtutis redduntur: ob eãq; rem ſoluunt. Signum. ſiquis illas manderit: is haud multopoſt in ore dulcorem multũ: in quẽ mutatur aſperitas concocta: ſentit:

PRO. 170

QVr in cratera/cyatho/cæteriſq; vaſis: in quibus ſit vel aqua vel vinũ vel liquor alius: ac in eis ſpuma bulla ue in medio humore: illa paſſim ad latera vaſis mouetur. quãobrem frequentiſſime ſpuma in ambitu humorũ atq; uaſorum lateribus hærens ſpectatur. An quoniã ab humore vnoquoq; aſſidua ſolutione quadã facta halitus tollitur. omnis enim humor ab aere ſoluitur ac deſiccatur. Ergo halatio eiuſmodi ab humore in aerem aſcendens: vt viã ſibi faciat: in obiectam ſpumã neceſſe eſt: vt incurrat: eãq; diſpellat. ſpuma diſpulſa eo inclinat: vnde minus pellitur. pellitur minus: vbi minor humoris uis eſt. hæc regio omnis eſt: quæ vſq; ad latera vaſis pertingit præſertim ambitus: in quo humor vaſi hæret. nam in eo certiſſima quies eſt. eam ob rem ſpuma de medio humore pulſa quieſcit in ambitu. An quia ſpuma magnã partem aeris & tenuioris continet. qui

aliquãto arctius continetur in bullis. quinetiã bullę omnis vmbo tenuiſſimus eſt: ſedes vero & baſis bullę aliquanto craſſior. nãq; humor: ex quo bulla ipſa gignitur: grauitate ſua ab vmbone verticeue bullæ ad ſedes declinat. quã ob rem etiam vmbo aut frangitur: aut iam iam fracturam facere promittit. idcirco accidit: vt aer: qui bulla continetur: maxime nitatur aſſurgere ad verticem bullæ. tũ vt facilius exeat: tum vt a tela bullæ: quæ vmbonis verticisue eſt: minus comprimatur. Quam ob rem omnes vmbones bullarũ ſpumæ ab aere in eis incluſo ſurſum verſus trahuntur: quaſi ab humore in aerem continentem aſcenſuri. verũtamen qum is motus erectus fieri nequeat prohibente bullarum pondere: neceſſario motus fit in latus. atq; eam ob rem accidit: vt in latus ſpuma declinet: atq; in ambitu maneat ac frequentior ſit. Signũ rei huius eſt. Nam bulla: dum in ambitu eſt: magna ex parte hæret vaſi: quærens etiam in ipſo aſcenſum: veluti in ſuperficie humoris dilapſa eſt. Neq; hæc ſolum in lateribus vaſis videtur hærere: ſed etiã ſi quod in medio humore durũ extiterit. nam ad illud etiã declinat vicina ſpuma: & illi hæret. & in eo aſcendere conatur ſurſum verſus rapiente aere incluſo. An quoniam humor altior eſt qua parte tangit vas q̃ in media ſuperficie ſua. accidit enim hoc. quoniã humore ipſo linitur vas: atq; angulus non acutus ſed curuus gignitur inter ſuperficiem humoris tangentis & ſuperficiem humoris: qui vas liuit. nam angulum complet & obtundit humor vtrinq; hærens: atq; ſm parté extollitur humor ac detinetur ab humore linente vas adeo: vt circulum humoris vel coronam oſtendat prorſus altiorem ipſo humore contento. quã coronam in matulis plurimũ conſpectant medici doctiores ac inter primos Acturius. eadem ratione etiam altior eſt humor: qui prope circulum coronã ue. atq; eo modo deinceps deprimitur per aliquantũ ſpacium. Spuma itaq; qum leuis: & ob aerem incluſum ſemper ſurſum petitura ſit: vbi altitudinem humoris erigentis ſe attigerit: per illam facile aſcendit. mouetur itaq; a medio ad ambitũ vel verſus aliquod durum: quod in humore extet: humoréq; tangentem altiorem faciat. Signum. Nam qum ſpuma vicina fuerit vaſi: tum celerius atq; recta mouetur ad vas. & ſpumam aſcendere per ſuperiorem humorem: ex eo quoq; liquet. Nãq; qum vas plenum fuerit humoris: tum extat tumens humor in medio quaſi vmbonem verticéq; extuberans: in cuius cacumine ſpuma omnis colligitur: atq; illic quieſcere ſpectatur. indicant etiam humoris medias partes depreſſiores eſſe q̃ quæ vas tangũt vaſcula ſemiplena. in his enim videtur veluti cauea facta in ſuperficie humoris. hoc eſt ambitus altior: & medium depreſſius.

PRO. 171

QVr qum fructus adoleſcunt: ſi auræ frequentes ſpirauerint. felicius veniunt. An quoniam auræ magna ex parte fructus alunt: vt pleriq; graues autores ſenſere. quandoquidem humiduſculæ ſunt: atq; penetrare & replere ac in alimentum fructuum verti poſſunt. An quoniam auræ refrigerant aerem: atq; ipſos fructus: vnde vis interna eorum valentior reddita continetur. & ſuccus validius a ſtirpe trahitur ac ad fructus immittitur: tractuſq; concoquitur. quãobrem fructus & augeſcunt & ſeruantur & pulcherrimi tandé redduntur. veluti in ſanis animalibus fieri contingit. Qum autem cadunt auræ ac nullæ aut raræ flant: tum calet plus iuſto aer: fructuſq; langueſcunt: & ui fructuum tenuata non etiam proprium ſuccum trahunt: neq; tractum concocunt. reſtat itaq; vt veluti ægroti vitiant. Signum. nam qum multa aeris fuerit caliditas: decidere videntur fructus priuſq̃ matureſcant: aut ſi manſerint: parui erunt atq; ægrius concocuntur.

PRO. 172

QVr ſenes rugoſi ſunt maxime in manibus collo & facie. An quoniam in hiſce locis cutis altior ac durior eſt. ſignũ. Nam in hiſce minus aut calorem aut frigus ſentimus q̃ in cætera cute: qum detecta fuerit. ſenes ergo qum in corpore minuantur: minuuntur in humidioribus partibus: quæ duriores ſunt: hæ integriores ſeruantur. veluti cutis faciei & manuum atq; colli eſt. quãobrem dum ſub eis cutibus humida ſiccantur: cutẽs cõprimantur: oportet. & qum minores fieri nequeant: in plicas cogi neceſſe eſt. ita enim aliæ partes aliis ſubſtant. quod rugoſum eſt. ſignum: quandiu homo pinguet: rugas neſcit. An hoc ipſum fit a ſenio & aere. In ſenio enim omnia ſicca ſunt & dura. & in his eſt ſcabricies omnis. rugoſum vero ſcabrum quoddam eſt. Quin adiuuat aer: qui vehementer deſiccat. Quare in manibus facie & collo: q; ſenio ſunt deſiccatæ partes: q; q; ſemper detectæ atq; ſub aere fuerunt ac deſiccatæ ab eo: ſcabritas inualuit: quod rugoſum eſt. quod non adeo inualuit in partibus: quas aer non tã licentius attigit. Simile videre licet in ſtirpibus. quæ quo magis ſeneſcunt: eo altiores cortices obducũt: quoq; partes exteriores ſicciores interioribus ſunt. quippe quas aer aſſidue attigit atq; deſiccauit.

PRO. 173

QVr canes ſemper præire volunt. An quia citius aduentare cupiunt. An quia ſagaces ſunt. ſagaces enim decet præcedere. An quoniã audaces ſunt. quã ob audaciam etiã Marti canes mactari ſcribuntur. audacis autem progredi eſt nõ ſequi. Signũ. Nam audacia in homine eo uſq; ipſum promouet: vt & præſedere & præfari & progredi atq; in cæteris primas partes fas ne fas ue ſit: occupare velit.

PRO. 174

QVr malæ rubent: frons tempora mentum non rubent. An quia naturæ munera ſunt non ſolum corpora efficere: ſed etiam illa vel pingendo honeſtare ac venuſta reddere. facie itaq;

tota albente non ſpectarentur gratiæ vllæ veſtigia ue formoſitatis: ſed eius candore diſtincto coloribus aliis decentibus: facies: quæ primum vbiq; ſeſe offert: floreſcens redderetur. quam obrem picta eſt a/ natura ſicuti alba tabella hinc nimio candore dentium & oculorum: hinc nigredine ſuperciliorum & pupillarum: hinc lucentibus etiam partibus: quæ in mediis pupillis locatæ fulgent: hinc rubedine labiarum atq; malarum. ſignum. nãq; facies: quæ non ita natura pictæ ſunt: arte pinguntur medica: qua maximopere prͤſtant puellę. An quia in malis caro puriſſima ſubeſt: qualis eſt in gingiuis & labellis. quæ qum vehementer rubeat: cutiq; hæreat: rubriorem eam efficit. in aliis partibus caro eiuſmodi nulla ſubeſt. An quia malæ & pulmo ſibi mutuo reſpondent. ſicuti buccæ & ventris ima pars. ſignum. nãq; maleaffecto pulmone vel ob tumorem vel ob calorem: ſtatim etiam plus iuſto male rubẽt. veluti in ſuſpirioſis / tabentibus atq; ebriis videre licet. Eſt autem in pulmone ſanguis rubicundiſſimus & floridus: eundem etiam in malis eſſe conuenit: quo rubent malæ. Ex hiſce ſpectare quoq; eſt: qur frigida faciem abluentes aut aceto roſato malas perlinentes aut flabellantes: refrigerantur in pectore: vbi multum caluerant. quin etiam liquet: vt refrigeretur pulmo: non ſolum os & nares in officio ſunt: verum etiam ratione quadam malæ refrigerant eundem. quin etiam poſitæ ſunt in ſummo corpore & anteriore & detecto tanq̃ aura refrigerandæ prӕcordia refrigerarent. ſignum. qum ęſtuant: malas flabellis refrigerantes: quietem inueniũt.

PRO. 175

QVr ob acrorem citreorum ac rerum ſimilium dentes comedentium afficiuntur adeo: vt in terendis cibis perdoleant ac ſi pungerentur. quem aliqui ſtuporem dentium vocant: ſunt etiam qui dentiũ gelu dicunt. eum affectũ portulaca vel amigdala mãſa tollit. An quia res hæ inimicitia naturali proſecũtur acrorem. ſicuti in non nullis aliis rebus naturalibus ſpectare licet. An quia eiuſmodi res acidę vehementer deſiccant atq; refrigerant dentes: præſertim ſi dẽtes ſint ſuapte natura frigidi atq; ſicci. ergo ubi plus iuſto ſint infrigidati atq; deſiccati: aſperiores fiant oportet. aſperitas uero ob inęqualitatem partium etiam inæqualem morſum faciens: tanquam punctiones in morſu ſentiri cogit. At vero amigdala & portulaca mollis ac humida eſt cum glutine quodam. quibus molliẽtibus æquatur inæquabilitas dentiũ. atq; morſus fit ęquabilis & inoffenſus.

PRO. 176

QVr vuæ paſſæ ac cętera dulcia plæriſq; dentium dolorem poſt eſum excitant. An quia ſubſtantia dentium illorum per rara eſt ac debilis & frigida. dulcia vero qum manduntur: ab oris calore nimio tenuantur etiam in vaporem ſpiritum ue. qui dentes facile penetrat aut hæret. in quibus ſtatim tempore refrigeratur ac euaneſcente vi calida: quæ remãſerat: aceſcit. acredo uero genita ac dentibus imbibita pungit: ac dolorem excitat. ſignum. Nam id maxime fit in comedentibus ægris. quorum os eſt calidius & attenuãs dulcia. ſignum etiam. Nam ab aqua calida doloris eius ſolutio fit. Vapor autem rei dulcis aceſcit: quoniam ſubſtãtia dulcis in vaporem verſa redditur leuis ac tenuis: atq; iccirco vis caliditatis eius euaneſcens. quod etiam videre eſt in vino dulci tenuato ab aere calido. a/quo diſcedit vis calida: & id: quod remanet: aceſcit vehementer.

PRO. 177

QVr ſi vimen celeriter verſus dextram ſiniſtramq; mutaueris: vbiq; locorum inter terminos motionis eius ipſum uidere uideris. atq; inibi ueluti ex ipſo factam tabellam. eodem modo ſi lapidem filo pendẽtem tenens conuerteris: ille circulum ex ipſo factum oſtendet: ut ipſum in qualibet circuli parte eſſe credideris. An quia rei uiſæ ſpecies in oculo aliquãtiſper manet genita ab externa: etiam re abeunte. ea pro re fit: ut ſemper ſpecies ſupra ſpeciem ſequatur adeo: ut continuũ oſtendere uideatur. ſignum. ex rebus luminoſis igneſcẽtibus ue: quæ maxime poſſunt oculum afficere: maxime circulus continuus ac euidens apparet: qum celeriter irrotentur.

PRO. 178

QVr terra ualido aceto ſparſa bullas ſpumãq; extollit. An quoniam acetum uim habet concidendi ac ſoluendi: qua diſſoluere poteſt terræ ſpiſſeſcentem humorem atq; in aerem uertere. genitus uero aer halitus ue ſub acetum aſcendens bullas ac ſpumam excitat. ut Cornelio Celſo placet. ſignum. Nam liquores: qui diſſipandi uim nullam continent: ſpumam quoq; nullam ciunt in terram iacti. An quia in aceto multæ partes ſubtiliſſimæ inſunt: ob quas ipſum præſertim acetum eſt. quæ ictu: qui fit in terra: magna ex parte in ſpiritum vertuntur. ſunt autem illę cum craſſioribus partibus immiſtæ. quam obrem ſpiritus: qui gignitur etiam miſtus cum partibus craſſis agitatur. quę agitata miſtio ſpuma eſt. ſignum. quo acutius fuerit acetum: eo maiorem ſpumam gignere. ex ictu uero fieri repentinam eiuſmodi mutationem de aquea ſubſtantia in aerem ſpiritum ue: demonſtrat ictus ſilicis cum calibe. in quo momẽtulo aerem in ignem verti uulgo ſpectare licet.

PRO. 179

QVr ficus multas comedentes pediculis interdum ſcatent: vt Oribaſius atq; Paulus teſtantur. An quia pediculus gignitur de ſanguine humido leni ſuccutaneo atq; calidiuſculo. ficus autem hunc ipſum ſanguinem comedentibus auget vel ſi ipſa in illum vertatur: vel ſi eius ſuccus in

venas adactus concalfaciat ſanguinem atq; humidū ſpumeſcentēq; efficiat. qui natura ipſa ad cutē tendit. ac ſub cute aliquāto teterus putreſcit: inq; pediculos vertit. ſignū. ficus comeſſantes etiā tubercula & verucas malas in cute oriri ſentiūt.

PRO. 180

QVr apud Sarmatas apum examina & magna & frequētia ſunt. In qua regione ꝙ vino carent: melle abundant: populi omnes mulſam bibunt. In Africa vero minima eſt apum conſuetudo. An quia Sarmatæ ſiluas immenſas pręſertim pineaꝝ poſſidēt. pinus autem perpetua fronde eſt: ac tepidum quoddā ſpirat aſſidue: coma celſa ac ramis patulis pollet. quāobrem ingentē perpetuāq; circa ſe vmbrā parit. iccirco apes ęſtate ſub vmbris volāt pabulāturq; omnino ab ardore ſolis illeſę. Hyeme tegmine pinorum atq; tepore aſſiduo a/frigore defenduntur. florum quinetiam & pomorum magna copia pręſto eſt: fontium quoq; & fluminum ac riuuloꝝ mira frequētia: quibus omnibus gaudent apes. in Africa vero & ſolis ardores nimii ſunt: & arboꝝ ac fructuū paucitas. flores quoq; ſicubi frequentes habeantur: breuibus defloreſcunt. nam a/ calore aeris nimio abſumuntur. fontes ac lacus & fluuii rariſſimi. Quo fit: vt deficientibus iis: quæ apibus ſunt neceſſaria: neceſſe eſt & apes abeſſe. Nam in Germania / Gallia / Britania / Italia / ac cæteris in locis: in quibus arborum aquarum/ florum ac pomorum raritas eſt: apes aut nullas/ aut perpaucas inueniri: in quibus vero locis horum copiam natura eſſe contigit: in hiſce quoq; frequentiſſimas apes oriri ac viuere compertum eſt.

PRO. 181

QVr poli:um æs: ſi deſiueris intactū: breuibus flos quidam & rubigo ambit. inauratū ſi fuerit vel tenuiſſima inauratura per innumeros annos nullam rubiginē capit. An quia perfectū metallum aurum eſt. æs contra imperfectū: & imperfectū a/perfecto coutentum ſeruari compertū eſt. ſignum. nāq; aurum apud omnes populos natiōes ue præcioſius ſemper habitum eſt. An quia rubigo putredo ęris eſt: quæ ab aeris cōtagione & humiditate fit. auro vero intercedēte inter aerē atq; ęs/coitus eorum impeditur. quāobrem ſeruatur ęs cum ſiccitate ſua: rubiginēq; nullam obducit. Ex quo videre eſt rem mirā. Nāq; aurū īfrigidatur nec in tāta tenuitate aliquo modo humectaī. frigus. n. ad ęs inauratū q̃ primū trāſit: humor nō trāſit.

PRO. 182

QVr autumno/hyeme ac vere ſi ſol plus iuſto calidus ſentiatur: intra biduum vel pluuia vel aer nubilus ſpectatur. An quia exhalatio ſurgens a/ terra paulatim aerem complet: eumq; craſſiorē reddit. qui lumen excipiens in craſſitudine ſua vt lucidior fit: ita vicinas partes illuſtriores efficit. quæ eodem lumine a/ſole recta proficiſcēte illuſtratæ erant. quam ob rem accidit: vt ſingulę partes binas ratiōes luminis capiāt: & a/ſole & ab illuſtrata vicina parte. iccirco calidior redditur. interea idem vapor altius aſcēdēs in nubila & pluuias vertitur. ſignum. Nam tum: qum calēt eiuſmodi dies: ne vnus quidem ventus flare quoq̃ ſentitur. An id fit: quia nullus tum uentus flat: pro qua remanet idem aer ſub ſole: atq; caleſcit: ut cœtera ſub ſole manētia calefiunt. aer autē calidus ſoluere poteſt humiditatē terrę ī uapores: qui ſuperiora loca petētes nubila & pluuias pariūt. ſignum. Nam nunq̃ pluuiæ gignūtur: niſi prius aerē ſol calfecerit. Aeſtate pluuię nō fiunt: ꝙ omnes prope humiditates terræ exhauſtę ſunt.

PRO. 183

QVr uitrum aqua & ſimilia reflectunt immiſſum lumen. terra/lignum/rudiaq; cœtera nihil reflectunt. An quia illa corpora terſa ſunt ſupficie. in qua lumen ubi influxerit nō figitur ueluti affixum: ſed potius ut in re lubrica dilabitur. ac dilabēdo potius ī aerem ut ſubiectū accōmodatius luminis naturę reclinat: q̃ per ſuperficiem terſam diſcurrat. in iis uero: quę aſpera ſunt ſuperficie dilabi nequit: neq; reclinare in aerem. An quia lumen etiam cum impetu infunditur. quam obrē percutit terſam corporis ſuperficiem: ac ab ea repercutitur. reſilit ergo ut pila e/pariete: & uox ab obice magno: in quem incuſſa eſt. repercutit terſa ſuperficies eo: ꝙ æquabilis eſt: ac eadem ratione quālibet partem incurrentis luminis & excipit & reiicit: quod in aſpera ſuperficie fieri nequit: qum non eodem tempore fiat percuſſio omniū partium primorum: neq; repercuſſio eodē. An quia corpora terſę ſuperficiei non ſolum habent ſuperficiei lęuorem: uerum etiam pelluciditatem. quod διαφανὴς græci uocant. quæ tum proprie in promptu eſt: qum terſa corpora etiam metallica fiunt. quam obrem illuminātur: ac illuminata etiam illuminant uicina quoquam uerſus pellucidum quicquam obuia fuerit. hac igitur ratione lumen ſolis recta illuminat aerem circa domum. & is illuminatus illuminat eum: qui in domo eſt: idq; in eius primoribus partibus. & qui in domo eſt illuminatus illuminat eum: qui in penetralibus & amfractibus ac ſecretioribus locis latet. quod refrangere uel reflectere dicunt. terra uero carens pellucentia nequit generare lumen in uicino corpore pellucido.

PRO. 184

QVr octo litteraꝝ mutaꝝ. B. C. D. F. G. P. Q. T. ita ſe habēt cū duab⁹ ſemiuocalib⁹. M. & . N. vt . M. ſemper collocetur ante . P. & . B. & . F. nunq̃ ante ullam reliquaꝝ mutarum ponatur. Nam litteram . F. proferre deberemus/fe/nō/ef/ſicuti/be/&/pe/nō/eb/&/ep/prōnūtiamus. N. contra vt ſemper ante . C. D. G. Q. T. ita nunq̃ ante aliquā reliquaꝝ trium admittitur. Dicimus. n. ac ſcribimus recte. amplos/ambos/amfractus. Item ancus/blandus/angor / quāq̃ & pontus. An quoniā earum octo mutaꝝ. G. & . Q. conſentiunt cum. C. & ad eam litteram

referuntur. At vero . F . &. B . referũtur ad . P . D . vero ad . T . Quãdoquidem Græci litterarũ magiſtri nouem mutas quas habent: ſecuti naturã vocum/in tres ordines diuiſerunt. quorũ ſinguli ternas litteras cõtinent ita: vt earum duæ ſint extremæ: & vna media. velut inter . κ . & . χ . media ſit . γ . inter . π . & . φ . media ſit . β . inter . τ . & . θ . media . δ . & hoc pacto litteræ eiuſdem trinitatis ac in eadem ſyngenia & cognatione exiſtẽtes mutuo in ſeſe vertuntur: ac alia pro alia earũ ſuccurrit. Ad hanc itaq; formã vt decet: ſi latinas octo mutas cõſtruxeris: in primo ordine & cognatione ſociabuntur . C . & . G . & . Q . & media erit . G . in ſecũdo inſtruẽtur . P . & . B . & . F . quarũ . B . eſt media. in tertio dirigentur . T . & . D . in quo defecit altera extrema veluti . TH . nam inter eas littera . D . eſt media. hiſce ita digeſtis manifeſtum eſt. vt . G . & . Q . media & extrema referantur ad . C . extremã alteram. quin et . B . & . F . reſpondeant ad . P . Atq; . D . ad . T . quamobrem cõpertum eſt: vt octo mutarũ tres ſint ueluti principes . C . P . T . quarũ duæ . C . & . T . conſenſere ſemper admittẽdo ante ſe . N . nunq̃ . M . P . vero ab utriſq; diſſenſit excludendo ſemper . N . & admittẽdo ante ſe . M . quam diſcrepantiã peperit pronũtiatio ac varietas partiũ oris pronũtiantis. quãdoquidem . P . littera labris & buccis pronũciamus: quas q̃ etiam licet inflare: inflando pronũtiamus . M . ante . P . vt pompa: campus: rumpo . C . vero & . T . non labiis: dentibus potius proferimus: quibus vt nequit proferri . M . nam hæc buccarũ plenarũ erat . ita . N . profertur ante . C . atq; . T . vt Antonius: Ancus. Siquidem . N . vult pronunciari primore palato & cuſpide linguæ: qum hæc illi parum hęſerit. Nam vt anterior pars palati coniuncta eſt cum gingiuis ac dentibus: quibus proferuntur . C . & . T . & littera . N . proxima parte pronũtiata recte cõſenſit cum eis: ita etiam . M . inflatis buccis ac primoribus prolata cõſenſit cum littera . P . pronũtiata a/labris. Iccirco . M . cadit ante . P . & affines: nõ ante . C . & . T . & reliquas. atq; . N . præcurrit . C . & . T . & cognatis: nõ ante . P . vnq̃ locũ capere quiuit. Id ipſum inq̃ ratio exacta rectaq; poſtulat: & ſi interdum abuſu quodam neglecta videatur. Scribunt. n. circumducunt & circumdata per . M . potius q̃ per . N . ante . D . Et infelix/infandum/infundo. per . N . potius q̃ per . M . vſq; adeo vt etiam Priſcianus: qui prius demonſtrarat litteram . F . eſſe mutam atq; poni vt . φ . apud Græcos: poſterius præceperit . N . ſcribendam eſſe ante . F . in quo apertiſſime rationi recte repugnat abuſus.

PRO. 185

QVr imaginẽ faciei noſtrę in ſpeculo vidẽtes omnia noſtra pręſentata in eo ſpectamus. veluti faciem ipſam/colorẽ eius/propinquitatẽ/diſtantiã/receſſum/motiões/geſtus ac cętera id genus. nos vero proſpiciẽtes non pręſentamur: ſed cõtra potius res apparet. imaginẽ. n. noſtrã verſus nos conuerſam ac nos ſpectãtem cernimus. oporteret. n. proſpicientẽ non reſpicientẽ imaginẽ pręſentari. ſiquidem nos proſpicimus: non reſpicimus. & facies noſtra verſus ſpeculũ aſpicit: nõ ipſa ſpectat verſus ſe ipſam: veluti apparet in ſpeculo. An quia imago ſola eadem eſt: ac eodem modo anterius & poſterius ſe habet hoc eſt a/fronte & a/tergo eadem. facies vero noſtra niſi id: quod a/frõte eſt: habet imaginis. quam obrem euenit: vt qum imago faciei ad ſpeculũ defluat: vtrinq; ſibi ſimilis ſit. ſed tamen tangẽs ſpeculum ipſum ipſa afficit: atq; in eo ſiſtit. in quo non a/fronte afficiẽs afficit a/tergo. faciei itaq; imago a/fronte afficit: imago in ſpeculo nõ a/fronte/ſed a/tergo. imago vero in aere vtrinq; afficit. ſignum. Nam in vitro plano non plumbato imaginẽ vtrinq; afficientem videre licet. oculus. n. qui poſt vitrum eſt: faciẽ per vitrum cernit. & oculus faciei faciẽ in vitro eodem quoq; videt. Quin etiã imago in ſpeculo ex eadẽ parte nobiſcũ habet ſitus quoſcũq;. dextera. n. pars eius a/dextera noſtra eſt: & ſiniſtra a/ſiniſtra. & hoc ipſum indicat imaginẽ non eſſe cõuerſam: ſed eodem modo ſe habere aduerſam & auerſam. qua pro re q̃ imago eadẽ eſt tum a/frõte tũ a/tergo. a/fronte autem proſpicit: etiam a/tergo proſpicere neceſſe eſt. quod reſpicere eſſe videtur. Euenit autem hoc ipſum ab incorporea imaginis natura. Nanq; qum incorporea ſit: proprie ſitum non habet neq; locum. ſed vndiq; & tota & eadem & eodem modo ſe habet ac ſe offert. variare autem videtur: qum corpori hæret. Ex hiſce quodam modo liquere videtur. quo modo ſe habeat natura ſubſtãtiarum ſeparatarum vt mentis & intellectus. is. n. quoquam verſus idem eodẽq; modo præſto eſt.

PRO. 186

QVr omnium animaliũ volucria minima ſunt. maxima. n. auis non ad mediocritatẽ terreſtris animalis comparari ac accedere poteſt. minora. n. ſunt volatilia terreſtribus ſicuti aquatilibus terreſtria. An quia volatilia paucã terram & aquã in cõpoſitione corporis eorũ capiunt. volatura. n. ſunt. in volatu. n. multa terra & aqua tardarẽtur. ſignũ. Nã oĩa volucria leui & aereo ꝑpe corpe eſſe ars medica etiã docet. quãtitas corpis aĩalis terrã maxime & aquã ſeqtur. An quia volatura erãt ac per aerẽ itura nõ deſcẽſura. in quo parua eſſe oportebat. Nãq; magna deſcẽdere in aere aptiſſima ſunt: nõ trãſire. parua ad tranſeundũ habiliora q̃ magna. An parua fuere: quia magna eſſe impoſſibile fuit. qum. n. volatus ſit animaliũ celerrimus motus: aĩalq; oẽ in motu celeriore plus caleſcat. atq; quo maius ẽ aĩal atq; ſanguineũ/eo magis in motu celeriore caleſcere opus eſt. fit: vt qum magnũ ſanguineũq; aĩal in celerrimo cõtinuatoq; ſit motu: vt maxĩe caleſcat. At maxĩæ ingenitæ caliditati aer refrigerãdo ſufficere nequit. nõ. n. ꝑprie cõtrarius ẽ. reſtat: vt animal ſanguineũ

celerrime motũ eſſe nõ poſſit.qđ videre clare licet ĩ terreſtribꝰ magnis aĩalibꝰ : quoꝝ motus celer-
rimus ẽ citra mediocritatẽ celeritatis eius:q̃ auiũ eſt. hæc qũ ſua celeritate mouẽtur : breui q̇eſcere
oportet:quod reſpiratio nulla ſatis ẽ. & niſi quieſcerẽt ac frequẽtiſſima & maxima reſpiratiõe vte-
rentur:interirẽt.in q̇bꝰ liquet:q̃tũ aer põt aĩal refrigerare.nã magna mediocriter mota refrigerare
põt.magna cõtinue & celerrime mota nõ põt. q̃obrẽ volatura p̃ſertim ſanguinea qũ frequẽtius &
celerrimo cõtinuatoq̧ motu vti oporteat:magna eſſe nõ poſſunt:quãta terreſtria ſunt. vidẽt itaq̧
inter volatilia & terreſtria illa eſſe ęq̃ lance diuiſa.vt quo volatilia ſunt velociora: eo terreſtria grã
diora.In aquatili vero genere ambo hæc ineſſe:cõptũ eſt.ſed quãtitas corpis oĩum aĩaliũ maxima.
celeritas ẽt ſi nõ ſumma vt ea:q̃ volatiliũ ẽ:tñ maior eſt q̃ in terreſtribꝰ.Ex quo videre licet:magni
tudinẽ corpis nõ vetare celeritatẽ.in mari.n.maxĩa aĩalia celerrime mouẽtur. vt Delphinus.Verũ
tamẽ aq̃tilia quantũ habẽt cũ magnitudine rara corpis/celeritatis & caliditatis:tãtã inueniũt frigi-
ditatẽ ſufficientẽ in aq̃:a/qua vt a/cõtrario tẽperẽtur.in aqua.n. ſolo cõtactu refrigerãtur & tẽpe-
rant.qua frigiditate minorẽ capiũt terreſtria in aere mota:& lõge minorẽ volatilia ſortiuntur.Sed
tamẽ tria hæc genera illa ſuſcipiũt ꝓportiõe quadã vt patet.Quoꝝ vnũ eſt volatilia eſſe corpe mi
nima oĩum aĩaliũ:motu vero oĩum celerrimo. PRO. 187

QVr ſericũ p̃cioſius ẽ pãno.hic.n.tela lanacea eſt:illud eſt tela e/lanugine:quã egerit bõbix ver
mis. An q̇a ſericũ res ſubtilior ac lęuior ẽ q̃ lana. An quia ſericũ ſimpliciores & veriores
colores receptos oſtẽdit. An q̇a ſericũ lucidũ ẽ. An potius q̇a ſericũ eſt & ſubtilius & lęuius
atq̧ lucidũ.atq̧ icciro veriores colores & vehemẽtiores & lętiores & recipit & ꝓfundit.Quãobrẽ
pulcriꝰ ẽ:atq̧ ob hoc ipm̃ p̃cioſius.ſignũ.Nã eiſdẽ rationibꝰ gẽmę metallis & auro pulcriores & p̃-
tioſiores habentur. PRO. 188

QVr hyeme frigẽtes manibꝰ/pedibꝰ atq̧ oĩo cute frigora moleſta ſentimus. æſtate vero calẽtes
nõ p eaſdẽ ptes nimia caliditas moleſta nobis ẽ. An q̇a frigora cutẽ cogũt:calorẽq̧ natura-
lem repellũt.q̃obrẽ tactꝰ magnus frigoris:q moleſtus eſt:fit.Qum vero aer calidus ẽ:a/cute nõ re-
licitur calor naturalis:neq̧ cutis nimiũ lędit.ſed inſpiratꝰ aer calidus nõ tẽperat internũ.Quare in-
terior calor ſolutior atq̧ aliquãto debilior redditur . vnde ſparſum in corpe omni calorẽ ſentimus:
& aliq̃to ſumus debiliores .ſignũ. qũ a/flabello frigidũ aerẽ factũ reſpirarimus : & tẽperamur tũ &
valentiores euadimus. PRO. 189

QVr vitrũ calidũ glutinoſum maxĩe ẽ:frigidũ maxime fragile. An quia calor humidã & gluti
nam ſubſtantiã:q̃ in imo vitri eſt:euocat.q̃obrẽ glutinũ efficit vitrũ dum calet.frigus cõtra glu-
ten includit.icciro ſiccius redactũ fragile remanet.hoc ẽ in vitro potẽtiã eſſe & glutinis & fragilis:
q̃ a/calido glutinũ:a/frigido fragile pficit.quare ſemp ẽ cũ altero oppoſitoꝝ. An quia vitrũ du-
rum eſt:ignis pmollis & renerrimus. qũ ergo vitrũ igneſcit : tũ miſtio fit ex vitro & igne ex duro &
molli ac ĩ glutinũ redũdat.glutẽ.n.mediũ ẽ duri & mollis. Qum vero extiguit ignis:friguſq̧ adeſt:
miſtio illa ſoluta ẽ & glutinũ pdit.q̃re ĩ frigore vitrũ fragile remanet. PRO. 190

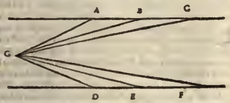
QVr calẽtes ſi brachia & crura vel manus & pedes nudauerimus aut leuiter tectos fecerimus:re
frigeramur aut tẽperatiores q̇eſcimꝰ. An qm̃ illę partes extremę corpis ſunt ac icciro lon-
gius ſepoſitę a/fonte caloris atq̧ frigidiores ſunt.eędẽ detectę vbi fuerit & aere aliq̃tũ refrigeratæ:
multũ frigidæ reddũtur adeo vt cœteꝝ corpus tẽpare:qũ plus iuſto calidũ eſt:poſſint. An quia
ĩ eis ptibꝰ pluriæ ſunt & venę & arterię: eędẽ q̧ ſub cute tẽdẽtes manifeſtę ſunt nõ carne imerſæ vt
in cœtero corpe. hæ ipſę itaq̧ ab aere vicino tactę refrigerãt ac ſpũs ĩ eis frigeratꝰ pfectuſq̧ ad cor:
æſtũ:q in hoc ardet:facile temperat. PRO. 191

QVr illyrici ac Dalmatæ tã fœię q̃ mares ꝓcero & corpulẽto ſunt corpe.Picẽtes/Dauni & Apuli
neq̧ ꝓcero neq̧ magno corpe cõſtãt.Nãq̧ qũ Adriatico ſinu ſolo diſcriminent:q parui tractus
eſt multo ſimiliores eſſe deberẽt. An qm̃ Italia tota q̃ſi inſula ẽ.q̃obrẽ vndiq̧ vẽtis vehemẽtio-
ribꝰ agitata & cœlo ſicco affecta eſt.q̃ aĩaliũ corpa ſicciora & obeſa reddũt.ſignũ.Nã in oĩbꝰ inſu-
lis hoĩes paruos eſſe ac macilẽtiores.Neq̧ in Italia vel aĩal vel plãta nimia magnitudine pollẽs fa-
cile cõperit.Illyris vero & Dalmatia ab oriẽte cõtinẽtẽ ab occidẽte Adriacũ ſinũ habẽt. & icciro
neq̧ mediterranei ſunt ꝓrſus neq̧ inſulares.nec æſtus neq̧ ventos ſeuiores ſentiũt.tẽpatiore itaq̧
in aere creſcẽtes grãdiores & ãpliores extẽdũtur.Addit ẽt viuẽdi ratio.Illyrici.n.& Dalmatę veſte
largiore ac cĩgulo molliore vtẽtes/carnibꝰ/vino/ac lacte frequẽtiſſime replent:q̃res potiſſimũ cor
pora augẽt.Atq̧ ob hoc ipm̃ illud accidit.Nãq̧ plurimi eaꝝ gẽtiũ cęci efficiunt. Itali cõtrario more
gaudẽt.Nã arctius veſtiunt:ac ciboꝝ & potuũ parciſſimi ſunt. PRO. 192

QVr pueri & longe melius memorię mandant & mãdata melius ſeruant & recordantur:q̃ iuue-
nes & ſenes. An q̇a vires ſunt fœcũdiores in pueris. An qm̃ in pueris anima purior eſt:
ac veluti uas ligneũ ac nouũ eſt:quod primi liquores acrius inficiũt:ita in pueris primæ memoriæ
altius deſcendũt ac tenacius tenentur. quã ob rem & illud accidit: vt minor ſit iuuenum memoria.
quãdoq̧dem iuuenta omnis memoriã affectam mutuatur a/ pueritia. An q̇a prima uis animæ:
quæ in pueris natura deregitur memoria eſt: deinde ratio : poſtremo prudentia. Nanq̧ prudentia
nõ eſt

non eſt abſq; ratione.ut ſine prudentia ratio eſſe poteſt.atq; hæ ambæ memoria indigẽt:memoria ſine hiſce poteſt eẽ. In pueris ergo ſola memoria ualet & eorꝫ propria eſt:ratio & prudẽtia eis aut nulla aut minima & inchoata ineſt.ſicuti in iuuenibus ratio potior pollet. in ſenibus prudẽtia uegetior:memoria receptitia eſt. An quia iuuenibus & ſenib⁹ magna multarꝫ in uita rerꝫ cura accidit & ſollicitudo.iccirco cogitare potius cogũtur q̃ meminiſſe.pueri nõ cogitãt.Duo ergo ſeniores faciũt meminiſſe & cogitare. pueri ſolũ meminiſſe.facilius aũt & abſolutius unũ pficitur q̃ idem cũ altero.q̃obrẽ facilius ac melius pueri memoria ualẽt. PRO. 193

QVr in uia recta atq; lõga nobis cõſiſtẽtibus pars uiæ quo remotior fuerit a/nobis:eo uidetur arctior adeo:ut demũ latera ueluti lineę cõcurrentes uideantur. An quoniã a/terminis proſpectæ partis remotioris lineę ſimilitudinis ad oculũ uenietes anglum minorẽ in angulũ maiorẽ immittunt:qui maior gignitur a/proſpectu uicinioris partis.Angulus autem minor minorẽ arctioreq; rem præſentare demõſtratur.quã obrẽ ſemper pars ulterior pſpecta minor atq; in mucronẽ inclinare uidetur . quod ut clarius uideatur: ſit uia . A . B . C . D . E . F . & oculus ſit . G . & ducantur lineę . C . G . & . F . G . item . B . G . & . E . G . quinet . A . G . & . D . G . & manifeſtũ ẽ lineas . C . G . & . F . G . facere angulũ acutũ:ipſumq; immitere in ãgulũ : quẽ faciũt . B . G . & . E . G . & reliquæ ſimiliter deiceps.Sed tamẽ ubi in eodem.oculo accidat eſſe ſeriem quandã angulorꝫ ſeſe deinceps ſuperãtiũ & continẽtiũ/ ſpeciẽ ẽt mucronis pręſentare:compertũ eſt.cuius latior pars eſt ſpecies partium uiæ uicinarꝫ oculo: arctior uero partium remotarum.Quare uia ut mucro uidetur/non columnaris:ut eſt.ueluti in figura ſubſcripta ſpectare licet. PRO. 194

QVr e/ligno albo:qum comburitur:fit carbo niger. carbo item niger accenſus in cinerẽ album uertitur. An qa calidũ agẽs in humidũ nigrefacit:quo mõ e/ligno:quod humidũ eſt:carbo fit niger.Item calidũ agens in ſiccũ albefacit.quo mõ ex carbone fit cinis. An qm̃ in illis eſt mutatio de habitu ad priuationẽ.& de priuatione iterꝫ ad habitũ cũ generatione & corruptione quadã.Nãq; qũ lignũ cõburitur:corrũpitur pſertim in partes terreſtres.& in ea corruptione priuatio quoq; coloris fit.nigredo.n.priuatio eſt colorꝫ.q̃re carbo ſunt reliquię ligni priuatę colore. qum rurſus ignis agit in carbonẽ:generationẽ quandã facit:atq; mutationẽ de priuatione coloris ad albedinem. vergit.n.cinis ad albedinẽ. contrarium.n.ſi mutatur nõ vltra ipſum mutari poteſt:quod extremũ eſt.in contrarium autem mutari : neceſſe eſt.fit quoq; generatio. nam itur ad principium: & in cinere ignea uis quędam inducta eſt.ad calorem itaq; magis fit corruptio & priuatio:ad cinerẽ habitus & generatio. PRO. 195

QVr in cœlo tẽperato nos: qui ẽt tẽperati ſumus: inceſſuri per umbrã potius q̃ ſub ſole ire amamus.vmbra.n.frigida eſt:et ſol tũ tẽperatus:nã cœlũ tẽperatũ. An qa ſol plus calidus eſt q̃ vmbra frigida.tẽperati ergo dũ ſimus: plus lędimur a/magis cõtrario:qui ſol:q̃ a/minore cõtrario: quæ vmbra eſt.vmbrã aũt non eſſe adeo frigidã liquet.lumẽ.n.aliquod hẽt.media.n.eſt inter tenebras & lumẽ.icc irco remiſſum lumẽ potius eſt q̃ luminis priuatio ac frigiditatis pſentia. An qm̃ & ſi temperati dicamur : plus tamen vergimus ad calidum : quam in mediocritate exacta conſiſtimus. quare in ſole euntes habilius a/tẽperamento dimouemur:per umbrã cõtra habilius in temperamento retinemur.quãobrẽ illud vt moleſtũ ac naturæ contrariũ fugimus. hoc tãq̃ gratum & amicum natura duce ſequimur. PRO. 196

QVr nos delectant odores:putores offendũt. An quoniã in his res hẽt vt in vocibus.in vocibus.n.ſunt conſonantiæ & diſſonantiæ.illę delectant:hæ moleſtæ ſunt.ita odores veluti conſonantiæ ſunt olfactiliũ:putores inconſonantiæ.anima vero vel cõſonantia conſtat:vel cõſonãtũs afficitur & ęquabilis redditur.nam in imparilitate aſperitate ue frequẽtius manet.nãq; aſſidue variatur a/variis ſenſilibus atq; variis cogitationibus/& affectibus. An quoniã odores cõcoctum ſemper ſecũtur.concoctum vero temperatũ eſt:atq; eo tẽperamento:quod noſtro cõgruũ eſt. quapro re dũ ſuſcepimus tẽperata olfactilia & nobis cõſentientia & amica/tẽpatiq; fuerimus : tũ ſimili amplificamur & augemur:vel fuerimus aliquantũ intẽperati/atq; tũ a/tẽperato tẽperamur. Quorꝫ vtrũq; ſuaue eſt & delectabile.vel illud ſuauius/hoc delectabilius.putores qum contrarii ſint: ſunt contrario modo. PRO. 197

QVr odorꝫ bonorꝫ aliqui ſemp delectant:vt roſeus eſt: aliqui moleſti interdum ſunt.veluti muſchus. An qm̃ odorꝫ aliq ſunt maxime tẽpati:aliqui aliquanto a/tẽpamẽto ſecedũt.illi ſemp grati ſunt.q; ſemp vel tẽperãt ſpũm cordis:vel ſimilem ſeruãt:ſi nõ augent.veluti roſa facit.cæteri tẽperare poſſunt ſolũmodo nos:ſi in contrariũ habitũ lapſi fuerimus.vt qũ friguerimus.vt muſchi/

Styracis/ladani ac ſimiliũ.nam a/frigore nos vindicãt.ſed qum in temperamento ſumus: hi acutiores odores in calidiorẽ habitum promouent.vnde moleſtiores ſentiũtur.ſignum per multi inueniũtur:qui a/muſcho dolent capite.

PRO. 198

QVr aqua:quæ in clepſydria retinetur:ne vacuũ ſit:rareſcens non deſcendit. rareſcẽtis.n.aquæ pars plenum vas tenere:pars reliqua cadere poſſet a/vaſe:præſertim ſi aqua rareſcere poſſit: atq; ei naturaliſſimũ ſit defluere. An quia rarefactio ea cõtraria eſt naturę aquę.ducit.n.ipſam ad corruptionẽ.quare nullũ eſt principiũ in aqua:qđ raritatẽ faceret.Qum nullũ naturale & per ſe corruptionẽ propriã producere poſſit:atq; corruptio omnis fiat ab externa cauſa.reſtat: vt rarefactio in aqua non poſſit eſſe ab aqua:ſed ab externo.Sed externũ principiũ rarefaciẽs in clepſydria nullũ eſt.grauitas autẽ aquæ deorſum trahere poteſt: vel abſcindere:rarefacere nõ poteſt. nam & ſi graue moueat ſecundũ locũ:& rarefactio ſit motus ſm locũ. graue tamẽ ſolũ modo mouet ad cẽtrũ ac ſm vnã diametrũ.rarefactio vero mot⁹ ẽ ad oẽm poſitionẽ & ſm oẽm diametrũ.nõ ergo rareſcere potẽs aq̃ manet in vaſe grauis ut ſua natura ẽ.

PRO. 199

QVr ſpeculũ dum ſpectamus:oculis nos valere atq; melius habere perſentiſcimus. An quia vt ſenſus oĩs:ita quoq; uiſus mediocritate cõſtat.ſenſus.n.omnis cõtrariorꝫ ẽ ſuſcipiẽs .& uiſus etiam cõtrariorꝫ.cõtraria ſunt.alba & nigra.& his priora lumẽ & tenebræ.Quinetiã a/lumine magno atq; tenebris lędi oculi cõperiuntur. atq; ſecũdo lęduntur quoq; ab albo excellẽte & nigro.maxime illo diurno:hoc aſſiduo.quo fit:ut mediũ uiſorium ſit non modo ſuſcipiẽs oẽs differẽtias eorꝫ: quæ videntur.ſed etiam quodã modo ex cõtrariis cõſtans.mediũ.n.quod e/cõtrariis cõſtat:ab eis lęditur: vt a/cõtrario.hoc.n.illis cõtrariũ eſt.viſoriũ itaq; luminoſa eſt ſubſtãtia in mediocritate quadam manẽs.cui reſpõdet:ęqualiſq; eſt ſpecies:quæ a/ſpeculo aſſurgit ad oculũ.quæ q; quod ęqualis eſt:nõ offendit nec in contrariũ trahit.in quo affectu roborãtur ſenſoria inſtrumẽta.Cõtrarium fit: qum grãdius lumẽ vel tenebroſum quicq̃ oculũ afficit.afficit.n.eo modo ut a/temperamẽto depellere ſentiatur.Iuuat ergo uiſum ſpeculũ:q; ęquale eſt:& ſeruãs nõ deſtruẽs.Eodem modo & lapilli cõferunt:& horum maxime ſmaragdus ac adamas. quorꝫ potior eſt adamas.oẽs.n.tẽperatã ſpeciẽ mittũt.Sed ſmaragdus molliorẽ quandã: vt folia & frõdes.nõ aſperã auſterã ue vt pumex & ruderа.adamas uero oĩum pręſtantiſſimus eſt. q; certius & purius in medio cõſiſtere uidetur . vt luminis & tenebrarꝫ.nigredinis & albedinis nõ lacteę ſed aereę. An ſpeculũ cõfert viſui:q; oculus in eo ſeſe cernit.quare ſpeciem propriã recipit.hæc.n.oĩum ſimulacrorꝫ ęqualis certiſſime eſt.ab omnib⁹ itaq; aliorꝫ colorꝫ ſpectris lęditur oculus vt ab alienis & cõtrariis.a/ſua uero ſeruatur:& ſeruata adiuuatur & augetur.ſignũ.quietius & ſuauius nos intueri : qũ pupillã noſtrã in ſpeculo ſpectarimus: q̃ qum vel oculũ vel faciẽ vel aliquod aliud viderim⁹. An id fit ob vtrũq; eorꝫ: quę dicta ſunt. nãq; ſpeculi ſpecies cæteris eſt amenior & æquior.ſpecies pupillæ:quæ a/ſpeculo omnium æquiſſima & ſuauiſſima.cætera omnia contrarietatis quiddam habere: & moleſtiæ ac nocumenti:manifeſtum eſt.

PRO. 200

QVr ſpeculorꝫ illud:quod ferreum eſt utilius eſt:& ſuauius oculis eo:quod e/uitro. An quia ferreũ purius eſt.ſignum eſt. nam lumẽ ſolis receptũ & certius & lõgius refundere ac proferre compertũ eſt.atq; ſpecies rerꝫ ſimiliores præſentãtur in eo:q̃ quod vitreũ eſt. An quia ſimilius adamãti eſt.adamas.n.vt dictũ eſt in mediocritate puri luminis & tenebrarum/nigredinis & aereæ albedinis .i.pellucidæ & inaffectæ conſiſtit.quãobrem adamantẽ laudibus extollũt: qui ferrugineo ſplendore polleat.

PRO. 201

QVr qum maximã quarſcunq; rerum diſtantiã ſignificare volebãt:tum tritum prouerbiũ diſdiapaſon inter illas eſſe dicebãt. An quoniã cõſonãtia gignitur a/prima & quitadecima chorda:quę in ratione cõſonãtiarꝫ & chordarꝫ ordine maxime diſtare inueniũtur.veluti ex hiſce cognoſcere licet. Antiquo nãq; heptachordo:cuius quarta chorda meſe dicta eſt: plęraq; chordæ additæ fuere a/variis muſicæ artis autoribus.idq; tum a/grauiũ tum etiã ab acutorũ ſonorũ latere:quouſq; ad ſummã quattuordecim chordarꝫ excreuit additio:in duo v3 heptachorda: quorũ alterum erat ſupra alterum.verũtamẽ qum in hiſce meſe nõ adeſſet:loco media (vt decebat) quitadecima etiã chorda addita eſt ferẽte natura ſonorꝫ.atq; veluti ducẽte . vt in mediũ & antiquum locũ reſtitueretur.quẽ illa deinde perpetuo ſeruãs duo utrinq; heptachorda habuit.quorꝫ alterius extrema proſlambanomenos:alterius nete dicta eſt.vtriſq; hiſce vtrinq; iacẽtibus meſe eadem relata diapaſon conſonãtiã fecit.a/nete.n.ad meſen cõſonãtia eſt diapaſon. item a/meſe ad proſlambanomenõ altera diapaſon.a/nete rurſus ad proſlambanomenõ diſdiapaſon cõſonãtia. quod maximũ chordarꝫ interuallũ.neq; poſtea ullis a/Græcis:qui horꝫ oĩum fuerunt autores:addita chorda ulla eſt vel grauibus vel acutis tanq̃ harmonica natura ſonos cęteros chordarꝫ:quæ ultra quitadecimã eſſent:reſpueret.Scire uero oportet harmonicã ſcientiã nec ſola ratione conſiſtere:neq; ſolo ſenſus iudicio exiſtimari.ſed vtrorũq; participẽ eſſe.ut cẽſuit Ariſtoteles.eodem modo res harmonicas ſe habere neceſſe eſt.Quinetiã rei harmonicæ regulã vel intentionẽ neq; auditus ſolius abſq; rõe:neq; rationis ſine auditu eſt ꝑpẽdere:ſed in ſenſu ſimul atq; rõe iudiciũ eẽ.vt Ptolęmeo uiſum eſt.Sicuti ergo

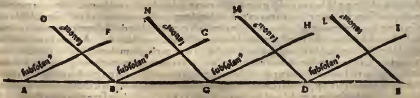
materia harmonica ſimul audibilis & rationalis eſt: ita eius iudiciū in auditu & rōe cōſiſtere oportet: non in altero ſine alterutro. quāq̄ igitur decimanona chorda cum prima cōſonātiā perfectā habet: illam tamē ratio ꝑcipit magis q̄ ſenſus certus pōt attingere. a ſenſu. n. decimanona chorda ſibilum vel incōiunctū ſonum quendā potius: q̄ ſonū ſuauē cum ſono primæ chordę miſcendū & coibilem facere iudicatur. quā obrem cōcentus primę ac decimęnonę chordæ extra materiā harmonicā locādus ac habēdus eſt. quippe qui extra iudiciū certū auriū: quod cōſonātiaꝝ eſt: ſepoſitus eſt. idē in decimaſeptima chorda: quæ cōſonātiā imperfectā facit: iudiciū eſt. In uoce quoq; humana naturam ſtatuiſſe eaſdē metas inuenies. plurimi. n. hominū uera & certa uoce gradatim aduſq; quintādecimā accinūt. ꝑpauci tamē inuēti ſunt: q eā excedere ualeāt. ſed excedētes aut coacta uoce / aut ſtridulā & breuiſſima potius canūt. quā obrē qum natura duce in humana uoce uſq; ad quintādecimam terminus ſit: qumq; in cœteris uocibus & ſonis: qui ſupra quintādecimā ſedē ſunt certū iudicium ſenſus & ſuaue minime ſit. manifeſtū eſt: qntādecimā ſupremā eſſe. eā obrem neminē vſq̄ qeq̄ Grecū latinū ue autorē uetuſtiorē ultra illas qndeci voces addere uel potuiſſe vel auſum eſſe. tanq̄ ultra maximū nihil loci eſſet accedētibus. qnetiā ſi latina Grçcis & vetuſtiorib⁹ recētiora cōparare uelis: facile inuenietis: q̄rū vetuſtiores intra illos limites ſe cōtinētes diligētię & arti inhęrentes fuere. tantū latinos recētiores extra metas illas excedētes aberrauiſſe ab arte. hi nāq; ab acutis addidere tetrachordū ſupra qndecim illas chordas: a grauib⁹ ſubdidere chordam: numerū viginti chordaꝝ augētes. quaꝝ extremaꝝ nō modo ſenſus certus nullus eſt: neq; ꝑfecta cōſonātia: verū etiam nec ipſę chordæ additæ rationē tertię diapaſon cōſonātię (vt decebat) impleuere. Quin primis vltimas reſpōdere oportebat: tum ne vltimaꝝ interuallū inutile eſſet. tū quia ꝑfectio ipſa finiētium & extremoꝝ propria ſit: in eis reperiri decebat. quæ incommoda uetuſtioribus non accidere. quintadecima itaq; chorda diſtantia maxima ſepoſita eſt a prima. quarum extremarum cōſonātia eſt diſdiapaſon.

PRO. 202

QVr ventoꝝ alii ab auſtro ad ſeptētriones: alii cōtra flant. An qm̄ aer in ſeptētrione frigidus craſſus & arctus eſt. in meridie calidus tenuis atq; laxus. vētus uero qui a ſeptētriōe flat & per ſe eſt calidior ſubtilis & arctatus. ventus qui ab auſtro frigidior craſſus & mollis. gignitur. n. uētus in ſeptētrione a maiore calido ob cōſtrigentē frigiditatē cęli. in meridie fit vētus a debiliore ob aeris caliditatē laxantē. ventus itaq; ſeptētrio qum genitus exurgit in aerē frigidū & craſſum: offenditur: ac citius inclinatur eo verſus: qua facilior datur tranſitus. hic verſus meridiē eſt: nā aerē calidiorē & laxiorē hac parte inuenit. Auſter vero dum in aerē calidiorē eleuatur: etiā offenſus in cōtrariū inclinat eo: vnde amicus ac ſimilis aer occurrit: quod latus eſt ſeptētrionē uerſus. ſignū: Nam ſeptētriones venti ſunt velociores. auſtri lētiores. quę. n. calidiora & ſubtiliora minuſq; impedita in uia: ea celeriora. quæ cōtra ſunt craſſiora & frigidiora ac in uia ab offenſione impedita: hæc tardiora eſſe tcōpertum eſt. ſimiliter hi ſe habere vidētur: ut ignis ac terra ſe habēt. nam celerius ignis aſcēdit: q̄ deſcēdat terra. An quia in natura vētoꝝ ratio ineſt quędā cōtrarietatis. idq; ob melius. quod euenit viuētibus & generādis. Sicuti ergo calidū ſtatim productū in frigidū agit: & in calidū frigidum: quibus actionib⁹ mediocritates parātur. Ita ſeptētrio ortus ſtatim tēpore flare vult in auſtrū: & in ſeptētrionē auſter. quibus pugnis ac ꝑpetuo bello viuētia felicius veniūt ac manēt. ſignū. nullū eſſe proprie vētū: qui nō cōtrariū ſentiat. Quinetiā nullus orbis terraꝝ locus eſt ſiue in mari ſiue in terra: in quo linea vna trāſit: qui in eadē plures q̄ duos vētos eoſq; contrarios ſentiat. linea. n. quæ ab ortu ad occaſum tēditur: nō alios ventos habet: q̄ ſubſolanū atq; fauoniū. eodē modo in cœteris: qui in qualibet parte lineę oriri poſſunt. An huius cauſa eſt: cingulus aīalis. cuius ꝓpriū eſt animalia & viua facere vel adiuuare. quē quoq; ut hæc fiant: & pellere cōtrariū in contrariū oportet: ac etiam alterū cū altero miſcere. quā obrē ignē deprimit: terra attollit: atq; cū cęteris tēperat atq; generat. eodē modo uentos aduerſus vētos cōcitat. præſertim eos qui per diametrū in ſphæra oppoſiti ſunt. qua pro re fit: vt qum vndiq; aſſurgant venti: ſinguli ſolum nudo recta in ſuum contrarium efflent.

PRO. 203

QVr in eadem maris parte ſępe euenit: vt duæ naues. vel aduerſæ vel auerſæ vēto a puppi procurrant. An quoniam in eadem linea ſunt duorum ventorum: qui mutuo contrarii ſunt.

quinetiã uenti non ſolum orti a/finibus terrę uel remotiſſimis locis contra ſe ſpirant: ſed etiam ſinguli in qualibet parte ſuæ lineæ oriuntur. quare & aduerſi & auerſi ſpirare poſſunt. quãobrem ſi naues fuerint ĩ linea: quæ inter ſubſolanum & fauonium: ſintq; aduerſæ euntes. altera habet a/puppi ſubſolanum: altera fauonium. qui in diſtantibus locis ſuæ lineæ orti eadem hora contra ſe ſpirant. Si naues fuerint auerſæ euntes: altera habet a/puppi ſubſolanum: altera fauonium: qui inter naues orti auerſi ſpirant. ut in hac ſubſcripta figura facile uidere eſt. ſit mare . A . B . C . D . E . uenti: qui in ſingulis locis oriri poſſunt atq; flantes abuſq; . A . uerſus . E . ſint ſubſolani. ut . A . F . & . B . G . & . C . H . & . D . I . contra uenti q abuſq; . E . uerſus . A . flant: ſint fauonii . ut . E L . & . D . M . & . C . H . & . B . O . in qua uidere eſt etiã ſi naues fuerint ſe ſequẽtes. uẽti erũt aut ſubſolani utriq; a/puppibus: aut utriq; fauonii. PRO. 204

QVr ſeptẽtrionales uẽti ubiq; frigidi: auſtrales ubiq; calidi ſpirãt adeo: ut etiã ſi auſter ſeptẽtrionalior ortus ſit: & ſeptẽtrio auſtralior: ut ſi ille prope Italiã: hic prope Africã ſpiret: Auſter calidus: ſeptẽtrio frigidus ſit. An quia ſeptẽtrio uentus calidior eſt. auſter frigidior. ille a/magna caliditate: hic a/debili genitus. ille ſubtilior ac multus & denſus: hic craſſior & paucus & laxus. quã obrem ortus ſeptẽtrio frigidũ aerẽ incurrit: a/quo offenſus ſpirat celeriter uerſus auſtrũ: q dum celeriter ſpirat: aerẽ: quẽ pellit: infigit in cutẽ & corpora altius. qua pro re frigidior ſentitur. Auſter cõtra mollior & tepidior uix cutem attingit. unde calidior ſemp ſentitur. fieri id uidetur ita: ut in flabello fit. hoc enim celerius motum nobis frigidum aerem incutit. tardius ac mollius actum tepidam affert aurellam. PRO. 205

QVr ex omnibus cibis quibus homo utitur: ſola caro delectabiliſſima & utiliſſima eſt. Caro nãq; comeſa plus implet roboratq; corpus & meliore pulpa: q̃ quod uis ex iis: quæ eſui adhibentur. An quia uicina uel ſimilis ſubſtãtia eſt. in hac. n. eſt & amica & iucũda cõiunctio ac augumẽtatio. ex qua corporis robur exurgit. e/remotis uero diſſimilibuſq; & cõtrariis poti⁹ eueniũt cõtraria. Quin etiã cõe eſt in tota natura eorũ: quæ generãtur & alũtur: vt ex eadẽ vel vicina ſubſtãtia nutriãtur: ex qua etiã gignũtur. animalia. n. quæ ſiunt: e/ſanguine: ex eo primũ producũtur. deinde ſanguine in aluo alũtur: atq; foris demũ nutriũtur lacte: quod ſanguis pauco mutato eſt. Et quæ ex ouis aialia ſiunt: in ouis ipſis primũ nutrimentũ habẽt: ſimillimã ſibi ſubſtãtiã. ita & vermes: in qua putredine primũ gignũtur: hac i: em quouſq; viuũt alũtur. quinetiã in ſtirpibus ſemina duplicẽ habitũ habẽt. altera. n. pars: quæ minima eſt: in ſtirpẽ mutatur: altera pro nutrimẽto prẽſto eſt. Quum ergo homo e/ſanguine primũ fiat: ſanguineq; in vtero nutriatur ac deinde quum foris eſt atq; tenerrimus: lacte gaudeat: qui etiã ſanguis ac mollior eſt. vbi vero durior fuerit: duriore ſanguine idiget. caro ãt quodam alio modo ſanguis eſt pręſſus ac duritudine affectus: reſtat: ut carne veſcatur ſuo uel naturali vel ſimili & uicino atq; antiquo nutrimẽto. vnde & augmentũ & robur ſumit atq; interim delectationẽ non paruã ob rei ſimilis & amicæ p̃ſentiã. Poſt hæc eis gaudet homo ac cætera uiuentia: quæ primo nutrimẽto plus hęrẽt. vtitur itaq; lacte aliorũ animaliũ & ouis & ſeminib⁹ & fructib⁹. fructus . n. duplicẽ rationẽ habẽt. altera. n. ſemina ſunt: altera ſeminũ ueluti prima materies: in qua tanq̃ in vtero primũ illa nutriãtur. Eodẽ modo & cętera aialia aut carnẽ primũ capiũt eſu: deinde reliqua: aut ſemina primũ: deĩde herbas comedũt. Demũ oĩa ea magis amãt: & in eis capiẽdis magis delectãtur: quæ ſua & cuiq; vicina ſunt. Ex quibus cõpertũ eſt: famẽ nõ ſolũ eſſe appetitũ calidi & ſicci: verũ etiã ſimplicius ac purius eẽ appetitũ ſimilis ſubſtãtię: quã potatilẽ vocauit Ariſtoteles. Boues aũt/equi/aſini/oues/capræ/cerui/damæ & cętera id genus nõ poſt lac carnẽ comedũt: ſed herbã: qm̃ quum eſſent puſillanima: nõ auſa ſunt alia aialia rapere ac occidere ad comedẽdũ: qumq; defuit miniſtro & paratore cibi ex carne: deflexerũt ad herbas: quas facile & abũde carpe darũ eſt. ac eo pabulo ab vnguiculis aſſueta: carnẽ oblatã aſpernant ac refugiũt: frõdib⁹ ac herbis gaudẽtia. veluti hõ quoq; ſi ab ĩcunabulis educat⁹ eẽt herbis vel fructib⁹ neglecto pꝛius ſanguĩe ſolis fructib⁹ veſceretur. qđ viuẽdi gen⁹: nõ vt nã poſtulat: vt caſus dedit: ſtatutũ receptũ q; ẽ. PRO. 206

QVr oĩum fructuũ q̃lis ſapor & iudiciũ ſolius vni⁹ hẽtur: talis ẽt cęteri fructus ſuo qſq; in gñe frequẽtiſſime iudicãtur: vt q̃lis fuerit ſapor & q̃litas vnius vuæ: talis quoq; eẽ racem⁹ ac tota eius gñis multitudo. atq; ita certo eẽ repitur nec fallit vnq̃. In peponib⁹ vero: quos melões appellãt: tãta ĩeſt varietas: vt nulla ĩ eis: q eiuſdẽ ſpẽi ſunt: videat eẽ natura vna ſilitudo ue certa ſaporis. neq; cẽtũ iudiciũ. Neq; qſq̃ iuẽtus ẽ vſq̃: q certo diſcernere valeat bonũ a/nõ bono. An quia peponũ ſemina facillime viciãtur tũ rota/tum ex pte. viciato itaq; ſemine. viciãtur ẽt fruct⁹. ſignũ. Nã in plęriſq; idem apparet: macerãt holitores ſemina feniculi in mulſo: deinde illa ſerunt: oriuntur coronæ feniculorũ dulciſſimę veluti mellee eſſent. idem in citrãgulis appellatis fit. An quia in peponibus eſt q̃dã fluxilis natura. q̃lis in pomis granaris eſt & ficis ac auellanis. multos. n. fructus gignũt: paucos retinẽt & cõcocũt. pepo multos florẽdo pducit ac retinet: paucos pficit. ſignũ prios atq; poſtremos pꝛius nõ bonos eẽ: eorũ: q medii ſunt: aliq boni inueniũt. An qa pepões e/ſubã ſũt cenoſa & alta ac molli facileq; paſſiua & mutabili a/q̃ uis affectiõe. ſignũ. nã qñ ſcidunt breuiſſime lãgueſcẽtes corrũpũt: pſertim a/ptib⁹ aeri vicinis. An qa vt pepo laudabilis ſit: oportet: ut dulcis ſit &

tener/odor/ꝰſucciplenꝰ/corpulētꝰ.ob q̄s bōitatis q̄litates idiget pabulo multo craſſo/aq̄o/inſulſo: & aere calido cū pauco aut nullo uento.quæ oīa:ut res poſtulat: ſimul parari aut nequeūt: aut difficillime congregantur.Signū. Nam holitores foſſas magnas amplaſq; exeauant prope mare uſq; ad aquā:quæ dulcis repitur.& in ea area facta ſtercoratione ſerūt.eo uentus nullus deſcēdit aut ꝑpaucus:calor ſolis magnꝰ ac ꝑpetuꝰ recipit.& aq̄ ſuauis & fimus.qui hac arte utūtur.hi plurios ac optimos pepones colligūt.In Pānonia quoq; pepones optimos uenire cōpertū eſt.ubi calor multus viget:& uētus nullus aut paucus ſpirat.qui pepones aliis in locis ueniūt: plurimū fallūt. An q̄a in ea ſtirpe uis cōcoquēdi pauca eſt:uis gignendi magna.ſimile quiddā accidere in plæriſq; plantis uidemus.malus.n.ſi multa gignit:eadem parua nō magna perficit. Pepo itaq; qum multos gignat ac magnos nō omnes etiā coquere ualet:potius rariſſimos perficit. Signū. nā in pepone malo ſemina plęrūq; plena & bona perfectaq; eſſe inueniuntur.in bono ſemina mala ac imꝑfecta.perraro utraq; bona & caro & ſemen. Nāq; ſi concoquit carnē: ut impotens relinquit ſemina.ſi adimplet ſemina: carnem prætermittit. An quia hæc omnia in pepone concurrunt:quæ quoniā difficile ac raro componuntur:fit: vt plures ex eis imperfecti habeantur. cæteri vero fructus ab hiſce circūſtantiis abſcedentes plurimū in vna natura vnoq; tenore vel pulpæ vel ſaporis & reliquaꝝ circūſtantiaꝝ & gignuntur & ſeruantur.

PRO. 207

QVr q patrocinātur & iudicāt cauſas:longe melius honorātur donātur & metuuntur a/cliētulis: q̄ medici ab ęgris.qū lis plurimū externa bona.ęgritudo hominē ipm tollat. An q̄a patroni & iudices mali viri ſolent eſſe facileq; ſubornātur.quāobrē apud rhetoras ꝑceptū eſt: qū malā cām habueris:ſubhorna iudices.Ne igit iā facile iudices ſeducātur:cliētes ſuſpecti plurimū eis blādiunt. nec honores ac vere dona illa ſunt:q̄ a/cliētibꝰ ꝑficiſcuntur:ſʒ coacte data:atq; plęrūq; cū deteſtatiōe deoꝝ. Medici vero itegriores ac viri bōi exiſtimāt adeo:ut ubiq; gētiū ſancti uocent: vti affines amici ue habētur:qbus illa oſtētamēta neceſſaria nihil ſunt.atq; ſi qua/aliqn̄ dentur:qū plęrūq; largius donentur:illa cū amico animo uerbiſq; placidis atq; ueris cū gratiis dant. An q̄a in lite aduerſarius eſt ꝑſens & manifeſtus inimicus:quē uincere neq; cliēs pōt neq; quiſq̄ alius: niſi patronus ac iudex.qm̄ ergo tota uis eſt in patrono ac iudice:fit:ut ipſi plurimū obſeruent a/cliēte.In ęgritudine inimicus nō ita eſt aptus:q̄q̄ ſęuiorē eē cōtingat.eſt.n.ipſe morbꝰ malus & latēs peior. Signū. nā plęrūq; cōtēnit morbꝰ ab ęgro:a/quo ſępenūero interēptus eſt . quare amore pari ꝑſecunt ægri medicū:quo timore refugiūt ęgritudinē. An q̄a res cliētuloꝝ ex toto in arbitrio patroni ac iudicis poſita eſt.cliens.n.tanq̄ in cęco carcere clauſus tenet:qū de re ſua agit ipſo nihil ſciēte vel adiuuare potēte. atq; factū ab opa aliena ſola expectat.qui ergo in eā cōditiōe poſitus ē:uereri oportet illū:a/quo & libertatē & victoriā & felicē euentū ſperat:qui vnus eſt vel alter: nec in alio vllo ſpes eſt.eā obrē cliens toto animo/totis viribus/munuſculis/ boniſq; uerbis patronū amplectit atq; ꝑſequit.ęger vero & medicus alio modo ſe habēt.nāq; ęger:ſi ſperet uiuere:nō mō non oēm ſpem locat in medico : ſed ēt magnā in ſe ipſo uiq; ſua habet.ſinuero mori veretur: maior eſt deſperatio & timor q̄ in medico ſpes.q̄q̄ multū ſperat : ſeq; totū libēter medico tradit.interea tn̄ metus eſt:ne medicus nihil cōferre & adiuuare valeat. Qua prore opa medici necunde libera eſt.adde plęroſq; credere:tū uitā & ualetudinē tū ęgritudinē & mortē a/diis dari. iccirco qū tota ſpes in medico ſita minus uideat:ſed magna ex pte māca ſit:fit:ut munera & honor frigidiuſcula hēant:lōgeq; minora q̄ quę patronis a/clientulis deferuntur.

PRO. 208

QVr ęternitatē ꝑſentare uolentes aegyptii.deſcriptū circulū ꝑſentabāt. An q̄a ī circuli ābitu nihil eſt prim:qd ēt nō ſit finis:neq; finis:qd nō ēt ſit prin.ſed unūqdq; qd prin poſitū fuerit: hoc idē ē finis.& q finis:idē ē pricipiū. Qū ergo tp̄s ſit q̄litas motꝰ & motꝰ q̄litas magnitudis.ſintq; & tp̄s & motus magnitudines quędā.qnēt ploquiū extet,idiꝑm in q̄titatibꝰ ſi ſit finis:erit q̄titas finita:& ſi principiū:erit q̄titas inchoata:ſequant neceſſe ē magnitudinē tā motus q̄ tp̄s.atq; ſi linea ſit finita:in ea:qū ē pricipiū ſolū & finis ſolus.& motus ī ea ita ſe hēbit.nāq; primus impetus ē pricipiū motus & ultimus ē finis.eodēmō & tp̄s:qd ī illō motu ē:finitū erit.nā primū momētū ē principiū ſolū tpis:& vltimū finis ſolus . ſed ī circulo nō eſt pūctū:qd qū eſt pricipiū nō ſit ēt finis.& finis principiū.quo fit:ut motus ī circulo nō hēat īpetū pricipiū nō ēt finē:& finē nō ēt pricipiū. ita & eius tp̄s nō hēbit momētū ſolū pricipii:ſed principiū & finē:nec finē ſolū:ſed finē & pricipiū.motus itaq;:q ſit ī circulo nūq̄ ē ī fine:q nō ēt ſit ī pricipio.& ſi ī pricipio:erit ſequēs motus.erit ergo inceſſans motus & circulus qdā.ita ēt tp̄s ī eo motu circulus quoq; qdā.atq; nō erit eiꝰ momētū finis:qd nō ēt ſit pricipiū futuri tpis.iceſſans itaq; erit tp̄s.tp̄s āt iceſſans ęternitas ē. Quare & motū ī quo ſit:ęternū eē:& ſemp ſequētē eē:neceſſe ē.q̄ maxie ē ea:q̄ cœli ē.q̄re tp̄s:qd ī ęterno circulo ſit:ēt circulꝰ ęternus ē .qui ergo circulū ꝑſentāt: ii recte ęternitatē mōſtrāt.ſignū.Nā ī ęternitate neq; prim:neq; finē abſolutū ponet lʒ.ſicuti neq; ī circulo:ſʒ ī utriſq; idē ē.nā qd pric ē ī alterutro:idē erit & finis.& qd finis idē prim.q̄re ſeſe ſe q recto iudicio exiſtiant:ſi nō idē aliquo mō eē ꝓbēt.

PRO. 209

QVr in hepate venæ duæ ſingulæ in oppoſitis lateribus : in corde item duæ atq; eodem modo. An iccirco in hepate duæ ſunt: vt altera recipiat res:ex qua fit ſanguis veluti radices/ſugentes

alimentū e/terra: altera: vt ſanguis effectus in ipſo hepate diſtribuatur per cætera mēbra. In corde quoq; ſimiliter duæ ſunt: vt altera: qua ueluti in radices fuſa trahatur a/pulmone & hepate: altera: qua in totū corpus ſpūs cordis diffundant. vtq; cor ꝑ eas aliquo modo refrigeretur: vt ait Galenus. An q̃a in corde: quod primū membroꝝ genitū eſt: ſanguis primus erat: qui deriuandus in dextram & ſuꝑiorē atq; ſiniſtrā & inferiorē duabus venis indigebat. quā obrē venę ex eo primū exortæ ſunt. ſicuti videmus in ſemine germē ab eo ꝓficiſci. In hepate vero videntur duæ: quum ſit vna ſola ꝑ hepar trāſiens: ipſumq; hepar ꝑtuſum eſſe: vt dixit Ariſtoteles. An ſi licet diſcrepare aliquādo ab antiquis & præceptoribus: nō duæ venæ ſunt: ſed vna. Nā tā hepar q̃ cor ꝑtuſum eſſe conſtat: atq; venā vnā pertranſire vtraq;: quæ vtrinq; apparens duæ eſſe videntur. origo autem omniū venaꝝ nō hepar aut cor eſt. ſed ventriculus: & quæ ſub ventriculo quædā ſunt. hinc. n. venæ oriuntur & finiunt. in carnē & cętera membra: quæ ſanguine aluntur. neq; cogimur ita rem ponere in venis vt in riuo: qui a/fonte magnus manans profluēdo fit minor. nāq; venę nūc arctantur: nūc amplificantur: vt animalis locoꝝ conditio poſtulat. & ſi proprius loqui velimus: origo prima uenaꝝ os ipſum vel gula eſt. ab hac. n. vna eſt uia ſine impedimēto uſq; ad membra. q̃q̃ additi ſunt meatus quidam aliꝫ: q̄bus excrementa emittuntur. Verūtamē qum uena trāſit ꝑ hepar: quod cōcoquit quodāmodo alimentū & ſanguinē efficit: ulterius ac altius aſcendens tranſit per cor: quod & ꝑficit ſanguinē: ut ait Actuarius: atq; puriorē etiā ſanguinē reddit ita: ut potius ſpiritus ſit: in quo ſenſus melius explicantur q̃ in ſanguine. qum ſanguis proprie ſit alimentū & materia membroꝝ. id ita habere: ſtirpes oſtēdunt. in his. n. a radicibus aduſq; extrema folia uenulæ exortæ contendunt. ſignū etiā ſi cibus malecōcoctus fuerit in uentre: malus ſanguis & ſpiritus malus & membra maleaffecta erunt. Et plęraq; quæ cibo ſumuntur: ſeruata ducuntur uſq; ad mēbra & cutem. eadē etiā ſuo colore illam tingentia: lac. n. diu bibitum cutem albā & claram reddit: crocus citream: uitellus aurea rubedine affectam: uinū nigrū rubentē cutē præſentat.

PRO. 210

QVr ſi una uena ſit in toto corpore: ut dictū eſt: aliæ quietæ uenæ in eo: aliæ pulſantes inueniunt maxime in hoīe. An q̃a quæ quietę dicūtur: ab ea: quæ aſſurgit ab hepate. veluti rami deriuant. ſanguinēq; ferūt ad mēbra & craſſiuſculū & tepentē. Quæ uero pulſantes ſunt: hæ deriuātur a/corde. ſanguinēq; cōtinēt ꝑfectiorē & tenuatū purificātūq; atq; uegetiorē: quo p̄ſertim totū corpus & uitali calore calet & uireſcit: nō mō elemētari. nā ut plus caloris elemētaris & ignis eſt in hepate ita plus caloris naturalis uel uitalis ē in corde. q̃ ſanguis potius ſpūs a/plęriſq; q̃ ſanguis appellatus eſt. hic ergo ſuꝑior ſanguis: qū in corde eſt: atq; hactenus ciboꝝ uel inferioris ſanguinis aliquā ſordē materiā ue retineat: q̃ crudacea & fęculēta eſt: neceſſario ex ea uapores ſordidos efficit cor: ut puriorē ſpirituoſumq; ſanguinē redderet: quos etiā eructare expurgareq; paſſim oportet. ueluti quoq; ꝑ pulmonē fit. Quinēt q̃a plurimū calet: ei refrigeratione aliq̄ refrenāte & tēpante opus eſt. Nā hepar refrigerat: ab aſſiduis humiditatibꝰ tractis a/uētriculo. quæ & crudę ſunt & frigidę. Quare paſſim arctat & āplificat & ipm̄ & ea uena & tota & ubiq; ac eodē tp̄e. ut claudendo euomāt uapores ineptos iā cōcoquēdo ſepoſitos: & āplificādo tāgāt exteriora: capiātq; aliquā refrigerationē ſicuti in reſpiratiōe fit. eas ipſas moueri & ob eiuſmodi neceſſitates: illud p̄ſertim declarat. qū. n. corpus uel exercitatiōe uel ęſtu uel febre plus q̃ par eſt: caleat: tū cor & pulſantes uenę frequētius citātur. ſicuti ēt crebrius reſpiratio fit ore. qui motus & impetus nō ꝑſit eſſe in illis uenis quietis: qm̄ nō adeo calent. ut uel uaporē gignāt: uel frigore indigeāt. nō. n. uel hepar uel uenę quietę purū ſanguinē cōtinēt ſed craſſum & miſtū cū humiditate multa. Neq; miꝝ ſit: ſi uena una eadēq; ꝑ hepar tranſiens tepidū ſanguinē teneat: trāſiēs ꝑ cor calidiorē adeo: ut ēt motus impetuoſos fieri: neceſſe ſit. Nāq; hoc ipm̄ nō a/uenæ natura uariat: ſed ab hepate atq; corde & a/materia in eis cōtenta. ea. n. mēbra ſunt ordine eo inſtructa ueluti opifices cōſtituti: quoꝝ alter ab altero capiēs opus: illud diligētius retractat. & materia dū eſt in hepate multū cruditatis & humiditatis cōtinet. dū uero in corde eſt purificatur & cruditatem & humiditatē amittit. Signū. ſunt hubera & teſtes. venæ nanq; ad hubera pertinētes album ſanguinē efficere demonſtrantur. eodē mō: quæ circa teſtes percurrūt: & quæ ad cętera mēbra demū delegatę ueniūt: talē vltimo loco ſanguinē cōtinent: qualia membra eo ipſo nutrienda ſe habent. In quo non ab re dictum eſſe crederetur: hominē per uenas quietas potius ſimilē eſſe naturæ ſtirpiū. nec ob eas animal eſſe. per pulſantes melius cū animalis natura conſentire: atq; a/ſtirpibus diſtare. quumq; una eſt uena & continua: etiā cōtinuatam eſſe animalium naturā cū natura ſtirpium.

PRO. 211

QVr mulieres facilius uertice q̃ humero: uiri cōtra facilius humero q̃ uertice pōdus ferunt. An q̃a facilius uertice fertur pondus. totū. n. filū corporis uertici ſubiectū eſt: tāq̃ colūna capitello. uerūtū accidit; ut in uiro: calua pluribus cōmiſſuris rimis ue conſtructa ſit: quæ ſi pōdus ſupfuerit: laxātur: ac dolorē mouent. quod non fit in mulieribus/caluam ſolidam habentibus. ſignum. Nanq; hominū qui ſolidā caluā habēt: eos ualentius portare onera cōpertū eſt. Quāobrē mulieres ferūt: ut oportet. nāq; corpus uti columnula ſuppoſitū eſt ponderi. mares cōtra minus ualentes uertice/humero facilius ferūt: q; durius corpus eſt mariū q̃ fœminaꝝ. atq; interferendū mas etiā humerum

erigit/quo fert uſq; adeo:ut altiore parte corporis põdus ſuſcipe uideatur.quaſi cõtra pondus totũ corpus opponere ſtudeat.atq; ueluti uertice portaret. An qa mares parte anteriore & ſupiore ualent.fœminę parte poſteriore atq; inferiore.qua pro re fœmina ualẽs ceruice dorſo natib⁹& fœmoribꝰ:quæ partes põderi:quod ſupra caput eſt:oppoſitę ſunt:melius uertice portãt.valere hiſce ptibus mulieres indicãt uterus & fœtificatio ac fętus geſtatio nouimeſtris tumidus põderoſuſq; vẽter a/lũbis ac dorſo & ceruice pẽdet.quas partes ualidas eſſe oportet:eędẽ fundãtur ſup coxẽdicibus: vt ſup valido fundamẽto.vir cõtra qũ ptibus eiuſmodi poſterioribꝰ inferior ſit:capite ferre negat.Sed qũ humerus circa anteriora vertat:ac tãq̃ mutulus validus exertus: cui ſubdita ſunt tã coſtaꝝ & thoracis pq̃ valida fundamẽta/q̃ fultura brachii:qũ id in gybeꝝ pliceẽ ita:ut vola ſup coxẽdice firmeẽ:lacertus agilis tãq̃ eriſma humeꝝ ſuſtẽtet:in ipm tãq̃ in id:quo valẽtior eſt: põdera recipit. An ob hęc vtraq;:quæ dicta ſũt:id fit:quod ppoſitũ eſt.

PRO. 212

QVr canes in coitu ita vinciuntur: vt vix longãq; poſt morã ſeparari valeãt. An qa canũ nõ mõ corpus nerueũ ac durũ eſt: verũetiã fœminis vulua dura:maribꝰ penis durus.quæ ptes ſua pte natura molliuſculę tenereſcẽteſq; eẽ volũt tũ ob ſenſum coitionis/ tũ ob maris exitũ vehemẽtẽ ſeminis:& ob fœminę fętuũ pductionẽ.qnẽt tpe menationis fœminę p̃turget vulua: maribꝰ nõ turget penis niſi in ipſo coitu.p̃turget.n.vulua natura deducente ad vteꝝ mẽſtruũ ad generandũ.& ſi in aliis plęriſq; aĩalibꝰ id intrinſecus fiat.Eam obrẽ qũ mas deſcẽderit: veluti ligatus retineẽ a/vulua dura cogẽte penẽ in capur creſcere adeo: vt nõ exeat.nec penis tumor ciro ſoluiẽ.q; durus ac nerueus prius eſt.oĩbus aũt aĩalibꝰ cõe eſt: vt in coitu vltimo penis in caput ptumeſcat. An qa canibꝰ penis cõparatione habita ad eoꝝ corpus/magnus eſt:fœminis turgẽs eſt vulua:atq; ita arcta.quare fit:vt retineaẽ penis.ſignũ.nã ſimile euenire vitulis marinis:cõptũ eſt: idq; ob magnũ penẽ: quẽ habẽt. An potius in cauſa ſunt hæc oĩa dicta.quæ qũ in aliis nõ cõtigerũt .ſolus canis inter terreſtria & volatilia in coitu retentus remanet.

PRO. 213

QVr comitialis morbꝰ etiã morbꝰ herculeus a/vetuſtate appellatus ẽ: vt ait Ariſtoteles. An qa Hercules inter deos ſolus paſſus eſt eiuſmodi morbũ. An qa facta ſĩlitudine ipſiꝰ morbi cũ Hercule morbꝰ accepit id genus noĩs.vt Hercules gigantas & mõſtra naturę ſtatim tpe pſternebat.ita quoq; morbus is hominẽ ſubito vincit/deiicitq; a/veſtigio/vt ſtatim cadat.aut ſicuti Hercules mõſtra vincebat.ita ẽt comitialis Herculẽ. alioꝝ igitur morboꝝ nullus vincere Herculẽ quiuit: comitialis valuit. An qa ſicuti Hercules inter hoĩes inuictus fuit.ita ẽt morbꝰ is inſupabilis ĩter morbos eſt:qũ poſt pueritiã hominẽ corripuerit.raro.n.aut nũq̃ ſoluitur:ſed potius cõſeneſcere cũ hoĩe ſolet.quãobrẽ tractũ eſt in puerbiũ. Nã qũ vel ęgritudinẽ magnã incurabilẽ ue aut qũ ingens animi viciũ alicuiꝰ ſignificare volũt:aiũt:morbũ Herculeũ.huic ſĩle eſt aliud puerbiũ.herculea ſcabies.quo tũ vtimur:qũ magnũ malũ & inuictũ ſignificare volumꝰ.

PRO. 214

QVr idẽ comitialis morbꝰ ẽt ſacer dictus ẽ facta quoq; appellatione ab Hercule. An qa deũ Herculẽ primũ attigit ex oĩbꝰ morbis. An qa res mira & magna eſt:magnũ vero ſacrũ etiã appellaẽ:vt ait Aretęus Cappadocus. An qm̃ adeo latuit eius ratio cauſa ue: vt potius aduenire deoꝝ opa videreẽ q̃ naturę.p̃ſertim qũ morbi cęteri & p̃ſentiãtur & maneãt atq; vel interimãt hoĩem vel maleaffectũ relinquãt.hic ſolus ſubito ac tã grauiẽ hoĩem ĩuadit: vt nõ aliter eũ deiiciat: q̃ ſi qſq̃ a/tergo inſpatoq; grauiter pcuſſum pſterneret.qnẽt momẽto manens eũ in quẽ impetũ fecerat:reliqt illęſum res p̃ter hominũ captũ.atq; p̃ter cæteroꝝ morboꝝ morẽ.quã ob rẽ ad deos ptinere creditũ eſt.eaq; ratione etiã ſacrũ appellatũ eſſe.

PRO. 215

QVr vinum optimũ ſpumã ſeruat in medio. vappa circa vaſis ambitũ illam tenet. An quia ſinceꝝ vinum ſeipſum quodãmodo colligendo cõtinet: alienaq; corpora refugit.quãobrem in medio tumeſcere:neceſſe eſt.ſpumã ergo: quæ ex aere eſt: ſuperq; humorẽ ſemp aſcendere quærentẽ ad uerticẽ humoris aſſurgere:neceſſe eſt.Ea quæ ſincera ſunt aliena fugere:atq; in ſe manere conari:aqua indicat.Hęc.n.ſupra pulucrẽ ſparſa atq; folia:in globulos ſe colligit potius q̃ ſe diffundat.quod in cæteris liquoribus videre eſt prę̃ſertim purioribus.Signũ.nã qum vinum tractulo temporis in vaſe viciatur & laxatur: ſpumã nõ habet reliqum in medio. Vappa vero corruptũq; vinũ tanq̃ mortuũ & pfractũ foret:ſe relinqt: ac emollitũ iacet:nec exurgit:in globũq; ſe colligit.iccirco in eius medio aliquanto depreſſius eſt.atq; in circulo erectius.quod fit ob coarctatũ vaſis liquorem attollentis.quãobrẽ ſpuma vappę a/medio vt ab imo ad vaſis ambitũ: vt ad altiorem locũ ſe confert atq; in eo ambitu potius manet.

PRO. 216

QVr ſi plũbo vitrũ ex altera pte liueris:ſpeculũ fit:quod ſimulacra p̃ſentat in altera. ſine plũbo ſpeculum nõ fit. An quia ex pellucido:quod uitrum eſt:& opaco:qđ eſt plumbũ:itẽ illud quodã modo albũ:hoc nigrũ eſt:gigniẽ mediũ quoddã: in quo imago rei p̃ſentis ſeruaẽ atq; exactæ videẽ.in pellucido.n.& albo puro imago recipitur:ſed aut extinguitur:ſicut extinguitur lumẽ candelę in lumine ſolis.eſt.n.pellucidi natura longe purior q̃ quæ imaginis: aut in tenuiore natura nõ hęrens dilabitur.In opaco cõtra & nigro nõ recipitur imago:caret.n.prorſus luce & pelluciditate.ſed tamen opacum illam figere poteſt dilabi prohibens. Veruntamen vbi iuxta pellucidum fuerit

opacū:temperatur a/nigredine opaci pellucidū:& nigrum quoddā fit:atq; opacū etiā pellucidum quoddā ac mediū fit ex hiſce.icc irco ſpeculū ferruginei aut adamātini coloris apparet.hoc ipm mediū qm̄ pellucidū eſt:recipit imaginē: qa ēt opacū:nō illā corrūpit aut dilabi ſinit: ſed ſiſtere cogit. quāobrē affectū remanere ab imagine neceſſe eſt.& qū affectum eſt:imaginē reddit atq; pręſentat. Signū.naturā hac rōne cōſtituiſſe oculū.nāq; a/tergo ac iuxta lucidā grādinē nigrū quoddā appoſuit: ex qbus mediū effectū eſt:in quo pupilla videtur & ſeruatur vt in ſpeculo. quo nigro qui carēt nihil cernere poſſunt.Nos pueꝝ vidimus:cuius oculi vſq; adeo candebāt: vt albiores ceſiis viderētur.qui peſſime aſpiciebat. quāobrē ſpeculū recte pōt appellari oculus artis :& oculus: ſpeculū naturæ.per eandē rationē imagines & in lacu & fonte ſpectantur:& in adamāte & vitris craſſis:qbus aliqua opacitas vel nigredo vel vmbra ineſt.in cryſtallo & aere/puraq; aqua imago nulla nec manet neq; ſpectari valet.liquet gnēr ex hiſce imaginē reꝝ in nulla alia materia certius videri q̄ in ea: quæ maxime media eſt inter opacū ac pellucidū.ſpeculū autē:qū eo modo ſe hēat:fit: vt ī ſpeculo clarius & euidentius res videātur q̄ in aliis vel vitro vel aqua/vel humore vel cęteris id genus quibuſuis.vnde factū eſſe prouerbiū: compertū eſt apud Græcos. ὡς ἐν τῷ ἐισόπτρῳ tanq̄ in ſpeculo. qū.n.res ipſę per aliud aut in alio videndę ſunt:in nullo certius vidētur: q̄ in ſpeculo.nā in eo euidētiſſime vidētur.ita qū res referūtur aut diſputātur: ſiqñ exacte ac ꝓprie referātur: videntur optime p̄ſentatę atq; āte oculos poſitę:nihiloq; minus q̄ ſi in ſpeculo cernerent.eodē quoq; mō qū res obſcura ſit:ambiguitatēq; hēat:ſitq; poſthac manifeſte cognita : tum eſſe intellecta fertur:veluti in ſpeculo eſſet cognita.ad exprimendā igitur vel docētis vel cognoſcētis facilitatē claritatē ue:euidenti & certa p̄ſentatione ſpeculi facto ꝓuerbio vtūtur.

PRO. 217

QVr in capite manibus atq; pedibus venę plurimę atq; magnę & detectę vidētur:caro vel nulla vel ꝑpauca.in cętero corpore caro multa/venę ꝑpaucę apparēt.qū venæ carnē gignāt & alāt. An in extremis partibus corporis venę multę ſunt qa nō in carnē generandā ſanguinē cōſumunt.in cætero corpore ꝑpaucę ſunt:q; in carnē cedūt. generatur.n.caro ſed nō e/ſanguine ſolo:ſed a/calido naturali cōcoquēte ipm̄. quod a/corde orit.in extremis corꝑis ꝑtibꝰ nō tantus eſt calor: vt ſanguinē concoquere poſſit in multā carnē.ſicuti in partibus vicinis cordi facit.neq; calor ille fontanus & qui in corde eſt:proprie carnē facit: ſed ſi fuerit aliquantū tēperatus. tēperatur nimiꝝ tū:qū aliquantū receſſerit a/corde.quāobrē carnes nec in extremis multę fiunt:neq; circa cor: ſed in mediis hoꝝ locoꝝ.rectius aūt actū fuerit:ſi cū hiſce adiūgatur ēt finis. Nā extremę partes expeditę volūt eſſe: vt actiones exactiſſime fiāt.media firmiora vt fundamēta ſint extremaꝝ.gnēt dū extrema expedita eſſe volebāt:etiā calido indigebāt:quod ꝑ venas multas magnaſq; habetur:ꝑ quas pondus aut impedimentū nō habetur.

PRO. 218

QVr poſt multā inediā famē ue ſomnus irrepit. An qa quod in laboribꝰ:id ēt in fame cōtingit. labor.n.colliquat mēbra.unde colliquamentū exurgit : quod incoctū humidū quoddā eſt: ex quo fit ſomnus.eodē mō in fame fit colliquamētū. tū.n.calor naturalis genuinus ue multus & in frenis atq; colliquās eſt.qū cibo nō tēperetur. ea rōne Hippocrates cibū multū capi præcepit: qū is calor eſt magnus/alias conſumi corpus affirmauit.Signum.nāq; fame corpora arctiora & debiliora redduntur.Quāobrē colliquamento facto a/fame inedia ue:ſomnus accidere ſolet.Hoc p̄terea qū maxime omniū animaliū vulpibus eueniat. nāq; dū fame ingente pręmātur:cadunt in ſomnū. atq; interdiu ad dormiētes eas accedant aues:ut uorēt: illę expgefactę p̄dentur aues:factū eſt ꝓuerbiū hoc.vulpi exurienti ſomnus irrepit.quod in eos dici ſolet auaros:qui dū alios decipiūt:nihil facere aut dicere fingūt : ſe quaſi dormiāt in negociis:oſtendentes. quo ſilentio & quiete ueluti bonitate credentes capiunt atq; fallunt.quāq̄ ſunt:qui ſcribunt: vulpes ſomnū fingere: qum aues capere velint.atq; prouerbium in pauperes torquent. quippe qui qum cœna carent: dormiunt: ſomnum pro cibo capientes.

PRO. 219

QVr aurū dū in igne purius fit:nihil aut minimū ab eo lęditur.cætera metalla & plus & citius cōſumūtur peioraq; redduntur. An qm̄ aurū cōſtitit e/ſubſtātia luminoſa īmerſa in ſubſtātia humida ſubtiliq; ueluti aq̄ accedēte quoq; portiōe terrę ſubtiliſſimę.quæ res ſubtiles oēs ſe plurimū miſcuerūt: redactęq; ſunt in unā ſubſtantiā quandā ēt glutinoſam.ad quā miſcellā acceſſit frigiditas magna:quæ miſcellam illā coegit ac denſam effecit. Siqdē fuluor auri īdicat ſubſtantiā luminoſam adeſſe nō aliter q̄ in nubibus aureis.quaꝝ ſubſtantiā tenuē quodāmō coactam qū lumen ſolis penetrauit: eiuſmodi aureū colorē effecit. & ſol in oriente ēt fuluus eſſe uidetur. eſſe gnēt aurū e/ſubtili ſubſtātia/& longe plus aquea q̄ terrea demōſtrat tenuitas ſua auri. quippe quod extenditur & tenuatur uſq; adeo: ut ēt a/pauca leuiq; aura per aerē feratur.tenax uero eius natura ex hac maxima tenuitate indicatur.nuſq̄.n.aurū ſe relinqt:neq; frāgitur:ſed ſe cōtinens ſolui nō ſinit.coactū uehementer eſſe:pondus arguit.nāq; qū ſubtili ſit corpore:facile ſe penetrare pōt: ac multū corpus ſub paruo ſpacio cōtineri.ſignū rei huius facit aer:qui in follibus magnope inculcatur . acceſſiſſe quoq; frigiditatē cogentē:indicat ſolutio: quæ fit a/uehementi calore ignis. Cætera uero metalla & plus terrę hñt & a/craſſiore cōſtant ſubſtātia.icc irco nō habere magnā tenacitatē inueniuntur.facile.n. frāgūtur:

ſtanguntur:& qũ tenuantur potius ſeparantur q̃ multũ extendantur. quãobrẽ nec optimã habent collectionẽ & miſcellã. Qum igitur ignis liquefecerit aurũ: tum ipm̃ liquidũ in ſubſtantiis ſubtilibus & humidis manet ac optime miſtis. in quas naturas ignis nihil agere poteſt. eſt.n.calidus & ſubtilis & ſiccus.caliditas.n.etiã maxima in humiditatẽ non agit: quippe quæ ſimul cũ ea manet. vt in aere ſpectare licet. non item ſubtilitas ignis agit. tum qa in auro magna eſt: tũ qa cũ eius humiditate etiã conſentit. ſiccitatis vero aut non eſt actio aut minima illa eſt. eſt.n.paſſiua potius: atq; cũ caliditate agit ſiquo agit aut cũ frigiditate ſociata. caliditatẽ vero ignis in auꝝ liquefactũ nihil agere dictũ eſt. quãobrem in ſubtili ſubſtãtia auri nulla aut minima fit actio impreſſioue. Sed qa in auro aliqua pars eſſe põt craſſior: quæ nõ exacte cũ cæteris in miſcella cõſentiebat: accidit: vt ipſa actionẽ magis patiatur. ergo aut tenuatur adeo: vt etiã auri ſubſtãtia deſęcatior remaneat: ac illęſa pſeueret in igne tãq̃ cũ ſimili nõ cũ cõtrario. In cęteris vero metallis: q̃ craſſiores partes inſunt: nec recte miſtę & cõpactę: euenit: vt magis ſentiãt actiones ignis. hę ſunt: quæ vrũtur ac in cinerẽ redduntur. atq; humiditas pauca & craſſiuſcula: quæ inerat in eis deſiccatur. & hęc in vaporẽ verſa diſperditur: ille cinis relictus decidit. quod detrimentũ eſt in metallo nõ expurgatio. Quinẽt non modo ea actio ignis in partibus conſumptis & expurgatis apparet: verũetiã in reliquis oĩbus. nõ.n.vno modo oẽs partes ab igne affici poſſunt: ſed uiciniores igni urũtur: remotiores afficiũtur: quæ maxime in pfunditate metalli manẽt. quã obrẽ quę metalli partes ab igne multũ remotę fuere ita: vt nõ aduſtę fuerint: qũ refrigetãtur: ſicciores & intractabiliores inueniũtur: interdũ ẽt adeo deſiccatę: vt facile quoq; frãgantur. in quã affectionẽ: qũ ab igne adacta ſint & mutata metalla: quodãmõ remota ſunt a/naturali ſua miſcella atq; inclinata in eã partẽ: qua corruptionẽ facile incurrãt. Ergo qũ pprĩũ ſit auro: vt e/ſubtili ſubſtãtia cõſtet: hæc ipſa quo deſecatior fuerit: eo laudabilior ac melior remanet: quod igne paratur. in quo parum aut nihil detrimentũ fit. reliquoꝝ metalloꝝ eſt: vt cõſtẽt ex multis partibus craſſis minuſq; cõpactis. quibus diſperditis aut male affectis ſubſtãtia metalli uiciatur: non purior ut in illo fit: redditur.

PRO. 220

QVr aĩalia & ante & poſt ſeniũ hoc eſt iuuenta & decrepita ętate aut nihil aut paꝝ pinguis habent. ſeneſcẽtia uero pinguia plurimũ habẽtur & euadũt. ueluti in nouellis arboribus & uetuſtioribus teda nulla eſt: quæ in ætate media pueniт abũde. An qa ante ſeniũ naturali calore ualente ſoluit omne pingue. hoc.n.a/calido multo exterminatur. in decrepitis uero nihil pinguis inaſci põt: imo potius ſiqd forte affuerit: hoc ipm̃ extinguitur a/frigiditate & ſiccitate corporis. hẽt.n. qd caliditatis & humiditatis pingue. Sed ſeneſcẽtia aĩalia inclinantis caloris ſunt in quo non modo nõ ſoluitur pingue: ſed ẽt potius tãq̃ hora ſua oriretur: ad generãdũ adiuuat. An qa pingue putredo quædã eſt ſanguinis. qũ.n.ſeniũ accedit: deficereq; incipit calor naturalis: ſanguinẽ qdẽ multũ generat vt adoleſcentia: ſed crudiorẽ quodãmõ ac veluti aquore affectũ. qua pro re mẽbra ſanguinẽ eũ excipientia cõcocũt qdẽ vt alimentũ eoꝝ bonũ & vtile. vt ait Ariſtoteles. Sed eius partẽ meliorẽ in pulpã ſubſtantiãq; ppriã vertũt: reliquã molliorẽ in pingue verſam admittũt & cõtinẽt nec aliter teda gignitur in arboribus. ſignũ.nã multũ pinguis in eis aĩalibus fieri compertũ eſt: quæ dũ valida ſunt: multũ ſumũt cibi & potus. In qbus magna alimentoꝝ congeries exacte cõcoqui nequit. atq; ſanguis citra meracã eius naturã exũdat. qua rõne viuendi qũ hominũ iuuenes vt athletæ utunt: pinguiores euadũt. tũ.n. paria ſunt fere: atq; eadẽ ppe rõne trutinãtur ſeniũ ac iuuẽta. hęc.n. obruta multis alimẽtis ita ſe gerit circa cõcoquẽda illatur ſeniũ ſe gerit erga iuſta nutrimẽta ſua. qua pro re ubi iuuenta modũ in cibatu fecerit: meracũ ſanguinẽ potius gignit: & carnẽ pulpãq; potius q̃ pingue. calor.n.tũ exacte cõcoquit. & iccirco toroſiores & pulpoſiores ſũt iuuenes. pinguis uero minimũ habẽtes decrepiti ne ſanguinẽ quidẽ vertũt: ne dũ pingue ob caloris debilitatẽ non pducunt. ea.n.ętas prorſus frigida eſt & ſicca.

PRO. 221

QVr aues diſcedẽtes a/regionib⁹ nr̃is pinguiores redactę abeũt in meridianas ethiopicaſq; prouincias: qũ illinc ad nos redierint: ſunt macilentiſſimę. pſertim ſi ad tẽperatiota loca hinc abſcedant. vt aliqui arbitrãtur. An qa illa loca (ſunt.n.ſubęquinoctialia) oĩa manẽt calida & ſiccat: ac ita affecta etiã animalia ſicciora reddunt. pingue.n. omne humidũ eſt: quod in excedẽte ſicco cõſiſtere nequit vrgente etiã calido. quo fit: vt ſi aues hinc illuc pingue afferant: illic pdant oportet: eodẽq; priuẽtur. ſignũ: nã oĩa aĩalia: quæ ex auſtrinis locis ad nos tranſeũt: arido & exucto corpore ſpectãtur. nr̃a vero habitatio humidior & frigidior manẽs gignit potius pingue: q̃ cõſumit. An qm̃ in vniuerſis locis terraꝝ orbis tã frigidis q̃ calidis ſola ęſtate & autũno ſemina & fructus vulgo repetiũtur. atq; dies longiores habẽtur. hyeme vero & vere nihil eoꝝ in campis ſiluis ue habetur. ſuntq; dies breuiores: ac ad pabulandũ inepriores. quãobrẽ euenit: ut qũ nobiſcũ fuerit aues ęſtate pingueſcãt multitudine copiaq; ciboꝝ ac lõgitudine dieꝝ. qũ vero hyeme alibi ſint: tũ in ſolo ſterili viuãt: ac cibo priuatę obeſiores reddantur. quare verno tẽpore macerrimæ reuertuntur: vt autũno pinguiſſimę conceſſerunt.

PRO. 222

QVr aues verno tpe vel macilentę ac debiles coeũt & prolem faciũt: autũno: vbi ſunt pingues ac validę & coitum & prolem facere magna ex parte fugiũt. An quia ver temperatũ eſt.

iccirco oīa viuentia pręſertim arida/tū tēperata redduntur. tēperatāq̧ habēt corporis humiditatē. hæc autē veneri aptiſſima eſt.eo itaq̧ tpe aues maxime poſſunt & coire & filios gignere. Autūnus cōtra diuerſus eſt pſertim frigidus & ſiccus.quæ res Veneri ſunt inimiciſſimę. An qa uerno tpe dū aues ſunt macilentę creſcere in ſanguinē & corpus incipiūt & dum corpus creſcit ſanguine aſſidue accedente motus fit internus quidā in mēbris atq̧ tactus.ſanguis.n.veluti nouus ac etiā multus tentat partes augēdas.is uero tactus motuſq̧ ſuauis eſt ex parte:ex parte moleſtiuſculus veluti parua prurigo eſt.quare ſanguinē tentantē mēbra vt excutiāt amoueāt ue aīalia:coire aggrediuntur. Signū.Nā quæ maxime coeūt:ea oīa ſunt:quæ creſcūt. ſanguinē uero tentantē eſſe cauſam coitus & pruriginis:indicat nō modo quies ſequens coitū:ſed etiā uarius affectus:qui in uariis animalibus & pęeſt & adeſt in coitu. Tauri.n.furore corripiūtur:& equi:aliq̄ clamāt:ut feles.homo quoq̧ inſanit.ſanguinē vero exauctū tentare mēbra eo modo: ut pruriat cōciterq̧ ad coitū.uidere eſt pręſertim in eis:qui dū ieiuni ſunt:aſpernātur coitū.cęnati in ſalacitatē incitātur. quāobrē dū in macilentis auibus & caro & ſanguis augeſcit: mēbraq̧ fiunt maiora:accidit prurigo quædā a/titillante ſanguine:quæ voluntatē parit coeundi.cui rei ſimile accidere hoībus ſpectare eſt. hi.n.plęrūq̧ qum ab ęgritudine conualuerint liberiuſq̧ cibū & potū:qui bonus eſſe ſolet:ſumpſerint: aliquāto ſalatiores & incontinētes redduntur.In autūno uero:ubi corpora exaucta ſunt & pinguia ſanguiſq̧ plurimus in pingue abſumptus eſt;nullū fit incrementū nec motus nec tactus neq̧ prurigo. oīa.n.manēt extenſa & plena quare neq̧ uolūtas gignitur coeundi neq̧ coitus neq̧ prolis tāq̄ ebria forēt & mēbra & corpus & natura. Signū.Nā pingues & hoīes & porcos & equos & tauros atq̧ cętera minus coitū affectare & exercere:minuſq̧ ēt gignere cōpertū eſt. Aues aūt quas eo tpe pingues nō eſſe contigerit: valetudinarias prorſus viuere.

PRO. 223

QVr gallinę ſolę parto ouo vehemēter gracillant. An qa tū maxime dolent nō eo:q̧ exiens ouum lęſit:ſed qm̄ locus vacuus factus aerē ſuſcepit frigidū.quo pacto ēt mulieres & dolent ac ſępenumero ęgrotāt facto puerpio.& lotiū faciētibus dū veſica inanita eſt:aerē capiēs dolorē quēdā mouet. An qa timēt:ne ad partū aliquod animal accedat illū voraturū.quod ut propellāt clamoroſa voce terrēt.Signū.nā a/nido deſcendētes quāta maxima voce poſſunt gracillant.quaſi pſentē hoſtē cernerent. nā ſi quod aīal nō ſolū homo acceſſerit ad nidū: dum pariūt : gracillant tū parę:ſi a/nido cōgūtur aufugere:terrētes maxime gracillant.Eadē voce quoq̧ utūtur aduerſus capientē pullicenos. nā ſaltu & inuolatu impetuoſiſſimo aggredientes ēt magnā vocē addunt. Neq̧ id ſolūmō gallinæ aduerſus rapientē factitant.ſed ēt columbę aliquāto tenuius.Dū.n.cubant accedentē & tāgere experientē ala pcutiūt:& addita uoce magna terrent.Liquet quoq̧ q̄ plurimis animalibus: vocē datā eſſe: vt ſe tueantur:dum inuadentē terreut. Verūtamen quia gallinaceū genus uocaliſſimū eſt & fętū cariſſimū hēt:in hoc ipſo ortu nō etiā ea voce abutitur. An gracillant:ut oua melius fœcūda reddant:& adiumento ſint gallis.nā eodē galloꝝ etiā voces & maximę & aſſidue interdiu ac nocte intenduntur.

PRO. 224

QVt canes mēdicos & pānoſos hoīes acerrime latrātes inſectātur. An qa eiuſmodi hoīes ſūt canibus inſolentiores. hos.n.ſolos canes inſectantur. quā ob rem id maxime fit in urbibus: vbi frequentiſſimæ ſunt veſtes elegantes.qbus aſſueti canes:illos vt inſolentes pſecuntur ac mordent. Signum.nam acrius aduerſus nudos pedes vel corpus q̄ in pānoſos inuehuntur. cōtra quoq̧ in ſiluis gregarii & armentarii canes inimicicius vrbanos & eleganter ueſtitos q̄ pānoſos & ruſticanos odio habeut.

PRO. 225

QVr a/defuncto pediculi diffugiunt. An quia defuncti ſanguis extincto eius calore refrigeratur. quāobtem etiam vaporem halituq̧ omnē amiſit : quo pediculi viuunt & gignuntur vt ait Plutarchus. An quia defunctus frigidus eſt vt marmor.quare cuncta & pili & ueſtes: quæ in eo ſunt:uehementer frigent. Frigus autē fugiunt pediculi:quod & pedibus & uentre & dorſo atq̧ undiq̧ ſentiunt.

PRO. 226

QVt ſagittę & ferrata miſſilia ēt ſurſum uerſus ſi intēderis:ferrū ſemp antecedit. uidetur.n.contra fieri oportere.quoniā lignum:quod leuius eſt: prius q̄ ferrū:quod grauius: aſcēdere debet. An qa ferrum primo loco in miſſili locatū eſt: lignū in ſecūdo. quare ſemper ferrū a/ligno:quod a/tergo eſt:priuſq̧ pcuſſo propellitur.& propulſum ſemp præire oportet. An qa mouenti rōne quadā reſpōdere motū corpus oportet.id aūt quod præter eā rationē fuerit:tale eſſe accidit:ut uis mouentis circa rē motā extinguatur & laſſeſcat.ut pōt homo tollere centū libras:plures nō pōt.in tollendis ergo pluribus uires hoīs nullę ſunt.res.n.nō mouetur. Itē in tollendo obolo uires ēt nullę aut q̄ minimę ſunt.nāq̧ tantillę ſatis ſunt.qui ergo uires intēderet:ut obolū tolleret:is inanes intenderet.Sed qū centū libras mouerit:nō inanes uires fecerit.ſed officioſos. circa centū itaq̧ eſt ratio oīs mouentis.circa illa:quæ excedūt deficiūt ue: defraudatio fit mouentiū uiriū uel ceſſatio.Siliter circa ignē res hēt.is.n.duriora magis calefacit q̄ molliora:& hęc magis q̄ tenuia.ut ferrū plus calefacit q̄ glutē:& gluten pluſq̄ aerē.& quernū lignū acrius vrit q̄ paleā ſtupā ue.pdūtur itaq̧ multę uires ignis dum calefacit aerē: vel ſtupā cōburit.quæ agerent ſi ferrū calefieret:aut quernum lignū

vreretur. Arcus itaq̨ mouẽt miſſile hoc eſt ferrum & lignũ: in ligno mouendo multas vires amittit: quas oẽs exerceret in ferro mouẽdo. quãobrẽ valẽtius mouet ferrũ q̃ lignũ: magis ergo motũ celerius moueri priuſq̨ ꝓcedere: neceſſe eſt. ferrũ ergo ꝓcedere oportet. Signũ. Nã venatores: qui ſcorpione utũtur: miſſilia ꝑſus lignea fabricãtur: ſed cuſpide capitato ut primore ꝑte grauiora ſiẽt. quinẽt miſſile ex harũdine efficiũt: cuius alteri cuſpiti ꝓtuſum malleolũ ẽt ligneũ addunt: ut illic põdus augeãt. hæc. n. ueluti capita grauia miſſiliũ uires oẽs intenſi arcus accipiũt: ut & recta præcedãt ac primo ualideq̨ feriant. In quo illud cernere licet. nãq̨ ſi ſpiculũ haſtili ligno ue ꝓlocaueris: atq̨ ferrũ prius ꝑcuſſeris q̃ haſtile: ſtatim tpe intenſum miſſile conuertet. atq̨ ferrũ ꝓcedet. Ex hiſce liquet qũ miſſile uolat iã intenſum: ẽr a/ferro tũ lignũ trahit. nec lignũ & ferrũ pulſa ſimul: ſimul ẽt eadẽ rõne ꝓcedunt. quo fit: ut niſi bene lignũ cũ ferro ſtringat: accidat: ut lignũ relinquat a/ferro. qnẽt ꝙ ferrũ trahit lignũ ſecũ fit: ut tardetur a/ligno. atq̨ uim oẽm miſſile ꝓferẽtẽ/in ferro eſſe: uel in eo: ſiquod ponderoſius in cuſpide fuerit. PRO. 227

QVr miſſile ſine ferro abſq̨ capite & pẽnis: ipſaq̨ ſola haſtula æquabilis: ab arcu intẽſum potius trãſuerſũ & in latus q̃ rectũ alterutra ue cuſpide pręeunte ꝑcurrit. An qm̃ alterutrũ uis caput cuſpis ue leuior ẽ cętero haſtilis corpore medio ue. quãobrẽ tardius moueri q̃ mediũ: neceſſe ẽ. mediũ. n. miſſilis eiuſmodi grauiꝰ eſt capite alterutro. eſt. n. ueluti duo capita cõiuncta. icirco in eo medio ẽ uis ferẽs maior. mediũ itaq̨ ꝓcedere vult. ac ꝓcedẽdo ẽr capita rapit. quãobrẽ in latus potius: q̃ in cuſpidẽ alterã ꝑcurrere neceſſe eſt. PRO. 228

QVr miſſile ſi altera ꝑte ſpiculũ habuerit: altera hoc eſt a/cauda fuerit impẽne/aut pẽnas ueluti alas nõ habuerit: ſi intendat: ferrũ qdẽ ꝓcurrit & cauda rotãdo ſeqtur. Sin uero alas habuerit: recta euolat. An qa & ſi lignũ trahat a ferro (ut dictũ ẽ: cauda tñ miſſilis/ut remotiſſima pars a/ferro/tãq̃ pẽſilis ẽ. a/ferro. n. ultima tenet. quãobrẽ fit: ut a/grauitate q̃dã: quã hẽt: deorſũ uerſus trahatur ſi antorſum intentũ ſit miſſile. At uero ꝙ interea quoq̨ trahit a/ferro: cogit: ut recta ferrũ ſequat. ac ad mediũ redeat: ut ergo ãbo hæc neceſſaria fuet: in gyꝝ uertit. q motus eſt cõpoſitus uel medius iter eũ: q eſt a/medio ad latus: & eũ: q eſt a/latere ad mediũ. aut ut ſimpliciꝰ intelligamus: illud accidit a/celeritate miſſilis ĩpedita. nãq̨ ſpiculũ celeriꝰ vult ꝓcedere: ab aere ꝑcuſſo quodãmõ retũdit. iter nitẽdũ vero in retũdẽtẽ aerẽ: cauda ſequẽdo celeritet/nõ aſſequẽs vero declinat. huc vł illuc. ac ẽt tracta a/ferro cogit redire ad mediũ. q̃obrẽ vt ambo neceſſaria ſeruent: fit gyrus: vt dictum ẽ. ſiue de trãſuerſo intẽdat telũ: ſiue ſurſũ uerſus ꝑ rectã a/vertice intẽdẽris. ſignũ. nãq̨ qũ telũ intẽſũ fuerit in rẽ durã vt in marmor. tũ in ipſa ꝑcuſſione ac retuſione cauda miſſilis volens ẽt incurrere ac nõ potẽs in alterutrũ latus declinat. priuſq̃ decidat. pẽnas ãt cauda hñs veluti alas recta ſequitur ſpiculũ. nãq̨ paſſę pẽnę ſuſtinẽt quodãmõ caudã: ne inclinet tã ſubito a/grauitate ſua: vel a/retuſione ſpiculi. latũ. n. concipiens aerẽ vel aquã ſuſtinet. ut & in alis auiũ & in palmipede atq̨ remoꝝ palmulis vulgo videre eſt. PRO. 229

QVr miſſile exacte & ut decet pẽnatũ: dũ ſua recta tranſuolat: ẽr celerrime cõuertit. An qa dũ ſpiculũ trahit lignũ: cauda ligni multũ ab aere ꝑcutitur. in quo qñ vtrinq̨ pateãt pẽnę: duas planas ꝑtes faciũt. qbus planis multa vis adeſt aeris pellentis. quãobrẽ altera pellit in alterã. ſed qũ ex ęquo pugnent: in gyꝝ agunt a/ſeſe. nã in eo altera ꝑte alterutra pars plana reliquã uincit: altera uincit. quo mõ miſſilis uertiginẽ faciunt. PRO. 230

QVr lſatoꝝ magna ꝑs cęcutit. An qa plĩmũ uno obtutu uidẽt. quãobrẽ minimũ exercet viſus in qete vero multa lãgueſcũt vires oẽs: ut exercitatiõe uireſcũt. An qa plĩmũ chartaꝝ albedo ꝓſens ac ĩſpectata ẽ. ab hac uidẽdi uis lędit: ut a/diſpargẽte. An qa plĩmũ aſſidueq̨ ſtudẽtes/ocia multa trahũt. his frigidũ corpus reddit. atq̨ eiꝰ maxĩe ꝑtes illę: q̃ ſuapte natura frigidę ſũt: ut cerebrũ ac uẽtriculus. nõ itaq̨ recte cõcocũt comeſa. Sed potiꝰ pituita ĩ toto tpe ꝓſertim ĩ capite abũdãs reddit & neruos & velamina craſſiora & meatus ſordidos ac obſtruſos: quã affectionẽ qũ oculi quoq̨ participẽt: minus ad vidẽdũ ualidos eẽ neceſſe eſt. PRO. 231

QVr ſup plano lęuigatoq̨ corpe ęquo ſitu manẽre rotũdũ poſitũ corpus qeſcit. aliquo. n. verſari debere v f. qũ corpis moles alta ſit & ꝑſus pẽſilis hẽat. An qa ꝑtes rotũdi corpis utriq̨ oppoſitę ſibi obſtãt: ne altero ĩclinẽt. vt dextra & ſiniſtra: q̃ ex æquo totũ diuidũt: oppoſitę ſũt ac eaꝝ altera inclinare amãs retinet alterã ne ĩclinet. quãobrẽ neutra cogit inclinare. eodẽ mõ poſterior & ãterior. atq̨ quocũq̨ mõ circũpoſitę cõſiderant. Ex quo liqt: ſi planũ eẽt exacte lęue atq̨ rotũdũ corpus ſm oẽm ꝑtẽ ſibi rõne hñs: eẽtq̨ ſup planũ abſq̨ ĩpulſu poſitũ illico ſtaret. Quod ſiq̃ ꝑs eiꝰ foret plenior grauior ue: illa uincẽdo reliq̃s atq̨ trahẽdo inclinaret totũ. An qeſcit qa pars ẽr minima ſubiecta cęteris hoc ẽ illa: q̃ tãgit planũ grauiſſima omniũ ẽ. grauius ãt fixũ retinet ẽr graue pẽſile. Sicuti ĩ imagibꝰ coloſſis ue e/metallo effectis ſpectare licet. hæ. n. ꝑ ſe ſtare cernunt. qm̃ infima ꝑte ſũt plenę metalli: ſupmis cũctis vacuæ. nãq̨ ſupma figura ſola ſupficie veluti puellę ꝓſentat & exiat. In qbus etiã illud uidere eſt. nãq̨ ſi manu ſupmã declinaueris: ac declinatã ſiueris: ſtatim tpe ꝑ ſe redit ad eũ ſtatũ: vnde deduxeras. & imagunculas e/charta macerata fingunt: in quaꝝ ima parte plũbũ locant: ac ſiccant: ac pingunt. aliquãq̨ eaꝝ ſup plano proiiciunt: quæ veluti uiuens ſurgere atq̨ ca-

put erigere cernit̃.plũbũ.n.in imo locatũ cęteras ptes ad ſe trahit ac erigit. eãdẽ rationẽ ſentientes
nautæ ſupra carinã grauiſſima oĩa ſtipant.illa.n.infima pars ſi grauiſſima fuerit:cæterã nauẽ maluꝗ
atꝗ vela optime regit. PRO. 232

QVr hominũ alii alios cibos potuſꝗ affectãt:quoſꝗ cibos hi amãt:illi pr̃ſus abhorrẽt. An qm̃
in vẽtriculo ſemp aliqs humor adeſt:q veluti mordẽs cõtrariũ affectare facit.vel vſꝗ adeo ca-
put ac ſenſũ afficere põt:ut hęc grata/ingrata illa cẽſere cogat.Sicuti in p̃gnãtibus cernere eſt atꝗ
in ęgris plęriſꝗ. An qa in vnoquoꝗ ſua cuiuſꝗ ẽ corporis tẽperatura. hæc.n.p formulas quaſdã
variata varia deſideria atꝗ odia reꝝ gignit. Signũ:nã in plæriſꝗ aĩalibꝰ terreſtibꝰ cupido ineſt vi-
ctitãdi in aqs lacuſtribuſꝗ locis.veluti ſunt aues palmipedes.cõtra aliq̃ ẽt terreſtria ſunt:quæ e/lit-
tore paſcua petũt:ac in aqs degere gaudent.veluti teſtudo luraria.& aq̃tilia aliq̃ ſunt:quæ aerẽ tra
hũt:ut terreſtria ſicuti delphinus.quoꝝ eo ꝙ cõſtitutio eiuſmodi extitit:deſideria enata ſunt illaꝝ
rerum:quæ ſuauiſſimę exiſtimant̃.qualis itaꝗ eſt cuiꝗ corporis tẽpatura:talia reꝝ deſideria & odia
pficiſcunt̃.q̃ affectiões & veteraſcere & extingui:& renaſci & mutari ẽt ĩ cõtrarias ſępenumero ſpe
ctant̃. vidimus quoſdã:qbus ab vnguiculis lac gratũ fuit:qđ odio pp etuo poſt adoleſcẽtiã hitũ ẽ.
& mel odio hitũ multis ãnis qbuſdã fuiſſe:qđ poſtea pq̃ gratũ extitit. PRO. 233

QVr aliq aliqbꝰ pulcri eẽ uident̃ & amant̃. aliqbꝰ aliis turpes apparẽt ac odio habiti ſunt.& quos
laudamus & amamus: eoſdẽ loquẽtes qum audiuerimus:odimus .& q p̃ſentes malehabiti ſũt:
locuti ubi fuerĩt:gratiſſimę ſæpenumero excepti ſunt.quo fit:ut nemo ſit:qui amicis & inimicis va-
cet.vt vnuſqſꝗ populi partẽ amicã:nõ amicã ptẽ alterã hẽat. An qa nemo vere ſpectator ẽ:
neꝗ qđ ſpectat̃:id vere pulcrũ ẽ.in utriſꝗ deceptiõe uigẽre.ſola.n.idea boni pulcra ẽ.& mens:quę
illã ſpectat:ſola certaꝗ ſpectattix ẽ.reliq̃ oĩa ſimulacra q̃dã ſũt pulcri & ficta nõ pulcra.& ſpectan-
tes allucinati manent. An qa paſſibilis aĩa variãtiſſimo mõ ſeſe exponit ſenſilibꝰ:a qbus veluti
cera ab anulo ſculpit̃ & definit̃.qlis ergo accidit animę habilitas:talis ẽ futura figuratio:quæ nõ a/q
buſuis:a ſenſilibꝰ illi ꝓpriis pficit̃.in quo ſi actiua paſſiuis rñdeãt:in eoꝝ cõcurſu ſentit̃ voluptas:atꝗ
beneuolẽtia ſeqtur.ſin actiuis paſſiua nõ ſuis iũgi tẽtant̃:odia & alienatiões mouent̃.hinc euenit:vt
ille de armis gaudeat diſputare:hic de nauibꝰ.interdũ accidit:vt maior ſit uoluptas a/cõiunctione
aliq̃:q̃ odiũ ex aliq̃ alia.quãobrẽ qđ odio hẽbat̃: id amat̃.ſin cõtra:odio hẽtur: qđ amabat̃.ut ab ora
tiõe magis:q̃ a/p̃ſentia qſq̃ amat̃ & nõ amat̃. Oĩs aũt eiuſmodi paſſibilitatis varietas a/miſcella cor
poris exoriri vr̃.ſigno p̃ter multa ſũt aranei:quoꝝ genus in Apulia tarãtulã uocãt.hęc beſtiola vſꝗ
adeo hominẽ morſu afficit : ut ĩterdũ de ĩmuſico muſicũ quendã reddat.atꝗ amãtiſſimũ quorundã
tonoꝝ:quos qum audierit ille diſſultat inſanitꝗ ſonoꝝ amenitate.nec eos ante morſum pacto ali-
quo ſentiebat:vt vſquequaꝗ ignorabat. PRO. 234

QVr in agris ubi locoꝝ ignis accẽſus cinerẽ fecerit:inibi ſemẽtes uelut in ſtercorationibꝰ lętiꝰ ve
niũt.cinere vero quoſcũꝗ agros ſparſeritis:ille aut meſſem oriri: vetat:aut ęgrã reddit. An
qa locus:in quo cõbuſſit ignis oẽs radices ac ſemina cũcta:quę inerãt:igne urẽte amiſit.ſolaꝗ terra
nõ ſolũ purgata remãſit.ſed ẽt pingui quodã affecta ẽ.ei.n.reſtitutę ſũt oẽs ſubtiles ptes:quas inſitę
ſtirpes exuccarãt.ipſaꝗ urẽdo tenuior redacta ẽ adeo:ut breui manẽs ſub diuo ac extincto ignis vi
gore:aptiſſima materia ſemẽti paret̃.ſemina igit̃:quæ deinde iacta ſunt:nouã terrã offendentia nec
ĩpedita ab aliis herbis altiꝰ ac pinguiꝰ oriũtur & creſcũt.Signũ.quæ ſemẽtes ĩ nouo ſolo fiũt:feliciꝰ
tũ primũ uenire cõptũ eſt.Q ũ ãt cinis ſuprafundat̃:ipſe qdẽ exuctus ẽ ita:ut ignẽ ſentiat:terrã ſic-
cat:ac germina herbaꝝ adurit.nõ itaꝗ oriri ſinit.cinis itẽ:quæ ſemina recipit:illa neqt alere.ſiccus
enim eſt maxime. quãobrẽ aut non oriũtur:aut orta maleaffecta ęgre creſcunt. An quoniã vbi
ignis vſſit:inibi vehemẽter terra deſiccata & rarefacta eſt:atꝗ iccirco aptiſſima redacta ad recipiẽ-
das externas humiditates tũ ab aere tũ a/circũpoſita terra miſſas:etiã ab ipſa ut ab intẽperata con
tractas.ĩmiſſis itaꝗ primis humiditatibꝰ uel tractis ſecundę ſuccedere cogũtur:et his tertię & quartę
tertiis ueluti facto influxu. ſed ubi primæ nõ trãſeuntes remãſere:factæ ſunt ueluti baſis reliquaꝝ:
quaꝝ alias aliæ ſupuenientes inculcatæ ſunt oẽs.quo tandẽ fit:ut in loco raro ſiat multæ humidita-
tes ſubtiles & arctatæ atꝗ marcẽtes ita:vt ſpeciẽ pinguis fimi teneãt. Signũ. nã ea terra nigerrima
redditur:quæ nigredo a/multitudine humiditatũ inculcataꝝ facta eſt.ea igitur terra ita pingueſcẽs
ubi excepit ſemina:illa pleniſſime mollit ac nutrit:atꝗ ẽt ſola. ueluti mater oĩa hubera ſoli uni filio
& lac omnę porrigeret. ſtirpiũ.n.aliaꝝ:'quæ inerant tã ſemina q̃ radices ab igne conſumpta ſunt.
Cinis autẽ ſuperiactus deſiccat terram in ſuperficie adeo : vt pululamenta herbaꝝ atꝗ frutifica-
tiones adurat. PRO. 235

QVr cinere ſparſo ſuper vitium radices: vina longe meliora colliguntur. An quia vitis ma-
xime humida ſtirpis eſt. ac veluti tota conſtans uenis. quod eo credere eſt. Nam verno tem-
pore ſiquæ partes earũ vel ſcindantur vel vulnerentur/aqua multa q̃ plurimos dies e/vulnere aſſi
due defluit.Cinis ergo radices uitium attingens non modo ſiccando prohibet humiditates multas
tranſire de terra ad caulem:verũ etiam quæ tranſierint:illas afficit tenuando & temperando quo
dam modo.has itaꝗ modeſtas affectaſꝗ veluti nidore cõcoctionis excipiens vitis:exactius conco-

quit: ac in vuas & vina præſtantiora digerit. ſignum. Nam quæ vites in montibus ac locis areno ſis
ſaxoſis ue ſeruntur: illæ laudatiora uina & vuas ſapidiores producũt. Simile accidere videť in fi u.
quæ ſtirps vehemẽter cinere gaudet. eſt. n. humidiſſima natura: vt lactis eius abũdãtia & biſętura &
trifætura demõſtrãt. nam a/cinere ſuper radices eius poſito ſimile temperamentũ ſuccis: fructibus
amenitatẽ accommodari compertum eſt. PRO. 236

Q Vr legentiũ librũ quẽuis alicuius prudẽtis autoris: alius alia excipit: laudat: enotat etiam obe-
liſco & digito longo monſtrat. multi interdũ eundẽ locũ cõuenientes eligunt. An quoniã
in orationib⁹ laudati autoris ars multa cõtineri probatur. atq̃ iccirco adeſſe oportet & ordinem &
perſpicuitatẽ & breuitatẽ. & vim demonſtrandi & inuentionẽ & diſtinctionẽ & hornatum. & dicta
prudentũ & exempla concinna. atq̃ plura alia id genus. Lector ergo in tot flores incidẽs: illos ex-
cerpit: quos cognoſcit: & quibus afficitur. afficitur autẽ: q̃ ea: quæ legũtur: dirigi poſſunt aduerſus
eos: quos odio lector habet: aut erga amicos: aut quæ ipſum cautiorẽ & doctum reddunt: aut quæ
mordent: aut quæ conſentiũt cum factis & dictis ſuis. atq̃ alia: quæ mille modis ſunt variata. ſed hi
affectus quoniã varii ſunt in animo legẽtis varias electiones locoꝝ orationis proponũt. ſunt p̃terea
in orõne q̃dã veluti ſtellę iſperſæ ſentẽtiæ: quę ita fulgẽt clarius atq̃ venuſtate pollẽt: vt multos mo
ueãt: atq̃ p̃ter cęteras cõmuni nota laudãtur a/plurimis. PRO. 237.

Q Vr fumus oculis vehemẽter nocuus eſt. An quia craſſus & aſper eſt. quã ob rem immiſſus
genis: quæ lęuiſſimę ſunt: pungit. Similis. n. dolor accidit: qum puluis aliquis recipitur in oculũ:
aut qum venulæ oculi tumidulæ plus iuſto fiunt ob craſſitudinẽ ſcabram. craſſum autẽ fumum eſſe:
fuligo: quam gignit: indicat. aſperum uero. eius præſentia inæqualis: ſemper. n. globuloſus aſſurgit.
An q̃a cinerẽ quẽdã hẽt tenuiſſimũ. is. n. q̃ñ oculoꝝ cutẽ attigerit: acie p̃ſigit accerrime. ſignũ. nãq̃
ſimili dolore oculi afficiũtur: ab iniecto p̃pauco ac tenuiſſimo cinere PRO. 238

Q Vr fumus ceruleus ceſius ue eſt: fuliginẽq̃ nigrã producit. An quia primũ aſcẽdẽs ab igne
niger eſt vehemẽter: quippe qui vapor carbonũ eſt. ex quo nigra fuligo gignitur. dum vero in
aere eſt: laxatur atq̃ cum aere multo miſtus rareſcit aliquãtum. & iccirco maius lumẽ recipit. lumẽ
uero album eſt: cuius præſentia miſta cum ſpecie nigroris fumi cęruleũ colorẽ uel cęſium dicas: prę
ſentat. quod ſępenũero in nubib⁹ accidere ſpectare licet. PRO. 239

Q Vr oleum oculis nocuũ eſt: vulneribus & neruoꝝ paſſionibus utile & ſuaue. An quia oleũ
craſſum eſt & hęrẽs: quãobrem immiſſum oculis/genas mobiles impediẽs lædit. in vulneribus
& neruis non eſt partiũ motus per contactũ leniſſimũ. quorũ infrigidationẽ & tenſionẽ tollit oleũ.
An q̃a quoddã habet acre & lacteũ ſtirpis: quod oculos mordet ueluti adurẽs. quod neruos & vul-
nera mollit & calefacit. ſignum: nanq̃ oculos oleo vnctos ueluti ſi igne tacti eſſent: tubere videris.
& membra oleo vngunt pugnaturi auriter facturi per frigora ingẽtia. quo magnopere ſeruantur.
An quoniã oculus e/tergoribus & humoribus aqueis cõſtans eſt: quibus ingenita eſt mutua quædã
affectio. nam ut tergora humoribus ita humores tergoribus ſeruantur. oleũ uero tenax eſt & hęrẽs
vſq̃ adeo: vt ſeperet aquã hęrentẽ. Nam quod fuerit aqua peruñctũ: ſi tangatur oleo: cedit aqua:
& oleũ hæret. vnctum uero prius oleo ſi tãgatur aqua non cedit oleũ: ſed hærens reiicit aquã. oleũ
itaq̃ tangẽs oculi tergora pellit hærentẽ homorẽ ac familiatẽ: & ipſum hęret. ſed qum alterius qua-
litatis ſit q̃ humor gentiuinus: alienum tactũ facit. qui dolor eſt. aliæ uero corporis partes nõ eo mo-
do cum humore ſe habẽt: vt impune non valeãt tangi ab humoribus alienis p̃ſertim ab oleo: quod
corporis p̃igui ſimillimũ eſt ac cęteris partib⁹ frigidis amicũ. PRO. 240

Q Vr doctiores tã philoſophi q̃ oratores & Poetæ timidiſſimi ſunt: vbi pugnare armis oporteat.
An quia inſueti nouitate cõgreſſus aĩo cõſternãtur. An q̃a litteras: q̃s multas hñt: amant:
eaſq̃ amittere: p̃moleſtũ ẽ. amittere poſſunt ĩ pugna ſi ceciderit. quã obrẽ timẽt: vt cæteri amãtes/
ne rẽ amatã pulcherrimãq̃ p̃dãt. An q̃a frigido & effœminato ſanguine & corpe ſunt. lõgo. n.
ſtudio & ocio humorẽ magnũ cõtraxerũt: calorẽq̃ diminuerũt uitã vmbratilẽ & ſedẽtariã ducẽtes.
q̃ uero laborib⁹ & exercitiis durãť: hi caleſcũt magnop̃e ac animoſiores euadũt & cõſtãt. ſignũ. du
ces q̃ plurimũ ac aſſidue milites exercẽt: vt animoſiores cõſtãtioreſq̃ efficiãtur. quos Marius adeo
exercuit ẽt abſportãdo arma & cõmeatus: vt muli mariani milites ſint appellati. a/q̃ re quoq̃ exer-
citus vocat⁹ eſt. in eo. n. oẽs exercere debẽt: ociari nõ debẽt. An q̃a doctiores vere hoĩes ſunt:
vitãq̃ vere humanã viuũt. cui⁹ maxia pars ẽ ratiotinari & cõtẽplari & ſapere ac reb⁹ externis nã da
tis bene uti: q̃b⁹. ſtudiis feritas oĩs abiiciť: crudelitas fugatur: beneuolẽtia mutua & dulce cõmerciũ
gigniť: innocẽtia extolliť: benemerẽtia alitur: cõmoda & auxilia mutua vulgo ferũtur. hiſce habiti-
bus circũſepti doctiores nequeũt hominẽ interficere: quẽ vehemẽter amãt: & ſeruare ac auxiliari
volũt nõ p̃dere. hoc. n. munus humanũ: illud ferinũ vt hæc immanitas: illa humanitas ẽ. bellũ ergo
abhorrẽt: pugnas fugiũt: q̃ alta decreta & iudicia nõ a/timore: ab optimi hoĩs rõne p̃ficiſcũtur. quã
obrẽ iniuſte ignaueq̃ timiditatis noĩe infamãtur ii: q̃ in media hũanitate ſedẽtes p̃ſtãt cæteris vt re-
ges ſubditis & dñi ſuis. atq̃ dolẽtes vel ridẽtes furias ac inſanias eorũ: qui noĩe & figura ſunt hoĩes:
opere & actione hominem mentiuntur. PRO. 241

QVr homo viuẽs ẽt pede vno ſtat: defunct⁹ iacet ut marmor p maiores mẽſus hęrẽs terrę. An quia in viuẽte & aer mult⁹ & ignis ineſt: q ſurſum uerſus ſi nõ prſus trahãt: erigũt corp⁹. ſignũ: nam mortuus uiuo multo grauior eſt. An qa munus hoc animæ eſt: q̃ nõ ſolũ elemẽta corrigit ac retinet: verũ etiã cõpoſitũ ex eis erectũ tollit & ſuſtẽtat. elemẽta. n. mutuo ſe ſeparãt. Sed anima ſeparat animatũ: quod eſt cõpoſitũ ab inanimato vſq adeo: vt in ſenſum habẽtib⁹ maxima ex parte abiunctũ a/terra reddit ita: vt ẽt abiunctũ moueat. neq ſolũ abiũgit ipſum a/terra ſed ẽt erigit. quæ munera Ariſtoteles naturæ tribuit ea faciẽti ob pfectionẽ. qũ dixit: naturã ſemp conari: vt ſeparet pfectũ ab impfecto. vnde & cœlũ ẽ ſeparatũ a/terra: & mas a/fęmina in plæriſq aĩalib⁹ & ſi in genere ſtirpiũ vtrũq cõiunctũ ſit: q̃ pfectio tum ratione aĩæ eſt: vt qũ ſentiẽs ſeparat: tũ ratione animæ & corpis pauti & leuioris: vt in auib⁹. Homerus hũc tractũ Ioui tribuit gloriãti: ſe poſſe abſtrahere uno oẽs deos terra mariq ẽt ſupimpoſitis. ui ergo diuiña cũcta meliora & ſeparãtur & eriguntur: atq abiuncta mouẽtur. Ex qbus ſuſpicatur illud: quod Iamblichus opinatur. hoc eſt: corpus verius eſſe in anima/q̃ animã in corpore. atq ſiqua uis eſt diuinior q̃ anima: illam abſolutam a/corpore omni eſſe.

PRO. 242

QVr Iulii ulteriore medietate & Septẽbre atq maxie Auguſto mẽſe meridies ẽ calidiſſimus totius æſtatis: nox & matutinũ aliquãto frigidiora. Cætera uero æſtate nec ipſa nox adeo frigida eſt neq meridies adeo calidus. hoc. n. tpe meridies deberet eſſe a/longitudine diei calidior: illo matutinũ & nox ab aere aſſidue p tot mẽſes exactos calefacto nõ deberet eſſe frigidũ. An qa tum aer eſt ſicciſſimus. q̃obrẽ facile infrigidatur & calefit. in nocte ergo lõgiuſcula pluſq̃ quæ pceſſerunt: ob umbrã terræ frigeſit. meridie cõtra a/ſole calefit & facillime ac maxie. Siccitas. n. natura ẽ: quæ cũ frigido & calido facillime ſociatur: atq ſociata cum eis hinc ignẽ efficit: hinc terrã. Auguſti ergo meridies ut ignis maxie fit: nox & matutinũ ut terra. mẽſe Maio uero ac Iunio: i qbus calefacta humiditas in aere aliquãta adhuc eſt: eadẽ cõiuncta cũ pauca frigiditate ueluti uaporẽ: cũ caliditate aerẽ parit. nox. n. & umbra breuiſſima ẽ: ac pparũ potẽs refrigerare aerẽ. diei uero lux eſt lõga: quæ calefacit aerẽ: ſed ob eius humiditatẽ: q̃ a/vernis q̃litatib⁹ relicta eſt: molleſcit calor in aeris naturã. Ex hiſce liquet: vt Septẽbre ac Octobre meridies quoq fit citiſſime calid⁹: nox & mane frigidũ. reſtitit. n. adhuc ſiccitas aeris: & noctes ſunt prolixiores. Quoniã vero in his calor eſt pungens vel vrẽs: frigus quoq moleſtũ atq ambo die eadẽ ſentiũtur: oẽ id tpis diuerſum eſſe cenſetur & ab ęqualitate alienũ: atq Iccirco inſalubre.

PRO. 243

QVr qui titillãtur: idẽ cętero corpe/nõ cute capitis titillãtur. An quia titillatio motus qdã leuis eſt i ſenſorio tactus. maxime itaq accidit: vbi plus ſenſoria uigẽt: vigẽt hęc: vbi cutẽ tenuẽ calidãq eſſe cõtigit. & ea adeſt: vbi ſanguis purior & caro mollior: q̃lis puerorũ & adoleſcẽtiũ eſt: qui oium maxie ridẽt. & titillãtur. hęc ãt & ſi i cœtero corpe ſint: aliubi magis/aliubi minus adſunt. In cute vero capitis neq caro tenuis adeſt neq ſanguis niſi paucus idem frigidiuſculus & glutinus. q̃obrẽ ẽt remiſſum ineſt ſenſoriũ: atq el motiõi ineptũ. Eſt. n. capitis cutis naturę corn⁹ vel vnguis. ſiqdẽ extrema mẽbrorũ oium in vngueã & corneã ſubſtãtiã natura terminãtur. qm̃ melius expediũtur actiões: ſi extrema fuerit duriora. quã obrẽ i pede & manu & digitis extremis adſunt vngues & calloſę carnes. In capite cornua/dẽtes & chartillagies. nã aures/naſus & mẽtũ chartillaginẽ & callum ſapiũt. eodẽ modo & cutis capitis ſe hẽt. eſt. n. veluti media inter chartillaginẽ & carnẽ. q̃obrẽ ad hebetudinẽ ſenſorii vergit: vt cœtera: quæ ſanguine tenui atq calido priuantur. & Iccirco titillationem neſcit.

PRO. 244

QVr aqua ſparſa ſup terra vel aſſere apparet fuſca: ſup oleo videt alba. An qm̃ aqua: quum ſup illis fundit: adeo eis hęret: vt cũ terra ligno ue miſceri videat: iccirco nõ ita pellucida redditur. quã ob rẽ fuſceſcẽtẽ ſpectari: neceſſe eſt. I oleo vero natãs nõ hęret miſcet ue cũ eius aut alterius vllius ſubſtãtia. ſed ſua cũ pelluciditate vindicata manet. in qua lumine extrinſecus excepto gignitur qdã albor. ſignũ. nãq nõ ſubito aqua ſparſa in illis fuſceſcit: ſed pauxillo poſterius: hoc eſt: dum hęſerit. Et ſi aqua ſpeculũ aut vitrum ſparſeris: etiam alba videtur. nãq neq tum etiam ulli ita hæret: vt miſta eſſe videatur.

PRO. 245

QVr ſi oleũ cum aqua miſcueris agitando oleũ album apparet. ipſum autẽ fuſcum aut viride eſt. An qa tũ ſpuma q̃dã ex eo & aq̃ gignit: quo ſpumeſcẽte albũ ſeq neceſſe ẽ. nã aq̃ oleũ tenuius: oleũ aquã tenaciuſculã agitãdo reddit. qb⁹ qũ itercipit aer: ſpuma gignit. ſignũ. Nã tumidi⁹ ẽ ex eis miſtũ & agitatũ: q̃ ãbo ſimul erãt miſta nõ agitata.

PRO. 246

QVr primi filii aĩaliũ ac primi fruct⁹: ſi ſuo tpe oriãtur: cęteris ac iis: q ſecũda fœtura naſcũtur: pręſtãtiores hñtur. An qm̃ aĩa: q̃ pria has g̃natiões efficit: maxie ſolẽ imitat. is. n. primã ptẽ diei: q̃ matutina ẽ: meliorẽ pducit: hoc ẽ virib⁹ pleniorẽ. An qm̃ i reb⁹ oĩb⁹ pm/prim ẽ: prim cęteris: q̃ ſecunt: longe pſtãti⁹ eſt. An qa nã: qum pria g̃natiõe gignit: tũ itegra recẽs atq potẽtiſſima eſt: qum ſecunda gignit: aliquãto deſeſſior & ſenior ad opus redit. ab illa itaq potente fit pfectũ opus: ab hac aliquãtũ deficiẽte mancum quoddã producitur. ſignum. nam qui filii animaliũ generãtur a/ſenibus parẽtibus: debiles ſunt: minuſq uegeti ac vitæ breuioris: idem parẽtes ſeniores tandẽ reda

dū nihil gignunt. quam rem veteres ſentientes ac volentes diis gratiam referre: e/ campis ac armētis & gregibꝰ prima omniū productoꝝ deligebāt. quas primitias appellauere. quaſi diis optimis dona optima mitti deceret. ob eandē rationē apud pricipes in more ſeruatū eſt. ut primus filius ſit heres. tanq̃ oium præſtantiſſimus. quinetiā in nuptiis pridie primos coniugum amplexus letitiæ q̃ plurimæ actitantur: quaſi hiſce primus conceptus excipiendus eſſet: qui facile melior cæteris eſſet oriturus.

PRO. 247

QVr nauigātibus qum ois motus corpora turbet: vomitus fit: idem currētibꝰ vel pede vel equo nullus fit. An quia nauigatio maior motus eſt q̃ curſus nō celeritate modo & tēpore: verū etiam partiū vniuerſitate: vt ait Antyllus. in maiore aūt motu maiorē cōturbationē fieri oportere. ſignum. nam tum magis vomūt: qum vehemētior eſt nauigatio: atq̧ tum maxie: qum fluctuoſe nauigatur. An quia nauigatio motus eſt hominibꝰ nou naturalis: curſus naturalis hētur. An quia nauigatio motus eſt hominibus inſuetus. curſus cōſuetus & familiaris. inſueta & ſubita turbāt. ſignum. qui nunq̃ nauigauere: qum primum etiam cimbas aſcēderint: turbātur. qui nautæ vererani ſuut: ii non turbantur.

PRO. 248

QVr nauigātibꝰ vomitus potius agitur ac frequētius: q̃ ventris lotii ue profuſio. An quia nauigatio veluti vertiginē primū maximeq̧ facit. quāobrē caput primū tanq̃ primo turbatū offenditur. hoc aūt offenſum totā vim corporis ad ſe cōuertit. uis itaq̧ ſurſum ad caput potius rapit: quæ in ventriculo manēt verſus ſurſum: vnde vomitus maxime gignitur. adiuuat hoc præſertim collocatio gulæ: quæ abuſq̧ ventriculo aduſq̧ fauces: quæ ſub cerebro ſunt: erigitur. ventris aūt & lotio profuſus nō habēt uias verſus ſuperiora. An quia nauigatio vndecūq̧ tum tollit tum deprimit corpus atq̧ vētriculū. quo fit: vt quæ in vētriculo ſunt: in vno loco qeſcere nequeāt: agitātur itaq̧ & ea agitatione ſpumeſcūt & tollūtur. atq̧ vomitū ciunt. Quinetiā qum ad gulā: qua cōiuncta eſt ventri: pulſa ſint: interdū titillāt eam: atq̧ vomere hominē cogūt. in cæteris uero ea conditio non eſt: aut ſi affuerit: prorſus minorē eſſe cōtingit. nāq̧ etiā nauigātibus: p̄ſertim qui inſueti ſunt: ſi magna nauigatio fuerit: p̄fluuia mouētur.

PRO. 249

QVr e/marmoribꝰ hæc ignē excudūt: illa nō excudūt. An quia ſicuti in plæriſq̧ rebus ineſt aqua: quæ motu vel calore ſecernitur: ita in quibuſdā marmoribꝰ ignis inſitus manet: q cōcuſu ferri excuditur. An quia illa marmora duriora ſunt & tenaciora ac prope naturā ferri habētia. quāobrē accidit: vt a/ferro maxime diffugiat nō illi inhęreat. qum igitur aer: qui medius interceſſit marmori & ferro celerrime labētibꝰ atq̧ ſe p̄cutiētibꝰ maxīe cōteratur: igneſcit. ſignū. nam oſſa leonis ob ſummā duritudinē etiā ignē excudūt: vbi ferrū p̄cuſſerint. Item qum gladius in gladiū vehemēter incurrerit: aut qum marmore marmor cudatur: tum ſtatim ignis diſſultare cōſpicit. An quia in eo marmore ſubſtātia inſita eſt ſalſa atq̧ ſulſurea eadē ſubtiliſſima adeo: vt excuſu exeat in ſup̄ficiē marmoris: in qua p̄teritur a/celeritate decurrētis & p̄cutiētis corp̄is duri: atq̧ igneſcit. ſiquidem vulgo videre eſt: vt oibus in locis: in quibꝰ ignis gignitur: in ſubiecta aptaq̧ ſubſtātia generetur. veluti in goſſampino ignis accēdit a/radiis e/ſpeculo recurrētibꝰ. & in lignis aridis aliquātiſper p̄frictis gignitur ignis. & in ſup̄ma aeris regione cometę & ſtellæ cadētes e/vaporibꝰ couſq̧ p̄fectis generātur. nec vlla flāma fit vel circa ligna/ vel in cādelis/ vel paleis ſine vapore. Qum igitur nullubi videatur aer ſolus igneſcere. ſed ſemp̄: vbi fit ignis: illic p̄cedere materia ignis: etiā fit: vt inter marmor ac ferrū aliqua materia ſit p̄ter aerē: in qua ignis generat̄. verūtñ qm̄ ille ignis illic genitus cū ſonitu & cōbuſtiōe: atq̧ furēs diſſultat: vt ille: q gignit̄ in ſulſure cū ſale quodā miſto. ſuadere poteſt eā illius materiā eſſe: q̄lis dicta eſt. eā aūt materiā adeſſe quoq̧ oportet in ipſo ferro & ipſo marmore. Siquidē ignis gignit̄ tum excuſione ferri cū ferro/ tum marmoris cū marmore/ tum marmoris cum ferro. ſed qum cudit̄ ferrū ferro: vix eiicitur ignis idē rarus ac minimus. qū uero marmor marmore: tum & paruus ignis fit: ſed liberius & frequētius q̃ qū ferrū ferro. Qum āt marmore ferrū cuditur: plurius ac aſſiduus ignis diſſultat. qđ accidit: qm̄ in marmore ē plus materię ignis: ſed in ferro plus duritudinis. ineſſe āt eā materiā ī marmore eo illud īdicat quoq̧. uā poſt multas frictiōes ferri: atq̧ marmoris odor gignit̄ ad ſulphuris modū accedēs.

PRO. 250

QVr ſi paria ſint elemēta/ nec ea p̄ re ſe uincāt & ſuperēt: nō ēt pluuię ęq̄les ſunt ſerenis: ſed potius minores & rariores: ſerena lōgiora & plura. An natura hoc diſtribuēte fit. q̄ppe q̃ animalia & plātas nō ſolū gignere uult: ſed ēt locū & uictū & tēpoꝝ cōmoditates tribuere. q̄obrē ſerena & calidiora & maiora eſſe ſtatuit: q̃ pluuida atq̧ frigida. An q̄a ſicuti aq̃ mole q̄dē lōge minor ē: aer & ignis lōge maiores: q̄litate uero atq̧ ui pares ſūt: ita pluuiā cū ſerēo cōparatā ſe hēre: neceſſe eſt. vt ſi illa rariore & breuiof ſit t̄pe: ſerena frequētiora & lōgiora ſint: vis tñ vtriſq̧ par ē. his quoq̧ ſimile illud eē: qđ ī terris accidiſſe: cōp̄tū ē. nāq̧ r̄gio: q̄ ſub vrſa ē: atq̧ ea: q̄ ſub ęq̄diali ſicciores ſunt: q̃ q̄ īter vtraſq̧ poſita ē. Nā in torrida regione ſol magna ui ſua caloris p̄hibet uapores fieri. ſub vrſa vero uapores nō poteſt multos mouere: in media regione mouere quidē poteſt melius: q̃ motos cōſumere. in q̄bus & ſi plura ſint ſicca tēpora q̃ pluuida. pluuida tamē ſua ui ęqua ſunt ſiccitatibus: quas utrinq̧ eſſe contingit.

PRO. 251

QVr vbi plures canes lattrãtes fuerĩt: vno eoꝝ verberato cęteri aufugiũt. vnde quaſi recens prouerbiũ factũ eſt: vno cane pcuſſo cæteros diffugere. in multos hoĩes: qui iniuſte blaterãt ſuper aliqua re. An quia voces ſuas canes intelligũt. voces itaqꝫ verberati canis: quæ dolorẽ ſignificant: a/cæteris auditę dolorẽ eis pſentãt. hunc igitur quaſi ſentiẽtes & metuẽtes aufugiũt. An qm̃ auditũ tenerrimũ ac paſſibilẽ habẽt adeo/ vt a/nimio quoqꝫ ſono nõ ſolũ voce ledãtur. offendi vero a/ſonis & vocibus: ſpectare licet. nam ad tubas/ ad cãpanas/ ad ruditus aſinoꝝ etiam dolẽtes vlulant veluti plorarent.

PRO. 252

QVt legumina: ſi ſemẽtẽ eoꝝ faciẽtes cornu diſiecerint: quę deinde legũtur: minus coctilia ſunt: quod agricolæ ſentiẽtes: vel antiquo more ſeruãtes nõ cornu: manu vel vaſe ligneo legumina ſerũt. An ſtulta eſt eiuſmodi qſtio: vt ait Theophraſtus. An quia legumina: qum ſerẽdi tempus adeſt: tũ tacita occultaqꝫ quadã ſalacitate luxuriãt. adeo vt ſint prõptiſſima: vt ab externis quibuſcũqꝫ qualitatib⁹ afficiãtur. atqꝫ qum ſemĩa ſint: defecatiſſimã ſubſtãtiã corpis habẽt. quo fit: vt a/ primo quoqꝫ vel tãtillo cõtactu tanq̃ faſcinari facile poſſint. tacta itaqꝫ a/cornu: cui⁹ ſemp odor malus anhelat: viciãtur: atqꝫ corneã ſubſtantiã cõtrahũt: quæ coctu difficillima eſt. Promptã ac tenerã ſeminũ ſubſtãtiã eſſe nõ modo in ſationib⁹ cõpertũ eſt. nãqꝫ mellata ſemina dulciores fruct⁹ ſtirpes ferre efficiũt: & roſata ſpirare roſas: & ſcamonea macerata fructus uẽtris cientes pducere. Sed etiã in aĩalib⁹ idem euenire. quippe quæ etiã cogitatiõe ſemina viciãt ita: vt tales filii enaſcũtur: qualia generãdo uiſa & cogitationes habuerint.

PRO. 253

QVt exuſta laurus cinerẽ nullũ relinqt. An qm̃ eius ſubſtãtia tota prope terreſtris & ſalſuginoſa eſt. quo fit: vt ignis uix in ea recipiatur: aut receptus breui abiiciatur. nam in ea breuẽ ita ignis morã facit: vt illius ſubſtãtia coquatur minus: q̃ cineris natura eſt. is. n. tanta uſtionis longinquitate decoctus eſt: quãta etiã naturã ignis cõſecutus ſit nõ acutã modo ſed etiã albidã. quæ vero priuata mora ignis vrũtur: licet ſicca reddãtur: nõ tamẽ albida fiũt. veluti palea & charta. quare neqꝫ cinerẽ relinqũt: quæ quoqꝫ uix ignẽ admittũt paucã eius actionẽ ferũt: nec etiã cocũtur. veluti ſunt ligna roboris pſertim vetera & exucta. hęc. n. cinerẽ relicũt nullũ aut minimũ. vt itaqꝫ cinis fiat & facilitas admittẽdi ignẽ & mora eius neceſſaria eſt. laurina itaqꝫ ligna neqꝫ iuſtã morã in igne trahũt: neqꝫ ignẽ facile admittũt. quare neqꝫ decoq in cinerẽ vllũ queũt. reſpueŕ uero ignẽ laurus cõpta ẽ. quod ẽt iudicio eſt: illũ illã minus admittere.

PRO. 254

QVr dormiẽtiũ alii ſtertũt: alii prſus ſilent. alii muſſitãt: alii locũtur. An qm̃ illi pfundiſſimo ſomno ſepelliũtur. tum. n. maxime ligatus incluſuſqꝫ ſenſus: deſtituit ptes gutturis ac nares. hæ vero decidẽtes claudũt ſpũs meatus: quas partes ſpirit⁹ excitus atqꝫ pflatus remouet repellendo. vnde turpis ille ſonus genitus aſſurgit. ſignũ. nãqꝫ ſimile fit in ſtupidis: quos ἀποπληκτικοὺς græci vocant. Silẽt aũt: q nõ adeo pfundũ dormiũt ſomnũ. ſed ita leuẽ: vt partes gutturis detẽtæ minus decidãt. q vero muſſitãt: ii minus q̃ ſilẽtes ſomno obruũtur. ſomniãt. n. ſed oppreſſo ĩſomnio. At vero q etiã locũtur: ii minimo oĩum ſomno tenẽtur: atqꝫ ſomniãt libiore ĩſomnio. hęc. n. oĩa a/ prĩo ſenſorio vel magis vel mĩus ligato atqꝫ oppſſo pficiſcũtur.

PRO. 255

QVr qui reſectiones: quas anatomas vocãt: humanoꝝ corpoꝝ faciũt: ſentiũt cultros ac nouaculas hebetaſcere. An qa crudũ durũ: durũ obtũdit cultroꝝ aciẽ. An qa defunctoꝝ corpa frigidiſſima ſunt. frigiditas ãt obtũdit. vt ait Plutarchus. nõ mõ reſectores ſentiũt aciẽ hebetaſcere: ſed ẽt lanii hoc ipſo ĩpediti frequẽtiſſime ferro ferrũ exacuũt.

PRO. 256.

QVr oleũ viride: quod omphaciũ vocãt: melius eſt: q̃ quod aureũ. nam illud ex incoctis: hoc e/ coctis oliuis exprimitur. videtur. n. ita quoqꝫ ſe habere: vt acror ad vinũ. acror. n. ẽt eſt omphaciũ: quod ex immaturis vuis: vinũ vero ſuccus: qui e/maturis exprimitur. An qm̃ oleũ a/ natura cõpletũ eſt tum: qum oleę bene virides fuerĩt: idqꝫ citra eaꝝ nigrefactionẽ. quod ſitũ expręſſum fuerit: ſummũ ac illęſum inaffectũqꝫ exprimetur. Sin vero vſqꝫ ad oleas cõcoctas ac nigras relinquatur: ipſum plus decoquitur: q̃ par eſt: atqꝫ eo deterius exit. ſignũ. omphaciũ dulciſſimũ eſſe. coctarũ vero oleaꝝ amarulẽtius. Simile quoqꝫ accidit in melle. id. n. qũ vel tẽpore vel ſole vel igne ſiccius redditur: acutius: q̃ prius erat: guſtatur. An qm̃ ſi olei differatur expreſſio vſqꝫ ad coctas & nigrefactas oleas: interea ab eaꝝ pulpa quodã afficitur nidore. quãdoquidẽ nigricia oleaꝝ mortificatio & corruptio carnis pulpęue: quæ os ambit: eſſe pbatur. ſignũ. nam qum oleę nigreſcũt: nõ multum poſt: decidũt: ac veluti res mortua ſequeſtrãtur. oleũ. n. eſt naturæ ſimpliciſſimę ac puriſſimę facileqꝫ ĩpreſſilis ab externis qualitatib⁹. quod ſentiẽtes vnguẽtarii: oleũ cõdiũt variis florib⁹ & foliis & lignis ac ſeminib⁹. itaqꝫ ꝓ coctaꝝ oleaꝝ oleũ miſcellã vł affectionẽ alienã cõtinet: omphaciũ purius ẽ: hoc illo & melius & dulcius extitit.

PRO. 257

QVr magnos ſonitus ac inſperatos audiẽtes cõtremiſcimus: quos ſi pnouerimus agẽdos eſſe nõ cõtremiſcimus neqꝫ qcq̃ mouemur. An quia ſonitus motio ac paſſio ſenſorii ac ſenſus eſt. & ſi ſonitus magnus: ẽt nocua & corrũpẽs paſſio. nocuũ aũt & omne cõtrariũ natura cuncta ne dũ ſenſus refugit. qum ergo inſperatus ſit magnus ſonitus: ſenſus veluti nudus manẽs offendiť priuſq̃ ratio iudiciũ ue rem pcipiat. offenſus ſenſus retrocedit: qua retroceſſione decidũt quodã mõ mẽbra

veluti

veluti priuata rectore aut una cũ ſenſu uolentia fugere: ſed a/natura: quæ uegetatrix uis eſt: ſtatim adiuta reſurgũt. quod cõtremiſcere eſt. Qum uero antea cognouerimus ſonitũ futurũ ẽt maximũ: tũ ſenſus nõ ſolus eſt: cũ ſocia rõne uel exiſtimatione hẽt imaginẽ quandã ſonitus futuri: quæ efficit ſenſum quodãmõ affectum ac aſſuetũ. atq̃ ob id nõ ita paſſibilẽ neq̃ refugientẽ. vnde imoto ſenſu cõſiſtit corpus. ſignũ. nã qui cõſueuere ſonitus magnos audire: hi ẽt inſperatis illis aut nihil aut minimũ mouẽtur. qui uero nõ hactenus aut raro illos audiuere: eis auditis cõtremiſcunt. ꝑficiſci uero a/cognoſcẽte interiore ui uſq̃ ad ſenſus exteriores imaginẽ quandã atq̃ ſocietatẽ fieri internæ uirtutis cũ externa: demõſtrant oculi lętantis & vultus & motus corporis uel gaudentis uel mœrentis uel pauentis uel iraſcẽtis. idẽ ẽt demõſtrat intenſio fixa uidendi: in qua nihil ſonoꝝ: q̃ tũ fiũt: audit: & auris intenta ad audiendũ: q̃ nõ ſinit: oculos cernere ꝑſentẽ amicũ uel inimicũ. nulla. n. eſt ſenſuũ externoꝝ actio: ſi nõ cũ ea cõiũcta ſit ꝑſentia interioris uirtutis.

PRO. 258

QVr manus: ſi tinctę fuerint a/moris ſeu a/ligno rubeo: quod uerziniũ uocant: ſuccis acribus fructuũ maxime citreoꝝ ac cæteroꝝ id genus ablutæ abſtergunt ac cãdidę ut prius erãt reddunt: An qm̃ eoꝝ fructuũ ſuccus p̃q̃ acer eſt: acre aũt acutũ. illa itaq̃ rubedo uſquequaq̃ concidit: atq̃ a/cute ſeparat: inter eã & cutẽ ſubintrãte & ſcindẽte acie ea fructuũ. quãobrẽ ſciſſa ac ſepoſita rubedo: neceſſe eſt: ut ꝑdita dilabatur ac abeat.

PRO. 259

QVr ſuccus nigri mori itẽ corticis nucum uiridiũ: aqua quoq̃ rubefacta a/uerzinio ligno atq̃ alia plura eiuſmodi manus tingere adeo uehementer poſſunt: ut uix deleri tinctura queat. rerum multarũ aliarum vel ſuccus uel aqua affecta id non efficere valet. An quoniã dum illa humida ſunt tenuiſſima manent: altiuſq̃ penetrare poſſunt. dum vero ſiccantur: tenacitatem detegũt: qua maxime hęrent iis: quibus imbibita ſunt. cætera vel tenuia non ſunt: & iccirco nihil penetrant: vel tenacis nihil habent. atq̃ ideo nimiũ hærent. ſignum: nam illa tenacia non niſi acribus ac difficilius deleri: compertum eſt.

PRO. 260

QVr ſi ſcripſeris uel ſucco cepę uel acrore citreoꝝ ac ſimiliũ: lr̃is p ſe ſiccatis nulla eaꝝ apparet: & charta ꝑinde ac nõ ſcripta eſſet: uidet. ubi uero ꝓpe ignẽ chartã admoueris: oẽs lr̃ę: quas ſcripſiſti: aurei coloris repſentant. An q̃a ſucci illi nihil crocei vel nigri hñt. aquei. n. ꝓrſus ſunt. ubi vero ignẽ ſenſerint: vrũtur. tenuiſſimi. n. qũ ſiccati ſunt: manẽt. uſti uero quodãmõ rubeſcunt ita: ut in croceũ colorẽ uergant: atq̃ lectionẽ parent.

PRO. 261

QVr cęci frequẽtiſſimũ verſus alteꝝ humeꝝ faciem conuertunt. An q̃a vis: quę anterius eis ineſt: in occipiti valentior exurgit. ergo aliquãto magis eo trahit: ſed prohibentibus neruis. qui circa iugulũ ſunt: nõ fit oĩno tractus retrorſum: ſed in latus alteꝝ verſus potius. ſimile. n. videtur in buccis. nã alterã eaꝝ languentẽ trahit altera: quæ ualida eſt. iccirco cęci nõ modo in humeꝝ caput torquẽt. verũẽt aliquãto potius vel in cœlũ vel in terrã faciẽ vertunt. An q̃a vis capitis anterior ſummota eſt: poſterior augeſcit ita: vt etiã locũ ꝑditę & operã illius recupare contendat. quãobrẽ in anteriora vergere nixa faciẽ in alterum humeꝝ torquet. Signũ. nãq̃ uires corporis mutuo ſibi ſuccurrũt & auxiliãtur: qũ aliqua ſummota fuerint. Et ea rõne q̃ male vidẽt cęci ue ſunt: memoria ꝓ̃ſtant: & qui memoria mala ſunt: ii præſtãtiores vidẽtur intelligẽtia ac ingenio. & mutilati ſalatiores reddunt: & q̃ pudendis partibus imbecilles ſunt: idẽ cęteris partibus validiores exiſtunt. quo naturę ingenio medici quoq̃ vtũtur: dũ ad mẽbrũ alteꝝ retrahũt humores: alteꝝ leuant ac potentius reddunt. quaſi natura volens auxiliari deficienti: vicinã cognatãq̃ vim extollit: qui exceſſus eſt omne auxiliũ: quod deficienti miſſum erat: ac loco illius tenetur. poſterior ergo potentior redacta & in anteriora conatur vergere ac vergendo torquet in alterutrũ humeꝝ faciẽ. An q̃a cęci nequeũtes oculoꝝ ui uti: utũtur eo magis aure valentiore. igitur quo oculos dirigere oportebat: aurẽ aduertũt. aurẽ autẽ aduertenti: neceſſe eſt: faciẽ ad humeꝝ alterutrũ cõtrahere: ꝓ̃ſertim ſi qm̃ oculos manci: auriũ virtute præcellant.

PRO. 262

QVr homo facilius ridet q̃ flet: ꝓ̃ſertim ſi æquo põt lętari & dolere. quãobrẽ duoꝝ hiſtrionũ illuſtriũ Theodorus tragicoꝝ aduerſus Satyꝝ comicoꝝ dixiſſe legit: nõ miri q̃cq̃ eſſe: ſiq̃s ſpectatoribus riſum mouerit: ſed ſi lacrimas & fletus. An q̃a riſus cũ gaudio & lætitia & voluptate ẽ: vitãq̃ ſectatur atq̃ animę actionũ abſolutionẽ. Triſtitia & fletus cõtraria. ad mortẽ. n. tendũt: & caſum interitũq̃ actionũ: qũ non id: quod aĩa vult: attingit: ſecuntur. quãobrẽ illa amica: hæc inimica ſunt viuentis. illa vult homo: hæc refugit. quẽadmodũ oĩa animantia faciunt. voluptatẽ. n. vt amicã amant: dolorẽ oderũt. An q̃a riſus oĩs cũ admiratiõe & cogitatiõis nouitate placida fit. fletus cũ imaginatiõe ꝓprii incõmodi. ꝓmptior aũt atq̃ facilior ineſt homini admiratio ac noua placidaq̃ cogitatio q̃ incõmodi ꝓprii imaginatio. ſignũ pueri & fœminę atq̃ fatui qũ ſua icõmoda paꝝ curẽt: admirẽtur aũt quæcũq̃ extrinſecus fiant vel referãtur: rident frequẽtius q̃ flent. Neq̃ quiſq̃ repertus eſt: qui maximo fletu incũbet: ſi nõ riſerit qũ ẽt frequẽter rideat: etiã non a/fletu ſe temperarit: relata aut ſpectata re noua ac mira & placida. An q̃a riſui contraria eſt triſtitia & męror. fletus autẽ maius quoddã eſt q̃ męror & triſtitia. eſt. n. effectus nimii doloris. Ergo quod minus eſt: & hoc riſus eſt: id facilius efficitur.

PRO. 263

QVr mulieres magis amant milites ac martios viros q̄ ciuiles & quietos. quã ob rem etiã Venus amare Martẽ fingitur a poetis. An quia ſperant plurimũ lucrũ facere. mulieres.n.ſuapte natura auidę ſunt: viri militares exiſtimantur diuites eſſe: atq; imprudentes artium mulieꝝ: facileq; ab eis irretiuntur. ciuiles vero quũ tãq̄ aſſiduã cõſuetudinẽ cũ mulieribus in vrbe factitarint: veluti conſcios & ad alliciendũ & capiendũ difficiles: negligunt. An qa martii uiri pulcherrimi ſunt. qui.n.ad laborẽ bellicũ atq; ad curſum & vim inferendã aptiſſimi ſpectantur: hi pulcherrimi habentur. quales martii maxima ex parte ſunt. Illos aũt pulcherrimos eſſe indicat voluptas: quã ſpectando ipſos ambulantes & equo ſedentes & armatos & inermes. & cõflictum faciẽtes: & audaces in ſubeundis periculis capimus. tũ.n.cuncti arbitrãtur: illũ viꝝ præſtantiſſimũ eſſe: cui tñ animi ineſt: vt terrenda cæteris aggrediatur. PRO. 264

QVr picturã ſculpturã ue illam admirãtur ſummope: quæ ſimillima eſt ei rei: quã pingẽdo pręſentare conantur. rem vero nõ adeo admirãtur. vt linteũ Zeuſis admirabãtur linteũ quod imitatus eſt Zeuſis nõ admirabãtur. qũ res ipſa vera & certa ſit ac natura quędã: pictura res falſa & imago ſola. atq; hæc imitatio eſt. res vero id: quod imitationi pponimus. An qa nõ picturã: imitationẽ admirãtur. ſicuti nõ admirãtur poetã: qui dicit: ſed eũ qui rẽ certius imitãdo dicit. vel deſcribendo monrẽ vel pugnã vel vrbẽ vel hominis affectũ. An quia in admirandis picturis diuinũ quoddã adeſt. & illud ingeniũ eſt. Diuinũ.n.p ſe pulcrũ & admirabile eſt. vbi ergo vel per vmbras quaſdã aderit: noſq; ſenſerimus aliquo pacto: illud admirari cogimur. Eadẽ rõne: qui opera naturæ intelligunt atq; ſpectant: illa mirifice admirantur: in qbus oĩbus diuina vis ineſt. atq; longe maior: q̄ in picturis. quãobrẽ philoſophi viri res a natura conſtitutas cernentes ac intelligentes magis q̄ picturas & imagines reꝝ naturaliũ admirãtur. populares vero magis ſentiẽtes picturę q̄ naturę fabricam: picturã potius q̄ res veras exclamatu extollunt. PRO. 265

QVr vbi ligna prunis ſubiectis hęrentia fuerint: minus inflãmantur: igniſq; minus lętus exurgit. tũ ſiqs excauando prunas cinereſq; lignis ſubduxerit: ſtatim tpe extollitur flãma: igniſq; pulcherrimus redditur exultãs. An qa vbi ſub lignis facta fuerit cauerna cameratio ue: per eã aer vehementer influxerit: qui impetu ſuo ac ſi ſufflatus eſſet: accendit ignẽ: flãmaſq; excitat. Signũ. nam ſiqs uas ferreũ cretaceũ ue ita fabricetur: vt in ſupiore parte tãq̄ lebete ponãtur carbones & ignis fomẽta: & ſub eo lebete ſit ueluti fornix hoſtiũ unũ uel alteꝝ hñs: lebetiſq; fundus ſit ptuſus pluribus in locis ac amplis foraminibus tranſitũ facientibus ſupra fornicẽ: igne ẽt paruo inter carbones lebetis poſito ſtatim ignis magnus excitatur in carbonibus aere ſuccurrente p fornicẽ & foramina. An quia qũ pruna & cinis: qui ſub lignis erãt: ſudducuntur: tũ partes lignoꝝ inferiores liberius eructare vaporẽ poſſunt: in ea aũt parte potius generãtur uapores: qua magis uergunt ad ignẽ. vapor exiens fit flãma. vnde multus ac flãmeus exultat ignis. Signũ. Nam plurimę flãmę ab inferiore ligni pte & quæ ad prunas uerſa eſt: enaſci atq; exurgere cernũtur. ita ut pes radix ue flãmę vnca & circinata lambere ambireq; lignũ uideatur. PRO. 266

QVr hoĩes ruſticani ac in ſiluis degẽtibus alta voce: vrbani remiſſiore locũtur. An qa ruſtici ſunt licentioſiores: q; legũ probatorũq; moꝝ indoctiores. An qa robuſtiores q; aſſiduis laboribus obduruerũt. An qa vox in mediis cãpis plurimũ a plurimo aere cõprimitur. non enim ita vox poteſt multũ aerẽ percutere ſicuti a multo aere obtũditur atq; retruditur: quo fit: vt qui in inferiore ſint loco: hi melius audiant eos: qui ſunt in loco ſupiore: q̄ is: qui in ſupiore: eum: qui inferius ſit. In urbe uero parietibus undiq; exiſtẽtib⁹ aer paucus eſt atq; debilis. quare & vox ualentior & acrior euadit. Signũ. nam eorum: qui in campis ſunt: ſi paulo alter ab altero deſtiterit maximaq; quanta poteſt voce alter alterũ vocauerit: uocatus nõ audiet vocantẽ. multus.n.aer vocẽ comprimit. qui ergo in campis viuendi conſuetudinem traxerunt: ũ: ut audiantur: altius locuntur. eo itaq; more aſſueti ubiq; altius uerba faciunt. vrbani cõtra qbus vox nõ retruditur: paruaq; ſatis eſt: conſueuerunt ſummiſſiore voce uti. PRO. 267

QVr a calido ſoluente niuẽ gignitur aqua. nã aqua gignitur exhalatione humida & a frigido cogente. quinetiã a materia eadẽ ex qua nix fit: qũ eã pręgreſſa frigiditas nimia nõ in aquã exire ſiuit. ſed potius in niuẽ coegit. Nix itaq; qum aqua nõ ſit: ſed materiã aquæ habeat: cui materiæ frigiditas eſt neceſſaria non caliditas ad aquã generandã: accedens tamen caliditas aquã efficit. itaq; a caliditate potius uidetur ſolui debere nix in uaporem: a quo per frigidum orta erat: q̄ in aquã liquefieri. An quia calor diſſoluit niuem in vaporem ac materiã aquæ. qui in concurſu aeris frigidi iterum fit aqua. An quia non calor parit aquã primo: ſed minuens frigiditatem maximã: ex qua genita fuerat nix: in eã deducit: quæ cũ ſua materia reddere aquã poteſt. atq; ita frigiditate niuis remiſſa aqua liquet e niue. PRO. 268

QVr ęſtu ſudantes: ubi frigidaria loca intrarint: ac ſederint. abũdantius ſudant. An quia labor ſeſſionẽ pręcedens cætero anteacto maior eſt. ſemper.n.in poſteriore ineſt prior. ueluti in quaternario ternarius & in ternario binarius. quãobrẽ ſudorẽ maiorẽ ſedendo ciere poteſt. ſignũ. nãq; ſedens ſtatim tpe multũ ſudat. atq; paulopoſterius ſudor decreſcit ceſſante labore. An qa

loci frigiditas magis cogit vapores: qui cũ ſudore anhelabãt. hi coacti etiã ſudores euadunt. quo fit: vt tanq̃ duplicati ſudores ſcatere videãtur. Signũ. nam qum ſudans in frigidario manſerit: tum etiã aliqui vapores craſſiores effecti/circa cutem corpuſq; eius fumare ſpectantur. qui in ęſtu tenuiſſimi manentes non videbantur.

PRO. 269

QVr podagrici nõ curantur: aquæ intet cutem tumores pedum curantur. An quia podagricorũ venulæ minimũ validæ natura manent. & earũ illę potius: quæ ad pedes & manus propagántur atq; circa articulos inuoluũtur eorũ maxime hominũ: qui ad ſeniũ vergunt. quáobrẽ ſemper exauctis humoribus ĩ corpore illę plus iuſto cedentes excipiũt eos: atq; extumeſcunt: mẽbrũq; ptumidũ reddũt. in aqua vero intercutẽ eędem venę ſolũmodo ſemel idẽ patiuntur: qũ aqua intercutem ipſa aderit. in qua nimię excreuerũt humiditates. alias vero etiã ſi abũdarint vehemẽter humores: venę nihil excipientes: nõ extumeſcũt.

PRO. 270

QVr is: qui in mari eſt: nõ ſolum vndiq; terrarũ nihil cernit: verũetiam tumorem nullum in aqua conſpicere poteſt: ſed vndiq; atq; vbiq; ęquor exactiſſimũ capit tam ſi recta proſpexerit: q̃ etiã ſi a/dextra verſus ſiniſtrã cuncta oculis colluſtrauerit. Si. n. nauem in recto proſpectu ob tumorem non videamus: quæ diſtantia eſt ſemidiametri: in ſemicirculo: qui a/dextra ad ſiniſtrã conuertitur: in quo triplex ſemidiametrus eſt: atq; ob eam rem tumor ex tribus tumoribus ſe ſequentibus cõpoſitus eſt: is ſenſum mouere deberet. An qa proſpectus rectus breuis adeo eſt: vt minor ſit mille paſſibus. ſignũ. nã ſi quis miliari diſtiterit ab homine equo ue: is pedem hominis vel equi non viderit: & ſi cæterũ hominẽ atq; equum cernat. quáobrem ſpaciũ: quod in ſemicirculo eſt: proſpectuum minus eſt tribus miliaribus. hoc aũt non habet ſenſibilem tumorẽ in tanto globo: quantũ mare eſt. Nauis autẽ: quæ per tumorẽ aquæ videtur latere: nõ a/tumore totius ſpacii tegitur: quod eſt inter oculũ atq; nauẽ: quæ ſtatim latuit: ſed ab vltimo pũcto noſtri proſpectus: quod in aqua eſt: quodq; nõ etiã mille paſſib⁹ diſtat ab oculo. qũ. n. pteriuerit nauis/hoc ipm: paulatim ab eo tegitur. q̃re remotior facta ſolũ caſtella & vela oſtẽdit: vlterior ſolũ alta vela: demũ tota latet. qm̃ nullã lineã mittit ad punctũ pſpectus: quæ cũ pſpectu nr̃o poſſit eſſe linea una.

PRO. 271

QVr flantibus ſeptentrionibus ſerenoq; facto aere cœlum ſaneq̃ cęruleum cæſium ue ſpectatur. An quia maxime pellucidũ tũ eſt. hoc aũt accidit/ q aer expurgatior eſt atq; tenuior. omnis. n. tenuis nebula & uligo fugata eſt ab eo. quáobrẽ nulla relicta eſt materia: quæ lumen: unde candor proficiſcitur: figere retinereq; in aere poſſit. Iccirco uincit tũ potius nigredo. vnde cæruleũ magis apparet. Quod ſi nubecularũ ſordicula cũ aere miſta eſſet: quod euenit: quãdo flat auſter: in illa lumen acceptũ candorẽ tantillum oſtendit. qui nigredinẽ uincens cęruleum uiciat. Nigredo autẽ in aere apparet ob pfunditatẽ ĩmeſam aeris: atq; priuationẽ luminis omnimodã. ſignu ſupioris facti huius eſt ſudus aer. in hoc. n. cœlũ uehementer cęruleũ cęſiũ ue eſt: qm̃ pluuia: quæ antehac cecidit: oẽm aeris maculã nebularẽ deorſum abduxit.

PRO. 272

QVr gyboſi magnã atq; ſonoram uocem habent. An quia gybus ampliorẽ locum pulmoni facit. nam excuruato dorſo aut pectore intus cõcameratio quædam gignitur: in qua aut pulmo magis intumeſcere potẽs maiorẽ aerẽ capit atq; maiorẽ uocem reddit: aut concameratio reboans aſſonat ac uocẽ auget: ſonorãq; facit. ſignũ. Nãq; fides in lyra citharaq;: in quibus magna eſt concameratio: magnũ ſonum edunt. An quia tum alimentũ tum uis: quæ ſua erat dorſi pectoris ue: oĩs in pulmonem conuerſa eſt in gyberis. iccirco hi ipſi quo inferiores ſunt hiſce partibus: eo valentiores habentur pulmõne: vocemq; ob id & maiorem & pleniorem & bomboſiorem ac faciliorem edere poſſunt.

PRO. 273

QVr omniũ rerũ noſtrarũ nullã tã vehemẽter amamus q̃ orationẽ atq; opinionẽ: quæ pars materiã locũq; fecit ac pepit paraſitis atq; adulatoribus. An qm̃ opinione & oratione ſola cęteris animátibus pſtamus: cũq; ĩmortalibus diis cõſentimus. An qm̃ in hiſce maxime humana felicitas collocata eſt. vnde illud. Felix: q potuit rerũ cognoſcere cauſas. atq; aliæ q̃ plurimæ ſup hac re excogitatę & prolatę pulcherrimę ſententię. An qa primæ certęq; ſunt animi noſtri imagines: noſtriq; certiſſimi filii/opinio oratioq;. Filios. n. quos de mulieribus producimus: miſcellas quaſdam corporũ utrorũq; rectius dixeris: q̃ purã ſuãq; uniuſcuiuſq; parentis propaginem. orationẽ uero ueriꝰ protuleris eſſe inculpatilem noſtri præſentationem.

PRO. 274

QVr nõ plus illa placẽt: quę placuere prius manẽtia eadẽ. An qa ſubiectũ ĩ quo ſpectra pulcritudinis ſeruant: nõ idẽ manet: ſed a/cibis atq; ſanguine alio ad aliud trãſmutaĩ. quãobrẽ ſpectra nec io alia alioq; mõ ſe pſentaĩ oportet. Signũ. nã plærią; oẽs aĩ primũ ſumẽdũ cibũ ſeuera dũtaxat amãt. idẽ prãſi ſeueris ſepoſitis alia magis ſectanĩ. qđ aĩaduertentes: q cõmoda a/principibus ſunt petituri: ab illis nõ ſobriis/ebriis atq; ſaturis petere ſtudẽt. amãtes quoq; tũ: qũ exuctiores redacti ſunt ueluti frigeſcẽte uenerei deamare incipiũt. An qm̃ hoc ipm declinatio quędã eſt & deformatio corporis. cõtorquenĩ. n. corpora eorũ: q mutãt amorẽ. nãq; iudicia uarianĩ. ſignũ. plæroſq; eorũ: q in capite inſigni vulnere icti fuere: diuerſorũ morũ a/prioribus remãſiſſe. Et q diſtorta ac veluti nõ naturalia mẽbra hñt aut ab ortu uitæ aut caſu aliquo: hi & infidi ſunt & ſępiſſime mutãt ani

mũ. Ita quoq; fieri accidit. nã ętatis tractu oſſa caluarię nõ eãdẽ rotũditatẽ capitis deſiccata ſeruãt: ac diuerſam quãdã cerebri ſedẽ reddũt: vbi ſenſus clariores imperitãt. eã obrẽ variãt ſpectra: q̃bus mutatis & iudicia & amores variantur. PRO. 275

QVr oleũ ſupiniectũ aq̃s oĩa vel minima in ꝓfunda aq̃ cernunt: quæ antea aut perperã aut nullo modo videbũtur. An q̃a cæteris liquoribus plus aeris oleũ cõtinet. aerq; ſplendidus eſt vt Plutarcho placet. An q̃m oleũ tum eſt mediũ inter oculos atq; profundũ aquæ/ſicuti ſpecilia. vt igitur in hiſce: ita etiam in oleo lux illuſtrati aeris quaſi collecta ob illius craſſitudinem exaugeſcit. atq; ab ea ſplendor in imã aquam omnẽ deſcendit. quãobrem melius clariuſq; res in aqua profunda cernuntur. PRO. 276

QVr uel in phia uel poeſi uel arte dicẽdi cęteris ue artib⁹: ii q̃ poſteriores claris uiris fuere: indoctiores habiti ſunt in eodẽ genere facultatis. vt Homero poſteriores etiã deteriores extitere in heroicis. & diuinitate Platonis oẽs poſteriores inferiores fuere. Ariſtotelica circa rem vnãquãq; proprietate determinatiõis cæteri oẽs minores extiterũt. ſil'r in cęteris. An q̃a primi rẽ magna ex pte occupauerũt. poſteris minima quędã relicta ſunt. An quia poſteriores imitant: qui vero imitant: eos primũ diſcere oportet illa: quæ antea dicta ſunt. diſcit aũt nemo oĩa: neq; ſingula exacte. atq; ubi uidet didiciſſe uelit aliqua docere. doceat oportet eadẽ: quę oĩno manca ſunt. vnde eo ipſo ſunt deteriores. Qui uero hæc aĩaduerterũt: hi neglecta imitatione auſi ſunt noua genera inuenientes ꝓferre: vt in iis principes eſſent nõ aſſeclę interpręteſq;. Quãobrẽ quo quiſq̃ diligentior euaſit in excogitãdo nouo diſputationis genere: is eo illuſtrior habitus eſt. Ita Plato præſtitit: eodẽ modo Ariſtoteles antecelluit nõ modo poſteriores. verũetiã eos: qui ſupioribus ſeculis extiterunt. Nãq; ſi Ariſtoteles fuiſſet imitatus Empedoclẽ: longe inferior illo fuiſſet. nõ imitatus diuerſos quoſdam modos philoſophãdi excogitauit ac inuenit: qui qũ ingenio pręſtarẽt: neq; cũ imitatione extitiſſent: inuentorem principẽ ſtatuerũt. PRO. 277

QVr circulus eſt figuraꝝ capaciſſima. An q̃a linea curua ſemꝑ eſt longior recta eiſdẽ pũctis terminata. recta. n. ſemꝑ eſt breuiſſima extenſio. An quia curuitas circuli eſt omni angulo maior. omnis. n. quiuis angulus rectaꝝ lineaꝝ in arcu circuli expanditur: cõtineturq; adeo: ut ueluti pars ſuperetur. PRO. 278

QVr in ſpeculo intuẽtes imaginẽ reꝝ: amęnius illã intuemur: q̃ res ipſas. An q̃m imago reꝝ: quæ de ſpeculo diſſilit: tenuior ac debilior eſt ea: quæ a/reb⁹ ꝓfundit. nãq; ea: quæ a/rebus præterq̃ ꝙ reflectitur in ſpeculo: ẽt per longiora ſpacia venit ad oculũ: q̃ quæ a/rebus ad oculũ eundẽ accedit. ſunt. n. oculus/res ipſa uiſa/& ſpeculũ veluti tria pũcta triãguli inter quæ ſunt ſpacia. alteꝝ nanq; eſt ſpaciũ inter ſpeculũ & rẽ. alteꝝ inter oculũ & ſpeculũ. tertiũ inter oculũ & rẽ. qũ ergo res videtur ꝑ imaginẽ ſpeculi: ſpẽs ea ꝑ duo ſpacia tranſit. qũ vero res ipſa ſpectatur nõ ꝑ imaginẽ ſpeculi: ſpẽs ea ꝑ vnũ ſpaciũ funditur: quod inter oculũ & rẽ intercedit. duo vero q̃ælibet triãguli latera multo ſunt longiora tertio. An q̃m imago ſpeculi ęquabilior ac lęuior eſt. quæ vero rei ẽ: illa inęquabilior & aſperior. Eſt illa lęuior. ꝙ oĩa parua ęquãtur cũ maiorib⁹. vnde tubercula & eminentiolę æquatę non ſentiuntur. & foueolę: quæ forte in ſuperficie rei ſunt: veluti repletæ forent & ęquatæ nõ apparẽt. quæ oĩa facile ſentiunt: qũ rẽ ipſam intuemur. q̃d aĩaduertẽtes figuli atq; pictores ſculptoreſq;: qui aliq̃ ꝓſentare ſimillima ſigna volũt: volũt: ut ſpectatores ſigna & ſtatuas ipſas nõ intueant: ſed ea ſpectẽt in ſpeculis. in his. n. certiora & ueriora cernũtur. q̃m delent oẽs aſperitates: quæ in ope manẽtes intuentẽ offendũt. Quinet hinc moneant purpuriſſatrices puellę: quo pacto arte ſua fallant. Nã qũ ad ſpeculũ bñfuccent & pingant quouſq; ſpecioſas ſe cẽſent: eędẽ aliis nõ eo modo uiſę/frequẽtius informes vulgo iudicant. PRO. 279

QVt aues q̃plurimę noctuã ubi uiderit: inuolãt ſtrepẽtes. q̃d aucupãtib⁹ auxit ingeniũ aues uiſco capiẽdi. An q̃a noctua uſq; adeo deformis videt cęteris auib⁹: ut ſpectata ẽt odiũ cõtrahat ſpectãtiũ. quãobrẽ oẽs iuolãt. Nãq; pulcrũ ubiq; placidũ ẽ & amicat. iccirco Mars uenere placat. Signũ. nã ſil'e accidit cornicib⁹. hę. n. ſimiã in arbore aliq̃ ſedẽtẽ dũ uidẽt clamãdo aduolãt ac inuolãt. An q̃a noctua res inſueta noua ac mira ẽ auib⁹. iccirco illę ad ſpectãdũ primo accedũt: deinde mutato affectu ueluti rẽ maleficã: ut ꝑderẽt: iuolãt. q̃ñq̃dẽ nõ aliter hoĩes ꝓ̃ſertim ruſticani factitãt: ubi portẽtũ rẽ ue aliquã ẽt hoĩem miro mõ ꝓcedẽtẽ ĩ mediũ ſpectarit. primũ. n. pauẽtes mirant circũſpiciũt: deĩde ſuſpicata maleficii cã: ne mali q̃cq̃ inde accideret: rẽ hominẽ ue miꝝ ꝑdũt. An q̃m aues moroſiuſculę ſũt atq; argutulę. itaq; de mõſtri eiuſmodi ꝓ̃ſentia mille modis male cogitãt: tãq̃ nõ bñ in auiũ ſocietate cõgrueret. iccirco pellere clamitãtes aggrediunt ac nitũtur. Signũ. nã paruę aues hoc maxime factitãt. magnæ ſpernũt atq; ſecuræ ꝓ̃tereũt: quæ ſunt paruis altiores animo. aquilaꝝ. n. nulla: magna ue nulla auis: quæ inuolatu pugnet: noctuã ſimiã ue unq̃ inuolat: uel ad utrũuis ſpectaculum accedit. PRO. 280

QVr aues noctu cõſpectum lumẽ inuolant. quod animaduertẽtes aucupes in uſum capiendi aues aſſumpſere. Nanq; modiolo multis uirgis ueluti radiis infixis: atq; per eos radios ducto filo in ambitum veluti araneã condũt: quæ fila circũducta ſępius viſco illita ſunt. Item modiolo haſta ſup-

poſita id genus retis: quā etiam araneā vocāt: extollētes noctu ferunt præcedēte magna face. hāc igitur vidētes aues primo aduolāt ad araneā: vt inde cōmodius in lumē inuolēt: nā aliquæ ſtatim in faciem inuolāt. nam quęcūq; araneā attingūt: viſco retinētur. An quia lumē nocturno tēpore auibus odioſum eſt: a/ſomno.n. expgefactę/lumine eo moleſtātur. An quia lumē diei eſſe imaginātur. quod veluti p foramē videre vidētur: atq; ipſæ veluti in loco vndiq; claudēte teneri. quare vt in diē exeāt: tanq̄ a/clauſo loco idq; per illū aditum aduolāt. atq; aduolātes inuolāt: tanq̄ celerrime trāſituræ. ſignū. nāq; qum in aula aliqua cludūtur aues foramine uno aperto atq; lucido per illud celerrime inuolātes effugiunt.

PRO. 281

QVr catt ę feles ue dicas: qū quiſq̄ ex tēpore illis obuia fiat: nō fugiunt retrorſum alterorſum ue: ſed pertinaces procurrūt. aduerſę q; trāſire cōtēdūt. An quoniā omnis vis earū ingenii eſt in aggrediēdo: qua maximope tum vtuntur trāſituræ. eam obrem in capiēdis murib⁹ aptiſſimę extitere. in aliis actionib⁹ ineptiſſimæ. capiūt autē mures aggrediētes. An quoniam & timidæ ſunt & paucæ memorię. cōſternatæ itaq; atq; pauētes ob pręſentiā ſubitā obuiæ: nihil recordātur eorū: quæ a/tergo ſunt locoꝝ. ſola igitur ea via euadēdi eis relicta eſſe videtur: quæ a/fronte eſt. quare p eam omni ope nitūtur euadere. minimā vero eaꝝ memoriā indicat id: quod nihil diſciplinę capere valent. etiam domeſticæ habitę. timorē etiam eaꝝ arguit pacata vita: quam agūt cū omnib⁹. exceptis muribus & auiculis. in quas impetū faciunt rapturæ ſemp per inſidias. An qm̄ vbicūq; fuerint: ſemp cōuerſæ manēt ad eum locū: in quo cōfugiū certum & paratū habēt & obſeruāt. quo fit: vt ubi obuiæ fiant: atq; fugere cogātur: ad eum locū potius currāt q̄ alio. volētes eo potius cū timore & piculo trāſire q̄ tuto ad incertū & īparatū cōfugiū recurrere. An quia tū ſperāt euadere: ſi iniurias facturum viderint. qui enim videt: is cauere poteſt. quā obrem aduerſum eunt: vt ſiquid mali ſit caſurum: id ipſum cernant: ac cernendo euitent. quod non recte facere poſſent: ſi auerſæ fugerent.

PRO. 282

QVr pueri ad primas faces per vrbē precātātes: cātitant: qui interdiu taciti eunt. An quoniā ea hora reficiūtur ſoluti re mœrorē gignēte. nam remoueri ac ſolui re dolorē efficiēte aut voluptatē aut non ſine voluptate eſſe cōpertū eſt. voluptas vero lętos animos efficit atq; promptos ad cantādum. cantus.n. qui ſpontaneus eſt: lętitiæ nimiæ proruptio profuſioq; eſt. quæ fieri nequit: niſi hiatu oris & voce magna. reficiūtur autē atq; ſoluūtur ea hora pueri re mærorifica. quādoquidē lumen diei & cura diſcēdi aut laborādi plus iuſto eos calefecit & exuxit: lapſoſq; atq; tacitos redegit. prima vero nox ſuis tenebris refrigerās & tēperās & libertas dimiſſioq; a/laborib⁹ reſtituit eos ad corporis mentiſq; naturalē habitū. An cantitāt: quia ſunt amētiores. qum igitur interdiu huc & illuc accedūt inter maiores: tum amentiā cōtinēt a/pudore timore ue refrenati. nocte uero quaſi oēs laterēt: pudore ſoluti amentiā detegūt atq; cantitāt. ſignū. nāq; etiā nocte lōge maiores natu: qui amētiores ſunt: etiam cantitant: quiq; interdiu ſilent. ſilētū vero cauſam eſſe pudorem: indicio eſt ſolitudo. nāq; vbi maiorum & reuerendorū præſentiam non timent in ſolitudine manētes: etiā interdiu cantitant.

PRO. 283

QVr q̄ plurimi eoꝝ: qui heroes appellati ſunt: atq; viri illuſtres in maximas erumnas inciderūt: vt ait Iſocrates. veluti Hercules/Achilles/Aiax/Hector/Themiſtocles/Romulus/Camillus/Marcellus/Scipio vterq;/Anibal/C. Cęſar/Cicero/Demoſthenes/Plato/Socrates/Ariſtoteles/Euripides/Empedocles/Plynius/atq; innumeri alii. An hoc ipſum verū non eſt: videtur tamē eſſe. Nāq; hominū vita omnis variis calamitatū erumnaꝝ ue modis afflictata ē adeo: vt nemo ſit: qui nō grauitate maloꝝ affectus præſſuſq; ſit. quā obrem ſicuti plurimi obſcuroꝝ hominū calamitatibus afficiūtur: ita etiam illuſtriū magna pars ſi nō oēs: erumnis atingitur. verūtamē excellētia perſonæ: qua vnuſquiſq; heroum ante omnium oculos poſitus eſt: facit erumnas ferentis illuſtriores. An etiam verū hoc eſt. acciditq; ob ſummi boni arduā ac difficilē cōditionē: quā natura & fortuna vix tollerare queūt. quā obrem qui natura duce p̄ſtitit ingenio & corpore: huic fortuna ſępe nutrire nequiuit aſpirare. ſicuti ſępe qui fortuna duce excelluit: is ingenio hebeti lāguidoq; corpe lacuit. p̄ſertim ſi natura fortunaq; neq̄q̄ habuerint cōmune: ſocietatēq; nullā vnq̄ fecerit. ſed potius veluti cōtrarię forēt ſummope: manſerint. cōtraria vero atq; diſparia aut nuſq̄ aut pq̄ raro idq; minus exacte in vnū tanq̄ cōtuberniū admitti queāt.

PRO. 284

QVr cygni ſuauiſſime cantant. An quia quæ a/Græcis dicitur τραχεῖα ἀρτηρία dura arteria in eis eſt lęuiſſima & inoffenſa/& oblōga: eorūq; ſpirit⁹ perq̄ mollis. hęc.n. ſunt in cauſa ſuauiſſimæ vocis. ſignū. nāq; ſi tibicinæ tibias oblōgas ac intriſecus lęuigatiſſimas molli ſpiritu inſlauerit: ſonum lenē ac placatū & placidū emittēt. Nā tibia breuis aut nimiū inflata: aut aſpera ſtridet aut clāgit aut crepitat. quæ a/ſuauitate uocis aliena eſſe cōpertū eſt.

PRO. 285

QVr ſenes nō corrigūtur. iuuenes accipiūt emendationē. An quia ſenes duri ſunt ob deſiccatum corpus & ſpiritū & animā. Durū manēs eſt atq; immutabile. An quia iuuenib⁹ ætas vna vel altera ſupereſt. hac enim omnia fere mutari conſuetum eſt. ſenes vero a/nulla ætate altera mutari queunt. in extrema enim conſtituti ſunt. eam ob rem quæ ſemel obduxere: ea retinere ac

ſeruare ſolent. PRO. 286

QVr vina in aqua frigida: vt refrigerētur: poſita plurimū aceſcere vidētur. An quia frigiditas cū ſapore vini cōpoſita poteſt pſentare ſaporē aceti nō acetū. acetū.n.ī eis nō ineſſe: illud indicare pōt, nā odore acetū nullo pacto cōprehēditur. ēt ſi in ſapore acida videantur. An qa frigiditas vinum corrūpit. vini.n. corruptio quędā acredo eſt. eſſe nimiꝝ corruptionē: īdicio eſt id: quod in vino tenui accidit. vinū.n. tenue frigida ſi dilutū fuerit: acre ſtatim tpe redditur. quod præſertim accidit in vinis ſuapte natura acrib⁹. ea.n. diluta acriora reddūtur. ueluti in Venetia & peligna terra frequētiſſime videre eſt. Quin ēt neq; pprie acetū eſt. ſed acredo potius: quę puenit naturæ aceti. nāq; nidor aceti nullus ſpirat. atq; bibentibus vinum frigida dilutum dentes ſtupeſcunt: quod gelaſcere dētes quidam populi: alii ligari dentes dicunt. quem ſtuporem acetum nullū afferet: ſi non etiam tollat. PRO. 287

QVr feles venātur mures. canes. & apros & vrſos ēt leones. leones tauros/equos & ceruos. cerui & tauri ſolis herbis ſunt cōtenti. An qm̄ in felib⁹ canib⁹ & leonibus rapiendi idea ineſt. cuius inſtrumēta ac īdicia ſunt dētes validi & oblōgi atq; acuti pſertim leonib⁹ & felib⁹. canes nāq; morſu potiſſimū pollēt. ceruis vero & tauris nulla inſunt arma eiuſmodi. quā obrem vacātes rapaci natura relictis rapinis gaudēt paſcuis. feles vero & ſi rapaci natura ſint: habēt tamen alterius ideæ affectionē. nāq; timidiſſimæ ſunt. nō.n. cū æqualib⁹ etiā minorib⁹ canibus audēt cōgredi: ſed potius ſemper cedētes fugiūt. inter ſeſe vero nūq̄ pugnāt: ſed clamādo magis corā ſe quęq; tuētur. quin ēt molliſſimū corpus habēt: quod etiā mollē & ſegnē animā indicat. quā obrē a/rapaci idea impetū facere inuitātur & rapiūt: a/timiditate declināt ad humillima. quales ſunt mures & lacertæ & auiculę etiam muſcæ. Leones vero a/rapacitate inuehūtur: a/pabuli multi neceſſitate & magnanimitate in magna & pacata aīalia ferūtur. pugnā ēt aſpnātes magnanimitate: niſi ad eā deſcēdere cogātur. canes aūt vel pua dn̄i hortātis voce oīa aīalia aggrediūtur. ꝙ plus ſunt aīa audaci pditi q̄ rapaci. audaciā eoꝝ indicat id: nā ſemp itineris duces eſſe volūt. PRO. 288

QVr ſi altæ turri aliq̄ fabrica ēt alta fuerit addita: nō altior q̄ erat turris appet. quod & Nolæ & Meſſanæ accidit. Nā qū turri cāpanarię ēt altę tātū additū eſſet: q̄ta ps tertia illi⁹ erat: nō altiorem q̄ q̄ prius erat pleriq; oēs affirmabāt. An qm̄ illud accidit: qd ait Plotinus de remotis viſis. ueluti qm̄ ī eis pua nō uidēt. q̄obrē ēt magna oportet ut appareāt pua. pua nimiꝝ additamēta aut minimā aut nullā in pſpectu faciūt differētiā erga ea: qb⁹ addita ſunt. An qm̄ iter uiſum ac memoriā q̄dā accidit mutua ſubornatio. nāq; ueluti prioris turris uiſus nō hētur: ſ; oīs in eū: q auctę turris ē: rapit: memoria vero tenet. ita ex auctę turris uiſus hr: mēoria nulla gignit. ſ; hęc in veterē diſpdit: atq; ab ea extīguit. q̄ ob rē vr ñ illa ſ; aucta. illa cogitat nō ea: q̄ aucta ē. veluti accidit ī pictura. ī q̄ memoria & cogitatio vicit ſenſū. nāq; mēoria & cogitatio ē auis aut eq: uiſus picturę/ ē coloris ſoli⁹ & figurę ñ auis ñ eq: quē uiſū obruēs cogitatio dicit picturā eē auē aut equū. PRO. 289

QVr vnuſquiſq; faciē propriā intueri magnope cupit. qua cōſpicata vehementer gaudet. quam obrē & ſpeculū excogitatū eſt: atq; pictoꝝ ars maxima ea habita eſt: quæ ſimilia pingēdo pręſentat. eodē modo ſculptoria. in hiſce ſimilib⁹ ſignis effingendis ſummope laudata eſt. An quia quæ occulta ſunt & latētia: ea maxime ad eoꝝ obtutum nos excitāt ac rapiunt. facies ſua vnicuiq; occulta plurimū eſt. cupimus uero videre magis ea: quæ ſecreta & vetita ſūt: qbus cognitis magnā delectationē capimus. An qa faciē propriā intueri res eſt inter nouiſſimas. nouella tuendo delectant. An quoniā vnuſquiſq; alioꝝ facie viſa cenſet: qualis illa eſt erga cęteros homines velut terribilis/aut placida/aut turpis/aut honeſta. eā obrem etiā de ſua idē cēſere cupit. An qa viſus compręhenſio vna eſt ſenſuū: ſenſuum compręhenſionū vero iucundiſſima ea eſt/quæ maxima eſt: maxima eſt: quæ certiſſimæ potiſſimęq; rei eſt. res potiſſima & certiſſima eſt vnuſquiſq; apud ſe. obtutus autē noſtri noſtrarūq; partiū potiſſimus eſt is: qui faciei eſt. hæc.n. eſt ad videndū promptiſſima & aptiſſima. An quoniā hoc ipſum nos facere cōtendimus atq; rapimur: qm̄ deo optimo ſimiles ſumus. is.n. ſe primū atq; maxime cōtemplatur: in quo vbi pulcherrimū ſe inuenit & cognoſcit: ſe ſummope amat & gaudet. PRO. 290

QVr in linimētis & picturis vel cū colore vel abſq; hoc ipſo: interdū pſentatur res: quæ vel natura vel arte exiſtit. veluti homo: aut equs/aut arbor/aut turris. pingēdi.n. ars oīa pſentat: interdum nihil eoꝝ quę ſunt arte vel natura diſcerni poteſt. An qa ita res habet in hiſce: veluti habebat in generatiōe aīaliū apud Empedoclē. in hac.n. pmanentib⁹ capite/pedę/manu/oculo/atq; cæteris partib⁹ aīalis tanq̄ principiis: ſi aptus eoꝝ fuiſſet cōcurſus: animal victurū genitū fuiſſet. ſin uero ineptus/nullū aīal cōſtare potuiſſet. ita in lineis & colorib⁹ apt⁹ & ineptus cōcurſus pſentat & nō pſentat rē. An qa ſimilis gignitur figura lineaꝝ & coloꝝ ſimilis collocatio. In ſimilib⁹ aūt idē eſt quodā modo & vnū. An qa memoria & imaginatio rei antiqor eſt & validior ſenſu lineaꝝ & coloꝝ. q̄obrem cogitatio: quæ ab hoc ſenſu oritura eſt: ea trāſit in cogitationē rei: quæ antea habita erat. qm̄ ergo rei memoriā & imaginationē habemus: cēſemus hāc picturā eſſe ſimilē. Sed non quia ſpectamus hāc: cēſemus eſſe ſimilē. ſignū: vidētes picturā rei: quā prius ignorabamus: nō cēſem⁹

eſſe ſimilē.ſed rude linimētū.tū.n.ꝓcedēs imaginatio & memoria rei nō vincit.ſenſus ſolus manet: qui linearū eſt & colorū.atq; multa linimēta & colores:q temere cōmiſſi ſunt:intuētes illa ſimilia rebus:quæ ſunt:iudicamus accedēre cogitatiōe & memoria rerū earum. veluti vetulæ quædā venenificæ ſolēt hoies decipere.qppe quæ liquefactā cerā in aquā frigidā fundētes maſſam colligūt infinitis ac miris figuris diſtinctā & variatā.quæ intuentib⁹ & hoies & equos & domos & hortos & cāpos & nemora & mōtes & vrbes.atq; plurima eiuſmodi:quæ in arte ſunt & natura:ꝓſentant. vnde illæ cenſent atq; diuinare & ad oia interrogata reſpōdere quid boni mali ue futurū ſit:audēt.Nihilo ſecius quoq; accidit in nubib⁹.nam q ſuſpiciūt nubē aliquā in ambitu cōfractā: ii ſimilē eā homini vel equo/vel turri aliis ue reb⁹ qbus uis cogitādo & fingēdo reddūt.In qbus oībus q; imaginatio & memoria ꝑcurrēs vincit ſenſum ꝓſentē:fit: vt pictura figuraq; cēſeatur ſimilis rei huic vel illi . nō qa figura pictura ue hæc eſt quædā:iccirco iudicatur ſimilitudo. nam illa linimēta nihil ꝓſentare videntur:qum cernētiū nulla memoria imaginatio ue ꝑmanſerit. Tum.n.ſenſulus ſolus eſt : non etiā veluti ſubornās imaginatio atq; cogitatio. Quoniā vero eiuſmodi imaginatio variis memoriis ac modis aſſurgit: efficit:ut plerūq; ꝓpria ſit adeo:vt ſpectātiū nubē/unus uideatur uidere leonis figuram in illa:quā nemo aliorū cernere ualet.atq; ubi nubiū inanitati infinitatiq; ſimillima ſunt in ſomnia & enigmata & res obſcuræ captuq; difficiles: euenit:ut ſomniorū interꝓtes & auſpices machinamēta mira ac formas extraneas referāt:lōgeq; diuerſas ab iis:quæ uidētur aliis ſup eodē cogitātib⁹.Quā obrem ſi natura:quæ ſub rerū uelamine eſt:audire teneret ea:quæ hoies eiuſmodi referūt:credere par eſt:eā uehemēter ridere:diceretq;:hos hoies demētes eſſe . ueluti nos eos demētes appellam⁹ ac ridemus:quos & credere & dicere audimus:quæ lōge ſetius habēt:q̄ ueritas ipſa eſt.Dementes .n.imaginatiōe quadā ꝓpria res fingūt & credūt : quā alii nec attingūt neq; pacto aliquo probant. Qumq; rerū natura & multiplex & uelata maxīa ex parte ſit ac hoibus non aliter q̄ infinita nubes ꝓſentare ſe uideat:aīaduertāt:q illā penitus indagare ſtudēt:ut prudēter & exacte agāt:ne ſi aliter referant:q̄ res habet:natura eos demētes & inſanos eſſe damnet ac rideat.qui ſi naturæ uidebuntur demētes : qur etiam nō præiudicio certo rectoq; cęteris hominib⁹ hi ipſi demētes & damnētur & habeātur atq; uulgo appellentur.

PRO. 291

QVr aurū uel cū albo uel cū nigro pulciorē ſocietatē & ꝓſentiā parit:q̄ cū aliis colorib⁹. An qm̄ aurū quaſi ꝑ ſe pulcrū eſt. quare alia quoq; pulcra reddit cōiunctū cum illis.colores aūt oēs ſunt ex albo & nigro.quos ſi aurū pulcros efficit ob extremos : extremos magis pulcros facit. colores.n.medii nō aliud qcq̄ ſunt q̄ extremi. An qa cū albo cōiunctū magis nigrū q̄ eſt : apparet. cū nigro magis albū.qobrē utroq; mō ex duob⁹ magis cōtrariis fit coitio & cōpoſitio.in qua utrūq; cōponēs uehemēter ſentitur.& tertiā quādam miſtā ſpeciē gignit:quæ ęquabilis eſt & bene ſenſilis atq; iccirco læta & delectabilis.ſignū.nam argentū cōiunctū cum albo nihil pulcri parit.cum nigro uel rubro pulcrā cōpoſitionē facit.ipſum.n.albū eſt. ueluti aurū cum flauo aut fuluo inepte cōponitur.qm̄ fuluū eſt.ſic etiam qum aurū cōponitur cum rubro : niſi hoc ſit aliquantū ad nigredinē uergens:non parit decentem cōpoſitionem.

PRO. 292

QVr litteratores & grāmatiſtæ ſepęnumero uiri magnarū ſcientiarū habētur atq; ſapiētes appellantur:qum protſus ſint inanes. An quia docēt pueros & adoleſcētulos : cumq; hiſce ſolis verſantur & conſuetudinem habent: qui rerum omniū ſunt ob ætatulam ignari. quādoquidem his ipſis ea:quæ audiunt a/præceptoribus:qum noua ſint : videntur eſſe miranda & de cœlo deuecta. eodē modo cenſent: vbi epigrammata & ſolutas orationes præceprorum audiunt:quas illi rotūdo ore uoceq; graui pronuntiant. miranda itaq; hæc pueri audientes etiā præceptores admirantur ac ſumma laude extollūt:a/quibus veluti affecti natu maiores:eoſdem collaudāt:atq; honore magno excipiunt & venerantur.

PRO. 293

QVr ſenes per parū dormiūt.dormire.n.longiſſime deberēt.q; & corpore cætero & cerebro frigidiores ſunt.atq; a/frigido cerebro ſomnus deſcēdit. An quia timidi ſunt. timor vero excitare ſolet. An quia cogitabūdi.callēt.n. multa per longā ætatē expti. An quia parum & male cōcocunt ſumptū cibū eo:q; paucū calorē habent.quare & parua fit digeſtio & alimēti diſtributio.unde ad cerebrū non multi vapores coctiles aſcendūt:quibus refrigeratis fieret ſomnus multus.ſed qum ꝑpauci & tenuis aridulíq; ꝓueniāt: his refrigeratis non multū : breuē leuēq; ſomnū gignunt.In pueris vero quorū cōcoctio magna eſt:fit augmentū magnū & magnus uapor:qui tātillo etiam refrigeratus longos poteſt ſomnos afferre.idem illud indicat. nāq; ſenes tum lōgius dormire poſſunt:qum ea ſumūt:quæ ob ſuam tenuitatē & caliditatē pauca caloris opera ad trāſmutandū in digēt.veluti ſunt vina & lac.ex his.n.ſenilis caliditas poteſt multū vaporē ciere ſomnis aptū. balnea item & lactūca humiditatē amęnā pręſtāt:quæ etiā a/paruo calore ſenili tepefacta poſſunt mediocrem ſomnum parare. An quia natura iuſtitiā ſeruare etiam amat. quippe quæ:ne videretur multum ſomni:vigiliarū parum:quæ vita eſt:illæ mors:hominibus dediſſe:effecit : ut quantum temporis & uitæ amiſſum eſſet in infantia & pueritia dormitando: tantundē longioribus vigiliis in ſenectute recuperaretur.

PRO. 294

QVr ſenes etiã decrepiti amore interdũ ardent.rẽ agere nequicq̃ valẽt. An qm̃ amoris primæ ſedes ſunt in imaginatiõe memoratiõeq̨.vnde ꝓuerbiũ antiquum habitũ eſt. qui amat:meminit.& illud etiã quaſi prouerbiũ.amãs ſemper in alieno corpore uiuit. quod non alio fiti q̃ imaginãdo & memorãdo.quæ munera ſenes facile ꝑficere poſſunt eo:quia ſunt ſicciores. An qm̃ in ſenibus illud aduenit:quod mox morituris ægris accidere ſolet.hi.n.& ſi ętera ęgritudine planguidi fuerit:pridie tamẽ mortẽ vegetiores apparẽt:erigũtur:locũtur:lętiores leuioreſq̨ ſe habẽt paucis horis:poſt quas ueluti ceciderit ꝓſper & ſecũdus ventus:decidũt ac moriũtur.ita quoq̨ in ſenibus:qui paruo citra mortis limitẽ cõſtituti ſunt. natura quaſi expgefacta & collecta uires ſuas ſummas explicat:idq̨ ſi nõ rem agendo:ſaltẽ in re in qua poteſt:amãdo. An q̄a in his ſenibus amatorib⁹ illud circa hepar & cor:quod circa oculos aduenit.nãq̨ plæriq̨ ſenũ uim habẽt videndi:ſed adeo tenuẽ:ut vicina recte videãt:remota ẽt paruo/nõ cernãt.ita in hepate & corde ſanguinẽ bonum & paucũ:in cætero corpe malũ habẽt. quãobrẽ bonus illę ſanguis & vis illic appetentiã cupidinẽq̨ fouet ac excitat:vnde amãt & cõcupiſcũt : rem vero cæteris partib⁹ languẽtib⁹ exequi nequeunt:vis.n.nõ eouſq̨ ꝓrogari poteſt. An qm̃ amor ſpecies eſt inſaniæ.inſania vero plurimũ ex atra bili ꝓficiſcitur:quæ in ſenibus abũdare ſolet.neq̨ mitum.videmus.n.de tantillo venenulo/quod quiſq̃ ſemel exorbuerit:varias ortas eſſe demẽtias. in ſenib⁹ uarii gignũtur humores naturæ humanæ ineptiores:q etiã varia inſaniæ genera parere ſolẽt. PRO. 295

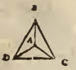
QVr ignis & ſi cõtrarius ſit calori noſtro naturali:nos tamẽ adiuuare & delectare ſolet.quã obrẽ Euenus dicere ſolebat:ignẽ eſſe omniũ ſuauitatũ iucũdiſſimũ. An quia pellit frigora:quæ nobis moleſtiã afferũt. iccirco delectatio nõ eſt ab igne.ſed qua cõtrariũ ſemotũ fit. ſicuti qũ nimio æſtu flagramur : ab auris & aqua & vmbris frigidis leuati oblectamur. An quia naturalis calor ab eo differt.Nãq̨ noſter ab aĩa ita frenatus ẽ: vt adiuuet regẽtẽ ipſam : nõ ut ſuapte virtute agat. quã obrem multa & varia etiã cõtraria in corpe videtur efficere. nam de cibis ſanguinẽ efficit : de ſanguine varia mẽbra.hoc eſt de multis & variis vnum & de vno multa ac varia.itẽ craſſa / tenuia & tenuia craſſa reddit.item calidius & frigidius reddit corpus: calidius p calida:frigidius per frigida ſumpta vel alimẽta vel medicamina.quæ munera ignis externus vno mõ cõſumit.quam obrẽ: qua idem eſt externus cũ interno adiuuat & delectat augẽdo diminutũ internũ & vna cum eo pellẽdo cõtraria:qua vero externus in frenis eſt: cõtrarius ẽ adeo:vt ẽt qũ delectat:niſi modus ei fuerit adhibitus:moleſtiã & hoſtis operã nauare ſentiatur. PRO. 296

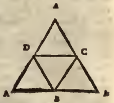
QVr exercitiũ cõfert: labor nocet.ſi vna res ſit exercitiũ atq̨ labor. idem.n.motus eſt vel ambulatio: vel curſus/vel digladiatio/vel effoſſio mediocris atq̨ magna. An quoniã i exercitio multa ſupflua abiiciũtur:quib⁹ pulſis corpus leuius habet. in labore nõ ſolũ modo ſupflua abiiciũtur:ſed partes corpis etiã mutuo cõtundũtur.ſignũ.nam poſt labores: dolẽt coxas/brachia/ atq̨ cętera fere oĩa. An qm̃ in exercitio calor naturalis augetur:& auctus ſeruatur. unde ſupflue humiditates crudaceęq̨:ob quas corpus lẽteſcebat:diſſoluũtur. eiſq̨ diſſolutis corpus remanet ſincerius ac leuius.in labore uero naturalis calor una cũ humiditatib⁹ euaneſcit.quã obrẽ minuitur:quo minuto nõ pñt ferri mẽbra.atq̨ corp⁹ tanq̃ ægrũ iacere oportet: aut uix moueri.ſignũ.euaneſcẽtię ẽ rubor & ſudor & uapor:q in corpe laborãtis appparẽt.diminutiõis uero ſignũ ẽ.nã oẽs poſt laborẽ ꝑcupiũt ſedẽ aut lectũ:ut diſtẽti ſupiniq̨ abũde q̨eſcãt. PRO. 297

QVr naturalis calor in exercitio augetur:in labore minuitur. An quoniã in exercitio partes corporis ſeſe fricant:unde humiditates cõteruntur:quibus contritis ingeneratur calor. contritio.n.eſt gradus ad tenuitatem.tenuitas ad caliditatẽ.eſt.n.tenuitas de genere caliditatis eo differens:q̨ tenuitas nõ affert ſenſum.nanq̨ ubi ſumma eſt tenuitas caliditas eſt.qum igitur illę humiditates tenuatę cõtritione fuerint:tũ fiunt promptũ nutrimentũ naturalis caloris atq̨ huius augmentum.eo aucto per totũ corpus diffunditur diſſoluens ſupflua & propria robuſta reddens.In labore uero nõ ſolum hoc ipm̃ fit. eſt.n.omne exercitiũ in labore:non contra. verũetiam attritione multa adeo humiditates tenuãtur:ut ineptum nutrimentũ ſit naturalis caloris. is.n. vult augeri a/mediocriter tenui & humido.quãobrem nõ ſolum nõ fiunt nutrimentũ illius.ſed etiã illi potius nutrimentum ſubducũt.non.n.ille augetur nutrimento deficiente.quãobrem marceſcere oportet:ueluti lucernam oleo deficiẽte. An quoniã in exercitio ſpargitur calor per motũ. in hoc.n.quæ mollia manent in profundo corporis:ea uſq̨ ad ſuperficiẽ diffunduntur.& hoc uidetur eſſe augmentũ caloris.In labore uero non ſolũ ſpargitur:uerũetiã extra eiicitur per uapores & ſudores.unde quantũ eiicitur:tanto minutius remanet. An quoniã in exercitio primũ promptę & paratæ humiditates a/partibus & mẽbris motis contritę ſtatim tẽpore ſubduntur calori naturali. a/quibus augetur. Sed inſtante eodem motu nec aliæ humiditates tã cito ſuccurrere poſſunt: oportet:ut cõcipiatur maior aer.quãobrẽ tum ſpiritus increbreſcunt ac maiores efficiũtur.ex quo aere calor etiã augetur. ueluti fit ignis a/flabello.At in labore ubi iam calor adeo magnus factus eſt:ut ei nec ſuppetere ualeant humiditates neq̨ celerrima reſpiratio. quãobrẽ deficiente alimento minuitur.eo minuto mẽbra decidunt & a/labore omnino ceſſant. PRO. 298

Qur ignis

QVr ignis in figurã metæ aſcẽdit. vnde Græci ab eo fecere nomẽ eiuſmodi figuræ. metã.n.pyramida dicunt. An quoniã e/triãgulis quattuor originẽ traxit. hoꝝ.n.ſi vnum baſim fundum ue ſtatueris: reliqua tria illi fundo per latera cõiunxeris ſingula ſingulis: atqꝫ angulos. eoꝝ triũ triãguloꝝ: qui extrorſum ceciderĩt: in vnum punctũ terminari coegeris. metam vel pyramidẽ p̃ſentabis uelut in hoc exẽplo videre eſt. quẽadmodũ Timæo placuit. An quia ignis fluit. omne.n. quod fluit: quo a/fonte longius proficiſcatur: eo minus & arctius fit. Flumen.n. quo a/fonte longius profluxerit: eo redigitur minus. ſtirpes quoqꝫ idem ſeruare vidẽtur. flagella.n. ſunt anguſtiora ramis & rami: q̃ truncus: vnde manant. veluti Theophraſtus in libro de igne ſenſit. nã ignis idẽ pati creditur. An quoniã ab aere: in quẽ aſſurgit ignis: paſſim retunditur & reprimitur. quã ob rem in quolibet puncto repręſſus eſt: ſed in puncto ſuperiore ſemper eſt iterum repreſſus. iccirco quo aſcẽderit magis: magis oportet: vt ſit repreſſus: quouſqꝫ latera ſibi vicina magis fiãt. atqꝫ demũ coeant: vnde meta accidit. An quia flamma illa eſt: quæ metã præſentat. flamma vero e/vapore olei vel ceræ vel ligni fit. is autẽ vapor maior eſt prope materiam: a/qua oritur: q̃ paulo ſuperius. nam aſſidue ab igne cõſumitur & tenuior fit. in ſummo vero tenuiſſimus & minimus euadit. quare & flammam ſecutam tales ſedes: talem metę figurã reddere & ſeruare oportet.

PRO. 299

QVr mulieres amãt & exercent fucos & purpuriſſas. mares eiuſmodi genera vnguẽtoꝝ abhorrẽt. An quia Venere gaudẽt. igitur quũ purpuriſſantur: tum aut irritãt magis mares ad amplexus: aut ad cupiẽdos eaꝝ amplexus. nam honeſtiores & ſi negent iniuſtos amplexus: tamen amant amari & vt venuſtiſſimæ laudari a/ cunctis. An quia mulieres ſunt mariũ delitiæ. purpuriſſa vero & vnguẽta odorata & flores & verſicolores ueſtes & aurum & lapilli & annuli & armillæ & corollæ & torques & cinguli non etiam aliud quicq̃ ſunt q̃ deliciæ. deliciæ uero deliciis facillime cõſentiunt ac accedere uolunt. An quia mulieres ſuapte natura ſi non informes & turpes ſunt: uergũt ad informitatẽ. quam obrẽ: quod natura defecit: id ingenio & arte inſtaurare ſumma ope nitũtur ac ſtudẽt. inſtaurãt igitur uenuſtatẽ fucis hiſce/ cęteriſqꝫ memoratis hornamẽtis. Informes autẽ eſſe: nõ ſolũ cognoſcere eſt eo: quia ſunt mares imperfecti: & frigidæ tẽperaturæ ſed etiam ubi fuerint amota eis omnia eiuſmodi medicamẽta: tũ.n. nigricare cernũtur & palleſcere & ſquallere: atqꝫ omni colore & gratiis cũctis uacare uſqꝫ adeo: ut ſi ſine fucamẽtis & inhornatæ in cõſuetudinẽ deſcẽderẽt: cõtemptui & odio magno haberẽtur. ſignum. nam plęroſqꝫ mares uxores ſuas cõtemnere: alienas ardere. atqꝫ alios poſt habita uxore/amore uehemẽti pellaces ac meretriculas proſequi ubiqꝫ gentiũ uiſos eſſe. Nã quæ cõuiuũt: hæ nõ aſſidue hornatæ a/uiris ſuis ſpectãtur ſed ſępius inhornatę. ac inhornatę turpeſcunt. meretriculæ uero non niſi pictæ ſe exponũt & obuiã eunt amãtibus. PRO. 300

QVr oleũ rubiginẽ a/ferro abducere poteſt. An quia rubigo res eſt ſicciſſima: oleum humidiſſimũ. igitur a/cõtrario cõtrariũ expugnatur. An quoniã in oleo duæ inſunt naturæ ſubtilitas & tenacitas. hãc ab aqua: illam ab aere trahente ab origine ſua. eſt.n. oleũ p̃ſertim cõpoſitum ex aqua & aere. nam aſcẽdit in aqua ut aer: & deſcẽdit in aere ut aqua. ex quibus illud accidit: ut facillime intret: ac ubi intrauerit: retineatur. intrat.n. quia ſubtile. retinetur: quia tenax. At uero quum hæc ipſa facit: facile põt penetrare inter ferrũ & rubiginẽ: atqꝫ inter ea manere. hoc uero nil aliud eſt: q̃ alterã ab altero ſeiũgere atqꝫ expurgare. olei nimiꝝ eas eſſe opas uidere eſt aliis in reb⁹. pręſertim in chatra pellea. nã ita infigit ei: ut abduci nulla rõne ualeat. PRO. 301

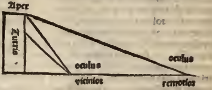
QVr ſenes minus q̃ iuuenes ſolẽ æſtiuũ ferre queunt. quum frigidiores ſint natura. An quia ſenum corpus durũ eſt & denſum. indẽ ſo ubi calidũ admiſſum ſit: lõge maius eſt quodam modo. veluti in marmore & ferro ſpectare licet: quæ ubi igneſcẽtia effecta ſint: magis urunt q̃ flammę aut prunæ illæ: ob quas incanduerũt. quã obrẽ & ſi ſenes primũ calido gaudeãt: qꝫ frigidi ſunt: vbi ęſtus corpus ſuperauerit: tunc ipſum magis ac moleſtius tanq̃ maior & excedẽs eſſet: ſentiũt. In iuuenib⁹ autem corporis raritas non tãtum caloris fundamentũ cõcedit. An quia ſenes natura debiles ſunt. iccirco: quæ parũ excedũt: illa illis lõge magis excedẽtia ſunt: minuſqꝫ tolerabilia: ſignũ. ſenes nõ tolerare poſſe febrẽ: quę paruã habet ſęuitudinẽ. PRO. 302

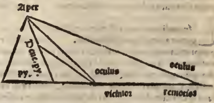
QVr aurium ſordes amaræ: oculoꝝ nõ amarę. An quoniã aures auditus ſunt inſtrumentũ: quod aerẽ habet. oculi uiſus ſenſoriũ cõtinẽs aquã. & illud ita habet aerẽ: vt ab externis qualitatibus calidis frigidiſqꝫ aſſidue deſiccetur. ſiccata uero amareſcere: cõpertũ eſt. quæ affectio nõ accidit oculoꝝ humoribus. An quia ſonus motus eſt: qui auribus aſſidue capitur: motu res deſiccantur ſubiectæ: quæ humiditatibus non irrorentur. An quoniam aures annexæ ſunt pulmoni per meatus quoſdas: quã obrẽ æſtum illius maxime ſuſcipiunt. ſignũ. nãqꝫ nõ ſolum ſpiritus ſentitur

aliqñ exire p aures:ſed ēt in tabeſcētib⁹ viſa ē ſanies:q̃ vlcerũ pulmonis eſt: p aures manare. ab eo
ęſtu ſicceſcũt:q̃ in aurib⁹ hęrēt huida atq̧ amareſcũt. PRO. 303

QVr eędē auriũ ſordes tenaciſſimę ac rubeę. An quia ſunt excremēta mēbri:cuius ſubſtātia eſt tenax:quæ deinde ab externis qualitatibus deſiccando fiunt tenaciora.aures.n.de tergore & chartilagine atq̧ glutino quodã cõſtant.ſunt quoq̧ ſordes ſubrubentes ob longam moram: quã illic trahunt cuticulis auriũ inhęrētes.humida vero omnia:quæ in corpore hominis diu manſerint: rubeſcunt quaſi a/ſanguine afficerētur. PRO. 304

QVr turris eadem illis:qui longe ſpectãt eam:altior apparet:q̃ qui prope. qum remotiora appareant minora. An quoniã angulus:qui cõtinetur a/linea altitudinis turris ac linea deducta ab apice turris ad oculũ remotiorem:maior eſt angulo contento ab eadem linea turris & linea deducta ab eodē apice ad oculũ viciniorē ita: vt pars excedētis anguli ſit ſupra totum minorem angulũ. quã obrem altior anguli hiatus altiorem rem oſtentat. An quia linea quę ab apice ad oculũ uiciniorē deducta eſt: ita cũ ſtãte turre angulum acutum producit & comprimit : vt magna ex parte confundatur atq̧ concurrat cũ lineis: quę a/punctis citra apicem ad oculum eũdem deueniũt.quam obrem multo minor apparet baſis triãguli cuius conus eſt in oculo viciniore:q̃ baſis triãguli cui⁹ conus eſt in oculo remotiore.quod euidēs eſt ĩ metis & pyramide atq̧ mõtibus.nam in eis linea : quæ ab apice venit:maxime vicina deuexo deſcēdit: atq̧ cõfunditur cũ deuexo pyramidis ſeu montis ita: vt nõ ab apice:ab inferiore parte videatur deduci.

PRO. 305

QVr pondera ferentes velocius eunt. videtur.n.potius tardari debere. An velocius eunt: vt citius oneribus depoſitis moleſtia ſoluantur. ſtatim.n.tempore vnũquodq̧ a/ cõtrario vindicare ſe cupit. An quoniã a/põdere ipſo pelliũtur.pondus.n.vbi motũ eſt: auget mouētis motionē aut p̃mendo aut rapiēdo.ſignum. nam currētes abſq̧ põdere adiecto facile ſiſtunt ad cõſtitutam metam.currētes vero cum põdere non tam facile ſe retinere queunt. item qui pedibus iunctis ſaltum magnum facere volũt:ii ſingulis manibus ſingulos lapides graues tenētes ſaltãt. In piſtrinis quinetiã ſi orbis adderetur : cui cõplures lapides graues penſileſq̧ in orbē alligarentur ita: vt qum voluatur catillus etiã orbis is lapidũ agatur.tũ catillus celerius mouet:q̃ ſi orbis is additus nõ foret. atq̧ difficilius cũ lapidibus pēſilib⁹ q̃ abſq̧ hiſce:q̨eſcit. PRO. 306

QVr familiares homines agnoſcimus ſpectatis frõte/ſuperciliis/oculiſq̧ atq̧ malis & naſo. quos non agnoſcimus partib⁹ eiſdem eçlatis: etiã ſi detectæ fuerint buccæ/labiæ/mentũ/ atq̧ collũ. quod animaduertētes perſonati/maxime volũt uti perſona: quæ partes illas tegere & oculere valeat. An quoniã ita ſe habet res in homine: veluti in volumine. in hoc.n.ipſo prima & ſuprema pars titulus eſt & inſcriptio.qua ſpectata volumen agnoſcitur quod qualeq̧ ſit. ita in hoie pars illa ſuprema eſt titulus eius & inſcriptio. quæ ſcripturã habet cõpoſitã ex illis faciei particulis tanq̃ ex elemētis.quãdoquidē ſupcilia cum naſo p̃ſentãt figurã. T. litteræ.oculus uero figurã. O. litteræ.& qum duo ſint oculi duas litteras. O. faciũt: quibus litteris frons & malæ veluti charta/ſubiectæ ſunt.in qua legitur verbũ hoc. T. quod naturæ & animæ ſignificare vult id : quod nobis ſignificat verbũ noſtrũ.ſum.nam ut nos dicimus ſum/es/eſt/ita natura dicit oto/otas/otat.illa itaq̧ elemēta ſcribēs & habēs dicit: ego ſum.quã obrem natura trahimur: ad partes illas ſpectãdas & legēdas.quas qum q̃ plurimi præ ignauia legere neſciãt: pro lectione cõſuetudinem & memoriã tenēt: atq̧ agnoſcũt. An qm̃ ea pars faciei ob particulas: quaꝝ alia multũ plana: alia multũ depreſſa: itē alia multũ extuberata eſt: acrius atq̧ altius ſpectantē mouet & excitat,quare ēt altius memoriã vidētib⁹ ĩprimere põt. An q̃a ſub eis ptib⁹ collocata tegit aĩæ ps priceps: q̃ aut ipſe hõ eſt: aut hõ ob ipſam maxie cõſtat.ē q̧ vt diſcernēs & cognoſcēs: ita ēt digna: ut primũ ipſa cognoſcat. atq̧ eã obrē q̃ribũda manet: ut ſe ipſam agnoſcat nõ ſolũ ĩ eo ipſo: in quo habitat: ſed ēt in alio : in quo vel eadē vel ſilis ſibi ē.verũtñ qm̃ accidit: vt in aliis felicius & clarius : in aliis obſcurius & deterius collocet: gaudet: eiuſmodi ueluti ſororis cõditiones agnoſcere.q̃obrē vt ipſa ſub ea tegula ē: ita in aliis eãdē ptē cõſpicat.illãq̧ cernēdo: vim ſocię affinis ue aĩę ēt tueri ualet.ex quo accidit: vt & eas ptes & primũ & maxie cõſpiciam⁹.& inſpectas mēte retineamus atq̧ agnoſcamus : ex hiſce quoq̧ cõptũ eſt: illã faciei ptē indicē eſſe totius hoĩs atq̧ aĩę totius. Quãobrē Antonius Galatheus noſtra

tempeſtate plius inſignis.qum in amicoꝝ corona ſederet:illorũq; quidã rogatus:quid prę̄ter cęte-
ra optaret:reſpõdiſſet:rex eſſe.item alter:dux exercitus eſſe: Tertius : ingẽtes auri cumulos poſſi-
dere.rogatus etiam ipſe reſpõdit.ego vellẽ biduo deus eſſe:quo in fronte vniuſcuiuſq; hominis in-
delebiles numeros incuderẽ:quibus ſtatim tẽpore cognoſceretur:quãti vnus qſq; valeret: atq; ho-
minũ alter alterũ quanto p̄ſtare poſſet. PRO. 307

QVr ſi gladio gladiũ fricueris:ſonũ ſtridulũ ac auditu moleſtũ excies:ſin gladio ferri laminam ſe-
cueris ob longã: veluti qum lima ſerrã dẽtificat: ſonum bomboſum & ſonoꝝ gratũq; mouebis.
An quia gladius:q fricatur per breuis & paucus eſt.breuia.n.acutos ſonos ciunt : vt magna & lõga
graues.quẽadmodũ in fidib⁹ citharę videre licet. Nãq; in cithara quo magis digito p̄mente breuio
res reddũtur fides:eo acutiorẽ ſonũ emittũt:idq; potius ſi fides tenuiores fuerint.cõtra vero ſi ſint
craſſæ:quo digitus p̄mẽs plus receſſerit lõgiores fides relinquẽs:eo plectrũ grauiorẽ & amęniorẽ ſo
num excitat. ſimili rõe in lamina ferri ꝓlonga ſonus grauis innocuuſq; immo ſuauis gignit̃ a/gladio:
qui ſurſum ac deorſum veluti arcus citharæ ductus ruſpat̃ laminã. An qa qum gladius gladium
fricat:tum aer ſcinditur:nõ ꝑcutitur.qum vero lamina ſecatur : tum aer ꝑcutitur potius nõ ſcindit̃.
& ꝑcuſſio aeris ſonus eſt.qui qum multus ꝑcutiat̃:idq; nõ cum violẽtia: tum ſonoꝝ ſonum & gratũ
reddit.ꝑcutitur aũt multus aer ab lõgitudine & latitudine laminæ.quæ qum fricatur: tum dextror-
ſum & ſiniſtrorſum mouet̃/atq; vtrinq; aerẽ abũde offendit:& ſonitũ grauẽ & ſonoꝝ emittit.offen
dit nimiꝝ aerẽ abſq; violẽtia. nãq; longũ corpus huc & illuc tanq̃ vndatim motũ nõ põt cũ magna
celeritate vltro citroq; ire.quare nec acriter aerẽ ꝑcutere. PRO. 308

QVr puellæ capite/collo/pectore/humeris/brachiis/manib⁹/atq; pedib⁹ ſunt venuſtę & gratio
ſæ:cætero corpore turpes & indecorę.quã obrem Bernardinus Vicariẽſis Lępidus Nolanus fa
miliaris noſter dicere ſolebat:puellas venuſtas eſſe vſq; ad mãmas:ſub mãmis inuenuſtas. Atq; ob
eam rem gaudere vidẽtur puellæ:qũ ſe facie/collo/& pectore oſtentãt:atq; manus nudãt:pedeſq;
furtim ſentiũt cõſpectari.vidẽtur.n.hiſce partib⁹ tanq; maximis armis valere : cæteris uero prorſus
inermes ac indecoræ eſſe.quinetiã Thais illa venuſtate mira florens in choreis ſaltãdo ſperauit ita
talo & pede cõtracta parũ veſte detectis delectare ſpectatores: vt collo/vultu/pectore/magnope-
re in admirationẽ oẽs excitabat. An qm̃ eiuſmodi partes ſunt ab vtero diſtãtes:in quo & circa
quẽ magna eſt copia humiditatis.a/qua etiã ꝓfluuia fiunt mẽſurna.humiditas aũt & formã & figu-
ram & venuſtatẽ cõfundit & obruit atq; in tumores ineptos extuberat ac molliẽdo contorquet.ſi-
gnum eſt aqua intercus. An qa natura cõſtitutũ eſt: vt ſi in aliqua quis fuerit diminutus: idẽ al-
tera parte p̄ſtiterit.quã obrem puellæ vbi a/mãmis vſq; ad malleolos turpitudine offendãtur:com
penſata ratione in extremis corpis partib⁹ uenuſtate pollere ꝑmittuntur. An qm̃ ita naturali
decreto cõſtitutæ ſunt puellæ:ut ob duplicia ineunda munera hinc ſint uenuſtę potius : hinc utiles
magis.Nãq; qum ad ꝓducẽdã ꝓlem uelint eſſe genitæ:altera parte alliciãt marẽ/ altera fœtũ cõce
ptum diu alant & ſeruẽt oportet.qb⁹ igitur alliciẽdum eſt:illas uenuſtate hornari oportuit. quales
ꝑtes ſunt:q̃ uenuſtę ſpectãt̃.qb⁹ uero fœtificãdũ:illas ꝑtes oportuit eẽ magnas/duplices/lacertoſas/
extẽſiles/humẽtes/calidas/atq; uteꝝ:q figura extranea ẽ:circũſtãtes:cum qb⁹ ut utilitas generãdi
ſumma manet:ita uenuſtatis & gratiaꝝ portio nulla põt apte ſociari. PRO. 309

QVr lotiũ ꝓpe uiſum ſi fuerit:craſſius appet̃: ſemotũ a/uiſu tenuius eſſe ſpectat̃.cœteri liquores
clari cõtraria rõe cernũtur. . An qa liquores exacte pellucidi ſunt.lotiũ tenui nube ſordeq;
ꝑfuſum/nõ pellucidũ ẽ exacte.illi igr̃ qũ uicini fuerit uiſui: lucẽ oẽm quãtã hñt oſtẽdẽtes / pellucidi/
ut ſunt/uidẽtur.qũ uero a/uiſu ſeportãtur:fere extĩctã aut remiſſam hñt luis cõcepti aciẽ.q̃ ꝓ te ob-
ſcuriores redacti/minus pellucidos ſe oſtẽtãt.craſſioreſq; exiſtimãt̃.Lotiũ ãt nube cõfuſum:qũ ꝓpe
fuerit:cõcipit̃.q̃obrẽ mĩus pellucidũ atq; craſſiuſculũ cẽſet̃.qũ uero remotũ:tũ nubis ſpẽs poti⁹ exti-
guit̃ ob diſtãtiã.iccirco pellucid⁹ ac pur⁹ liquor eẽ uidẽdo credit̃. PRO. 310

QVr placet alioꝝ ſecreta ſerutari & occultata noſſe.qum plæraq; eorũ mala ſint. vnde illud vul-
go fertur. Tendimus in vetita ſemper:cupimuſq; negata. An quia:quæ occulta tenentur:
ſunt aut mala aut bona.mala occulũt poſſidẽtes : ne in odium & contemptũ videntiũ aut audien-
tium incidãt.bona etiã tegunt:ne vel ſubtrahãtur: vel cõmuni vſui ſint.Inſitum aũt eſt cunctis:fu-
gere mala:bona cõſequi uelle.vt his fruamur:illis euitatis ſecuri maneamus in fruitiõe bonoꝝ.frui-
tio.n.bonoꝝ ſuauiſſima eſt.atq; allectrix noſtri maxima.quã obrem vbi nos quicq̃ cęlare queną̃ ſen
ſerimus:illud ſtatim iudicamus aut malũ aut bonũ eſſe maius q̃ quæ vulgo credũtur.quoꝝ ad alte-
rutrum cognoſcẽdũ rapimur.vt alterũ fugiamus:altero quantũ liceat : frui valeamus. An qa:
quæ magnopere ſunt occulta in natura rerum:illa ſunt diuina atq; pulcherrima.quã obrem etiã ve
teri tritoq; prouerbio fertur.pulcra cognitu difficilia.rapimur autẽ noſtrapte natura a/pulcris leno
cinãte voluptate.quã obrem ut illa cõcipiamus intueamurq; ſumma cura / ꝑpetuo labore & ſtudio
nitimur exiſtimãtes eſſe pulcherrima:q; cœtera:quæ in cõſpectu ſunt etiã pulcra ſuperarũt: atq; in
occulto ſepoſita ſunt.vt ergo ad diuina pulcra occultataq; rapimur:ita in cęteris occultatis eadem
ſpe affecti mouemur.illaq; noſſe ꝑcupim⁹.ſignũ.nãq; ubi turpia & mala aliqua: quæ q; occulta erãt

perſcrutati ſumus: cõperimus: auertimur: atq; pœnitet nos magnopere tãq̃ deceptos in ea noſcẽdo incurriſſe. An quia oĩa: quę occulta ſunt: nouitatem ſcita pollicẽtur & habẽt: noua uero oĩa ad cognoſcendum alliciunt ac excitant:

PRO. 311

Q Vr qũ panis e/furno educit: ſi durioꝛ cortice & q̃ ſi toſto fuerit: ſtatim tpe uelamĩe tect⁹ eoq; mõ ſeruat⁹ ſit quouſq; refrigeſcat: cortice euadit molliore. ſin panis fuerit mollis & cortex tener & ꝑtilis: ſi detect⁹ relĩquat: durior iuſto repit. ſicuti ẽt ſi ille detectus ſineret: remanet durior. hic uero optus tegmine ẽt mollior manet. An q̃a tegmẽ ſup toſto pane ſuat huĩditatẽ reliquã atq; halitũ. q̃: ubi caliditas abiuerit: põt madefacere corticẽ cruſtã ue ac moliorẽ reddere. q̃ppe q̃ ſi exhalare ſe uerauerit amoto tegmĩe: panis fere oĩ priuat⁹ humore areſcẽs remãet. ſupra uero panẽ mollẽ ſi poſitum ſit uelũ: eãdẽ huĩditatẽ ſuabit: q̃ ubi in mã ĩmerſa remãſerit/pulſa caliditate/panis mollior manet. nãq; ſi detect⁹ panis mollis reliquat: una cũ caliditate exhalat multa huĩditas. atq; iccirco panis exuct⁹ & duriuſculus redigit. An qm̃ in pane detecto caliditas cito euaneſcit: in opto tardius. nã in opto aer cõprimẽs ꝓhibet exhalare caliditatẽ. quo fit: ut toſtus panis tectuſq; ſuet huĩditatẽ maiorẽ detecto. mollis uero minorẽ. q̃ a/caliditate lõgiore exuccat. An qm̃ in pane toſto tectoq; exhalat caliditas ſecũ ferẽs huĩditatẽ a/medio pane. q̃ qũ in cruſta ẽ: nõ tã facile extra panẽ aſcẽdere põt ut caliditas. ẽ. n. craſſa. q̃re in cortice manẽs fixa illũ molliorẽ efficit. toſtus uero & detect⁹ pãis nõ id pati põt. nãq; caliditas extiguit aere ꝓhibẽte: nõ aſcẽdẽdo exhalat. q̃re cortex remãet durus: ut erat. in molli uero opto detectoq; ſĩl'iter fit. iccirco cruſta opti panis reddit mollior q̃ erat tũ: qũ coqui cœpit. detecti fit durior: q̃ ad corticẽ nulla aut ꝑpauca ſcãdit huĩditas. & a/caliditate ꝑſente: quouſq; extinguitur: aſſidue exuccatur.

PRO. 312

Q Vr ea: quę uel bene uel male olẽt: ſi aqua obruta & tecta fuerit: nõ mouẽt odoratus aliquẽ ſenſum. ſiquidẽ mouere deberẽt: ſi odor ꝑſertim uigeat ĩ uapore & aere. & aer etiã minimus aſcẽdat in aqua. An quia lõge maior eſt aquę dẽſitas q̃ uis odoris ualeat penetrare. q̃obrẽ illa odora aut putẽtia ueluti carcere cõtinẽtur in aqua. ſignũ. nam qum eadẽ in uaſe æneo aut uitreo includuntur: nihil potẽtia ſpirare: nõ olẽt. An quia cõtrariũ a/cõtrario ſuapte natura refugit. olẽtia. n. qum ſint calida & ſicca. aqua frigida & huĩda: odor retro refugit aquã ambientẽ: nõ ipſam penetrare aſcẽdere ue aggreditur. ſignũ. nãq; quo aqua eſt frigidior: eo magis occulitur odor. qũ uero caleſcere uel minimũ incæpit: tum ab odore ſuperat. An quia cõtrariũ uincit & corrũpit cõtrarium ſi exceſſerit. aquæ. n. qualitates extingũt odoris ſiccitatẽ & caliditatẽ & leuitatẽ. ꝑſertim eas: quę circa rem odorã ſunt. his igitur extinctis: & odorẽ extingui neceſſe eſt. ſignũ. Nãq; quę uel odoratiſſima fuerint iniecta in maxima aquę copia: uſq; adeo ab aqua corrũpunt: ut nihil amplius odorem reddere ualeant. ueluti qum parum uini etiã odoratiſſimi iniectũ ſit in aqua multa: uim omnẽ odoris amittit.

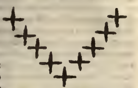
PRO. 313

Q Vr defuncti longiores vidẽtur eſſe viuis. An quia defuncti iacẽt: viui ſtant. & qui ſtant: ꝑpendiculũ præſentãt: qui iacent: baſim. a/parte uero inferiore ꝑpendiculi: qum vicinũ noſtris oculis fuerit: angulus arctior & caligantior ꝓfertur ad oculos noſtros: q̃ qui a/baſis parte alterutra. iccirco & perpendiculũ breuius q̃ baſim apparere neceſſe eſt. An quia viuorũ aſpectus nobis frequẽtiſſimus eſt. in quo non etiam perparũ animaduertimus longitudinẽ intenti potius erga faciẽ & ſuperiores partes: quæ aſpectui noſtro e/regione ſunt. defunctoꝝ vero noua ſpecies eſt iacentiũ ita: vt & moles & omnes partes eoꝝ nos ad videndũ cõcitent. quare euidentior lõgitudo ſentitur & animaduertitur. An quoniã in viuis: qum ſtant: partes ſupernę infernas põdere ſuo prẽmũt. cõpreſſio uero vt latitudinẽ auget: ita minuit altitudinẽ. An quoniã in defunctis frigiditas ſumma eſt: quæ vndequaq; corpus cogit & arctat: ex quo fit: vt quæ ampla erãt: anguſta: quæ inania: plena reddãtur. quare ambitus multo minor redactus maiorẽ & liberiorẽ longitudinẽ relinquit videntibus. quinetiã coactis lateribus artus: qui plurimi ſunt a/vertice ad talos laxantur magnopere oſq; ab oſſe quantũ poteſt ſequeſtratur & diſtat. diſtãtia uero longiorẽ patit menſurã: q̃ qum hærebant. iccirco corpus diſtentũ lõgius reddunt: quod maxime in defunctis accidit. ſignũ eſt in iis: qui lõgiuſcule ęgrotauere. hi. n. fiunt macilẽtiores: qui defectus eſt in ambitu & latitudine non in longitudine & promiſſu corporis. qui q; qum noctẽ diemq; iaceant: artus laxantur. & eorum oſſa ſequeſtrãntur. quã obrem longiores reddũtur.

PRO. 314

Q Vr grues inter oẽs aues ſolæ longũ ordinẽ tendũt aut ab ala dextra ad ſiniſtrũ pedẽ: aut ab ala ſiniſtra ad pedẽ dextrũ. ſępeq; litteram Pythagoræ fingũt atq; ꝑſentãt. An quia grus animal eſt per q̃ timidũ: habetq; ꝑter alias aues longũ collũ/pedes longos/atq; lõgas alas. quo fit: vt alia prope aliã & eſſe/& volare optẽt. Nãq; ſi qua extra alã comitis eadẽ fronte volaret: aut ſequẽtis roſtrũ pedes antecedẽtis attingeret: qum vtręq; longas alas habeãt: atq; collũ & pedes lõgos: multum inter ſe diſtarẽt: quod veluti ſolæ eſſent: non amãt. vt itaq; hærẽtius ſe ſequãtur: in volatu aliã cõditionẽ exquiſiuere. Nã tum cõmodiſſime atq; viciniores volant: qum ſequẽtis caput tendat inter alã & pedes antecedẽtis & ducis. ac eodẽ mõ tertia ſequatur ſecũdã & tertiã quarta: atq; alię deinceps. quã obrẽ euenit: vt a/leua ala in dextrũ pedẽ: aut ab ala dextra ĩ pedẽ leuũ extẽdat ordo.

Quin vbi vtrinq̧ binę ſecſitur ducē ita: vt ſequētis collū ſit poſt alam externā ꝑcedentis. V. pſilon.
lr̄am Pythagorę formāt tū: qū verſus nos volauerit grues. aut qū a/nobis abiuerint duces duos ſe-
quenť eo pacto: vt collū ſequētis ſit poſt alā internā antecedētis: ac vna poſtrema vtrūq̧ ordinem
cluſerit. In quo illud quoq̧ videndū eſt. Nāq̧ grues volādo ex collo ac pedibus & alis crucē rectā-
gulā formant. qbus collocatis vt dictum eſt: ſpēs memorata mōſtrať
hoc mō. Eſſe aūt aīalia pq̄ timida grues: illud indicat. Arma. n. nulla
eis tributa ſunt a/natura: qbus aliqn̄ audentes/ſe defendere aut alia
inuadere poſſint. ſicuti arcto volatu & ad fugā & turū iter agendum
pollent & ſe tuenť. quæ res argumēto maximi timoris eſt. idē gnēt in
oībus auibus gregariis videre licet: qū magno timore afficiūtur. vo-
lando. n. oēs ſibi hærēt. veluti natura doctæ cognoſcerēt: quo magis
hęſerint: eo tutiores ꝓcederent. Quēadmodū ſpectāte Ferdinando
Rege Alphonſi primi filio forte quadā ſupra molē ſtationēq̧ neapo
litanā contigit. Nam ad turmā ſturnoꝝ ingentē aduolauit aquila: cuius pſentia pteriti ſtrurni veluti
ſigno dato oēs quoad fieri potuit ſibi hęſerūt volādo: grexq̧ oīs vſq̧adeo cōpactus ē: vt aqla nullo
pacto auderet quēq̄ eoꝝ inuadere. quinēt illi vna atq̧ arctim volātes ſemel atq̧ iteꝝ circūiere ſub
aqla inſidiante/ac deinde recto volatu facto ſuffugierūt nemine eoꝝ offenſo: nec illos ēt aqla inſe
cura eſt. Aucupatores quoq̧ ubi in valle aliq̄ tetēderint retia: viderintq̧ turmā palūboꝝ curſu alto
atq̧ laxo volantium: tū lapidē albū funda in cœlum iaciunt. qui vbi cōſpectus eſt a/palumbis: adeo
illos terret: ut ex tēpore arctim omnes hæreſcant: atq̧ verſus humū declinent volatū: vnaq̧ veluti
reperent in retia incurrunt.

PRO. 315

Q Vr ea: quæ appellanť venena hominē frequētius interimūt ebibita. An qa res ſunt q̄ maxi
me ſecedētes a/medio tēperamētoq̧: ac uiciniſſimę primis uirtutibꝰ elemētoꝝ. hoīes cōtra ma
xime vicini tēperamēto ac ſemotiſſimi ab elemētoꝝ extremitatibꝰ. quāobrē fit: ut qū hæc iunguntť
cū hominibus: duo multū cōtraria iunganť: quæ ſe ferre nequeūt. Superante itaq̧ veneno eo quia
plus poteſt extremū contrariū q̄ mediū: neceſſe eſt hominē tolli. At vero uenena eſſe eiuſmodi na
turæ illud indicio eſt. Nāq̧ venenis cōtraria cōtrariæ ſunt qualitatis. veluti opio/apii ſemen: & ar-
ſenico aqua. atq̧ cœtera eiuſmodi.

PRO. 316

Q Vr ab aqua: quā bibimus/& aere: quē inſpiramus: nō uenenamur. & tollimur. An qa hæc
ipſa cōſueta ſunt nobis. cōſueta ēt venenoſa nihil nocēt ſi nō adiuuēt. Signū. de aliqbus ſcribiť
nutritos eſſe venenis veluti Mitridate Ponti rege. Noſtra quinēt tempeſtate compertū eſt: Turcas
opio abūde ueſci: atq̧ eius eſu cōſueto nihil lędi: ſed potius vegetius uiuere agereq̧. An quia
aqua & aer: qbus utimur non hn̄t extremas q̄litates primas. Sed hæc aqua eſt aquea: & hic aer eſt
aereus/nō aqua nō aer purus. quāobrē inter cōtraria manēt: ac hominū naturæ uicina: nō extrema
& e/regione hoībꝰ oppoſita ſūt. Signū. Nāq̧ aqua multū frigida ac multa ebibita iter venena habi
ta eſt a/doctioribꝰ pręſertim Paulo Aigineta atq̧ Actuario pħis ac medicis pſtantiſſimis. Ignis quoq̧
q̄ citiſſime hominē perdat cōpertū eſt.

PRO. 317

Q Vr hyberno tpe flatu aīaliū ab ore naribus ue erūpente prope os nareſq̧ ueluti nubecula ſpe
ctatur. ęſtate neutiq̄ id cōtingit. An qa nubes cōſtāt ex halitibꝰ: ubi a/cōtinēte frigido co-
gunť. ita. n. quæ exurgūt in aerē frigidū halationes terraꝝ in nubes craſſeſcūt. Calidus ergo flatus &
mō quodā humidus ab ore ꝓdiēs in aerē frigidū frigeſcit. q̄re arctatur & craſſeſcit. craſſitudo āt pōt
ſpeciem rei uidendę facere: atq̧ eo pacto flatus ſpectať. Aeſtate uero aere qui nos ambit ęſtuante
nulla fit in ſpiritibus conſtrictio. quare nō etiam uideri poſſunt. Signum: id effectus magis fieri ma-
tutino tempore q̄ meridiano.

PRO. 318

Q Vr flāte Borea: quo aer maxiope friget: nubeculę nō apparent ante ora loquētiū aut ſpirātiū.
An q̧ aer nihil cōſiſtit: ſed potius tāq̄ pulſus ſemp fluit. quo fit: ut ita miſceať cū aere ſpūs vt in
aerē ipm̄ trāſeat: unaq̧ cōtinue ferať: q qū tenuis ſit: uideri neqt. Signū. Nā ubi i aerē manētē frigi-
dūq̧ halatiōes ꝓdierunt: quodāmō manētes uarios modos figuraꝝ pſentāt. q̄ res: niſi aer maneret:
fieri negret. Quinēt nubeculę ubi exhalatiōibꝰ genitę fuerit i aere manēte: ēt breui apparēt. momē
to. n. uel tātillo tpis euaneſcūt. q̄ re liquet: ut i aere boreali & fluēte qū momētū nullū qetis hēant ci
tius in aerē uertanť: aut corrūpanť/q̄ cogi & ſpectari valeāt.

PRO. 319

Q Vr fūgi īterimūt comedētes pſerti boleti & quos Nolāi ueluti Gręci uocāt. ἀμανίτας. amāitas.
An qa frigiditate uſq̧adeo excellūt: ut i ſūmo ſint ueneni. ſignū. nā eiuſmōi uenenatis a/calidis
medicamibꝰ remediū fit. ut ab alleo/origano/ruta/atq̧ aliis id genꝰ.

PRO. 320

Q Vr morſus oīs maxime ſerpentiū eſt venenoſus. An q̧ omne mordens ira affectū mordet.
in irato vero animali bilis ſubtiliſſima in totū corpus diffundiť. quāobrē pars illa bilis: quā circa
dētes eſſe cōtingit: in morſu ipſo relinquiť. quæ quo potētior eſt: eo magis ac citius cōtactum corrū
pit: vertitq̧ in naturā ſuā. atq̧ ita ſe auget: vt ignis vrēdo creſcit. quæ munera ſolius veneni eſſe cre
duntur. Serpentiū autē qū bilis ſit acutiſſima: fit: vt morſus eoꝝ maxime venenoſus ſentiať. Signū.

Fel.n.ſerpentiũ maxime lętale eſt. Quũ vero bilis nigra & ſicciſſimus humor abundauerit: eadẽ in morſu iniicit: venenatq; corpus. vt in rabidis fit. Cõſtat.n. canes ob ſiccitatẽ nimiã rabieſcere. Nãq; qñ canes ſint natura ſicci: patiãturq; ſiccitatẽ aut ęſtu/aut hyeme: qbus tpibꝰ potiſſimũ rabidi fiunt. aut vt aliqbus placet: a/dolore dentis: aut vt aliqui volunt a/ſtella cane: in tantã ſiccitatẽ excandeſcunt: vt in termino venenoſitatis ſtatuantur. PRO. 321

QVr q a/ſerpẽtibus morſi ſunt intumeſcũt mẽbra morſu ꝑcuſſa: q a/rabido cane morſus eſt: huiꝰ morſũ mẽbrũ nihil intumeſcit. An qa ſerpẽtis morſus eã hẽt bilẽ: quæ qñ calidiſſima & ſubtiliſſima ſit cito ĩtrat corpis meatus: inq; eis corrũpit: q̃s ĩuenit hũiditates uertitq; ĩ uapores & craſſos & venenoſos. Vñ mẽbrũ ictũ intumeſcere neceſſe ẽ. Signũ. Nãq; ſuccurrẽtes eiuſmodi morſis duos tres ue deinceps locos: q ſupiores ꝑcuſſo mẽbro ſũt: arctiſſime ligãt: atq; frigidis rebꝰ cũ aceto miſtis eoſdẽ liniũt vt & itinera ueneno penetrãti cludãt: & inſanã caliditatẽ extinguãt. veluti q ꝑcutiunt ab apibꝰ ueſpis ue nullũ magis ꝓſentaneũ remediũ ſentiũt q̃ vbi ſupra ictũ locũ frequẽtiſſime ferrũ frigidũ appoſitũ ſit. At vero qñ rabidus canis mordet: bilẽ nigrã iniicit: q̃ qñ frigida ſiccaq; ſit: nõ ſtatim tpe penetrat meatꝰ: neq; ubi pedetẽtim intrauerit: humiditates diſſoluit in halatiões ſed potius illas ſiccat infrigidat & ſtrigit. q̃obrẽ nullũ tumorẽ adeſſe ſinit. ex qbꝰ videre ẽ: ut caro corpuſq; eiꝰ: qui a/cane rabido mordet: minus lęſa ſit. vtq; morſus hõ illęſus agit q̃plimos dies: & ut uidimus etiã ſex menſes: ac demũ morit. Sed uenenũ ubi penetrauerit in uenas: fertur ad cor atq; cerebrũ: & inſomnẽ inſaniã gignit: ac eiuſmodi inſaniẽtes ſine febre aut calore ſunt: & ſi plurimũ ſitiãt atq; aquã timeant: atq; poſtremo deſiccatis & frigefactis ſpiritibus naturalibus idq; intrinſecus: nequicq̃ vllo remedio cõferente miſerrime moriuntur. PRO. 322

QVr aſcẽdẽdo maxĩe laboremꝰ: deſcẽdẽdo ẽt cõquatiamur. ambulãtes uero ęq̃bilius trãſeamus. An qa ĩ nobis q̃ttuor corpa ſũt: duo grauia: ac leuia duo. & q̃ grauia ſũt aliquãto excedẽtia ſũt. Quinẽt qñ eadẽ miſta ſũt: mutuo ſeſe retinẽt. grauia.n. minus grauia ſũt: & q̃ leuia: minus leuia: atq; ꝓpe in naturã mediã veniũt. Ergo qñ ambulamus ꝓpe neq; graues neq; leues ſumus: ſed tãq̃ mediũ utrũq; refugimꝰ. atq; ĩter utrũq; mouemur: q̃ motio eſt ꝓgreſſio nõ aſcẽſus nõ deſcẽſus. quo fit: vt in ea nõ ſit labor. Aſcẽdẽtibꝰ uero nr̃a nõ ſũt ãplius media ſed potiꝰ grauia: quę põdere deprimũt uim ferentẽ. vñ labor adeſt nõ aliter q̃ illis: q põdera gerũt: grauia inclinant. & quo magis excedunt: eo magis deprimũt. in quo ruerẽt: niſi detinerent. detinent ãt magno conatu: ꝓinde ac ſiqs occurreret magno lapidi rotũdo ꝑ ꝓcliue decidẽti. q retractus laborẽ hẽt: ubi ſępe ac ſępius fit. Et ſi leuia adiuuẽt tũ: qñ aſcẽdit: ac tũ: qñ deſcẽdit retinẽdo: id tñ adiumẽti ac eoꝝ opa multo minor ẽ: q̃ qñ ſunt in ꝓgreſſiõe. Nã ĩ aſcẽſu corpa ſunt grauiora: qa ſũt ſupra ꝓgreſſionẽ. in deſcẽſu ẽt ſũt grauiora eo: q; inclinata. Minor ãt labor ẽ in deſcenſu q̃ in aſcẽſu. Nãq; in deſcẽſu retentio ſola laborat: in aſcenſu & ꝓpulſio & retẽtio. & in deſcẽſu leuia ſunt potentiora & multũ retinẽt: qñ ſint ſub ꝓgreſſione atq; longius rapiantur de loco ꝓprio: qui ſupius eſt. in aſcenſu uero: qñ ſint ſupra ꝓgreſſionẽ atq; prope locũ propriũ tendentia: paꝝ potẽtia ſunt: ac nihil aut paꝝ retinent. leuis.n. in ꝓprio loco aut circa locũ propriũ nulla aut parua retentio eſt. PRO. 323

QVt aquilę/grues/& uolatiliũ magnoꝝ cætera/alas optinuerũt: ac ad uolãdũ altiſſime natura fuerũt aptiſſima. Caniculis uero & felibꝰ muribuſq; ac cęteris corpore minoribus aĩalibus terreſtribus nec alę tributę fuere: nec ad uolandũ aliqua prõptitudo. An qa auiũ corpora & ſi plus hẽant grauiũ q̃ leuiũ: plus tñ habuerũt leuiũ: q̃ quæ terreſtria ſunt. Quã obrẽ euenit: ut pq̃ facile ſe ualeant in aere & ſuſtinere & attollere atq; ĩ eo labi: ſi paruũ adminiculũ eis additum ſit. q̃lis eſt ala & cauda. q̃ tributę ſũt ei generi: & hoc illis habitis volatũ potẽs facit. PRO. 324

QVr legumina cicius ac meliꝰ teneteſcũt & cocunt qbuſdã in aqs: in qbuſdã qñ elixant dureſcũt ac male cocũtur. Veluti Patauii accidiſſe cõſtat. illic.n. aq̃ flumis optĩe coqt cicera fabas faſceoloſq;. quoꝝ coctionẽ ꝑficere neqt puteoꝝ aqua. An id euenit ob aquæ puritatẽ atq; vim. aq̃.n. pura ac nihil terrę cõtinẽs/ſubtilis & acuta eſt. Scindit itaq; ac penetrat oẽm leguminis ſubãm. quo fit: ut & mollior illa redat & caliditate affecta. qd ipm coquere eſt. Signũ. Mulieres coquẽtes cicera fabas ue pupã cineris ollis addũt: aliq̃ lixiniũ: quo meliꝰ ac cicius coctionẽ ꝑficiũt. cinis reddit aquã acutiorẽ ſubtilioreq; ac veluti incidẽtẽ. Quin & in aq̃ pluuia citiꝰ cocunt legumia. eſt.n. puriſſima & ſubtiliſſima nec multũ frigida. veluti Venetiis vulgo videre ẽ: quaꝝ putei aquã pluuiã ac illimẽ cõtinent. Q ũ ãt aq̃ cõtinet terreſtres ptes: craſſa ẽ atq; iccirco opę coquẽdi ineptiſſima. claudit.n. limo. quẽ cõcepit: ac ſiccat & ſtrigit legumis corticẽ ita: vt nulla humiditas deſcẽdat ad pulpã. ad quã qñ ſola caliditas trãſit: ea põt tenues pulpę ptes terrore ita: ut nihilo differãt a/craſſis. q̃obrẽ oẽs erunt duriores. atq; iccirco incoctę. cuius ſiĩe videre eſt: qñ legumina etiã mollia elixent ĩ oleo. tũ.n. quo magis bullierint: eo magis corrugant atq; dureſcũt. PRO. 325

QVr homines/ac cætera terreſtria animalia natant in aqua: eleuanturq; ab imo ad ſuperficiem aquæ. An qa tanto ſunt animalia minus grauia in aqua: quantũ in eis ineſt aquæ. Aqua.n. proprio in loco non eſt grauis aut q̃ minimũ grauis tantũ itaq; animalia grauitatis habent in aqua: quantũ habent terræ, cui opponuntur aer & ignis. Vnde fit: vt vſq; adeo parum grauia reddantur:

vt paucula motione facta brachiis ac tibiis in aqua ſe ſuſtentent ac in eã procedãt. Quod ſimile eſt ei: quod fit ab auibus in aere. hæ. n. celerius deſcendũt in aere ſi cluſerint nec mouerint alas & caudam: iãq; ſuperiorẽ cętero corpore fecerint. An quia in eis plurimæ inſitæ ſunt inanitates: quæ ſolo ſpiritu plenę manent. qui tantus eſt: vt verſus ſurſum ſuapte natura tendens: facile rapiat cæterꝝ corpus ab imo aquæ. ſignũ. Nam in eis animalibus id maxime fieri ſpectatur: quæ ſpirãtia ſunt: cauaq; loca in corpore & plura & maiora cõtinent.

PRO. 326

QVr cætera animalia terreſtria atq; volatilia: qum primũ incidant in aquã: natant nũq̃ docta natare. homo ſolus nequit natare niſi præceptore & vſu perdiſcat. An q̃a natura miſerta eſt illorꝝ eo: ꝙ ratione carẽt. ac ne perirẽt in aquis: qum forte in eas inciderent. ſtatuit: vt docta natare eſſent. hominẽ uero nihil docuit: ꝙ ipſe ſe poſſet docere. An q̃a oĩa quadrupeda ita mouẽt pedes in aqua: veluti mouebãt in terra. Aues quoq; eodẽ modo pedes mouebãt qum gradiebantur: quo ſe ſuſtentant in aquis: ac in eis procedũt. quod ipm natare eſt. Quinẽt utraq; hæc aĩalia ut corpore prono progrediũtur ita eodẽ prono natãt. homo uero ſolus erectus graditur & currit. in aqua vero neq; ambulare neq; erectus eſſe põt: ſed oportet ut prono corpore ut illa ſit: ſi natare velit. & qum pronũ eius corpus eſt in aqua: motus præſertim pedũ conſuetus ineptus eſt. ſed oportet vt alio modo inuſitato moueãtur. Duo aũt hęc noua nõ ſtatim tẽpore capit homo. ſed ea capiat oportet p̃ceptore & vſu. Quin accidunt hæc nõ ob naturæ diſtributionẽ: ſed ob ſitus mẽbrorꝝ uarietatẽ quãdã. Nã homo ſolus vult eſſe erecto corpore: cętera p̃no.

PRO. 327

QVr in aqua: niſi natent: deſcendũt & ſuffocãtur aĩalia: mortua vero vbi ſint in aquis: nõ multo poſt reſiliunt ad aquæ ſup̃ficiẽ: ac veluti ligna aquis inſiſtunt. An q̃a quãdo uiua ſunt: grauiora ſunt aliquãto & niſi moueãtur deſcendũt ac moriuntur. Qum vero mortua ſunt: tm̃ aeris additur cauis locis eorꝝ: vt in aqua plus leuiũ corporꝝ cõtineant q̃ grauiũ. quod ubi contigit: neceſſario aſcendũt in aqua & ſup̃ſiſtunt. Additur aũt aer eo: q̃a calor genuinus animalis: vbi a ſpiratione nõ refrigeratur & regitur intẽperamẽto / veluti infrenis redactus calefacit oẽs humiditates tenues atq; præſentes adeo: vt in uaporẽ & aerẽ uertat illas. ipſe interea uiciatur ab illis nõ purgatis ac expulſis. calor. n. genuinus ẽ veluti i claro vapore manẽs: & qũ gignit aerẽ: fiũt ẽt multa excremẽta: q̃ ubi non expulſa fuerint viciãt materiã & ſedẽ caloris: q̃ uiciata fit diſſociatio atq; extinctio. Quinẽt cadauer ſub aquis dũ eſt a frigiditate aquæ ſtringitur undiq; adeo: ut nullus uapor exire aut intrare queat. quæ uero interna ſunt: calidiora ſunt circũferentiis. eadem nõ refrigerata ab ingrediente aere inflãmãt uicina & cõtacta: & inflãmando ſoluũt: unde humiditates multę ſoluũtur in aerẽ. Id cõtingere uidere eſt in faſcibus magnis herbarꝝ uehemẽter conſtrictis: atq; in magnis glomis ex lineis telis effectis ſtrictiſq; atq; frigida madefactis ac in humidis & frigidis locis ſtipatis. inuenitur. n. calor ingens ac fumus uapor ue quidam. utroq; itaq; mõ aer genitus in profundo cadauere atq; ſub aquis iacente magnus eſt: qui cũ naturali aere: qui prȩerat: coniunctus retrahit cadauer ad ſuperſiciem aquæ: ipſumq; ſuperſiſtere facit.

PRO. 328

QVr cadauer fœminæ humanæ pronũ in aquis: maris ſupinũ ſuperſiſtit. An quia in fœmina mammæ & uterus partes adapertę complentur aqua: faciũtq; hæc anteriorem partem poſteriorem grauiorem. quãobrem in pronũ vertunt. In mari vero pectus amplius ac venter clauſus a multo aere ingenito tumefacta faciunt anteriorem partem poſteriore leuiorem: vnde ſupinum cadauer ſpectatur.

PRO. 329

QVr flãmula candelę ſeuaceę in loco: vbi prorſus ventus nullus ſentitur: interdũ veluti criſpare videt: interdũ ita erecta & quieta: vt nullũ motũ eius eſſe crederes: optimãq; figurã pyramidis prȩſentare. An q̃a vapor: qui e ſeuo aſſurgit: variat: veluti craſſior interdũ: aliquãdo ſubtilior aſſurgeret. nam qũ craſſior exit: non adeo facile uincitur ab igne: ac trãſiens efficit: veluti vndaret flãma. quãobrẽ flãma criſpari videt. At vero vbi uapor ſubtilis eruperit: facile igneſcit: ac extendit ſimili modo a ſede ad apicẽ. quo fit: vt unda nulla in igne appareat. An q̃a per partes vapor aſcẽdit ad flãmã. nam qũ primũ ſemicoctus venit / ac igneſcit: facit: magnopere variare ignẽ: ac veluti vndaret. qum vero concoctus eſt perfecte: tũ ignis purus fit: in altum extenditur: quieſq; in eo maxima ſpectatur: atq; tũ præſentat pyramidis figurã exactam. Signum. Nam horꝝ affectuũ alter ſemp poſt alterꝝ eſt. ac per ęqualia fere interualla fiunt. Maxime aũt id fieri ſpectatur in candelis ſeuaceis q̃ cereis / q̃q; in lucernis & oleo.

PRO. 330

QVr qũ in carbonẽ accẽſum ſufflamus: creſcit primũ in eo ignis ita: vt p̃gredi videatur: deinde eodẽ flante nõ vlterius p̃greditꝰ: ſed minuitꝰ: ac poſtremo extinguitꝰ. An q̃a ſp̃us attingens ignẽ p̃rio alit ignẽ: uertiturq; in ignẽ: ut cibus in carnẽ. quo fit: ut augeatur ignis. deinde minietate & aſſiduitate flatus idẽ cõcoqui & cõuerti nõ põt. quãobrẽ euenit: ut ignis a cruditate ſupatus: minuatur ac demũ extinguatꝰ. An q̃a ignis: qui in carbone eſt: a flatu moueti a / motu vero augetꝰ calor: ut ait Galenus: ignẽ augeri ſi flabello moueatꝰ: ſ3 qum ſubiecta materia impar ſemp fiat tãto igni exaucto: accidit: ut minuatꝰ ignis atq; manere non valeat. An q̃a ſp̃us frigiditatẽ igni incutit: quæ cogit ignẽ. & is coactus fortior & potentior eſt. quarę uicinam materiã ac paratã citius urit

ac in ignē cito uertit. vnde creſcere ſtatim & progredi cernit. Sed tñ tantū creſcit: q̄tū humidę & ad urendū ꝓmptę ſubſtātię obiectū inuenerit. ubi uero materiæ uſtilis paratęq; nihil reſtat tū cedit generatio: quæ ignis eſt diminutio atq; extinctio. Intelligere aūt oportet: ignē tm̄ manere. q̄tū generat: & quāta eſt inſtauratio ſubſtātiæ ſuæ: tm̄ apparet. qua pro re ſemp uidet moueri. eſt. n. eius ſubſtātia: ut ſubſtātia motus & cantilenę. Nā hæc tū ſunt: qū tranſeūt. ignis itaq; ſi ſemp generat: ſemp corrūpit. ac ubi ceſſerit generare: eodē momēto corrūpit ac ceſſat eſſe. Quāobrē recte pingeretur: ſi caput humanū pingeret: quod altera & anteriore parte faciē uiui: altera & poſteriore faciē mortui oſtēderet. Liquet qnimo ex hiſce in aīalibus eſſe ignē quendā: qui ſucceſſoria generatione ſeruat ab ortu ad obitum aīalis: qui ſe gignit e/ materia uſtili ac ſibi propria adiuuante reſpiratione tum infrigidando & tēperando tū purgādo. Nam ubi ceſſerit reſpiratio: ille nō cogit ſupra vaporē ſuū: nec uicariū gignit ignē niſi ꝑpaucū. Sed veluti ſolutus freno circūpoſita calefacit & calefaciēdo in uaporem ineptum diſſoluit: qui qum nō purus eſt: uiciat materiā ignis. quare ea uiciata diſſociatio fit caloris & ignis extinctio. quæ mors eſt animalium: qum ulterius nequeant reſpirare.

PRO. 331

QVr unguētū lutoriū: quē ſaponē appellant. qū de ſeuo uel oleo cōficiatur: poteſt ſordē pinguē non facere: ſed potius factā tollere. An qa cū oleo uel ſeuo etiā immiſtus eſt cinis acris: uel cinis & calx. tunc. n. tenacitas olei & pinguis ſumpto cinere hēt & inciſionē & ſubtilitatē. Quāobrē in unguēto adeſt & tenacitas tenuis quædā: & ſubtilitas atq; inciſio nō parua. Vnguentū igit a/ tenacitate hęret magnope. a/ ſubtilitate omnia penetrat: ab inciſione diſſoluit. quas paſſiones ubi receperit ſordes: diſſoluitur: ac ab imo diluitur: & ut lutū defertur cū aqua lauāte. Aqua aūt addit: ut molleſcat unguentū: & facilius hęreat. utq; abluat ac deferat ea: quæ ſoluta ſunt ab unguēto. Eadē rōne abluit deletq; ſordē lixiniū & cæterę purgatorię aquę. Neq; ſordē facit id genus vnguēti. ꝙ uis incidēs cineris tenacitatē pinguis quodāmō cōtriuit.

PRO. 332

QVr oleū ac cętera pinguia: ubi in ueſtes inciderint: illis maculas ſordidas ac fere indelebiles relinqūt. An qa pinguia cū ſubtilitate quadā ēt tenacitatē nimiā cōtinēt. quāobrē altius atq; uehemētius hęrēt: atq; cū eis ēt puluerē tenuiſſimū cōcipiūt. quæ res macula & ſordes ē pānoꝝ. hiſce itaq; liquet: ut neutiq; deleant ab aq̄ ſola nec abluāt. Siq dē aq̄ nō ſolū neqt penetrare tenacitatē pinguiū: verūēt nec illis hærere. ſed potius ubiq; ſe ab eis abducere.

PRO. 333

QVr a/ ſudoribus aſſiduis etiā maculę deletu difficiles cōtingunt ueſtibus. An qa cū ſudore aliqd ſubtiliſſimi pinguis etiā emittitur a/ corpore: quo ſæpius ſuper aliud addito quaſi oleagina macula euadit. ſignū. Nāq; in urinis eoꝝ: qui labore magno uexantur: pingue quoddā tenue innatare ſpectat: ſudoris aūt ac lociī eandē ſubſtātiā eſſe cōſtat. eadē. n. aq̄ ſi in carne fuerit: ſudoris: ſi in renes & ueſicā defluxerit: lociī nomē nāciſcet.

PRO. 334

QVr ſputū hoīs ieiuni pōt maculas aliquas delere. meridianū non pōt. An qm̄ in ſputo meridiano inſita eſt humiditas nimia uel pinguis pars aliqua a/ cibo præſumpto: quæ purgare ſordem nequeūt: ſi non potius addant in ſorde. Matutinū vero ſputū nihil hēt nidoris cibi: Sed potius affectū eſt bili q̄dā latente: quæ locū eū in ſputo tenet: quē in lixinio cinis. quāobrē macellā aliquā abſtergere pōt. Signū. Q ñqdē matutino ſputo nō mō oculi puncti aut pliniti nimiū abſtergunt/ ac vehemēter clareſcūt: verūēt pruritus cuiuſlibet corporis ptis extinguit. vt aliq quoq; acaras pediculos: q ſub cute cū pruritu gignunt: illito matutino ſputo interimāt.

PRO. 335

QVr vnā ęgritudinē plura medicamina ſanāt. quæ inter ſe magnā habere differentiā cōpertū ē. veluti calculos ſoluit ſanguis hircinus & ſcorpionis cinis: & chamęmilla/ atq; q̄plurima alia. Videtur. n. res alio modo hēre velle. tū ꝙ a/ cōtrario fit ſanatio: & cōtrariū eſt vnū vni. Tum ꝙ natura nihil ſuperfluū cōſtituere & continere ſolet. Quare ſi ſanguis hircinus ſanat & ſua eſt calculi medicina: cætera uacare velle deberēt. An quia natura ſola ſanat vel cū hiſce vel ſine hiſce aſſumptis. & hæc nūc aſſumpta creduntur ſanare: qū valetudo ſequit. Sed tamē valetudo ſecuta eſt non ob hæc: ſed ob naturā. Signū. quē nō ſanat hircinus: ſanat videt chamęmilla. & vbi nō cōtulit chamęmilla ſuppleſſe hircinus viſus eſt. An qa natura qū vnū facit ēt plura adiuuat. res. n. vna eſt ſua prima rōne vna: quæ nō eſt duplex in natura. vt aurū unū nō duo. & aqua una nō duæ. ſimiliter in cæteris. In qbus natura nō facit ſupflua. verūtamē in hiſce plura ſunt bñficia cōſequētia: atq; itē in cęteris. Quāobrē ſolutio calculi euenit a/ multis rebus naturalibus: quæ non ſunt res prima rōne ſed rōne ſecūda. quas ſi natura multiplicauit: nō icc irco dicetur feciſſe ſupflua. An qa naturæ propriū eſt: ea: quæ bona ſunt: multiplicare: quæ mala eſſe cōtingit: minuere. Quāobrē ęgritudinis vnius multę ſunt res ſanatiuæ. quæ quodāmō ſm magis & minus differūt. quare & vnū vni cōtrariū eſſe ſeruatur: nec eſſe ſupfluitas in natura. An qa in illis medicaminib⁹ atq; q̄plurimis aliis una quædam uis eſt medicatura atq; cōtraria calculis. quæ cōiuncta cū natura ſoluit calculos. quare vni malo bonū vnum contrarium eſt: idq; a/ natura vnum conſtitutum & ſolum eſt: & illę nō ſunt medicinæ tres: ſed vna: quæ in eis tribus atq; aliis variis rebus comperta eſt. Atq; vnum fecit natura: non multa.

PRO. 336

QVr oībus hoībus aut eoꝝ q̄plurimis fructus magnope placent. An q̄a fructus frigidi & hu
midi ſunt: ac ęſtate pueniunt & autūno: hiſce vero tēpibus hominū omniū corpora vehemēter
duabus q̄litatibus minuūtur frigiditate atq̄ humiditate: quas inſtaurare naturali neceſſitate percu
piunt, quāobrē in illa rapiunt: quæ inſtaurationē appetitā facere poſſunt. quoꝝ inter prima fructus
habent. eis itaq̄ cōſpectis oblectatio gignitur. Signū. Nāq̄ hyeme ac vere: qū corpora humiditate
& frigiditate magna pollent: nō adeo fructus deſiderātur nec placēt. Quod ſi res plæræq̄ aliæ fri-
gidę ac humidę occurrant: veluti herbę q̄plurimæ & flores & farragines & priſanæ & acida iura &
acre lac & aqua ipſa. nō etiā in eis inſita eſſe cōperitur illa qualitatū proportio: quæ reſpōdeat illis
amiſſis: veluti in fructibus agnoſcitur ineſſe. An quia fructus modo quodā natura dulces ſunt.
ſunt. n. cōcocta a/natura etiā ad hominū nutrimentū. quā dulcedinē nutrimentūq̄ corpora ipſa ho
minū ſuapte natura deſiderāt: atq̄ cōſpectata placēt. Verūtamē in fructibus & ſi cōcoctio ipſa dul
cedo quædā ſit: ea tamē adeſt: quæ miſta eſt cū aliis ſaporibus & cū frigiditate & humiditate cōpoſi
ta: q̄bus variatᷓ magnope. ac variata varios & allicit & delectat. Qua pro re alii potius ceraſiis gau
dent: alii ficus magis amāt. Signū. Nā fructus nemini modo ſanus ſit: grati eſſe volūt: qui nō ad dul
cedinem aut prope dulcedinē peruenerint. PRO. 337

QVr ęſtiuo tēpe ſupra verticē noſtrū q̄ rariſſime: in ambitu vero horizontis frequētiſſime alicubi
locoꝝ nubes apparēt. An q̄m nubes tenues vbiq̄ circa terraꝝ ſupficiē ſunt. quippe qū a/
ſole & aere calido reſoluantᷓ humiditates terrę ac nubes generātur. Veꝝ & ſi tenues ſint generatio
ne: ab auris tamē ac ventis ſpiſſantᷓ vſq̄adeo: vt & figuras varias & colores poſſint oſtendere: atq̄
viſibiles eſſe. At vero vt ſpiſſenti opus eſt multis tenuibus: multas vero tenues ex amplo ac magno
ſpacio aeris colligi oportet. Spacia vero aeris circa nos ſunt tū a/vertice nr̄o vſq̄ ad lucidū & pu-
rum aerē: quæ vna eſt ſemidiametrus: tum etiā a/corona noſtra verſus horizontis ambitū. quas di-
ſtantias multo longiores eſſe contingit: q̄ illam ſemidiametrum. quinet vt ſunt longiores ita etiā la-
tiores. ſemidiametrus vero quæ a/vertice latitudinem nullam aut minimā habet. Qum ergo in lon
giore & ampliore ſpacio per ſpiſſitudinē generentur nubes: fit vt uel ſemper vel frequēter ſpiſſen-
tur in ſpaciis: quæ ſunt in ambitu: rariſſime in ſpacio: quod ſupra verticē eſt. atq̄ iccirco plurimū cō
tingit in eodē proſpectu nubē tū vicinā tum remotā aut vicinā & remotā. in ſuſpectu vero plurimū
accidit neq̄ vicinā neq̄ remotā conſpectari. PRO. 338

QVr matutino tēpe cantus & inſtrumēta muſica magnope placēt. An illud fit, ꝙ tū oīa ſilēt.
quāobrē voces & ſoni melius ſibi hęrent & cōſentiūt atq̄ clarius audiuntᷓ. An q̄a tū noſtri
ſenſus abſolutiores ſunt ac magis vegeti. Item a/fumo & heſterni cibi reliquiis minus affecti. ac vt
oculus clarior qū ſit: diſtinctius cernit: ita etiā auris purgata melius ſonos capit. An q̄a ea hora
anima ſuo eſt in tēperamēto & ęquabilitate. Veſpe nāq̄ ab actionibꝰ & exercitiis veluti iraſcens &
feruēs & cōturbata in intēperie & inęquabilitate quadā manet. Muſica vero oīs in rōne & trāquilli
tate pſiſtit. Quāobrē inter animā & muſicā diſcrepantiā quandā veſpe eſſe oportet. nō itaq̄ tū ab
anima vſq̄quaq̄ exacte capitᷓ muſica: aut a/muſicis ſonis afficitur aīa. Matutino vero tēpe recupata
ſua tēperantia & ęquabilitate facile ac plene lenitatē muſicoꝝ excipit. An potius illud accidit
ob oīa hæc. q̄q̄ nō eadē rōne. Nā hoꝝ ipſoꝝ alia faciūt: alia adiuuant. Silentiū. n. adiuuat: abſolutio
ſenſus parat. ęq̄litas vero eſt rō ipſa voluptatē afferēs. PRO. 339

QVr in aere ęſtiuo flabello refrigeramur. An q̄m a/flabello aer: qui cuti noſtrę faciei hęret
amouetᷓ: qui ęqualis eſt caliditatis cū cute. ac eo amoto ſuccedit aer alter: qui cute frigidior eſt.
vt q̄ cū cute nihil cōmoratus eſt. An q̄m a/flabello: eo: quod amplū eſt: cōcipitᷓ vna aer: & cō-
ceptus ē quodāmō conſtringitᷓ: qua cōſtrictione denſior redditᷓ. & in ea denſitate maior quędā col-
ligitur frigiditas q̄ quæ in aere laxo pręerat. quē mouerat flabelli impulſus. Quāobrē a/flabello pul
ſus aer frigidior fit: & altius penetrat porulos cutis: in q̄bus frigidior ſentitur. Signū: nā ab impulſa
aqua frigida magis infrigidamur. & ab impulſu calidæ caleſimus magis. Quinetiā ꝙ ferrū candens
plus q̄ flamma vrit: indicat: vt denſa plus qualitatis & minus corporis colligant & cōtineāt. vtq̄ ea
dē impulſa altius afficiāt: q̄ quæ laxa ſunt & ſenſim accidūt vel hærēt. aerē aūt cōprimi & denſari a/
celeriter mota in eo re: indicat ſonitus: q̄ inde oritᷓ. veluti qū vimen celeriter motū ſpiſſat aerē & re
ſiſtentem facit: quē pcutiendo ſonū excitat. PRO. 340

QVr ab ore eodē idē flatus & calidus & frigidus procurrere videtᷓ. In quo manifeſtū eſt: ſemp ab
ore flatū exire calidū vel tardū vel celerē emiſeris. Nāq̄ ſi manū ad labia appoſueris & citiſſi-
mū efflaueris flatum: etiā ipſum perq̄ calidū ſenſeris. Sed tractu aliquo diſtante a/labris cute obie-
cta/citus flatus ſentitur frigidus: tardus vero calidus. Qur ergo hoc modo locata cute eundē flatū
nunc calidū/nunc frigidū ſentimus. An q̄a veluti dictum eſt citus flatus exiens vna & cogit &
arctat aerem: qui inter os & cutem eſt: qui frigidus qum eſt: frigidior redditur: ac a/pellente etiā al
tius figitur in ora poroꝝ cutis. veꝝ quia motus eſt celer & diſſultare ſemp oportet e/cute: ac alteri
aduenienti cedere. eodē mō & rapto & coacto: nō aliter q̄ aqua cadēs ſupra marmor diſſultat & ce
dit alteri venienti. Flatus aūt citus: qui & calidus eſt: cutē manus oppoſitæ non attingit. Nam ſuper

denſum & præpulſum aerem diſſultat.ſua.n.celeritate ita corripit aerẽ: vt nequeat diuidendo ipſū
tranſire. flatus vero tardus nõ corripit & denſat aerem: ſed diuidit: atq; calidus tranſit ad cutem.
Item flatus celer calidus ſentitur prope labia: qa ipſe citius attingit cutẽ: q̃ aerẽ præpulſet. idq; eſt:
qa paucus eſt aer inter cutẽ & os. Eadẽ eſt ratio in ventis celerioribus & tardioribus: dũ flant per
aerem frigidũ vel tepidũ vel calidũ. Nam oĩs ventus ſuapte natura calidus eſt: talis aũt iudicatur:
qualis eſt aer: quẽ promouet.

PRO. 341

Q Vr qũ ſepulcra & cadauera defunctoſq; videmus: phorreſcimus. An qa credimus: vbi ali
quãdo audiuerimus: eſſe mortuorũ animas & maleficas vmbras circa ſepulcra & cadauera: vt
Socrates in Phaedone monuit. An qa tũ præſentimus ſimile malũ nobis futurũ eſſe. Nam vbi
cæteros cõtinuo mori viderimus/& in tantã turpitudinẽ mutari: idq; certa ſentẽtia nobis aliquãdo
euẽturũ tenuerimus: fit: vt viſo cadauere & ſepulcro tãq̃ pſente noſtro malo pturbemur & horre-
ſcamus. Signũ.nã infantes & qui non dum maiũ idipſum didicere: nihil hęc ipſa timent. An qa
duorũ contrariorũ ſi alterum familiare nobis fuerit atq; gratum: alterum ſuapte natura perhorreſci-
mus. viuo autem: quod non ſolum nobis amicũ & gratũ eſt: ſed etiã genuinũ: nihil magis contrariũ
q̃ quod mortuũ eſt: cõperitur.

PRO. 342

Q Vr in locis ſolitariis & vmbroſis vel tenebricoſis ſoli qũ ſimus: paueſcimus. q̃obrẽ Galenus do
cuit fatuos timere: q; nos timemus in tenebris: & fatuorũ anima ſit veluti opacitate nigræ bilis
circũfuſa. An qa credimus eas ſolitudines atq; tenebras maleficas vmbras incolere. qua pro re
illi magnope timent in hiſce: qui plurimis fabellis circa res eas enarratis credunt. An ſolitudo
& tenebræ terrẽt: q; pleraq; mala hominibus accidiſſe in eis: referũtur. præſertim ſi tũ nobis aliqua
illorũ ſuboritur recordatio. An ſolitudo & tenebricoſa terrent. qa nõ videmus ſperamus ue in
eis humanũ aliquod auxiliũ aduerſus malũ: quod forte euenire poſſet. Eſt.n.natura inſitum nobis:
vt ſemper caueamus. augent timorẽ tenebræ & vmbræ. nãq; Sol & lumen amicũ & lętum eſt: atq;
veluti ſocius & fautor nobis eſt. quã rem prudenter ſentiens Marinus pater: mihi adoleſcenti pro-
fecturo Neapolim ad literarũ gymnaſia inter cæteras monitiones etiam illius meminit. iube inquit
fili: hyeme ac etiã vere ſemper ad primas faces: ignem nõ paruũ in aula tua accendi. erit.n.tibi res
ſumme grata: & veluti in ſolitudine ac tenebris noctis veluti ſocius lætus. quod ita eſſe experi-
mento cognoui.

PRO. 343

Q Vr in campania nullę cõperiuntur perdices neq; frãcolini. Qum in ea abũdent & faſiani & co-
turnices quas qualias & coturnices magnæ: quas ſtarnas appellant campani. Contra in Sicilia
ſunt perdices & francolini innumeri: vacatq; ea inſula tũ faſianis tũ ſtarnis. An qa perdices &
francolini maxime purgãtur aconito aut alia venenoſa herba: quæ in campania aut nõ eſt: aut uix
inepta ue naſci uidetur. quod pharmacũ abũde venit in Sicilia. Eadẽ rõne nõ ſunt in Sicilia faſiani
neq; ſtarnę: q; illic purgationẽ nullam inueniũt: quæ in campania vulgo optimaq; cõperitur. Siqdẽ
quæ cibatu harũ omniũ auium apta ſunt: hæc ipſa in ſingulis memoratis regionibus & abũde oriun-
tur: & cõperiuntur. Neq; campanus ager: qui ſiculo eſt paruo ſeptẽtrionalior: diuerſus eſt a/ ſiculo
cælo ita: vt earũ auiũ aliquas minus alere & tolerare poſſit. Qua pro re ſi quę ad alendum & nidifi-
cãdum omnia in ſingulis apta habentur: ea deficere intelligendũ eſt: quę ad purgationem faciunt.
Aues.n.illę non ſolũ alimenta vt nutriãtur: ſed etiã medicamẽta: vt purgẽtur: diſqrere creduntur.
habent.n.ſuas medicinas animalia cætera. quippe qum animalia præter ſtirpes: etiã proprias ęgri-
tudines ſentiunt.

PRO. 334

Q Vr ſingulis diebus maria bis æquis horis affluũt ac refluũt. quod ſpectare licet in ſinibus ac ma-
xime circa Venetias. An quia vt placet Pomponio Melę. corpus terræ veluti magnũ aial
ſpirat & reſpirat aquas. An vt multis creditũ eſt: quia tanti effectus cauſa luna eſt: eſt.n.omniũ
humiditatũ dña. An qa ſol præſertim in media zona calefaciẽdo maria primũ eorũ ſubtiliores
partes tenuat ita: ut paruo diſtent ab halitibus: quæ dũ adhuc immiſtę manent cũ aquis craſſis: has
tumidiores reddunt. ſignum.nã in ahenis primũ rareſcit & intumeſcit aqua ante bullitionẽ: deinde
halitibus ingenitis ac erũpentibus in aerem detumeſcit aqua. quamobrẽ tumefacti medii præſer-
tim maris huc & illuc tantæ moli cedentes laterales aquę ſinus replent. At ubi ſol cõuerterit tenua-
tas aquas in aerẽ ſubſilientẽ ab aquis: fit: ut maria ueluti exucta decreſcãt. quãobrẽ illę: quæ cõceſſe-
rant pauloante: refluũt. Contra in umbra terræ & nocte aliter fit. Nãq; terra & aqua refrigerando
oẽm uaporẽ: qui in aere manet: uertunt craſſiorẽ ita: ut aqua rariſſima ſit. Signũ. rores.n.a/ frigidi-
tate matutina de uaporibus generantur. eã ergo rarã ac roridam aquã ebibunt maria: eadẽq; intu-
meſcunt. quãobrẽ etiã aquæ: quæ vtrinq; ſunt cedunt: atq; affluxum faciunt. Sed ubi roridę illę aquę
altius fuerint refrigeratę multo arctiores redduntur. quãobrẽ detumeſcunt maria. quibus detume-
ſcentibus refluxus fit illarũ: quæ ceſſerant. bis itaq; ſingulis diebus fit incrementũ & decrementum
aquarũ ĩ ſinibus. An quia venti generãtur tũ a/ Solis radiis: tũ ab igne: qui in terris multus eſt.
atq; qui fiunt a/ Sole: hi potius in ſuꝑficie terrarũ & aquarũ ac in aere gignuntur: qui vero producun
tur ab igne & calore ſubterraneo: idẽ de ſubterraneis proſiliũt. Ergo qum Sol fuerit ſub ortũ: tum

ſubſolanos ventos mouet.idē maris aquas pellunt verſus meridianas partes:qbus in locis exauctæ aquæ ac diffuſæ adimplent ſinus terraꝝ:quos in ea quarta terraꝝ orbis apertos eſſe contingit.atq; eo pacto affluxus gignitur.qui ſeuerat: quouſq; Sol acceſſerit ad meridianū terminū.quod ē ſpaciū horaꝝ ſex. At vbi Sol aduſq; meridianū acceſſerit:tū ſubſolani cadūt.cumuluſq; aquaꝝ:qui ab illis pellentibus cōgeſtus erat:ſoluitur:retroq; vertitur currens de altiore ad inferiorē locum: idq; ſpacio ſenaꝝ horaꝝ.& decurrentibus aquis ſinus euacuantur:atq; refluxus fit. Ac interea Sol deſcendit de meridie ad occaſum.Quo eo profecto nox media aſſurgit ad orientalem terminūtqua uenti orientales alii oriuntur a/ſubterraneis caloribus.Nam qū Sol pauloante regione eadem trāſiuiſſet: non ſolum reſoluit humiditates & loca ea calefacta & relaxata reliquit: uerū etiā calorem ſubterraneum labefactauit ac impotentē prope reddidit.Verū eo diſcedente gradatim humiditates aliæ a/frigiditate noctis genitæ inſtaurarunt exiccata loca:in quas ſubterraneus calor agens roboratus etiam ab eiſdē humiditatibus/alios uentos orientales gignit. qui procedentes cū nocte aſſurgente ad terminū meridianū : iteꝝ aquas:quæ refluere iam deſierunt: pellunt:ut ſubſolani fecerant. idq; per eandē quartā terraꝝ temporeq; ſenaꝝ horaꝝ.quāobrem alter fit affluxus.At nocte inclinante ad terminū occidentalem etiā uenti deſinunt proflare & pellere ab oriente.quare ſoluto aquarum cumulo etiā refluxus ſenaꝝ horaꝝ paratur:quouſq; Sol iterum ad orientem ac ſimilia opera reuertitur. Fieri autē eiuſmodi uentos per lucem & noctem diſcere eſt in oppoſitione & coniunctione Solis & Lunæ. Nā in oppoſitione eoꝝ maximū eſt lumen ſuper terris & aquis. duo enim luminaria tum plene lucent.quāobrem multi venti eo tempore ciuntur.In coniunctione vero plurimum minuitur lumē tā Solis q̄ Lunę:quo tēpore ueluti nocte media a/caliditate ſubterranea maximi venti excitantur. ex quibus videre eſt : vt fiant affluxus & refluxus his ſingulis diebus in quo intelligendum eſt plurimū facere promontoria & ſcopulos atq; inſulas tū vt aquæ pulſę in cumulum creſcant dum impediūtur:tū ne citius defluant ſolutæ a/uentis. Quod ſi uariari uideantur affluxus & refluxus antecedendo uel poſtponendo:minime mirū ſit. Nanq; ſolis ortus ſemper uarius eſt:ac motus eius naturalis ſemper cedit ab heſterno.Accidit quoq; affluxus abūdantiores interdum eſſe:ſimiliter & refluxus eo:qa uenti aliis cauſis & regionibus orti cōſentientes cū ſubſolanis maiores: diſſentientes minores reddunt affluxus & refluxus.

PRO. 345

QVr gelaſcēte per multā altitudinem ſupremarum partiū Danubio/aqua: quæ continue fluere debebat per occupatum gelo alueum:nuſquā apparet.oportet.n.vbi alueus plenus glacie fuerit: vt aqua aut ſuperflueret aut dextrorſum ſiniſtrorſum ue diſcurreret.pręſertim ſi a/fontibus aſſidue par ſibi aqua procedat. An quia aqua eadem tota ſub glacie coarctata & veluti cuniculo cōpreſſa ſuffluit:quæ ante glaciem ſolutā profluebat.fitq; in aqua ea ueluti in aere:qum adeo multus fiſtula vna interdum inculcatur:vt in exitu etiā uerberando propellat:quæ fuerint ei oppoſita: atq; ſolutū reddat. An quia qum glacies gignūtur:tum etiā frigus nimiū uiget in aere.quāobrē & ſub terris maior excreſcit caliditas: quæ ubi in locis:in quibus generatur aqua: increuerit: efficit: vt longe minor aquæ generatio fiat. Quare qū pauca aqua generetur: paucā etiā oportere fluere a/fontibus atq; ſub glacie:quā alueus:qui ſub glacie remanſit facile capere poteſt: quæq; non etiā congelaſcit ob nimiam caliditatē terræ:quæ in imo alueo eſt.Signū in vere eſt.Nam qum in eo plurima ſit humiditas:caliditas vel frigiditas pauca:ſiccitas aut nulla aut minima: ī vere multiplicātur aquæ.ęſtate & hyeme nō multiplicantur:ſed potius minuūtur. An quia flumina habent ita: vt magnoꝝ animaliū venę.Nam maximā venam anteueniunt minores:& minores mediocres:& mediocres paruæ:& paruas minimæ:q̄ capillares appellant.ita & flumina p̄cedūt riuuli maiores & minores vſq; ad capillares inanitates.prima aūt generatio aquę fit in capillaribus inanitatibus:intima terraꝝ penetrantibus:& aqua prima fluit ab hiſce ad paruas inanitates:& a/paruis ad mediocres: atq; deinceps vſq; ad alueum maximi fluminis.Quare vbi alueus is aquā venientem non conceperit: tum aquæ quæ volebant currere : ſuſtinentur quodāmodo in ſuperioribus inanitatibus:atq; hæ retentæ frenant curſum antecedentiū ita: vt id etiā demū ſentiant capillares.hæ vero vbi fundere prohibentur aquam:quā genuerunt:illam continendo/nō gignunt aliam/aut minorē gignunt. quāobrem tanta curret aqua de ſubterraneis inanitatibus:quantā alueus concipere valuerit.In quo intelligendum eſt:flumina:quæ gelaſcūt:nō vſq; quaq;:ſed ſolūmodo per ſupremas quaſdam partes gelaſcere : compertum eſſe.

PRO. 346

QVr nubes ac pluuiæ frequentius generātur circa coniunctionē & oppoſitionē Lunæ cum Sole. An quia qum Luna plena eſt luminis parte ea:quę vergit in terras:tum ſoluit aquaꝝ ac terraꝝ tenuiores humiditates:uertitq; eas in exhalationes craſſiuſculas.tum.n.Luna pręſtat hemiſphęrio: eiuſq; luminis & ſi magni calor longe tamē minor eſt calore Solis. exhalationes itaq; illę vbi multæ fuerint:altius aſcendentes nubē gignunt ac præſentant. eędem aere ſuperiore refrigeratæ in pluuias rediguntur:ni quicq̄ impedimenti acciderit ob uentos.Cōtra vero vbi cū Sole Luna coiuerit: tum vapores:tam qui circa terras ac maria circūſiſtunt q̄ qui a/calore ſubterraneo roborato geniti aſſurgunt:atq; plus humidi exiſtentes q̄ venti ſunt:craſſeſcunt ob frigiditatem terraꝝ & aquarum

vſq adeo: vt magna ex parte in nubes cogantur. quæ vbi plus friguerint: in pluuias conuertuntur. Tum.n.& maria & terra magnopere frigent. ꝙ in vmbra Lunæ eſſe contingit: quæ veluti nox alte ra eſt. nam qum Luna plena eſt lumine: tũ & terra & maria calent modo quodã. quoniã ſub eius lu mine patent: quæ veluti altera dies eſt.

PRO. 347

QVt vbi peſtis inualuerit: inibi acrior detegitur & crebrior tum: qum Luna luminoſa eſt: q̃ dum cum Sole coit: item acrior tum: qum eſt ſub Sole: q̃ qum eſt in intermediis ſpaciis vt in quartis. An quia peſtis ęgritudo eſt accidens ob aeris humiditatem prauã. Quandoquidẽ in ſiccis conſtitu tionibus aeris vt ęſtare ac hyeme frigida & ſicca: aut ſoluitur peſtis omnis/aut nulla gignitur. veluti in humidis cõſtitutionibus viget: vt vere & autumno humidioribus. aeris autẽ eſſe qualitatem eam conſtat: ꝙ vniuerſalis prouincialiſq́ ægritudo eſt. Quãobrem qum eiuſmodi humiditas increuerit aut decreuerit: manifeſtũ eſt & peſtem ſæuiorem & mitiorẽ apparere. Increſcit autem ĩ coitu Solis & Lunæ atq́ in eoꝝ oppoſitione: ſed decreſcit in intermediis ſpaciis veluti in quartis. Nãq́ in coitu luminariũ eoꝝ humiditates multæ ineptæ ventis gignendis/a/calore ſubterraneo vaporantur: a/ q̄bus & caligines ac nubes generantur circa terrã: hæ ipſę aerem humidiorẽ reddunt: ac miſtæ cum aeris praua humiditate etiã prauę reddunt. Qum vero Luna e/regiõe Solẽ ſpectauerit: tũ a/multo lumine non modo ventos quoſdam: ſed etiã uapores humidiores de terra & aqua mouentur: quæ aerem humidiorẽ ac veluti ebrium efficiunt: eædem etiã miſtæ cũ humiditate praua aeris prauitate afficiuntur: eãq́ augent. humiditas.n. ſuapte natura perq̃ facile paſſilis eſt. in intermediis vero ſpa ciis nõ adeo poſſunt ambo luminaria illuſtrãdo calefacere: ut tantas exhalatiões gignãt: ſed tantũ poſſunt calefacere: vt quæ erat rarefacta ſupficies terræ nõ multũ denſaretur: qua rarefactione re manente nõ ẽt ſubterraneus calor multũ roborari ac vigens eſſe põt. atq́ iccirco in intermediis mi nuũtur humiditates in aere. At vero qm̃ qũ Luna lumine toto lucet: tũ mouent humiditates plures atq́ calidiores: q̃ qũ coeat cũ Sole. itẽ qũ coit: plures: q̃ qũ quarta ambitus pte recedit a/ Sole. ma nifeſtũ eſt: vt ẽt peſtis illis tpibus ſit uel ſęuior uel mitior. Adde eiſdẽ tpibus magis ac minus aerẽ in motu eſſe atq́ ẽt pturbari. ea.n. motio atq́ pturbatio prohibẽt humiditatẽ prauã ac multã aeris cõ coqui aut regi ab aliq̃ ui. Sed ipſa ſubducta corrigẽtibus cauſis atq́ ſoluta potius increſcit. Aer itaq́ multa eo pacto prauitate affectus qũ maxime ab hoībus attrahat: primũ maleafficit cordis ac cere bri ſpũs: deinde ſanguinẽ: in q̄bus prima eſt humiditas vitæ. atq́ hæc maleaffecta peſtem cõcipit ac parit. pſertim in iis: qui malis ac imodicis cibis aluntur. minuſq́ ſeſe exercẽt. nãq́ hoc ẽt pacto humi ditas malo obnoxia augeſcit magnopere.

PRO. 348

QVt in quibuſdam campis etiã in radicibus mõtiũ excauãtes hic parum terræ: hic alte: illic vero altius ſemp ad aquã tandẽ deſcendunt: aquãq́ inueniunt. An ꝙ aqua vt aliqui opinãtur: ſeruatur in coriis terræ q̄buſdã vt aiũt: quæ cretacea ſunt. Creta.n. ſufficientiſſime retinet aquã: ne quoq̃ fundatur aut penetret. quæ ſeruata uel diutiſſime in hiſce coriis/cauantibus occurrit nũc vici nius: nũc altius. An q̄a aqua ſuapte natura circa terrã collocatur: fit: vt & ſi terra quoq̃ verſus intumuerit & exorbitauerit: aqua tamẽ interſecando terrã ad ſuũ locum profecta manet. quãobrẽ cauantibus cunctis & locũ naturalem aquæ attingentibus occurrit aqua. An ꝙ & ſi locus aquę ſit: terra autem extans occupet aquæ locũ: fit: vt aqua nulla ſit inibi: vbi terra extumuit. Cauantes igitur etiã viam faciunt aeri: qui ſemper cũ foſſa deſcendit. foſſa itaq́ attingente locum aquæ: eun dem aer neceſſario implebit. aer aũt præſertim paucus qũ in loco aquę eſt: in aquã vertitur. Quare aqua noua fit illic in puteis: nõ quæ præerat offenditur. Nec aliter fit in confiniis alioꝝ elementoꝝ. aer.n. in loco ignis præſertim paucus in ignẽ vertitur: veluti in meridie. & ignis in loco aeris in aerẽ vertitur veluti in ſeptẽtrione ac ſimiliter in cœteris. Qum autem pluuię raro fiant: & ſolis ęſtus ex ceſſerint: tũ locus ſupremus aquæ debilis eſt pro generanda aqua trãſmutãdo aerẽ deſcendentẽ in aquã. Altius ergo excauatus locus aquã gignit.

PRO. 349

QVt circa mare ac in littoribus qum excauatur terra vſq́ ad aquã: frequentius aqua offenditur dulcis. An quia maris aqua colatur in eum locũ. vt ait Ariſtoteles. An quia foſſa: quæ fit: attingit locũ naturalem aquæ: cuius ſuperficies eſt eadem cũ ſuperficie maris: in qua eſt aqua: quæ ambit totam terram. vt in proprio loco. ſignum. Nam tam illa quæ apparet & occurrit cauan tibus prope mare: q̃ illa: quæ longius: in eadem eſt ſuperficie: in qua eſt mare ipſum. An quia foſſa: quæ fit prope mare: in loco eſt naturali aquæ: vt dictum eſt: in quo aqua fit ex aere: qui de ſcendit in foueã. ſignum. nam dulciſſima & illimis eſt non affecta ſale aut ęſtu: qualis aqua maris eſt. Nauium etiam carinæ idem indicant: quæ in loco aquæ depreſſæ ſunt. Nam & ſi aquam ſtatim non gignant adiuuante ligno: omnia tamen in eis breui madeſcunt: atq́ quotidie magis aquam oſten dunt.

PRO. 350

QVt hiſtorię ac verba: quæ habent ſup uenereis: mouẽt riſum audiẽtib⁹. An q̄a hiſce cõtin git id: qđ a/plęriſq́ aliis reb⁹: quæ mouẽt riſũ: accidere ſolet. hæc eſt extranea q̃dã ſpẽs ac noua repẽtinaq́ minuſq́ nocua. hæc.n. q̄a noua ẽt & nõ nocua delectat: q́ extranea ẽ: irritat ſpectãtẽ aut cogitantẽ. quãobrem lętitia quædam & titillatio accidit in pcordiis mediãtibus ſpiritibus: qui riſus

eſt.eadē quinimmo ſpectatur in perſonatis/in ſtrumoſis/in iis:qui ſeſe torquēt/atq; in caſibus ludē-
tium.Nam ob nouas corporis figuras & nouos geſtus repēte factos accidit videntibus delectabilis
ſpecies:quæ riſum mouet.eadē nihilominus a/venereis oritur.nā eis auditis ſubit cogitatio ample-
xantiū ac nouaꝝ figuraꝝ ſituūq; & corporis & partiū eius & verboꝝ & motuum:quę ſpecies noua
extraneaq; in anima eſt:atq; riſum gignit.ſignū.Nam pueri & puellę virgines veneris neſcii:nō ob
hæc ridēt:ſed tantum ridēt ob ea:quantū cogitāt ea:quæ viderint ac norint. An quia id eſt a/
more.quādoquidem veluti cōſuetū eſt pudere dum detegūtur pudibūdę partes uerbaq; obſcęna
audiūtur:ita cōſuetudo eſt ridere dum uenerea tractari ſpectētur aut eadē referātur. An quia
auditus uenereoꝝ facit cogitationē Veneris:& ea cogitatio facit appetitionē:quæ quum ſit rei ma-
xime delectabilis:neq; ſuſcipiat ultimū effectū:attigit ita:ut titillet & riſum excitet.Riſus.n.quędā
leuis titillatio eſt & in ſpiritibus paſſio.ſignū.Nam iuuenes maxime rident:q; maxime cogitando
mouentur & incitātur.Senes aūt nullo pacto aut uix ob hęc ipſa ridēt:& hi ridēt:qui uenereis in iu-
uenta dediti fuerunt.

PRO. 51

QVr duo corpora dura ſi ſeorſum fuerint:dum admoueātur ſibi:tangere ſe nequeūt:ſempq; ter-
tium:neceſſe eſt:intercedere. An hoc dictū audiendū eſt alia ratione quā uiſum eſt iis:qui
res cōſtare opinātur ex inani atq; pleno:quę atomi ſunt:quas illi dicebāt tāgere ſe in uacuo accedē-
do aliā ad aliā.quod fieri nequit eo:quia corpus:quod mouetur ſemp per corpus & in corpore mo-
uetur.corpus.n.quod extra eſt:locū facit.quāobrē ſi dura ſe tāgere debeāt:oportet vt nō in inani
non etiā in duris ſed in mollibus ſint:& p mollia cedētia ac facientia locū tranſeāt ad tactū. An
etiam intelligēdo de tactu duroꝝ coꝝ non eſt tactus purus ſed in medio:quia dura ſunt terreſtria:
in terreſtribus nō contingit duroꝝ corporū ſupficies ita exactas eſſe:vt ſimul ſint.nāq; quæ ſe tan-
gunt:horum vltima ſunt ſimul.& vltimū corporis eſt ſupficies.ſimul aūt ſunt ſupficies:quum ex dua-
bus fiat vna miſta:cuius miſcētes ſunt certi ſui corporis.ueluti quum duo lumina ſunt in eodē ſpacio
aeris:quæ faciūt lumē vnum miſtum:quoꝝ miſcentiū ſingula ſui luminoſi corporis ſunt/nō autē cō-
tingit duroꝝ exactas eſſe ſupficies ob terrā:quæ ineſt:hæc ſuapte natura aſpera eſt:ſupficies vero
lęuis eſſe amat. An quia vacuū eſſe nequit:atq; aliud quoddā impoſſibile.Nāq; ſi duas tabellas
planas exacte effeceris:alterāq; alteri apponeres ita ut pure tangerēt ſeſe:oporteret:vt aer/aqua-
ue vbi illę eſſent ſepoſitę aduētu mutuo earum ſepararetur:atq; foras quoquā verſus cōcederet a/
medio:quod eſt inter tabellas.quo igitur tempore medius aer diſcideretur a/medio:eo accideret:
vacuū eſſe:quod fieri nequit.Sin vero pyramidē ita exacte fabrefaceres:vt ad punctū proprie ter-
minaretur:vel etiam ſphęrā exactāitem & tabellā exacte planā:apponereſq; vel ſpherā/uel conū
pyramidis ſuper tabellā:non etiam puncto eſſe poſſet tactus.Quandoquidem aer medius eſt inter
vtraſq;:qui cōcedit quouſq; conus vel punctū pyramidis apponēdo quieſcat ſuper tabellę ſubiecto
puncto.at in ea quiete ſi aer vt etiā cederet ſcinderetur ita:vt inter punctum tabellæ & pyramidis
punctū nō eſſet aer:tum aer:qui eſſet a/dextera diſtaret ab aere:qui a/ſiniſtra pūcto ſolo.diſtās āt
corporis pars a/parte puncto ſolo/in cōtinuo eſt.Nam in cōtinuo punctū idē eſt dextræ ac ſiniſtræ
partis.at poſitum erat ſolutū eſſe continuū.quod eſt impoſſibile.ſin uero cum pūcto tabellæ miſce-
retur punctū aeris vnum & cum vtriſq; adeſſet aduenięns etiam punctū pyramidis vel ſphęrę:tum
etiam aer eſſet cōtinuus.nam punctū illud aeris eſſet idem vltimū tam dextri q̄ ſiniſtri q̄ etiā circūſtā-
centis aeris.q; ſi aer eſſet cōtinuus:idem eſſet medius atq; eo pacto nō eſſet purus tactus pyramidis
atq; tabellæ.fictio illa de plano corpe poſito extra orbē facile detegitur.nam ſi illa corpora eſſent
in aliquo molli nō etiam eſſet tactus.vt dictum eſt.ſin uero in nullo eſſent alio:motuſq; alterius fie-
ret in nihilo:tunc eſſet tactus puncto.veluti geometræ demonſtrāt de ſphęra & plano ſe tangenti-
bus:in quibus etiā non eſt punctū omnino actu.

PRO. 52

QVr inter animalia ſolus homo mas marē adamat:abutiturq; is ſolus pueris vt puellis. An
quia ſalaciſſimū omniū aīal eſt.quo fit:vt libido excellēs plus velit q̄ par ſit:q̄q; fœmineū genus
ſatis eſſe videatur. An q̄a cætera aīalia maria ex parte odore ad Venerē excitātur & ſectātur.
homo ſolus viſu & aſpectu.iccirco puerbiū quoddā fertur:facies fœmina vēdit.nam uenuſta facieſ
aſpecta ēt tenuia fœmina ſi ſint:magna & grata eſſe ſuadet.& ſi illa informis ſit:fœmina etiā Veneris
inuenuſta eſſe arguit.quum igitur pueri ſpectātur puellis uenuſtate ſimiles:in eos ut in puellas alluci-
nati intendūtur amores. An qm̄ in cœteris aīalib⁹ momēta aut oīa aut q̄ plurima ſunt ſecundū
naturā.in hoīe ſolo multa manēt:quæ pter ultraq; naturę cācellos exiſtunt:quale diuinū genus eſt.
in quo genere & pulcrū eſt & pulcri cōceptio & delectatio & uoluptas:quæ in cōcipiēdo pulcro in-
naſcitur.pinde ueteri prouerbio fertur:pulcra eſſe cognitu difficilia.Et Ariſtoteles dixit:in cōtem-
platione/mirabiles eſſe uoluptates.accidit autē:ut homo ſolus īter animalia corpore tēperatiſſimo
fuerit:in qua tēperatura ſimul manēt & pulcrū & gratiæ atq; horæ ipſę:quæ negatę fuerunt cęteris
animātib⁹.quinetiā neq; id ipſum oībus hominib⁹ cōceſſum eſt:ſed eoꝝ per paucis.neq; per omnē
quoq; horum paucoꝝ ætatē.ſolūmodo.n.ac maxiē eiuſmodi gratiaꝝ concentus in paucis apparet
intra quartū decimū atq; uigeſimū ętatis annū.hic.n.eſt flos oīs ętatis humanę.& hoc tēpore ſimil-

ſimi ſunt uenuſtate adoleſcẽtes & puellæ. qum igitur hoſce pulcrũ attigerit: fueritq́ in homine eã uis cõcipiendi eiuſmodi pulcrũ: neceſſario accidit abuſus in ſpecie bona, amãtibus.n. pulcrũ: quod iuſtum bonũq́ eſt: abuſio accidit in maribus amatis. Poetę quinimmo ſentiẽtes pulcrũ: quod in hac adoleſcẽtia ſolet apparere: diuinũ eſſe: etiã introduxere: deos huius amatores/ puellarũ & adoleſcẽtium rapius multos feciſſe. & Venerẽ ac Amorẽ deos eſſe cecinere. cum quibus nõ ſolũ oĩs antiquitas: uerum etiam philoſophorũ q̃ plurimi illuſtres cõſenſerunt. An potius quia eiuſmodi adamatio inſaniæ genus quoddam eſt: quod homines quoſdam dũtaxat inuadit. ſicuti alios alia demẽtiæ ſpecies afficit. hi enim ad furta omnem animum intendũt: illi ad homicidia. qui & ſi certo ſciãt ſe: ſi capti fuerint: morte mulctãdos eſſe: aſſidue tamẽ furari: & paricidia facere ſtudẽt & gaudent. Proinde a/ reliquis ſanis hominibus remedium medicamẽq́ illiuſmodi ægris excogitatum paratũq́ eſſe. nam ut fures & ſicarios laqueo necant lege ſanctita: ita puerorum corruptores igne crudeliſſime perdunt.

PRO. 353

QVr qum ahenũ/ phiala/ uaſue aliud plenũ aquæ bullierit: tum ab ima uaſis parte bullæ uelociſſime aſſurgũt. quarũ uapor ubi ad aquæ ſupficiẽ eruperit: lente tanq̃ fumus/ non eadẽ celeritate aſcẽdit ſupra aquã. pſertim ſi idem aer ambiat uas a/ ſummis ad imas partes. An q̃a bulla non aliud eſt: q̃ ſpiritus aqua contentus. ſpiritus uero is: vt ab igne multo genitus: magnus eſt. atq́ ꝙ in ima aqua primũ extiterit: de multo in paucũ ambitũ coactus eſt ab aqua multa cogẽte & plus potẽte. quo fit. vt & ſi coactus ſit in arctũ: nõ tamẽ ita vetitus ſit aſcẽdere ſuapte natura. grauiũ aũt ac leuium illud ꝓpriũ habeatur. nã eorũ pars maior celerius natura mouetur: q̃ minor. bullã itaq́ ſpiritu inculcato: qum multus aer ſit celerius exultare neceſſe eſt. vbi vero bulla ſoluta fuerit: veluti aer quantitate diminutus foret: nõ parũ in aſcẽſu tardatur. An q̃a ſpiritus dum ſub aqua eſt: vt ſequeſtris a/ ꝓprio loco: quanto curſu ociſſimo poteſt: nititur reducere ſe ad locũ ꝓpriũ: & vbi ſocius aer ſuapte natura q̄eſcit. per aquã itaq́ celerrime aſcẽdat oportet. in aere vero: qui ſupra aquã vaſis eſt: aut quieſcat aut lente moueatur veluti requieſceret. aer.n. vniuerſi quo erga centrum magis inclinat: eo craſſior eſt ob miſcellã quãdã: quã facit cum affectib⁹ aquæ & terræ: qua aeris regione parte ue tenuior puriorq́ ac leuior eſt ſpiritus: qui in imo vaſe ab igne genitus eſt. & ob hanc cauſam bullarũ ſpiritus ſupra vaſis aquã etiã mouẽtur aſcendẽdo. An q̃a bullæ ꝑcutiũtur ab aqua bulliẽte. hæc.n. exultat & reuertẽdo cadit: ac mouet aquã: quã ſubiectã inuenit. hæc mota etiã percutit bullas. vnde cõtinue cõtuſę celerius mouẽtur. ſignũ. nãq́ qũ bullæ ſunt paruæ: pigerrime aſcẽdunt. nõ.n. aquã mouẽt vt diſſultet. neq́ cadẽdo ipſas feriat & cõmoueat. aquã aũt ꝑcutere bullas videre lȝ. ſiq̇dẽ interdũ recidẽs aqua bullã aſſurgẽtẽ recta/ ꝑcutit ita: vt bulla nõ paruo ſpacio deorſum verſus in ſubiectã aquã retruſa deſcẽdat.

PRO. 354

QVr ſi pomũ magnũ/ vel gallinaceũ ouũ naſo ĩterſupcilioq́ appoſueris: atq́ clauſo oculorũ ſiniſtro/ adapto dextro/ pomi ſpectaueris dimidiũ dextrũ: itẽ apto ſiniſtro & clauſo dextro videris dimidiũ ſiniſtrũ. ſed adapertis vtriſq́ nõ totũ pomũ ouũ ue creueris quantũ eſt: ſed paruũ adeo vt totũ videaſ quãta nux eſt. deberes.n. dimidiis vtriſq́ ſpectatis ẽt quãtũ pomũ eſt cõſpicere. An qm̃ ita in ſpecierũ miſtione cõtigit: veluti in colorib⁹ euenire cõpimus. horũ.n. alter albus eſt: niger alter: tertius cęruleus cęſius ue. q ex vtriſq́ illis miſtus eſt. in qua miſtione pars magna tã albedinis q̃ nigredinis ꝑdit: ac reliq̃ vtriuſq́ retinetur ita: vt coeruleus ſit & nõ ſit albus niger ue color. ſimili ratione res habet in oculorũ ſpectris. quorũ alterũ gignitur a/ dimidio pomi dextro: alterum a/ ſiniſtro veluti a/ duob⁹ oppoſitis: quę ſpectra duo: qum ad coitũ ueniunt: q illic fit: ubi duo neruuli oculorũ: quos opticos uocãt: ad prorã cerebri cõiungũtur: tum miſcẽtur ita: ut detrimentũ quoddã patiantur in eorũ quãtitate. quã obrẽ diminutis dimidiis: & totũ: qd ex eis cõficit: diminutũ appere: neceſſe ẽ. An q̃a qum oculorũ ſinguli pomũ ſpectãt: tũ recta uidẽtes uel dimidiũ uel quaſi dimidiũ cernũt. qũ uero bini cõſpiciũt: tum neuter recta ſpectare põt id: quod ſolus ſpectarat. qm̃ uterq́ oculorũ parẽ ſitũ mutãt: quocũq́ uerſus uertãtur. quo fit: ut qum oculus dexter intendaſ in dextrũ pomi dimidiũ uidendũ: tum in angulũ naſi uergi oporteat. atq́ quantũ dexter prope naſum acceſſerit: tantũ nihilominus ſiniſter oculus prope angulũ externũ ſuarũ genarũ ſecedit. atq́ tum etiam ſiniſter nihil pomi cernere poſſit: nõ modo dimidiũ pomi ſiniſtrũ non cernere. qum itaq́ utriq́ adaperti in pomũ intendantur: tum pomi partem: neceſſe eſt conſpiciant: quæ a/ naſo remotior eſt. quæ uero naſo uicina eſt: eam recta non cernant. quare externa pomi pars: quæ utrinq́ ſimul ab utriſq́ concernitur longe minor: q̃ dimidium eſt. quæ parua ſpectra coeuntia in coniunctione neruorum opticorum: repręſentant componuntq́ formam longe minorem arctioremq́: quam quæ pomi quantitatem deceat.

PRO. 355

QVr qui longa uel frequẽti equitatione utuntur: ii ut ſicci uentris ſunt: ita lotium multũ faciunt. An quia equitãtiũ lumbi nimiũ laborãt: atq́ ob id calefiunt: quorũ caliditatẽ renes etiã ſentiũt: renibus calefactis oĩs fere humor: qui in hepate corpe ac uẽtre eſt: exugit. quod lotiũ ipſum eſt. exucto uero humore cœtera ſicciora deſcendũt in ſedẽ: ac uentrẽ ſiccãt. ſiquidẽ qum lotiũ plurimũ fit: tum excremẽta ſiccãtur. An qm̃ equitãtiũ ſedes ob cõcuſſum & hippiã: cui aſſidue hęret: calet.

ac ꝓmitur & arctatur. quibus affectibus omnia excremēta: quæ ad ſedē fuerint: calēdo & premēdo ſiccantur & obdureſcūt. hæc ſiccata etiam ſuperiora deſiccāt. natura aūt qum alterā excremētorū viam impeditā ſentit: altera intētius vtitur. atqꝫ ſi nō poteſt craſſas excrementoꝝ partes in viā lotii cōuertere: ſubtiliores & humidiores cōmittit. vnde lotiū plurimū fluit in veſſicā: iam vētre ſicco remanēte. An quia in equitātibus decuſſus de ſuperiore corporis parte ad inferiorē fit. in eo vero decuſſu facilius citiuſqꝫ humor deiectus deſcēdit: q̄ durior ſubſtātia. illius.n. vt nihil mollitudinē impedit: etiā per anguſta penetrātis: ita duro corpori vnūquodqꝫ obex eſſe facile poteſt. quo fit vt vbi prius faciliuſqꝫ humor deſcēdat: reliqua ſicciora remaneāt in equitātib⁹: neceſſe ſit eoꝝ vt lotiū ſit mūltū: ita venter ſiccior euadat.

PRO. 356

Qvr nuces iuglādes comedētibus tam aqua / q̄ vinū ſuperbibitū perdulce ſentitur. An qm̄ in iuglādibus aſper quidā & occultus ſapor ineſt: q oris ac linguæ meatus arctat ita: vt moleſtiā paruā quandā ſitiēdo pariat. qui ſapor ab humore: qui in vino aquaqꝫ ineſt tener molliſqꝫ ac dulcis redditur. idqꝫ adiuuāte oris calore. ſignū. nāqꝫ ſi ſiccas nuces ī aqua molleſcere ſiueris: tenellę ac dulces euadūt. An q̄n in nucib⁹ vis quędā trahēdi ineſt ac hærēdi tenaciter: in lingua vero oreqꝫ multa atqꝫ in ꝓfundo humiditas dulcis: quæ cum abundās eſt: tum ad ſummā partē exurgit. tāgitqꝫ ſenſum: ac dulcis ſentitur. hæc inquā humiditas a / vi trahētis iuglādium excitur ad ſummā partē: in qua ſenſus fit. verū a / tenacitate nucis inhęrēte in parte ſenſoria veluti coarctāte & ligāte eam partem fit: vt nullus fiat tactus & ſenſus attractæ humiditatis. Qum igitur humor vel aquæ vel vini bibendo apponitur: tum tenacitas illa langueſcēs mollitur: ac ligatio ſentiētis ſoluitur. qua ſoluta fit ſuffuſio & tactus dulcis humoris attracti. ineſſe vero hęrēdi mirifice uim in iuglādib⁹: videre eſt: qū quis eas anteq̄ ſiccētur: cōfractas attigerit mūdaueritqꝫ. ſiquidē digitos ita inficiūt: vt etiā multa & acuta lotione nō deleueris. trahēdi quoqꝫ vim mirā ineſſe: medici oſtēdere: qui vt gutturis tumores minuerēt: iuglandiū ſucco illos abluūt. An qm̄ in iuglādib⁹ duo inſunt ſapores: alter dulcis ac occultus: alter aſperculus: quē ſtypticū vocāt: qui in primorib⁹ partib⁹ eaꝝ inſperſus eſt. quo fit: vt qum iuglādes edētibus primū fiat arctatio cutis ab aſpero ſapore ita: vt dulcis: q ſecūdus ꝓfunduſqꝫ eſt: nō attingat ſenſus partes. adhibito tū humore vini vel aquę molleſcat aſperitas: & arctatio ſoluatur. qua ſoluta ſtatim ſuccurrat dulcis ſapor. ac ſenſum tangēs / oībus dulcedinē ſuffundat.

PRO. 357

Qvr immodice coeūtib⁹ vt capilli / ſupcilia & palpebrę minuūtur: ita barba icreſcit & ꝓducitur. An qm̄ in coitu magna ex parte caput & cerebrū afficitur. quā obrē ab eo mult⁹ humor ueluti nullo retinēte deorſum verſus defluit: qui igitur humor ī ſupremis partib⁹ erat vertice / tpib⁹ / ciliis / oculis atqꝫ genis: ad oīs ī.i mentū muſtaciūqꝫ deſcēdit: quo fit: vt idē humor ſit alimēto muſtacii pilis ac barbæ. q negatus ſupciliis / capillis / & palpebris: illis ariditatē ſterilitatēqꝫ gignat & relinquat. affici aūt caput ac cerebrū in coitu: cōpertū eſt tum qa coeūtes rationē amittūt: tum quia oculi motiones inſolitas faciūt: moleſqꝫ corpis totius: quōd a / capite veluti radice exoritur: in coitu laxat ac langueſcēs iacet. An qm̄ in aſſiduę coeūtib⁹ multa caleſcūt ita: vt putida reddātur. vnde nō ſolū ex toto corpe putidus odor ſpirat: verū etiā potiſſimū axillæ hircū olēt. cōcalfacta igitur & putētia ſuapte natura ſurſum verſus ad capitis teſtudinem cōmouētur: atqꝫ ab illius rimis ſuturiſqꝫ exeūtia ſub pelle caluariā tegēte maxīe ſuffundūtur. ſuffuſaqꝫ ſedes capilloꝝ & ſupcilioꝝ & palpebraꝝ afficiūt & corrūpūt vel deſiccāt ita: vt pili nō ſolū nō augeſcāt: ſed etiā q orti ſunt decidāt. humiditas vero: quæ ad generādos augēdoſqꝫ barbę pilos mittit: in affecta ad mētū recipit. q̄obrē cōtinue barba & alit & auget: pili ſupioꝝ priū minuūtur & decidūt.

PRO. 358

Qvr mulieres æſtate magis amplexus appetūt ī viri hyeme potius Venerē cōcupiſcūt. An quoniā hyeme mulieres plus iuſto frigeſcūt: ſūtqꝫ veluti aquę gelu cōcretæ. ſiquidē ſuapte natura frigidę ſunt. hyeme vero ob externū frigus vehemētius rigeſcūt. quo fit: vt magna ex parte ſenſus torpeſcat frigeſcatqꝫ Venus. æſtatis vero calore veluti melius animētur: maiorē vim appetendi & ſentiēdi cōtinent: cuius generis eſt ipſa coitio. quā obrē ꝓuerbiū illud vetus factū ſeruatūqꝫ eſt. ſine Cerere & Baccho friget Venus. ſiquidē calere nō frigere Venus amat. mares cōtra. nam ęſtate ſoluūtur: qum calidi ſint natura: & ab ęſtu inflammētur. quare tum debiles reddūtur tum aridiores. vnde vim appetēdi tabeſcere: neceſſe eſt. hyeme fortiores efficiūtur: qum peculiaris calor ab aere ambiēte claudatur: veteturqꝫ diſſolui & dilabi. ac adiuuetur: vt augeat. quo aucto & vim appetēdi augeri oportet. An quia mulieres æſtate magis ſunt plenæ humoris: mares hyeme. tum.n. melius & plenius comedūt & cōquocūt. humor aūt: qum multus eſt ī venis & corpore tērat & cōcitat vim cōtentricē. quæ cōcita mouetur ad expellendā cauſam cōcitantē. quæ expulſio vt fiat: appetitur: & ſi cum titilatione & delectatiōe expellat. ſignū. nāqꝫ ſtirpes & animalia cætera nō vnq̄ ad fœturā mouētur & parātur: niſi prius fuerint humoris plena. ſicuti inania & macilēta fœturā fugiūt. & fugētia fœturā ēt coitū abhorrēt: nihilqꝫ tale appetūt.

PRO. 359

Qvr aliis alii maledicta & cōtumelias dicūt. An quia cōtumelioſis odio ſunt ii: quibus cōuicia dicūt. nequeūtes.n. manu verbere ue illos ꝑcutere: cōuicia vt vulnera iniiciūt ī eos. ſignū

nāq; fere ſemp: qui cōuicia dicit: idem cū ira & furore cōtumelias ꝓfert. quā obrem a legū poſitoribus cautum eſt ſup cōtumeliis: pœnaq; mulctatur is: qui cōtumelias dicit. ſiquidē nomina uicioꝝ ac defectuū mala ſunt. nāq; qum in aliquē incutiūtur: tum eoꝝ ſignificata in illo eſſe credūtur: ſup quo ꝓferūtur. eam ob rem ſunt etiā moleſta iis: in quos dicta ſunt. qm̄ malos ab aliis audiētib⁹ haberi ſe putāt: bonoſq; ſe eſſe exiſtimāt. ut eos igitur: quos odio habēt: dolore afficiāt: conuiciis ꝓſecuntur. An quia pœna culpæ ſm naturā etiā extat. ſignū. ſerpēs. n. & canis & formica & equs: ubi læſus ſit: morſum calcē ue ꝓ pœna in offendentē infert. ita & quos a recta delirare offendēdo nouimus: ueluti læſi ab eis: cōtumeliis punire natura noſtra pte cōtēdimus. quā obrem & ꝓceptores diſcipulos: & parētes filios cōtumeliis inſectātur: qū ſenſerit: illos aberrare ac i culpa eē. ut pœna reddita culpæ ſit. cōuiciū. n. cōtumeliaq; pœnę genus quoddā eē credit.

PRO. 360

QVr ſoluere nodoſam neſcit medicina podagrā. An quia extremoꝝ mēbroꝝ articuli frigidiores ſunt: q̄ par eſt: quo fit: ut quæ ad eos reiecta fuerint: illa ab illis neq; reiici neq; coquēdo cōſumi poſſint exacte. quoꝝ ubi ſemel pars aliqua remāſerit: ēt refrigeratur: grauiores debilioreſq; articulos reddit. atq; ob id ꝓmptiores ad recipiēdas alias reiectas iniurias. An quia nō arcte ligantur & cōpaginātur podagricoꝝ articuli. quare in ambulatione & actione primores oſſium articuli mutuo ꝑcutiūtur. quę percuſſio ubi aſſidua diurnaq; fuerit: dolorē gignit. & humoꝝ cōfluuiū ad dolentē locū. ob quā rem plęriq; in podagrā inciderūt uel magna & aſſidua itinera uel ſaltus impetuoſos faciēdo. medicina uero naturales defectus ſi quodā modo corrigere poſſit: ꝑfecte remouere nō poteſt. qm̄ ea: quæ natura ipſa nequiuit accōmodare & cōplere: hæc eo minus cōficere ars poteſt: quo inferior eſt natura. An quia medicina eſt addere uel minuere. addēdo nō fit podagricis ſanatio: quoꝝ ægritudo eſt ſatietas. minuēdo nō etiā fit. nāq; minutio fit uel inedia uel purgatione uel ſanguis hauſtu. inedia: ſi extrema fuerit: imbecillū reddit hominē & uires eius: hiſce imbecillis nulla reſolutio fit ſuperfluitatis. ſi vero ſit modica: nō cōterit: quod oportet. Purgatio quoq; ſi magna ſit: educētur quidē nimietates: ſed adeo interiora ventriculū hepar ac cætera cibis coquēdis delegata vt cibos futuros tum minus cōcoquāt: tum in ſuperfluitates podagræ aptas cōuertāt. qua obrem quo magis purgātur podagrici: eo acriorib⁹ & lōgiorib⁹ dolorib⁹ vexātur. ſin parua fuerit: minus cauſas attiget. Sanguinis item hauſtus: ſi magnus ſit: debilitat ac infrigidat: qui affectus futuras actiones minus ꝑfectas eſſe cogūt. vnde maior enaſcetur materia podagricis. ſi parua fuerit: nihil educet eoꝝ: quæ in cauſa mali ſunt. An quia podagræ & multę & varię ſunt cauſę atq; ita inter ſe reſpōdentes. vt ſi altera tolleretur: altera euadat vehemētior aut nihilo diminuta. oēs autē vnam medicationē ſuſcipere nequeāt. ſiquidē ſi calefeceris: reddes de cauſa frigida vel calidā vel miſtā: quæ nihilominus dolorē ſuo tēpore pariēt. ſin frigefeceris: cōtrarias cauſas gignes. & ſi haſce qualitates recte mutaueris: alia ſuccurrēt: quæ cauſam validā doloris parere poſſunt. veluti humoꝝ magnitudo laxitas mēbroꝝ debilitas artuū infixa meatib⁹ materia. res. n. q̄ & a medio & ab extremis exorit ac nō ſolū ab vna: ſed ēt a multis cauſis ꝓducitur: nunq̄ tolli pōt. oēm. n. mutationē: quā feceris in cauſis: ipſa per ſe ſequetur.

PRO. 361

QVr ſi cum ære tantundē argēti miſcueris: nō etiam cutaneū colorē reddis: veluti & rubrica ceruſſaq; reddūt pictores. ſed nihilominus albū apparet miſtū q̄ purū argentū. quā obrem per ſępe monetā adulterāt: quę creditur ex argēto puro ꝑcuſſa eſſe. An qm̄ æs nō tantū: quantū rubrica rubet. An qm̄ æs etiā multū luminis habet. lumē aūt albū eſt: cum quo cōiunctū lumē argenti pōt albore eo aucto paruā rubedinis partē tegere vel extinguere. quā obrem fabri minus credētes colori: cote indice argentū experiūtur. in indice. n. nō ita ſplēdēt metalla: ſicuti colorata ſpectantur. An quia natura argēti eſt: vt ſupra ęs velit eſſe. veluti ſupra aquā aer manet. vnde & ſi cum ęre miſtū ſit: ſemp forinſecus plus reperitur vſq; adeo: vt ſi fregeris miſtū: ruborē intus ſenſeris: quē nō cernebas in ſupficie. cuius rei ſignū fit. ſi in cote indice miſtū fricueris. Nāq; tū æs: quod ineſt: magis apparet eo: qm̄ in indice primū interitur argētū: quod in ſupficie miſti eſt primū: deinde interitur æs: quod in miſto erat ſecūdo. ꝑinde ac ſi ea duo metalla vertiſſes ita: vt æs: quod in miſto erat infra: in indice ſupernū ꝓſentetur. argentū in indice ſit infernū: quod in miſto ſupmanebat æri. Proīde fabri eiuſmodi ꝓprietatē argēti callētes medicaminib⁹ quibuſdā adhibitis facillime trahunt ad ſupficiē partē magnā argēti puri: quod i miſto eſt. vnde ſpeciē puriſſimi argēti ꝓſentāt ei⁹: quod etiam impuriſſimum eſt. eo nimirum videtur eſſe verum id: quod dictum eſt. ꝙ non aliter eſt videre in auro puro & impuro. veluti ſi ſe ita habeat aurū ad argētū: vt argentū ad æs habet.

PRO. 362

QVr carnes citraq̄ putreſcāt: male ue olere incipiāt: ſi elixētur vel aſſentur: nō modo non putēt tum: qum putuiſſent: ſi crudæ manſiſſent: ſed etiam diutius inaffectæ ſeruātur. eo ꝓſertim ꝙ potius in putorē elixatę & aſſatæ incidere debeāt. aſſatio. n. & elixatio fit calore externo & magno & uincēte: & hoc uincēte internū oboritur putredo. An quia ignis munus ꝓpriū eſt: delere abigereq; putredinē. iccirco res: quas attingere accidit: ſiſtit: diuq; inaffectas manere efficit. uitrum. n. quod e cinere etiā ſicciſſimo uertit: multo diutius q̄ cinis manet. eodē modo uaſa: quæ e creta effigiantur

giantur: poſtq̄ cocta fuerint: longioribus ſeculis q̄ creta vel vaſa incocta durant. peſtilentiæ quoq; tpe: in qua putrida ſatietas vehemens eſſe creditur: ignis opera ſumma medicina eſt. eaq; pſertim vſum Hippocratē multa oppida peſtilenti morbo liberaſſe: cōpertū eſt. An qa carnes elixādo vel aſſando humorē multū amittunt: atq; ſicciores reddūtur. ſicca vero aut nūq̄ aut longo tpis tractu atq; quouſq; iterū humorē reſumpſerint: putrent. plurimū vero humorē exire ex aſſatis atq; elixatis carnibus cognoſcere eſt tā in iure q̄ in focis. An qa coctum ipm ſpecies rerū quædam eſt per ſe: & a/crudo differēs tāq̄ a/ſpecie ſpecies. quāobrē qum e/crudo redditū fuerit coctum: tū eſt veluti quoddā nunc genitū & res noua & alterius ſpeciei. quod vt putrefiat: oportet: vt ambientis corporis caliditas initia caloris prima inficiat. eaq; alia q̄ quæ in crudo præfundarat: nō aliter q̄ denuo opus aggrederetur priore opere pdito: quod iam iam finē indepturum erat. nouū aūt opus ab exordiis pfecturū: nō niſi magno tpis ſpatio indigere oportet: vt ad finē puenire valeat. Caro igit cruda atq; ſub putredinē deducta: ſi tū cocta fuerit: res alia euadit: q̄ quæ cruda erat. in quo: vt ab aeris caliditate cōtrahatur ad putredinē: opus eſt tantūdē actionis & tpis: q̄tū aer cōtriuerat in putrefacienda cruda. qbus tpibus vtriſq; iunctis euenit: vt caro cocta inaffecta cōperiatur tū etiā: qū ſi cruda fuiſſet: maxime cōputruiſſet. coctum aūt eſſe ſpeciē per ſe: cernere licet præſertim. qñqdē nō eſt dicere: ipm eſſe ob deſiccationē. qm̄ multa ſunt ſaneq̄ deſiccata: quæ nihilominus cruda ſūt. veluti oīa: quæ ſale macerātur. in rebus coctis ēt mutātur ſapor & color & odor atq; vires. quāobrē vt a/crudis lędūtur comedētes: ita cocta eis cōferre cōperiūtur. earū vero rerū ſimul mutatio nō eſſe cōperitur: niſi natura ipſa rei fuerint in ſubſtātia mutata.

PRO. 363

QVr quartanarii ſi pauore repentino affecti fuerint: ſtatim tpe curantur. quāobrē nōnulli finxerunt inuadere ſtrictis gladiis quartana laborantē: eūq; curauerūt. alii ſerpētes abſciſſis dentib⁹ in lectum iniecerūt: alii percuſſa malleo capſa vehementē ſonitū inſciis illis excudentes ęgros ſanauere. agūtur hęc qū ęgri incipiūt rigere. An qa tū magna ſubitaq; mutatio fit: magnæ vero mutationes ęgritudines gignunt: & genitas ēt tollunt. ſiqdē tū in corpore oīa cōfunduntur vſq; adeo: vt ēt cōfuſa ratione animaq; motiones fiant in corpore inſperatę inuitęq;. atra itaq; bilis: quæ quartanæ materia eſt: tū ita cū ſanguine pituitaq;: quorū in corpore ſemp magna q̄titas eſt: cōmiſcetur: vt de ſpiſſa rara/de ſicca humida/de frigida tepefacta reddatur. ineptaq; ad febrē accedendā. quæ res ipſa ſanitas eſt. An qa tū ob magnū ſubito creditū malū excitatur animæ oīs potētia: quæ in ſpiritibus ſanguineq; profundis inſidet ad ſuccurrendū auxiliandūq;. qua pro re ab imis corporis ſedibus prorūpit magna vis ſpūs & caloris: cui obuia facta bilis atra febrē factura cōtunditur cōcoquiturq; atq; diſſoluitur. qua vel affecta vel ſoluta febrē abire neceſſe eſt. fieri aūt eiuſmodi naturæ occurſiones: videre licet nō modo in omnibus animātibus: quæ feriūt: quo poſſunt pcuſſorē: ſed ēt in corpore vno: cuius aliqua pars vbi vulnerata pcuſſa ue fuerit: nā ad eā pſilere multus calidiorq; ſanguis cōſpicatur. An qm̄ quartana trāſiuit in cōſuetudinariā: atq; veluti uitioſus habitus incalluit ob frequentē uſum: nō aliter q̄ plæraq; malæ aliæ affectiones in corpore inurūtur ob longū certumq; uſum. veluti accidit in amplexibus: qui ſingulis diebus ſtataq; hora cōmittuntur. ita. n. vel anima vel corpus afficitur in hiſce: vt veniētis diei hora præſente moleſtia maxima laboretur: ſi negata fuerit amplectendi cōmoditas. Quinet idē eſt uidere in ſumendis cibis: qui ſtata hora ſumi ſolent. nec aliter fit in capiēdis ſomnis. quartana quoq; qū longiſſima eſſe ſoleat: habitū facile ducit: & tenui recordatione horæ quartanariæ in paſſionē mouetur. eſſe aūt potius id viciū q̄ morbū: cōiectare eſt. nanq; eiuſmodi memorati pauores nullibi fere curaſſe quartanā cōpertū eſt. dū illa eſſet intra tēporū ſuorū metas. ſed tū qū metas tranſierit. ſiqdē quartana quæ vere & ęſtate oboritur prima hyeme ſolui ſolet. quæ autūno: hæc vere deſinere vult. quæ itē hyeme: hāc ęſtas delere conſueuit. Quod ſi vltra hos terminos exceſſerit: viciū eſt potius q̄ ęgritudo. atq; vt illi pauores inanes ſūt in curāda quartana dū ęgritudo eſt: ita locū inueniūt: quartanāq; tollunt: qū cōtra uiciū intendunt. quādoq dē ita retūditur pauoribus natura malemorigerata & aſſueta: quēadmodū abigūtur canes & equi cæteraq; animalia a/conſuetudine & voluntate praua. nā qum ſemel grauiter verberantur & ſi redire cupiant: memoria doloris cōtinentur: alioq; mouētur: q̄ quo accedere ad ſumendū conſueuerant. Quartanā quoq; qum metas exceſſerit: uicium eſſe potius cernere eſt. nam omnia pharmaca: quæ in curādis quartanis ſumme laudantur: ſi in quartana: quæ terminos exceſſerit: ægris exhibeantur: aut tollunt hominē: aut debiliſſimū ac peſſime affectum reddunt. Et ſi quis illa laborans neglectis medicaminibus cunctis varia egerit: loca præſertim extranea adiuerit: ciboſq; variauerit maxime ſapidiores veluti auerteretur natura ad res alias in obliuionemq; habitum verteret: facillime quartana ſoluetur.

PRO. 364

QVr ęſtiuo tpe ſiqui frigidam biberint: ſtatim tpe plurimū ſudorē ſudant. An qiua tū corpus inflāmatū eſt atq; propemodū ardet ſititq;. quare ebibita frigida rapitur a/toto corpore: vt aliquantū madeſcat & refrigeretur. in quo raptu accidit: vt frigida tracta ab appetēte/offendat calidas corporis partes: a/qbus vt a/cōtrario potentiore repellitur. verū qum frigida profundius inducta ſit: ac pelli oporteat: per viciniores ad exitum partes: quæ cutis foramina ſunt traducit: pulſaq;

extra cutem ſudoris formã præſentat. qui proprie ſudor nõ eſt: ſed potius aqua ea: quæ bibita erat. An qa tum vis corporis mutationẽ quandã facit. ſiqdem in ipſo corpore ſemp eſt inſperſus humor: qui calet in corpore caleſcente. qũ igitur ebibita frigida eſt: atq; ab appetentibus partibus direpta: vt locũ habeat tanq̃ magis deſiderata: eiicitur humor ille calidus: qui præerat. idq; per meatus vt p viciniora itinera ad exitũ: is exeundo in cutis ſupficie ſudorẽ efficit. ſignũ. nam tũ etiã magnopere caletis humor. An quoniã ebibita aqua & a nimiũ inflammati corporis partibus arrepta in vaporem vertitur. quod etiã ſpectare licet: qũ quis aqua calidã petrã ſparſerit. tũ. n. omnis aqua in halationẽ cõſumitur. in corpore igitur qũ in vaporẽ cõuerſa eſt frigida: eiicitur vapor: vt minus oportunus: atq; ad cutis foramina deuenit. in quorũ hoſtiis ab aeris externi frigiditate offenditur. atq; de vapore in aquã iterũ mutatur. quæ generata ſudor ipſe eſt. An quia naturæ munus eſt: vt quantum fieri poſſit cõtrario cõtrarium obiiciatur: nõ ſolum vt nõ vincat cõtrarium: ac rem perdat. verũetiam vt alterũ ab altero retruſum ad ęqualitatem & mediũ: in quo vita maxime conſiſtit: deſcẽdat. ſic. n. hyberno tẽpore aduerſus aęrem rigentẽ terra & aqua calida opponitur. æſtiuo aduerſus calentẽ aerẽ aqua & terra frigida ſubducitur. ergo qũ æſtiuo tpe caleſcat corpus: & principiũ tanq; caliditatis ſit externus aer: ac ille præſertim: qui corpus ipm ambit & cõtinet. ebibitã aquã frigidam nõ in penetralibus corporis vt inutilem natura retinet: ſed eã tranſmittit ſtatim aduerſus contrariũ & fontẽ inflãmationis. Nãq; ſi fons hic ipſe retrudatur: in corpore bene agetur. tranſmiſſa itaq; ſubito aqua ad loca oppoſita aeri: quæ cutis eſt: ſudorem parit paulatim exeundo. & hoc dum fit: refrigeratur temperaturq; corpus veluti eſſet ſpacio aliquo temporis ab aduerſario vindicatum.

PRO. 365

QVr qui redormiũt: frequentius qũ expergiſcitur ſemięgre ſe habẽt. An quoniã in ſomno: qui dormiũt multũ ac intrinſecus calefiunt. quãobrem vbi quiſq̃ vno ſomno bene dormierit: ſi redormiuerit: cõcaluerit pluſq̃ par eſt. excedente vero caliditate intrinſecus affectos langueſcere oportet. ſiquidẽ qum corpus de naturali qualitate ſua dimoueatur: ęgrotaſcere & languere incipit. An qa redormitionẽ effecit perpauca humiditas: quæ maxime membris hærens ſuperfuerat e dormitione priore. Nã hæc ipſa prouocare ac inducere potuit ſomnũ: manutenere nõ potuit eo: quia ſtatim ingreſſu ſomni concocta cõſumptaq; eſt. ſed calor cordis: qui in ſomno cõſtringitur: vbi conſumpſit eam humiditatẽ arctantẽ eadem opera egit in ſubdititiã humiditatẽ membrorũ. & dum in illam intenderetur: ſomnus extenſus eſt. in quo cõſumpta eſt aliqua pars ſubditititę humiditatis. quæ pro nutrimẽto mẽbrorũ parata erat. qũ ergo ceſſit ſomnus: lęſio facta in nutrimento primo ſentitur atq; gignitur langor. quãdoqdem eiuſmodi paſſio iis fieri ſolet: in quorũ corpore paucæ ſunt humiditates a ſomno coquendę. nã in quo corpore abũdauerint: in eo redormitio vel ſecũda vel etiam tertia nihil mali facit. veluti ſunt infantes. in iuuenibus vero bilioſis: quorũ humiditates ꝑpaucę ſunt: maxime apparet id nocumenti genus.

PRO. 366

QVr ſenes ſunt garruli. An qa natura inſitũ eſt: vt vbi cõceptus quiſq̃ factus ſit: inde quoq; partũ aliquẽ exire oporteat. quãobrẽ nulla puella peperiſſe reperitur: quæ nõ cõcęperit aliquẽ fœtũ. Neq; ſtirpes fructus ac ſemina produxiſſe: niſi prius redditæ fœcũdę fuiſſent. quã naturæ proprietatẽ ſubeuntes ii: qui litteris ac ſcientiis incumbũt: prius per longa tẽpora plurimũ legentes veluti vaſa cõplerent: deinde tãq̃ fœtificarent: multa ac varia cõponũt & edunt. proinde minus laudantur ea: quæ pignora ſunt ſcriptoris: qui aut iuuenis nimis fuerit aut legerit: expertuſq; ſit pauca. is. n. non illa copia plenus neq; illa affectus idea eſt. Scriptores. n. bombyces imitari oportere: qui prius noctes dieſq; comeſſant & comeſſando grandeſcunt obeſiq; euadũt. deinde ore eodẽ emittunt aſſidue filando texendoq; quãtũ comederant. ſenes itaq; id ipm natura ſubeũtes prius per ſuperiorẽ ętatẽ q̃ plurima cõceperũt agendo: quæ cõcepta in ſenio proferre nituntur. atq; vt illa referant: nolunt ęquo animo alios audire: cupientes ſemp loqui. An garruli ſunt. quia moroſi ſunt. multa. n. locũtur: idq; vt res ad vnguẽ fiant. vt ipſi cupiũt fieri. ſignũ. nã interdum temere ad enarranda aliqua promouẽtur: vt doceãt iuuenes id: quod ſentiũt: quodq; iuuenes neſcire arbitrantur. An garruli extãt: q uis cernẽdi ad occiput eorũ conuerſa eſt: quæ prius fuerat in ſincipite ac fronte. qui. n. ſeneſcũt: atq; ſub finẽ vitę ꝑuenere: ii aut nulla aut ꝑpauca cernũt ex iis: quæ anterius ac futura ſunt: quæ ad ſe ſpectare videãtur. cõuertunt ergo ad ea: quæ videre poſſunt. veluti ſunt ea: quæ a tergo: quęq; ꝑteriere ipſiq; patrarũt: ac memoriã hñt. hæc aũt qũ plurima ſint: atq; vndiq; ſuccurrant & ſubeãt: maxime augent ꝓferẽtis orationẽ. oratio. n. imago eſt eorũ: quæ aĩo cõcepta tenẽtur. multa vero & referta oratio ꝑſertim terũ exoletarũ & nihil ad nos ſpectantiũ garritio eſt. An garriũt ſenes: q omni ex pte diminuti ſunt ſenſuũ inſtrumentis: lingua ſola: cuius opa leuiſſima eſt: relicta eſt. quãobrẽ quæ uis in aliis ptibus ad alia munia diſtributa erat: illis minus valẽtib9 oĩs collecta eſt in vnã linguę vim & operã. An qm in ſenio ſolo ſapiẽtia extat. ſi qñ extare cõtingat. ſapientia vero ad ſe patefaciendã magna dicẽdi potẽtia eget. quãobrẽ a natura id relictũ eſt ſenibus inſtrumẽtũ dicẽdi: vt ſi ſapientia cõtingeret: poſſet ut decet: patefieri: multiſq; cõferre. proinde qñ in ſene ſapientiã eſſe acciderit: quod raro ẽt fit: tũ oratio ſenũ & grauis & numerata ꝓfluit. illa vero

abſente:qđ frequētius cōtingit:opa linguæ manente abuſum accidere oportet.tū.n.multa minuſq; oportuno ac inutilia eadēq; ſępi⁹ referunt:quæ garrulitas ipſa eſt.

PRO. 367

QVr debiles effecti a/morbo vel inedia vel labore frigidi ſunt:a/cibo & potu calidi reddūtur ac fortes. An qa in inedia & morbis multa excudūtur a/venis & corpore:quę in rōne partiū totius hēbant atq; familiaris caliditatis participia:qbus ꝑditis ſubiuit aer.q̄obrē debile corpus reſtitit:q; diminutū eſt ſuis ꝑtib⁹:frigidū ē redditū ab aeris frigiditate.cib⁹ vero & potus reſtituūt amiſſas ptes atq; calorē afferūt.vñ repellit aer ab alimēto replēte.& qđ erat frigefactū ab aere:eo eiecto:calefit ab alimēto.ſignū.nāq; ea nutrimēta & potus id ꝓſerti faciūt:q̄ & mollia ſunt atq; modice calida.mollia.n.citius ac meli⁹ replēt & vicē humiditatū amiſſarꝫ ſubeūt.atq; caliditate ſua addita corpis caliditati ꝑmanēti reddit caliditas par priori. An qa eiuſmodi corpora ita natura cōſtituta ſūt:vt quouſq; nō fuerit ī termis ꝓprię q̄titatis & q̄litatis interim ſeſe augere & calefacere & refrigerare ualeāt:vt ad termios ꝑficiſcāt:mō nihil ſit īpedimēto.q̄obrē vbi ea corpa receſſerint & a/q̄titate & q̄litate ꝓpria ſuapte uatura ad illarꝫ termios redire uolūt.ueluti ignis qū extra ꝓpriū locū fuerit:redire nitit ſuapte uatura ad locū ſuū.& aq̄ qū calefacta ſit reuerti ad frigiditatē ꝓpriā.Verū tamē qū cib⁹ & potus & nutrimentū aberit:reditio fieri neqt in corpore.eo vero ꝓſēnte atq; habili reditio fit.Nāq; calor corporis vitalis agere vult in ſubiectū nutrimentū & agēdo auget ſe:atq; dū ſe auget:ēt corpus replet.vnde receptis iis:quæ erāt amiſſa:fit:vt debiles euadant fortes:& infrigidati qui erant:caleſcant.

PRO. 368

QVr arq̄tus febriētib⁹ ſupueniēs ante ſeptimā diē mal⁹.ſeptīa & poſt ſeptimā bon⁹. An qa criſes:q̄ ante ſeptimā fiūt:nō ſūt niſi acutiſſimorꝫ & furētiū humorꝫ.criſiū vero ea:quæ cōpleta fuerit:ſoluēs ęgritudinē optima eſt.q̄ minus cōpleta:nō ſolū minus ſoluit:ſed ēt indicat aut virtutis debilitatē aut humorꝫ malitiā aut utrāq;.idq; maxie ante ſeptimā:quorꝫ vnūquodq; malū eſt.arquatus gnēt cōnumerat inter criſes impfectas:quæ ſi ante ſeptimā ſupuenerit:eo potius eſt malus:quo magis furētis materiæ eſt.criſes uero:quæ die ſeptima & poſt ſeptimā eueniūt:nō acutiſſimarꝫ ſunt materierꝫ:ſed earꝫ:quæ aliquā accepterūt cōcoctionē:quarꝫ ꝓpulſio oīs bona eſt:ēt ſi fuerit impfecta. An qa dies:q citra ſeptimā ſūt:plurimū in principio ęgritudīs collocant:in principio vero ęgritudinis natura oīa volūt eſſe quietiora.idq; bonū habet.aurugo uero:quæ ante ſeptimā ſupuenit:qū in pricipio appareat:motū magnū indicat nō quietē.quāobrē nō uatura manēs mala eſt.qū vero ab augmēto:qđ a/ſeptima plurimū incipe ſolet:apparuerit:indicat virtutis potētiā atq; humoris facilitatē:qđ bonū eſt.ī incremēto.n.materia aliquo pacto cōcocta ē. An qa dieb⁹ citra ſeptimā fuant in corpore humiditates multę anteacti victus:quæ lentore ſuo nō ſolū ꝑñt ligatā cōtinere & refrenare bilem:ſed ēt impedire exactā actionē naturæ in ea:qbus cōſumptis intra primā hebdomadā etiā ſuadēte natura:qum deſideria comedēdi ſuſtulerit:fit:ut uirtutis actio in materia exeat exacta.quæ qū ꝓpulſio ſit:velut in arquato eſt:bona eſt.At vero qū ēt humiditates cōſumptę nō eſſe credunt tpe:qđ ſeptimā antecedit:aurugo ſeſe oſtēderit:indiciū facit:ordinē rerꝫ naturaliū nō ſeruari:bilēq; multā maláq; ad eſſe.qppe quæ nō poſſit ab humiditatib⁹ vinciri & cōtineri ut decet.ꝑinde labores duo natura ſubire cogit:alterꝫ cōſumendarꝫ humiditatū:moderādę bilis alterꝫ.qđ malū eſt. An qa res ita hēt in aurugine:vt in ſudorib⁹.Dictum nāq; eſt:ſudores:qui a/tertia die febriētib⁹ cœpint apparere:hi & oēs:qui criticis diebus ſequētib⁹ fiūt:boni ſunt:qui nō in criticis:nō boni.ſic & arquatus ille eſſe bonus cēſendus:q criticis fit dieb⁹ ēt ante ſeptimā:qui fit nō criticis:ille malus eſt etiā poſt ſeptimā.vt malus itaq; erit arquatus die ſexta apparēs.ita etiā malus octaua die.& vt bonus ſeptima/nona/vndecima/& q̄rtadecima:ita bonus tertia & qnta die apparens.eſt.n.criſis:quæ tū bona habet:qū die critica:mala:qū nō critica fit.idq; in oībus materiis vel acutiſſimis uel nō acutiſſimis.qnimo illud eſt intelligēdū.Nā Hippocrates & Galenus de aurugine citrina nō de nigra locūtur.quippe q ad ſubcoſtale dextrū & hepar:in quo bilis rubea gignit & ſeruatur ſequeſtrata:diſputando rē referūt.quod & ſi ita hēat:nihiloſecius eadē audiri poſſunt de arquato nigro adhibita ſola ꝓportione:quæ eſt inter bilē rubeā atq; nigrā.motus.n.nigrę fiunt eo longe pluribus dieb⁹:quo q̄ rubea nigra minor & ineptior eſt.quaſi pro una die in opera rubeę bilis ſumenda ſit hebdomada in opera nigrę.

PRO. 369

QVr qum Hippocrates ſcribens in aphoriſmis:ex plurimis autem paſſionibus puerulorꝫ alię qdē in quadraginta diebus:alię in ſeptē menſibus:aliæ in ſeptē annis:quædam uero iam ad pubem accedentibus iudicantur.nō etiam meminit paſſionū:quæ in quarta/ſeptima/vndecima/quartadecima atq; cęteris diebus iudiciariis:quæ citra diem quadrageſimā ſunt:ſolent iudicari. An quia paſſionum aliæ ſunt acutæ:quæ citra quadrageſimā:aliæ diutinę:quæ uel in quadrageſima uel ultra quadrageſimā iudicantur.De acutis uero compertū erat uel aliis in locis explicatū.vt citra quadrageſimā terminarentur.atq; iccirco prętermiſit repetere.De diutinis uero:qum nō dum:ut ſe haberent:determinatū eſſet:vt intelligerentur:eo modo diſputauit. An qa qū de oībus ab Hippocrate ſcriptū eſſet:negligētia ſcriptorꝫ dies:quæ citra q̄dragеſimā ſunt:ꝑtermiſſę ſunt. An qm̄ in eo aphoriſmo explicata eſt ꝓprietas quędā puerulorꝫ circa terminos paſſionū.q̄quidē ætas illa

iudiciarios quoſdā dies hēt. qui aliis in ętatibus non reperiunt: ueluti ſunt ii: quoꝝ meminit. quáobrē non oportet intelligere de diutinis ęgritudinibus in aphoriſmo diſputari. neq ſuſpicandū eſt ꝑtermiſſum eē verbū diutinę. neq id verbū: neceſſariū eſt addere vel ſupplere. qm̄ ꝓprietas ętatis circa iudiciarias dies cōtēplat. non longinqtas aut breuitas tpis ipſaꝝ paſſionū. ſignū. nāq in calce aphoriſmi explicatū ſubditūq eſt. vt cæteræ ætates ſint priuatæ illis iudiciariis. Siquidē inqt: quæ pubem tranſeūt: cōſeneſcere cōſueuerūt. hoc eſt: paſſiones iudiciariā diem in reliqua hominis vita nō inuenire conſueuerunt. Quod ſi aliquę in iuuenibus ſenibuſq paſſiones viſę ſint poſtq̄ acciderint: ſeptē menſibus vel annis iudicari: id eſſe rariſſimū: & veluti accidentatiū. Nā inuenti ſunt aliqui: qui vſq ad quadrageſimū annū macie magna affecti vixerunt. deinde perpingues redacti natura ſunt. alii cōtraria rōne ſe habuere. itē alii ante quartūdecimū annū cōnubii filios nullos genuiſſe: qui exacto eo tpe plures filios produxere. vt alii: qui cęperūt facere prolē: deinde multis annis nequeuntes generare: tandē reſtituti ſunt ad generationis valetudinē. Quinetiā aliqui ad trigeſimū quintū annū incidunt ægritudinē: a/qua ſi euaſerint: diutiſſime ſalubriterq viuūt. quáobrē apud veteres obſeruatū creditūq eſt: ſenes ſi ſexageſimū tertiū annū: quē ſcalariū appellarunt: tranſierint: diutiſſime viuere. ꝑinde ac ſi eo anno ſolueretur quæcūq cauſa intrinſecus manens poſſet ęgritudinē lętalem excitare. ea. n. vel raro cōtingunt: vt dictū eſt: vel nō ęque proprie & exacte tractantur aliis in ætatibus: vt in pueritia expediūtur pueroꝝ paſſiones. veluti criſis ꝓprie & exacte in calidis puriſq cauſis: improprie ac diminute in frigidis impuriſq materiis fieri cupit. An qa differentia eſt inter morbos & paſſiones. morbi. n. intelligūtur: quicūq ſanis accidunt. paſſiones vero ſunt affectus quicunq ab ineunte ętate primoq ortu cōſtant. atq veluti habitus vna cū homine naſcūtur. quandoquidē Hippocrates in ſupioribus vocauit ægritudines de quibus diſputauit: νοσήματα. in hoc vero aphoriſmo mutauit nomen dicens πάθεα. quorum uerborum & mutationis rationē ſi nō temere facta ſit: ſi ſeruare velimus: oportet differentiā memoratā introducere. Ergo affectus & veluti habitus: qui cū puerulis vna naſcūtur: ita ſe habent: vt eoꝝ alii in quadraginta diebus iudicentur: alii in aliis tēporibus: vt ait aphoriſmus. Nam eoꝝ affectuū vnus eſt color fuſcus & quaſi viridis: quē intra quadraginta dies mutant infantes: q fuſculi virideſcentes ue o ti ſunt. alter eſt veluti macies: qua ſoluūtur: ſi nō in quadraginta diebus: liberātur tamē intra ſeptē menſes aut ſeptē annos. Eſt etiam debilitas crurum atq dorſi: & colli: qua plæriq affecti ſtare & ambulare ad oportuna tempora nequeūt. quē affectum in ſeptē annis mutare conſueuerūt puerulі. eiuſdē generis eſt balburies: & linguæ quædā obligatio: quæ quibuſdā puerulis intra ſeptē: quibuſdā intra quattuordecim annos ſoluitur: quibuſdā per omnē vitæ curriculū manet. ſimili ratione ſe habēt affectus quidā circa dentes. nam quibuſdā puerulis mali & corroſiles dentes primū & per quædam tēpora oriuntur & manent. poſtea validiores & pulcri producūtur. ſic etiā alii: ſunt affectus circa oculos & aures & alias corporis partes. qui vna cū puerulis veniunt: mutantur deinde ſuis quilibet tēporibus. Verūtamē intelligere oportet. aphoriſmū dicere ſpaciū tēporis: quo ſoluitur & mutatur affectus. non vltimū temporis. vt in quadraginta diebus hoc eſt intra quadraginta dies: nō aūt die quadrageſima. & in ſeptem menſibus hoc eſt intra ſeptē: nō aūt ſeptimo menſe. & intra ſeptē annos: & nō ſeptimo anno. affectus. n. & habitus iudicātur ſucceſſim in tēpore: nō vniuerſim in vltimo tēporis. veluti criſis per ſanguinis fluxū fit die ſeptima non in ſpacio ſeptē dieꝝ. quáobrē ita ſe re habente conſtat: inanem eſſe differētiā illam in aphoriſmo: quæ fit inter acutas & diutinas ægritudines. & vt inane eſt ſuſpicare: prætermiſſum eſſe verbū diutinę: ita inoportunū eſt: illud ſupplere. ſiquidem ab aphoriſmo omnes affectus & paſſiones cōceptæ ſunt ut affectus nō vt acuti & diutini ſunt & ſi affectuū aliis alii ſunt faciliores/minoreq tēporis ſpacio iudicentur.

PRO. 370

QVr aere turbido atq ſub pluuiā manente in littoribus oriſq maris citius pluit in aquaꝝ refluxu q̄ affluxu. quod præter cætera loca maxime vulgoq ſpectare licet Venetiis. An quoniam affluxus fit cū uento ſemp quodā. quorſum. n. aqua fluit: eorſum etiā pellit aerem: qui tangit aquā. is pulſus aer ſuperiorē eodē verſum pellit. atq eouſq res ita fit: quouſq vis mouentis aquæ protendi in aere poteſt. per vniuerſum aūt mare: quod ad littora profluit: aer: qui ſupra mare & littora inſidet: uniuerſus pellitur: atq aſſidue: ut aſſiduus eſt affluxus: & quo ad hoc aut uentū eſſe neceſſe ē: aut aeris cōtinuā ſucceſſionē: a/qua pluuia quodāmodo ſuſtinetur: ne cadat eis in partibus: uel cōmota ſubtus nubes nō tā facile citoq coeat in aquā pluuiā ue. ſępe. n. licet ſpectare: vt a/vento etiā magnæ pluuiæ uel tollantur uel minuātur. atq ut tū liberius pluat: qum ſileat undiq coelū. quáobrē in cōfluxu cauſa eſt: qur impediātur pluuiæ. In refluxu vero & ſi uentus & aeris ſucceſſio fiat: illa fit incipiens a/littoribus uerſus maris profunditatē. In oris uero nulla fit aeris & nubiū ſummotio. id. n. vnde motio incipit: quietū eſt. ſed inibi nullo impediente ac ſilente vniuerſo coelo cōcidunt nubes in aquā & pluuias. An qm̄ qum refluxus fit: tū magna gignitur locoꝝ inferioꝝ inanitas. tanta enim hæc fit: quantū ſpacii cōplebat magnitudo aquaꝝ: quæ fluendo aſcenderant. Qum igitur in ima aeris parte inanitas multa gignitur: ea facit principiū ſuperiori aeri madenti grauiq atq nubibus multū humeſcentibus ut cōcidant in locum: qui datur: inferiorē. atq ut ad caſum primoꝝ par-

tium ſuperiora etiam corruant. quo caſu fit coactio nubium. & aqua atq; pluuia. Quã obrem cauſa ea eſt in tefluxu: vt pluuia fiat. in affluxu vero omnia replẽtur. atq; a/repletis imis ſedibus aeris veluti fulturis ſuſtinentur ſupna: ne cadant. caſus autem dũ non fit: neq; pluuia fieri põt. atq; iecirco in confluxu minus pluuiæ gignuntur. PRO. 371

QVr orationis omnis ſiue latina ſiue grçca ſiue barbara fuerit: elemẽta: quæ vocales nũcupãtur: eadem ſunt. oẽs. n. habẽt haſce. A. E. I. O. V. & nõ alias: q̃uis figuris uariis ſcribãtur: atq; diuerſis appellationib⁹ nominẽtur. quã obrem nulla eſt dictio vel grçca vel barbara: quã latinis litteris nõ ſcribatur & proferatur. neq; quã græcus vel barbarus poſſit pronũtiare. An id ipſum accidit: quia vna prima hominũ fuit oratio: qui primũ producti fuerunt. gentiũ. n. plærçq; ſunt: quæ de principatu primaq; hominũ origine certãt. Aegyptii ſe primos apparuiſſe defendũt. ſic Perſç & Syrii. Grçcoꝝ maxime Athenieẽſes αὐτόχθονας ſe vocarũt & putarũt. primç igitur hominũ ſtirpis prima oratio fuit in qua & elemẽta prima & primæ vocales extiterũt. deinde aucto numero hominũ atq; patẽte ad habitandũ vndiq; terra deriuatç ſunt paſſim variæ nationes: quæ auitã orationẽ capientes ſeruarũt. a/locoꝝ vero & diſtantiũ cõditione & negligẽtia quodã modo corruperũt. nãq; figuras & appellationes elemẽtoꝝ corruperũt atq; etiã magna ex parte cõſonãtes: vocales uero retinuerũt. quã obrem omniũ linguaꝝ eaſdẽ vocales eſſe accidit. An quia vocales oẽs in oris partibus gignũtur: quæ a/faucibus aduſq; labias digeſtç ſunt ordine. ac iis partib⁹ adhibita preſſione & laxatione. Nam in faucibus laxatis gignitur ſonus. A. & paulo citerius ac p̃ſſius gignitur ſonus. E. tertio ac veluti in medio tractu qui ſub palato eſt gignitur. I. quarto loco ac citra palatum addita p̃ſſione maiore cuditur. O. vltimo & in labris etiã cõpreſſis exprimitur. V. loca aũt eiuſmodi oris & actionis eadẽ ſunt in cũctis ſuapte natura iccirco nõ niſi quinq; vocales repetiri potuere eædẽq; in oĩbus hominũ orationib⁹. An quia oĩs oratio vox eſt: vocis primæ differẽtiæ variarũt graui & acuto. atq; hoꝝ medio. item vt inter mediũ & graue hiante ſpacio ſemimediũ cõſtitit: ita & inter mediũ & acutũ ſemimediũ alterũ. quã obrem quinq; differẽtiç ueluti gradus ortæ ſunt: quæ vocales ipſç ſunt. nãq; vnuſquiſq; hoꝝ vocis graduũ ſonet oportet. & ſonãdo tantillũ maneat. manẽs vero ſonus cũ aliquo tẽpore certã & determinatã differẽtiã facit. quod ſuũ eſt vocalis elemẽti. quinq; igitur differẽtiç vocis quinq; extiterũt vocales: idq; ſuapte natura. quã obrem & omniũ quinq; eçdẽ manſerũt vocales. Siquidẽ & ſi in inſtrumẽtis muſicis & fidib⁹ etiã paruo manente interuallo inter quaſlibet duas ſoni differẽtias ſectio fieri infinita poſſit. arſq; muſica plurimas fecerit: illa oĩs reiecta eſt ab humana oratione: quæ qum nõ cõſonãtiã ſit ꝑmiſſura: animi dicẽtis ſenſa reprçſentare audiẽti vult. ea vero reprçſentatio vt nõ celerrima & p minutiſſima agẽda eſt: neq; tardiſſima & p lõgiſſima: ita menſurã ſuapte natura deſiderat. qua facile & aperte & ꝓnũtiari & audiri poſſit. a/qua qui dicẽdo celeritate aut tarditate diſceſſerit: is veluti garriret aut ruderet boaret ue reprehẽditur. quũ itaq; omnis alia acuti & grauis differẽtia inepta ſit orationi: quæ vero p quinq; gradus vt dictũ eſt: cõuenientiſſima eſt & naturalis. differẽtiçq; tales vocales ipſç ſint: fit ut omniũ loquẽtiũ eædẽ quinq; cõperiãtur. eſſe aũt vocales differẽtias illas: videre licet. nãq; vocalis. V. eſt grauiſſima inter vocales voces. I. uero acutiſſima: media inter haſce eſt. A. & iter. V. &. A. eſt. O. inter. A. &. I. eſt. E. nanq; vocalis. O. clarius ſonat q̃. V. &. A. clarius q̃. O. ſic &. E. clarius q̃. A. I. uero omniũ clariſſima eſt. dipthõgi uero & ſi e/duab⁹ uocalib⁹ cõpoſitç uideãtur parere mediũ inter uocales illas: ex q̃bus cõponũtur: nõ tamẽ pariũt: ſed omnis dipthõgus aut in uocẽ alterius uocalis finit: uel priore uocali ſemicorrupta atq; ueluti ſemiuocalis uel cõſona redacta: aut uocaliũ duaꝝ cõgeriem ꝑfert nõ mediũ. nãq; ut noſtra tẽpeſtate qui latine hoc eſt oratione artẽ habẽte locũtur: dipthongum. A E. in. E. proferunt. & in dipthongo. A V. ſeruatis utriſq; uocalibus atq; congeſtis proferunt. in qua pronuntiatione non fit medium aliquod inter uocem. A. & uocem. V. Antiquitus uero ſi dipthongus. A E. proferebatur ut. A V. ueluti Appuli eam pronuntiationem etiã nũc ſeruant: etiam congeries eſt uocum non mediũ inter uocales. nec aliter res ſe habet apud Græcos. qum itaq; uocales ſint differentiæ acuti & grauis & hç ſint uocis etiã pronuntiantiũ & non aliæ: manifeſtũ eſt omniũ eaſdem uocales eſſe. PRO. 372

QVr ſumpto cibo ſputa & excreatus multi fiunt: ac maiores & frequẽtiores: ſi cçna prandium ue maius & plenius fuerit. An quoniã ab aſſumpto cibo & potu multa pituita circa fauces generatur & cõgeritur. illic. n. multæ ſunt ſpongioſæ carũculæ: quæ pituitã facile & generãt & continent. ita. n. a/natura conſtitutæ ſunt: vt os & fauces humidas redderẽt: quæ ab aere: qui reſpiratur: & a/loquẽdi frequentia poſſent deſiccari: atq; in commodũ afferre. An quia dum ſumitur cibus & potus omnes partes: quæ vicinæ ſunt ori & gulæ ac vẽtriculo madeſcũt non aliter: q̃ madet omnis humus: quæ vicina fluuiis eſt. quam obrem vt is lentor: vt aduẽtitius repellatur: cçteræ partes vna cum madentibus repellunt per eas inanitates: per quas ingreſſæ ſunt. quare vndequaq; repulſæ cogũtur in globos. atq; per os expuũtur: qui eo maiores erunt: quo maior & plenior cibi fuerit aſſumptio. An quoniã in ventriculo magna ſemper eſt pituitç copia. qum igitur cibus ſumitur: is ſupra pituitã cadit: ab eoq; pituita premitur: ipſa p̃ſſa vbi deorſum ire nequeat: ſurſum pe-

tit vſq adeo:vt ad gulā aſcēdat.vnde vt res ſepta ingrataq gulæ per ſupnas partes & fauces elicitur:quod eo abundātius fieri accidit:quo maior cibi cumulus colligitur in vētriculo.quod in longis magniſq prandiis fieri ſolet.ſignum.nihil enim pituita illa aut cibi aut potus aut vtriuſq dum ſpuitur:ſapit.

PRO. 373

QVrquæ frangūtur ab ictu ſuper duro frangūtur. An quia corpus:quod percutitur in molli veluti aere vel aqua:nihil aut minimū patitur ab iciente.ſed ſociato cum eo cōcurrit findendo molle:in quo eſſe cōtingit.quā obrem potius pellitur aut rapitur q̄ pcutitur.pulſa vero & rapta nō frangūtur.& ſi moueātur. An qm̄ in molli ſubiecto fit mutua actio.nāq quantū iciēs agit in corpus frangendū:tantū hoc agit in molle ſubiectū.& quātū frangendū agit in molle ſubiectū:tantūdem molle ſubiectū agit in id:quod icit.nāq dum inferius p̄mitur:cedit:& locū faciens intrāti:idq celerrime:ſurſum eadē celeritate aſcēdit:vt locū occupet:quē reliquit pcuſſum corpus.ſed vbi occupatum illū inuenit a/percutiēte:verberat ipſum.quo verberato vis eius pcutiens remittitur.vnde non vniuerſa in corpus frangendū incūbit adeo:vt frangere nequeat. An quia ſuper duro qum pcutitur frangendū:vis frangēs duplicatur.quæ in molli ſimplex dūtaxat extat.nam a/duplici frangitur:quod a/ſimpla nō frangitur.duplicatur quidē:nam ſubiectū durū feritur a/frangēdo percuſſo.durum ſubiectū vbi nō recedit:accedit.eſt.n.motū.accedēdo uero repcutit.quā obrem duas pcuſſiones patitur corpus frangendū:quod mediū eſt inter ſubiectū & iciēs.In quo euenit:qū percutiēti cedendū ſit:nō poſſit aūt cedere deſcendēdo nō etiam aſcendēdo:cedat oportet in latera.quod vbi ſm totū ceſſio fieri nequeat fit p partes:ceſſio in latera uero per partes fractio eſt.vel extenſio veluti apparet qum ferrū ſup incude malleādo extēditur. An ſuper duro frāgitur.q impoſſibile eſt duo cōtraria eſſe in eodē ſubiecto.Nāq qum ſubiectū eſt cū vno cōtrarioꝝ:manet quidem nō repugnāte natura:cū duobꝰ cōtrariis non manet repugnāte natura.quā obrem ſi ſubiectū manſurū eſt:neceſſe eſt vnum non duo cōtraria eſſe.ſin vero duo cōtraria tendant:vt ambo ſimul ſint:impoſſibile eſt ſubiectum manere idem.frangendum corpus itaq qum inter duas percuſſiones contrarias eſſe contingat:illæq ſint profectæ a/ſuis mouentibus e/regione:manere ſubiectū vnum vtriſq nō poteſt.ſolui itaq in partes & non vnum eſſe/neceſſe eſt.quod fractio eſt vel etiā extenſio.ſignum.nam in natura rerum multa fiunt:quæ nullo pacto fierent:ſi impoſſibile non eſſet ſecuturum.nam qum impoſſibile eſt vacuum eſſe:futurūq videatur eſſe vacuū:terra & aqua p ſe aſcendit:ne impoſſibile reciperetur.

PRO. 374

QVr piſces & alioꝝ animalium carnes ſale maceratę rubeſcunt.qum caro ſuapte natura ſit alba. An quia rubedo color eſt vnus e/mediis inter albū & nigrū.quoꝝ contrarioꝝ quantū alterum mutatur:tantundē efficitur mediū tendens uerſus alterū.caro igitur qum alba ſit ab acie ſalis:quæ calida & ſicca eſt:mutatur atq ad mediū tranſigitur.potius autē ad rubrū tranſigitur q̄ ad aliud mediorum genus eo:quoniā caro de ſanguine genita eſt.omne autē genitū & id unde gignitur ita ſe habēt ut manētia incorrupta ſi mutētur a/cauſis cōtraria ratione ſe habētibus:alteꝝ mutetur:& alteretur uerſus alterum:neceſſe eſt.æs.n.de aquea ſubſtātia genitū eſt frigore cogēte:cui ſi adhibita ſit caliditas:pars etiā manēs liqueſcit in aqueū.& argentū uiuum de ignea natura productū frigido ſpiſſante:a/calido mutatur in igneū uaporē ita:ut euaneſcat nemine qcq̄ ipſius uidēte.atq rurſus a/frigido tactus idem uapor redit ut erat.ueluti cōpertū eſt in officinis:in quibus per argentum uiuum inaurātur vel argentantur alia metalla.caro itaq qum mutatur a/ſalis acie:verſus ſanguinis naturā mutatur:iccirco rubeſcit potius.ſignū.nam rubeſcit caro quoq p̄ſentia ignis:qum aſſatur.carnem fieri intercedēte frigiditate.indicat eius poſitio.quippe quæ ſepoſita eſt a/corde hepate & magnis ſanguinis cōceptaculis. An rubeſcit:quoniā in eo ſanguis multus eſt.ſiquidē venę capillares multę latēt:in qualibet carnis particula:q citraq̄ putreſcat a/ſalis acie corripitur ita:vt nō modo nō putreſcat:verū etiam ne colorē quidē amittat.neq id ſolū fit a/ſale:ſed etiam exiccatur fere omnis humor:qui abūdat in carne:quo cōſumpto veluti offuſcāte nitorē rubedinis:rubor ſanguinis vehemētius ſeſe oſtendit:qui latebat quodā modo in carne.ſignū.nāq pinguia vel oſſa qua ſanguine vacant:ſale macerata:non rubēt.cor & hepar qua ſanguine abundent:magis rubent.piſcium vero:qui ſale macerati minus rubent:aut maleſani erant:qum expiſcati:aut non acri ſale conditi ſunt.

PRO. 375

QVr humorum naturalium:qui potiſſimum humano in corpore ſunt:vnus eſt albus:quam pituitam & phlegma vocant:rubeus alter:appellatus ſanguis.tertius croceus:quæ bilis rubea vocatur & cholera.quartus niger:quam melancholiam & nigram bilem appellant. An quoniam omnis humorum generatio fit duobus in locis ventriculo & hepate.vētriculus neruęus eſt & albus ac frigidus.hepar carneum rubrum atq calidum.quam obrem qum cibus potuſq manſi ſint ac in ventriculum excepti:ita redduntur:vt ventriculus ipſe eſt.aqueſcunt itaq atq albeſcunt.vnde primus humor extitit atq albus.hoc autem ita ſe habere:uidere licet in ſtirpibus.In his enim humor:qui citra fructus eſt:aqueus atq albus primum eſt.Vnde etiam plæriſq antiquorum philoſophorum creditum eſt:primum principium omnium eſſe aquam.& latinorum

elegātiores idem ſentiētes dixere: aquā vocatā eſſe: a/qua viuitur. Deinde primus ille humor ab he-
pate excipitur: atq; afficitur quoq;. verūtamē affectio varia fit: qum humoris ipſius primi uarias cō
tingat eſſe partes. nāq; partes profundæ & tenuiores in eo ſunt ac frigidiores: quæ nihil ab hepatis
ui patiūtur eo: ꝙ latētes ſunt ſemꝑ ſub craſſioribus. & qm̄ tenues. ac plus aliis frigidę. quā obrem al-
bæ remanēt: vt erāt. Aliæ item partes actionē hepatis patiūtur. quā obrem rubeæ fiunt veluti ipſm
hepar eſt. idq; nō etiā modo eodē. nāq; craſſiores partes vbi actionē rubedinēq; atq; ſimilitudinem
hepatis exterius ſuſceperūt magna genuinaq; frigiditate illā cōſtrinxere adeo: vt in nigredinē ver-
terint. hepatis etiā caliditate ſuperata. vnde bilis nigra genita eſt ſicca frigida nigra atq; terreſtris.
quæ vero partes modeſta craſſitudine fuerunt. hæ & rubeę redditæ ſunt & calidę. in quibus qum fri
giditas nō eſſet tanta: vt caliditatē accedentē vinceret: vt in ꝑdictis: ſed eo minor: vt potius victa
ſit: generata eſt ſubſtātia rubea atq; calida. In quā victoria caliditatis nō modo pulſa eſt frigiditas:
ſed etiā ab eius exceſſu pars eſt ſubtiliata atq; veluti in flammā verſa eſt: quę bilis rubea eſt: ac ſimi
lis aquę: in qua colatus eſt crocus. pars vero quę exceſſum caliditatis paſſa nō eſt: rubea māſit & tē-
perata ſimilis ipſi croco: veluti ſenſere doctiores. An quia hoc ipſo maxīe hepar differt a/cor-
de. ꝙ in hepate plus ignis ineſt: in corde plus caliditatis naturalis. quā obrē ad refrigerandū hepar
opus eſt aqua igni cōtraria: quæ in cibis & potibus eſt. ad cor refrigerandū ſatis eſt aer: qui reſpira-
tione introducitur. ignis itaq; magnus manēs in hepate cauſa eſt: qur vehemēter rubeū ſit. rubrum
.n. nō a/calido: a/luce multa: quæ in igne eſt: generatur. ſiquidē qū ſubſtātia fuerit tenuis ita: vt pe-
netrabilis ſit a/lumine: fuerit q; opaca & craſſa ita: vt nō omne lumē admittat: niſi magnum & vali
dum. tum ſi cum ea fuerit eiuſmodi lumē: rubrum gignitur. quod nos docuit caſus quidā in rebus na
turalibus. nāq; qum in occidēte oriēte ue nubes craſſa ceciderit inter oculos noſtros & Solē: tū ru-
bea etiam diuerſis gradibus rubedinis variata ſpectatur. in iride quoq; ſpecies quędā ruboris appa-
ret: a/lumine & opacitate nubis generata. cum tenera igitur ſubſtāria: vt dictū eſt: cōfecta ex aqua
multa & pauca terra: vt ſit opaca & penetratilis: plurimus ignis miſtus hepatis corpus ꝑrubrū pro-
duxiſſe ꝓbatur. cibus verò & potus in ventriculū excepti humeſcūt atq; aqueſcūt ita: vt aut nullā
aut paruā teneāt caliditatē. Eſt aūt eadem humiditas in vētriculo genita diſſimilaris quodā modo.
quādoquidē aliquę partes eius ſunt craſſę: aliquę tenues: aliquæ mediocres. Nā tenues ortæ ſunt a/
natura aquea: quæ in potu & cibis comeſis inerat. craſſę a/natura terreſtri: quę præſertim inerat in
eiſdem. item mediocres: quæ ab aerea eorundē profectę ſunt. harꝫ trium partiū duæ cōtinuerūt in-
flammabilē materiā: craſſę & mediocres eo: qm̄ ortæ ſunt ab iis: quæ nō ſunt cōtraria igni. illę vero
tenues aut nihil aut minimū naturæ inflammabilis optinuerūt. ꝙ igni oppoſitæ eſſe uidētur. quinēt
cōtinentiū inflāmabilē materiā craſſiores & minores fuere: ac minus cōtinuerūt eo: ꝙ terreſtriores
& frigidę ſunt. mediocres uero & lōge plures extiterunt: ac multo plus cōtinuerūt eo: ꝙ aereę ma-
gis. Item & harꝫ mediocriū aliquę ſubtiliores: aliquæ certo mediocres. verū tamē quo illę fuere ſub
tiliores: eo pauciores fuere. hę uero quo fuerūt certo mediocres: eo fuere plures. atq; quo illę fuere
& ſubtiliores & pauciores: eo fuerūt plus materiæ inflāmabilis cōtinētes. hę uero quo certo medio-
cres magis & plures: eo magis mediocrē materiā inflāmādi optinuerūt. ita poſtulāte & cogēte na-
tura aeris. unde utręq; ortæ ſunt. Hāc igitur humiditatē trahēs ad ſe hepar: cōtinēſq; in ſe ipſo cale
facit & rubefacit eo: ꝙ in ea lucidū ignē gignit ex omni inflammabili materia: quā in ea eſſe cōtin-
git. quā obrem nō etiam par ſanguis gignitur ex humiditate tracta ab herbis/ leguminibꝰ ue: ei: qui
generatur ex humiditate electa e/carnibꝰ/ouorꝫ ue uitellis. neq; ſimiliter calidus aut rubeus. Verū
tamen ignis: qui genitus eſt in partibus craſſioribus paruus eſt adeo: ut manere non poſſit. obruitur
.n. ac extinguitur a/magnitudine & frigiditate craſſarꝫ partiū. obrutus uero extinctuſq; ignis nigrā
ſubſtantiā relinquit eam: in qua erat. ueluti uidere eſt in carbonibꝰ terreſtris ſubſtātiæ. in his. n. qum
ſubſtātia inflammatilis cōſumpta eſt: obruitur & extinguitur ignis a/carbonum ipſorꝫ quātitate &
qualitate cōtraria: carbones nigerrimi reddūtur. quod fieri ꝓbatur eo: quoniā extincto igne ubi ni-
hil adhuc ueſtigii fecerit: priuatio ſola luminis ſuccedit. lumine uero omni ablato & albedinē omnē
auferri neceſſe eſt. quare nigredinē adeſſe oportet. quæ ꝓprie nō aliud eſt: q̄ colorꝫ omnium certa
priuatio. Extincto itaq; igne in partibus craſſis: manifeſtū eſt: vt nigrę remanēt atq; ſiccæ & frigidæ
& grauiſſimę. ac eo pacto redactæ ſunt ipſa bilis nigra. ac ſanguinis fęx. Quinetiā in mediocribꝰ hu
miditatis partibus generaī nihilominus ignis tam in iis: quæ certo ſunt mediocres: q̄ quæ ſunt ſubti-
liores. ſed is nō extinguitur. multus. n. eſt ob multā materiā inflammatilē: quæ eſt in eis. & non eſt in
ſubiecto cōtrario. manet itaq; miſtus & cōpoſitū reddit & calidū & rubeū ui & lumine. ſed tamē in
ſubtilioribꝰ vis caloris exceſſit cōſentiēte ſubiecto ſubtili. rubedo vero euaſit multo clarior ac ad lu
cem vergēs. ꝙ in ſubiecto minima eſt opacitas. quā obrem genus aliud humoris ꝓductū eſt: quæ bi-
lis rubea vocitatur: ſubtiliſſima/calidiſſima atq; rubore claro & lucido vſq; adeo: vt auro puro vel
aquæ tinctæ croco ſimilis ſit. At in partibꝰ certo mediocribꝰ ignis mediocris genitus eſt ob medio-
crem materiā inflammabilē: qui nō etiā extinctus eſt tolerāte ſubiecto. In quo qum eſſet mediocris
opacitas: ac miſtus eſſet ignis: genitū eſt aliud genus humoris quantitate maximū/ caliditate tēpe-

ratum colore rubeũ/rubore mediocri. qualis eſt pomoꝝ & ceraſoꝝ & floris croci quē humorē ſan-
guinē appellarunt. In tenuibus vero partib⁹ humiditatis antea dictæq; aqueæ erāt: nihilq; hacte-
nus habuerūt materiæ inflammabilis: nō etiā ingenitus eſt ignis. & ſi aliquā paſſę ſint caliditatē. quā
obrem albę remanſerūt & ſuapte natura frigidæ/atq; humidæ. quem humorē pituitam appellarūt.
quibus ita ſe habentibus patet qur vnuſquiſq; quattuor humorum naturaliū vario non eodem co-
lore affecti ſint. PRO. 376

QVr cancroꝝ genera ſi vel aqua clixētur vel prunis aſſentur: rubeſcūt: qū fuſca ſint. An ga
teſta eoꝝ rubea ſuapte natura eſt: ſed a/ſitu: quē contrahūt cōtinue viuēdo in humore: vel te-
gitur ille rubor: vel cum eo miſcetur ita: vt viridaſcere videātur vel nigreſcere. quā obrem qū vim
ignis ſenſerint vel feruētis aquę: ſoluto ſitu illo aut deſiccato detegūt luborē genuinū. An qm̄
eoꝝ teſtę cādidę ſunt, adeo: vt fere lumē funderēt: quod cernere licet: ſi illas fregeris. in humidis ve
ro aſſidue manēdo ſitū veluti nubē atrā obducūt. vnde viridiſcētes vidētur. qum ergo aſſantur eli-
xantur ac deſiccatur ille ſitus ita: vt miſtus candor cū eo: luborē gignat. cādor. n. lumē quoddā eſt:
lumen cū opaco penetratili rubrū gignit. vt videre eſt in iride/& nubib⁹ opacis: quibus Solis lumē
infuſum fuerit. An qm̄ in teſtis ipſis ſanguis quidā ineſt maxīe ſubtilis & igneus. idq; vt illius ca
lore pars ea ſeruaretur viuēs: quæ ſemꝑ externis humoꝝ rigoribus obuia occurrit. qum igitur cocū
tur: tum ſanguis ille ad ſuperficiē teſtaꝝ ui caloris & ſubtilitate illius attrahitur atq; illic cōcoctus &
deſiccatus rubicundas teſtas oſtētat. PRO. 377

QVr ouū in murina natat. idem in aqua mergit. Eſt autē murina vel muries dicas: aqua: in qua ſal
multus ſolutus eſt. quod aīaduertētes cetarii: qum ſardas ſale maceratas ſeruare diu volūt: mu-
riem paſſim infundūt: ſed nō prius muriē ꝓbāt: niſi in ea ouū iniectū natet. An qm̄ in ouo ſem-
per particula aeris ineſt vel immiſta vt tum: qum recēs eſt: vel ſecreta: qum ſeditītiū: vt Nolani di-
cunt: eſt & uetus: quod cernere eſt. nāq; ſi ſuꝑ cuſpide eius altera hebetiore/poſita manu. ouū lumi
ni oppoſueris: ſpectaueris orbiculū ueluti ocellū: q locus aeris eſt. aerē autē illic eſſe: demonſtratur
eo: quia qum illic fregeris corticē: inueneris inanitatē inter corticē & velamē quoddā oui. hic igitur
aer nō tantus eſt: ut ſuſtineat cęteꝝ oui pōdus in aqua pura: aut parū ſalſa. quare adiutus a/craſſitu/
dine aquę/illud ſuſtinere ualebit. multo itaq; ſale ſoluto in aqua tenacitas q̄dā in ea gignitur: quę ali
quātū renitiǔne ſcindaī & ꝓmērī cedat. q̄ cōiūcta cū aere ſuſpēdēte efficit. ut ouū natet: nō mergaī.
quā rē in aliis corꝑib⁹ nō facile reperire licet. PRO. 378

QVr in ſolitudine eſſe nolumus: ſed nō ſolū amamus uiuere cum hominib⁹: uerū etiam aues & ca
nes aīaliaq; extranea domi adeſſe cupimus. q̄n etiā hortos ſerimus & uites uſq; ad feneſtras ocu-
noſtri ducimus. uiolaſq; & ocimū aliaſq; plęraſq; id genus herbas teſtis pulcris delicate alim⁹: & ele
ganter teximus ac dirigimus. neq; hiſce modo ueris & uiuētib⁹ fruimur: ſed etiam pictis gaudemus.
An quia natura dolorē fugimus: uoluptatē ſectamur. dolor aūt quidā gignitur nobis in ſenſibus: qū
idem aſſidue ſentimus. dum uero mouemur aliud ſentiētes tum liberati ꝓſentia doloris /uoluptatē
nāciſcimur: quæ nobis gratiſſima eſt. ſic igitur calētes refrigerari: frigētes calefieri deſideramus: &
mutati gaudemus. Ergo aſſidua ſolitudine dolētes hominū ꝓſentia gaudemus. & aſſidua hominum
cōſuetudo tandē grauis eſt: a/qua trāſeūtes ad cōuerſationē cum auiculis alio modo mutātibus &
garriētib⁹ lętamur. & ab hac cōditione ad uiolas cōuerſi mutatiōe hilaraſcimus. quā obrem quo ua
riata magis fuerit cōſuetudo: eo iucūdior uita ducitur. An qm̄ aīa ſe ipſa ſola gaudet. quod gau
dii munus multifariā eſſe cōtingit. nāq; ſe gaudet: qum in eodē uno manēs ſe uidet. item qū in alte-
ro eiuſdē ſpeciei manentē animā cernit. nam eam ſentiēdo: ſe quoq; modo quodam uidet. ſimiliter
qum in alio eiuſdē generis inſidentē animā cernit: etiā ſe quodā modo uidet. ſiue itaq; homo homi-
nem uideat: ſiue homo Leonē: ſiue homo ſtirpē ſe quodā modo anima uidet & gaudet uſq; adeo:
ut dum cętera deſint amicitiora animalia: adſit ſolū modo id: quod inſuetū extraneūq; eſt: cicurā-
tur mutuo & amicātur & ſocia fiunt. quæ cōſueſcūt. Proinde ſępe uiſę ſunt amicitię hominis atq; leo
nis. & canis & equi: & aquilæ & puellæ. Quinetiā nō ſolū hiſce modis aīa uidet ſe: uerū etiam qum
cernūtur ea: quæ ab anima fiunt. ueluti fabricæ ſunt & arte hornata marmora & ligna & domus &
turres & naues & pōtes ac cętera id genus. in his. n. ſpectra & ueſtigia animæ maxima ſunt. q̄bus in
ſpectris & aīa: quæ effecit ēt ſpectatur. gaudet aūt ſe ipſa: q; ſimilis eſt Deo optimo. is. n. ſe ipſo gau
det: & iis cunctis: quæ ab eo & ꝓducta ſunt & ſeruātur. in eis. n. ab ipſo effectis Deus ipſe quoq; ſpe
ctatur. eodē modo aīa ſe gaudet & iis: in quib⁹ eſt anima uel effecta ſunt ab anima. Ex hiſce videre
eſt: vt: qui gaudēt reꝝ varietate atq; ſe muniūt & auiculis etiā aīalib⁹ & hortis & ſtirpib⁹ hornataq;
effigiis variis & ſculpturis domo ac cæteris id genus: ii hūani elegātes atq; ſm naturā viuētes. q cō-
tra hęc refugiūt ac aſpnātur: ii inhūani barbari atq; agreſtes hn̄tur. PRO. 379

QVr ante adeptionē deſideratę rei ita ſępenumero deſiderio poſſidēdi illā ęſtuamus: vt etiā nul
la alia in re voluptatē maiorē q̄ quę in ea: eſſe credamus. vbi vero illā adepti fuerimus: breui &
poſſeſſionis voluptas cōſeneſcit: & faſtidiū etiā rei poſſeſſæ oboritur quoddā. An quia frequē-
ter res deſideratę mētiūtur: noſq; fallimur cupiēdo. nam illæ facie vna una ue ſpecie ſe præſentant:
qua nos

qua nos allicimur ac ad eas rapimur. alia pleraq; abominanda tegunt. quo fit: vt ob primā ſpeciem
rerū cupiamus: & ipſarū adeptione gaudeamus. ſed interim cognitis iis: quæ latebant: quæq; refugi-
mus: veluti decepti voluptatē in faſtidiū cōmutamus. An quia deſideriū interdum eſt cū paſ-
ſione corporis: interdum abſq; hac ipſa. vt deſiderium bibēdi eſt cū paſſione corporis. afficimur. n.
tum: ꝙ corpus plus iuſto areſcat. deſiderium ſciendi nō eſt cū corporis paſſione. ſcientia. n. nulla ad
corpus ſpectare demonſtratur. paſſio autē corporis vnaquæq; aut defectu aut exceſſu adeſſe pro-
batur. quę paſſiones ut tollantur: deſideratur: aut ut quæ deficiant: addantur: aut ut quæ excedāt:
minuantur. facta itaq; æquatione in hiſce paſſio abit: atq; uoluptas ſuccedit. quæ lęnitas ſenſuum eſt
ob partes corporis ad æquabilitatē redeuntes. in quo uoluptas uſq; adeo manet: quo ſenſus delini-
tus ſit. verūtamē ubi uel manſerit: uel ſucceſſerit eadē cauſa ſupplendi defectum uel minuendi ex-
ceſſum paulatim cōtrariā paſſionē ingenerat. quāobrē fugere oportet atq; faſtidire id: quod antea
deſiderabatur. hac ratione ſitiens potū cupit: & potando uoluptatē capit: ſeuerans autē bibendo
potum faſtidit: quē deſiderabat. Adoleſcens quoq; ardet puellam. ꝙ in eo humorū exceſſus eſt: qui
minui uolunt: idē dum per amplexus minuūtur: uoluptas gignitur. vbi uero minutio exceſſerit: tum
ille puellam abhorret ac faſtidit. qui uero ſcire deſiderat: is abſq; paſſione corporis perfectionē de-
ſiderat: quæ ubi aderit. uoluptatē affert: non tamē cauſa: quæ perfecit: in oppoſitā ut illic affectionē
mouet adeo: ut faſtidiū ſubſequatur. quāobrē nūq̃ pœnituit ſciuiſſe. q̃q̃ uoluptas remittatur quodā-
modo poſtq̃ ſcientia habita eſt. quod accidit ob intenſionē animi erga aliā ſcientiā capeſſendā. nec
aliter res ſe hēt circa uirtutē & pecuniā indipiſcēdā & indeptā. PRO. 380

Q Vr ubi abluerimus manus ac faciem: prius manus exiccamus deinde faciem. An quia con-
ſueuimus ita facere. nāq; ſi conſueuiſſemus faciem exiccare prius: nō etiam manus ante faciem
exiccaremus. An manus prius exiccamus: q͞a prius illas abluimus. prius autē ablutæ ueluti re-
frigeratę affectant exiccari; ac ad priſtinā conditionē reuerti. p̄ſertim ſi manus ament ſiccę: nō ma-
didę aqua manere. An quia ſuapte natura res omnis ſecūda accipit affectionem a/ prima. pri-
mū. n. & principium fons eſt omniū: quę poſt ipm ſunt. quāobrem ſi facies ſit exiccanda: ab eo exic-
cari debet: quod ſiccū eſt: non. n. ab humido exiccari poteſt. ſiccum itaq; exiccans principiū & pri-
mū eſt. madidis ergo manibus & facie non autem facie manus: ſed manibus faciem exiccamus. de-
cens eſt: ut prius manus: deinde facies exiccetur. ſicuti quoq; ratio eadē ſeruatur madefaciendo. &
abluēdo. abluturi. n. faciē nō ſiccis: madidis manibus abluimus. nā quod ſecūdū eſt nō primū in affe-
ctu aliquo: idē eſſe tale: quale primū anteceſſit: amat. PRO. 381

Q Vr albū & nigrū cæteros omnes colores ambiunt atq; claudunt. An quia cæteri colores
miſcellę quædam ſunt ex albo & nigro. quāobrem medios eſſe accidit: illos extremos. & hoſce
cluſos: illoſce cludentes. An quoniā album & nigrum maxime omniū diſtant. quæ maxime di-
ſtant: hæc cōtinere ea: quæ nō maxime diſtare conſtat: oportet. maxime aūt diſtare comperiuntur:
ꝙ nullus color e/cæteris eſt: qui non ſit albo minus albus: & nigro minus niger. atq; quo ſit albo mi-
nus albus: eo eſt magis vergens ad nigrum. nec aliter res habet habita comparatione ad nigrum.
An quoniā album & nigrum ſe habent per affirmationē & negationē. albū affirmatio: nigrū nega-
tio eſt. affirmatio vero & negatio adeo ampla ſunt: ut cuncta per q̃ facile cōtineāt. de unoquoq;. n.
aut affirmare aut negare neceſſariū eſt. PRO. 382

Q Vr trabes ac aſſeres atq; ligna cætera ſi minus tacta fuerint ab aqua: diutius ſeruantur. tacta ci-
tius corrumpuntur. An quia ſicca ſunt uindicata a/marcore & putredine. vt humida ma-
teria ſunt aptiſſima corruptioni. quāobrem a/medicis ſumptum eſt ſicca humidis ſalubriora eſſe.
An quia ligna cuncta maximopere & gaudent & aluntur & viuunt aere. iccirco in aqua poſita na-
tant potius q̃ deſcendūt. quo fit: vt dum in aere puro: qui in loco operto eſt: illa maneant: in eo ve-
luti in principio naturali & ſeruante maneant. cuius rei cōtraria eſt ſocietas cū aqua. An quo-
niam in aqua quędam ſordes inſperſa latet: quæ vbi etiā aqua fuerit exiccata: remanet imbibita eo
uſq;: quouſq; aqua penetrauerat. ea autē ſordes ueluti cinis ſoluit uincula omnia: quibus partes li-
gni ferruminatæ manent: q͞bus ſolutis adeſſe oportet cariē & corruptionē. quādoquidem niſi ea ſor-
des relinqueretur ab aqua: nō etiam ligna: quæ in operto loco tenentur: vbi ſemel atq; iterū fuerint
aqua madefacta & exiccata: aliquo pacto afficerentur. At vero affecta magnopere remanere ſen-
tiuntur. quippe quæ tractu tēporis colorē mutant: qua parte tacta fuerant ab aqua: atq; ſitū quen-
dam ducunt & alunt. teſtatur idem etiā ferrum: quod vbi politum ſit: ac aqua ſemel tactum fuerit:
magnā rubiginem alit: qua tactum eſt: uel ſi maxime exiccatum ſit. quinetiā homines idē ſentiunt:
quippe qui diu ac in iuuenta bibentes aquā: in neruis & muſculis furtim illius ſordes cōcipiunt: quæ
in ſenectute exauctæ torpidos neruos reddunt. PRO. 383

Q Vr vinum rubrū frigida dilutum magis refrigerare poteſt bibentem q̃ album eadem dilutum
frigida. An quia frigidius eſt rubrū vinum q̃ album. eſt autem frigidius: ꝙ terreum magis:
album calidius: ꝙ aereū. quāobrem ars medica in coarctandis vtitur rubro potius q̃ albo. An
quoniā in rubro ineſt acror quidam: quo frigidius redactum eſt. quādoquidē rubrum tū maxime fit:

quum in muſto fuerint contuſi etiam racemi non modo vuæ. atq; cũ muſto miſti ſinantur vſq; adeo vt etiam biduo ac triduo ſimul bulliant. in quo maceratu actor: qui in corticum vuarum eſt atq; in ramuſculis racemorũ: funditur in vinũ: ipſumq; acidum atq; aſperum reddit. Iccirco refrigerare magna ex parte poterit bibentẽ. An quia rubri vini craſſa denſaq; eſt ſubſtantia. denſum craſſumue aut calefactum aut infrigidatũ vehementius vel calefacit vel infrigidat. craſſum autem & denſum eſſe arguit aut priuatio aut paruitas pelluciditatis. magis itaq; refrigerat rubrum albo. & ſi album potius penetret atq; per corpus diffundatur atq; etiã hoc modo magis humectet vſq; adeo: vt interdum ſudores magnos moueat. PRO. 384

QVr Venus ſalubris & vtilis eſt paſſionibus ex pituita atq; bili nigra obortis vt Hippocrates & Rufus aiunt. iccirco nos aliquãdo iuuenes quartanarios vidimus: qui modica venere nõ leuiores modo effecti ſunt: ſed etiam tandem curati euaſerunt. & alios articulorũ dolore laborantes cuius paſſiouis cauſa magna ex parte erat pituita: etiã coitu adiutos eſſe. & mœſtos iuuenes coitu facto lętiores redditos. vt alios torpentes leuiores. An quia Veneris potentia eſt neſcia torporis & mœroris. Venus enim leuis eſt: & riſus amantiſſima. eaq; præſertim in coitu viget: non modo in conſpectu & colloquiis conſuetudineue. torpor autem a/pituita: mœror a/ bili nigra proficiſcitur. quãobrem coitus dum fit: Venus intercedit. a/qua torpor & mœror fugantur: qui fugari nequeunt non ſolutis: vnde oriuntur: principiis pituita & bili. An quoniã in coitu ſemen exit. ſemen vel pituita uel pituitosum corpus eſt: item in coitu delectatio ſumma eſt: qua introducta remoueri oportet triſtitiam: quæ a/bili nigra fouetur & cũ ea coniuncta eſt ita: vt altera eiecta etiã depellatur altera. An quoniã in coitu magnus motus internarũ & nobiliũ partium corporis ineſt. eo motu magno calor genuinus excitatur. contra vero in corporibus: quæ laborant pituita & bili nigra: qui humores ſunt graues frigidi atq; craſſi: vis & calor genuinus oppreſſus torpet ob eorum humorum nimietatẽ. adhibito itaq; coitu excitur calor ac extenditur: in quo & pituitã calefacit & tenuat nec aliter nigrã bilem afficit. quãobrem vtraq; tanq̃ concoctæ parantur ad expulſionem. natura autẽ: quæ ſemper parata eſt cõcoctas ſuperfluitates extraducere: illas expellit in coitu non ſolũ per vapores & ſudores. nam in eo longe minus ſuperflui vtilis ac multo plus inutilis ſuperfluitatis cauſa: quæ ob melius eſt: regente expellit. quæ vt in eis humoribus frigidis decentia ſunt: ita in humoribus calidis inoportuna & diſſidentia eſſe rõne demõſtrant. PRO. 385

QVr maleſani quidã habentes in lingua bileum humorem aut ſalſum: illum non ſentiunt: niſi comedant aliquid aut bibant præſertim vinũ. An quoniã eiuſmodi humores aſſiſtendo quieſcunt in membro ſenſus: qua quiete quædã fit ſimilitudo partiũ tangentis atq; tacti. quãobrem ſenſus nullus fit. ſignũ. nam manus poſita in aqua calida non ſentit illius caliditatem. qum vero humor is moueatur a/potu. tũ diſſimilitudo fit. atq; veluti res noua aduenirer ſenſui: ſentitur. ſicuti qũ manus: quæ in calida manſit: ſi moueatur: aut aqua ipſa mota fit: calor eiuſdem aquæ ſentitur. An quia dum humor bileus in lingua manet: ſecedit a/ſentiendi ui natura ſeponente ipſum: aut uis ſentiendi refugiente. quãobrẽ ſenſus nõ accidit. qũ autẽ a/potu humor moueatur: tũ penetrando: ſenſum velit nolit: attingit. ſenſumq; mouet. veluti in arquatis accidere videtur. in quorũ oculis bileus humor & ſi ſuffuſus ſit: ſenſum tũ nõ mouet: niſi extrinſecus adueniat ſpecies aliqua rerũ: moueatq; bilis illius ſpeciẽ. atq; penitus ad ſedes ſenſus trãſfundat. PRO. 386

QVr hectici caliditatẽ febris: qua maxime laborant: nõ ſentiunt. aliarũ febrium caliditatem ſentiunt. An qa caliditates aliæ ſunt cũ corpore veluti tertiana cũ bili eſt: & quæ ephemera vocatur: eſt cũ aere. corpus autem calidum tãgitur a/corpore tactorio: ideoq; ſentitur. hectica vero caliditas pura qualitas eſt nõ corpus calidum vt illę. quãobrem non tangitur nec ſentitur. quinetiã nec vſq̃ extra mẽbra corporis eſt. ſed ſemper eſt intra ipſa. qua pro re a/noſtratibus. vocata eſt febris ſubtilis non eo: q tenuem patientẽ reddat: ſed q veluti ſubtile quoddam etiã dura penetraſſe intraſſeq; non foris manſiſſe: videatur. An quoniam hectica caliditas pars eſt membri ſenſorii: aliæ vero caliditates ſunt extrariæ. ſiquidem hectica generatur hoc pacto. nãq; corporis partes oẽs conſtant ex quattuor qualitatibus primis eo tamẽ pacto: vt aliæ aliis ſint calidiores. caliditas autem hæc elementaris eſt: atq; temperata ab oppoſitis. quinetiã accidit interdũ febris vel ephemera vel ab humore: quæ ita membra exiccat & calefacit: vt inſita illa caliditas elementaris effrenis reddatur non vt erat temperata vſq; adeo: vt ęqualis fiat caliditati febris: quæ primũ mouit. ſunt. n. caliditates hæ eiuſdem ſpeciei. ignis. n. ſunt. Ergo vbi aucta eſt: atq; ſoluta ab oppoſitorũ frenis: etiã ab oppoſitis qualitatibus: quæ in membro corporeue vna ſunt: remulcari non poteſt. ipſa vero ſe ipſam ſedare moderareq; nequit. quippe quæ augere ſe ſuapte natura cõtendat: fit: ut mẽbra remaneant cõſtantia ex hac infreni caliditate: vt antea cõſtiterant ex illa temperatura. quãobrem accidit neceſſario: vt tractu tẽporis omnis qualitas membri: quæ ei caliditati oppoſita reſtiterat: conſumatur ab ea infreni: atq; mors ſequatur. Quinetiã cũ ipſa miſta etiam cũ reliquis ſit uſq; ad rationem ſimilarem: euenit: vt actiões eius quodãmodo obtuſæ videantur. nõ. n. ſoluta eſt caliditas adeo: vt illa: quæ eſt in humore putrido vel ſpiritu. quãobrem ui quidem ęqualis eſſe probatur: ſenſu vero longe

minor q̃ eſt: apparet. ex quo accidit: vt membra hecticorum ſentiant febres alias tanq̃ ſenſu magis calidas atq; extrarias. hecticam non ſentiant. ꝙ ipſa ſenſorii pars eſſe tanq̃ naturalis demonſtratur. nec aliter accidere cõpertum eſt aliis qualitatibus. frigiditas. n. quæ in corpore membro ue modica manet: augetur ita interdum ab externa vehementiore: vt leges temperaturæ: quas natura in generatione ſtatuerat: frangat. atq; ſoluta cæteris pluſq̃ par eſt: dominetur. eodem modo cũ reliquis agere accidit.

PRO. 387

QVr hectici viuere vel pauco tempore poſſunt. in quoꝝ membris corpore ue toto quæ inerat elementaris caliditas vt pars cũ modo conſtituta a/natura: idq; ad ſubſtantiam carnis/oſſium/neruoꝝ/atq; cœterarũ partium: ea mutata in præter naturalem habetur. quæ tandem conſumens reliquas qualitates aridirate & tabe hominẽ tollit. caro. n. ac reliquæ partes non a/caliditate innaturali conſtare volunt. quãobrem ſi caro non ſit in hecticis/neq; neruus/neq; reliquaꝝ partiũ vlla: neq; vita quoq; vel momento conſiſtere videtur poſſe. An quia caliditas hecticoꝝ ita habet: vt vox acuta in conſonantiis. eadem. n. acuta vox in interuallo diapaſon cũ graui voce conſonantiam ſummã efficiens. cũ altera voce graui in interuallo diapente aliam conſonantiæ ſpeciem atq; mitiorem gignit. ita etiam caliditas elementaris vehemens cũ paruis qualitatibus oppoſitis temperaturam quandam extremam gignit: cũ maioribus aliam temperaturę ſpeciem modeſtiorem parit. Item vox grauis cũ voce acuta in interuallo diapente modeſtam conſonantiam generat: eadem quoq; grauis cũ acuta: quæ intenſa ſit vſq; ad terminum interualli diapaſon conſonantiam ſummã producit. ita quoq; qualitates frigidę cũ modeſta caliditate elementari temperaturam modicã pariunt: cũ intenſa vero temperaturam extremã. Verũtamen in vocibus non poteſt eſſe interuallum diapaſon: niſi etiam inſit interuallum diapente ui quadam. diapaſon. n. continet diapente ac diateſſaron vt partes. quare ſic etiam in qualitatibus non eſſe poteſt temperatura extrema: niſi ui quadam etiam inſit temperatura modeſta. ob eamq; rem clarũ eſſe videtur: in caliditate hecticorum: quæ ſumma eſt: ineſſe ui quadã temperaturã modeſtã: quæ carnis ſanę & naturalis eſt. in qua ſanitate ſi non longo/non pauco tamen tempore vita manere poſſe probatur. An quia caro/neruus ac reliquæ corporis partes non id ſunt ob concurſum modeſtũ quendã primaꝝ qualitatum: ſed in eis ineſſe oportet aliam qualitatẽ: quæ proprie calor genuinus vel naturalis eſt. quæ reſpondere vult cœlo & ſtellis. vt illę quattuor reſpondent elementis. anima. n. non eſt elementoꝝ primo ſed cœli & ſtellaꝝ. cœlum. n. eſt animatoꝝ primũ. qua pro re multũ differre cõperitur calor naturalis a/calore elementari. nanq; elementaris ſolũ eſt calefacere atq; per calefactionẽ quędam conſequentia efficere: vt diſſoluere: denſare ac ſimilia. genuini vero caloris: qui ſolum internus eſt & intrinſecus agit: eſt alimenta coquere & coquendo miſcere quouſq; ad vnam naturã exeant: quæ apta ſit diuerſis membris alendis: quinet idem facit medicamen calidũ potentia: actu calidum: & frigidum potentia: actu frigidum: atq; cibos eodẽ modo: quæ munera nequeunt eſſe ignis aut qualitatis elementaris. quãobrem lactuca comeſa mutatur in alimentũ frigidum ita: vt refrigeret humores corporis atq; membra. & in ſtirpibus: in quibus nulla ſentitur ignis caliditas: opera naturalis caloris vt concoctiones & mollicies & durities & colores & ſapores: innumera ſpectantur. eadem ſimilia iis: quę in animalibus cernuntur. neq; mirũ. nanq; in lumine ſolis atq; lunæ opera ſimillima videre licet. quæ elementoꝝ eſſe: impoſſibile eſt. & non modo calor naturalis differt plurimũ ab elementari: vt dictũ eſt: ſed etiã reperitur eſſe qualitas cõis omnibus elementoꝝ qualitatibus: dum hæ ipſæ conſtituant animalia vel ſtirpes. veluti lumen ſolis regit qualitates omnes elemẽtoꝝ. ac veluti cœlum cõmuni & altiori ratione regit elementa atq; generat. hinc fit. ut caro hectici corporis maneat caro ſed ægra & interitura breuiſſime. atq; vita in ea conſiſtat. nanq; ratione temperaturæ elementaris non viueretur: ratione vero caloris naturalis vita manet. calor. n. naturalis ita conſiſtit cũ temperatura ex extrema caliditate veluti in leone & aquila. ſicuti cũ temperatura ex extrema ſiccitate. veluti in muſca. & cũ extrema frigiditate: vt in portulaca. & cũ extrema humiditate vt in melone viridi. quãobrem & ſi in carne hectici ſit caliditas effrenis & cõſumens. frigiditas vero & humiditas perpaucæ ſint: nihil tamẽ prohibet adeſſe calorẽ naturalẽ. nãq; is ita eſt in extremis vt in mediocribus tẽperaturis. qui dum aderit: & uitã adeſſe neceſſe eſt. is. n. vna cũ anima & adeſſe & abeſſe cõperitur. quæ qũ ita eſſe ratio velit: nõ erit cõtra rationẽ dicere quoq; hecticũ hominẽ habere carnẽ leonis vel quaſi carnem leonis. quæ leoni ſana eſt: homini ęgra. & laborantẽ aqua intercute habere carnẽ ranæ vel mollis piſcis. & ſenio labantẽ habere carnem picæ. & cõgelationẽ patientẽ habere carnem teſtudinis aut limacę.

PRO. 388

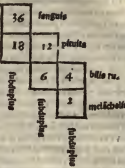
QVr ſicuti tractata atq; deſcripta eſt curatio tertianę febris tã deficientis: quã interpollatam vocant: q̃ cõtinnę veluti qũ vtraq; exoriatur e/putreſcẽte rubea bili atq; pura. itẽ & quartanę deficientis & cõtinuę. atq; amphemerinę vtriuſq;: non etiã curatio duplex deſcripta eſt tertianę febris: quæ fit de bili non pura: quã vitellinã appellant. ſed eius febris: quæ deficit: curatio explicata eſt a/medicis abunde: eius: quæ cõtinuæ reſpondere deberet: a/nemine medicoꝝ demonſtrata eſt curatio. oportebat. n. ita in hoc febris genere ageret: vt in reliquis vulgo actum eſſe legitur. An cu-

ratio deſcripta nulla eſt. quia genus febris continuæ: quæ de vitellina bili fiat: nondum viſum inſpectumq́ eſt. curatio vero eius ſolius eſt ægritudinis: quæ nõ ſolú inſpecta eſt: ſed etiã indagata ſignis & cognita cauſis eſt. multæ ac inumeræ ſunt ægritudines: quæ hactenus nõ viſę ſunt a/medicis: neq́ extiterũt: aliquãdo tamẽ apparere nihil prohibet. veluti morbus & cõtagio eſt: quẽ gallicũ appellant. is. n. ignotus prorſus ac ingenitus fuit omnibus hominibus: qui antehac vixere. noſtra vero tempeſtate apparuit infinitos homines affligens idq́ per omnẽ eoꝝ ætatem vſq́ adeo latentibus cauſis: vt nondũ medicinã inuenerit iam annis triginta ad curandum ſuſceptus a/medicis. An q̃a genus id febris eſſe nequit. ſiquidem vitellina bilis in venis reperiri aut generari minime poteſt. bilem enim vitellinã duobus modis cõtingit eſſe altero: qum duobus humoribus pituita & bili rubea miſtis fit vnus globus humoꝝ. non vnus humor vt male ſenſit Auicẽna. nanq́ in globo eo bilis corrumpitur pituita nõ corrupta. quare fit tertiana a/ bili: a/pituita vero prohibetur cõſumptio: & reſolutio putrefacti tardatur, vnus autem humor ſi poneretur. hic non eſſet bilis nec pituita. quare qum putrefieret: nõ eſſet eius motio tertiana neq́ amphemerina neq́ quartana. quod fieri nequit. Altero modo fit vitellina; qum bilis rubea: quæ pura eſt: aſſatur ita: vt obdureſcat in ſubſtantiam craſſam: qualis ouoꝝ uitellus eſt. Nãq́ primo modo miſcella illa in venis fieri nequit. quandoquidẽ in eis primum ſanguis atq́ maxime exuperans eſt: cũ quo cõmiſti ſunt cœteri tres ſimplices humores ita: vt nullam partem eius ſit oſtendere: in qua non ſint omnes quattuor humores. miſcella aũt duorum vel trium poſtulat: vt ea; quæ miſtionẽ facere debeant: primum ſint pura & ſimplicia. ſanguis autem qum contineat bilem & pituitam prohibet: ut ſint ſimplices: atq́ miſcella ipſarum fiat. non enim eſt in uenis pituitæ atq́ bili locus niſi cũ ſanguine confundantur. quo fit: ut in uenis uitellina bilis generari non valeat. & id ipſum ita ſe habere indicant apoſtemata: quæ de humoribus venarum gignuntur. nullum enim generari de vitellina bili demonſtratur atq́ conſtat. quinetiam ab affectione cutis idem eſt ſpectare. nam in cute arquatus cernitur: qui de bili rubea gignitur. ita fuſcedo: quæ de bili nigra prorumpit. quinetiam uitiligines atq́ lepræ: quæ de pituita oriuntur. color autẽ uel paſſio: quæ de uitellina oriatur profluente a/uenis: ut humores alii vulgo profluunt: nulla vnq̃ in cute viſa eſſe. quinetiam hauſtus ſanguinis idem arguit. nam ut ſinguli humores ſimplices ſeſe oſtendunt in hauſtu: ita nulla uitelli ſpecies vnq̃ ſpectata eſt. Vitellina quoq́ bilis aſſata in venis non poſſe demonſtratur: niſi etiam cæteri humores maxime ſanguis aſſaretur. aſſatio enim eſt exiccatio propriæ humiditatis a/calido facta nulla defendente humiditate externa. bilis autem rubea in uenis manens ne aſſetur: defenditur ab humiditate ſanguinis maxima atq́ pituitę adiuuante plurimũ miſtura. in miſto. n. pars partem ſemper regit. quã obrẽ nulla uitellina in uenis eſſe poteſt. Verũtamẽ ut neutra eſt in uenis: ita utrãq́ cõtingit eſſe extra uenas atq́ in carne. quãdoq́ dẽ primũ in carne eſſe contingit pituitam a/uictu genitã. deinde murato uictu uel aere genita eſt bilis. quare ſuper pituitã uenit bilis miſtaq́ eſt cũ ea in uitellinã ſpeciẽ. qui humores interdũ utriq́ corrũpũtur: & febrẽ compoſitã pariunt: interdũ pituita non putrefacta putreſcit bilis. atq́ tertianã non purã gignit. & ſicuti in carne fit eiuſmodi humoꝝ cõiunctio: ita etiã fit in uentriculo qũ refluxerint puri humores a/uenis ad uentriculum: & in eo miſcẽtur in uitellinã: atq́ uomuntur. Quinẽt ubi in carne & uenis non ſit aliqua pituita: ſed ariditas calida potius: atq́ genita ſit bilis rubea: eaq́ pulſa ad carnẽ deſiccatã atq́ calentẽ fit; ut aſſetur bilis a/carnis caliditate: tertianãq́ nõ purã ꝓducat putrefacta. quaꝝ tertianaꝝ ut duplex eſt materia: ita curationẽ diuerſam ratio poſtulat: quã Galenus docuit. ignorauit Auicẽna & ignorantia rei huius cauſa fuit mortis infinitoꝝ hominũ. nã medici ſecuti curationẽ Auicẽnę: quã docuit ut ſimplr̃ & eſt ſm̃ q d. eſt. n. ſolius uitellinę miſtę: uidenteſq́ febrẽ trãſire duodecimã horã & q̃ntãdecimã & eã incipe cũ horrore & frigore atq́ vomitu craſſę bilis cẽſuerunt eſſe bilẽ cõpoſitã in cauſa: ergo regimina & pharmaca aduerſum pituitã exhibentes bilẽ auxerũt: atq́ ęgros breuiſſime ad interitũ deduxerunt.

PRO. 389

QVr deficiẽs tã tertiana q̃ quartana duplex eſſe & pura & nõ pura ꝑdicatur. amphemerina deficiens nõ ẽt biceps ẽ. ſed pura dũtaxat intelligitur atq́ fert. An qm̃ humores quattuor hoc pacto ſe q̃titate excedũt. nã ſanguis maxĩa eſt in corpe aĩalis q̃titas. ex hoc. n. mẽbra oĩa fiũt & alũt atq́ in eo maxime ineſt nãlis calor. cõtra nigrę bilis minima eſt magnitudo tñ q a nullũ mẽbrũ ꝓprie alit: tñ q a oppoſita eſt ſanguini: q vitę ſedes quædã ſũt. pituita vero multa eẽ ſtatuit: qũ trãſitura in ſanguinẽ atq́ humida ſit: qua nã ipſa gaudet alendo. veꝝ q̃titate lõge ſupat a/ſanguine. bilis aũt rubea ut multo minor ſtatuta eſt q̃ pituita: ita multo maior q̃ bilis nigra cõſiſtit. nã ꝙ calida eſt: naturę magis oportuna eſſe cenſet. minor tñ eſt q̃ pituita: ꝙ non eſt trãſitura in ſanguinẽ: ꝙ q ſi ęqualis uel maior eẽt q̃ pituita: qũ calidiſſima ſit: exiſteret in corpore caliditas maior: q̃ deceret. veluti ea: quæ bilis rubeę: & quæ ſanguinis eſt. in quo ſi oẽs humores ſe habeãt ſm̃ optimã cõſonantiã: quã diapaſon eſſe cõſtat. dicemus ſanguinẽ duplũ eſſe cęteroꝝ triũ humoꝝ. itẽ pituitã duplã reliquoꝝ duoꝝ. quoꝝ bilis rubea erit dupla melancholię. quãobrem erit ſanguis veluti triginta ſex partium. pituita duodecim. bilis rubea quattuor: bilis nigra duaꝝ. nanq́ binarius eſt ſubduplus quaternatii: & binarius iũctus cũ q̃ternario aggregat ſenariũ: q eſt ſubduplus duodenarii: & ſenarius iunctus cũ duo-

denario aggregat denariũ octonariũ: q̄ eſt ſubduplus trigenarii ſenarii. vt in hac figura videre eſt.

Hoc itaq; pacto manentibus humoribus accidit puritas & impuritas. puritas enim eſt: qum humor vnuſquiſq; qualitatibus propriis nihil impeditis afficiat. ueluti qum bilis rubea fuerit ĩ carne. impuritas vero eſt: qum humor fuerit cum humore altero vnoq; miſtus ita: vt eius qualitates impediantur. ueluti qum bilis rubea miſcetur cum pituita. nõ. n. caliditas ſiccitaſq; bilis: q̃ in miſcella eſt eo pacto ſeuit: quo ſola ſeuire ſolet. ĩ quo illud euenire neceſſe eſt. nam humor impediens. erit de genere inferioris aut ſuperioris quantitatis. ſi fuerit e/ genere inferioris: impedimẽtum erit ita paruum: vt nullum eſſe exiſtimetur. ſin vero fuerit de genere quantitatis excedentis: tum impedimẽtum erit exiſtimatione dignum. quam obrem qum bilis rubea miſceatur cum pituita impediente: ſemper erit impedita euidenter. qum vero pituita miſceatur cum bili impediente: non erit impedimentum exiſtimandum. atq; ob hanc rationem nõ contingit æqualitatem miſtorum eſſe. nam bilis impediẽda eſt a/ multa pituita. multa eſſe non poteſt niſi cum naturali quantitate exuperante exiſtat. Pituita vero impediẽda etiam vult eſſe agens: quæ eſſe non poterit: niſi ſua magnitudine conſtet excedente. at huic bilis nulla occurrere æqua menſura poteſt. Erit autem eiuſmodi puritas & impuritas humorum: quos extra venas manere contingit. Nam qum in venis ſunt: miſtio omnium eſt non vnius cum altero vno. Qum igitur hæc ita habeant: manifeſtum eſt: vt ſint impuritates in humoribus. nãq; illi humores efficiuntur impuri: qui ſunt paucæ quantitatis. vt bilis rubea atq; bilis nigra. vtraq;. n. impura efficitur a/ pituita excedẽte. item bilis nigra fit etiam impura a/ bili rubea excedente. pituita vero impura fieri nequit. ꝙ nullus humor eſſe poteſt extra venas quantitate excedens ipſam. Verumenimuero alio modo audiri poteſt humorum puritas & impuritas. Nanq; puritas humoris eſt: qum humor fuerit naturalis. impuritas: qum a/ natura degenerauerit non ob miſtionem humoris alterius: ſed ob paſſionem quandam in eo factam. quod a/ Græcis πάθον appellatur. nam hoc modo bilis rubea eſt pura: qum nihil paſſa fuerit: atq; tenuis/ leuis / rubea/ & ſplendeſcens apparuerit. impura uero qum paſſa ſit ab aſſante caliditate: tum. n. erit craſſa/ grauis abſq; ſplẽdore & cum hebetata rubedine vſq; adeo: vt ſubſtantia ſimilis euadat vitello oui/ colore verõ cum rubigine ferri interdum comparetur. quam vitellinam etiam uocauit Galenus. bilis quoq; nigra pura eſt: quæ in liene manet: impura quæ in hepate. quam obrem Rufus & Actuarius dixerunt quartanam puram eſſe a/ liene: impuram ab hepate. nãq; nigra bilis: quæ eſt ab hepate: fit aſſata ab eo bilis rubea quouſq; quodam modo fuſceſcat: idq; qum ſequeſtrata eſt ab aliis humoribus maneatq; ꝑſertim in ueſicula fellis. Eadẽ ratione pituita eſt pura & impura. pura eſt qum abſq; ſapore ſit: quam dulcẽ uocant: quę naturalis eſt atq; ſanguini ſubeſt. impura: qum maiore frigiditate affecta reddatur acris. quarum utrarumq; meminit Galenus ſcribens de febribus ad Glauconem. in quo etiam audiendum eſt tertium genus pituitæ: quæ ſalſa eſt: cuius meminit idem autor libro ſecundo de differentiis febrium. quæ quoq; impura eſt ob calidi paſſionem. hoc itaq; pacto pituitæ eſt puritas & impuritas. quã obrem duobus generibus puritatis & impuritatis humorum manentibus facta eſt uarietas multa inter medicos etiam uiros egregios. Nãq; alii negarunt impuritatem pituitæ. ſcribẽtes amphemerinam ſolum modo puram eſſe: impuram non ſentiẽtes. alii dixerunt nigræ bilis impuritatẽ & quartanam non puram ſecuti ſolam impuritatem nigræ bilis: quæ affectione accidit: non etiam illam: quæ ob miſcellam fit. quam miſcellam ſuſceperũt in impuritate bilis rubeę: cuius impuritatẽ ab affectione & paſſione neglexerũt. de quibus magnopere miramur. quippe ꝙ apud Galenũ omnia genera puritatis & impuritatis memorata legere & diſcere eſt. illi vero omnes poſt Galenum fuere. illumq; teſtãtur & ſe interpretes illius eſſe ꝑdicant: ſcribẽdo uero & tractãdo res mutilas mancaſq; referũt. PRO. 390

Qꝩr ſi pedetentim ad parietem vel arborẽ vel ſaxum vel equum in obſcuro aut clauſis oculis ita: vt nihil videamus: acceſſerimus: neſcierimuſq; parietẽ arborem ue obuiam fore: vbi parum citra parietem fuerimus: ſentimus: ueluti obicẽm corporis obeſſe. An quia corporũ quidam ſunt defluxus: quos tactus capit: tanq̃ lumen profunditur de lucido corpore. quod ab oculis comprehẽditur. verum qum parui tenueſq; illi defluxus ſint: fit vt non vicinũ tactum moueãt. ſignum. plurima affici etiam corrũpi ſpectantur: qum vicina aliis corporibus magis profundẽtibus manſerint: veluti capſæ & veſtes prope parietẽ veterem collocatæ. vligine. n. afficiũtur. Aularum quinetiam diu clauſarũ aer a/ parietibus afficitur. nam eis adapertis maleolens ſentitur aer. An q̃m aerem: qui inter nos accedentes & parietẽ eſt: multũ & paucũ eſſe accidit. multũ: qum diſtiterimus a/ pariete: paucũ: q̃ñ prope parietẽ fuerimus. Qum ergo multus intercidit tũ facile cedens nihil nos premit

& premendo ſenſum mouet. vbi vero paucus fuerit & veluti arctatus vtrinq; non tam facile cedit: atq; quodã modo ſiſtendo pmit: ſenſumq; mouet. proinde motionẽ hãc ſentiẽtes: iudicamus obicẽ adeſſe: manuſq; erga ipſum tentando protendimus.

PRO. 391

QVr ſenum febres ſummerſæ ſunt: quas quidam medici ſepultas appellant. An quia febres ſunt calores geniti in corde atq; ab eo profecti ad circũ poſitas corporis partes. quã obrem accidit: vt ueluti cor ipſum complectitur a/cætero corpore: ita etiam cõplectatur calor febris. eſt aũt ſenum corpus frigidum. quo fit: vt febris in ſene ſit veluti ignis ſub lignis viridibus atq; multis: quæ nitentem ignem eſuperare prohibent: conculcatũq; continẽt. quam obrem vt tepent ligna viridia: non æſtuant igne ſubęſtuãte. ita in ſenibus corpus cęterum teper: & ſi in profundo ferueat ignis. cuius ignis fumus niger aſſurgit. atq; linguã nigreſacit. veluti fumus ab igne: qui ſub viridibus lignis eſt aſſurgens niger eſt & contacta nigreſacit. An quia calor febris nuſq̃ aſſurgere profundereq; ſe poteſt: niſi genuinus calor promittatur. in eodem ſubiecto eſſe vult febris: in quo genuinus calor: ſenum autem paucus eſt genuinus calor. iſq; maxime in profundo corporis. nam in circũ poſitis partibus minimus adeſt. vnde & corpus ſenum frigidũ eſt. eam obrem qum ſenibus febris aderit: illa in circũ poſitis uix ſentitur: & ſenſus iſce falſus eſt. maior. n. febris eſt q̃ ſe oſtendere valeat. Verum tamen vt in circũpoſitis minus ſe oſtentat: ita magis ſe demonſtrat in ſpiritu. is. n. a/corde per arteriã duram cito atq; frequenter veniẽs defert combuſtionis nimiæ reliquias. quæ nigræ ſunt. eiſq; linguã & palatum tingit. veluti in camini oris fuligo multa generari vulgo ſpectatur. quæ febres qum oſtẽdendo ſe fallant & maiores ſint q̃ fronte uidentur: obrutę eſſe iudicantur. latẽt. n. nam quantę ſint: non uidentur. qua pro re qum in iuuenibus neq; corpus nimium caluerit: & arteriarum pulſus non etiam ſint ut decet: frequentiores & uehemẽtiores: linguaq; diu nigra ſpectata fuerit: illam eſſe febrem obrutam iudicant. ægrumq; in periculo maximo eſſe moriendi. calor. n. genuinus tum paucus eſſe demõſtratur & icc irco in profundo iacens: ac febris multa comburens longeq; maior in receſſu q̃ in frõte apparet. cuius magnitudine ſoluitur genuinus calor: ac mors ſequatur: neceſſe eſt.

PRO. 392

QVr aquarũ omnium pluuia præſtantiſſima eſt. An quia ſuapte natura temperata eſt tactu non frigida. frigiditate nanq; pręſertim ſi nimia fuerit: ſtirpes etiam: non ſolũ animalia bruta & homines ſummopere offendũtur uſq; adeo: ut ſępe uel in ægritudinem incidant hæ: illæ areſcant: uel mortem utraq; oppetant. ſignum. nãq; aqua frigida inter uenena & homini lętalia cõnumerata eſt a/medicis prudẽtioribus. Et Hippocrates uſq; adeo abhorruiſſe frigidã legitur: ut etiã in menſis calidam bibendam eſſe probauerit. An quia pluuia eſt ueluti aqua decocta. hęc aptior eſt maxime alimẽtis humani corporis. quẽadmodum cocta crudis ubiq; pręferuntur. decoquitur autẽ pluuia tum quia cadẽdo in minima ſcinditur: tum quia magno tractu per aerem: quod corpus tenue & calidum eſt decurrit. proinde pluuia longe pręfertur aquis: quæ in ſaxoſis alueis rumpendo profluunt. non. n. flumina ita confrangũtur vt pluuia. & ſi quo modo frangãtur: non etiam caliditatẽ frangentis patiuntur. Quod ſi decurrentẽ & confractam aquam quieſcẽtibus anteponſit naturæ exploratores: longe magis pręponere debẽt pluuiã: quę pręter defluxum & cõfractionem maiorẽ: etiam affectionem vtilem frangẽdo lucratur. An aquę pluuiæ pręſtãt: quia maxime vicinę ſunt generationi ſuę. ſuntq; recẽtes ac veluti adoleſcẽtulę primitięq;. aquæ vero aliæ tanq̃ cõſenuerint: duriores & grauiores & ſalſi quoddã ſapiẽtes. Proinde mare qum ſit aqua omnium antiquiſſima: potui & alimẽtis vſq; quaq; alieniſſimũ euaſit. quinetiam & ſi cõuenire videatur aqua pluuia cum aqua fluminum ac fontiũ. nam vtraq; noua eſt & recẽs ac paulo antehac genita: maxima tamẽ ab ea differre demõſtratur. ſiquidem fontiũ aquę de vaporibus gignũtur craſſioribus: atq; in terrę inanitatibus obſcuris ac vliginoſis: vnde & per q̃ grauis & crudacea pfluit. pluuia contra in medio aere locoq; ſublimi & lucido puroq;: atq; de vaporibus tenuatis paſſimq; tanq̃ expurgatis generatur. icc irco & leuiſſima eſt & puriſſima. Quãobrẽ euenit: vt pluuia ſit vt forma quędã alimẽti: fontana vero ut materia. ſiqdẽ in ſtirpib⁹ aqua terreſtris p radices exucta craſſa & cibalis ſubſtãtia earũ eſt: pluuia tanq̃ potus habetur. quę p comas/oculoſq;/& gẽmas/florũ item calices/& foliorũ vncos excipitur. & vſq; adeo neceſſaria eſt cõplẽdis ſtirpiũ opib⁹: vt nullũ ſit earũ incremẽtũ opa uc læta ẽt ſi venerit in humẽte ſolo: niſi pluuia interdũ aut rore aſſiduo: q̃ pua pluuia ẽ: madeſcãt.

PRO. 393

QVr Aquilo inter ventos omnes ſolus dum flat: murmura facit. quã obrem a/ Gręcis appellatus eſt Boreas παρὰ τὸ βοᾶν. An quoniã Aquilo q̃ cæteri venti celerius flat. itaq; celeritas eius præuenit aeris cõceſſionẽ. atq; eo pacto aerẽ ueluti renitentẽ pcutit: ſonitũq; mouet. ſignum. nanq; ſi celeriter uirgã huc & illuc moueris in aere ſonitũ non obſcurum dueris. hæc. n. pigrum aerẽ offendens/illum percutit: atq; ſonitũ facit. An quia Boreas maxime per humũ repit: quo fit ut q̃ plurima offendat: ut arbores/ſaxa/aggeres/& plęraq; his ſimilia. quibus percuſſis a/uento ſonitus non paruus excitatur. neq; diſſimile mari accidit. qum a/ uentis acrius agitatur. tum enim mare propulſum in littora: illa vehementer aſſidueq; uerberat. atq; continue murmura ſimilia murmuribus aquiloneis emittere ſentitur.

PRO. 394

QVr aqua manet non tollitur ſi calefacta ſit vſq; ad ebullitionem. tum.n. vſq; adeo calet: vt ignis etiã opera efficiat. frigiditas autem ſit principium ipſius: ſpiſſata vero in gelum vel cryſtallum minime manere videtur deſinẽs aqua eſſe. An quoniam humiditas eius materia eſt: frigiditas forma. corrupta igitur humiditate vt materia & ſubiecto cętera remanere: impoſſibile eſt. quaſi destructo corpore uiui: animã ineſſe: fieri nequit. remanẽte vero humiditate & materia non vſq; quaq; frigiditas & forma deletur. ſed aliqua ex parte remanere nihil prohibet: quæ ſatis eſt: vt natura aquæ etiam maneat. nihil autem vetat: ut idem extrinſecus caleat vehemẽter: quod intrinſecus friget magnopere. q̃ autem aqua etiam bulliens ſeruarit frigiditatem & formam ſuam in profunditate ſua indicatur a/vaſis: in quibus aqua feruet. nam eorum fundus & pars ima: quam maxime attingit ignis: aut frigida eſt: aut non adeo calida: vt non admittat tangentem. tangere.n. fundum bulliẽtis vaſis unicuiq; abſq; lęſione licet. An quia tam aquę calefactio q̃ eius ſpiſſatio ſunt paſſiones factæ a/prohibente. nam caliditas ab igne inducta ac uincens prohibet aquam infrigidare. & ſpiſſatio eiuſdem a/nimio frigore etiam ſiccante prohibet eam humectare. qum tam in calida aqua q̃ in denſata ſit aquæ materia & forma. in qua forma ſunt impreſſæ imagines omnium proprietatũ aquę a/generante: quę natura ipſa eſt. veluti a/nobis demonſtratum eſt in caſtigationibus in Auerroem. Eſt itaq; aqua calefacta uel ſpiſſata in cryſtallum uel gelu: ueluti ignis in alieno loco a/prohibente detentus. qui nihilominus ignis eſt: & ſi a/loco proprio ſemotus ſit. idem remoto prohibente per ſe ad locum ſibi decentem mouetur. eodem modo aqua: dum in cryſtallo eſt. a/prohibẽte retracta eſt ab humiditate propria non prorſus interempta. & qum feruet: impedita eſt ab igne calefaciente. in quibus utriſq; nihilominus aqua eſt. ſignum. nam remotis prohibentibus illis ipſa per ſe & ad humiditatem & frigiditatem naturalem reuertitur. unum quodq;.n. qum a/ſuis perfectionibus abductũ fuerit: ſuapte natura & per numeros impreſſos in forma ſua redire ad propria & complere ſe: modo remotum ſit prohibens.

PRO. 395

QVr animalium ſolus homo tabem patitur. & ſi plæraq; ex aliis parum tuſſiant. Iudei quinetiam: quibus iuſſum eſt: ne morbidum animal comedant: iugulatis animalibus quadrupedibus manu diſquirant: an pulmonis fibræ thoraci hæſerint. Quandoquidem non ob hæc ipſa tabes adeſt. quæ pulmonis ulcus eſt. Refert quoq; Abumero: oues quoq; tabem pati: ſed pabulando herbã: quæ nos latet: inuenire: & illa comeſa curari. quorum utrunq; inſulſe dictum eſt. ignoratur.n. ut prius ouis tabida erat: poſtea curatã eſſe: quare ignorari etiam oportet: herbam curaſſe. Non.n. oues ſpuunt pituitam. ne dum ſanguinem unq̃ aut ſaniem tuſſiendo non ſcreant. Quod ſi aliquãdo brutorum aliquod pulmonis exceſſum incidat: hoc citius moritur: q̃ ad tabem perueniat. bruta.n. qum dolent: nihil comedunt: ac inedia cito ſoluuntur & obeunt. ad expuendã uero ſaniem longum tempus pręcurrere ſolet. At uero qur homo ſolus tabem euidentiſſime patitur. An quoniã eius pulmo malam ſitus conditionem ſortitus eſt. ſiquidem ſe habet ueluti phiala cum longo collo: cuius os eſt in ſupremo: fundus in imo. quam obrem omnia: quæ in eum decidunt: aut colantur. difficillime verſus ſurſum ac foras expelluntur. tum quia caret inſtrumẽtis mouẽdi: tum quia grauia non ſurſum: deorſum ire volunt. idem eodem ſitu facillime ſuperflua: quæ a/ſuperioribus decurrũt excipit. atq; eo deterior eſt conditio: quo pulmo recta ſubiectus eſt capiti. vnde magna profluuia aſſidue decidunt. Brutorum vero pulmo qum prona ſint: eiuſmodi iniurias ferre non cogitur. An quoniam humanæ vocis pulmo inſtrumentum eſt: iccirco lęui & perq̃ tenui ſubſtantia eſſe conſtitutus eſt. vox .n. humana omnium lęuiſſima eſt. ob eius itaq; ſummã tenuitatem facillime etiam a/qua vis leui cauſa ſcinditur: atq; tabem incurrit. At vero pulmonem magnam rationem habere in voce ſuaui formanda & edenda indicant ſuſpirioſi ac gibberoſi. quorum illi inęqualem vocem mittunt habentes pulmonem pituitæ glutinoſæ plenum. ſonoram gibberoſi: q; pulmo in concamerato thorace libere pateat. An quoniam hominum temperatura tenerrima omnium eſt. quod tangendi præſertim exacta vis arguit. corporis vero tenerrimi cutis tenerrima eſt maxime interna. & internarũ ea: quæ pulmonis eſt. eam ob rem promptior eſt ad ſcindendum tabemq; ob ſciſſionem ſubeundam. ſignũ. nãq; qui ab ortu molliori teneriorīq; corpore ſtatuuntur: quos alatos medici vocãt: idem ſunt & arcti pectoris: atq; facilius in tabem incidunt. An quoniam homo præter cętera animalia nullam legem in rebus bibendis & comedendis ſeruat. nãq; præter neceſſarias: quæ vel panis & aqua eſt: vel perpaucæ aliæ: innumeris etiam minus neceſſariis fruitur. quarum vt compoſitiones & ſapores ac vires afficiendi corpora comedentium: immenſæ ſunt: ita & vorandi cupiditatem irritant & ſatietatem pariunt. Proinde non ſolum ebrietates ſępe numero obortæ ſunt: verum etiam ægritudinum genera q̃ plurima. quorum vnum eſt id: quam tabem vocant. ſiquidem a/ſanguine vehementer acuto calidoq; non modo circa thoracis internas partes venę ſcindũtur: ſed etiã ſub cute ignes ſacri: quos eryſi pelata vocant: proueniunt atq; defluxiones acutarum humiditatum. a/quibus pulmonis tergus dirimitur corrumpiturq; atq; ad tabem paratur. An quoniam hæc ipſa omnia in genere humano ſolo coniungi ſolent: iccirco eiuſmodi naturæ obleſiones fieri accidit.

PRO. 396

QVr tam in carmine heroico antiquo q̃ nouo tenor impetus ue pronuntiandi naturalis & perfectus idem eſt: numerus ſyllabarum non idem. nam in hoc carmine. O/regina nouam cui condere Iuppiter vrbẽ. quindecim ſyllabæ contextæ ſunt. At in hoc nouo. La vita al fin/el di loda ala ſera. vndecim ſyllabæ collocantur. tenor vero ac ſpiritus pronuntiandi in vtriſq; adeo eſt completus: & vt natura poſtulat: vt a/neutro quicq̃ vel ſubducere vel addere quiris. An quia non in ſyllabarum numeris/in animi ſenſis ratio carminis eſt. carmẽ .n. heroicum vario numero ſyllabarum recte conſtare poteſt. nam aliud eſſe contingit decem & octo ſyllabarum: aliud decem & ſeptem/aliud ſexdecim/aliud quindecim/& quattuordecim & tredecim etiam duodecim. procurrit .n. ſenis pedibus: quibus ſingulis licet eſſe dactylis. atq; tum ſyllabæ erunt decem & octo. aut ſingulis ſpondeis. atq; eius ſyllabæ numerabuntur duodecim: aut alteris dactylis: alteris ſpondeis: ſed ſyllabarum numerus variabit ſecũdum omnes eos: qui ſunt inter duodecim & decem octo. Prætet hæc eſt quoq; verſus ſenarius & pentameter. quorum alteruter eſt duodecim ſyllabarum. numerus itaq; ſyllabarum idem eſt: pronuntiatio & vis carminis varia. nãq; nunc eſt heroicus: nunc ſenarius nunc pentameter. non igitur numerus ſyllabarum carmen gignit: ſed potius carmen definit ſyllabarum numerum. animi autem ſenſa: quæ vt maxime moueant: tanq̃ ſaltando proferri volunt. ſaltu impetu ue vno clauduntur. ratio carminis eſt. nãq; ſolutæ orationis pronuntiatio quaſi ſedata ambulatio & cõtinua proceſſio eſt: non ſaltatio. iccirco qualis eſt ſaltus: talis eſt verſus atq; menſura. Quoniam vero heroici antiqui ſaltus impetus ue conſentit cum ſaltu noui heroici: fit: vt eorum eadem ſit ratio carminis & ſi ſyllabarum numerus ſit diuerſus. in quo illa accidit quaſi vocalitatis imparis compenſatio. quandoquidem oratio noua omnes feredictiones mutilauit adeo: vt ſæpe numero dictio ad ſyllabam vnam redacta ſit. ait enim/di/pro dies. &/fin/pro finis. & frequentiſſime duas vocales in eadem dictione pro ſyllaba vna ſumit. vt ſua. admittit etiam crebro ſyncopas. quas paſſiones non vſq; quaq; antiqua oratio ſubit. eam obrem antiqua oratio longa eſt vocalitate: noua breuis. quæ dum breuis eſt: poteſt tantum ſenſum ſignificare paucis ſyllabis & dictionibus pluribus: quantum antiqua eiſdem vel paucis dictionibus & pluribus ſyllabis. iccirco heroicus nouus vndecim ſyllabis apte & recte claudit etiam octo dictiones diſſylabas: quas antiqus recte nunq̃ claudere poterit pluribus abundans ſyllabis. ille enim fertur interdum hoc pacto.

Fior/fronde/herbe/ombre/antri/onde/aure/ſuaue.

ob eam rationem cernere eſt. vt verſus ſenarius & pentameter. atq; hendecaſyllabus cadant a/vehementia. & plenitudine heroici noui. nam ab hoc cadunt: vt ab antiquo cadunt. An quoniã eadem ſunt tempora vtrorũq; heroicorum. ſiquidem antiqus heroicus ad tempora uigintiquattuor aſpirat. ſex .n. vel dactyli vel ſpondei aut miſti tempora uigintiquattuor continent. heroicus uero nouus totidem temporibus etiam currit. unaquęq; .n. ſyllaba longa eſt natura. quam obrem uigintiduo tempora poſtulãt. quinetiam quoniam ſæpe facit apocopas: ideo auget etiam tempora ita: ut compleat numerum uigintiquattuor. ut in carmine memorato ponitur dictio. al/&/el/&/fin/ nãq; tum poſt longam natura ſequitur conſona. iccirco ſingulę habent bina tempora cum dimidio. & aliquando trina. quod temporis incrementum: & ſi in carmine antiquo non admittatur: locum tamen inuenit in carmine nouo ſicuti etiam reperitur extra carmen: tempora duo cum dimidio & tempora tria eſſe unius ſyllabæ. ea præſertim temporum eiuſmodi committitur paritas: qua ſenſa animi quædã plena modum uocibus eundem imponãt.

PRO. 397

QVr grauius offenduntur incidentes incurrentes ue in ferrum aut marmor: q̃ in animal aliquod aut lignum. An quia mollia cedunt. & cedendo caſus impetum langueſcentem efficiunt. atq; offenſio magna ex parte temperatur. Dura uero nihil cedentia: quantũ uiolentiæ eis incuſſum ſit: tantundem reiiciunt in incutientem. atq; iccirco magna ſequitur læſio. ſignum. nãq; ſi quattuor ualidorum hominum ſinguli ſingulos angulos quadratæ lodicis tenentes/hominẽ canem ue in media lodice poſitum uno omnium concordi pulſu in altum aerem eiiciunt. idem recidentem eadem lodice bene tenſa illęſum ſuſcipiunt. lodex .n. ſimul & cedit cadenti: & caſus impetum mollit & infringit adeo: ut abſq; læſione cadatur. An quoniam uti ſimilia non læduntur a/ſimilibus: quæ tanq̃ amica mutuo ſe excipiũt: ita læſio eſt a/contrariis ut ab inimicis. quam obrem qum in duobus corporibus: quorum alterum eſt incidens/alterum occurrens: acciderit adeſſe ſimilitudinem qualitatum: læſio nulla cadenti gignitur. Sin uero aderit contrarietas: non poterit ſine offenſione caſus admitti. atq; iccirco quo plus minus ue affuerit ſimilitudinis contrarietatis ue: eo magis aut minus offenſionis & illæſionis parari oportere. Durius igitur qum ſit ferrũ ac marmor q̃ animalis corpus ac lignum: maiorem offenſam plagam ue accipere incidentem in illa neceſſe eſt.

PRO. 398

QVr orationem ſingulæ quæq; orbis terrarum prouinciæ uſq; adeo variant: vt loquentes hoſce alii audientes nequicq̃ intelligant. non enim Gallus Italum nec Italus Macedonem dicentem tenet. An quoniam gens vnaquæq; indigena eſt. ſignum. quãdoquidem certantium de prima hominum origine: vnaquæq; natio ſe principẽ multis ac potentibus rationibus oſtendit. homo aũt

per ſe

per ſe rem quãcunq; nominare vt lubet poteſt. qui ergo in eadem ſunt vicinia: ii perq̃ facile concordes eſſe poſſunt in rebus nominandis. nam qui nomen imponit: idem vicinis ac præſentibus poteſt digito monſtrare rem/quã nominauit. quo ſigno cõmunis fit cunctis eadem impoſita appellatio. & hoc pacto complures rerum appellationes factæ ſunt a/compluribus impoſitoribus: quouſq; cunctis in eadem regione cõuiuentibus aucta ſit lingua & rerum neceſſariarum nominatio. omnes itaq;: quos hiſce propinquos eſſe contingit: eandem loquendi figuram accipientes / conſuetudine inter ſe firmarunt ac ſeruarunt. prouinciãq; orationis proprietate definiuerunt. quæ res cũ compluribus in locis terrarum orbis acta eſſet: idq; non per eaſdem rerum impoſitiones: oportuit: multas: quas videmus: maximaſq; orationis differentias euaſiſſe. Italos itaq; illos eſſe accidit: qui fuere circũpoſiti Romæ ac latiæ terrę. Gręcos: qui vicini extiterũt Athenis atq; Atticæ. atq; aliis in locis eodem modo. An quoniam una quædam naturalis oratio ineſt cunctis hominibus. veluti cæteris animaliũ generibus vna vocalitas naturalis. ſignum. nulla enim hominũ natio reperitur: quæ proprietate orationis non vehementer gaudeat: nitaturq; illam ſumma ope tum attingere tum vti. Nam qum omnes omnium orationes mancæ ſint: ceciderintq; ab optima & naturali: ſupte natura aſſiduis ſtudiis contendunt perfectionem recuperare ac indipiſci. Quãobrem grammaticos/oratores/poetas / philoſophos optimos quoſq; mira quædam ſollicitudo ſubiuit: vt orationis perfectionem indagarent atq; nanciſcerentur. Proinde inter eos innumeræ caſtigationes repręhenſioneſq; & excogitatæ & actæ ſunt. hinc etiam dignotio ſolœciſmorum & barbariſmorum orta eſt. ob idq; gentium alia aliãs barbaras & indoctas appellauit & contempſit. veluti indoctæ conatæ ſunt ſummis laboribus elegantẽ ſectari. Verũtamen unam illam naturalem: qum in omnibus inſit & non inſit: corruptam quodã modo eſſe oportet. eſt autem corrupta ab ineptis hominum auribus: atq; ineptitudine dicentis. contingit enim ſępiſſime: vt quiſq̃ recte loquatur uerbum: ſed qui audit: minus exacte teneat: quod audiuit. nam in ſyllaba etiam vna eſt vocalis dipthongi ue ſonus: qui & ſi euidentior ſit: multas tamẽ habet differentias/vt temporis/vt lęuitatis /vt claritatis/vt puritatis. item ineſt ſonus conſonarum captu difficilis ac reconditus & varius. eſt item accentus multiplex. contra vero eſt ſyllaba pronuntianda vno modo (vt decet) at qui loquitur niſi illam mente bene teneat: & linguæ cuſpis ſit tenera ac tenui & ſoluta: niq; dentes etiam ſint ordine numero lęuore quantitate decente iacentes/& gingiuarum exactum vallum: palatiq; fornix aptiſſima/ & labiæ molles ac agiles/guttur item & thorax recte fabrefactum: ni quoq; ori ac faucibus abfuerit ſiccitas: & modeſtus humor ſuccurrerit: ille non valuerit non inepte & corrupte ſyllabam pronuntiare. Quãobrem ſi tot ſint ſyllaba in vna ad recte promẽdum & audiendũ neceſſaria: multo plura fuerint in dictione diſſyllaba. atq; longe maiora in triſyllabis ac cæteris. demũq; q̃ plurima in carmine vno promendo occurrerint. Qum igitur dicens mance dicat: & qui audit minute audiat: capiatq; pro recte dictis alia: illaq; deinde male ſeruans etiã mutilata & mutata proferti neceſſe eſt: vt tertius qui audit: non parum differat a/ primo. ac multo plus quartus ac deinceps alii: quouſq; dictiones prorſus mutatæ euadant atq; diuerſę maneant. Eam obrem & oratio orbe toto mutata vagatur ac diuerſiſſima reperitur. nec vllubi principium licet oſtendere: vnde cæpta ſuſpicari poſſet declinatio. ſed ita manere: vt omnes mutuo alienatæ a/ſe eſſe probentur. Signum. nanq; oratio non ſolum diuerſa comperitur in duabus pluribus ue prouinciis vt Gręca & latina. verũetiam in eadem prouincia duarum vrbium non parum diſcrepant orationes: vt Nolana & Fluentina. Quinetiã in eadem terra vrbis & oppidi locutio diſſentit. veluti Nolana & Abellana neq; mutatio in hiſce paſſim conſiſtit. quandoquidẽ in eadem vrbe quoq; tribus a/tribu loquendi forma differre comperitur. quæ omnia emergunt: quoniam non eadem proferuntur: quæ erant audita: neq; quiſq̃ vt decet audit atq; loquitur.

PRO. 399

QVr non ridiculus eſt aphoriſmus ille: qui dicit: in omni motione corporis: qum cœperit quis dolere: quies ſtatim remediũ eſt. ridiculum enim videtur præceptum hoc ipſum: quod brutis cunctis & ouibus ne dum paſtoribus perſpicuũ eſt. Quinetiam neq; Hippocrate dignum genuinum ue eſſe videtur. quippe qui magnas vbiq; ſententias paucis cluſiſſe legitur. An quia totã fere medicam artem continet. habet enim antitheſim ſex contrariorum: veluti eſt motio & quies. atq; languor & remedium: inſuper motionis cauſa & cauſa quietis. quorũ tria ſunt ſana & totidem ægra: in quibus non modo ineſt illud: contrariorum contraria ſunt ſanationes: verũetiam quoddam altius atq; diuinius: vt dicetur. liquidẽ motio corporis nõ vna loci eſt: ſed eſt & loci: & auctio & minutio: & affectio: cuius plura eſſe genera prædicantur. vt calefactio/infrigidatio/humectatio/deſiccatio/grauificatio/leuificatio/durificatio/mollificatio. atq; plura alia ſimilia hiſce. corpus autem humanũ omnibus eiuſmodi motionibus moueri: compertum eſt. Quod ſi moueatur: etiam parum ac multũ moueri contingit. omnis autẽ exceſſus in motu/ægritudinis cauſa eſſe probatur. ſanitas enim in mediocritate conſiſtit. ægritudo vero omnis cõmuni appellatione dolor & languor nuncupatur. hiſce itaq; hoc pacto ſe habentibus: clarum eſt: vt aphoriſmus locum habeat non ſolum in motione locali: ſed etiam in cæteris motionis generibus. atq; iccirco ſimpliciter dictum eſſe: in omni motione

corporis:& non:in omni motione locali corporis.hæc.n. ſententia vt particularis eſt ita diminuta. illa vt vniuerſalis:ita plena & nihil prętermittens. Eam obrem cogimur audire aphoriſmum dicentem vnamquãq; motionem in corpore humano dum excedens ſit:dolorem & ægritudinem parere. Et hoc pacto præmiſſa cauſa doloris & ægritudinis atq; ægritudine ipſa/docet ſanationem:quæ per ſe eſt.quod documentum diuinum eſt.nanq; quies ipſa ſanatio eſt per ſe. vult.n.eſſe vacatio ac abſentia motionis.ablatio.n.cauſæ ægritudinis eſt ipſa ſanatio. Nãq; ſi calefactio ſit cauſa doloris: & ſuſtuleris actionem caliditatis:hoc eſt ſi quieuerit caliditas agere:dolorem a/calefactione genitũ per ſe abire neceſſe eſt.& ſi infrigidatio ſit cauſa doloris:quieueritq; frigiditas:hoc eſt non mouerit nec egerit:etiam dolor ortus ab infrigidatione delebitur.in quo illud intelligendnm eſt. Nãq; qum quies ſit inibi: vbi erat motio:tum non ſolum deletur cauſa doloris & ægritudinis. verum etiam primitiua cauſa tollitur. vt ſi putridum calefecerit:& calefactio læſerit:qui poſuerit quietem vbi eſt calefactio:is vna ſuſtulerit calefactionem & putridum. putridum.n.reſtare abſq; actione. impoſſibile eſt.ſicuti impoſſibile eſt:ignem eſſe ac non calefacere. Quinetiam dicens aphoriſmus: qum cœperit quis dolere:demonſtrat quandam diſtinctionem pulcherrimam.quandoquidem duæ ſunt ægritudinis doloris ue conditiones.altera qua fit:& incipit:altera : qua facta eſt ac iam cœpit. quarum vtraq; introducta quiete tolluntur atq; ſanantur. Nãq; ſi dum fit dolor: admittatur quies:ſtatim tẽpore atq; q̃ primum tolletur dolor.ſin vero ægritudo & dolor factus ſit & iam incalluit : quiete admiſſa non ſtatim:tractu temporis dolor extinguetur.ſolet.n.effectus manere actione cauſæ & cauſa non manente. verũtamen potẽtiſſimum principium eſt quies etiam in tollenda ęgritudine facta. natura.n.facillime poteſt affectum cõtrarium vnumquẽq; reiicere:cuius omnis cauſa quieuit. Vide nunc profunditatem & diuinitatem aphoriſmi. Nanq; ſi calefactio eſt cauſa ægritudinis & actionis læſę corporis:propria primaq; ſanitas eſt quies calefactionis.hoc eſt ſummotio calefactionis:nõ infrigidatio.nãq; quiete & ceſſatione facta in calefactione/non opus eſt infrigidatione.infrigidationi vero:ſi ſanare velit:opus eſt quiete calefactionis. finis.n.infrigidationis eſt extiguere calefactionẽ. at hæc extinctio eſt ipſa quies.quare primum ſanitas eſt quies/ non infrigidatio. atq; eodem modo in cęteris.ii ergo:quibus aphoriſmus ridiculus videtur:errore magno tenẽtur/atq; profani vſq;quaq; habendi ſunt.quandoquidem aberrant:dum intelligunt ſolam motionem loci laborioſam corpori.nãq; videntes vt qui multum cucurrerint:laſſentur:& quieſcentes ſedẽdo ſtatim roborentur: cæteras motiones nequicq̃ animaduertunt.ſunt profani. quoniam capere ſecretum illud vbi primum eſt ſanitas:nequeũtes tanq̃ a/ſacris rebus locis ue excludũtur. Contra potius id: quod profani ſententiam ipſam eſſe arbitrantur aphoriſmi:altius rem indagantibus erit argumentum & ſignum. Nã a/motione locali moleſta & quiete eius:quæ vel ſenſu ſunt euidentiſſima:arguendo ducũtur ad ea paſcendum: ſimpliciter quietem eſſe primum ſanitatem vbicũq; motiones quas uis doloris ægritudiniſq; cauſas eſſe contigerit.

PRO. 400

Q Vr in conclaui/teſtudine/aulis ue dealbatis aut vbi calx multa/nix ue fuerit:ſi Sol irradiauerit plurimũ locus illuſtratur. An quoniam in locis non dealbatis nigricies multa præſtat. hæc præſtans magnã partem accedentis luminis perdit atq; minuit.tanq̃ in locis frigidis poſitus vel mediocris ignis longe minus calefacit: q̃ in locis non frigidis. non.n.impune contrario licet attingere contrarium.nam vt afficit ita quoq; afficitur. An quoniam in dealbatis multo maior agitur reflexio luminis incurrentis:q̃ in locis non albis.ſignum.aqua.n.& terſa læuigataq; corpora videntur albeſcere.& terſa & aqua reflectunt.Lumen autem vbi reflectitur: inibi aerem illuſtriorem reddit. Fax.n. vel in rudi/paruo/ nigricanteq; antro magis lucidam inanitatem antri efficit : q̃ tantundem aeris facem circũſtantis & a/nullo contenti pariete:ad quem nulla fit reflexio : ſed ſola vaga luminis per eum profuſio. An quoniam in albo plurimum luminis quoq; ineſt: quod & ſi actu nullo maneat:potentia tamen ſuprema & præſentanea lumen eſt vſq; adeo: vt etiam a/tantillo lumine: quod actu ſit:reddatur actu:quo alii colores non redduntur.ſignum. nãq; ſępe numero In maximis tenebris:quæ ſub dio ſunt:albicantia quodam modo cernuntur: in quibus cæteri colores nihil ſentiuntur.ſed a/magno lumine multo magis fit actu.Sole itaq; irradiante dealbata loca: excuditur alterum lumen:quod adeo interdum vehementer fulget: vt aſpicientes offendat. qum vero non rectĩ/reflexi Solis radii dealbata loca pertingunt:etiam lumen albedinis complent ac euocant.quod cum euocantibus radiis coniunctum magnopere locum illuſtrat.iccirco & ædes & templa dealbãt intrinſecus calce gypſo ue: vt vegetius lucentia ſint præſertim ea : quæ conditione loci non multa pręſentia Solis radiis ue eius illuſtrari poſſe vidẽtur.

PRO. 401

Q Vr equis ſanis & hominibus ægris hordeum ſalubre eſt.nãq; ſi pultes hordeaceæ ægris hominibus tenues cibi ſint:ſanis equis incongruæ eſſe probantur. quippe qui craſſo firmoq; pabulo indigere videntur.ſin equis hordeum ſit pabulum implens:idem inoportunus cibus hominibus ægris eſſe cenſetur. An quoniam equi calidiores ſunt hominibus caliditate tanta: quæ qũ in homine ſit:febris eſt.hordeum contra adeo frigidũ eſſe vult: vt caliditati febris e/regione opponatur. quã obrem iuſtum alimentum ac ſalubre eſt vtriſq; tanq̃ plus iuſto caleſcentibus,equos autem eſſe cali-

diores hominibus,indicat tum multitudo ingens piloꝝ/tum nimium toroſa membra/miraq; corporis agilitas & magnum robur.laboris quoq; indefeſſa tolerãtia:quæ non frigiditatis/caliditatis magnæ ſunt munera. An quoniam equoꝝ debilis eſt concoquẽdi potentia:ſicuti hominibus ęgris perq̃ imbecilla.hordeum ſubſtantia tenella adeo eſt: vt facillime concoquatur.iccirco vtriſq; congruit. illi vero malecõcoquere demonſtrantur eo:ꝙ omnia fere:quæ comedũt: excernunt per parum mutata:ac interdum integra & inaffecta.Quinetiam ſemper comedere volũt.quę res argumẽto eſt: perpauca eſſe illa:quæ per cõcoctionem admittuntur ad corpus alendum. Nanq; ſi pabula bene cõcoquerentur:multa nutrimenta in corpore digererẽtur.quoꝝ præſentiam ſatietas:non fames inexpletilis ſequeretur.at in homine ſano:cuius cõcoctio potentior eſt: aliter ſe res habere cõperitur.nãq; & excrementa omni ex parte cõmutata ſpectãtur.& ob concocta: quæ digeruntur & corporis partibus præſentãtur:fames aliquãdiu extincta manet.illud quoq; demõſtrat: imbecillam vim cõcoquendi equis adeſſe.quandoquidẽ comedentes triticum atq; cõcoquere nequeuntes inteſtinorum dolore moriuntur.homo vero ſanus comeſo tritico non ſolum non moritur: verum etiam illo bene alitur. An quoniam equi ſunt ſicci natura.hordeum.n.febriẽtibus paratur præſertim ꝙ humidum eſt.humida.n.febribus primũ cunctis aduerſatur. equos vero ſiccos eſſe eo ſcitur.nãq; temporibus omnibus humidis.pabulis gaudẽt:ſemperq; præſentibus ſiccis ac viridibus herbis: ſiccas negligũt: virides auidiſſime vorant.Quinetiam corpore duro ſunt.& dura ſicca eſſe:cõſtat.niſi enim duro exuctoq; corpore forent:non etiam tanto robore & celeritate præſtarent.ſignum: nãq; multa & magna ac dura oſſa continent: caroq; omnis neruea & ſuffuſa neruis ſpectatur.eam obrẽ equi ab hordei humiditate deliniti & bene aluntur & pingueſcunt: vt febrientes facillime temperantur.

PRO. 402

QVr paralyſi laborãtibus & articulis vinum bibitum vehementer nocuum eſt.qum ægritudo ea ſit paſſio frigida & partium frigidaꝝ:qui nerui & artus ſunt.ac vinum calefaciẽdi potentiã magnam habeat.conferre enim deberet eis: ut ventri & inteſtinis nerueis partibus cõferre probatur. An quia vini plus iuſto bibitur a/paralyticis.ſignum.nãq; qui modice eo vtuntur: idem impune bibunt:ac leuius degunt.quod cõſentire videtur cum carmine illo antiquo:quod ait.

Balnea vina Venus corrumpunt corpora noſtra:
Et vitam faciunt balnea vina Venus.

nãq; eoꝝ trium modicus vſus ſalubris:immodicus morbidus eſſe probatur.qum.n.pluſq̃ par ſit:vini bibitur:non ſolum non cõcoquitur: verum etiam non ſinit alia cõcoqui.cruditatem ergo magnam ſequi:neceſſe eſt.qua nihil eſt in corpore ægro deterius.hac.n.vt vires corporis opprimuntur tanq̃ igniculus obductus a/fomentis viridibus:ita etiam humores:qui doloris ſunt cauſæ: nihil diminuti acrius lædunt.ſignum.nam vbi in corpore nulla aut perpauca cruditas affuerit:omnia tum leuiora ſentiuntur. An quia tria ſunt: quę modo eodem ſe habẽt:cerebrum/ſpinalis medula/ac nerui.ſingula.n.eorum duplici tergore continẽtur altero exteriore ac duriore:altero interiore/& molliore.vt etiam teſtatur Galenus libro ſeptimo de placitis Hippocratis & Platonis.& vt cerebrũ continuatur medullæ ſpinali:ita medulla & cerebrum continuãtur neruis. nam omniũ fons eſt cerebrũ.nerui.n.ſunt veluti tenues & oblongi cannaliculi: quos implet ſubſtantia medullaris ſeu cerebraris per mediam eam infuſo ſpiritu eodem teſte autore.quorum compoſitio adeo eſt compacta: vt tres partes vna ſolida eſſe videantur. nãq; in medulla ſpinali & cerebro tres illæ partes diſcretæ etiam ſenſu capiuntur.munera autem ſenſuum ac motuum ſunt tergorũ: præſertim interioris. nam exterioris eſt tegere potius:medullaris ſubſtãtię eſt temperare refrigerãdo ac humectãdo.quod & ſi lateat in aliis neruis: in neruis opticis & oculis apertiſſimũ eſt.oculorum.n.tergota orta probãtur de tergoribus ambiẽtibus cerebrum. ac humores eoꝝ continuãtur per neruos pertuſos cum cerebro.oculus.n.non aliud eſt q̃ neruus vnus: cuius extrema pars extenſa ac extuberata eſt ad ſuſcipiendas rerum viſilium ſpecies.In quo magna eſt diſcrepantia inter Ariſtotelem & Galenũ.Nam alter docet:medullarem ſubſtãtiam excrementiciã eſſe: atq; non continuam/ contiguam tergoribus manere.vt aperte patet in cerebro.Galenus præcipit:neruos cõtinuos eſſe cerebro atq; dorſi medullæ.quos autores veros reddit explicata ratio noſtra. nãq; medullæ ſunt ſibi cõtinuatæ & contiguæ tergoribus.medullas dicimus cerebri ſubſtantiã/& quæ per vertebras ab occipiti aduſq; nates profunditur:item ſubſtantiã:quæ in meatibus neruorum infunditur. Nãq; quod Galenus appellat neruum:id facit ſimilarem ſubſtantiam eſſe. quam Ariſtoteles diſſimilarẽ facit: ac e/tribus conſtitiſſe duobus tergoribus & ſubſtãtia medullari.veluti in arctiſſimo meatu infuſa:atq; meatũ vocat.Vinũ autem ſubſtãtia calida eſt promptaq; vt calido affecta exhalet.idem vbi bibitum eſt: in ventriculo caleſcit atq; vaporaſcit.uapores ſurſum natura ad caput cerebrũq; tolluntur.quam obrem quaſi fumus domũ:ita caput implẽt.quod a/comeſſantibus uulgo audire eſt. hinc oculi caligãt: uertigines mouentur: & aurium ſibili ſentiuntur.interea penetrant totum cerebrum.ſunt.n. calidi & ſubtiles.quinetiam quærẽtes loca cuncta ut fumus: penetrãt in medullam ſpinæ:atq; per medullam neruorum.nec multum poſt refrigerãtur a/magna frigiditate & humiditate uniuſcuiuſq; medullę.& refri-

getati in aquam quādam picoſam vertitur. quaſi terrarum exhalationes ad media aeris loca pro-
fectę ſpiſſantur in pluuiam ab illorum frigiditate.aqua illa picoſa eſt: quoniam in vini ſubſtantia nō
pauca tenacitas adeſt:quæ tenuata cum vapore ipſo vini tranſiuit.aqua ergo eiuſmodi picoſa illic
genita molleſcunt neruoꝝ tergora vtraq;.atq; actio eoꝝ impeditur:& ſi cępta fuerit īpediri: magis
offenditur.Ex quibus videre quoq; licet:vt difficillima eſt eiuſmodi ægritudinis curatio.nāq; humi-
ditate glutina affectum oppreſſumq; eſt neruoꝝ tergus: quæ frigidis & humidis creſcit non minui-
tur.calidis & ſiccis deſiccatur:non diſſoluitur.& deſiccata glutinoſior redditur: magiſq; ligat.iccir-
co elimātibus & incidentibus maxime opus eſt.veluti eſt acetum atq; mel & alia id genus.quinet ſo-
ciata cum hiſce prohibitione ſuccedentis humoris.quam præſertim parat nimia atq; pertinax cibo-
rum & potuum continētia.Podagricis autem vinum nocuum eſt alia ratione q̄ Paralyticis.in cali-
dis.n.podagricis vinum ſtatim tempore auget ſanguinē & vehementer calefacit.qui procedens ad
venas extremas:illas inflat & inflammat.vnde dolores nimii oboriūtur.in frigidis vero primum cō-
fert vinum calefaciēdo & deſiccando.tractu vero temporis victum a/frigiditate artuum in pituitā
picoſam vertitur.vnde incrementū fit in cauſa lędēte:atq; nocumentū magnū ſequitur.ſolis ventri
& inteſtinis vinū cōferre cōperitur calefaciēdo illa:quæ frigida ſunt natura ſuapte.atq; dum nō diu
in eis maneat:prius eiicitur:q̄ viciatur ita:vt officere valeat. PRO. 403

QVr Gelas rex antiquiſſimus nummū figura magnopere a/cęteris diuerſa ſignauit.Siquidem alii
reges imaginem proprii capitis in nummis amauerūt incudi.Gelas formam impreſſit:cuius cor
pus eſt bouis dimidium anterius cum facie humana promiſſam barbam habente:retinentis cornua
& collum ſupremum altis callis extuberatum.pedumq; alter protenſus veluti currētis bouis: alter
ſupplicatus/veluti cubantis eſt.ac eiuſmodi figurę ſuperſcriptū eſt.Gelas.Neq; ſuſpicandū eſt num
mum incuſum eſſe a/ populo Gelæ vrbis ſiculæ:quam Gela fluuius alluit tanq̄ ſignificare voluiſſet
vrbem a/ fluuio: quem præſentauit in altera parte nummi inſculpta ea figura: in altera incuſis bi-
gis:quarū certamen olympicum vrbs aliquādo gloria cum ſumma viciſſet.Nam & ſi taurina fronte
pingi atq; cornigeri appellari ſoleāt fluuii.quoniam vt boues immurmurāt ac ripis curuatis vt illoꝝ
cornua ſunt: anguntur flumina: aut quia confluētibus pluribus fluuiis figura taurini capitis cornua
gerentis quaſi pingeretur:pręſentatur.non tamen cum his ipſis quadrat figura nummi.quippe quæ
frontem faciēq; humanam cum barba promiſſa:quæ tauris negata eſt:habet. Quinet ſi corpus bo-
uis ſit: cæterę tamen figuræ partes geſtuſq; earū & affectus nullo pacto cum fluuio cōgruere poſſe
videntur.eam obrem non fluminis: hominis ac regis ea potius eſt præſentatio. Neq; ſi flumini fuit
nomen Gela: abſonum eſt: regi idem nomen Gelas fuiſſe. præſertim ſi aliis in nummis & Gelo
& Gelito nomina regum vulgo legantur. An eam imaginem Gelas incuſit: quia voluit regni
imperii ue proprietatē tanq̄ vir expertus antę omnium oculos ponere.quandoquidem homo: qui
imperiū ſubit:ſolam faciem hominis retinet.nam cęterum corpus in belluā bouemq; aratra trahen-
tem vertitur.ſignificās æternam ſeruitutē atq; pertinaces labores.reges.n.velint nolint: aſſidua &
vehemēti cura & ſolicitudine & timore & equitatione & vigiliis & auditione priuatаꝝ ac publica-
rum rerum vexantur.quam obrem Ti.Claudius qum declaratus foret imperator: atq; cunctaretur
inire magiſtratum.rogareturq; a/quoq̄:qur ita faceret:reſpondit.neſcis q̄ magna bellua ſit imperi-
um. An quia Gelas voluit regem bonum verūq; oſtendere:qualis ipſe fuerat.arbitratus ſi faciē
ſuam impreſſiſſet:non regē:hominem ſolū modo docuiſſet.ſin vires & proprietates boni regis figu
ris quibuſdā præſentauiſſet ſeq; ac regem appoſite mōſtrauiſſet. iccirco præſentauit regē non a/fa
cie:vt aliī:a/partibus animæ vere regiæ oſtēdit. quod longe præſtantius eſſe exiſtimandū eſt. atq;
interim etiam monuit:vt reges bonos eſſe deceat.Primū igitur in ea figura faciem hominis poſuit:
quæ rationem ac intelligentiā ſignificat eo:q; animaliū ſolum hominem mentē participare cōtigit.
nāq; ſiquo in homine oportuna eſt ratio ac mens:ille ante alios rex eſt.mente autē pollere regem
oportet:vt populi ſcite gubernētur.nāq; ſiquid delirāt reges:acriter plectuntur achiui.Secūdo bar
bam promiſſam addidit:quæ tēporis ac ſenii nota eſt.docēs:regem oportere: vt polleat vſu rerum
longo:cum quo facillime ſociatur memorata recta ratio ac prudētia gignitur maximaq; increſcit. ſi
quidem ni rex prudēs fuerit & ſe & populos:quos regēdos ſumpſit:vna perdiderit.veluti nauta im
prudens ſe ipſum ac nauē naufragio vno perimit. Adhæc regis tranquillum animū ſedatoſq; appe
titus cunctos eſſe par eſt.veluti in ſene iuuenū furores extincti ſunt.niſi.n.ita fuerit: regem feceris:
quaſi vaſculum plenum capitibus multaꝝ immaniū ferarum: quæ populos non modo miris iniuriis
afficiunt:ſed etiam crudeliſſime deuorabūt.Tertio cornua erexit figuræ: vt moneret: reges arma-
tos eſſe oportere.armis.n.& populi & imperia regūtur & defendūtur. inermes contra iniurias pa-
tiuntur. Subdidit deinde bouis collum:qui diutiſſime iuga tuliſſe videtur: docens. vt regis ſit:pro
populis imperioq; labores ingētes ſubire: vtq; deceat:regē ipſum nunc adire uarios locos:nunc eis
adeſſe.nulla.n.actio recta eſſe poſſe creditur:quæ autoris ſui præſentia uiduatur. Quin etiam pro-
poſuit bouinum corpus:ſumēs a/colonis ſimilitudinem.quippe qui bouem: quem multis laboribus
tot annis confecerunt: etiam comedunt: inq; ſuam utilitatem omnem uertunt. nāq; bonos ueroſq;

reges decet: vt pręterq̄ aſſiduos ac magnos labores tolerent: etiã ſinant: vt eos populi comedant. hoc eſt: vectigalia & prouentus omnes regios in vtilitatem populoꝝ cõuertere ſtudeant. neq; parcitate auaritia ue abſconſam pecuniã teneant: neq; male diſpendant: adq; populos reges ue exteros illam profundãt: aut tranſire ſinant. Duoꝝ vero pedum altero ſupplicato ſignificauit: ſumma ope niti regem oportere: vt populis pacem pariat ac tueatur. quandoquidem in pace omnia recte aguntur. vt bello cuncta perduntur. altero pede protenſo monuit: reges promptos audaces atq; citos eſſe ad occurrendum eis: qui vim bellumq; obnoxiis populis ſuis inferre velint. idq; eo celerius: vt non modo iniuriam factam propulſent: verũetiam vt nullo pacto aliqua inferatur. paſtoꝝ enim illi habentur optimi: quorum ſollicitudine prius a/grege lupi fugantur: q̄ damni quicq̄ inferant: nõ quoꝝ opera de lupoꝝ faucibus agni lacerati recuperantur. Rex itaq; ille digniſſime prędicatur. qui mente & ratione polleat: rerũq; vſum calleat: ſedatiſq; ſit affectibus: armis etiã potens: laboribus aſſiduis inſudet: liberaliſſimus ſuis: parcus exteris: pacis autor: ac bellicaꝝ iniuriaꝝ propulſator. veluti Gelas ipſe fuiſſe teſtatus eſt nummo.

PRO. 404

QVt a/Grǽcis excogitatus deus eſt: quẽ Momũ appellãt. qui cuncta deridet: reprehẽdit/carpit. idem nõ etiã latinos fugit. quippe qui nũc illum ſignificarũt: a/tergo ciconiã: nũc naſum: nunc morſum appellantes. An qa bonũ non ſolũ autor boni eſt: veꝝ ẽt inuidentiã ac liuorẽ ingenerat. ſignũ. nã inuidentia eſt in bonos: & ſi ſuſtuleris bonos: liuor nullus: nulla remanet inuidentia. liuoris aũt eſt vt nigri albũ ita inficere ac maculare bonũ. ac vt inficiat: rationẽ habet ſummã diſquirendi ſup bono/an mali quicq̄ cõtineat. nuſq̄. n. diſquirere ceſſat: quouſq; quicq̄: quod carpere poſſit: offendat. hinc illud aureum praeceptũ. caue ne malefacias: malefacta. n. inimici primi ſentiunt. Quã ob rem duo munera ſunt Momi. alteꝝ exquiſite quęrere ac inuenire defectum. alteꝝ: inuentũ arguere. quãdoquidem Momũ Graeci deduxere παρα τὸ μώσϑν. hoc eſt diſquirere: vt carpatur. atq; iccirco Momus eſt illa ſollertiſſima diſquiſitio ad carpendum. quae actio propria liuoris eſt & inuidentiae. An quoniã inſitũ eſt vnicuiq;: vt male ſeu facta ſeu dicta irrideat ac abiecte cõtemnat. idq; vt caſtigatio fiat. quãobrẽ vt irrideamus: oportet vt prius diligenter diſquitamus facti aut dicti ſcribliginem. Momũ. n. a/diſquirendo accepiſſe appellationem: dictum eſt. cõtemptus. n. & irriſio cogit vnũquẽq;: vt perq̄ exacte agat aut dicat. Signum. nanq; nummũ antiquum graecum ſpectare licet: quem nos aliquando uidimus: qui altera parte Momũ incuſum habebat. hoc eſt abſq; collo caput humanũ ridens adeo: vt buccę fere vſq; ad aures contractae eſſe viderentur. linguã etiã ita exerens: vt ad mentũ imũ ptenſa ſpectaretur. qui geſtus ſolius hoĩs irridentis ac abiecte ſpernẽtis eſſe probantur. Cui cõſentire videt ille Democriti phi perpetuus ac momicus riſus: quo vir ille humana omnia caſtiganda eſſe demõſtrabat. An qm̃ in natura reꝝ nihil eſt ex omni parte beatũ. Quãdoquidẽ omnia: quae poſt dei maieſtatẽ habentur: manca eſſe: cõpertũ eſt. etiã ſi teſtatus fueris ea: quae a/natura eo pacto /nõ aliter genita ſunt ob melius. inter deũ aũt atq; res cunctas: quae ab illius bonitate declinãt: vis cenſoria quaedã interceſſit: quae res tã inter ſe q̄ oẽs cũ deo cõferens/cõperit in ſingulis: qd perfectum/qd imperfectum maneat: qd apte/qd inepte dictum factũ ue ſit. atq; ineptum detegit: demõſtrat ac dãnat. quẽ Momũ appellarũt etiã ab acri & exacta diſquiſitione cuiuſcũq; erroris: qui latet in rebus. iccirco Momus eſt omniũ accuſator acerrimus: deos etiã: nõ ſupbos hoĩes ſolũ. ac caetera cuncta detecta eoꝝ nota cogẽs: vt eo vertãtur: vt ſe ipſos cognoſcãt: idq; cũ irriſione & deteſtatione ẽt agẽs: vt poena quadã affecti vel eã metuentes nihil ſaeuiant inter ſe: nihil ẽt erga diuinã maieſtatẽ audeãt proflare vel maledicẽdo vel malecogitãdo temerare. atq; dum haec agit Momus: teſtat extollitq; ſupremã dei pfectionẽ. & vt ſit ab omni labe ſolutus. vt a/cunctis & laudetur & admiret: vt decet. inſitus quinẽt oĩbus diſqrere ac indicare potẽtibus Momus eſſe cõperitur. nemo. n. eſt eoꝝ: qui maledicta aut facta reliquoꝝ vbi cognorit: nõ carpat: nõ mordeat: nõ irrideat: nõ naſum intorqueat: nõ linguã exertet: nõ ciconiã pinſere faciat. idẽ qñ hominũ ingeniis inatet: nihil quiſq̄ mrirari: aut queri iuſte poterit vel debuerit: ſi hominũ vnũquẽq; procliuẽ potius ad maledicendũ ſenſerit. nam oẽs Momo deo pleni ſumus. & omnia nõ ſolum quae homines dicunt aut faciunt: magnã erroris partem continent.

a A B C D E F G H I K L M N O P Omnes ſunt duerniones.

Impreſſum Venetiis per Bernardinũ & Matthiam de vitali fratres Anno Salutis. M. D. XXIII. Auguſti. xxviii. Sub Magnifico Dño Andrea Grittio Principi Sereniſſimo.

ERRATA.

IN problemate.2.barbarus.lege barbatus.5.quorum nihil.quibus nihil.26.ac nequit.ac nequeat 27.non illus.non illius.33.incuruat.incuruant.in eodem impleatur.impleantur.35.compate.corpore.51. adeo ſiccus.adeo ſicca.in eodem.copus.corpus.52.exterioribus quæ.exterioribuſq;.59.ſocietate ſoli.ſocietate ſolis.63.exuſtiora.exuctiora.70.quæ tractu. qui tractu. in eodem. reuerti. reuerſi.110.altera effectus.altera effectrix.122.Flammæ ignis. Flamma ignis.125.attingendo.attingendo.152.axpurgatus.expurgatus.160.ſale ſuppoſita.ſale ſuppoſito. in eodem. portium.potentium.177.mutaueris.motaueris.184.littera labris.litteram labris.186.corpore minima.corpore minimo.194.ad calorem.ad colorem.202.terra attollit. terram attollit.in eodem.ſolum nudo.ſolum modo.219.ſi quo. ſi quo pacto.226.ferrata miſſilia. ferrati miſſilis. in eodem. officioſos.officioſas.in eodē.capitato.capitata.235.fiu.ficu.241.vno omnes. vna omnes.249.diffugiat non illi inhæreat. diffugiant non illi inhęreant.259.nimium hærent.minimum hærent.265.exugit.exurgit.271.immenſam aeris.immenſam ipſius.280.in faciem. in facem.308.tanq.tanq̃.322.laboremus, laboramus. in eodem.conquatiamur.conquatimur.in eodem.tranſeamus.tranſimus.325.iãq.eamq.326.oporet.oportet.338.ęqualitas.ęquabilitas.339.accidunt vel hærent. accedant vel hæreant.340.motus eſt celer.motus eſt celeriter.348.quæ praeerat.quæ æternum praeerat.362.rei fuerint.rei fuerit.363.accedendam.accendendam. in eodem.nullibi. nullubi.371.quam latinis, quæ latinis.387.cum maiotibus.cum maioribus.398.ſupte.ſuapte.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

